
Metamorphosis

Eerste origineele druk.

Metamorphosis

wat is / Die Verscheppinge oft

veranderinge / beschreuen int Latijn vanden ver-
maerden en̄ gheleerden Poeet Ouidius: En̄ nv
eerst overgheset in onse duytsche tale: seer ghe-
nuechlijck en̄ oock profijtelijck voor alle
Edele Gheesten / ende Constenaers /
als Rhetrosijns / Schilders /
Beeltsnijders / Goudt-
smeden / etc.

T'AMSTERDAM,
Ghedruckt by my Harman Jansz. Muller /
Figuersnijder / woonende in die Warmoe-
straet inden vergulden Passer.
Anno. 1588.

DEN EDELEN CONST-
rycken Camer van Redenryck, In Liefd
Bloeyende Wenscht Harman Ianszoon
Boec-drucker gheluck ende voorspoet.

IST waerachtich t'ghene dat de vermaerde ende wijse Poeet Horatius gheschreuen heeft:
Hy is bouen al weert gheeert/
Die t'profijt met geneuchtē leert/
Soo en meyne ick niet/datter eenighe scientie is/ waermede die wijse Vaders vā den oudē tijt hun vernuft verstant ons meer mede hebbē betoocht/ eñ ons meer hebben verbonden tot hunnen onsterflijcken loue/dan int versinnen ende oprisien van de Conste diemen heet Poeterye. Want sy merckende (ghelijck wy daghelijcx oock ondervinden) als hoe dat de Wereldt meer voort gaet / hoe dat de Menschen meer achterwaert gaen: eñ hoe sy slapper ter deucht zijn/hoe sy ooc weecker zijn om goet onderwijs te verdraghen: soo hebben sy hun oock allenskens ter wereldt gevuecht/eñ achterlatende hun Carmina Fescennina/eñ Veterem Comediam/daer sy eenen yeghelijcken zijn lempten int openbaer mede verwetē: aengesien dat dees plaester te veel bijtende was/ soo hebben sy nae gheuonden Fabelen (diemen

Apologos heet) daer ſy met t'bybrenghen van beeſten/boomen/cruyen/en ſteenen den menſchen den voet mede gauen om aen de deucht te ghera-ken. Maer want dit wat te ſeer blaeu was / eñ te verre ghesocht / ſoo hebben ſy ten leſten d'mid-del gheuonden van de Poeterije : die welcke niet heel warachtich en was / op dat ſy haer te beter ſoude laten buyghen eñ ſettẽ na de teerichept van den ghenẽ die hun niet ſeer gheerne en haddẽ ge-raect : noch oock niet heel verſiert/ op dat ſy sou-dẽ ſchijnẽ te ſprekẽ van t'ſelue dat gebeurt was/ eñ noch daghelijcx mocht ghebeuren. Aldus heb-ben ſy den middelwech gehouden/ op dat die on-willighe ſouden hebben dat hun mocht behagen/ ende de ghewillighe dat hun mocht helpen / eñ so beyde ſouden worden ghetrocken. Nv/al iſt by alſoo dat ſy meer ſchijnt gheuonden ſijn om te vermaecken dan om te gheneeſen : ghemerckt dat haer Bloeme onder de ſchorſſe legghet ver-borghen : niet teghenſtaende ſy en is maer ſoo veel te crachtigher / om tot haerder meynin-ghen te commen/ aengheſien dat die Menſchen hun ghebreck nimmermeer gheerne en hooren daer ſy te voren zijn ghedreycht / maer moghen wel lijdẽ/dat ment hun vã ter zijden eñ al lachen-de brengt te paſſe. Hoe wel dat de ſchorſſe ſoo dick niet en is / ſy en connenſe / die yet ſcherp zijn van verſtande/lichtelijck doorbijtẽ. Die my dan nv toe gheeft / dat die Poeterije eertijts profijte-

lijck

ick is gheweest / die sal (my hoop ick) oock wel
elaten/dat sy nu ten daghe niet alleene profijte-
ick en is maer voor alle constenaren ende Edel
Gheesten grootelijck is van noode. Want wie
an hedensdaechs eenighe schriften/ schilderijen/
hesneden oft ghegoten werck / oft yet dat van-
er ouder tijdt is / verstaen : oft wie can hem in
e conste van Rhetorica yet vermetē/ hy en moet
ennisse van Poeterijen hebben? Daerom/ Ee-
ele Gheesten/al ist dat ick wel weet/dat mijnen
ienst v niet veel min dan noodeloos en sal zijn/
ngehesien dat v int Latijn ghenoech bekent is
at ic v hier presentere in duytsche: Des niet te-
henstaende E. Gheesten ghemerckt dat in v
ergaderinghe veel Schilders / ende veel cloecke
i constige Gheestē zijn / so wel in Rhetorica als
t Schilderijen/ (die my tottē seluē menichwer-
en hebbē versocht) op dat sy te meer volmaect-
eden hier door soudē hebben. So hebbe ick dese
Metamorphoses/dat is/de Herscheppinghē van
uidius Naso (de fonteyne van alle Latijnsche
oeten) soo sy nu eerst constich ouergheset zijn in
nse duytsche sprake/onder uwen naem latē wt-
aen ten ghemeynen profijte : Vwer Eerweer-
ichept die presenterende voor een cleyn beghint-
l van den goetwillighen dienst / die ick v mijn
uen langh duerende begheere ende ben schul-
ich te bewijsene. Daer ick niet alleene in en suec-
e om my (soot betaemt) danckbaer te bewijsen/

 maer

maer die liefde die ick tot desen mijnen Boeck ende arbeydt draghe / heefter my oock toeghe-raden / hopende nu hy onder uwen name schuylt / dat hy ouer al te blijdelijcker sal worden ont-fanghen / ende mede sal ghenieten in de groote gonste dien ghylupden by alle Lief hebbers al-le Consten hebt. Godt Almachtich wil mijne Vrienden in Salicheden en-de in deuchden altijdt Sparen.

(∴)

IOANNES FLORIANVS
Candido Lectori
S.

NOstram hanc versionem non omnibus laudatam iri, amice lector, satis gaudeo: vererer alioqui, quod Phocion ille Atheniensis, qui quum orationem habuisset apud populum, vidissetque sermonem ab omnibus probari, ad amicos conuersus, Quid? inquit, num mali quicquam dixi imprudens? Nouerat sanè vir egregius præposterum populi de rebus iudicium. Verùm hi quibus hæc minus placebunt, non illis sed beneuolis tantùm me hoc quicquid est laboris suscepisse, certò sciant. Poterunt alij (credo) quædam multò ornatius, succinctius, doctius, magisque ad rē appositè reddere: sed quid hoc quæso, magnùmne aliquid aut egregium id erit? num plùs oculi quàm oculus vident? nònne ipsum etiam Apellem à populi sententiis sæpe edoctum legimus? fortasse & illi si quid ædere nitantur, scabrum aliquid & impolitum relinquent, quod & aliorum indigebit lima: & tamen perbelli homunculi sibi persuade-

bunt (ſcio) multò illis felicius ac nobis aſpiraſſe Muſas: mirum ſanè hominum genus, qui nihil (vt ait ille) quàm quod ipſi faciunt, rectum putant. Sed agé modò nos tanti illorum facimus cauillationes, quantum in Rempub. literariam emolumentũ adferunt, quinetiam maiora quædam (diis fauentibus) aliquando in lucem daturi. Hoc illos tantùm rogatos velim, vt vel ſemel hunc laborem, quem non hic (noſter enim labor eſt) verùm alius quiuis grauis Poëta in vertendo requirit, ſubire atque perferre velint: nihil dubito quin mei ſtatim æquiores æſtimatores iudicéſque ſint futuri. Vale.

(.:.:.)

Het leuen Publij Ouidij Nasonis, Wt zijn eyghen schriften t'samen by een vergadert.

PUblius Ouidius Naso was geboren van de stadt Sulmo / gheleghen in Pelignen (een landtschap in Italien) van Ridderlijcken stamme / opten negheuthiensten dach Meerte / als te Roomen Hircius eñ Pansa Borgheneesteren waren / die beyde in den Anthonianischen Crijch by Mutinen verslaghen werden. Hy is rijck van goede gheweest eñ van Hauene / d'welck daer wt blijckt / want hy een huys by het Capitolium gehadt heeft / oock veel ackeren / landts / ende zandts in Pelignen. Hy heeft eenen broeder ghehadt een Iaer ouder dan hy / eñ opten seluẽ dach (te weten / opten feestdach der goddinnen der gheleertheyt Minerua) gheboren: metten welcken hy hem te Roomen neerstelijck totter leeringhen begheuen heeft / in Grammatica eñ Rhetorica. Daer na door zijns vaders beuel (den welcken docht dat dese studeringhe niet profijtelijck en was totter huyshoudinghen / gelijck oock den meesten deel des volckx hem laet duncken / die gheen dinck voor goet oft loflijck en achtẽ / dan dat d'meel wel inde keuckẽ brengt) heeft hy inde Rechten gaen studeren / daer hy seer gheschiet in werdt / eñ behaelder groote eere inne. Maer na zijns vaders doot heeft hem desen arbeyt eñ hooftsweer begonst te verdrietẽ: dus heeft hy hem weder tot zijn voorschreuen studium begheuen.

Alle Poeten ouder dan hy zijnde heeft hy in hoogher weerden ghehadt: diesghelijcx heeft hy vande ionghers grootelijck gheeert gheweest. So goedertier en ende liefghetal is hy gheweest / datter

ter

ter noyt gheen van zijne wercken van yemanden ghelastert en werdt. Oock heeft hy van goeder ende zedigher manieren gheweest / gheenen wijn drinckende dan wel gewaterden / eñ schouwende alle onghemanierde ende ongheregheelde oncuysheyt. Dry huysvrouwen heeft hy ghehadt / waer af hy die twee verworpen heeft / eñ met die derde heeft hy vredelijcken eñ minnelijcken gheleeft / eñ kinderen aen haer ghewonnen.

Maer nae dat hy Augustum den Keyser onwijsselijck eñ (soo hy seydt) onwetende eñ onuerhuets vertoornt hadde / werdt hy tsijnen vijftich Jaren wten lande ghebannē / eñ in het cout woest Eylant Ponto versondē. Na dat hyer negen Jaren lanck in grooter allenden eñ miserien geleeft hadde / heeft hy ten lesten tot Tomos zijn leuen gheeynt / aldaer hy oock begrauen leyt.

Wat dit mach gheweest hebben daer hy om inden haet vanden Keyser ghecomen is / dat is onbekent: Allesins in zijn schriften belijdt hy dat twee dinghen die oorsaecke zijns ballincrschaps souden gheweest hebben / te weten Crimina et error / dat is / sommighe schriften / ende een misual. wat dit misual mach gheweest hebben / daer hebben hum die ghcleerde altijdt zeer mede becommert / maer en hebbens noyt connen gheweten. Hy seydt oock selue dat hy niet en begheert datment wete / op dat hy den Keyser niet meer vergrammen en soude / den welcken hy altijdt sochte te versoenen / maer en conster noyt toe geraecken. Daerom schijnet dat hy yet onwetende soude ghesien hebben des Keysers secreten aengaende / want hy selue seyt dat zijn oogen de misdaet ghedaen hebben. Sommighe hebben willen segghen / dat hy tot Julia des Keysers Dochter

ter sommighe oneerlijcke en̄ oneuysſche dinghen onder den naem van Corinna ghesonden hadde: onder den welcken datter eenen Poeet is ghe-weest Sydonius ghenaemt / wiens Veersſkens aldus luydden:

Tot Tomos leydt Naso dyer werdt ghe-
sonden/
Om dat hy tot Julia wat hadde ghe-
schreuen/
Dat der eeren te nae gaende werdt be-
uonden/
Onder den naem Corinne / dit dede hem
sneuen.

Dit en schijnt metter waerheyt gheen groo-te ghelijckenisse te hebben / want hier wt vol-ghen soude dat hy den Keyser niet onuerhuets maer wel wetende soude verthoorent hebben / dwelck zijn eyghen schriften contrarieert: dus laten wy dese sake den gheleerden.

Binnen zijnen leuen heeft hy veel Boecken ghemaeckt die in onser talen noch niet ghecomen en zijn: onder die welcke dese vijfthien boecken der veranderinghen gheuonden werden: Dese doen hy wt Roomen ghebannen werdt / om dat hijse noch niet ter deghe ouersien en hadde / heeft hijse door gramschap met zijnder eygender hant verbrandt / maer wantse te voren dickwils wt-gheschreuen waren/ en heeft hijse niet gantsch te niet connen ghedoen.

Doen hy aen zijn wedercoempst beghonst te mishopen / schreef hy tot zijnder huysvrouwen dat sy zijn ghebeente in een kistken legghen ende int Roomsch Aerdtrijck by die Stadt begrauen
wilde

wilde / sandt haer het opschrift dat hy op zijn graf begheerde ghestelt te hebben / waer aff den sin aldus was :

Ick die hier doot ligghe beschrijuer der vrijagien/
Ben Ouidius Naso / die door mijn verstandt wijdt
Ben comen in sneuen / dus ghy Venus pagien/
Segt / wel moet hy varen / als ghy hier voorby lijdt.

Hy werdt wten lande ghesonden int Jaer des rijckx Augusti tweenvijftich oft daer ontrent. Eñ int vijfde Jaer Tiberij heeft hy te Tomas zijn leuen gheeynt.

Dat eerste boeck der veranderinghen oft transsformatien Publÿ Ouidÿ Nasonis.

MIJN teghenwoordich voorneme is te beschrijuen / hoe die dinghen wonderlijcken verandert zijn in diuersche formen en ghedaenten. Dus (o Goden) aenghesien dat ghijse selue aldus ghetranssformeert hebt / wilt my doch hier in ghunstich wesen: op dat ick veruolghende beschrijuen mach die gheschiedenissen vanden beghinne des werelts tot desen mijnen tijdt.

EEr dat die zee/die Aerde/ en den Hemel (diet nv al bedect) in haer ordinancie ghestelt waren/ so en wasser inder gantscher natueren maer een ghedaente/die welcke byden Griecken is ghenaemt gheweest Chaos/ dat is/eenē verwerden plompen en ongeschicten hoop/

Chaos.

hoop/inden welcken onder een ghemengt lā-
ghen die elementen / eñ tsaet van alle dingen.
Die sonne en hadde noch ter wereldt gheen
claerheyt ghegeuen/noch die mane en hadde
noch noyt haer hoornen verandert. Die aer-
de en hinck noch midden in die locht in haer
ghelijck ghewicht niet/ noch de Zee en hadse
oock noyt niet haer langhe armen omhelst.
Ende waer die aerde lach/daer laghen ooc in
malcanderen verwerret d'water / tvier/ende
die locht. Aldus was die aerde noch onbe-
quaem om te bereysen/ende de Zee ongereet
om deuruaren: de locht was noch doncker
ende sonder eenich licht: ende elck dinck lach
daer sonder sijn forme eñ gedaente/ deen den
anderen belettende. Want in een plaetse ende
in een lichaem/wasser grooten twist tusschen
die coude eñ die hitte/tusschē die vochticheyt
eñ die droochte. Het hart streedt tegen dweec/
ende het licht tseghen tswaer.

tscheypsel des werelts.

Desen twist eñ tweedrachticheyt heeft Godt
oft die goedertierē natuere ten lesten gheac-
cordeert. Want/den hemel heeft hy verschey-
den vander aerden/die Aerde vander zee/ het
heet schijnende vier van die groue ende donc-
ker locht. Dwelck aldus ghedaen zijnde/ so
heeft hy dese verscheyden Elementen elck op
zijn behoorlijcke plaetse in eenen eendrachti-
gen vrede ghebonden. Eñ heeft dat vier (om
zijnder lichtheydt wil) int opperste onder die
rondicheyt des hemels gestelt: desen/is van
lichtheyts eñ plaetsen weghen die locht d'al-
der naeste: maer want die aerde grouer ende
plomper is dan eenich vandē voorseydē twee
elementen/so is sy ouermits haer swaerheyt

Dordineringhe der elementen.

neder

neder ghesoncken / treckende met haer alle grouicheden : eñ het water/dwelck den cloot der aerden omloopt/heeft die alderleste plaetse behoudé. Na dat God nv desen onghefatsoneerden hoop aldus verschepdē eñ gheordineert hadde / soo heeft hy de aerde ten eersten op datse van allen canten effen soude blijuen) in eenen ronden cloot vergadert : daer nae heeft hijse met wateren eñ vloeden ghedeplt/haer oock verleenende die winden fonteynen/eñ riuieren/ die welcke eensdeels van der seluer aerden verslonden worden / ende oock eensdeels ter Zeewaert loopen. Oock geboot hy den velden datse hun souden verbrepden in schoone breede pleynen : die boomen dede hy cleeden eñ vercieren met schoon groen loof kens. Die bergen liet hy met hooghe steenrootse opclimmen / ende die dalen dede hy neder sincken.

Eñ gelijck hy te voren den hemel hadde gedeplt in vijf deelen oft cirkelen / diemen Zonas heet/waer af die vijfste eñ middelste Zona die heetste is. Aldus heeft hy nv oock de aerde in vijf ghelijcke Zonas ghedeplt: waer af die vijfde niet bewoont en wordt om haer der grooter hitten wil. Die twee wterste Zonen ligghen eewelijck mette coudē sneeu ghedect/eñ dander twee wordē getemperde ghenaemt/om datse vander coudē eñ vander hitten in ghelijcke proportien hebben.

Die aerde in vijf zonen ghedeylt.

Bouen dese heeft hy die locht gheordineert die welcke hoe sy lichter is dan die aerde ende t'water / hoe sy oock swaerder is dan tvier. In dit element heeft hy die wolcken eñ den neuel doen woonē/midsgaders oock den donder

der

der/die dickwils de menschen doet verschricken/eñ die coudtblasende winden. Desen en heeft hy niet toeghelaten te deurwandelen deur alle die deelen des lochts/ hoe wel nochtans datmense nv nauwelijcx en can wederstaen/sy en bederuent ende verscheurent al/ dus grouwelyck ende vreeslijck is haerlieder vyantschap.

Den wint gheheeten Eurus/ vlooch ten eersten int Oosten/ende ghinck dommeren ouer dlant genaemt Nabathea/eñ ouer die landen die daer liggen onder der Sonnen opganck. Zephirus vertrack naer dwestē. Den coudē Boreas/nae het Noorden/eñ na tlandtschap Scytia genaemt. Ende Auster na middach/ van waer hy ons diewils den neuel ende den reghen sendt. Bouen dese wert gheordineert den lichten ende claer ghesterden Hemel/ die welcke vander aertscher complexiē met allen gheen swaricheyt en hadde.

De ordinantie der winden.

Nauwelijcx en waren dese dinghē volbracht/ die sterren (die te voren onder den verwerden cloot verborgen haddē gheleghen) en begonsten haer te baren ende alle den Hemel ouer te schijnen. Eñ op datter gheen plaetse ydel en soude blijuen/ soo werden die sterren ende die godlijcke figueren inden hemel ghevoecht. Den visschē wert het water/den wilden ghedierten die aerde/ eñ den voghelen die locht tot een wooninghe ghegheuen.

Die sterren.

Dus en wasser in dit werck gheen gebreck oft onuolmaecktheyt/ dan datter die edel eñ hooch contemplerende creatuere noch niet en was/die ouer dander mocht heerscappie hebben/so werdt ten lesten die mensche gheschapen.

De mensch wert gheschapen.

en. Desen heeft den almogenden schepper
hn t'goddelijck saet geschapen : oft als som-
mighe hebben willen seggen) Prometheus
ende dat die Aerde noch sommighe zaden
t influentien vander Locht behouden had-
/soo heeft hy daer eenen clomp afgheno-
en / den welcken nae dat hyen met water
tempert hadde/heeft daer den Mensch aff
maect na die gelijckenisse der goden. Ende
e wel dat alle dander gedierten t'gesichte
keert hebben nader aerden/nochtans heeft
odt den Mensche metten hoofde opwaert
schapen / op dat hy den Hemel aenschou-
en soude. Aldus werdt nv die aerde (die te
oren grof ende plomp geweest hadde) met
emde ende onbekende menschelijcke figue-
n ghedeckt.

Die Gulde Wereldt.

Ten eersten quam de Gulde wereldt/inde
elcke een yegelijck sonder eenige weth oft
ethouder/onbedwongen eñ van zijnen vrij-
n wille/alle ghetrouheydt eñ gerechticheydt
eminde. Daer en was pene/ghevanckenis/
och vreese des strenghen rechters. De sche-
en en hadden noyt vreemde Landen besocht.
iemant en kende geen landt dan alleenlijck
ijne. Die steden en waren noch met mue-
en/grachten/Bolwercken/noch Blockhuy-
n betimmert. Daer en was doẽ noch trom
mel/noch Trompet: men vanter Helm noch
weert: men behoefde bussen noch deser ge-
ijcke schadelijcke instrumenten: het volck
eefde sorgeloos/ende hadde goey dagen son-
er eenich behoef der Crijchsluyden. Men
wist in desen tijdt van saeyen/ ackeren / noch
Vaeyen te spreecken/ want die Aerde noch

gantsch en ongequetst zijnde/ deur haer liberaelheydt gaf alles goets ouervloedicheydt. Die Menschen met dese vruchten oock wel te vreden wesende/vergaderden wilde haechappelen ende roode Cornoelikens:men sachse als nv inde berghen eerdtbesien/ nv haechbesien/nv Eeckelkens pluckende. De Lenten was altijdt in saeysoene. Zephyrus met zijn suet windeken blies altijdt op de bloemkens die sonder eenighen arbeyt opgewassen waren. De velden (hoe wel datse niet besaeyt en waren) werden nochtans ouer-vloedelijck met Coren gheladen. Die vloeden en waren niet dan melck ende alderhande costelijcken dranck. Vande groene boomen sachmen Honich ende suycker druppen.

De silvere werelt.

Maer na dat Saturnus vande werelt was verscheyden/soo quam die Werelt onder die subiectie van Jupiter / eñ doen begonst die siluere werelt. Die welcke veel slechter was dan die gulde/nochtans wat costelijcker dan die copere oft metale werelt.

Tjaer in vier deelen gedeylt.

Desen Jupiter heeft den Lenten een groot deel van zijnder cracht benomen / want het Jaer heeft hy in vier deelen ghedistingueert/ als in schoonen Lenten / heeten Somer/corten Herfst/ende couden Winter. Hier na/begonstmen eerst te gheuoelen die groote hitte des somers/doen wertmen eerst gewaer/ hoe wreet dat den Winter was. Nv ghinckmen eerst schuylen ende duycken inde huysen. Die huysen dieme doen hadde/ warẽ wtgehoolde steenrootsen/cauernẽ / eñ diergelijcke hutten. Men ghinck daer beghinnen het Coren te saeyen. Die ossen werdẽ onder het jock met-

ten ploe-

en ploeghe ten velde ghedreuen.

Na dese quam die derde/dat is / die copere erelt/dese was wreeder/ende schalcker van erstande dan die twee voorgaende. Veel ge- eeder tot strijden/nochtans noch niet tot on- heoorloofden ende onbetamelijcken strijt.

De copere Werelt.

Die leste wereldt wert wten harden yfere hesmeedt. Dese bracht terstont alle quaet- eyt ende boosheyt met haer. Doen werden erbaerheyt/trouwe/ende gerechticheyt ver- reuen: in wiens stede quamen valscheydt/ edroch/gewelt eñ giericheyt. Ende hoe wel at die zee den menschẽ noch onbekent was/ ochtans hebben sy stoutelijck bestaen nae lle Landen ende contreyen te zeylen. Die erde die te voren eenen yegelijcken alsoo ghe- neyn hadde geweest (als t'licht der Sonnen) ert nv byden landtmeters in deelen wtghe- eylt: eñ hoe wel dat sy mildelijck eñ ouer- loedelijck eenẽ yegelijcken mede deylde van gene dat sy hadde/ soo en conste sy hier mede ochtans den mensche niet te vollen gedoen.

Dijsere Werelt.

Men ghincker terstont int diepste spitten ñ grauen/soeckende t'gout/t'siluer / t'metael ñ ander verborghen schatten / die dickwils en mensche tot quaet verwecken.

Ghierigheyt.

Als nv het yser / ende (dat noch argher is) Gout wtgegrauen waren/ so quamen oock nede die vreeslijcke Oorlogen / die hun groo- elijck met dese twee Metalen ghenerende jn. Nv ghinckmen eerst roouen en stelen / o dat den gast by zijnen Weert niet vry en as/noch t'kint byden vader. Die broeders aren onder malcanderẽ twistich. Die wijfs rachten haer mans in lasten/ende die mans

Oorloghe.

wederom haer wijfs. Die ſtiefmoeders bere[illegible]
den dickwils haers mans kinderen vergift
Eñ die kinderẽ om (om ſgoets wille) haerte[illegible]
na de doot haerder ouders. Godvruchtichey[illegible]
lach gebonden / eñ Juſticia die jonge maech
vlooch wederom nae den Hemel van waer [illegible]
ghecomen was.

Den ſtrijdt der reuſen.

Eñ op dat den hemel niet meer voordeel[illegible]
en ſoude hebben dan die aerde / ſoo zijn di[illegible]
reuſen tſamen vergadert / eñ hebbẽ den eene[illegible]
berch op den anderen draghende / haer neer[illegible]
ſtichept gedaen om den Hemel te beclimmen
ende die goden te bevechten. Dwelck ſiend[illegible]
den opperſten God Jupiter / heeft terſtond[illegible]
alle haer werck verſtropt / eñ ſlaende mette[illegible]
blixem heeft hy den grooten Olimpum end[illegible]
ander groote berghen gebroken : ſoo dat di[illegible]
reuſen onder haer bergen al verſmoort lagen
Ende / ſoomen ſeyt / ſo wert die aerde heel na[illegible]
vanden warmen bloede der Reuſen : ende o[illegible]
dattet gheſlachte niet te niet en quame / ſo[illegible]
verreſender ander menſcen wt / die haer voor[illegible]
vaders niet ſeer ongheliјck en waren. Wan[illegible]
ſy fel / wreet / eñ verachters der goden waren
ſo datmen lichtelijck kennen mocht / wt welc[illegible]
ken zade datſe gheſproten waren.

De fabel van Licaon.

Dwelc Jupiter wederom aenmerckende[illegible]
wert ſeer verſtoort / eñ verhaelde eẽ ander fey[illegible]
dat noch onbekent was / te weten / die groot[illegible]
overvloedichept / coſtelijchept / eñ gulſichepdt[illegible]
die Licaon in zijn banckettẽ eñ maeltijdẽ be[illegible]
dreef / waer op hy alle die ander Godẽ inde[illegible]
breedẽ raet dede vergaderẽ. Inden hemel iſſe[illegible]
eenẽ wech dẽ welckẽ wy (om zijnder withey[illegible]
wille) den melckachtighen wech noemen.

Dit is

Dit is den rechten wech om te gaē nader
ochſter ſalen vā Jupiter. Deſen wech was
n beyde zijden veruult met Goden/ die ten
de gecomen waren. Die cleyne Godekens
ten hier en daer verſtroyt: die groote/ wat
gelijcker: eñ voort een yeghelijck na zijnen
net. Soo dat deſe plaetſe (metten cortſten
ſeyt) wel mocht genoemt werden/ t'groot
leys eñ opperſte ſale des Hemels. Als nv
le die Goden in ſulcker ordinancien geſeten
aren/ ſoo verſchudde Jupiter dry oft vier-
ael zijn hooft/ ſoo dat hy die aerde/ die zee/
de t'geheel firmament dede daueren/ ſeg-
nde: Noyt en was ick om der wereldt wil
ſo bedroeft/ als die felle Reuſen ſoo grooten
beydt deden om den Hemel in te nemē/ als
k nv ben. Want hoe wel dat dien vyandt
reet was/ nochtans en dependeerden hy
aer vā eender afcoemſt/ die welcke ick wel
edeſtrueert hebbe. Maer nv waerwaerts
at ick my keere oft wende/ ſoo ſie ick dat
k d'menſchelijck gheſlacht teenemael ver-
eruen eñ te niete doen moet. Dus ſwere ick
y de helſche riuierē/ dat ickſe te ſamen exter-
mineren ſal. Men behoort altijdt een dinck
en beſten te ouerleggen/ ende een ongheneſe-
ijck lidt ſalmen terſtont affſnijden/ op dattet
ander leden niet en beſchadige. Ick hebbe
nder mijn ſubiectie half goden/ veldtgoden/
ymphen/ eñ wilde Goden. Deſen (om dat
ck hun den Hemel noch niet en hebbe ghe-
eerdicht) heb ick toeghelaten/ dat ſy met
endrachticheyt ende concordie opter aerden
ouden leuen. Maer hoe waert moghelijck
atter eenige vrede ſoude connen ghewesen/

 aen-

Semtyn lijck de Herbarg oft Sint Jacobs straets.

aengesien dat dien wreeden Licaon/ my (die den hemel eñ v al te samen regere) heeft willen lagen leggen/ eñ so verradelijck vermoorden? Na dat Jupiter dese woorden ghesproken hadde/ soo begonsten sy met groote verbaestheyt onderlinghe te murmureren/ ende begeerden te weten wie dit stout feyt hadde willen bestaen.

Diesgelijcx oock/ na dat sommige begeert hebben den Roomschen naem te verdrucken metten Keyserlijcken bloede (o Auguste) soo is die gantsche Werelt daer af heel beroert geweest. Waer door blijct/ dat die liefde ende ghetrouheydt die ghy tot uwen volcke hebt/ niet min aenghenaem en is gheweest/ dan die liefde ende ghetrouheyt van Jupiter.

Na dat Jupiter gebodē hadde datmē swijgen soude/ soo werdt daer groote silencie ghemaect. Dus begonst hy te spreken segghende aldus: Ghy Goden/ weest hier in gherust/ want ick hebben nae zijn verdiensten wel gecastijt: welck nu die misdaet is/ ende die wrake/ wil ick v gaen vertellen.

Die groote infamie eñ boosheyt des Werelts was my dickwils ter ooren ghecomen/ eñ hoe wel dat ict wel anders hadde gewēscht nochtās moestick neder dalē eñ die waerheyt van desen ondersoeckē. Dus ghinck ick/ God wesende/ in menschelijcke figuere/ die Werelt doorwandelen. Wiens quaetheyt eñ ongeregelde boosheyt so groot ende ontallijck was/ dattet te lanck soude vallen te vertrecken. Alreede haddick den grouwelijcken Berch Menalus ouerreyst/ ende alle t'lant vā Arcadien: dus quam ick by auondt moede eñ mat

gheloo-

gheloopen/ten huyse vandesen wreeden Tyran. Als nv het volcke hoorde seggen / dat er eenen God ouercomē was / so begostmen hy te aenbidden/ ende eere te bewijsen sulcke als den Goden toebehoort: d'welck Lycaon bespottende/heeft in hem seluen geseyt: Ick sal noch desen nacht proeuen / oft desen God onsterffelijck is oft niet: eñ dat sal ick lichtelijck weten / want als hy wel vast sal liggen slapen / soo wil ick hem met eenen messe toevaren ende al heymelijck de kele af steken. Noch en heeft hy met dit quaet opsedt niet te vreden geweest. Hy hadde in zijn huys eenen ghijseler / die daer vanden Molossen te lande ghesonden was: desen ghinck hy met eenen deghen die strotte af steken / ende die leden die noch half leuende waren / ghinck hy hy bereyden eñ voor dienen/die sommige gesoden/die sommighe ghebraden. Als ick alle dese dingen aensach / soo liet ick t'vier comen op t'gheheele huys/eñ verbrande al datter in was. Waer af dese verrader, veruaert zijnde begost te vlieden. Als hy nv inde locht quam soo meynde hy te spreken eñ zijn ongheluck te beclagen/maer t'was al te vergeefs. Want zijn sprake was hem in een huylē verandert/ zijnen mont in eens verwoeden wolfs muyl: eñ den moort die hy te voren onder die Menschen plach te hanteren / die bedrijft hy nv onder de Schaepkens / ende is noch al euen bloetghierich. Sijn cleederen werden in vellen/zijn armen in langhe beenen / eñ (metten cortsten geseydt) alle zijn lichaem wert in eenen Wolf verandert: nochtans heeft hy noch sommige van zijn formen ende accidenten behouden:

Licaon in eenen Wolf veranderet.

houden : want zijn grijs hayr/zijn grouwelijck gesicht/eñ zijn beestelijck wesen/zijn hem noch al by bleuen.

Een huys (seyde Jupiter) eñ een familie isser gedestrueert gheweest met desen Licaon maer als ick alle die wereldt wel ouersie/ soo beuinde ick / dat niet alleenlijck een familie dese correctie verdient en heeft / want ouer al en regneerter niet dan boosheyt/ghy soudt seggen datse allegader die quaetheyt gesworen hadden. Dus is mijn conclusie eñ finale sententie / datse alle sulcke punitie sullen lijden als hunlieden toebehoort. Dese sententie hebben de sommighe ghsapprobeert/ende hem tot deser punicien gheinciteert / die sommige oock met een toeknicken geconsenteert. Nochtans hebbense alle groote deernisse gehadt vander verderffenissen des menschelijcken geslachts/ ende hebben begost te vragen/ welck die ghesteltenisse ende wesen des Werelts

Die diluuie.

eelts sal zijn na dese destructie. Oock wie datter sacrificie doen sal/ende oft hy den Beesten de aerde oock te verniele geuen soude. Waer op Jupiter gheantwoort heeft/ dat sy hier in souden gerust zijn/ want hy soude alle dingen wel versien/ en beloofde him/ dat hy een ander geslachte van menschen soude doen opstaen/ dat den eersten volcke seer ongheliick soude wesen. Dus soude hy gaen senden hebben den donder ende den blixem/ die tgansch aertrijck souden verbrant hebbe/maer hy vreesde dattet groot vier sulcken domp mocht wt geuen/ dattet lichtelijck den hemel ende den asch des Hemels soude mogen aensteken en verbranden. Oock viel hem in dattet gepredestineert was vander werelt ende vanden hemel/ datse noch metten viere vergaen souden: dus liet hy die schichten des viers ende des onweders liggen/ ende vercoos een ander plaghe/ te weten/ dat hy die menschen metten watere soude versmooren/ en wt alle contreyen des Hemels den regen senden. Midts desen so quam den reghen ouervloedelijck ouer die gantsche werelt/ alle fonteynen en conduyten werden ontsloten. Iris den voorlooper va Juno met zijnen geschackeerde mantel ghinck terstont water putte/ en bracht den wolcke haer voetsel. Het coren/ daer den landtman alle het jaer deur zijn hope op gestelt hadde/ wert ter neder gheuelt. Met desen reghen des Hemels / en was Jupiter noch niet te vreden/ hy en nam mede t'sijnder hulpen Neptunem zijne broeder: de welcke tot hem roepende alle die vloeden en riuieren/ heeft hunlieden ghesept: wel aen ghy wateren / sonder langher dralen oft

vertreck / volbrengt tghene dat ick v ſal ghe-
bieden/toont uwe crachten / loopt / verbreyt
v ſeluen ouer al / duerboort eñ breect dijcken/
dammen/eñ al dat v mocht beletten / gheeft
allen uwen vloeden den toom. Terſtont nae
deſe woorden ſijn alle die fonteynen wtge-
broken / ende met eenen onbedwongen loop
hebbenſe alle velden ende die geheele Werelt
bedect. Daer nae heeft Neptunus die aerde
met ſinen ſchepter geſlegen/zoo dat hyſe dede
beuen eñ wijcken / op dat d'water ſinen loop
mochte hebben. Doen quam die diluuie ouer
al/ ende ouerwan Boomen / menſchen / bee-
ſten/huyſen/Caſteelen / ia oock tempels der
Goden. Eñ al iſt datter noch eenige edifcien
gebleuen zijn die teghen ſulcken ſtroom ghe-
reſiſteert hebben / nochtans hebbenſe alle
metten water ouerdect geweeſt. Nv en was
daer geen onderſcheyt tuſſchen die aerde eñ
de zee/want ouer al en waſt niet dan een zee:
de dijcken waren al te niet. Deen om hem
te ſalueren clam op eenen hoogen berch / dan
der in een ſchip / eñ ginck roeyen ouer d'lant
daer te voren den ackerman zijn coren ghe-
ſaeyt hadde : dander gingen inde tacken van
de boomē viſſchen vangen. Die anckers ble-
uen in groene beemden ſteken. Die ſchoone
wijngarden werden met ſchepen gedect. Eñ
daer te vooren die geytkens eñ lammerkens
te weyden pleghen / daer quamen nv die zee-
caluen zwemmen. De goddinnen der zee Ne-
reides genaemt/verwonderden haer datſe on
der d'water ſagen liggeen Boſſchen/ huyſen/
ſteden ende dorpen. Den Dolphijn woonde
int boſch eñ inde hooge boomen:den Snoeck

conuerſeerde

converseerde onder de schapē. De Leeuwen eñ ander grouwelijcke dieren drevē op d'water. niet en quam hier te bate der wilder zwijnen cracht noch der herten snelheyt int loopen. Na dat die voghelen langhe ghesocht hadden eenige plaetse om te rusten/zoo vielen zy duer vermoetheyt der vlogelen inde zee. Die groote golven eñ baren dreuen bouen thoochste der bergen. D'meestendeel vanden menschen waren metter diluuien verdroncken. Eñ die noch ouerbleuen / werden duer den grooten honger die zy gheleden hadden/ machteloos/ datse inde zee doot vielen. Voor dese Diluuie waren Aonia ende Attica van malcanderen ghedeylt met d'lantschap Phocis ghenaemt. Maer nv en wasser niet dan zee ende vergaderinge der wateren.

Int voorseyde lant wasser nochtans noch eenen berch gebleuen Parnasus ghenaemt. die welcke met twee hoornen die wolcken in hoocheyt te bouen ghinck. Op desen berch quam Deucalion met zijn wijf in een schuytken gedreuen/om datter ter werelt niet meer heels ghebleuen en was. Hier hebben zy die Goddinnen des berchs / Nymphe Corycide genaemt/eñ Themis die waersegster aen gebeden. Noyt en wasser beteren mā noch godvruchtiger vrouwe geuondē dan dese. Als nv Jupiter sach dattet ouer al maer een zee ende een water en was / datter van so menich dusent menschen maer twee ouerbleuen en waren/eñ datse beyde duechdelijc waren: so dede hy den regen cesseren/ende die gramschap der zee vergaen. Neptunus oock verlatende zijn groote toornicheit heeft zijnen trompetsteker

De fabel van Deucalion.

Triton de trompetsteker van Jupiter

den wateruerwigen Triton tot hem geroe-
pen/die beyde de schouderen met mosselschel-
pen bedect hadde dyer op ghewassen waren
hem gebiedende dat hy zijn Trompet steken
soude (die welcke eenē doorgeboorden kieck-
horen was) om alle die vloedē eñ riuierē we-
der inne te roepē eñ te rugghe te doen keeren.
D'welck terstont volbracht wert: want also
haest als hy zijn trompet begonst te stekē/soo
wert het gheluyt gehoort van den Oosten tot
int Westen. Doen begonst haer de zee weder-
om in haer oeuers te vertrecken: die vloeden
eñ Riuieren ghingen weder na haer behoor-
lijcke goten/eñ soo haer die waterē verneder-
den/so begonsten hun die bergē te barē. Lan-
gen tijdt daer na begonsten die wildernissen/
bosschen eñ boomen hun bloote hoofden wt
te steken/ die welcke voor hun bladeren niet
dan Mosch behouden en hadden: summa de
gheheele werelt wert gerestaureert. Deuca-
lion siende dattet allesins weder drooch was
eñ datter opter aerden soo groote stilte was/
heeft hy zijn huysvrouwe Pyrrham met wee-
nenden oogen aengesproken/seggende aldus:
O mijn alderliefste suster/mijn vriendinne eñ
getrouwe Huysvrouwe/ o eenige vrouwe ter
werelt ouerbleuē/die my van maechtschaps/
van afcoemsts/vā trouwes wegē/ eñ nv veel
te meer om dese destructie des menschelijcken
gheslachts toegeuoecht zijt: wy twee zijn de
geheele wereldt/want alle die reste is metten
water vergaen. Oock en zijn wy ons leuens
niet wel seker/ want die Wolckē die wy hier
noch bouē ons dus regenachtich sien drijuen
gheuē ons al te crancken moet. Segt my ghy
arme

arme mistroostige creature/waert dat ghy al leen ter werelt waert geblenẽ / hoe soudt ghy nv desen anxt eñ verbaestheyt hebbẽ mogen verdragẽ? wie soude nv uwẽ trooster geweest hebbẽ? Ick segge v voorwaer/waert dat ghy inde zee gelegen hadt/ ick souder my terstont oock in geworpen hebbẽ om v lichaem na te volgen. Och mocht ic weder ander menschen makẽ/eñ (gelijc mijn vader Prometheus de de) eẽ leuende siele daer in stortẽ/so soudic dat voor een groot geluck achten: maer wantet nv den Goden aldus belieft heeft / soo is het menschelijc geslacht in ons beydẽ gelegen/soo dat wy der menschẽ vooruaders sullẽ moeten wesen. Met dese woorden hebbẽ sy beyde begonst te weenẽ/biddende dẽ Goden datse hun door die godlijcke spreucken wildẽ inspireren eñ beradẽ. Terstont daer na zijnse gegaen tot ten water Cephisus genaemt/dwelck om der voorgaender beruertẽ wil noch niet claer en was: met desen watere hebbense hun hoofden eñ cleederen begoten/eñ zijn daer na ghegaen tottẽ tempel der voorseyder Goddinnen Themis/die noch al vuyl ende onsuyuer was vanden mossche dyer ouer gewassen was die lampen hingẽ daer sonder olie oft licht. Als sy nv voor die graden des tempels gecomen waren/ so zijnse neder ter aerdẽ geuallen: eñ cussende die steenen hebben sy begost te bidden aldus: Ist saecke dat die gramschap der Goden door eenich gebet gepaeyt mach wordẽ/segt ons o goddinne Themis/in wat manieren dat wy het menschelijc geslacht sullen mogẽ recouurerẽ/wilt ons doch o goedertieren goddinne hier in beradẽ/ op dat het gedestrueert

struceert menschelijck geslacht door uwe raet wederom in zijn wesen geraken mach. Door dese woordē wert die goddinne tot bermherticheden beruert / eñ heeeft hunlieden geseyt: Gaet henen wten tempel / bedeckt uwe hoofden / ontbint uwe cleederē / eñ worpt van achterwaers ouer die ghebeenten uwer grootmoeder. Van deser antwoorden zijnsē beyde verbaest geweest. Pyrrha weygerde ten eersten te volbrengen t'gebot der goddinnē / ende heeft haer met verbaesder hertē gebeden dat zijt haer vergeuē wilde / want zy vreesde zeer dattet haer Moeder grootelijck mishaghen mocht. Hier nae hebben zy dese woorden eñ twijfelachtige antwoorde der goddinnē wat beter ouerleyt / zoo dat Deucalion ten lesten tot zijnder huysvrouwē geseyt heeft: O Pyrrha / wy verstaen der goddinnen antwoorde heel contrarie / zy en raedt ons niet quaets: want als ic my seluen wel bedencke / zo is die aerde onser alder moeder / ende die steenen die inder aerden liggen / mogē haer gebeentē genoemt worden / dese moeten wy achter ouer ons worpen. Hoe wel dat Pyrrha dese expositie teenemael niet en mispreees / nochtans en was zyer oock ten besten niet in gherust / zo datse beyde noch twijfelende bleuen. Nochtās / seydē zy / wat schadet dat wijt eens proeuen? Hier mede zijn zi haer hoofden gaen decken / eñ haer cleederē ontgordende / hebben begost steenen te saeyen in sulcker vuegen als henlieden beuolen was. Die steenē (wie soudt gelooeuen ten waer dattet geprobeerde antiquiteyt waer?) begonsten terstont hun hardtheyt te verlaten / eñ by lanckheyt van tijdē cregense

Dat men schen worden duer den casion en de zijn wijf geverstanveert. probatie.

genſe oock een menſchelijcke figuere/niet ſoo ſchoon eñ effẽ als onſe lichamẽ nv zijn/ maer gelijc der beelden die eerſt wten rouwẽ ſteene gehouwen worden. Die morwichept veranderde in vleeſch / tgene datter hardt bleef in beenen/eñ die aderen die te voren inden ſteen waren/ werden nv aderen in deſer menſchen lichamen. Ten leſten duer die almogenthept der goden zo zijn die ſteenẽ die Deucalion geworpẽ hadde in mans verandert/eñ die ſteenẽ die Pyrrha geſapt hadde/werden in wijfs getransformeert. Hier om iſt dat wy ſo hardt eñ veruaren in arbepdeu zijn. Anders en ſouden wy niet betoonen wt welcke materie wy eerſt gecomen zijn. Die zonne oock duer haer hitte v̄werinde die humuerẽ de noch inđ aerden gebleuen waren/ eñ genereerde daer beeſten wt/van allen geſlachte ende fatſoene. Gelijckerwijs noch hedenſdaechs die groote riuiere van Egiptẽ Nilus/na dat zy d'lant eens ouerlooopẽ heeft eñ wederõ in haer ſtede gekeert is/ ſo vinden die ackerlieden daer dicwils int lant veel vreemde manieren van beeſten/volmaeckte eñ onvolmaecte/die nergens wt geproduceert en zijn / dã wter vochticheden die den Nijl daer inne gelaten heeft/ eñ dat om deeſe reden: Want als die hitte eñ die vochtichept wel tſamẽ getempereert zijn/ ſoo coemt daer wt altijt eenige generatie/eñ hoe wel dat het vier dẽ watere contrarie is/ nochtãs om dat die vochtichept metter hitten genereert/ zoo en zijn deeſe twee te ſamen geuoecht niet ombequaem totter generatien. Dieſgelijcx ooc die aerde noch nat ſijnde van der voorgaender diluuien / nae datſe dit hitte der

Gewe-raſions ſteeny in mans veran-dert/en-de de ſteeney van pyr-rha in vrou-wen. Gelije-kenis

der sonden gewaer wert/soo heeft hy veelderhande beesten voortgebracht: die sommige gelijckmen oock te voren ghesien hadde/oock sommige onbekende gediert en ende veruaerlijcke monstren. Die Aerde heeft noch buyten haer meyninge voortgebracht een groot lanck grouwelijck/ende onbekent serpent/ Python genaemt/ d'welck eenen yegelijcken veruaerlijck om sien was: wantet soo groot was/ dattet een groot deel des gheberchts bedecte: om d'welck serpent te beuechten is Apollo gecomen met zijn schichten die hy te voren plach te ghebruycken als hy ter iacht te gaen plach. Maer eer hy desen Python cost vernielen ende ter doot ghebrenghen/soo hadde hy bycans alle zijn pijlen verschoten die hy inden pijlkoker hadde. Ende op dattet den nacomelinghen tot een memorie soude blijuen/so zijn hier af openbare spelen gheinstitueert gheweest/ diemen Pythia plach te heeten. Eñ soo wat jongelinck in dese spelen den prijs behielt met loopen/ Worstelen/ oft rijden/die werdt ghecroont met een maniere van Eeckelbladeren/wantter doen noch geen Lauwerboomē en waren. In desen tijt wast dat Phebus zijn hooft plach te vercieren met die bladeren vanden boomen/eñ andere groene cruydekens.

Python.

Die fabel van Apollo ende Daphne.

Die eerste vryagie van Phebus was/doen hy op Daphne die dochter van Peneus verliefde: dese liefde en quam hē by geualle der fortuynen oock niet aen/maer vanden brant eñ schichten van Cupido. Op eenen tijdt als hy Cupido zijnen boge sach spannē/ wt hoouaerdicheydt ende hoomoet dat hy t'serpent

Python

ython versleghen hadde / heeft hy tot hem
esept aldus : Segt my / o weeldich ende on-
ysche kint/wat ghy met desen boge maect/
et hem my vueren dien wel handelen can/
i iagen ende wilde dieren te duerschieten/die
ock t'grouwelijck groote Serpent Python
ese dagen met menichte van pijlen ghedoot
ebbe. Weest ghy met uwen brant te vreden/
aer ghy zo menigen mensch mede in liefden
oet ontsteken / ende en weest mijnder eeren
iet zo afgunstich. Waer op Cupido hem
ederom gheantwoort heeft : Jaecht ende
uer-schiet ghy met uwen Boge al dat ghy
unt / mijn pijlen nochtans zullen v hertte
uer-schieten. Want hoe die Dieren minder
ijn dan die Goden / hoe v eere oock minder
s dan die mijne. Met dese woorden is hy
erstont gaen vlieghen opten berch Parna-
us/eñ heeft daer wt zijnen koker twee pijlen
an diuerscher natueren getrocken / den ee-
nen dede die liefde vlien / ende den anderen
ede in liefden ontsteken / desen hadde eenen
erguldẽ horen aen/den anderẽ eenẽ botten
open horen. Dus ghinck hy met den eer-
ten pijl Apollinem duer-schieten/zoo dat hy
erstont duer-wont wert inder liefden van
Daphne. Den anderen schicht sandt hy nae
Daphne/die welcke wel alzo zeere inder lief-
den vercoelt wert/als Apollo ontsteken was.
Sy ghinck al den dach wt iaghen metter
maecht Diana/hebbende thair vanden hoof-
de met een bandeken wel vast in een ghebon-
den : zy hadde van menigen iongelinck be-
mint gheweest diese wel te houwelijck hadden
begeert / maer zy en woude gheensins van

Die schichten van Cupido.

houwẽ oft trouwen hoorẽ sprekẽ. Dickwils hadde haer vad̃ tot haer geseit: O mijn dochter/ ic ben noch (metter hulpẽ Gods) schoone kinderẽ van v verwachtende. Maer zi altijt schroomende voor thouwelijc / als oft eenich quaet eñ oneerlijc dinck hadde geweest / antwoorde: Wilt my doch toelatẽ alderliefste vader dat ic ongehout blijue/ eñ mijnen maechdom behoude/ also lange als ic leuen sal: Jupiter heeft doch Diane sulcx wel gheconsenteert. Met dese woordẽ verwonnen zijnde. Heuet haer de vader toegelatẽ/ nochtãs sie ic/ seyde hy/ dat daer veel te schoon toe zijt.

Apollo oock telcken dat hyse sach / wert grootelijck op huer verlieft / ende hoepte wel dat hijse noch tot eenen wijue soude hebben/ maer hy was grootelijck verdoolt / als ghy hier na hooren sult. Hy sach dat huer hayr al onghekemt en ongheschict achter inden neck hinck/ och/ seyde hy / oft dat hayr op getopt eñ wel gestreelt waer. Oock sach hy dat haer die oogen int t'hooft blinckten als oft twee sterren wten Hemel hadden geweest Seer geern aenmerckte hy harẽ roodẽ mont/ maer veel lieuer hadde hy die eens ghecust. Haer witte handen/ cleyne welgemaecte vingerkens/ ronde armkens/ eñ onbedecte schouderen stonden hem zeer wel aen / ende dachte dat die verborghen leden noch veel schoonder moesten zijn. Sy vlooch snelder dan dẽ wint/ eñ en wilde noyt na hem hooren/ hoe wel dat hijse aenlockte in deser manieren/ segghende: Vertoeft/ o Nymphe/. vertoeft: ick en volghe v niet als viant/ ghy vliet voor my gelijck die schapen voor den wolf / eñ gelijck den eenen

vyant

pant voor den anderē / die liefde schoon lieff
oet my v volgen. Onthoudt v / siet dat ghy
iet en valt / oft uwe voeten en quetst / my
aer leet dat v om mijnē t'wille yet misqua-
ne: aengesien dat desen wech scherp ende on-
ffen is / en wilt v zoo seere niet haesten / ick
ude v oock wat gemackelijcker na volgen.
erneemt vry nae mijnen staet / ick en ben
een schaepherder / die hier wt vreemde lan-
en in dit gebercchte de ossen/coeyen/eñ ander
eesten ben comen hoeden. Ghy weet luttel
verdoolde / ghy weet luttel voor wien ghy
liet/eñ hier om ist dat ghy vliet. Ick hebbe
nder mijn subiectie Claros/ Delphos/ Te-
edos/ende oock Patara. Mijnen vader is
en oppersten Jupiter. Den Poeten leere ick
aer veerskens op eenen sekeren reghel ende
mate stellen. Mijn pijlen zijn zeer zekere /
maer noch isser eenen pijl die veel sekerder
s dan eenigen vanden mijnen/ die my t'herte
eese duerwont.

Die Medecijne heb ick gheinuenteert/ die
cruyden hebben alle haer crachten eñ virtuy-
en van my. Mer wee my datter geen cruyt
n is dat de liefde ghenesen can / ende dat die
onsten eenen yeghelijcken beter tot staden
omen / dan den heere diese selue gheuonden
eeft. Hy soude noch meer gesproken heb-
en/maer Daphne veel tonpacientich zijnde
n const soo lange niet gebeyden/zy en moeste
weder gaen loopen. Den wint ontdecte haer
nt loopen dickwils die leden/ende verbreyde
aer t'hayr achter op de schouderen/ zo datse
e vlucht noch schoonder maecte dā zy te vo-
ren geweest hadde. Maer den jongen vrijer

Apollo heeft den eersten vinder der medecijnen geweest.

en wilde niet langer gedooghen dat die soete woorden ende smeeckingē te vergeefs ghespro- ken werden. En̄ so hem de liefde riet/zo heeft hyse van achter aen gevolcht/ende midts dat hy t'zijnder voorbaten hadde de vlogelen der liefden/zo heeft hyse int loopen verwonnen. Als zi nv sach dat zijt niet langer en conſt ge- harden/zo is zy van verbaestheit bleeck ghe- worden: en̄ haer bekeerende totter Riuieren Peneus / heeft ghesept: Coemt my nv vader coemt my nv te hulpe/ende dese schoonheyt/ die zeer aengenaem is / en̄ die welcke een oor- saeck is deser quellagien / wilt doch van my nemen ende veranderen.

Daph-ne wert in eenen lauwer boom veran-dert.

Nauwelijcx en hadde zy dese woorden vol- eynt/haer en quam terstont een groote zwij- melinge aen: midts desen zoo wert haer t'her- te terstont met een dunne schorsse ouerdeckt/ huer hair wert in bladeren verandert en̄ haer armen in twee lange tacken. Die voeten die te voren soo snel int loopen hadden geweest/ werdē nv in wortelē verandert/en̄ haer hooft wert dopperste sopkē van eenē lauwerboom/ alleen behielt zy die groenheyt / die welcke Apollo ooc beminde/en̄ aentastende dē boom met zijnder rechter hant/zoo heeft hy gevoelt dat haer t'herte noch onder die schorsse jaech- de. Dus heeft hy met bedructer herten den boom in beyde zijn armen genomen / en̄ zeer vriendelijck cussende / heeft tot haer ghesept: Aenghemerct mijn alderliefste dat ick v niet en mach tot eenen Wijue hebben / zo sult ghy mijnen boom wesen. Mijn hooft/mijn trom- pet en̄ mijnen pijlkoker zullen altijt met uwe bladeren verciert zijn : ghy zult den victori-

eusen

ssen tot een teecken wesen / met v sullen zy
triumpherende na het Capitolium comē.
Den sal v aende poortē tot eenen getrouwen
portier stellen / ghy sult die eycken om gor-
en / eñ gelijck mijn hooft altijt in bloeyende
echt is / zoo wil ick dat ghy oock tallen tij-
en v groenheyt behoudt. Nae dat Apollo
ese woordē voleynt hadde / zo heeft hem den
oom metten hoofde toegeknickt.

In Thessalien is een schoon dal / dat al-
ontsomme met schoone bosschagien omcin-
elt leyt / Tempe geheeten. Hier duer coemt
e Riuiere Peneus vā dē voet des geberchts
Pindus geloopen: hier heeft die voorß. Riuie-
: haer huys eñ principale wooninge. Daer
ot Peneus in zijnen steenen Setel als rech-
r ouer die door-vloeyende vloeden / eñ ouer
ie Nymphē eñ goddinnē die daer in dat wa-
r regnerē. Hier vergaderden alle die Riuie-
en / wateren / vloeden / om Peneum te troo-
ē vande doot zijnder dochter. Daer compa-
eerde den gepopelierdē Sperchius / den on-
eduerigen Enipeus / den ouden Apidanus /
en suetloopendē Amphrysus met Aeas / eñ
lle dander vloeden. Alleenlijc wasser absent
ē droeuē eñ mistroostigē Inachus / de welc-
e daer in zijnen cuyl lach en schreyde / eñ ver-
neerderde d'water met zijnen tranē / weenen
e om zijn dochter Jo / die hy verlorē hadde.
Hy en cost niet geweten / oft zy noch leuende
ft doot was / want menſe nerghens vinden
n mocht.

Op eenen tijt als Jo van haers vaders ri-
uiere quā / zo heeftse Jupiter gezien / eñ heeft
ot haer geseyt: O schoone Jo / mijnder lief-

dē weerdich/wiens byſlapē noch eēs yemāt
ſal ghelucken: die wijle dat die zonne nv t'ha-
ren heetſten is/ ſo coemt hier een wijle in die
lommere ruſtē/eñ iſt ſake dat ghy vreeſt daer
alleen in te gaen/ om anxt der wilder dieren/
ghy ſult tot eenen beſchermer hebben eenen
God/niet eenen vanden minſten godē/ maer
dien/de den ſchepter eñ ouerhant ouer al dan
der Godē heeft/eñ die den donder neder ſent.
en wilt niet vlieden ſeyde hy. Des niet tegen
ſtaende/zy en wilde geenſins nae zijn woordē
hooren/ eñ maecte haer zeer aen tvoorloopē.
Als hy ſach datſe niet en wilde blijuē/ ſoo de-
de hy een groote duyſterniſſe comen / waer-
mede hy haer d'loopē benam/ eñ heeftſe daer
onteert. Midts deſen ſach Juno eens neder
opter aerdē eñ verwonderde haer zeer dattet
ſo doncker was inden ſchoonen claren dach/
nochtās dacht zy wel dat die vochtichz wter
aerden opgetrocken deſe donckerheyt niet en
maecte. Dus ſach zy alle den hemel ouer nae
Jupiter haren man (want zi ſulcke kuerkens
al wel gewoon was) den welcken daer niet
en ſiende/ic moet/ſeyde zi/ſprietoogen/oft mi
wort nv ontrou gedaen. Eñ nederdalende vā
den hemel dede die donckerheyt verſcheyden.

Io. ver-
andert
in een
Coe.

Maer Jupiter wel merckende de coemſte
vā zijnder huyſ-vrouwen / hadde Jo alreede
verandert in een ſchoon witte Coe. De welc-
ke Juno ſiende heeftſe begoſt te prijſen/ ende/
als oft zi nergēs af gewetē en hadde/vraech-
de wiens coe eñ vā waer datſe gecomē waer.
Jupiter antwoorde datſe wter aerden geco-
men was/op datſe niet meer nae den beſitter
en ſoude vragē. So begeer ic vā v/ſeyde Ju-
no/

o/dat ghyse my dã tot eẽ present wil schenc-
en. Doen dacht Jupiter in hem seluen/wat
al ick nv gaen beginnẽ: geue ic haer mijn lief
uer/t'sal een wreet stuc wesen/ eñ ontseg icse
aer/so zalse op mi eẽ cranc vermoedẽ hebbẽ.
Die schaemte riet hem dat hyse gaue / maer
ie lief de ontryedet hem: nochtans soude de
ef de die schaemte verwonnen hebben/maer
adde hy zijn wijf (die oock zijn suster was)
ie Koe geweygert/ het soude geschenen heb-
en dattet gheen Koe geweest en hadde. Als
v Juno harẽ vyant tot een ghifte vercregen
adde/ noch en was zy hier mede niet te vre-
en/want zy vreesde datse vã harẽ man we-
er gestolen mocht worden. Dus gaf zy haer
rgus tot eenen herder die welcke hondert
ogen int hooft hadde / waer af datter altijt
wee met behoortẽ sliepen die wijle dat dan-
er die waecke hielden. Eñ tot wat syde dat
esen Argus zijn aensicht keerde / altijt had-
e hy Jo voor oogen. T's daechs liet hyse in
roen weyden/maer des nachts moeste zi in-
en stal geslotẽ sittẽ. Daer en creech zi anders
iet t'eten dan bladeren eñ quade bitter cruy-
en. Sy maecte haer bedde van de harde cou-
e aerde/haren dranck was vuyl santachtich
vater. Als zy Argo meynde die armen toe te
eyckẽ/zo en hadse anders niet wt te reycken
an lange rouwe beenen/eñ als zy haer onge-
uc wilde beclagẽ/zo en dede zy niet dã loepẽ/
o datse vã haer selfs stemme veruaert was.
Sy quam dicwils tot haers vaders Riuiere
pelẽ: mer als zy haer hoornẽ int water sach/
o liep zy weder al verscrict vã daer. Die Na-
aden die daer woonden/ ia haer vader selue

en kendese niet. Nochtans volchde zy haren Vader ende haer susters / eñ gedoochde oock wel van haerlieden gestreelt te wesen.

Op eenen tijt hadde Inachus haer Vader cruyt gepluct / d'welck hy haer presenteerde / maer zy des niet begeerende begost zijn handen te lecken / eñ al weenende zijn palmen te cussen: hadde zy geconnẽ zy soude hem vertelt hebben hoe dattet met haer gheuaren was / die letter nochtans de zy inder aerden metten voet printe / bewees claerlijck ghenoech / hoe datse getranssformeert was.

Dese dingen oock wel aenmerckende haer Vader heeftse terstont metten hoornen ghegrepen / seggende: Ach wee my allendige creatuere / zijt ghy mijn dochter diemẽ alle t'lant duer ghesocht heeft? en spreeckt ghy niet? en antwoort ghy op mijn vragen niet? en suldy anders niet doen dan zo zwaerlijck versuchten: Ick hadde v wel gehoopt eenen Man te gheuen / ick was noch van v vele kinderen verwachtende / maer nv laten is mijn hope ydel geworden. Vander cudden moet ghy nv eenen Man nemen / eñ vanden verren moet ghy kinderen hebben. Och dat ick dese droefheyt metter doot niet eynden en mach. Nv mach ick wel seggen dat mi t'godlijck wesen schadelijc is / want mi nv de droefheit metten leuen eewelijck dueren moet. Als Inachus dese woorden gesproken hadde / so quam Argus / die welcke dreef Io van hare vader / eñ stoudense tot in dopperste van eenen Berch / daer liet hijse gaen weyden.

Jupiter alle dese dingen aensiende en wilde niet langer lijden dat Io aldus ghemolesteert

eert werde / eñ roepende tot hem Mercuri-
um sijnen sone heeft hem ghebodē dat hy Ar-
gum terstont soude gaen dootslaē. Die welc-
ke sonder langher beyden ghinck aen elcken
voet eenen vlogel binden / zijn slap roedeken
inde hant/eñ zijnen Helm op zijn hooft / ende
quam soo neder ter aerden ghevlogen : daer
gecomē zijnde/heeft hy zijn vloghelē eñ zijnen
helm achtergelaten eñ en behielt anders niet
van alleenlijck zijn roede/waer mede hy die
schaepkens ginck drijuē gelijck oft een herder
hadde gheweest. Oock hadde hy een pijpken
daer hy mede quam soetelijc pijpende tot aen
die weyden daer Argus lach. Argus groote
genuechte nemende int liedeken dat Mercu-
rius speelde/heeft hem geseyt : Mijnē vrient
wie ghy zijt coemt hier by my op dese rootse
sittē / want ghy nergens beter weyde en sult
vinden voor uwe schaepkens/noch beter lom
mere om te sitten. Dus is Mercurius ne-
der geseten/eñ hebbē t'samen den tijt ouerge-
bracht met pijpen eñ met clappē. Mercurius
dede altijdt zijn beste om Argum int slape te
brengē/d'welck nochtans alte qualijc cost by
gecomen/want al sliepender vijftich ooghen/
daer bleuen noch vijftich oogen die de waeck
hieldē. Argus sloech wel neerstelijck gade hoe
dat Mercurius pijpken gemaect was/ want
het fatsoen was doen eerst op comen. Eñ op
dat Mercurius Argum alderbest int slaep
mocht brengē/so ginc hi hē dese fabel vertellē.
Jnt geberchte vā Arcadien wasser een ver-
maerde Hamadriade Springa genaemt/ die
welcke dicwils plach te spotten metten Sa-
tyren eñ ander veldtgodekens diese volchden.

De fabel van Pan ende Syringa.

Dese was Diana int iagen/ in reynicheden/ in contenancien/ ende in cleederen zo ghelijck datmen tusschen dese twee geen ander onderschept en wiste dan dat Diana eenen gulden boge hadde/eñ Syringa eenen hoorné boge. Op eené tijt als sy neder daelde vã tgeberchte Lyceo/soo heeftse Pan gesien/die welcke tot haer is gecomen/hebbende een Hoepken van Pijnbladeren gemaeckt/eñ heeftse gegroet in deser manieren : O Goddinne aenhoort die bede vã eené die v grootelijck tot eené Wijue begeert. Mercurius soude noch meer gesproken hebben / want daer resteerde noch te seggen/hoe dat Pan versmaet wert /,eñ hoe dat Syringa tot aende zantachtighe riuiere Ladon vloot. Als sy nv sach datse niet voorder en cost/soo heeft sy haer susters den Naiaden ghebeden dat zijse wilden veranderen. Ende als Pan nae haer meynde te grijpen/so hadde hy een handt-vol riets ghegrepen. In dit riet ginck hy blasen/eñ beuant dattet so soeté geluyt gaf/dat hijer zijn pijpken af maeckte/ d'welc hy na zijns liefs naé ooc Syringa hiet. Maer als Mercurius alle dese dinghen soude gaen vertellen/ soo sach hy dat alle die ooghen van Argus ghesloten waren : dus begost hy al heymelijck te spreken / op dat hy den slaep oock wat mocht helpen. Daer na heeft hy haestelijck zijn sweert wt getrocken eñ ghincker terstont Argum mede onthoofden/eñ t'lichaem werp hy vander roetsen/so datter den gantschen berch af bebloeyt wert. Daer leyt nv Argus met zijn hondert oogen/ die welcke alle gader op eenen Nacht vernielt werden. Dese oogen heeft Juno by een

Syringa in een riet verandert.

De doot van Argus.

en vergadert eñ heefter den steert van haren
pauwe mede verciert. Sy en wist niet hoe dat
sy haer leet wrekẽ soude op Jo/ die nv vã ha=
ren Herder verlost was. Sy ginck haer voor
oogen leggẽ Erynnis die goddinne der gram
schappen/ diese veruolchde ende tempteerde
waerwaerts datse henen liep.

Erinnis die goddinne der gramschappen

Na dat dese mistroostige Jo langẽ tijt ge=
woolt hadde/ so is sy ten lesten gecomen aende
Riuiere Nilus genaemt/ daer viel sy op haer
knien/ eñ sloech haer oogẽ na den Hemel/ seer
deerlijck loepende eñ biddende Jupiter (soot
scheen) dat hijse wt deser allenden wilde ver=
lossen. Jupiter verhoort hebbende het deer=
lijck loepen van Jo/ heeft Juno zijn Huys=
vrouwe gaen omhelsen eñ heeft haer geseyt:
Laet nv/ mijn weerdige Juno/ v gramschap
een eynde nemen/ eñ weest te vreden/ ick swe=
re v by der helscher riuierẽ/ dat sy v nimmer=
meer leet oft droefheyt meer aendoen en sal.
Also haest als nv die Goddinne gepaeyt was
so sachmen Jo haer eerste forme weder ver=
crijgen. Die rouheyt ouer al haer lijf werdt
verdreuen/ die hoornẽ vergingen/ haer oogen
minderden/ haer schouderen/ haer handen/ eñ
haer vingeren quamen weder/ haer en bleef
vander voorgaender formen niet dan alleen=
lijck die witheyt. Eñ nv met twee voeten wel
te vreden zijnde/ rechte haer ouer eynde/ noch=
tans en dorste sy noch niet wel spreken/ maer
al heymelijcken proefde oft sy noch haer spra
ke niet en hadde.

Jo wort weder in haer eerste figure ghestelt.

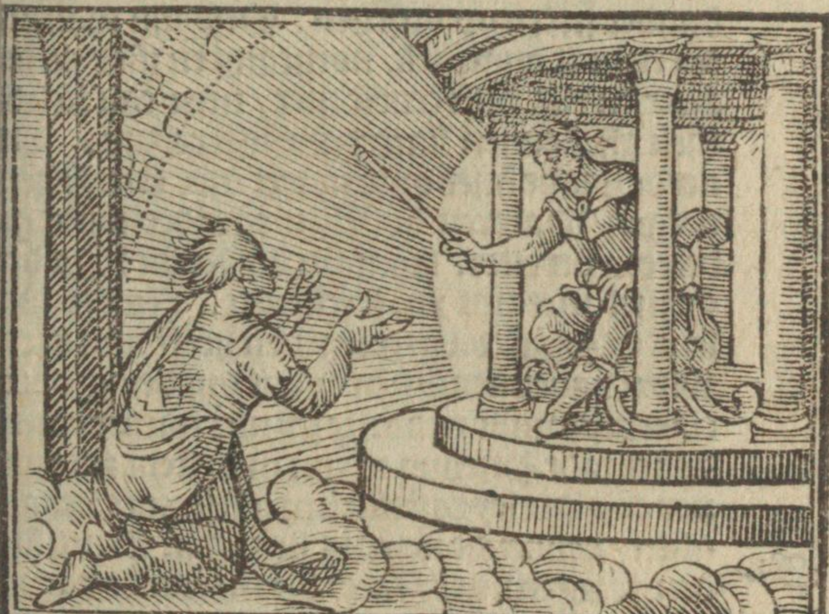
Nv wort sy alle d'lant van Egypten door
van veel Menschen in lijne cleederen gheeert
eñ aengebedẽ voor een Goddinne. Ende men
seydt

Die fabel van phaeton

sept dat Jupiter aē haer wan Epaphum/die welcke tsijnder eñ tsijns vaders eere veel tem pels stichte. Desen Epapho was van groot-hepts/van ouderdoms eñ van sterchepts we gen den soon der sonnen gelijck/ Phaeton ge-naemt. D'welc Epaphus seer qualijc mocht lijdē/eñ seyde hem dicwils: O ghi dwase/ghy gelooft lichtelijck al t'ghene dat v/v moeder sept. Dit hoorende Phaeton werdt seer be-schaemt/eñ ghinckt zijnder moeder Clymene clagen/seggende: Het mach ons beyden wel deeren/o moeder/dat my Epaphus so scham pere woorden gegeuē heeft/eñ dat ick anders niet gheantwoort en hebbe/Ick ben vā sedi-gher natueren/maer hy is spijtich eñ verwij-tende. Dus/ist sake dat ic vā t'hemelsche ge-slachte ben/ wilt dat nv met een merckelijck teeckē bewijsen. Dit gesept hebbende vlooch hy haer om den hals/ haer biddende door die lief de van Meropes haren man / dat sy hem eens wilde toonē wie dat zijnen vader waer. Dus hief sy beyde haer handē op na den He-mel eñ aensiende die sonne begost te segghen: By dat heylich licht der sonnen dat ons aen-hoort ende aensiet sweere ick v mijn sone/dat t'selue licht uwen vader is. Eñ ist dat ick lie-ghe so bid ick dat dat licht my nimmermeer en aenschouwe/eñ dat desen dach mijnē lesten zijn moet. Wilt ghy nv daer meerder bescheet af weten/die plaetse daer uwen vader smor-gens opstaet/en is niet verre van hier ghele-gen / ghy moecht eens tot daer gaen wande-len/eñ (hebt ghyer sin toe) hooren hem seluen spreken. Van dese woorden was Phaeton seer blijde/ eñ hoepte noch selue den Hemel te gaen

[g]aen besoecken. Dus is hy van daer ghe-[s]cheyden / ende binnen corten tijdt heeft hy [E]thiopien ende Indien doorreyst / ende is ten [l]esten ghecomen ten huyse van zyns Vaders [o]pganck.

[D]at tweede Boeck der veranderinghen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

HEt Paleys daer Phebus in woonde / was op schoon hooghe Pylaren verheuen / seer costelijck ende rijckelijck van Fijnen Goude ghemaeckt / t'Ghewelfsel van Yuoor / t'Poortael ghinck met twee Silueren deuren open / die welcke oock soo constelijck ghemaert waren / dattet fatsoen meer ghecost hadde dan die stof-

Bescrijuinghe des coninclijcken palleys des sonnen.

Vulcanus wort ooc Mulciber ghenaemt.

die stoffe. Want Mulciber hadder in ghe-
graueert t'geheele aertrijck/ dat metten Wa-
ter rontsom belegen lach/ den Hemel/ die Zee
met haer blaeu Godekens/ te weten Triton
den wel luyenden / ende den onghestadighen
Protheus. Daer sachmen hoe dat Egeon
met zijn lange armen die groote Waluisschen
omhelsde. Hier was oock Doris met haer
dochters waer af sommige schijnen inde Zee
te zwemmen/sommighe schijnet datse op die
rootsen haer groen hayr sitten en drooghen/
dander sitten op visschen. Dese zijn malcan-
deren wat ongelijck/ nochtans en isser onder
haer sulcke differencie niet / men can lichte-
lijck ghekennen dattet ghesusters zijn. Die
aerde hadde hijer opgemaect met Menschen/
bergen/Wateren/bosschen/eñ alderhande ge-
dierten verciert. Rontom die Aerde was den
Hemel met zijn xij. teeckenen. In dit Pa-
leys is Phaeton gecomen/eñ heeft van verre
zijnen vader aengesien/want om der grooter
claerheyt wille en dorste hy niet naeder comē.
Daer sadt Phebus in zijn maiesteyt met pur
per eñ alderley costelijcken ghesteente behan-
ghen / hebbende neffens hem zijn Crijchslie-
den/te weten/het Iaer/ die maenden/dagen/
ende vren. Daer stont oock den nieuwen
Lenten hebbende op zijn hooft een schoon
groen hoepken: den naectē Somer monster-
de met zijn rijpe aren: den Herst wasser noch
al besmeurt vande druyuen die hy gheten
hadde: den couden Winter hoe wel dat hy
daer sadt met zijnen bonten tabbaert / en cost
nochtans zijn knippertanden ende schudden
niet gehouden. Phebus aensiende zijnen sone
metten

Die crijchslieden der sonnen.

metten seluen oogen daer hijt al mede aensiet heeft hem ghesept: O mijn alderliefste sone/ die wel weerdich zijt mijnen sone geheeten te worden/om wat saken zijt ghy hier gecomen oft wat coemt ghy hier in dese sale soecken? O claer licht des Wereldts (seyde Phaeton) ist alsoomen my ghesepdt heeft/ dat ghy mijn vader zijt/ende Climene mijn moeder/so wilt my een gifte schencken/door welcke ick mach versekert zijn dattet also is/eñ dat ic v van nv voortaen/sonder twijfelen voor mijnẽ Vader houden mach. Na dese woordẽ heeft Phebus die stralen van zijnen hoofde ghelept/ eñ hie-men vry wat naerder comen. Als hy nv zijnen sone by hem hadde/so heeft hijen in beyde zijn armen genomen / seggende: Voorwaer mijn sone/noch en sal ick v niet loochenen / Clime-ne v Moeder heeft v oock warachtelijcken ghebaert. Eñ op dat ghy des te versekerder moecht wesen/so eyscht vã my wat ghy wilt/ Ic swere v by der helscher riuierẽ die mijnen oghen onbekent zijn/ dattet v niet ghewey-ghert en sal worden. Nauwelijckx en hadde Phebus dese woorden voleyndt/ Phaeton en ghinck terstont begeeren dat hy zijns vaders Wagen eenen dach mocht regeren. Doen be-rouwet Phebo dat hijt so diere belooft hadde/ ende heeft drye oft vier mael zijn blinckende hooft verschudt/seggende: Seer onbedachte-lijck mijn sone/heb ick v dese belofte gedaen/ waert datse noch te geschiedẽ waer/ick soude belooven dat ghijer nimmermeer toe ghera-ken en sout. O Phaeton t'ghene dat ghy be-geert/is groot en verre buyten uwer macht/ bemerckt dat ghy sterffelijck zijt/ eñ t'ghene dat ghy

Phaeton begheert zijns vaders waghen.

dat ghy begheert hebt/onsterffelijck/ia oock soo grouwelijck om doē/datter niemant van den godē en is (noch ooc den opperstē Jupiter) diet opt heeft derren bestaen / daerom en weet ghi niet wat ghy begeert: alle dander Goden laet ick sulcke macht hebbē alst haer belieft/maer my is alleenlijck die macht ghegeuen desen Wagen te regeren. Ten eersten/ den wech is int opclimmē so swaer/dat mijn Paerden des morghens (hoe wel datse dan noch versch eñ onuermoeyt zijn) sonder grooten arbeyt desen wech niet en beghinnen.

Als sy ten haluen weghe comen (d'welck int opperste des Hemels is) soo en der ick selue nauwelijckx eens neder sien / om die groote vreese ende den anxt die my dan ouer coemt/ als ick onder my die aerde eñ die zee met hare baren sie ligghen. Int nederdalen/ moetmen den Wagen sorchfuldelijck regeren/want hy dan so snellijck neder rolt / dat Tethys selue (die my t'sauonts te gaste ontfangt) dicwils vreest dat ick hē vā bouē neder op haer hooft sal laten vallen. Noch vers wijghe ick dat den opperstē hemel so violentelijckē ommedrayt/ dat hy alle dander Hemelen eñ sterren mede voert: desen moet ick alleen wederstaen / eñ int draeyen contrarieren. Want hoe wel dat hy al dander verwint/ nochtans en heeft hy noyt ouer my d'ouerhant connen gehebben. Al hadt ghy nv schoon mijnen Wagen te regeren / soudy wel derren nae die twee polen gaen / soudy niet vreesen dat v dyen snellen omloop mede mocht vueren? Ghy laet v by auontueren voorstaen dat ghy daer bouē vee schoone steden/bosschen/eñ tempels sult vinden,

den/maer voorwaer t'salder noch (ducht ick) al te gheckelijcken in zijn werck gaen/ ghy en sulter anders niet dan vreesselijcke wilde dieren vinden: want (op dat ghy sonder dolen den rechten wech houdt) ghy moet ten eersten teghen die hoornen des wilden stiers rijden/ daer na suldy ontmoetten Sagittarium met zijnen gespannen boghe/den wreeden eñ veruaerlijcken leeuwe. Oock suldy onderwegen vinden Cancer ende Scorpius met haer lange armen. Het en is ooc geensins in uwer macht dat ghy mijn strenge paerdē/ die door den mont en noosgaten vlammē eñ vier blasen/moecht gedwingē. Nauwelijcx willen sy van my verdragen/als sy verwarmt zijn/dat ickse regere/hoe sult ghijer dan mede gedoen? Dus/mijn/sone op dat ick met mijnder ghiften gheen oorsake en gheue tot uwer bederffenissen/wilt v seluen wat beter beraden / die wijle dattet noch tijdt is. Ghy hebt van my een teecken begeert / door welck ghy weten moecht dat ghy mijn sone zijt. Die vreese eñ den anxt die ic vā uwer bederffenissen hebbe toont blijckelijck genoech dat ick uwen vader ben. Aenmerct doch mijn gelaet / oordeelt wt die ghesteltenisse mijns aensichts hoe dattet herte van binnen ghestelt mach zijn. Aensiet die rijcdommē die opter aerdē oft indē hemel zijn/eñ verkiest vrijlijc een vā desen/ geen dinc (hoe groot dattet ooc sy) en sal v geweygheert wordē/dan alleenlijc desen Wagē/die v meer tot schaden mocht comē dan tot staden. Segt my/o onwetende jongelinck/waerom ist dat ghy my so vast omhelst? weest te vreden/wat ghy begeert/t'sal v gewordē/want ict by der

Den weeg en de omloop den sonnen.

helscher riuieren gezworē hebbe/ maer weest immers int begeeren wat voordachtiger eñ wijser. Met dese vermaninge en heeft Phebus zijnen zone noch niet te vreden ghestelt/ maer Phaeton euen obstinaet bleef altijt op zijn eerste propoost/begeerēde/als vore/zijns vaders Wagen eenen dach te regerē. Als dan Phebus sach dat hier door zijn vermaningē niet en conste bekeeren / zoo heeft hy en ten lesten geleyt bouen daer den Wagen was/die Vulcanus wel eer ghesmedet hadde.

Beschrij-uinghe des wa-gens der sonnen.

Die asschen van desen Wagen waren van fijnen goude/diesgelijcx oock die dijsselen/ die speecken / ende d'beslach der raderen. Die gareelen vande Peerden waren met alderhande costelijcke steenen verciert / die welcke zeer groote claerheyt wtgauen alsser die Sonne quam op te schijnen. Die wyle dat Phaeton desen rijckelijcken Wagen van vore en van achten wel besach / zoo quam Aurora eñ ontsloot die poorten van Orienten. Daer quam oock voort geloopen Lucifer/de welcke alle dander sterren voor hē dede vlien. Als nv Phebus sach dattet wat licht begost te worden/so geboot hy die huerē datse die peerden souden gaen inspannen / d'welck terstont gedaen wert. Die peerden werden wten stal gehaelt. Doen naem Phebus een costelijcke salue daer hi mede bestreec t'hooft van zijnen zone/op dat hy die hitte te beter soude connē verdragen. Daer nae dede hy hem die stralen om zijn hooft / eñ heeft tot hem zeer versuchtende ghesept: Aengesien/ mijn zone/ dat ghy immers v begeerte wilt volbrengen / zo doet (ist v mogelijck) t'gene dat ick v hier sal gaen gebiedē.

Lucifer die mor-gensterre.

gebieden. Siet dat ghy die peerden geensins met sporen en steect/ want zy vliegen vā selfs zo snellijck duer/ datmense nauwelicx metten toom weder houdē en can. Ghy en sult oock niet recht duer die vijf circkelen/ diemen Zonas heet/ rijden want den breeden eñ sekeren wech leyt duer die d'wersche eñ breede cromte des Hemels/ den Zodiacus genaemt/ ende gaet alleenlijck duer die drie Sonen/ schouwende het Noorden eñ T'suyden alzoo zeere alst hem mogelijc is: Desen wech suldy houden/ eñ sult wel neerstelijck gade slaen die leesen van mijnen Wagen. Oock op dat den hemel ende de aerde haer behoorlijcke wermte hebben mogē/ zo en suldy noch te hooch climmen noch te zeer neder dalen. Int opclimmen soudt ghy den hemel verbranden/ eñ int nederdalen/ die aerde. Hieromme wilt ghy sonder sorghe rijden/ zoo houdt den middelen wech. Die reste geue ick der fortuynen ouer: die welck v beteren raet wil verleenen/ dan ghy van v seluen neemt. Die wijle dat wy hier noch staen en couten/ zoo is alrede Aurora ghecomen/ die welcke met haer schijnsel die donckerheyt des nachts heeft begonst te verdrijuen/ wy en moghen hier niet langher beyden/ dus neemt desen toom byder hant/ oft begeert ghy v obstinaetheyt te verlaten/ zoo laet den Wagen varen eñ volcht mijnen raet/ de wijle dat ghy hier noch sonder eenich perijkel oft dangier staet. Laet my desen wagen regeren/ zo moecht ghy die claerheyt der zonnē sonder letsel aenschouwē. Phaeton dese woorden luttel achtende/ spranck met eenen lichtē moede op den Wagen. Eñ seer blij-

delijck handelende den toom heeft zijnē vader grootelijcken gedanct. Terstont begonstē die vier snelle Paerden der sonnen/ te weten Pyrois/Eous/Ethon eñ Phlegon / inde Locht te vliegen/eñ groot geluyt te maken / slaende metten voeten tegen die deuren des Hemels. Tethys niet wetende de crancke auontuere die harē Neue aenstaende was/heeft terstont die grendelen ende poorten ontsloten. Als nv die Peerden sagen datse door gelaten waren/ so begostē sy te vliegen eñ die dicke Wolcken metten voeten te verscheyden / doorbrekende die Winden eñ al wat haer int loopen mocht tegenstaen. Ende gelijck een ydel schuytken vande baren herwaerts ende derwaerts inde Zee gedreuen wort/diesgelijckx ghinck oock desen Wagē (om zijnder lichtheyt wille) inde locht al dansende sonder eenigen regel/ wech/ noch mate te houden. Als die peerden vernamen datse haren gewoonlijcken Wagenaer niet en hadden/ so zijn sy terstont buyten hun palen gegaen/verlatende den gemeynē wech. Phaeton dit siende/wert seer beureest / want hy en wist niet tot welcker zijden dat hy die peerden keeren soude/midts dat hy dē Wech niet en kende : eñ oock al hadde hy den Wech wel gewetē / so en mocht hy zijn peerden niet gedwingen. Nv begonsten die Noordwinden eerst warmte te crijgen/eñ hadden hun geerne gaen inde Zee vercoelen / maer ten mocht hun niet gebeurē. Die sterrē eñ die hemelsche teeckenen moesten oock ontgelden t'gene dat Phaeton door zijn sotternie bedrijuende was. Als Phaeton zijn gesichte neder sloech / ende soo diep onder hem die aerde sach liggen / soo

quaṁ

quam hem terstont een groote vreese eñ swij-
melinge aen/zijn oogen verkeerdẽ hem in zijn
hooft/so dat hi door die groote claerheit blint
wert. Hy hadde wel gewenscht dat hy de peer
den noyt gesien en hadde/eñ dat hy zijnen va-
der noyt gekent en hadde/maer dat hy die so-
ne van Merops geweest hadde. Hy wert in
de locht alleleens gedreuẽ gelijck t'schip inde
groote stormen/d'welc vandẽ stierman verla
ten is. Wat soude hy maken? hy sach dat hy
eenen verren wech gereden was/eñ den wech
die hy noch te rijden hadde was noch veel lan
gher. Dicwils sach hy na d'westẽ/daert hem
niet mogelijck en was te gheraken / somtijts
oock naert oosten vã waer hy wtgegaẽ was/
niet wetende wat hy wilde gaen beghinnen.
Den toom hadde hy noch inde handt behou-
den/ maer wat batet hem als hijer niet mede
gedoen en can? die namen der peerdẽ en ken-
de hy ooc niet / hoe sal hijse dan regeren? Als
hy zijn ooghen opsloech / soo sach hy daer die
vreesselijcke dieren die inden hemel gheprent
waren. Onder dese was den grouwelijcken
Scorpius / die welcke soo groot was dat hy
twee teeckenen bedeckte/ dit monster dreych-
den jongelinck / soot scheen/ met zijnen pric-
kel te steecken ende met zijn fenijn te dooden.
D'welck Phaeton aensiende/liet vã verbaest
heyt den toom wt zijn handen rijsen. Als nu
die Paerdẽ vernamen datse teenemael onbe-
dwongen waren/soo begonsten sy te vlieghen
alomme daert haer wiltheyt eñ woestheit be-
liefde/somtijts clommẽ sy op tot aen de ster-
ren/eñ somtijts daelden sy tot aende Mane/
die welcke haer grootelijck verwonderde int

aenſien vā haers broeders peerdē. Die wolc-
ken begonſten van hitte te roocken / die aer-
de die daer int alder diepſte lach / begoſt tot
veel ſtedē te ſplijtē / ouermidts de vochticheit
dyer wt getrockē was. De crupdē des velts /
die boomen met haer bladeren / eñ voort die
vruchten der aerden werdē verbrāt. Het welc
noch al een cleyn ſake hadde gheweeſt / waert
datter geen meerder ſchade geſchiet en waer /
maer die groote ſteden met haer mueren / ve-
ſten / eñ inwoonders moeſten oock met deſen
brande vergaen. Noch laet ic ſtaen die groo-
te wilderniſſen / boſſchē / eñ bergē / als Athos /
Taurus / Cilix / T'molus / Oete / Aeinus / E-
ryx / Cynthus / Othris / Dindyma / Myca-
le / Rhodope / Mimas / Citheron / Caucaſus /
Oſſa / Pindus / den hooghen Olimpus / Scy-
tia / die Alpen den Apenijn / den tweetacki-
gen Parnaſus / eñ den ſchoonen Helicon die
den Muſis toeghewijt is.

Als Phaeton die werelt dus vā alle canten
onſteken ſach / zo vlooch hē vā verbaeſthyet
ſulcken domp wten monde als oft wt eenen
heeten ouen hadde geweeſt. Hy ſach zijnē wa-
gen ontſteken / zijn peerdē herwaerts eñ der-
waerts vliegē / dē roor hadde hem ſo omuan-
gē dat hi niet en wiſt waer hy was / oft waer
hy henen wilde. Men ſeyt dat van dier hitten
de vā Ethiopiē zo zwert; eñ zo verbrant wer-
den / alſmenſe hedē t'ſdaechs noch ſiet. Doen
nam Libien die droochte die zy noch ter tijt
heeft. Die Nymphē maecten groot miſbaer
om dat die wateren / fonteynen / eñ riuierē al-
wt gedroocht waren. Het lantſchap Beotia
beclaechde ſeer haer riuiere Dirces / die daer

verlo-

rloren en verdroocht was. Argos socht A-
ymon haer schoon fonteyne. Epira gemiste
er fonteyne Pyrene. Die groote vloeden
riuieren en vantmē in haer gotē niet. Ta-
is die groote riuiere/ sachmē inden stroom
s waters roockē. Diesgelijcx ooc dē ouden
eneus/ en Caycus die riuiere van Tentra-
n. Met desen brant vergingen die snelloo-
nde vloedē Ismenos/ Erymanthus/ Xan-
/ Lycormas/ Meand/ Melas/ Aurotas/
uphrates van Babyloniē/ Orontes/ Ther-
odoon/ Ganges/ Phasis/ Hister/ Alpheus/
Sperchius. T'gout datmen te voren inde
uiere Tagus plach te soecken/ dat sachmen
al gesmolten loopen/ oft selue een Riuiere
dde geweest. Die zwanē en ander vogelen/
e te voren plegen in Cayster te zwemmen/
oesten alle met desen viere vergaen. Nilus
ock terstont van hitte haer hooft in/ d'welc
ypt zijndert en is gesien geweest. En noch
iden t'sdaechs sietmē van deser riuierē seuē
gangen oft goten / die eens met water ge-
lt hebben geweest / daer nu anders niet en
dā drooch zant. Diesgelijcx geschiedē oock
et Heber/ Strymon/ en de riuierē vā Hespe-
n/ als die Pau/ den Rhijn/ die Rodē/ en den
yber. Die spleten der aerden warē zo diep
etrocken/ dat die claerheyt der zonnen / die
er door scheen / dede Pluto en Proserpina
rschrickē. T'gene dat te voren zee genaemt
ert/ en was nv anders niet dan een drooge
ntachtige pleyne. Nu sachmē eerst die ber-
n en hueuelen die onder die zee haddē ver-
rgen gelegen/ nv wert het getal der Cycla-
vermeerdert. De visschē machteloos zijn-

de dreuen beneden op den gront. Den snellen Dolphijn en dorste nv (om der grooter hittẽ wil) bouẽ d'water niet meer huppelen/als hy te voren gedaen hadde. Menich schoon Zeecalf eñ menigẽ grootẽ Waluisch sachmẽ verdroocht int zant liggen. Men seyt oock dat Nereus met sijn huys vrouwe Doris eñ hare kinderen hun hoofden ingetrocken hebbẽ eñ gingen onder dat heet Water duycken. Drymael stack Neptunus zijn armen wt / maer die groote hitte en mocht hy gheensins verdragen. Die waerdighe Aerde siende dat alle haer riuierẽ eñ Waterẽ wtgedroocht waren/ stac haer hooft totten halse wt door een splete/een weynich sinckende eñ strijckende haer voorhooft metter hant/ begonst te spreken in deser manieren : O Jupiter/ist saecke dat v dese punitie behaecht eñ dat icse verdient hebbe/waeromme en sent ghy uwen blixem niet? moet ic mettẽ viere vergaen/ so laet ymmers v vier neder dalen/ten sal my niet verdrieten van uwer hant dese correctie te lijdẽ / ghy siet doch aen mijn hayr wel dat ic vã bangicheyt nauwelijcx een woort gespreken en can. Is dit den loon/is dit den danck die ic moet hebben voor alle die weldaden/ die ick dagelijcx doende ben? eñ voor alle die tormenten die ick vande ploegẽ alle d'jaer door lijden moet? Is dit t'vergelden voor alle die vruchten die ick den beesten eñ dẽ menschẽ voortbrenge? oock voor het Wierooc dwelc ick tot uwen dienste doẽ wassen: Eñ al heb ic dese punitie verdiẽt/ wat can die zee des gebeterẽ? waerom ist dat mijnen broeder Neptunes soo wreedelijcken getracteert wort? waeromme worden hem

zijn

n wateren zo ontweldicht: Ist dat ghy nv
et my / noch met mijnen broeder geen deer-
isse en hebt / hebt immers ten minsten met
s selfs wooninge eñ met uwen hemel eeni-
: deernisse. Siet ghy niet dat beyde de polen
ockē? ziet vry wel toe/want ist datter t'vier
en begint te comen/ zoo ist geheel met uwen
emel gedaen. Siedy niet in hoe grooten ar-
eyt dat Atlas daer staet ? hoe grooten last
attet hem nv de werelt te houden is? Ist dat
hy die zee/ die aerde / eñ den Hemel laet ver-
aen/ zo sullen wy alle wederkeeren in onsen
ngeschicten Chaos. Hier om wilt doch t'ge-
e saluerē datter noch heel gebleuē is/ d'welc
aren nochtans weynich is. Nae dat zy dese
woorden gesproken hadde / soo en cost zy om
er grooter hitten wil niet langer inde locht
geblijuen/maer met grooter haesten heeft zy
aer hooft in-getrocken eñ is gaen duycken
ot in die alder diepste cuylen die zy vinden
nochte. Jupiter alle dese dingen den Goden
ercondicht hebbende/te weten/dat hemel eñ
erde gantsch mettē viere vergingē/ten waer
datmen daer eenige remedie toe sochte/zoo is
hy opgeclommē in zijnen oppersten torē/van
den welcken hy plach die wolcken op te trec-
ken/eñ den blixem te senden: maer om datter
nu ter tijt geen wolcken wter aerden te trec-
ken en waren/soo nam hy den blixem in zijn
rechte hant/ eñ met volder macht heeft hy en
op den nieuwē voerman geworpē/ zo dat hy
hem d'leuē nam eñ verbrande hem zijnē wa-
gen. Dus heeft hy deen vier metten anderen
gestilt. Die peerden verlaten hebbende hun
gareelē/ werden terstont verstroyt. Die wie-

D v. len

len vandē wagē gebrokē / hier lach de dijssele daer die speecken/ghinder de velgē. Eñ Phaeton/die indē brant alle zijn hayr gelatē hadde/viel(gelijc de sterren by claerenachtē somtijts schijnen te vallen) in die Italiaensche riviere Padus ghenaemt/ die welcke hem zijn berooct aensicht wat afwies. Daer na quamen die Naiadē vā Italien eñ groevē t'lichhaem/makende dit opschrift op zijn graf:

Al quam Phaeton duer t'vueren zijns vaders Waghen in snevven/

Nochtans heeft hi een stout feyt bedreven.

Phebus zeer bedroeft zijnde om de doot van zijnen zone/bedecte(soomen zeyt) eenē heelen dach zijn aensicht / soo datter ter werelt geen claerheyt en was dan van t'vier datter noch inne was. Clymene oock heel mistroostich ginck alle die werelt duer haren zone soeken. Ten lesten is zy in Italien aendē Pau gecomen/daer zy t'graf van haren zone gevonden heeft/eñ ghelesen hebbende het opschrift / begonst den steen met haren tranē te wasschen.

Die Heliades haer dochters quamen daer ooc haren broeder bescrepen : eñ slaende voor haer borsten/riepē dicwils haren broeder an. In desen rouwe bleuē zy vier maendē lanck zonder eenich ophoudē vā schreyen eñ weenē. So wasser ten lestē eē onder haer die d'outste was Phaetusa ghenaemt / die welcke neder meynde te sitten/maer zy ghevoelde dat haer die beenen stijf geworden waren/ dus riep zy haer susters te hulpe / maer t'was al te vergeefs:want als dander Lampetia gheheeten by haer meynde te comē/zo wert zy ghewaer dat haer voeten wortelen hadden. Die derde

ver-

wonderde haer dat zi na huer hayr tasten-
de handen vol bladeren hadde. Die ander
dat haer lange armẽ schoone tackẽ ge-
dẽ waren. Die wijle zy hun van alle dese
nẽ verwonderdẽ/ zo quamer alleens-kens
schorsse ouer hare lichamẽ/ diese teenema-
decte/ zoo datter niet bloots en bleef dan
mont om huer moeder an te roepẽ. Maer
const die moeder hier toe gedoẽ? zy custe-
omhelde se deen na dander/ hier mede en
t haer noch niet ghenoech/ zy proef de oft
ie tackẽ niet en soude connẽ afgetrecken/
er terstont quam t'bloet ouer die schorsse
open/ zo datse riepen / Och moeder laet v
ken staen / want inden boom verschuert
onse lichamen/ wy seggen v adieu. Met
woorden zoo quam die schorsse tot ouer
en mont en benam haerlieden die spra-
Van dese boomen zietmen noch dagelijcx
neren druppẽ/ d'welck de Pau alle d'lant
Italien duer vuert.
desen rouwe was oock Cycnus die zone
Sthelenus gecomen / die welcke Phae-
alleenlijck van zijns moeders weghen
tont/ nochtans hadde hy hem alzo lieff als
mant ter werelt. Dese verlaten hebbende
rijck (wãt hy coninck was vã Lygurien)
s ooc zijnẽ v rient comẽ beschreven/ zo dat
met zijne tranen de riviere Eridanus heel
meerdert hadde. Zijn manlijcke stemme
gonst te minderen/ zijn hayr wert in schoon
tte pluymẽ verandert. Zijn hooft ghinck
m op eenen langen hals verre vande borste
rheffen/ zijn vingeren werden aen malcan-
ren met cleyn roode vellekens ghebonden/
aen

Padus wort oec Eridanus geheeten.

aen elcke zijde creech hy eenen vluegel / end daer te voren dē mont gestaen hadde/en sach men nv anders niet dan eenen botten beck. Dus wert Cycnus t'eenemnael in een zwan verandert/eñ en dorste van desen tijt af noy op Jupiter noch op zijnē hemel betrouwen want hem quam altijt inden zin hoe dat Jupiter Phaetontem t'onrecht metten Donder verslaghen hadde. Ende om dat hy t'vier zo zeer haettede/zoo ghinck hy in een Element dat desen aldermeest contrarieert / te weten in d'water woonende.

Cycnus verandert in een swane.

Phebus zeer bedroeft zijnde om die doot van zijnen zone/hadde alle zijn schoonheyt en claerheyt achter gelaten / zijn aensicht was verdonckert/ gelijc alst ter werelt geen claerheyt en gheeft. Hy benijde t'licht/ den dach eñ hem seluen. Eñ nam voor hem (vergramt zijnde) dat hy ter Werelt geen licht meer geuen en soude. Ick heb/seyde hy/van aenbegin des Werelts tot nv toe leets genoech metten wagen gehadt/my is leet dat ick zoo langhe desen arbeyt gedaen hebbe/ende dat icker zoo luttel eeren aen behaelt heb. Nv laet ick yemant anders den wagen regeren zo hy wilt/ eñ ist datter niemant vanden goden en is diet der bestaen/zo macht Jupiter selue aenueerden/ick gheloone dat / die wijle hy met desen besich sal wesen / gheenen tijt hebben en zal met zijnen blixem teslaen/metten welcken hy zo wel die vaders van haere kinderen berooven can. Dan sal hy eerst (beproeft hebbende die snelheyt mijnder peerden) beuinden/dat hy die doot niet verdient en hadde / diese niet te rechte en heeft connen gheregeren:

Die wijle

Die wijle hem Phebus dus beclaechde/zo quamen alle die ander Goden rontsom hem staen/ eñ baden hem dat hy die Werelt doch niet langer en wilde in duysternisse laeten.

Jupiter quam hem oock excuseren vanden blixem die hy gesonden hadde/hem biddende/ eñ duer zijn coninclijcke autoritept ghebiedende/dat hy van stonden an den wagen weder aenueerden soude. Dus liet hem Phebus geseggen / ende ginck zijn peerden weder bp een halen/de zeer wreedelijc slaende/ende hun wijtenden die doot van zijnen zone.

Daer na ginc Jupiter alle den hemel ouer visiteren/ofter den brant oock eenige schade gedaen hadde/maer beuonden hebbende dat het noch al heel eñ ongequetst was/zoo is hy weder ghedaelt opter aerden / op dat hy zien soude hoe die gestelt was / eñ nam principael lijck in syn intentie zijn lantschap Arcadia te repareren. Die wateren eñ vloeden die noch niet en dorsten wtloopen / ginck hy ontsluyten:der aerden gaft hy haer groene cruyden weder / die bosschen eñ boomen dede hy met groene bladeren al nieu vercleeden.

Die wijle dat Jupiter de werelt aldus ouer ende weder ginck/ zoo wert hy ten lesten verlieft op een ionc maechdeken van Nonacris/ geheeten Calisto. Dese en was niet gewoone wolle te spinnen / oft huer hayr te streelen oft geel te maken / maer hadde die cleederen met eenē schorshaec/ eñ t'hayr met een schoon wit bandeken opgebonden. Ende geneerde haer metten boge eñ pijlen / want zy int iagen een gesellinne vander goddinnen Diana was/zy was ooc van Diana zo zeer bemint als eenighe

De fabel van Jupiter ende Calisto.

ghe

ge ander Nymphe die daer in dien berch Menalus woonde/mer ten duerde haer niet langhe als ghy wel hooren zult.

Het geschiede eens op eenen Nanoene/ dat Calisto om die hitte der zonnen te schouwen in een schoon bosch gegaen was / daer hadde zy haren pijlkoker eñ boghe in t'groene gheleyt ende gincker oock by liggen rusten/ makende haer hooft-cussen van haren gheschilderden pijlkoker. Jupiter siende datse daer moede lach eñ sonder eenighen beschermer: sekerlijck seyde hy/ al bedrijue ick hier nv een kuerken/mijn wijf en sals niet weten/ende al wist sijt oock/ wat waer daer mede bedreuē: moetmen zo zeer opt kijuen van eender vrouwen achten? Midts desen ghinck hy die ghedaente van Diana aennemen / ende is zo tot haer gecomen seggende: O mijn alderliefste gesellinne waer eñ in welck bosch hebdy heden geiaecht? Calisto meynende dattet Diana geweest hadde / is vander aerden op ghestaen/ eñ heeft met grooter reuerentien gheantwoort/seggende: Weest ghegroet o Goddinne / die welcke nae mijn duncken/meer te achten eñ te prijsen zijt dan Jupiter selue/ hy macht hooren zoo hy wilt. Waer af Jupiter zeer begonst te lachen/om dat hy hem hoorde prijsen bouen hem seluen / ende custese / maer nochtans niet als de maechdekens malcanderen plegen te cussen. Als Calisto nv wilde gaen vertellen in welck bosch datse geiaecht hadde/ soo heeft hyse omhelst / eñ haer onteerende/heeft hy laten kennen wie hy was.

Hadde Juno de weere gesien die Calisto doē ter tijt dede / zy en soudese naemaels niet zoo

wree-

[..]leedelijck gehandelt hebben. Het is wel
[w]aer datse Jupiter wederstont alzo zeere als
[e]nige vrouwe wederstaen mocht/ mer waer
[s]udemen yemant vinden diet eenen sulcken
[g]od ontworstelen soude? Daer na is Jupiter
[m]et grooter blijschappen als victorieus ten
[h]emel gevlogen/ verlatende Calisto in groote
[m]istroosticheyt/ die welcke begonst die wil=
[de]rnisse te haten inde welcke zy dese quade
[a]ventuyne geuondē hadde / eñ vā daer vertrec=
[k]ende heeft bycans van ongenuechte haren
[b]oghe eñ pijlkoker vergetē. Midts dien sach
[z]y haer meesterse Diana vanden berch Me=
[n]alus comē met een groote scare van maech=
[de]kens/ die welcke zeer hoochmoedich was
[o]m datse inde iacht zoo wel geuangen hadde.
[T]erstont als Diana Calisto gesien hadde/ zo
[h]eeft zyse tot haer geroepē. Eñ Calisto vree=
[s]ende dattet Jupiter weder geweest waere/
[b]egonst achterwaerts te treden / eñ en dorste
[n]iet naerder comen / maer ten lesten beken=
[n]ende die maechdekens die met haer waren
[s]ach wel datter gheen bedroch in en was / eñ
[i]s zoo by den hoop ghegaen.

[¶] Och hoe zwaer wast haer metten ghelaete
[h]aer misdaet te bedecken/ nauwelicx en dorst
[z]o eens haer ooghen opslaen / nv en dorste zy
[n]iet meer neffens der goddinnē voor al dan=
[d]er gaen als zy wel te vooren gedaen hadde/
[m]aer ginck altijt al zwaermoedich ende fan=
[t]aserende / toonende blijckelijck ghenoech in
[h]aer gelaet hoe dat zy haerē maechdom ach=
[t]er gelaten hadde. Soo dat/ en hadde Diana
[s]elue geen maecht geweest/ zy soudes terstont
[w]el gewaer geworden hebben/ want die an=
der

der maechdekens die met haer waren die ſa-
gen terſtont wel (zoomen ſeyt) watter om-
megaende was. Het gheſchiede ontrent
negen maenden daer na dat Diana comende
vander iacht zeer verhidt was eñ vermoeyt/
zo datſe in een boſch gegaē is/ daer eē ſchoon
claer Riuierkē duer liep/ dat haer ſeer wel an
ſtont. Deſe Riuiere heeft Diana metten voet
geroert ſeggende tot hare geſellinnen: Aen-
geſien dat wy hier alleen zijn/ eñ wten weghe
van alle beſpiers/ zoo laet ons eens hier al
naeckt in dit claer waterken gaen baeyen.
Met deſe woorden zo wert Caliſto heel ver-
ſlegen/ eñ die wijle haer dander ontcleeden zo
bleef zy alleen fantaſerende eñ verſuchtende
ſtaen/ zoo datſe die ander ſelue quamen ont-
cleeden/ eñ ontcleedt hebbende ſaghen zy we
watſe bedreuen hadde. Dus ſtont daer die
arme Caliſto onder hare geſellinnen heel be
ſchaemt/ eñ hadde geerne haren buyck me
haren handen gedeckt. Maer Diana die ſake
wel aenmerckende heeft tot haer gheſeyt
Gaet ghy van hier/ ghy en ſult ons badt me
uwen onſuyueren lichaeme niet comen be
ſmetten/ ziet dat ick v van deſen dage af nim
mermeer in mijn geſelſchap meer en beuinde

Alle deſe dingen hadde Juno ouer lange
tijt wel geweten/ maer zy hadde altijt ghe
wacht na eenighen bequamen tijt om hae
hier af te wreken/ eñ nv ſach zy dattet w
te paſſe comen ſoude/ want Caliſto hadd
alreede (d'welck Junoni noch meerder tor
ment was) eenen ſchoonen zone gebaert Ar
cas genaemt. Dus is zy vanden hemel nede
ghedaelt/ ende heeft Caliſto met eenen erre

moed

moede comen bekijuen/segghende: Ghy on-
ghlige ouerspeelster hebt oock / God wouts/
moeten bevrucht worden/ende baren/op dat
ghy uwe oncuyschept te beter mocht te ken-
nen geuen. Anders en soudemen niet connen
geweten hebben die fraeye boeleringe mijns
Mans Jupiter. Maer weest te vreden/ ten sal
ongeloont niet blijuen/want die schoonheit
die v en mijnen man so aengenaem is/ sal ick
haest benomen hebben. Met dese woorden
heeft zyse by den hayre genomen / en begostse
ncx der aerden te sleppen. Calisto willende
haer om genade bidden reycte haer twee ar-
men wt/ die welcke terstont met zwert hayr
ouerdect werden/haer handen werden in clau-
wen verandert. Dien mont die Jupiter te
vooren in zo grooter weerden gehadt hadde/
wert nv eenen leelijcken misamaecten muyl.
En op datse niet meer en bade/soo wert haer
ook die sprake benomen/ende en behielt aen-
ders niet dan een toornige/heesche ende eysse-
licke stemme. Maer hoe wel datse geheelijck
in eenen Beyr verandert was / nochtans en
hadde zy haer eerste verstant noch niet ver-
loren. Want betoonende haer droefheyt ende
sware mistroostichept/hief sy dicwils na den
Hemel sulcke handen als haer Juno verleent
hadde. En al en mocht sy die ondancbarheyt
van Jupiter niet wt spreken / nochtans en
dachte sy des metter hertten niet te min.
Noyt en dorste zy meer alleen inde Bosschen
gaen rusten als zy te vooren wel gedaen had-
de/mer ginck dickwils voor haer selfs huys
en in haer eygen landen dolen/dicwils vliende
(hoe wel zy te vooren selue plach te iaghen)

Calisto in eenen Beyr verandert.

voor die iagers eñ hondē. T'elcken als zy ee-
nighen wilde beeste int bosch sach loopen/soo
ginck zy haer borghen / ende eenen Beyr we-
sende en dorste nochtans metten Beyren niet
verkeeren/noch ooc metten woluen / hoe wel
datter nochtans harē vader Licaō mede on-
der was. Als nv Calisto vijfthien jaren in
desen staet gheleeft hadde/ soo ghesciedet op
eenen tijt datse van haren zoon Arcas die int
bosch jaechde/geuonden wert/ de welcke niet
wetende dattet sijn moeder was/hadde alree-
de sijn schichten bereydt om te schieten / ende
soude terstont hebben zijn moeder gaen door-
schieten en haddet Jupiter niet beledt / die
welcke dit onbehoorlijck stuck gheensins en
wilde laten toegaen/ maer heeftse beyde van-
der aerden opgenomen ende inden hemel ge-
uoert/ daer zijnt nv twee schoon blinckende
teeckenen/ woonende by malcanderē alsmen
daghelijcx noch siet.

Als Juno vernam dat dese twee so hooch
verheuen waren/wert zy van gramschappen
zeer ontsteken/eñ is terstont by Tethys ende
byden ouden Oceanus gecomē om haer on-
genuechte te vertellen. Alsse die zee godē sagen
comē/so hebbē zy haer gevraecht waerō dat-
se gecomen was. Wilt ghi wetē (seyde Juno)
waerom ic vandē hemel hier benedē gecom-
ben:indē hemel isser een ander die in mijn ste-
de regneert/wilt ghi nu wetē oft ic liege:aen-
ziet noch desen auont den hemel / daer suldi
twee schoone blinckende sterren zien ontrent
t'noortspitse oft polus arcticus. Dese heeft
mijnen Jupiter noch van desen dage met so
eerlijke steden begaeft: is dit een opset hem
te be-

Die claechte ende wt sprake van Juno.

[be]beteren en̄ Junonem niet meer te vertoo-[r]en:is dit die eere diemen my behoort te be-[w]ijsen?waer is nv mijn macht en̄ mijn auto-[ri]teyt veruaren:ic hadde der hoerẽ mensche-[l]ichheyt benomen / en̄ nv ist een goddinne ge-[w]orđẽ:is dit niet een groote puuitie voor die [g]ene die my ontrou doen? Ick liet noch goet [w]esen dat hyse weder in haer menschelijcke [fi]guere hadde laten comen/als hy Jo wel eer [g]hedaen heeft/ maer dit feyt en is gheensins [t]e verdragẽ. Waeromme en stoot hi mi met [d]ienen wten Hemel niet en laet dese schoon [d]erte selue mijn plaetse tenemale besitten? [W]aerom en neemt hy Lycaon tot sijnen be-[h]oudẽ vader niet?Dus/o goden/ ist dat mijn [l]eden t'uwaerts van eeniger weerden zijn/so [w]ilt uwe wateren gebieden datse dese hoere [m]et haren zoone niet in en laten/ en̄ datse die [st]erren die duer oncuyschheyt inden hemel ge-[c]omen zijn/van haer veriagen / op datse hun [b]esmette lichamen inde suyuere wateren niet [e]n comen wasschen. Die zee-goden gehoort [h]ebbende dese woorden / hebben Junoni alle [h]aere begeerten geconsenteert. Midts desen [s]o is zy wederom naden hemel gevlogen/ sit-[t]ende in haren vergulden wagẽ die met pau-[w]en voort getrocken wert. Die welcke alsoo [t]eer metten oogen vanden verslagene Argus [v]erciert warẽ/als die raue te voorẽ met haer [w]itheyt: die welcke wel eertijts veel witter [h]adde geweest dan eenighe duyue oft zwane/ [m]aer duer haren clapachtigen beck so wert [h]aer die witheyt in swartheyt verandert/als [g]hy hier nae hooren sult.

In Emonia wasser op eenen tijt een seer

 schoon

Fol van Coronis ende Phebus

schoon ionge maecht Coronis genaemt/vander stat Larissa: dese was Phebo zeer aengenaem/eñ grootelijck van hem bemindt/maer om datse van de raue eens by eenen anderen beuonden wert/so wildet de raue haren meester Phebo gaen ouerdragen/eñ onderwegen zijnde heeftse de craye gevolcht / op datse alle dinghen weten soude. Eñ verstaen hebbende die sake waerom die raue wtgevlogen was/ soo heeft zy tot haer ghesept: Mijn alderliefste vriendinne/ghy hebt nu (gelooft my) alte quade reyse aengenomẽ/ aenhoort doch eens wat ick hier voortijts wel gheweest hebbe/ aenmerct wat ick nu ben / eñ ghy sult beuinden dat my die trouwe eñ de waerheyt grootelijck geschaedt hebben.

Het gheschiede op eenen tijt / dat Pallas Erichtonium(de welcke sonder vrouwẽ hulpe gewonnen was) in een korfken sloot : dit korfken heeft zy drie maechdekens te bewaren gegeuen/die welcke dochters waren van den Coninck Cicrops / dese en wilde zy niet segghen watter in schuylde / maer verboodt haer dat zijt gheensins op doen en souden. Eñ op dat ick sien soude hoe zy met die korfken leuen souden /zoo had ick my seluen inde tacken van eenen olm verborgen / van waer ick al hunlieden regiment aensach. Die twee ghesusters / te weten Pandrosa ende Herse/ bewaerden t'korfken sorchfouldelijc eñ serretelijck ghenoecht : maer die derde Aglauros genanit/heetende haer susters verbaesde catten/heuet t'korfken op gedaen: doen sagen zy daer t'kindeken in liggẽ dat welc half mensch eñ half serpent was. Alle dese dingen ginck

ic ter-

c terſtont mijnder vrouwen Pallas vertellē
ie welcke my daer voor ſulcken loon ghaf
ls dat ic nv haer verdreuen ſorge genoempt
vorde/eñ nv moet den nacht wel bouen my
'ouerhant hebben. Hier aen moghen al dan-
er vogelen haer exempel nemen/ eñ wel toe-
ien datſe door te veel clappens hun ſeluen
iet te cort en doen. Want al ben ick nv van
Minerua dus verſtootē/ic heb nochtans wel
ertijts een van haer beſte geſellinnē geweeſt.
nde iſt dat ghijt niet gheloouen en wilt / ſoo
oecht ghijt haer ſelue vragē. Al is zy groo-
elijc op mi vertoornt/ic geloue dat ſijt v niet
eygeren en ſal te vertellen / hoe dat ick in
Phocis vanden edelen coninc Coroneus ge-
ooren ben / die welcke my opgebracht heeft
grooter eeren als een coninex dochter toe-
ehoort/ſo dat ick doen ter tijt menigē edelen
rijer hadde / als eenen yegelijcken wel ken-
jc is. Maer de groote ſchoonheyt is mi ſcha-
elijc geweeſt/als ghy hooren ſult: Op eenen
jt als ick wandelende ginck ſpacieren opten
euer vander zee/gelijck ic nv doe/eñ terſtont
ls mi Neptunus hadde geſien/ſo badt hi mī
el vriendelijck om een byſlapen/ maer doen
y ſach dat hier niet toe geraken en coſte/ ſoo
ilde hy my vercrachten. Ick maecte my an
voorloopen eñ hy an d'naloopē. Maer doen
ſach dat ic vā vermoetheyt niet meer loopē
n mochte/eñ dat hi mi t'eenemael verraſch-
e/zoo begoſt ick der Goden eñ der menſchen
ulpe te aenroepē/maer mijn clagen en wert
ā niemant gehoort/dā vander maecht Pal-
as/de welcke mi te hulpe quam: want de ar-
en die ick ten hemel op reycte werden met

Coronis in een Craye veran- dert.

zwarte pluyme gecleedt. Ic wilde mijn cleederen ouer die ſchouderen woꝛpen om des te beter te loopen / maer ick gevoelde dattet alplupmen waren/die in mijn vleeſch ghewoꝛtelt warẽ. Eñ als ic meynde vooꝛ mijn naecte boꝛſte te ſlaen/ſo beuant ic dat ic noch handen/noch armen noch bloote boꝛſte meer en hadde. Doen ginc ic loopen niet opt zant/ als ic te voꝛen gedaen hadde/maer bouẽ der aerden inder locht. Van deſen tijt af heeft my Minerua in harẽ dienſt genomẽ. Maer wat batet my nv / aengeſien dat Nyctimene (die welcke duer haer quaet bedꝛijf in eenen vogel verandert is) in mijn digniteyt is ghecomen? Hebt ghy niet hooꝛẽ ſeggẽ tgene dat van deſe Nyctimene alle d'lant vã Leſbos duer geſeyt woꝛt? hoe dat zy haers vaders bedde onteert heeft? Het is wel waer dat zy nv in eenen vogel verandert is/maer deſe punitie en is haer noch niet genoech/want zy noch dagelijx (bekennende haer ſchult) de claerheit des daechs vliet/eñ ſchuylt altijt in die doncker eñ verboꝛgen hoecken/hier en bouen ſo woꝛt zi van alle dander vogelen des Hemels veriaecht.

De fabel van Nycti- mene.

Met alle deſe dingen/ ſeyde die raue / moecht ghi qualijc varẽ/ ic en achts een hayꝛ niet. Eñ met deſen zo is zy wech gevlogẽ om haer reyſe te volbꝛengẽ daer zy om wt was. So is zy ten leſten by Phebus harẽ meeſter gecomen/ eñ heeft hem gheſeyt hoe dat zy Coꝛonis beuondẽ hadde boelerende met een ſchoon ionc geſelleken van Theſſalien. Als Phebus deſe redenen verſtaẽ hadde/ſo wert hi zo zeer vertooꝛnt dat hi van gramſchappen bleec wert/ zijn lauwer hoepken eñ zijn harpe ontvielen hem.

em. Hy ginck terstont zijnen boge spannen
ñ sonder beyden deurschoot hy zijn alderlief-
e/de te vooren zo dicwils in zijnen arm gesla-
en hadde. Coronis geuoelende den schicht
an haren Phebus / begonst seer zwaerlijc te
ersuchten / ende treckende den pijl wt haren
chame wert gheheelijc metten bloede beloo-
en/eñ seyde:O Phebe al moest ic van v dese
raffinge lijden/ghy hadt nochtans wel mo-
en beyden totter tijt toe dat ick gebaert sou-
e hebben/soo hadde immers die vruchte ge-
lueert geweest/de welcke nu met my so on-
oselijck steruen moet. Met dese woorden
af zy harẽ geest/waer af Phebus zeer droe-
e was eñ hatede die raue die hem dese boot-
hap gebracht hadde/midsgaders ooc dẽ bo-
e/die pijlen/ende die hant die dit feyt bedre-
en hadde. Doen wast hem leet dat hy opt
y Coronis soo verlieft hadde gheweest. Het
haem quam hy verwarmẽ eñ meynde met
ine cruyden eñ medecijnen die doot noch te
rwinnẽ. Maer als hy sach dattet al niet en
ette / eñ datmen alreede t'vier bereyde om
ichaem te verbranden / zoo begonst hy seer
aerlijc te versuchten(want ten betaemden
n goden niet te schreyen) eñ gebalsemt heb-
nde t'lichaem van zijn alderliefste/en wilde
et ghehengen dat zijn kint metten lichame
rbrant werde / maer heuet wten lichame
i zijnder moeder genomẽ eñ droecht in zijnẽ
hoot tot eenen vanden Centauren Chiron
naemt/om aldaer opgeuoet te worden.
Eñ der rauen (die welcke meynde wel van
aren arbeyt geloont te worden) benam hy
er witheyt / zoo datse van dien tijt af noyt

 onder

Wort in een swerte rauen veran-dert.

onder die witte vogelen zoo willecome meer en is gewecst als zy te vooren was. Chiron verblijde hem zeere om dat hy den zoone van eenen so grooten God te bewaren hadde.

De fabel van Ocyroe.

Desen Chiron hadde een dochter Ocyroe genaemt/ de welcke hy gewonnen hadde aen een Nymphe by den cant vande riuiere Caicus / dese en was niet te vreden met die consten die zy van haren vader gheleert hadde/ maer bouen desen zoo geneerde zy haer oock met waerseggen. Op een tijt was dese Ocyroe haren vader comen besoecken/ ende siende dit kint / heeft metten gheest der Prophetien veruult sijnde / begonst te spreken / seggende Wast op o Godlijck saet / tot salicheyt ende weluaert der gantscher werelt. Die menschē sullen v dickwils bedanckē van dat zy die gesontheyt eñ d'leuen behouden sullen hebben: ghy sult noch de macht hebben die dooden te doen verrijsen. Maer ten lesten om een verresen lichaem sal v dese macht benomē worden van uwen grootvader/ die welcke v met zijnen blixem verslaen sal/ hier nae sult ghy d'leuen weder verctijgen / eñ sult eenen God worden. Eñ ghy mijn liefste vader die nv onsterffelick zijt / sult noch sterffelick begeeren te wesen/als ghy die groote pijne des fenijnigen schichts geuoelen sult: daer nae sult ghy die doot smaken als een ander sterffelijck mensche. Noch wasser een ander wonderlijcke propherye die zy niet wtsprekē en mocht maer begonst zeer zwaerlijck te versuchten/ zo dat haer die tranen oueruloedelijck ouer d'aensicht liepen van grooter pijnen eñ rouwe. Och/ seyde zy / die haestige doot beneemt

my

yp die ſpraecke / ſoo dat ick v een woort niet
meer gheſpreken en can : vermaledijt moet
weſen het waerſeggen / daer ick die Goden
zeer mede vertoorne hebbe / het hadde my
ter gheweeſt / en hadde ick die conſte noyt
weté. Nu wort my d'aenſicht heel bedecte/
n en begeer ick anders niet dan gras t'eten
int wilde te loopen / mijn gedaente wort
y geheelijck in een merie verandert. My
rwondert nochtans waerom dat ick dus
el verandert worde / aengeſien dattet mij-
n vader maer half en is. Met deſe woor-
n ſo verloos zy teenemael de ſpraken eñ die
emme / daer nae begonſt zy allenſkens wat
brieſſchen/ eñ die armen ter aerden te reyc-
en/ haer vingers werden aen een gebonden
et ouerdecte nagelen/ den muyl eñ den hals
egonſten haer te waſſen / eñ den ſteert die zy
voren aen haer cleederen hadde/wert nv in
nen peertſteert verandert. Het hayr dat vã
voren haer op de ſchouderẽ hinck / en was
v anders niet dan lange manen hanghende
enden hals/gelijck den peerden toebehoort.

Ocyroe in een merie veran-dert.

Als Chiron zijn dochter dus getranſfor-
neert ſach / ſoo begonſt hy zeer droeflijck te
chreyen/aenroepende de hulpe van Phebus/
oe wel hem geen hulpe gebueren en mochte/
vant eẽ was in Phebus machte niet dat hy
ie gramſchappe van Jupiter hadde connen
epayen. Eñ al hadde hy die macht gehadt/
o en was hy daer doch niet tegenwoordich/
naer was woonende wel verre van daer in-
e velden van Elis eñ van Meſſenien.

In deſen tijt waſt dat Phebus int velt by
zijn oſſẽ lach/hebbende neffens hẽ zijnẽ ſpriet

Phebus is ghe- vaente van eenen Herder.

Die dieverije vanden schalcken Mercurius.

eñ zoetelijc ouerbrengē den tijt met zijn ruyſ-
pijpe als herders plegē. Eñ die wijle hy dus
ſach en ſpeelde eñ dachte op zijn alderliefſte/ſo
ontgingen hem zijn oſſen : d'welck ſiende den
ſchalckē eñ ſlimmē Mercurius/ heeftſe hē in
een boſch gaen bergen. Deſe dieuerye en was
niemāt bekent/dā alleenlick eenē oudē Grijſ-
aert Battus genaemt / welcke daer bewaer-
de die paerdē vandē rijcken coninck Neleus.
Mercurius deſen oudē herder ontſiende/is al
vleyende by hem gecomē/eñ heeft hem geſeyt
Mijnen vrient wie ghy zijt / iſt dat v yemant
na deſe Oſſen vraecht / ſegt dat ghijſe niet ge-
ſien en hebt/ſiet hier deſe Koe die ick v voor v
paert ſchencke. Battus aenueerdende die koe
die hem Mercurius gaf/heeft hem gheſeydt :
gaet vrypelijck uwer veerden/want die ſteenen
die daer liggen ſouden v eer beclappē eer ick.
Met deſe woorden gheueynſde hem Mercu-
rius oft hy wech hadde gegaē:daer na quam
hy weder in een ander ghedaente/eñ groeten-
de den zeluē ouden man heeft hem geuraecht:
Segt my mijnen vrient hebt ghy hier gheen
oſſen voorby ſien gaen: oft hebt ghy niemant
geſien dieſe geſtolen mocht hebbē?cont ghijer
my eenich beſcheet af geſeggē/ick zal v eenen
os eñ een koe ſchenckē. Deſen herder hooren-
de dat hy dubbel gagie ſoude winnē: Ic hebſe
ghinder ſien liggen/ſeyde hy/ onder dyē berch
die ghy daer ſiet. Waer af Mercurius begoſt
te lachen/eñ te ſegghen/ghy ontrouwe bengel
ſout ghy my dus verradē?midtſ diē ſo veran-
derde hyen in eē harde keye die wy noch eenē
goutſteen heetē/eñ noch hedendaechs en doet
deſen ſteen niet dan beclappen/thoonende oft

Battus is eenen Goudt-

ut goet oft quaet is. Daer na is Mercu-
s wech geulogẽ na die stadt van Athenen/
r sach hy veel schoon jonge maechdekens
ergadert warẽ om Minerua haer behoor
e offerhande te dragẽ/wantet dẽ feestdach
s vander goddinnen Minerua. Eñ gelijck
n kiekendief al drayende inde locht vliecht/
jt in d'ooge hebbende die proye die hy be-
rt te grijpen / aldus vlooch oock Mercu-
s/makende int vliegen menigen omrinck
wel neerstelick gade slaende/wie onder hun
n die scoonste waer. Ten lesten beuant hy
ter inde heele bende geen scoonder / beual-
ker/noch lieflijcker en was dan die scoone
rse. Want sy alle dander wel soo zeere in
oonheden te bouen ghinck als Aurora alle
nder sterrẽ in claerheyt/waer af hem Mer
rius seer verwonderde/eñ wert grootelijck
haer verlieft. Dus is hy vã bouẽ neder ge-
elt sonder hem eenichsins te veranderen/so
oot betrouwẽ hadde hy in zijns selfs scoon-
t/anders dã dat hy zijn hayr wat opkem-
hy schickte zijnen mantel fraykens op die
ouderen op datmen zijn roepken ende zijn
rgulde cleederen sien mochte/ midtsgaders
ck zijn gheulogelde hielen.

Int huys daer dese dry gesusters woonden
aren dry pnoore bedden / op die rechte zijde
ey Pandrosa/op die slincke zijde Aglauros
int midden die schoone Herse. Aglauros
nde Mercurium comẽ heeft hẽ gheuraecht
e hi hiet/eñ wat hy daer binnẽ quam soec-
n. Jck ben/seyde hy/den bode van Jupiter
ijnen vader / ooc en wil ic v niet verborgen
e sake van mijnder coemstẽ/ maer bouen al

soo

zoo wil ick eerst van v begheren dat ghy uwe suster wilt getrou wesen / eñ wilt den kinde/ dat ick aen haer winnen sal/een goede moeye wesen. Weet dattet om Herse is dat ick gecomen ben / daerom wilt my in dese sake gunstich wesen ende behulpich. Aglauros dese redenen gehoort hebbende heeft Mercurium aengesien metten seluen oogen daer zy te voren t'verborgen secreet van Minerua ghesien hadde/ende eyschte voor haren Salaris een groot gewicht gouts / hem d'winghende met dien' vter cameren te gaene / tot dat hy t'voorgenoemde gout met hem brachte. Pallas siende van haren throon die quaetheyt eñ ghiericheyt vã Aglauros/zo quam haer doen oock inden sin / hoe datse het korf ken open ghedaen hadde om t'secreet te sien datter in verborgen lach: eñ is terstont ten huyse van Hatenijt gegaen / wiens huys eñ wooninghe was int diepste van eenen leelicken donckerẽ cuyl/daer nimmermeer sonne noch mane in en scheen noch wint en blies / daer en quam noyt vier in noch eenige hitte / maer was altijt vol couden eñ duysternissen. Als nv Pallas voor dese speloncke gecomen was/zo stiet zy met haer lancie op de dore(wãt zi daer niet in en mocht) eñ terstont wert de dore geopent.

Die Wonninghe van Hatenijt

Daer sach Pallas Hatenijt sitten / etende slangen/eñ alderhande voetsel der sonden.

Beschrijvinghe des Hatenyts.

Dit siende Pallas/ keerde zy haer gesichte ter ander zijden: doen stont die Hatenijt wel traechlijck eñ luyelijc op vander aerden/ achterlatende haer slanghen / die zy alreede half geten hadde. Eñ als zy die goddinne so schoone eñ wel verciert sach/ soo begonst zy te versuchten:

suchten

[..]hten: zeer bleeck ende dootverwich was
[..]er ghelaet/ t'lichaem was magher en mis-
[..]aect/ t'ghesichte stuer eñ bitter/ die tanden
[..]aren van slijme loterende / die borste heel
[..]roen vander gallen/ die tonghe vol venijns/
[..] niemant en loech zy / dan op den ghenen
[..]er qualick mede ghinck/ noyt en sachmen-
[..]slapen noch rusten / maer altijdt wachten
[..]er eens anders quaet ende ongheluck: alle
[..]elcke dinghen haer een groote quellagie eñ
[..]n zwaer torment aen deden. Ende hoe wel
[..]tse Palas niet en beminde/ nochtans zoo
[..]eeft syse met corte woorden in deser manie-
[..]n aengesproken: Staet haestelijck op ende
[..]et tot Aglauros / dese sult ghy met uwen
[..]nijne besmetten/ wantet my alzo belieft.
[..]ier mede is Pallas weder wech ghevlogen
[..]n den Hemel. Hatenijt aensiende Pallas met
[..]n quade ende d'weersche ooghe / benijdende
[..]aer duecht eñ weerdicheit/ begonst wat bin-
[..]en smonts te preuttelen/ heeft haer doornen
[..]orken inde hant genomen / eñ is daer mede
[..]aen vlieghen duer een doncker wolcke/ ver-
[..]andende eñ verdorrende alle de boomen eñ
[..]ruyden daer zy over vlooch. Dus is zy ten
[..]sten gecomen inde schoone. vermaerde stadt
[..]ã Athenẽ/ de welcke Palladi toegewijt was.
[..]ese stadt was in alle consten eñ geleertheyt
[..]endrachtelijc groeyende. D'welc siende die
[..]uade eñ valsche duyvelinne meynde vã quaet
[..]eit eñ spijte te bersten/ zy is terstont ten huy-
[..] van Aglauros gecomen om te volbrengen
[..]gene dat haer bevolen was/ eñ wtreyckende
[..]aer verroeste hant / heeft Aglauros borste
[..]et een aentasten ten eersten bevlect/ haer in-
blasen-

blasende tscadelijc fenijn vā nijdicheyt/d'welc haer terstōt int herte ginc knagē: eñ om haer pijne noch te vermeerderē/soo bracht sy haer t'schoon houwelijc vā Mercurius eñ haer suster voor ooghen/waer af Aglauros bedructelijckē nacht eñ dach schreyde eñ weende / eñ ginc al smiltende vā ongenuechte/ gelijck het ys inde hitte der sonnē. Dicwils hadde si wel die doot begeert/op datse haer suster tot sulckē state niet en sage comē/ eñ nam voor haer dat zijt haren vader gaen clappen soude. Sy ginck voor opten dorpel sittē op datse Mercurium van daer verdrijuē zoude/eñ belettē dat hy niet meer bi haerder suster en quame. Als nv Mercurius quam biddē eñ smeecken om innegelaten te worden/so antwoorde sy hem wel spijtelijck/gaet ghy van hier/ want alsoo lange als ghy hier staet/so en zal ick van hier niet wijcken. Ick bens te vreden/zeyde Mercurius/eñ met dien stiet hy de deure opē met zijn stocxken dat hy inde hant hadde. D'welc Aglauros meynde te beletten/maer t'en was haer niet mogelijc want haer beenen eñ haer handen waren veel stijf van coude/ alle haer leden begauen haer/die sprake werdt haer benomen/eñ den hals ende den Mondt werden haer in eenen swarten steen verandert.

Na dat Aglauros dus om haerder misdaet wil ghepunieert was / so vertrac Mercurius terstont weder na den Hemel. Als Jupiter zijnen sone sach comen so heeft hy hē tot hem geroepē/nochtans en wilde hy hem zijn liefde niet openbaren/ maer heeft hem ghesepdt: Mijn ghetrouwe bode Mercuri/ sonder beyden oft vertreck gaet henen tot Sydon/ daer

suldy

ʒldy des coninckx beeste int groene sien Wey-
ën/die zuldy na den oeuer vander zee drijuē.
oen ginc Mercurius terstont zijns vaders
bot volbrengen/ eñ stoude die beesten daer
m zijnen vader beuolen hadde: eñ daer des
oninckx dochter dicwils met hare Maechde
ns te wandelen plach. Het is wel waer dat
en gemeynlijck seyt/ heerlijcheydt eñ liefde
mmen al te qualijc ouer een comen. Jupiter
e alle dander Goden regeerde/ die hemel eñ
erde in zijne macht hadde/liet daer bouē zijn
eerschappie varē eñ quam hier beneden om
n liefde te blussen in gedaente vā eenē stier:
s quam hy medē onder d'ander ossen loepē
 Weyden: zijn coleur was wit als snee/hy
dde eenē schoonē dicken hals/ aendē welc-
n hinc eenē welgemaectē cossem oft wrad-
l/fraeye cleyne eñ claer blinckende Hoorn-
ns/tvoorhooft was sonder rimpelē/de oo-
 vriendelijc eñ lieflijck. Als Europa des co-
nckx dochter desen schoonē stier gesien had-
/zoo is zijer by gecomen hem presenterende
oene cruydekens voor den Muyl/ waer af
upiter hem verblijde/eñ hoepte wel dat hy
s allenskens tot zijnder begeerten comen
ude. Hy custe haer handen/ende hadde wel
eer ghewenscht. Als nv dede hy haer feest-
n/nv wentelde hy iut zant/ nv int groene,
 ten lesten een lutter stouter zijnde gaf hy
er oock zijn borstē te tasten. Als sy sach dat
 so tractabel eñ vriendelic was/wert si wat
rcloect eñ gincker bouen op sitten. Doen
nc Jupiter metten voorsten voetē in d'wa-
r/daer na wat voorder/eñ ten lesten maecte
 hem met zijn proye aen't swemmen. Eu-

Agrippa ende Jupiter.

Jupiter in ghedaente van eenen stier.

ropa siende dat zy alreede zoo verre van can-
te was/begost seer te vreesen/ ende op datse te
vaster sitten mochte/so sloech zi haer een hant
aen de hoornen/eñ metter ander hielt zy haer
vaste op zijnen rugghe / dus ghinck zy henen
drijuen met haren onbekenden vrijer met die
cleederen inden wint / als oft zeylen gheweest
hadden.

Dat derde Boeck der veranderinghen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

ALs Jupiter met zijn vrijersse ouer
d'water in Creten gecomen was/so
gaf hy te kennẽ wie hy was/eñ met
haer zijnẽ wille. Die coninc Agenor
niet wetende hoe dat met zijn dochter Euro-
pa geuaren was/geboot Cadmus zijnẽ zone/
dat hy terstont ouer al die werelt zijn suster
soude gaẽ soekẽ/eñ dat hi so stout niet en wa-
re dat hi weder thuys quaem hy en brachtse
met

t hem: oft hy ſouder om gebannen wordē.
t gebot was ter eenre zijdē goet/ maer ter
ner zijdē ſeer quaet eñ ſchadelijc. Cadmus
r al geſocht hebbende (want wie ſoude ge-
ont hebbē dat Jupiter deſe dieuerije gedaē
de hebben?) en dorſte niet weder tot zijns
ers huys keerē/ om dat hy zijn ſuſter niet
onden en hadde. Dus ghinck hy heel miſ-
roſtich eñ deſperaet den God Apollo te ra-
ende badt hem ootmoedelijck dat hy hem
de vercondighen in wat lant dat hy gaen
onen ſoude. Waer op Apollo hem geant-
oort heeft in deſer manieren / ſegghende:
hinder int veldt ſult ghy eenen Os vinden
ien weydende / die noch noyt jock aenden
s gehadt en heeft/deſen ſuldy volgen/ende
r hy aldereerſt ſal ruſten / daer ſuldy een
t bouwen/eñ heetenſe Beotia. Cadmus
e t'gene dat hem Apollo geraden hadde/
andt in een groen valleye eenen ſulcken
/als hem geſeyt was: deſen os en nam hy
t alleenlijc in d'ooge/maer volchden waer-
erts dat hy henen ghinck/ Apollinem on-
wegen dicwils bedanckende vanden wech
hy hem ghewesen hadde. Als deſe twee
r die riuiere Cephiſus eñ door tlantſchap
nope gecomen warē/ ſo ſtont den os daer
le en loepde/ende aenſiende zijnen Gheſelle
en geuolcht hadde/ghinck int groene gras
gen ruſten: d'welc Cadmus aenmerckende
ncte die Goden: eñ na dat hy die aerde ge-
t hadde van blijſchappen/ ſo ghinck hy de
den eñ die onbekende berghen groeten die
daer rontom ſach ligghen. Daer na wilde
gaen ſacrificie doen / eñ ſandt zijn geſellen

wt datse souden gaen Water halen aen een Fonteyne die daer by in een Bosch was: by dese Fonteyne lach een grouwelijck Serpent verborgen/wiens oogen barnende waren als vier/t'Lichaem was opgheblasen vanden fenijne / hebbende een tonghe met drye spitsen/ die tanden stonden hem dry dick inden mont. Dit serpent gehoort hebbende tgeclanck van der cruycken inde Fonteyne / begonst zijnen langen hals wt te steken eñ te blasen/soo dat sy van veruaertheyt hun cruycken inde Fonteyne lieten vallen. Doen quam dit serpent heel wt ghecropen/cronckelende zijnen steert wel cort in een / eñ opheffende zijn borste begonst rontom hem alle die Bosschen eñ Wildernissen t'aensien / so dat hy doen also groot scheen te wesen als t'serpent datmē noch dagelijcx tusschē die twee Wagens inden hemel siet/eñ hoe wel dat de ghesellen van Cadmus hun tot schieten eñ tot loopen bereydē/so viel hunliedē nochtans dit serpent om dē hals eñ doodese met zijn tanden eñ met zijnen blasen.

Als Cadmus vertoeft hadde tot ontrendt den middach/eñ sach dat zijn gesellen metten Watere noch niet t'huys en quamen/wert hy zeer verwondert/eñ wilde gaen besien waer datse henen bleuen. Dus nam hy met hem zijn veldtcrage (die welcke gemaect was van Leeuwen huyt) zijn schichten / eñ zijn lancie. Eñ isser mede int voorseyde Bosch gecomen/ daer hy alle zijn gesellen verslagē sach liggen/ eñ t'serpent dat noch besich was in die wonden te lecken. Nv sal ick / seyde hy / v lieder doot wreken/oft my sal nv vanden seluē ghedaen wordē. Met dese woordē nam hy eenen

en inde hant/alſo groot als oft eenen Mo⸗
lensteen geweeſt hadde / eñ werpen tegẽ t'ſer⸗
pent met ſoo grooter crachten dat hyer die
muren van eenighe ſtadt wel mede ſoude ge⸗
broken hebben/nochtans en waſſer t'ſerpent
noch niet af beſchadicht / ſo hert eñ dick was
sijn ſwerte huyt. Dus nã Cadmus zyn ſcich⸗
t eñ ſchoter dit ſerpent mede/ſoo datter ee⸗
n bouen inden rugge bleef ſteken/die welc⸗
ke ſo diep in geſchoten was/datter het inghe⸗
want mede doorſchotẽ was: waer af t'ſerpẽt
al ontſet zijnde eñ vergramt / begonſt zijn
wonde t'aenſchouwen eñ metten tanden aen
die ſchicht te trecken. Het hout creech hyer
ten leſten noch met grooten arbeyt wt/ maer
het yſer moeſter pynners inne blijuen/waer⸗
omme hy noch veel verwoeder eñ wtſinniger
wert dan hy opt te voren gheweeſt hadde/ſoo
datter hem dẽ hals eñ t'geheele lijf af begoſt
te willen: door dẽ mont eñ noosgaten werp
hij ſo ouervloedelijck t'fenijn/datter die aerde
daer ontrent heel mede ouerdeckt wert/ ende
metten mont wijde op geſpert is hy Cadmo
tegeuloghen/die welcke wat achterwaerts
tredende/ſchuttede den ſlach op zijn leeuwen
huyt/eñ voer den Draeck met zijnder lancien
in den mont/ſoo dattet yſer tuſſchen die tan⸗
den bleef ſteken/eñ dede hem t'fenijnich bloet
ten tanden wt ſpringẽ: deſe wonde en mocht
hem noch niet ſeer letten/want die tandẽ be⸗
letten dat den ſlach niet dieper in en mocht/
dus nam Cadmus eenen moet/eñ ſtac voort
met ſo grooter crachtẽ / dat hy t'ſerpent ach⸗
terwaerts dreef/ hem volgende ſoo verre dat
den Lancie (die welcke den ſerpente d'weers

Cadmus ſtrijdt teghen t'ſerpent.

door t'hooft stack) ten lesten in een groote eycke bleef steken. Daer hinck dit serpent aen den boom geuest/soo swaer datter die stercke eycke af moeste boogē / metten steerte sloecht eñ geesseldet benedē den boom/eñ deden deerlijck crijtē. Die wijle Cadmus zijnē verslagenen vyant dus aenden boom sach hangen/so wert daer een stemme gehoort die hy niet en kende/tot hem sprekende in deser manieren: wat staet ghy hier dit Serpent dus aensiende o Cadme? Van deser stemmē was Cadmus so seer verbaest dat hy teenemael vā veruaert heyt sprake eñ coleur verloos. Daer na openbaerde hē Pallas om te vertroostē/de welcke hem geraden heeft dat hy die tanden des serpents soude sayen/want daer souden terstont mans wt wassen. Cadmus volgende dē raet van Pallas ginck terstont die tanden saeyen. Waer wt sproten ten eersten (wie sout geloouen?) t'scherp vandē lancien/daer na hoofden metten schouderen eñ borsten/daer nae sachmen armen wt kijken geladen met pijlen / eñ ten lesten quamen daer ghewapende mannen wt met Messen/schilden/ eñ alderhande gheweer/dit siende Cadmus meynde dat hi noch eens soude moeten gaen vechten/eñ nemende zijnen Schilt/wilder mede inden hoop gaen. Maer hy hoorde een stemme die tot hē sprac/ eñ seyde: siet wel toe dat ghijer v niet mede en moeyt/eñ terstont sach Cadmus daer een vreesselijcke oorloghe onder dese nieugeboren broeders/d'een sloech / d'ander stack/d'ander werp/soo dat in corter vren dese Mannen die niet lange op die Werelt en hadden geweest/ malcanderē weder vander Werelt holpē wtgenomen

gewapende mannen wt die tanden die Cadmus gesaeyt hadde.

comen vijue/onder welcke datter een was
hion genaemt/dese leyde zijn Wapenẽ ne-
by den rade van Pallas/eñ begeerde met
vier ander broeders peys eñ vrede te hou
. Dese vijue ghebroeders holpen Cadmus
stadt Beotia bouwen die hem vã Apollo
olen was te stichten. So dat hy int d'eyn-
noch te houwelijcke vercreech Hermione
dochter van Mars ende van Venus/ende
veel arbeyts eñ verdriets creech hy oock
l schoone auontueren eñ gelucx. Daerom
een jonck man altijt op hope leuẽ verwach
de het eynde. Want voor dẽ lestẽ dach des
uens en behoortmẽ niemant salich te heetẽ.

Solon.

Na veel schoone auonturẽ eñ voorspoeden
ech Cadmus ten lesten noch ongheneuch-
eñ teghenspoet/waer af dat hem die eer-
ongheneuchte met zijnen sone Acteon aen-
am/eñ met die Hoornen die hy in zijn voor-
ft hadde/oac door die hondẽ die al versaet
haers Meesters bloet t'huys quamen:hoe
l nochtans datter den armen Acteon geen
oote schult toe en hadde / want wat groote
ult cander in onwetenheyt ghelegen zijn?

De historie van Acteon.

Het geschiede op eenen tijt dat Acteon tot-
noenen toe geiaecht hadde: eñ hadde zoo
el gheuangen datter die heel Wildernisse af
bloedt was. Doen beual hy zijne knechten
t se die netten weder t'huys dragen souden
ten naesten daghe.

Int voorseyde bosch hadde die Goddinne
iana een valleye/ die rontsom met schoone
ederboomen beplant was/Gargaphia ge-
emt: eñ int uterste van desen een hol oock
et lieflijcke boomkens ouerdect/ daer geen

Gargaphia oft die fonteyne van Diana.

confte noch ooc coſt toe gedaen en was. Want
die natuere hadder eenen boge bouē gemaect
vā ſteenrootſe eñ diergelijcken ſteen. Aen die
rechte hant lieper een ſchoon claer Fonteyne
daer haer Diana plach te comen baeyen als
ſy vermoeyt was vander jacht. Ende nu hier
gecomen zijnde gaf een van haer geſellinnen
haren boge eñ pijlkoker te bewaren: d'ander
gaf ſy haer ommecleet te bewaren: twee an-
der trocken haer die ſchoenen wt: Crocale
die dochter vā Iſmenis verbant Diana heur
hayr. Niphe/Hyale/Rhadis/ Pſecas eñ Phi-
ale/ſchepten Water met haer watercruycken
eñ begoten aldus haer meeſterſſe Diana. Eñ
die wijle dat haer Diana met haer gheſellin-
nen dus ſtont en wies / ſo is Acteon daer ooc
comē gewandelt alſoot god beliefde/eñ dael-
de oock neder na der Fonteynen/daer hy die
Nymphen al naect ſach ſtaen/die welcke int
aenſien vā hem ſeer verſchrict warē/eñ ſlaen-
de voor hun borſten/maecten groot getier/ſo
datmenſe al het boſch door hoorde. Een yege-
lijck dede haer beſte om Dianam te bedeckē/
nochtans was ſy t'hooft langer dan eenighe
van hunlieden. Al ſtont ſy daer tuſſchen alle
dander goddinnē/nochtans ſo keerde ſy haer
van ter zijden/op datſe haer te bat bedecken
ſoude. Eñ om datſe haer pijlen niet ſo ghereet
en hadde als ſy wel wenſchte / ſoo begoot ſy
hem metten Water der fonteynen/ſegghende
Gaet nu vertrecken condy/dat ghy Dianam
naect geſien hebt. Met deſe woordē ſo creech
Acteon op zijn hooft twee hoornē / eenen lan-
gen hals/lange beenen/ een rouwe geſpickel-
de ende hayrachtige huyt: hier en bouen ſoo
quam

Die ghe-
ſellinnen
van Di-
ana.

um hem een groote verbaestheyt ouer / soo
hy al het Bosch door begonst te vlien / eñ
merwonderde seer van zijns selfs snelheyt.
hy ten lesten by een Water comende ende
n spiegelende zijn lange hoornen aensach/
gheerne hadde hy hem doen beclaecht/
er de stemme was hem vergaen: anders
was hem niet gebleuen dan t'versuchten /
reyẽ/eñ t'selue verstant dat hy te vorẽ ge-
t hadde. Wat zal hy nv gaen beginnen?
hy weder na zijn Coninclijck paleys trec-
? oft sal hy metten wildẽ dieren int bosch
uẽ leuen? d'een laet hy door schaemte / eñ
nder door vreese. Sijns selfs Honden sach
daer nae hem comen geloopen / den eenen
pen by den beenẽ / den anderen by den bil-
: zijn eygen knechten quamender oock om
n te helpen vernielen / den welcken hy de
orste voeten toe reyckte biddende om gra-
: maer sy liedẽ niet wetende dat hijt was/
en alomme nae haren Meester/eñ begon-
n Acteon te roepen/ hoe wel hy daer was.
oen hadde hy wel mogen seggen / Ic bent
n ghy lieden soect/en kent ghy uwen Mee-
r niet? Ten lesten so hebben hem zijn hon-
n heel verbeten / ende niet eer en was Dia-
te vreden/ voor hy en was teenemael van
ns zelfs volck ter doot gebracht: d'welck
n sommighen een wreet stuck dochte we-
/die zommighe seyden dattet sulcke straf-
yt was als den maechdẽ toebehoort/so dat
r een yegelijck ghenoech af te spreken had.
In desen dagen geuielt/dat Juno vernam
e dat Jupiter haren Man met Semele die
chter van Cadmus gheboeleert hadde/soo

Die fabel van Semele

dat hyse beurucht hadde/ waerom datse heel verstoort zijnde begost seer te dreygen ende te seggen: Ben ick (soomen my te rechte heet) die opperste Juno / ist dat ick ouer d'andere Goddinnen d'ouerhant hebbe/ eñ dat ick die suster eñ die Huys-vrouwe vandẽ oppersten Jupiter ben (zijn Suster ben ick/maer oft ic zijn Huysurouwe ben dat en weet ick niet) so beloue ick datick die oncuyssche Semele haer Hoererye wel verleeren sal. Hoe? wat batet my dat ick t'anderen tijden soo veel gekeuen hebbe? Sy heeft oock (god wouds) vã mijnẽ Jupiter moeten begordt wesen / d'welck my nauwelijcx en mach gebeuren. Maer ick sal noch maken (ben ick anders die Dochter van Saturnus) dat Jupiter dese zijn schoon herte daer hy nv soo groote ghenuechte in neemt/ noch bedriegen ende ter doodt brenghen zal. Met dese woorden is Juno vandẽ Hemel gecomen/eñ transformeerde haer zeluẽ inde gelijckenisse van Beroe / de welcke die Voester was vande voorseyder Semele/ende is so by haer gecomẽ/coutende van d'een en van d'ander/zo datse onder ander Woorden oot quamen te spreken van Jupiter/ waer op Juno seyde zekerlijcx mijn alderliefste sulckẽ vrijer soude ick v wel wenschen/ maer ick duchte datter eenich bedroch in gheleghen is. Daer isser hedendaechs veel die onder dẽ naem van Jupiter menich Meyskentot schandẽ brengen: daeromme op dat ghy hier af versekert zijt/ zoo begeert t'auont als hy weder coemt een bede van hem/ dat is dat hy v inden arm neme in zulcker manieren als hy Juno zijn Wijf doet/eñ dat hy v daer door betoone dat

Juno in een oudt Wijf.

hy Ju-

y Jupiter zelue is. Semele geloouende die Woordẽ van Juno/begeerde vã Jupiter int wederkeeren een bede / maer sy en zeyde hem terstont niet wattet zijn soude. Jupiter be-loofde haer by den eedt der Goden / dat hijt haer gheuen soude / hoe groote zaecke dattet oock ware. Dat is zeyde sy/dat ghy my om-helst in alsulcker manieren als ghy Juno v huys-vrouwe omhelst als ghy by haer ligt. Jupiter dese Woorden hoorende werdt heel geturbeert/want hy wel wist dat sy om haer verderffenisse badt / doen wast hem zeer leet vander beloosten die hy haer gedaen hadde/ maer om dat hijt haer so scherpelijck gesworen hadde/soo moestet oock geschien. Dus is hy heel bedroeft ten Hemel gecomen/ ẽ heeft daer met hem genomen den Regen/ den donder/den Blixem / die Winden/ẽ diergelijcke tempeesten. Dese heeft hy nochtans soo zeer getempert ende ghesoet/ alst hem moghelijck was/ende isser so mede by Semele gecomen: maer om datse sterffelijck was/soo en mocht sy teghen dese onsterffelijcke dingen niet ghe-dueren sy en moester terstont af steruen ende verbranden. Het kint daerse af beurucht was sneedt Jupiter wt haren lichame / ende stact in zijn dgye/daer droech hijt so lange tot dat die negen Maenden wt waren: daer nae gaf hy dit kint Ino zijnder Moeyen heymelijck op te voeden: ende doent wat grooter werdt/ soo ghinct by den Nymphen woonen diemen Niseides heet. Aldus werdt het kindt Bacchus tweemael ghebozen.

De doot van Semele.

Op eenen tijt als Jupiter ẽ Juno na den dranck t'samen aent jocken geraeckt waren/

zoo woude Jupiter seggen / dat die vrouwen meer wellusticheyts hadden int byslapē dan de mans / Juno seyde wederom dat de mans daer meerder genuecht in namē dan de vrouwen. Dus om d'bescheet daer af te weten / so zijn zijt comen vragen den gheleerden eñ expertē Tirsias / de welcke van beyts geproeft hadde / als ick v wil gaen vertellen.

De fabel van Tiresias.

Tiresias van man in wijf verandert.

Tiresias weder om in een man verandert.

Het gheschiede eens op eenen tijt dat die voorseyde Tiresias ginck wandelē duer een bosch / daer hy twee slangen aen een ghecoppelt vandt / dese sloech hy met een roedeken ende terstont wert hy in een Wijf verandert (dat nochtans wonderlicken luyt) eñ na dat hy seuen jaeren lanck in sulcken staet geleeft hadde / zoo quam hy op eenen tijt duer tselue bosch weder ghewandelt / ende vant wederom die selue twee slanghen aen een als hy te vooren gedaen hadde. Ist saecke / seide hi / dat ghy sulcke cracht hebt / als dat ghy so die lieden doet veranderen / soo wil ick v noch eens slaen / ende met dien datse Tiresias sloech / so creech hy zijn eerste forme weder. Aldus om dat hy beyde die staten geproeft had / so quamen Jupiter eñ Juno tot hem te rechte / om van haeren twist een vonnis te hebben: dus heeft hun desen Tiresias geseyt dat die vrouwen daer die meeste ghenuechte in namen.
Waer af Juno heel verstoort zijnde / heeft hem zijn gesichte benomen / ende Jupiter inde stede van t'gesichte / verleende hem die gaue dat hy die toecomende dinghen voorsien soude / hem aldus zijn punitie met een groote eere versoettende / zoo dat hy terstont ouer al vermaert werd.

Tot desen Tiresias quam op eenen tijt een
Nymphe Liriope genaemt / met haer kinde-
ken Narcissus op harẽ arm / eñ vraechde hem
oft dat kindeken noch lange leuen soude.
Daet seyde Tiresias / ist dattet hem seluẽ niet
en siet. Dese woorden werden langen tijt
voor ghecx meere gehouden / maer int eynde
beuantmẽ datse niet gelogẽ en waren. Want
doen dit kint gecomen was tot zijnen eenen-
twintich iaren / so wast zo schoonẽ volwassen
jongelinck / datter een yeghelijck op verlieft
wert. Hy wert dicwils vandẽ meyskens nae-
geloopẽ / dien wel te houwelicke begeert had-
dẽ / maer hy altijt in zijn wtnemende schoon-
heyt te zeer behagende / en wilde nae haerlie-
den niet hooren. Eñ als hy op eenen tijt int
bosch jagende was / so wert hy vande Nym-
phe Echo gesien / dwelcke doen ter tijt noch
een schoone jonghe maecht was / al en is nv
maer eenen vliegendẽ Galm. Eñ dat zy nu so
veel claps niet en heeft als zy wel te vooren
gehadt heeft / is haer gecomen duer die pu-
nitie diese van Juno ontfangen heeft. Want
op eenen tijt als Juno voor haer genomen
hadde die Nymphẽ te betrapẽ die met Ju-
piter haren man boleerden / wel hopende dat
hyse gaen int feyt beuinden soude / so hielt de-
se clappeye Junonem aen met haren toege-
maecten clap / op dat Jupiter te wijle zijnen
wil volbrengen mochte. D'welck ten lesten
Juno gewaer wordende / heeft zi haer zo wel
de sprake eñ t'clappen benomen / datse nu an-
ders niet dan die leste voys vande redenen
oft woorden wtgesproken en can die een an-
der ghesproken heeft / ende van haer seluen
en can

van Narcis-
sus ende
de Echo

en can sy een Woort niet beghinnen.
Als dan Echo desen schoonē jongelinc hadde gesien/so wert sy grootelijck op hem verliest eñ volchde hem al waer hy henen ghinck. Eñ midts dat sy gheen redenen van haer seluē beginnē en conste/so luysterde sy wel nauwelijc oft hy niet beghinnē en soude te spreken. Dus gheuielt eens dat Narcissus alleen wesende begoste te roepen/wie is hier? waer op Echo antwoorde/hier. Narcissus sach al rontom hem eñ en sach eenē mensch niet/ dus riep hy wederomme coemt/ coemt/riep Echo weder tsegen. Daer na riep hi/waerom vliet ghi vā my/my antwoorde sy. Narcissus ten lesten genuechte nemende in dese verborghen stemme seyde laet ons hier vergaderen. Vergaderen antwoorde Echo. Metdien soo quam hy in een schoon breede pleyne / daer openbaerde haer Echo eñ viel Nardissum om dē hals. Maer Narcissus vliende begost te roepen / ic soude lieuer steruen/dan dat ic v eens liet by my slapē/waer op sy anders niet en antwoorde dan/slapen. Eñ vā spijte is sy inde bosschen gaen woonē/ sluytende haren mont met bladeren: eñ van dien tijt af heeftse ghewoont in diepe putten/cuylen eñ spelonckē. Nochtans en hadse so terstont harē vrijer niet vergeten/ want die ongheneuchte die sy om zijnen wille creech/ dedese soo seer afnemen dat haer niet dan t'vel ouer die beenē en bleef/eñ men seydt dat haer beenen in steenrootsen verwandelt werden/die welcke men noch daghelijcx siet/ maer vā haer en weetmē anders niet te spreken dan datmen noch somtijts haer stemme hoort/die daer noch wter rootsen coemt. Al-

Echo in een steen rootse veran- dert.

dus

[..]s heeft Narcissus dit maechdeken ende noch [..]eer ander ter leure gestelt. In deser manie[..]n spottede hy metten Nymphē/ander god[..]nnen/ eñ (metten cortsten ghesept) met alle [..]e Werelt: so dat die liedē hē dicwils wensch[..]n dat hem vanden seluen geschien mochte. Op eenē tijt Narcissus comende wel moe[..] vander jacht vant een schoon claer fontey[..]/daer hy by ghinck sittē om hē wat te ver[..]rschen eñ zijnen dorst te verslaen/ eñ midts [..]en dat hy neder bucken soude om te drinc[..]/so sach hy daer zijn selfs schaduwe int Wa[..]r/eñ meynde dattet eenen schoonen jonghe[..]nck hadde geweest/soo dat hy hem van zijn [..]fs schoonheyt seer verwonderde/want hy [..]ch daer twee schoon blinckende oochskens/ [..]eyne teeder vingerkēs/schoon hayr/ blosen[..] Wangen / lachenden mont / eenen effenen [..]fverwigen hals/eñ voort alle dander leden [..] wel gheordineert eñ gefatsonneert als oft [..]n geschildert beelt hadde geweest. Dicwils [..]ste hy d'water meynende den jongelinck te [..]ssen/grijpende oock somtijts met beyde zijn [..]rmē int Water/om t'omhelsen/maer als hy [..]er niet in en vant/so en cost hy niet ghepey[..]n wattet zijn mocht. Dus ginc hy ten lesten [..]etten hoofde int gras liggen/ende hief zijn [..]andē op na die Wildernissen/seggende: Och [..]ie heefter opt deerlijcker metter liefdē ghe[..]uelt geweest/dan ick nv te hants ben? Wie [..]eeftmen opt soo seer sien versmilten eñ door [..]ef dē vergaen als ic? Want dyen ic beminne [..]e ick daer voor mijn oogen/maer wat icker [..]a taste oft grijpe / ic en vinde niet met allen/ [..]'welc my een groot torment is. Nochtās en

worden

Die fabel van Narcissus.

worden wy van malcanderẽ verscheydẽ met bergen/lantschappen/noch besloten poorten: want tusschen ons beyden en isser maer een cleyn waterken gelegen. Eñ(als ic my seluen laet duncken) hy begeert mijns alzo zeere als ic hem doe/want telcken dat ic my bucke om hem te cussen/zo coemt hi mi ooc mettẽ mont opwaerts toegevlogẽ. Dus o jongelinck wie ghy zijt/coemt vry eens wte / en wilt my zoo groote quellagie niet meer aendoen / al sijt ghy schoon eñ van ledẽ wel gemaect/de nymphẽ hebbẽ mi ooc dicwils om mijnder schoonheyt wil bemint. Het schijnt wel aen v wesen dat ghy my oock bemint. Want reycke ick v die armen toe/ghy reycktse my wederomme: lache ic/ghy lacht my oock toe: screye ic/ ghy screydt mede: eñ aent rueren van uwe lippen so dunct my dat ghy my aenspreect / hoe wel dat ic die woordẽ niet en hoore. Och nv worde ic aen mijn fatsoen wel gewaer/dat ick die selue ben die ic daer sie / eñ dat ic in mijn selfs liefde ontsteken ben wat wil ick nu gaen beginnen/sal hy yet begeerẽ oft ic? ontsegge ick hem/so ontseyt hi mi. t'gene daer ic so zeer om wensche heb ic aen my seluen/eñ nochtans en ben ick niet te vreden. Die droef heyt beneemt my mijn crachte/eñ cort mi d'leuen/d'welc ic al in dancke nemen soude / mocht hy langer leuen dan ic/ maer nu sie ick wel dat wy twee in een lichaem sullen moeten steruẽ. Met die se woorden is hy weder na die fonteyne gegaen / en met oueruloedighe tranen heeft hy d'water heel beroert/ zo dat hy die schaduwe niet meer sien en mochte. Doen begonst hy zeer droefl ijc te roepẽ: waer loopt ghy so snellijcken

[..]icken wech? blijft hier noch een luttel tijts [..]y my. Al en mach ick v metten handen niet [..]aecken/ dat ic v ten minstin sien mach. Daer [..]a ontdecte hy zijn borsse eñ heeftse vã droef-[..]eyt seer begonst te slaen/ ende siende dat die [..]chaduwe niet weder en quam / zoo begonst [..]y allensken gelijck sneeuw te smilten.

[..]Die schoonheyt des lichaems verginck hem [..]ie hy te voren zo zeer bemint hadde/ die oock [..]anden Nymphen eñ ander maechdekens zo [..]eer gepresen hadde geweest/ eñ principalick [..]ander Juffrouwen Echo. Die welcke(hoe [..]el datse op hem vergramt was) hem al nae [..]ede t'gene dat hy haer voor dede: riep hy/ zo [..]iep zy weder: sloech hi voor zijn borste/ zo de-[..]e zy ooc diesgelijc: seyde hy adieu/ adieu riep [..]Echo tegen. Ten lesten heeft hy zijn hooft [..]eder geleyt int groene gras / ende heeft daer [..]roeflijck screyende zijnen gheest gegeuen.

[..]Na dat hy nv neder ghedaelt was ter hellen/ [..]oo sach hy daer noch euen wel inde helsche [..]vateren nae zijn scaduwe/ gelijck hy te voren [..]nde fonteyne gedaẽ hadde. Van zijnder doot [..]vasser groote droef-heyt ende groot misbaer [..]onder alle de Dryades eñ helsche goddinnen/ [..]eñ principalijck zijn vrijersse Echo. Men be-[..]reyde daer t'vier/ die tortsen/ die dootkiste/ eñ [..]al watter totter begrauingen dienende was/ [..]naer alsmen d'lichaem gaen kisten zoude/ zo [..]en vantmen daer anders niet dan een roode [..]lelie. Doen wert veruult die prophetie van Tiresias/ eñ oock zeer geacht duer alle d'lant van Acheia/ wtgenomen vandẽ mispriser eñ verachter der goden eñ menschen Pentheus die welcke desen propheet Tiresias groote-lijck

Narcissus in een roode lelie veranderd.

De fabel van Pentheus ende Bacchus.

lijck bespottende hem dagelijcx verwijtende zijn blintheyt. Och hoe salich soudt ghy zijn (seyde Tiresias al scuddebollende) waert dat ghy oock blint waert/ende dat ghy in toecomenden tijden niet en saecht die sacrificie diemen den God Baccho aendoen sal. Want het sal noch corts gheschieden (aenmerckt vry mijn woordē wel) dat desen Bacchus in dese stadt zijn incoemste doen sal: dan sal hem een yeghelijck sacrificie doen. Maer om dat ghy hem sulcke eere niet en sult willen bewijsen als hem wel toebehooren sal/so sult ghy van ws selfs moeder ende van ws selfs volck met stucken van een getrocken worden/dan suldy beclagē dat ghy my so dickwils in dese blintheyt sult ghesien hebben. Penetheus op dese woorden luttel achtende/en liet niet af desen Waerseggher te bespotten/ nochtans quamt hem al/alsoot hem Tiresias van te voren gepropheteert hadde. Want corts daer na gheschiedet/dat Bacchus met grooter eeren tot Thebē ingehaelt wert/men gincker terstont een nieu maniere vā sacrificie doen. Waer aff Pentheus seer verstoort zijnde/begost de borgers te vermanē in deser manierē/ seggende: Ghy borgers/eñ inwoonders deser stat/wat gaet v liedē nv ouer/ dat ghy sulck getier van trommelen/trompetten/eñ cromme hoornen maect? die nochtās noyt van sweerdē/schichten/trommelen/noch diergelijcke Crijchsche instrumenten en zijt veruaert gheweest? salt niet een groote schande wesen dat wy ons nv dus deerlijck sonder eenige wapenē/van wijne/trommelen/ eñ diergelijcken gecrijsch sullen laten verwinnē? salt niet wonderlijc luyden/

en/ghy ouders de wt zo verre landen(te we-
m van Tyrus) hier gecomen zijt dese stadt
chten/alsmen seggen sal dat ghy lieden ver-
onnen sult wesen sonder eenich ghewelt oft
tse? Ghy iongers ende mede gesellen/soudt
et beter betamen dat ghy lieden een Lancie
de hant hadt/dan een sulcke tortse met wij-
ertrancken behanghen? waert niet eerlijc-
r dat uwe hoofden met helmen bedect wa-
n/dan met dese bladerē? weest doch gedach
ch vā wat afcoemst ghi lieden zijt/eñ neemt
men sulckē moet an/als t'serpent wt wiens
nden ghy lieden gesproten zijt. Die welcke
n zijn fonteyne te beschermen hem heeft la-
n dootslaen. Diesgelijcx behoort ghy oock
m uwe eere te bewaren dese dronckaers te
rdrijuen. Het voorgenoemde serpent heeft
el derren tegē die stercke gewapende Man-
n vechten/en sult ghy lieden dese teeder on-
wapende ionckers niet connē verwinnen?
aert dat dese vermaerde stadt met cracht
gewelt vā wapenen ingenomē waer/men
udes ons immers tot geender schandē spre
n/alsmen hooren soude dat wy ons zo vro-
elijck geweert haddē. Maer nu moeten wy
rwonnē wordē duer een ongewapent kint/
t welc noch peerden / noch crijchsliedē met
m en brengt. Maer wilt ghi mi nu bystaen
sal hem wel lichtelijc dwingen / eñ doen be-
nnē wie zijn vader is/eñ van waer hy ons
se maniere van sacrificie aenbrengt. Acri-
us heeft hem doch wel derren die Poorten
oor den nuese sluyten/sullen wy dan gedoo-
en dat nu desen wtlandigen dese vermaerde
adt van Theben met alle haer inwoonders

onder zijn subiectie brengē sal? dus gaet haestelijc ghy knechtē (seyde hy tot sijn dienaers) eñ haelt my desen beroerder des volcx geuangen. Die grootvader eñ die vriendē vā Pentheus/hadden hem geerne gepaept eñ gheraden dat hy zo veel quaets vā Baccho niet geseyt en hadde/maer hoe zy hem meer meyndē te vreden te stellen hoe sy hem meer in gramschappen deden ontstekē. Ten lesten quamen die dienaers al bebloet met eenen van Bacchus mede-gesellen gheuangen/den welcken Pentheus vraechde waer dat Bacch? waer. Sy antwoorden / wy en wetens niet. Heere wy en hebben hem nergens connē geuinden/ maer wy brengen v hier eenē van zijnen gesellen geuanghen/eñ is met hem (als wy verstaen) wt verren landen gecomen. Pentheus desen seer wreedelijck aensiende heeft tot hem gesproken: segt my nu ghi schelm/die terstont allen uwē mede-gesellen tot een exempel sult gedoot wordē/van wat lant dat ghy zijt/hoe ghi heet/eñ hoe dat uwe ouders genaemt zijn/ oock waerom ghy ons hier in dit landt dese nieuwe maniere van sacrificie aenbrengt.

Waer op hy onghevreest gheantwoort heeft: Mijnen naem is (seyde hy) Acetes / eñ mijn lantschap Meonia/mijn ouders warē beyde arm vā goede / mijn vader was een visscher/ die welcke my na zijn doot geen patrimonie achter gelatē en heeft dan sommige wateren/ eñ om dat my dese neringhe niet alte seer aen en stont/so ginck ic die schepē leeren regeren/ eñ op alle winden eñ ghewesten zeylen/

Dus geuielt eens dat ick ter goeder uren int lant Delos quam gheuaren voor een eylant

Chius

chius genaemt/daer sandt ic mijn boots-ge-
llen aen lant/dat sy mi wat verschs waters
udē halen aen eē fonteyne die daer by was.
ie wijle zi uit om water waren clam ic bo-
n indē mast om te vernemē wat weder wy
ebbē souden int wech-reysen/ dus sie ic gin-
r mijn gesellen eñ Opheltes comen met een
hoon jonc kint/ dat so dronckē en sadt was
attet hunliedē nauwelicx en cost gevolgen.
a dat ick het wesen eñ die contenantie des
nts wel aenmerct hadde/ zo werde ick wel
waer dattet onsterffelijck was / dus seyde
terstont tot mijn gesellē : sekerlijcx gesellen
t kint dunct mi eenē God te wesen/daerom
int/wie ghy zijt/ wilt ons mi eē salige rey-
verleenen/ ende vergeeft dese ghesellen doch
aer d'waesheit. Ten is geen noot (seyde daer
nen Dyctis genaemt/ die welcke die rasch-
e was van alle dander om die masten te be-
immen) dat ghi voor ons bidt/want hier en
niet misdaen. Diesgelijcx seydē ooc Libys/
Melāthus/eñ alle dander gesellē/ so verblint
aren zy/meynende dattet een goede proye
adde geweest. So moecht ghy lieden sien/
y de ick/wat u hier in te doen staet/maer ick
n sal geensins gedoogen dat ghy dit kint te-
en sijnen danc in mijn schip brengen sult/soo
nge als icker here af zijn sal. Met diē schoot
voort om hunliedē den inganc te beletten.
Doen quam daer eenen ballinc vā Thuscia/
ie stoutste vanden heelen hoop Lycabas ge-
eetē/eñ sloech my so metter vuyst dat hi my
ner boort sonde geworpen hebbē/ en haddic
ny niet terstont aende cabels gehouden (ter
quader uren nochtans) Dit feyt stont dē an-

deren zeer wel aen/ende pzesen seer dat hy my dus geslagen hadde. Ten lesten begost Bacchus te spreken (wantet Bacchus was die zy geuondē hadden) eñ als oft hi weder nuchter gheweest hadde te seggen: Ghy mannen wat is hier al te doen? waerom zijt ghy liedē so t'wistich? waer wildy my henen vueren? Weest te vreden seyde Proreus / eñ segt ons tot wat hauen ghy wesen wilt / wy sullender v sonder sorge vuerē. Seylt henē/ seyde Bacchus/na Naxon/ daer is mijn wooninge / eñ daer sal ic v liedē goede ciere aendoen. Byden goden seyden zy/wy sullent doen. Dus deden zy my t'seyl op trecken eñ geboden my dat ic voort varen soude. Naxos lach op die rechte zijde/eñ hier nae hiel ic altijt t'seyl. Waer af Opheltes zeer verstoort zijnde/ wat gaet v ouer? seyde hy/eñ wijs de mi metter hant dat ic ter slincker zijden varen soude. Diesgelijcx al dander warē zeer bevreest dat ick Bacchum weder in zijn lant brengen soude. Als ic haer quaet opstel vernam/nu mach een ander (seyde ic) t'schip regerē zo hi wil/eñ met dien verliet ic t'roer. Waer af een yegelijc heel ontstelt eñ qualijc te vreden was. Daer na quammer een Ethalion geheetē/eñ aenueerde t'roer selue seggende/meyndy datter niemant en is de t'roer alzo wel regerē can als ghy? met dien liet hy Naxon liggen / eñ seylde op een ander contreye. Doē ginc Bacchus bouē op t'schip staen/eñ geliet hem oft hy nu eerst hunlieden rabauwerye ghewaer wert: dus seyde hy al schreyende: gesellē dit en is d'lant niet daer ic begeerde te wesen / eñ daer ghy my beloof de te brengen. Waermede heb ick dit t'uwaerts

ver-

erdient? wat eere sul dy hebben dat ghy alle
ader een jonck kint verdoolt leydt tegē sijnē
wille? Alle dese woorden aenhoordick/eñ lach
aer schreyende om de ontrouwe mijnder ge=
ellen/hoe wel dat zijt luttel achtē. Doen be=
onst Bacchus te spreken in deser manieren:
c zwere v by my seluen dat ic vliedē nu hier
arachtige teeckenen gaen bewijsen sal / die
orhtans ongelooflijc souden vallen int ver=
ellen. Met dien zo bleef t'schip steken als oft
pt zant geleghen hadde/eñ wat zy arbeyden
ft riemden zy en constent geensins voort ge=
crijgen/die riemen werden met vael bladeren
ngoort. Bacchus creech terstont t'hooft met
ijndruyuen geladen / een lancie die met me=
ich grouwelijc dier beschildert was/eñ met
ijngaert bladerē behangē. Als dit de schip=
ers sagen/so werpen sy hun seluē allegader
uerboort eñ terstont als zy int water qua=
nen/zo werden zy alle in zee-ridders veran=
ert. Dus van alle de schippers (der welcker
atter twintich was) en bleef daer niemant
it schip dan ic alleen met den god Bacchus
e welcke mi trooste eñ seyde dat ic niet vree=
n en soude/mer wederom zeylen na Chius.
ls wy nv wederom in Chius gecomē wa=
n /zoo ginck ick terstont den god Baccho
crificie doen/sulcke als hem toebehoorde.

Als Pentheus alle dese woorden ghehoort
adde) ghy hebt ons/seyde hy/lange genoech
ehouden met uwe bueslen te vertellen/ dus
aestelick ghy knechten / neemt desen wech/
orpten inde geuanckenisse / eñ doet hē daer
n schandelicke eñ wreedelicke doot steruen:
e knechtē deden alzo hun beuolen was / eñ

De schippers werden door Bacchus in zeeridders veranderd

die wijle hy inde geuanckenisse sadt/so bereydemen t'vier ende al watter totter executien toebehoorde. Maer eer alle die tormentē wel gereet waren / soo werdt de gheuanckenisse gheopent / die ketenen eñ banden vielen van selfs van zijne handen / zoo dat Acetes gaen mochte daert hem geluste ende gheliefde. Als dit Pentheus hoorde seggen/ zoo is hyen nae geloopen tot aenden blyen berch Citheron/ daermen die sacrificie van Bacchus dede.

Als hy daer comende t'geruchte hoorde vander sacrifitien/so begonst hi van gramschap pē te brullen als een peert: eñ de wijle hy daerdie sacrificie met toornigen ooghen aensach so wert hy vā zijnder moeder Agaue ghesien/ die welcke wel by dranck zijnde/meynde dattet een wilt verckē geweest hadde / eñ quam hem toegevloghen / roepende oock thuerder hulpen haer twee susters daer na vielen hem ooc alle dander om den hals. Doen bekende hy dat hy grootelick tegen den God Baccho misdaen hadde / eñ met soete woorden badt hy zijn moye Antonoe om ghenade / maer sy niet wetende wat hy segghen woude / track hem dē eenen arm wt/zijn ander moeye Ino den anderen arm: zoo dat hy nv geen armen meer en hadde/die hy zijn moeder hadde moghen toereyckē: maer alleenlijck toonende die gaten daer die armen gestaen hadden/siet mijn moeder seyde hy / hoe ick nv gestelt ben: maer sy des niet verstaende / huylde ghelijck eenen wolf/eñ heeft hem van grooter gramschappen dus metten coppe gesluert dat zy hem t'hooft vanden schouderen trock / roepende met luyder stemmen / siet nv oft ick geen

Pentheus in een wilt verken.

gen victorie en hebbe. Dus wert Pentheus
eel eer van sijn eyghen vrienden verschuert
en van een ghetrocken/ dan de boomen inden
herfst van hare dorre bladeren duer die snel-
heyt des wints outcleedt wordē. Alle dander
deden ten exempel van desen / den God Bac-
cho sacrafitie sulcke alst behoorlijck was.

Dat vierde Boeck der veranderinghen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

ALle die vrouwen vā Theben deden Baccho sacrificie / wtgenomen Alcithoe met huer Susters / de welcke hoe wel datse hadden hooren gebieden dat een yegelijc soude ophouden van alle hantwerc/ eñ datmen comen soude met vellen

onder de borste / met groene hoedekens van wijngaert bladeren gemaect/ eñ met schoone groene tortsen inde hant/oft anders soudemẽ indẽ haet eñ gramschap vã Bacchus comẽ/ en maecten nochtans van alle dese dingẽ niet veel wercx/maer achtent al voor eẽ faterin-ge seggende/dat Bacchus noyt van Jupiter gecomẽ en was. Dander vreesende dat hunlieden geschieden mocht als Pentheo eñ den schiplieden de in visschen verandert warẽ ge-schiet was/deden alsser gebodẽ was:zy dedẽ sacrificie na hun vermogẽ/met drinckẽ/clinc ken/singen / eñ diergelijck melodye:deen hie-tẽ Bacchus/dander Bromius/ dander Lye-us/dander den geboornen wten donder/dan-der den herboornẽ/dander dẽ planter eñ vin-der des wijngaerts/eñ dier gelijcke. Ghi zijt/ seydẽ zy een eewich mechdich iongelinc/ uwe wooninge is inden hemel: v gelaet is lustich eñ playsant/sonder hoornen oft rimpelen int voorhooft:uwe heerschappye streckt tot in. In dien aen de riuiere Ganges: ghy hebt die valsche schipliedẽ/eñ Lycurgum den verder-ner des wijngaerts wel connẽ vernielen : in uwe wapenen vuert ghy veel grouwelijcke wilde dieren: v volcht een groote schare van Priesters eñ Satyren/midtsgaders oock den ouden droncken Silenus op zijn Eselken:onder dese hoortmen trommelen / trompetten/ fluyten/Schalmeyen/eñ alderhande Musijc-spel:een yegelijck is bereyt uwen wille ende gebot te volbrengen/ dan alleenlijck die voor genoemde Alcithoe met hare susters/de welc-ke daer in huys sitten en wercken / eñ d'win-gen oock hare boden tottẽ wercke meer dan

op

e een ander tijt/deen tot spinnen/dander tot
eepen: eñ op dat haer den tijt niet verdrie-
n en soude/so ordineerden zy ende sloten on-
r haerlieden eenen raet/datse elck een fa-
lken souden gaen vertellē om den tijt/ouer
brengen. Dus soude die eerste haer fabel
en vertellen/maer ouermidts dat sijs zoo
el wist/soo en wist zy niet waer beginnen:
er quamen veel fabelen inden sin / te we-
n van Dirce/hoe datse in eenen visch ver-
dert wert/hoe dat die dochter van Dirce
een duyue verkeerde / hoe die toouerersse
ais door haer cruyden eñ toouerypen meni-
n jongen gesel in visschen veranderde/ende
n lesten wert zy oock visch. Hoe die moer
sien die te vooren wit waren nv zwert ge-
orden zijn. Dese fabel om datse niet zoo ge-
eyn en was/stont haer zeer wel aen/dus
nck syse in deser manieren al spinnende be-
nnen te vertellen.

Tot Babilonien waren op eenen tijt een
nck gesellekẽ Piramus ghenaemt/eñ een
nck maechdekẽ Thisbe geheeten/twee die
hoonste diemen met ooghen aenschouwen
ocht. Dese woonden vast neffens malcan-
eren/zoo datter maer eenen muer tusschen
eyden en was. Sy creghen aen malcande-
n kennisse eerst van gebuerten wegen/ende
adden geerne een vrijagie gemaeckt maer
uerlieder ouders wildent van beyde sijden
eletten/hoe wel dattet niet wel te beletten
n was/zy waren op malcanderen zoo ver-
eft dattet buyten schreue ginck/want hoe-
en t'vier meer dedeckt/hoet warmer ende
achtiger in hem seluẽ wort: in desen voors.

De histo-
rie van
Pira-
mus en-
de
Thisbe.

G v. muer

muer waſſer een ſpleetken diemen noyt ghe-
merct en hadde(wat en ſoeckt die liefde oock
niet tot haerder baten?) duer deſe ſplete ſpra-
ken zy malcanderen dickwils aen / eñ cuſten
den muer elck van zijnder ſijden / ſegghende:
O ghy nijdigen Muer / wat hadt v moghen
letten dat wy lichamelijck by malcanderen
gheweeſt haddẽ? Nochtans iſt noch een danck
wetens weert dat ghy ons deſe ſplete ver-
leent/door die welcke wy malcanderen ghe-
ſpreken connen. Het geſchiede eens op eenen
tijt dat zy na veel coutens eenen raet namen/
hoe zy des nachts als haer ouders ſoudẽ lig-
gen ſlapen/ wten huyſe geraken ſouden/ om
by malcanderen te comen / oock hoe dat zy
wter ſtadt ſouden mogen gaen t'ſamen wan-
delen. Eñ op datſe te beter mochten by een
comen/ ſo ſetten zy malcanderen dach onder
eenen Moerbeſien boom die welcke by t'graf
van Ninus des Coninck van Aſſirien ſtont/
daer by liep oock een ſchoon claer fonteyne.

Daer nae gevielt dat Thiſbe eerſt wt ghe-
raecte ende ginck wter ſtadt na die fonteyne/
daer ginck zy onder den Boom haer lieff ſit-
ten wachten / wantſe die liefde wat ſtouter
maecte dan zy van natueren was. Die wijle
ſy daer ſadt en wachte/ zo quam daer eẽ leeu-
inne geloopen nae die fonteyne om te drinc-
kẽ. Den welckẽ Thiſbe ſiende/is/terſtont in
eenen donckeren cuyl gaen loopen/ eñ al looo
pende ontviel haer haren hooft doeck. Nae
dat die Leeuinne haren dorſt. aende Fontey-
ne verſlagen hadde/zo vant zy int weder kee-
ren deſen doeck die Thiſbe ontvallen was/
deſen nam ſy eñ ſluerdenen metten bl oedigen

muyl

muyl (want zy daer te voren eenen Os ver-
slonden hadde) zo dat den doeck heel bebloedt
wert. Ten lesten is Pyramus oock ter stadt
uyt gegaen/ eñ comende na die fonteyne/ sach
daer die voetstappen vander Leeuinnen int
sant staen / waer af hy zeer verschricte: maer
als hy wat voorder quam eñ vant desen be-
bloeden Doeck/ zoo sloech hy zijn ooghen op
na den hemel/ segghende: Och nv mach ick
wel seggen dat desen eenen nacht twee ghe-
lieuen ghedoodt heeft / haer die wel een lan-
ger leuen weert was / eñ my die een oorsake
haerder doot geweest sal hebben. O Thisbe
Thisbe / ick ben die v die doot aenghedaen
hebbe / als ick v wter stadt by nachte geson-
den hebbe in dese gruwelijcke plaetse. Och
dat ick hier niet geweest en hebbe eer ghyer
quaemt. O ghy wreedelijcke leeuwẽ die hier
in dit bosch wonende zijt / coemt my nv oock
verschueren/ als ghy mijn alderliefste gedaen
hebt. Doen nam hi den doeck op vander aer-
den/ ende droechen onder den voors. Boom/
daer ginck hy seer droeflijck liggen schreyen/
cussende oock dickwils den doeck van zijn
alderliefste. Als hy hier een lange wijle ge-
schreyt hadde/ Nv ghy ongenadige doot/ sey-
de hy/ suldy my oock het leuen nemen / want
ick niet lanhger en begheer te leuen dan zy
die een oorsake mijns leuens was: ende met-
dien zo nam hy zijn mes dat aen zijnen riem
hinck eñ duerstacker hem seluen mede / ende
treckende d'mes terstont weder wter won-
den viel hy van achterwaerts ouer ter aer-
den. Doen spuytte hem d'bloet zo ouer-vloe-
delijck wter wonden als oft een fonteyne
geweest

Die moerbesien die te voren wit waren/ worden in swerte besien verandert.

geweest hadde. Die moerbesien eñ den boom daer hy onder lach / gauen oock blijckelijcke teekenen van zijnder doot / want die besien die te vooren wit waren / werden nv duer die sprenckelen des bloets in een zwerte ghedaente verandert. Thisbe die daer heel verueert inden cuyl sadt / en wilde haer lieff niet ter leure stellen / maer is wt gecomen / om te sien oft hy noch niet gecomen was / eñ hadde zeer groote begeerte hem te vertellen hoe zy metten Leeuwe gheuaren hadde / ende hoe grooten perijckelen zy ontvloden was / maer comende aenden voorß. moerbesiboom / zo begonst zy te twijfelen (nuidts dat die vruchte verandert was) oftet oock den seluen Boom wesen mochte. Die wijle zy in dese twijfelinge was / so sach sy neder ter aerden / eñ sach daer t'lichaem van harē Pyramus liggē / dat welcke noch ruerde : Dus is sy wat achterwaerts ghetreden / eñ wert van verbaestheyt heel bleeck. Maer doen sy bekende dattet haren vrijer was / zo wranck zy zeer deerlijck haer handen / treckende t'hayr vā harē hoofde / eñ vullende die wonde met haren tranen. Sy omhelsde t'lichaem zeer vriendelijck eñ custe sijnen bleecken mont. Och Pyrame / seyde sy / wie heeft ons dus deerijck van malcanderen verscheyden ? gheeft doch eenich teeken van kennisse / het is Thisbe v alderliefste die v aenspreect / en suldy gheen antwoorde gheuen ? slaet immers ten alderminsten noch eens v ooghen op. Als Pyramus den naem Thisbe hoorde noemen / zo dede hy zijn ooghen op / die welcke sy hem terstont weder toe ghesloten heeft. Ende nae dat sy

gesien

[..]en hadde dat haren hooft-doeck by hem [..]h/eñ dat zijn scheede ydel was/ nv merck [..]wel / seyde zy / dat ws selfs hant ende die [..]de v ter doot gebracht hebben : maer ghe[..]rct dattet om mijnen wille geschiet is soo [..]my die liefde eñ mijn eyghen hant t'selue [..]k aendoen dat ghy om mijnen wille gele[..] hebt. Dan salmen seggen dat die onsa[..]ge Thisbe/ die welcke Pyramo een oorsa[..]es doots geweest is / den seluen oock een [..]llinne inder doot geweest heeft. O Py[..]ne/al meynde die doot noch in toecomen[..] tijden ons beyden te scheyden/ nochtans [..]s zy tot haren wensche niet gecomẽ/want [..]ns nu meer vereenicht dan wy opt bin[..] onsen leuen geweest hebben. Dus o on[..]ghe ouders / aenghesien wy door die doot [..]lcanderen aldus toegevoecht zijn/ zo wilt [..]k onse lichamen t'samen in een graf laten [..]rauen. Eñ ghy ongeluckigen boom on[..] wien dit deerlijck stuck bedreuen wort/ [..]t den nacomelingen door uwe vruchten [..]ich litteecken van onser beyder doot ge[..]:dit seggende zo nam zy t'selue mes daer [..]ramus mede gestoruen was/ d'welc noch [..]aw vanden wermen bloede was/eñ heeft[..] haer seluen in laten vallen. T'gebedt dat [..]voor haer doot gesprokẽ hadde/ wert ver[..]ort/ want die Moerbesien als zy rijp ghe[..]rden zijn/zoo zijnse alleleens van sulcker [..]wen als geronnes menschen bloet / oock [..]rden hare twee lichamen by een gegrauen [..]ijck zijt begeert hadde.

[..]r mede eynde zy haer fabel/ eñ haer suster [..]ucothoe gincker oock een beginnen in de- ser

De fabel van Mars

ser manieren: Al gheschiedet (seyde sy) dat die menschen somwylen metter liefden bevangen worden / ten is niet te verwonderen/ want sulcx is den Goden/ ia oock den meesten wel gheschiet/ als ghy vanden God Phebus wel hooren sult. Die welcke op eenen tijt van sijnen hoogē throon neder siende/sach Mars eñ Venus die huys-vrouwe vā Vulcanus an een gecoppelt. D'welck hy terstont Vulcano ginck ouer dragen/ende wees hem waer dattet te doen was. Vulcanus vernemende het moy bedrijf van zijnder/huys-vrouwē/liet vā gramschappen sijnē hamer eñ zijn ijser uter hant vallen/eñ ginck terstont een net smeden dat zo cleyn vā drayen was/als oft eē coppeghespin geweest hadde / met dit net ginck hy d'bedde ouersprēyē daer zijn huisvrouwe met Mars lach en boeleerde: daer nae dede hy die camerdore open/eñ lieter alle d'ander Goden incomen op datse het fray regiment zijnder huys-vrouwen aensien mochten. Daer sachmense in grooter schaemten naect by naeckt liggen/zo subtijllijck metten nette geuangen datter alle dander Goden om loegen eñ spotteden. Nochtans wasser onder hunlieden een (d'welc Mercurius was zomen seyt) die wel gewilt hadde datmen hem oock om een sulck vriendelijck byslapen begeert hadde. Dit feyt wert daer na noch dicwils onder die Goden verhaelt / maer Venus altijt hatende den genen die haer verraden hadde / dachte dat zijt hem wel eens betalen soude.

Van Phebus en de Leucothoe.

Dus berende Venus harē brant der liefden/ ende gincker Phebus zoo zeer mede quellen/ dat hy geheelijc inder liefden van Leucothoe die

e dochter vanden Coninck van Persen Or-
amus ontsteken wert. Wat baette nv den
ode Phebus zijn blinckende claerheyt / en̄
in hittich schijnsel / als hy dus jammerlijck
et eens anders vier moeste getormenteert
esen ? Op dese Leucothoe was hy zoo zeer
ersot/dat hy niet meer na Clymene noch na
e schoone Aee en vraechde. Het lustich ey-
nt Rhodos dat hy te vooren zo bemint had-
e/wert nv geheelijck van hem vergheten.
lytie zijn vrijersse van ouden tijden en wist
an spijt niet wat beginnen / om dat zy sach
atter by hem een ander int herte stont.
et ghebuerde op eenen tijt dat Phebus zijn
achreyse volbracht hadde / en̄ ghelaten heb-
ende zijn peerden inden stal (d'welck onder
ie auontsterre is) wel versien van eten ende
rincken / is hy by nachte ten huyse van zijn
er vriendinnen gecomen inde gedaente van
urynome de moeder van Leucothoe. Daer
ach hy zijn alderliefste sitten spinnen met
aer twaelf dienstmaechden / ende vielse om
en hals gelijck haer moeder gemeynlijck te
oen plach. Daer nae heeft hy tot dander ge-
eyt: gaet ghy lieden een weynich wter came-
en / want ick wat sonderlinct ende wat se-
ceets met mijn dochter te spreecken hebbe /
'welck terstont ghedaen wert. Als hy sach
at hy nu zijn vrijersse alleē t'zijnē wille had-
e/ick ben die selue/seyde hy/die het Jaer een
eginsel en̄ een eynde geue / die allen dinghen
ensie/en̄ duer wien alle dinc gesien wort /die
oge en̄ het licht des werelts/ en̄ ben hier om
went wille ghecomen/ want ghy my bouen
lle creaturē int herte staet. Van dese woor-
den

den wert Leucothoe zo zeer geturbeert / dat haer die spille eñ den spinrock wter hant vielen/ende sonder langer te beyden/ zoo is Phebus in zijn eyghen gedaente verandert/ ende maecte zo veel dat hyse t'sijnen wille creech. Dit vernam Clytie die suster vã Leucothoe/ eñ ginckt haren vader clappẽ/die welcke van gramschappe ontsteken zijnde / begonst zijn dochter seer te slaen / ende hoe wel datse hem om genade badt / seggende datse vercracht gheweest hadde / des niet teghenstaende dede hyse leuende in d'aerde begrauen. Phebus dit wreet stuck vernemende creecher groot medelijden mede/eñ duer de hitte zijnder stralen dede hy d'aerde splijtẽ / zo dat zy daer wel wt hadde ghecomen hadde zy noch gheleeft/ maer die siele wasser alreede wtgescheyden. Waeromme hy veel droeuer was(zomẽ seyt) dan hy oyt te voren om die doot van Phaeton zijnen zoone geweest hadde. In alle manieren socht hy raet om d'lichaem weder tot den leuen te brengen/maer als hy sach dattet al te vergeefs was/ zoo liet hy van bouen int graf een costelijcke welrieckende salue dauwen/seggende:uwẽ rueck sal nochtans noch ten hemel climmen al salt den menighen leet genoech zijn. D'welck alsoo geschiede / want van dese salue sachmen daer nae allenskens een wieroock rancxkẽ wten graue oprijsen.

Leucothoe in een wierooc rancken verandert.

Eñ Clytie die wt ialousie Leucothoe beclapt hadde/en dorste niet meer by Phebus comen/ noch van liefde spreken gelijck sy te vooren te doen plach/oock en dorste zy van dien tijt af onder die Nymphen niet meer comen / maer bleef negen dagen ende negen nachten onder

den

[..]n blauwē hemel sittē sonder eten oft drinc-
[..]n/ alleenlijck onderhoudende haer natuere
[..]etten dau des hemels / eñ met haren ouer-
[..]oedigen tranen. Noch en wilde haer van-
[..]r plaetsen daer zy gheseten was niet ver-
[..]eren/maer met onbeweechde oogen sloech
[..] gade den loop haers vrijers. Eñ die wijle
[..]t zy dus bleef sitten/zoo seytmen dat haer
[..]en aen d'aerde geuest bleuen/ ende datse in
[..]n wilde cicoreye bloeme verandert wert.
[..]ochtans en const sy verandert zijnde haren
[..]ijer niet vergetē/maer keerde haer altijt na
[..]t hy hem keerde als sy noch dagelijcx doet.
[..]a dat Leucathoe haer fabel volevnt had-
[..]/begonsten die ander onderlinge te spreken
[..] te vragen oft sulcke dingen oock mogelijc
[..]aren/deen en wildes niet gelooeuen/ dander
[..]de dat alle dingen bydē Goden wel moge-
[..]ck waren / maer dat Bacchus onder desen
[..]et en behoorde gerekent te wesen.
[..]Daer nae begeerden dander gesusters dat
[..]cithoe oock haer fabelken soude vertellen.
[..]Dus ginc zy beginnen in deser manieren:
[..]c soude v lieden wel vertellen/mijn lieue su-
[..]rs/hoe dat Daphnis)om dat hi op de lief-
[..] van eender Nymphen luttel achte) in ee-
[..]n steen verandert wert : oft hoe dat Scy-
[..]on hem teghen nature veranderde nu in
[..]ns Wijfs/nu in eens Mans gedaente : oft
[..]e dat Celmus / die welcke in zijnder jonc-
[..]yt den God Jupiter seer aengenaem was/
[..] eenen diamant getransformeert wert : oft
[..]e dat volck Curetes genaemt / wten regen
[..]wassen is : oock hoe dat Crocos ende sijn
[..]ijersse beyde in eenen yhen boom verandert
H. werden.

Clytie in een wilde Cicorey bloeme verandert

Daphnis in eenen steen.

Celmus in eenen diamant steen verandert

Crocus

werden. Maer want alle dese fabelen zoo gemeyn sijn/zo laet ickse henen varen / ende wil v liedē een nieu fabelkē gaen vertellen/d'welc seer ghenuechlijck om hoozen sijn sal / ist dat ghy my hoozen wilt.

Ghy weet allegader wel / hoe dat de fonteyne Salmacis van sulcker virtuyt tē is/dat alsser eenen man inne gaet soo keert daer weder wt in eender vrouwen complexie: nochtans en weet een yegelijck niet op wat reden dat dit alder eerste gecomen is. Mercurius wan op eenē tijt een kint aen Venus/dat den vader eñ die moeder van aensicht eñ van fatsoene seer gelijck was: dit kint wert den Nayaden/die inden berch Yda woondē/gegeuen om op te voeden/ eñ wert gheheeten Hermaphroditus. Eñ alst ghecomen was tot zijnen xv. Jarē/so heeft et zijn voesters eñ zijns vaders berch Yda verlaten/om d'landt ende die vremde riuieren te gaen besoecken. Dus is desen Hermaphroditus ten lesten gecomen in Lidien eñ Carien. Hier heeft hy een fonteyn geuondē die so schoon eñ so claer was/datmē daer een peerlken inden gront wel ghesien soude hebben/wantse van riet noch van geen derhande marasch geturbeert en was/ maer lach rontom met schoon groen gras eñ lieflijcke boomen omcingelt. By dese fonteyne woonde een Nymphe Salmacis genaemt/ die welcke noyt den boghe oft die iacht ghehanteert en hadde/ hoe wel datter haer Diana met haere gesellinnen dickwils toe geroepen hadde: maer ginck haer daghelijckx palerende/streelende/kemmende/ eñ spieghelende in haer claer fonteyne / om te weten hoe dat haer

her die welgemaect cleederen stonden. Op
nen tijt als sy besich was met bloemkens
plucken/ so sach sy by de fonteyne den voor
noemden Hermaphroditus/ den welckẽ zy
el tot eenen vrijer gewenscht hadde / noch-
ns en wilde zy by hem niet gaen/zi en had-
t eerst haer cleederẽ eñ hayr wel op geschict.
us is zy ten lesten tot hem gecomen / ende
esten begonst te becoutẽ in deser manieren
ghy weerdighe iongheIinck / die wel met
cht voor eenẽ God behoort gerekent te we-
n(ia oock messchien voor Cupido) wie ghy
t/sterflijck oft onsterflijck / salich zijn die
ders die v voort ghebracht hebben / salich
n v broeders eñ susters/noch saliger de vor
n die ghy gesogen hebt / eñ alder salichste
sy die v tot eenen vrijer oft tot eenen Man
eft: Ist datter yemant sulcx is/soo laet ons
er nv al heymelijck een duenken bedrijuen
en sals doch niet weten : eñ en is des niet/
laet my v alderliefste wesen. Hier mede
eftse haer aensprake voleyndt. Van dese
oordẽ wert Hermaphrodit⁹ heel beschamt
ant hy van liefde/van vrijen/noch vã sulck
eueert noyt meer ghehoort en hadde. Als
almacis die Joncvrouwe sach/dat hy dus
rstoct bleef staende/ eñ datse van hem geen
ntwoorde gecrijgen en conste/ soo vlooch zy
m om den hals / beghcerende dat hyse ten
instten eens cussen wilde : waer af Herma-
roditus heel verstoort sijnde / sult ghy my
et vreden laten ? seyde hy/oft wildy dat ick
nen gae strijken / eñ v hier alleen laete sit-
n? Mijnen vrient antwoorde Salmacis/en
ilt v niet stooren/alle d'lant dat ghi hier on-

trent siet liggen / is al tot uwen besten. Met dese woorden keerde sy haer omme / eñ geliet haer oftse wech ghegaen hadde / maer ginck haer achter eenen Tuyn bergen/op datse sien mocht wat hy gaen bedrijuen soude. Als hem Hermaphroditus dus alleen vant/soo ginck hy al ouer eñ weder int gras spacieren/ eñ comende byder Fonteynen ginck hy hem ontcleeden om eens te baden / soo wel stont hem dat claer waterken aen. Salmacis die achter den Tuyn gedoken lach/wert noch veel meer verlieft int aensien van sijn schoone / witte/ teeder eñ welgemaeckte ledekens: nauwelicx en conde sy haer langer onthoudẽ/ sy en moeste wt comen gesprongen eñ haer lieff omhelsen/die zy daer int water sach zwemmen / eñ so lieflijckẽ spelen. Dus is sy ten lesten wt gecomen/eñ worpende haer cleederẽ ter aerden is sy hem int Water nae ghespronghen: daer omhelsde zy hem/daer custe zy hem dickwils tegen sijnen danck:eñ om dat zy wel sach dat hy haer geerne ontwispelt hadde / zoo sloech zy haer armen eñ haer beenen om zijn lijf/ eñ hinck hem aen gelijck een Clisse/ zoo dat hier geensins af ontslegen en const geworden.

Weert v alzoo zeer als ghy wilt/seyde sy/ghy en sulles my doch niet ontworstelen/ daerom ist al te vergeefs wat ghy arbeyt. Daer nae sloech sy haer oogen op naden hemel/ eñ badt den Goden aen in deser manieren seggende: Wilt doch gehengen/o Goden/dat onser beyder lichamẽ so vereenicht mogen wesen datse tot geenẽ tijdẽ niemant verscheydẽ en mach. D'welck oock alsoo geschiede/ want terstont wiessen hun twee lichamen an malcanderen/

zo dat-

h datmen daer maer een lichaem aen gesien
n conste/nochtans waren in dit lichaem bey=
e de naturẽ/ te weten/ vandẽ manne eñ van
er vrouwen. Men hadde niet connẽ geken=
en oft een Mans perzoon oft een Vrouwen
erzoon gheweest hadde:maer men sach dat=
t beyde eenen Man eñ een vrouwe t'samen
as. Als hem Hermaphroditus dus veran=
ert sach / soo sloech hy sijn haden opwaerts
adẽ hemel/seggende: O mijn alderliefste ou=
ers Mercuri eñ Venus / wilt dese fonteyne
lcke cracht verleenen / dat zoo wie hem in
l comen wasschen / daer weder wt gae half
Man eñ half Wijf gelijck ick ben. Sijn bede
ert ooc vanden Goden verhoort/ Want die
acht daer hy om gewenscht hadde / is inde
nteyn gebleuẽ/alst hedendaechs noch blijckt

Die wijle Alcithoe met haere susters den
jt dus ouerbrachten met wercken eñ fabe=
n te vertellen/verachtendende Bacchum eñ
ijn discipelen / so sagẽ zy dat haer lijwaet al=
nskẽ begonst te groenẽ/ eñ in vaelte veran=
eren. Die draeykens werden schoone wijn=
aertrancken / wt die welcke terstont rijpe
Wijndruyuen sproten: hunlieden docht datse
en groot gedruysch van Trommelen/trom=
etten/eñ hoornen hoorden / nochtans en sa=
en sy niet met allen. Als dẽ dacht ten auont
ecomẽ was/so docht hunlieden dattet huys
ol viers eñ bernende tortsen stont/ende dat=
er een groot getier van vreesselijcke dieren
aren/waeraf datse heel verueert zijnde be=
onsten te vlien eñ den brant te schouwen.

Int wechloopen werdẽ haere lichamẽ met
leyne vellekens bedect/ haer armen werden

in vlogelkens verandert / die nochtans met geene pluymen becleedt en waren / nochtans hunlieden suffisant om mede te vliegen. Ende metten cortsten ghesept / zy werden al in vledermuysen getransformeert. Van desen tijt af hateden zy die claerheyt des daechs / ende en begeerden niet dan by nachte te vlieghen / als zy malcanderen meynden haer ongeluck te vertellen / zo en haddẽ zy voor haer sprake maer een piepen behouden. Noch zy en consten oock niet ghepeysen waer zy haer eerste figuere gelaten hadden / want zijse by donckeren nachte verloren hadden.

Alcithoe met haer susteren in vledermuysen verandert.

Van dit mirakel wert die gantsche stadt heel beroert / een yegelijck hadde ghenoech te spreken vande macht die desen nieuwen god Bacchus hadde / ende principalijck Ino die moeye vã Bacchus / die welcke ouer al ginck verbreyden die crachten eñ virtuyten vã haren neue. Juno aenmerckende dat dese Ino dus opgeblasen was om die goede fortuyne haerder kinderẽ / om datse Athamantem tot eenen man hadde / ende om datse eenen neue hadde die zoo veel wonders bedrijuen conste / zo wertse heel verstoort eñ seyde in haer seluẽ: Desen bastaert Bacchus / als ick verstae / bedrijft ragie / hy can die schippers in visschen veranderen / vanden eenen maect hy een wilt vercken vã dander vledermuysen / eñ diergelijcke teeckenen. Wat sal Juno dan connen maken / sal die gheen macht hebben dan tot huylen / crijten / iancken / eñ haer ongeluck te beschreyen? sal ick aen mijnen vyant moeten exempel der wraken nemen? Welaen dan / gemerct dattet alzo geschieden moet / zoo wil ick

[..]ck dese opgheblasen Ino tot sulcke raserye [..]enghen/ datmen seggen sal dat Juno oock [..]at vermach. Daer nae is Juno vandē he[..]mel neder gedaelt om totter hellen te reysen.

¶ Den wech die totter hellen leydt / is eenen [..]onckeren nederdalenden wech / vol venijns [..]ē vuyl stinckende wateren / vol doornen eñ [..]nlijdelijcker couden. In dese wech moeten [..]ie zielen (ouermidts die groote neuelen die [..]uter helscher riuieren Styx rijsen) langhen [..]ijt dolen / eer zy Stygiam die Conincklijcke [..]tadt Plutonis geuinden cunnen / die welcke [..]ontom meer dā duysent opene poortē heeft. [..]Eñ gelijckerwijs alle wateren ende vloeden [..]nde zee comen/nochtans en schijnet niet dat[..]er de zee mede gemeerdert wort/diesgelijcks [..]oc hoe veel zielen datter in dese stadt comē/ [..]y vinden daer plaetse ghenoech tot haerder [..]wooningē. Deen doeter coopmanscap/ dan[..]der volget t'hof/dander exerceert daer eenghe [..]onste/ende d'ander worter met zijn torment [..]gequelt na zijn verdienste. Hier is Juno van[..]den hemel nedergedaelt (zo zeere was sy ver[..]gramt) eñ daer comende/dede zy de poorte da[..]uerē. Cerberus met zijn drie hoofden gaf t'sa[..]men drie gebassen wt. Terstont riep Juno de [..]drie gesusters der raserpen wt/te weten/Tisi[..]phone/Alecto/eñ Megera. Dese satē voor die [..]poorte die met Diamantsteen gesloten was/ [..]daer kemdē zy haer hayr/dat welcke anders [..]niet dan van vuyl zwerte slangen en was.

[..]Terstont als sy die goddinne sagen/ zo zijnse [..]op gestaen ende hebben haer die poorte des [..]kerckers ontslotē. Daer sach Juno Tytium [..]liggen / die welcke den gieren zijn ingewant

 te ver-

Van Juno

Den wech ter hellen.

De drie helsche Goddinnen der raserpen

te verschorẽ gaf/desen Tytius was zo groot dat hy met zijn lichaem negẽ bunderen lants bedeckte. Daer lach Tantalus/ de welcke noch eten noch drinckẽ en conste / hoe wel dat hy totter kinnẽ int water lach/ eñ bouen sijnen nuese eenẽ boom met appelen geladẽ stont. Sisyphus wasser ooc besich met sijnen steen na het opperste des berchs te rollen. Jxion was daer deerlijc met sijn draeyende radt getormenteert. Ooc sach zy hier die Danaiden/ die welcke te vergeefs arbeyden om haer bodemloose vaten met water te vullen. Juno alle dese dinghen met d'weersche ooghen aensiende/ eñ principalijck siende op Jxion ende Sisyphon/waerom ist/seyde sy/dat desen armen Sisyphus hier dus deerlijck getormenteert wort/eñ dat Athamas sijnẽ broeder noch in zo grooter weelden eñ weerdicheden leeft? die nu nochtans met zijnder huys-vrouwen Jno so zeer veracht: daer na ginc sy vertellen de sake/waerom dat zi zo verstoort neder gedaelt was vanden hemel: haer begeerte was dat het rijck van Cadmus teenemael ghedestrueert werde/eñ dat die drie voors. gesusters Athamanten tot raserye brenghen souden.

Na dat Juno haer gebot volyndt hadde/so verschudde Tisiphone haer grouwelic hayr/ eñ dreef die slangen wt harẽ mont/ seggende: Wy en behoeuen hier geen langher prologhe/ wat ghy geboden hebt sal volbracht worden. dus schept van dese donckere ende leelijcke plaetse/vertrect weder na uwen lieflijcken eñ genuechlijcken hemel. Juno van deser antwoorden verblijt zijnde/maeckte haer weder ghelinmẽ naden hemel / eñ wert eerlijcken inge-

gehaelt vā Iris die dochter vā Thaumas.
Terſtont daer nae zo nam Tiſiphone haer
loedige fackel eñ haren bebloeden mantel/
aer gordende met fenijngen:ſlangen: dus is
wt gegaen / nemende met haer deſe gheſel-
nnen/te weten:rouwe/anxt/grouwel/vreeſe
i raſerye. Met dit geſelſchap is ſy ten leſten
oor die poorte van Athamas gecomen/ende
ede(zoomen ſeyt) die poorte daueren eñ van
erbaeſtheyt bleeck wordē. Die ſonne dede ſy
lyen duer haer afgrijſſelijcke preſentie.
thamas met ſijnder huyſ-vrouwē werden
an dit grouwelijck monſter heel veruaert/
ñ waenden ten huyſe wt te loopen / maer zy
erden int loopen beledt : Want Tiſiphone
eyckte haer armen wt die welcke met ſlan-
en geladen waren/zy verſchudde haer hooft
ñ dede alle die ſlangen pijpen die zy om ha-
en hals eñ ouer haer borſte hadde. Daer nae
rack ſyer twee van haren hoofde/ ende met
en fenijnighe hant ſtack ſyſe Athamas ende
Ino inden boeſem. Deſe ſlanghen begonſten
e ſpertelen eñ te domineren/ in blaſende haer
'fenijn der raſerpen/ ſonder nochtans eenige
uetſuere oft wonde te maken. Teſiphone
adde met haer gebracht vandē ſchuyme eñ
peeckſele van Cerberus des helſchen honts/
anden venijne van tſerpent Hidra / een deel
ande dolende vlucht eñ raſerye/ een deel ver-
getenheyts/booſheyts/droefheyts/ verwoet
heyts/eñ begeerte tot moordē eñ dootſlagen.
Alle deſe dingen hadde ſy tſamen gheſoden in
eenen coperen Pot / ghetempert met verſch
bloet eñ verghift. Eñ de wijle Athamas ende
Ino zijn huyſvrouwe in grooter vreeſen wa-

ren/gelijck voorsept is/zoo cregense dit rasen de venijn in d'lijf/d'welck hunlieden alle het ingewant beroerde. Daer nae nam Tesiphone eenē vierigen brant/ den welckē zy Athamanto voor de oogē draeyde op dat sijnen tot meerder raserye brengen soude. Alle dese dingē volbracht zijnde/ zo nam Tesiphone haer slangen wederomme/ eñ haer daer mede gordende/ is zy weder na haer helsche wooninge gevlogen. Athamas hebbende t'hooft vol raseryen eñ verwoethedē/ begonst midden inde zale te roepen seggende: Wel aen ghesellen/ laet ons hier in dit bosch ons netten spreyen/ want my dunct dat ick hier een Leeuwinne hebbe sien loopen met twee ionghen: ende meynende dat zijn Wijf een leeuwinne gheweest hadde / volghdese wel dapperlick nae/ eñ track haer een van haere kinderen (Learchus genaemt de welcke hem die armen toereycte ende loch hem vriendelijck toe) uyten arm/ eñ slingerdet twee oft drie mael teghen den steenen/ so dat hy hem die herssenen dede breken. Waer af die moeder heel beroert sijnde/ begonst seer eysschelijcken te huylen eñ te briesschen / oft haer dat den rouwe dede oft de cracht des venijns: eñ met ongeulochten hayre maecte zy haer aent vlien met haer ander kint Melicerta/ dat haer noch ghebleuen was/ roepende Hy da Bacche. Juno hoorende vā haren throon Bacchum nomen/ wertter af lachende ende seyde / dat u Bacchus in dit gheluck vorderen moet.

Anden oeuer vander zee wasser een steenrootse/ die beneden van de baren al wt ghehoolt was: int opperste was zy heel woest eñ onbekent/

ent / comende met eenen beck tot ouer die
e. Op desen berch is Ino geclommē (de ra-
rye maeckese crachtich int climmen) eñ liet
aer met haren kinde van bouen neder inde
e vallen. Venus hadde groot medelijdē van
e doot vā Ino eñ Melicerta / eñ is terstont
egaen tot haeren oom Neptunus/hem spre-
ende ende smeeckende in deser manieren: O
mijn weerdigen oom Neptune / die tot uwen
eele de zee eñ die aerde behouden hebt / dal-
er schoonste iuweel naest den hemel / wilt
och ouer dese twee deernisse hebben/ die ghy
ier in dese zee van Jonien siet drijuen / ende
wiltse onder tgeselschap van uwen goden la-
en comen. Al ist een groote sake daer ick
m bidde/ick behoor doch in de zee wel eenich
oordeel te hebben/ aengesien dat ick vanden
chuyme der zee ghecomen ben/ende van dien
noch den naem vuere .Dese bede wert van
Neptuno verhoort / die welcke terstont ver-
ieef vander voorseyder lichamen al watter
sterffelijcs in was/ hun verleenende een heer-
ijc wesen / eñ veranderende hun namen ende
gedaentē. Want Ino noemde hy Leucothea/
eñ t'kint Melicerta wert Palemon geheeten.
Sommige vrouwen van Theben warē Ino
int loopen naeghevolcht zo sy best mochten/
maer comende aent wterste der voorseyder
rootsen/werden aen die voetstappen wel ge-
waer datse haer seluen van bouē neder hadde
latē vallē. Waer af daer groote ongeneuchte
wert bedreuen in t'hayr te treckē / eñ die clee-
deren te schueren. Och/seydense/ hoe wreede
wrake/ hoe strenge correctie / eñ hoe onuer-
diende punitie/ is dit voor eē sulcke goddinne
als Juno

als Juno wesẽ wilt. Juno vã deser lasteringen heel verstoort zijnde: Ic sal v lieden oock/ seydese / mijnder punitien doen gewaer wordẽ/eñ zo haest als zi d'woort gesprokẽ hadde/ so volchde daer terstont het effect nae / want de principaelste van dese vrouwẽ willende de coninginne Ino int springhen nauolgen / en conste vander plaetsen niet verruerẽ/om datse alreede aen de steenrootse geuesticht was. Dander slaende voor haer borste/beuant dat die borste in eenẽ hardẽ steen verandert was. eñ willende haer armen ter zee-waert reycken / creech die armen oock in steenrootsen ghetransformeert. Die derde zoo zy meynde haer hayr wt trecken / soo bleuen haer steene vingers int hayr hangende. Corts / in sulckerwijs als een yegelijc vã dese vrouwẽ doen beuonden wert /alzoo moesten sy onbeweghelijck ooc blijuen sitten. Dander werdẽ voort in vogelẽ verandert/ eñ bleuen vã dien tijt af altijt ontrent die stadt vã Thebẽ vliegende.

Die vrouwen van Theben in voghelen verandert.

Cadmus niet wetende dat zijn dochter met haer kindeken in zeegoden verkeert waren/maer meynende datse beyde inde zee verdroncken lagen/wert van druck ende onghenuechte gantsch ouerwonnen / midts dat hy van te vooren oock zo menigen droeuen dach gesien hadde. Dus heeft hy de stadt vã Theben verlatẽ die hy selue geboudt hadde/ meynende dat hem dese plaetse een meerder oorsake was tot alle dit ongeluck/dan zijns selfs fortuyns. Eñ nae lange dolen is hy ten lesten met zijn huys-vrouwe Hermione gecomẽ int lant Illyria genaemt. Daer gecomen zijnde hebben zy begonst te couten van hun voor-

[...]mende auonturen / eñ vander ongenuechten [...] arbeyt diese in haer oude daghen ghehadt [...]dden. Dien draeck die ic verslegen hebbe/ [...]yde Cadmus/eñ wiens tandẽ ic saeyde/als [...]k wt Sydon quam/was misschien yemant [...]anden Goden toegewijt / die welcke my nu [...]le dit tegenspoet toesendt. Dus bid ick den [...]Goden(ist dattet anders niet te soenen en is) [...]at ic nu oock in een serpent mach verande[...]n/eñ die Goden in sulcker manierẽ te vredẽ [...]ellen. Nae dat hy dese woorden gesproken [...]adde/soo ginck hy plat ter aerden op sijnen [...]uyck liggen gelijck een serpent / eñ geuoelde [...]rstont dat hem die scubbẽ ouer de huyt met [...]espickelde plecken begonsten te wassen / die [...]eenen verginghen hem / ende en behielt an[...]ers niet dã die armẽ/de welcke hy al schrey[...]nde zijnder huys-vrouwen toegereyct heeft/ [...]aer seggende in deser manieren: coempt vry [...]aerder mijn alderliefste huysvrouwe/coemt [...]aerder / eñ die wijle ick noch handen hebbe [...]o muechdy my aenroeren eer ick t'eenemael [...]n een Serpent verandere. Seer geerne had[...]e hy noch wat ghesproken/maer die tonghe [...]vert hem terstont in twee deelen ghespleten [...]ñ die sprake wert hem gantsch benomen / zo [...]at hy(willende zijn clachte doen)niet en dede [...]an piepen ghelijck die slanghen ghemeyn[...]ijck te doen pleghen.

Cadmus is een serpent.

[...] Hiermione dese dingẽ aensiende sloech voor [...]haer borste eñ seyde / blijft hier o Cadme / eñ [...]oerworpt dese mismaecte figure van v: waer [...]zijn nv uwe voeten/ v handen/ v schouderen/ [...]o schoon coluer eñ gedaente veruaren ? waer [...]om en veranderen mi de Goden in diergelijc[...]ke figure

Hermione die huysvrouwe van Cadmus wort in een serpent veranderen.

ke figure oock niet / die wijle ick v hier noch aenspreke. Na datse alle dese woorden ghesproken hadde/zoo is haer Cadmus toegevlogen leckende eñ cussende harẽ mont/als nu croop hy haer inden boesem / als nu vlocht hy hem seluen om haren hals als hy gewoone was/ zo datter alle die gesellen afveruéert waren. Hermione wert terstont oock in diergelijcke gedaente getransformeert. Dus gingen dese twee t'samen cruppen tot datse aen een hoolken des boschs quamen/ dat daer by gelegen was/daer maecten zy beyde haer wooninge. Eñ nu ter tijt en vlien zy noch voor die menschen niet / noch en quetsen niemant eerst/ altijt denckende op t'ghene dat zy tanderen tijden selue gheweest hebben.

Van dese veranderinge verblijde hem Bacchus/die welcke heel. Indie onder zijn subiectie gebracht hadde/eñ den welcken die van Acheia vele tempels ghesticht hadden. Alleenlijck wasser noch vanden seluen geslachte te leuen gebleuẽ Acrisius die zone van Abas/ die welcke tegen Bacchum bestont te oorloghẽ eñ hem vã zijn stadt Argos te verdrijuen/niet willende gheloouen dattet eenen God waer/ noch en wist niet dat Perseus van Jupiter gecomen was / dẽ welckẽ Jupiter nochtans aen Danae zijn dochter in gedaente van gulde dropelen des reghens ghewonnen hadde. Maer namaels beroudet hem(siet hoe crachtich dat die waerheyt is) dat hy Baccho opt te cort gedaen hadde / eñ dat hy Perseus aenders niet ghekent en hadde. Bacchus wert ten hemel onder de Goden gheuuert/ eñ Perseus ginck ouer al inde locht vlieghen (want hy die

De histo-
rie van
Perse-
us.

hy die vluegelen van Mercurius hadde) met den hoofde van Medusa. Eñ die wijle hy bouen Libyen metten voorseyndẽ hoofde was/ so dropẽ daer sommige dropilẽ bloets wt/die welcke terstont als sy ter aerden quamen in slangen veranderdẽ. Hierom is dat die slangẽ in Libyen zo ouervloedich zijn. Van daer is Perseus gevlogen ouer die gantsche werelt/ hebbende altijt met hẽ t'voorseyde hooft van Medusa. Driemael quam hy int noorden/eñ diesgelijcx driemael int suydẽ/somtijts vlooch hy int oosten/somtijts ooc na d'westen/eñ allesins daer hem die winden dreuen. Op eenen tijt na veel vliegens / siende Perseus dat den auont ghenaecte / en wilde by nachte onder den blauwen hemel niet blijuen. Dus is hy in Hesperien neder gedaelt/eñ heeft daer ghebeden datmen hem een herberge wilde verleenen / om te rusten tot dat den dach weder aenquame. Dit lantschap hadde eenẽ coninc Atlas gheheeten/ die sterckste eñ machtichste vander geheelder werelt. Desen Atlas herberchde altijt die vier peerden der sonnen als zy des auonts wel moede vandẽ wercke quamen. Hy was seer rijck ende machtich in alderhande vee/als ossen/coeyen/peerden.etc. de hy al met zijns selfs weydẽ opuoedde/dus breedt strecte haer zijn heerlijchept. Hy hadde eenen schoonẽ boomgaert daer veel gulde boomen in waren/die welcke oock gulde appelen droegen. Eñ hem was vander goddinnen Themis geprophetéert / als dat hem die boomẽ met die gulde appelen noch in toecomenden tijden souden berooft wordẽ vanden geslachte van Juptier. Dit vreesende Atlas hadde

T'hooft van Medusa

Atlas

Den gulden bogaert van Atlas

hadde sijnen hof rontom met stercke bergen besloten/ eñ daer en bouen hadde hy en eenen vreesselijckē draeck te bewaren gegeuen /veriagende wt zijn lant alle die gene die daer wt vremde lande quamen. Tot desen Atlas is Perseus ghecomen eñ heeft hem ghesept in deser manieren : Mijnen vrient / ist dat ghy geerne in v geselschap volck van grooter afcoemst hebt/weet dat ick van Jupiters gheslacht ben:oft begeerdy eenighe vremde ende wonderlijcke dingen te siene/ ic weet wel dat ghy v ghenoech verwonderen sult van t'gene dat ic met my brenge. Dus wilt my nu desen nachte herberghen. Atlas denckende op die prophetye van Themis / heeft hem gheantwoort: Vertreckt terstont wt mijn landt/ op dat ick v niet en doe betoonen hoe groote logenen ghy ons hier by brengt / eñ hoe luttel dat v Jupiter bestaet. Met dien wilde hyen met gewelt verdrijuē/ hoe wel dat hem nochtans Perseus seer vriendelijc om herberghe badt. Doen Perseus sach dat hy teghen hem gheen macht en hadde (want wie soude tegen die macht van Atlas gedueren) aenghesien/seyde hy / dat ghy my eñ mijn glorie zoo luttel achtet / soo wil ick v een sulcke present doen als ghy weerdich zijt:met dien ontdecte hy t'hooft dat hy hadde / eñ keerende zijn gesicht ter ander sijden/heeftet Atlanti getoont. Terstont wert Atlas in eenen berch verandert / sijnen baert eñ zijn hayr verginghen in boomen/zijn beenen werden steenen en t'ghene dat te vooren t'hooft geweest hadde / was nu het opperste des gheberchts. Die deelen werdē zo zeer vermeerdert eñ verhoocht/ dat ter

Atlas in eenen berch getransformeert.

ter den heelen hemel(door die voor sienichept der goeden)met alle die sterren op rustet.
Des morgens also haest als dē dach op was/ zo nam Perseus zijn hooft/ zijn vlogelen / eñ sijn crom sweert met hem / eñ gincker weder mede vliegen ouer menich lantschap eñ contreye. Ten lestē zo hi bouen Ethiopiē vlooch/ zo sach hy beneden hem die schoone Andromeda/die welcke(door tgebot van Jupiter) onschuldelijcken aen een rootse ghebonden stont/om van een walvisch verslondē te worden/om dat haer moeder Cassiope ghesept hadde datse veel schoonder was dan die zeegoddinnē. Perseus dese schoone maecht aensiende(ten hadde gheweest dat hy huer hair inden wint hadde sien wapen /ende dat haer wanghen met tranen ouerlopen waren / hi soude gemeynt hebben dattet een marmorē beelt gheweest hadde / zo schoon eñ wit van lichame was sy) wert zo grootelijck op haer verlieft/dat hy hem bycans int vlieghen versuymde. Dus is hy by haer comen staen / eñ heeft tot haer ghesept: O schoone eñ welgemaecte creatuere/dit en zijn sulcke banden niet als v toebehooren / ghy behoorde beter met sulcke banden gebonden te sijne/als twee gelieuen gemeynlijck te lijden plegen. Segt my doch uwen naem / van wat lant dat ghy zijt/eñ waerō ghy hier aldus gebonden staet.

Andromeda.

Die ionghe maecht Andromeda wert van schaemten heel ontsteken/eñ en dorste Perseum niet aenspreken. seer geerne hadde sy haer aensicht metten handen bedect / en haddense niet gebonden geweest / daer om ouerdecte zijt met harē tranē so si best mocht. Eñ

om dat Perseus sonder ophoudē altijt begeer
de te weten die sake waerom datse gebonden
stont / oock op dattet niet schijnen en zoude
dattet om haer selfs misdaet was/so seyde sy
hem haren naem/haer lant/ eñ oock die mis=
daet haerder moeder. Haer redenen en hadse
noch niet ten eynde gebracht / dit grouwelijc
zee monster en begost hem op d'water te ver=
toonen. Doen begost Andromeda zeer deer=
lijck te roepen eñ te weenen. Haer vader ende
moeder warender oock gecomen / de welcke
voor een bystant eñ hulpe anders niet mede
en brachten dan een kermē eñ weenen. Daer
custense ende omhelsdense haer dochter met
oueruloedigen tranē. Ten is hier nv crijtens
noch ianckens tijdt seyde Perseus/ het waer
veel beter datmen eenighen Raet socht om
haer te helpen. Jck wilse wel bestaen te be=
schermen tegen dit grouwelijck dier op sulc=
ker conditiē/als dat sy my na die victorie tot
eene wijue gegeuen worde. Jck ben doch die
gene die Jupiter gewonnē heeft aen Danae/
in gedaente van eenen gulden reghen / die de
grousame Medusa verwonnen hebbe/ eñ die
met vlogelen wel ouer al inde locht geuliegē
can. Dese conditie stont den ouders seer wel
aen/eñ beloof dē hem dat hy met die dochter
een schoon rijck behouden soude waert dat
hijse verlossen conste. Ghelijck een schip/dat
welc door crachtē van Winde eñ van riemen
snellijcken door vaert/soo quam desen Visch
oock haestelijck aen ghe swommen / eñ was
alreede soo by den oeuer der Zee/alsmen met
eender slingeren geworpen mocht. D'welck
siende Perseus hief hem terstont op vander
aerden

werdē/en maecte hem wederom aent vliegen
bouen die zee/zoo dat zijn ſchaduwe van bo-
uen op d'water ſcheen/d'welc ſiende dē voor-
ſeyden Viſch/volchde die ſchaduwe al ſwem
mende na. Als Perſeus den bleecken rugghe
des Viſch ſach wtkijken/zo viel hy hem met
den ſweerde vā achter aen/ hem wel neerſte-
lijck huedende voor die tanden. Ten leſten zo
is hy al vliegende met zijn ſweert ghecomen
eñ heeft het den Viſch totten hechte toe inde
rechte ſchouder geſlagen. Waer af dit Mon-
ſter zeer vreeſſelijck begonſt te ſpertelen eñ te
ſpringen/worpende hē zeluen ſomtijts tot in
de locht/ſomtijts ooc weder int Water duyc-
kende/alleleens haddet hem int vechten/ghe-
lijck een Wilt vercken dat vā alle canten van
den honden aengeuochten wort. Perſeus ſeer
ſnel int vlieghen zijnde/ſloech hē wel neerſte-
lijcken gade/hem geuende menigen ſlach als
nv inden rugge/ nv inden ſteert eñ diergelijc-
ke Wonden. Waer af dit Monſter heel ver-
moeyt zijnde/begoſt Water eñ bloet te ſpou-
wen in zo groote ouervloedicheyt/ datter die
vloghelen van Perſeus heel nat af werden.
D'welc den jongelinck vernemende en dorſte
hem op t'vliegen niet meer betrouwen/maer
ſiende neffens hem een Rootſe die met eenen
hecke ouer d'Water quam / is daer op gaen
ſtaen/eñ houdende hem metter ſlincker hant
wel vaſt aen die rootſe/veruolchde zijnē ſtrijt
metter rechter hant/ſlaende eñ ſtekende zijnē
vyant mettē ſweerde drý oft vier mael door
d'ingewant/ſo dat hijen ten leſten verſloech.

Van deſe victorie werter opten oeuer ſoo
groote blijſchap bedreuen/dat t'geluyt totten

Perſeus ſtrijt te-ghen het zeemon-ſter.

hemel ghehoort wert. Cepheus eñ Cassiope hieten haren toecomenden behoudẽ sone willecome/bekennende dat hy een verlosser ende een beschermer haers huys was. Men ghincker terstont die dochter Andromeda ontbinden/die welcke een sake gheweest hadde van alle desen arbeyt. Daer na ghinck Perseus syn handen afwasschen / die noch al bebloet waren vanden voorgaenden stryde. eñ op dat het hooft Meduse op de aerde niet tonsochtelyck liggen en soude /so ghinc hyer bladeren onder stroyen eñ ander roedekens oft biesen die hy aenden watercant plucte. Terstont als dese roeden thooft genaectẽ/ so wert haer morwheyt in hardtheyt verandert. Dwelck siende die zeegoddinnen namen der groote genuecht in/eñ wildent noch wat beter gaen beproeuen/dus namen sy desgelijcx oock geerdekens eñ stakense aen tvoorseyde hooft / terstont werdense in coraelsteen verandert.

De geerdekens syn corael verandert.

Perseus willende den goden bedancken vander victorien diese hem verleent hadden/ghinck terstont dry outaren van russchen maken/den eersten die aende rechte hant stont ter eeren van Pallas/den slincken ter eeren Mercury / eñ den middelsten voor Jupiter. Der goddinnen Palladi offerde hy een coe/ Mercurio een calf / eñ voor Jupiter sacrificeerde hy eenen stier. Daer na dede Perseus tghene dat hem den god Heymeneus eñ die liefde rieden / hy nam syn wel beghaefde Andromeda tot eenen wyue/ men ghincker terstont open hof houden / men bedreef daer groote genuechte ende melodie in trommelen fluyten ende alderhande musycspel. Nadat sy alle

alle goede ciere ghemaect hadde / eñ veruult waren vanden goeden wijne/zo begonsten sy hier af eñ daer onderlinge te routē. Perseus begonst te vragē welck die manieren vā dien lande waren. waer op hem eenē antwoorde die Lyncides genaemt was/die welcke hem alle de afcomste ende regiment des lants leer de. Daerna heeft hy hem gevraecht in deser manieren seggende: Segt my doch oock / o stercke eñ vrome ridder/hoe ende in wat manierē ghy aen dit hooft geraeckt sijt/dat dus met slangen behangen is.

Onder den berch Atlas/ seyde Perseus / is een seer stercke plaetse die rontom met stercke mueren belept is inden inganck deser root en woonden op eenen tijt drij gesusters die welcke dochters waren van Phorcus. Dese sy hadden onder hun allen maer een ooghe die sy malcanderen ouer gauē als sy sien wou den. Op een tijt als deen haer suster die ooge toereycte/so hadde icker mijn hant onder eñ greep haer die ooge wter hant: daer mede maecte ick mi terstont aent loopen door alle die hupsen/door velden eñ bemden. daer sach ick hoe dat Medusa so menigen mensch door haer gesicht in steenen verandert hadde. Minerua hadde my eenen crystallynen schilt gegeuen / door desen schilt sach ick Medusam aen/sonder eenich letsel te hebben van haren ghesichte. Op eenen tijt als ick sach dat sy met hare slanghen wel vast lach en sliep / so quam ic met mijnen sweerde eñ sloech haer hooft van de schouderen. met dit hooft / met den vliegenden peerde Pegasus/eñ met Chrysaor vertrack ick haestelijc vā daer/eñ hebbe

Die drie ghesustere met een oughe.

Medusa wort onthooft

sindert veel lants eñ waters ouervlogẽ/oock menich gesterte int vliegẽ geraect. Hier mede sweech Perseus eer sy wel versaet warẽ van hoorẽ. Doẽ wasser eẽ vandẽ Heerẽ die vraech de hẽ waerom dat Medusa meer met slangẽ behangẽ was dã dander gesusters. Aengesiẽ/ seyde Perseus / dat ghijt so groote begheerte hebt te wetẽ (d'welc ooc wel wetens weert is) zo wil ic v op uwer vragẽ gaen antwoorden: Ghy sult wetẽ hoe dat Medusa in voorleden tijdẽ so scoon eñ excellẽt vã lichame was datse vã menigẽ jongelinck bemint hadde geweest: eñ hadde so scoonẽ hayr datmẽ nergens diergelijcke en vant/so ick gehoort hebbe vã diese gekent hebbẽ. Neptunus op haer vlieft zijnde heeftse eens comẽ verrrachtẽ indẽ tempel vã Minerua/die welc haer gesichte ter ander zijdẽ keerde/op datse dese groote oncuysheyt niet sien en soude/eñ op dattet feyt niet ongeloont blijuẽ en soude/so vanderde sy Meduse haer hair in slangẽ/eñ op datse nv haer vyanden te bat veriagẽ mach/so vuert sy ooc vande selue slangen in haer wapenen.

Schoon hair van medusa in slanghen.

Dat vijfde Boeck der veranderinghen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

Den strijdt van perseus teghen phineus.

DIE wijle Perseus noch besich was met alle dese dingen te vertellen / so wert daer terstont een groot geluyt gehoort/niet alsmen in bruylofte te hoorẽ plach maer sulck rumoer als de chrijsknechtẽ gemeynlijc tottẽ strijde doet verwerkẽ.

Men

ẽen mochtet nergens beter by gelijckẽ/dan
eenẽ haestigen wint/die welcke met eenen
ordt terstont d'water coemt beroerẽ/ dat te
oren stille lach. Dit hadde Phineus de broe
r vã Cepheus altemael beroert: dese hadde
n Lancie in zijn hant/ende isser mede inden
oop comen geloopen roepende tot Perseum
deser manierẽ. Siet hier nv den genen die
wel leeren sal/hoe datmen eens anders vrij=
isse niet en behoort te ontrecken / ick beloue
dat v die vlogelen noch Jupiter zelue (die
em nochtans wel in Gout veranderen can)
an mijnen handẽ niet verlossen en zal. Met
ese woordẽ meynde hy Perseum te doorste=
en/maer hy wert door Cepheum zijnẽ broe=
er belet / die welcke hem seyde in deser ma=
ieren: Wat wilt ghy gaen beghinnen mijn
lderliefste broeder? wie heeft v tot deser ra=
ryen gebracht? is dit dẽ danck eñ de vrient=

schap voor alle den arbeyt die hy om mijnder
dochter wil ghehadt/ heeft:is dit de ghifte
die ghy hem wenscht/voor dat hyse vander
doot verlost heeft?Hy en is de gene niet(wilt
ghy die waerheyt wel overleghen) diese u
genomē heeft. die zeegoddinnen eñ Jupiter
Hammō wildense verschuert hebben/ en had
hyse met geweldiger hant niet beschermt.
Het grouwelijck dier/dat doen dagelijcx op
ten oever om sijn proye quam/soudense ver-
slonden hebben/soudt ghy daer beter mede
te vreden sijn:neemt ghy so groote genuech
te in mijn droefheyt/eñ mijns dochters qua
lijckvaert? Ghy hebt doch wel gesien/doen
sy daer gebonden stont / dat ghyse(hoe wel
ghy haren bruydegom waert) geensins en
const gehelpen : wilt ghy dan benijden/datse
een ander geholpen heeft : wilt ghy hem ont
weldigen tgenē dat hem belooft was?Dunct
u dat die beloofte te groot was ? waer om
en hebt ghyse selve niet aenveert / die wijle
sy daer noch gebondē stont:Dus laetse hem
volgen diese met conventie ende met recht
wel verdient heeft:die oock eē oorsake is dat
ick mijn eenige dochter noch behouden heb.
Hy en heeftse u doch niet ghenomen / maer
heeftse die doot ontweldicht. Op alle dese
redenen en wist Phineꝰ niet te antwoorden
maer met een fel ghesichte sach hy nv den
eenen nv den anderen aen/ niet wetende wien
hy den eersten slach geven soude.eñ na dat
hy hem wat versint hadde/so vlooch hy Per
seum fellijck metter lancien toe/soo dattet
ijser (midts dat Perseus den slach wijcte) in
den setel bleef steken/midts desen vlooch hem

Perseus

[P]erseus weder toe met sinen schicht/ende sou
[he]n doorschoten hebben /en hadde hy achter
[de]n outaer niet geloopen om hem te bescher
[m]en: nochtans geraecte hy eenen van Phi-
[n]eus gesellen Rhetus geheten int voorhooft
dat hyen ter aerden dede doot vallen / van
[wel]se quetsuere werden die tafelen ende die sa-
[le] bebloet. Doen begonstmen eerst van vrpen
[st]ucken aen te slaen / die schichten begonsten
[v]an alle canten te vliegen/ so dattet Cepheus
[e]nde Perseus(soomen seyt)te quaetsouden ge
[h]adt hebben / mer Cephus ghinck terstont
[te]r salen wt loopen/ende beclachdes hem see-
[r]e beyden god Jupiter vanden ouerlast die-
[m]en hē syne gasten in syn eyghen huys aen-
[d]ede. Midts dyen so is daer Pallas ingeco-
[m]en om Perseum haren broeder te bescher-
[m]en/de welcke geboot datmen eenen goeden
[m]oet aennemen soude. In desen stryt was
[A]thys van Indien/die sone van Lemnacie/de
[w]elcke een seer schoon iongelinck van xvi.
[ia]ren was/sonder dat hem syn rycke coste-
[l]ycke clederen noch schoonder maecten. Dese
[h]adde eenen seer costelijcken mantel aen/be-
[b]oort rontom met goude laken/om den hals
[ee]nē scoonē gulden halsbant/ende thair scap
[l]ens opgetopt met een schoone welriekende
[s]apue: seer constich was hy int schieten ende
[d]en boge te spannen. Perseus desen ionge-
[l]inc siende al bereet staen om te schieten heef
[h]en met eenen brandt(die hy wten viere des
[o]utaers greep) toegevlogen/ so dat hy hem
[d]e herssenen in stucken gebrokē heeft. Dwelc
[s]iende Lycabas van Assierien(dese hadde A-
[th]ym opt seer lief gehadt) greep hem terstont

I v. den

den boge wter hant / segghende tot Perseum in deser manieren : Nv wil ick my oock eens tegen v gaen beproeuen / eñ sien oft ick v van den seluen niet en sal comen ghedoen dat ghy mijnen geselle gedaen hebt / vanden welcken ghy meerder schande dan eere behaelt hebt. Dit segghende / sandt hy Perseo eenen pijl nae d'lijf: maer midts dat Perseus wat geweken hadde / so bleef den pijl in zijnē wijden mantel hangē. Terstont nam Perseus zijn crom mes Harpe genaemt / daer hy wel eer tijts t'hooft van Medusa mede afgehouwē had / eñ gaffer desen een sulcke wonde mede inde borste / dat hy hem bi Atys sijnē geselle doot dede vallen. Daer na quamen daer Phorbas de zone van Methion eñ Amphimedon van Libien oock inne gheborzelt / die welck willende Perseo oock toevliegen / vielen middē inde zale neder (mids dat die zale glat was vandē bloede der verslagenen) ende zo zy meynden op te staen / zo cregen zy t'zweert vā Perseus opten hals zo datse daer moesten blijuen liggen. Oock wasser geromē Erythus die sone vā Actoris met zijnen vreesselijcken schicht : ouer desen en wilde Perseus geen zweert besigen / maer sach neffens hem eenen zeer grooten eñ swaren beker staen / desen nam hy met beyde de handen / en sloecher Erythus met zoo groote crachte mede voor den cop / dat hy hem doot ter aerden dede vallen. Daer na sach hy noch Polydemon vanden geslachte van Semiramis / Abaris vanden berch Caucasus / Lycetus de zone vā Sperchesius / dē jongen Elyces / Phlegias / ende Clytus: alle dese werp hy oor doot op hare medegesellē / eñ gincker met

Harpe.

voeten

ren ouer. Phineus ſtont ginder achter
enen hoeck en keeck eñ en dorſte van auxt
t wtcomen / maer nemende eenen ſchicht
nde Perſeum te duerſchicten/ eñ geraecte
n Ida genaemt die welcke op geen vech
n dachte. Ida treckende dē ſchicht weder
r wondē/aengeſien o Phineus/ſeyde hy/
ghy mi tot eenen vyant begeert/ſo neemt
r vandē ſeluen als ghy my gegeuen hebt/
neynde den ſchicht weder na Phineum te
en/maer midts dat hy zo machteloos vā
eden was/zoo en conſte hÿs niet gedoen/
er is neder ter aerder geuallen ende gaf
tont zÿnen geeſt. Odites den opperſten
ſt den Coninc wert duer Clymenus ver-
gē: Hipſeus verſloech Protenor/Lyncides
pſeum/eñ zoo voort aen. Onder hunlieden
iſſer een oudt man Emathion genaemt/
welcke rechtverdich ende god-vruchtich
s. Deſe (om dat hy te oudt was om met
ichten oft zweerden te vechten) begonſt
t woordē eñ vermaningen te vechtē/hun-
en bewÿſende hoe dat zy t'onrecht deſe
loge aengenomen hadden. Cromis luttel
tende op zÿn prediken/ſloech hem t'hooft
nden ſcouderen af daer hi opten outaer ge-
en was/ende deden daer/int vier vallende/
n geeſt geuen. Oock warender twee ge-
eders Botreas eñ Ammon/de (zoot ſcheen)
yde onuerwinlÿck waren/ nochtans wer-
n zy van Phineo verſlagen. Dieſgelÿckx
ck Alphitus die prieſter vander Goddin-
n Ceres / die daer al gereet ſtont om ſacri-
cie te doen.

Inde voorgaende feeſte hadmē eenen ſpeel-
man

man gehadt die ſone van Japetus/die wel
ke van houwen oft keruen noyt veel ghew
ten en hadde/deſe ſtont noch achter in eene
hoec eñ ſpeelde op zijn harpe / maer ten due
de hem niet lange/want Petalus al geckend
is tot hem ghecomen/ghaet henen/ſeyde hy
eñ voleynt v liedeken voor dē duuel: eñ midt
dien heeft hy hē doerſtekē. Daer viel dē ſpe
man henen die welcke al ſteruende noch eue
wel ſijn vingers tot ſpelē roerde/hoe wel da
het liedeken droeflijck luyde. Dit ſiende Li
cormas en wildet niet ongewrokē latē mae
nam terſtont eenen almeyboom eñ gaffer P
talum eenen ſo groten ſlach mede dat hy h
ter aerdē dede vallen als oft eenē os geweeſ
hadde. Petales meynende den ſlincken poſ
vander dueren te nemen om hem te were
bleefter met die hant aenhanghende / wan
Marmorides quam hem met eender lancie
toegevloghen / eñ doorſtack hem die hant/z
datſe met dē ijſere aent hout bleef hangē/end
die wyle hy daer dus vaſt ſtont/zo iſſer eene
gecomen Abas ghehetē die welcke hem dee
ſijde afghehouden heeft / nochtans en is hy
met deſen ſlach niet neder ghevallen / mae
bleef aendē ſtijl hangende ende gaf daer ſin
gheeſt. In deſen ſtrijdt bleef noch eenen ſee
rijcken man die wel eertijts die oorloge va
Perſen eñ van Naſamonien ghehanteert had
de Dorilas geheten/deſen wert met een la
cie dweers door zijn manlijchept gheſteken/
ende Alconeus diet hem ghedaē hadde quam
noch met hem ghecken ſeggende tot hem in
deſer manieren: van alle dlant dat ghy beſe-
ten hebt Dorilas / ſuldy alleen zo veel plaet-
ſe

[..]houden als ghy metten lijue bedecken
[..]cht. Dwelck siende Perseus trac die lan[-]
[..]weder wtter wonden/ende isser Alcioneus
[..]e toegheloopen met zo grooter gran[-]
[..]ppē dat hy hem thooft metter seluer lan
[..] doorstack/zo dat hem die herssenen van
[..]de syden der wonden doorliep. Eñ zo hem
[..]fortuyne mede woude/zo doorstac hy ooc
[..] den seluen steeck twee gebroeders te we[-]
[..] Clitium ende Daum / den eenen geraecte
[..]dweers door die dgien/eñ Danus creech
[..] steeck tusschen de tanden so dat hy achter
[..]oft doorquam: oock bleuen daer Celedon
[..]Astreus die welcke ghebozen waren van
[..]lestina/ mer men vant noyt wie die vader
[..]s/midtsgaders oock den geleerden waer[-]
[..]ger Ethion/die hier in nochtans syn con[-]
[..]qualijck waer nam Hier werden oock ver[-]
[..]gen Thoactes des conincx wapendrager
[..]tter befaemden Agyrtis. Inden voorß.
[..]ijt en wasser zo veel niet ghedaen / daer en
[..]ef noch al meer te doene/want hunder al[-]
[..] begeerte ende finale intentie was perseus
[..]ck te dooden/ende haren heere Phineus te
[..]jagen/die welcke anders niet en begeerde
[..]n Perseo te ontweldigen tgene dat hy noch
[..]s met recht eñ geweldiger hant wel ver[-]
[..]nt hadde. Andromeda met haren vader eñ
[..]eder maeckte groot misbaer int huylen/
[..]cken eñ crijten maer tgerucht der wape[-]
[..]n ende tversuchten der verslagenen ghinck
[..]mlieden kermen verre te bouen. Die ghe[-]
[..]ele zale wert vande bloeden der verslage[-]
[..]n gansch bespinckelt / terstont quamen[-]
[..]r versche knechten Phineo te hulpe : den
strijt

strijt wert vernieut/ eñ veel selder dan hy op te vooren geweest hadde/ men sacher die pijlen van alle canten vlieghen dicker dan den hagel des winter-daechs/ dese vielen Perseo van alle canten zoo dapperlijck aen / dat hy zijns selfs gheenen raet meer en sach. In die sale wasser eenen grooten pilaer / daer ginck Perseus metten rugge tegen staen/ op dat hy van achter immers bevrijdt zijn soude. Doen sach hy aende rechte hant neffens hem staen Ethemon van Nabatheen / eñ aen zijn slinckesijde Molpheus van Chaonien. Ende gelijckerwijs een hongherich tiegerdier die in verscheyde plaetsen twee ossen hoort loepen niet en weet tot welcken het hem keeren wil/ maer wilde wel dat hetse beyde verslonden had: aldus stont daer Perseus oock/ die welcke aensiende van beyde sijden zijn twee naeste vyanden / en wist niet wien hy alder eerst toevallen soude/ nochtans hadse geerne beyde verslegen gesien. Molpheum gaf hy eenen sulckẽ hou int been/ dat hy hem wel haestelijc vā hem dede vlien. Dit siende Ethemon hief zijn zweert op eñ wilder Perseus mede inden hals slaen/ maer t'quam al anders dā hy wel gemickt hadde/ want dẽ slach viel opten steenen Pilaer met zoo grooter crachten datter t'sweert in twee stucken af brack / eñ t'stuck vander lemmeren datter af schampte/ vlooch Ethemo weder toe eñ bleef hem inde kele steken/ Nochtans en was dese wonde niet periculues ghenoech / noch dootlijcke : dus viel hẽ Perseus terstont met zijn zweert op d'lijf (hoe wel hy hem die armen toereycte) eñ heeften daer inde selfde plaetse doorsteken. Maer

siende

nde ten lesten dat hy die groote menichte
volcke niet en soude connen wederstaen/
gesien/seyde hy/ dat icker toe gedwongen
nde/so wil ick my gaen behelpen met den
fde van wijlē mijnen vyant/ dus ghy lie-
n die my te hulpe gecomē zijt/ keert v aen-
t ter ander sijden. Midts desen zoo heeft
t hooft van Medusa wtghetrocken. Ha/
e daer een Thessalnus ghenaemt / ghy
echt wel elders v guychlerijen gaen ver-
pē/want hier en suldy niet op doē: dit seg-
nde nam hy eenen schicht inde hant om te
etē/eñ bleef daer metten schicht staen ver-
vert in een marmorē beelt. Daer na greep
phix een zweert om oock mede indē hoop
laen/ maer midts dat hy slaen wilde/zoo
stijfde hē zijn hant zo dat hyse herwaerts
ch derwaerts meer en conde verrueren.
t siende Nileus (die welcke den volcke val-
elijck wijs maecte dat hy vandē vermaer-
n Nileus geboren was/eñ vuerde om deser
en wil die voorseyde riuiere met haer se-
n wt gangē in sijnen buckelaer) seyde : siet
r o Perseus die edel afcomst van onsen
lcke/ ghy sult wel mogen van geluck spre-
n/ende v grootelijck inder hellen verheffen
t ghy van eenen zo vromen Capiteyn sult
rsleghen zijn. Midts dat hy dit seyde/zoo
ert hem die sprake gantsch benomen / ende
eef daer al gapende staen als oft hy meer
dde willen sprekē/ maer het wert hem wel
rboden / want hy bleeffer oock in een har-
rootse verandert. Eryx willende alle dan-
r om haerder bluehept wil bekijuen / heeft
t hunlieden geseyt ; dat ghy lieden hier dus
onbe-

Nileus en meer andere in steens rootsen verandert.

onberuerlijck blijft staende / dat coemt u li
den al van luydicheyt aen / ende niet vande
cracht des hoofs Meduse so ghy liedē mein
maer laet ons al te samen in eenspannen e
vliegen desen jonghelinck toe / die hier de
touerpen dus comt voort stellen: midts die
meynde hy Perseus in te varē/maer zijn vo
ten bleuen aen die aerde gheuesticht eñ blee
daer voor een gewapent beelt staen. Alle de
se voorseyde werde om haerder misdaet w
verandert/maer inden hoop wasser laten ee
van Perseus gesellen die teghen Aconteu
vocht / ende midts dat hy zijn oogen eens o
thoost Meduse sloech / zo moest hy ooc in ee
stenen beelt veranderen. Astiages meynend
dat hi noch leefde / sloech hem met dē sweerd
eenen so groote slach dattet clincte / waer a
hy hem zeer verwonderde / eñ wert terstō
oock in diergelijcke forme verandert. Ick
soude v voort vertellen die namē van alle da
der dyer oock verandert werden / maer he
soude veel te lanck vallen/ want daer waren
der noch ontrent twee hondert ouer bleuen
die oock altesamen in rootsen verandert wer
den. Doen begonstet Phineo seer te berou
wen van dat hy so onrechtveerdige oorlog
teghen Perseus ghevuert hadde /maer wa
wilt hy nu gaen beghinnen? zijn berouwe
quam hem hier te laet / want alle zijn knech-
ten sach hy voor zijn oogen verandert / ende
al wast dat hy van hunlieden hulpe begeer
de / noemende eenen yegelijcken by sijnē na-
me/sy en gauen hem gheen antwoorde / noch
tans en const hy hem seluen niet gheloouen
voor hy en hadder selue eenen met der hant

aengetast

getast/ eñ gewaer wordende dat het eenē
n was / keerde hy zijn aensicht ter ander
en van Perseus/eñ met gevouwen handē
vergiffenisse biddende/ heeft Perseus in
r manieren toegesprokē:O Perseus / nu
ck ick wel eñ belijde dat ghy my verwon-
hebt/ dus bid ick v wilt doch dit grou-
ijck hooft van hier doen/ dat die menschē
in steenē veranderē can/ ghy weet doch
dat ick wt nijdicheydt oft begheerte des
r tegen v geen oorloge ghehadt en hebbe
er is alle desen twist gheresen om uwer
svrouwen wil / v saecke was rechtveer-
j om uwer verdiensten wil / eñ die mijne
datse my toegesept was:nochtans ist my
telijck leet dat ick v in dese saecke niet ge-
en en hebbe / tis my ghenoech o vrome
gelinck dat ghy my alleenlijc v'leuen laet
wat ick voort meer liggende eñ ruerende
be/sette ick teenemael in uwen handen.
t seggende en dorst hy Perseus nochtans
t ooghen niet aenschouwen / dien hy om
giffenisse badt. O ghy verbaesde catte/
woorde Perseus/ tis nu in mijnē macht
e helpen daer ghy hoort/ ende en wilt niet
en tsal v ghebueren sonder eenige won-
oft quetsure te lijden / maer sal v hier tot
eewige memorie planten/op dat ghy van
nder huysvrouwē eñ harē vader dagelicx
echt gesien wordē. Dit seggende stack hy
ineo thooft van Medusa voor daensicht/
at hijt tegen zijnē danck sien moest. Phi-
us willende zijn aensicht ter ander zyden
ren/wert ghewaer dat hem zijnen hals al
de stijf geworden was/sijn ooghen waren

Phineus oock in een steenen beelt verandert.

in steen verandert/nochtans bleef hy met gevouwẽ handẽ/eñ met vreesende gelact knielende/als de ghene plegen die om verghiffenisse bidden. Na dese victorie is Perseus na zijn vaderlant eñ na die stadt Argos getrocken: daer heeft hy Pretum den broeder van Acrisius ghevondẽ/die welck Acrisium sijnẽ broeder verdreuen hadde/ eñ besadt selue het rijck. Desen heeft Perseus oock mettẽ hoofde Meduse vandẽ seluẽ ghedaen als hy dander te voren gedaen hadde. Oock vant hyer Polydecten den coninck van een eylandeken Seriphus genaemt/de welcke wt nijdicheyt alomme ghinck seggen dat Perseus Medusa noyt verwonnẽ en hadde/eñ dattet al bueselen waren daer hy mede omme ginc. Desen wilde Perseus de waerheydt van desen doen blijckẽ/ eñ seyde totten genen die met Polydecten waren / Gesellen slaet v gesichte ter ander syden/ eñ midts desen track hy thooft Meduse wt/ eñ veranderde Polydectẽ oock in een harde rootse.

Pretus in eenen steenen verandert.

Tot nu toe hadde Minerua harẽ broeder Perseus geselschap ghehouden/maer siende dattet scheydens tijt was/zo wert sy met een schoon blinckende wolcke wech ghevuert / verlatende tvoorseyde eylant Seriphon met die ander omliggende landen: eñ is van daer na Theben ghevlogen eñ na den berch Helicon/ die den goddinnẽ der geleertheyt Muse geheeten/toe geschict was/ eñ daer gecomen sijnde/heeftse die Muse aengesproken in desermaneren: Ic hebbe verstaen alderliefste vriendinnen/hoe dattet vliegende peert Pegasus / dwelck ick wten bloede Meduse heb

Polydectes in een rootse verandert.

be sien

sien spuyten/ met zijnen voete een schoon ner fonteyne water aerden heeft doen spruyn / daer die gheheele Werelt genoech af te reken heeft/ ende om die te gaen besoecken b ick dese reyse aengenomen. Vrania seer danckende Minerua van haerder visitatiẽ eft haer in deser manierẽ geantwoort/ segnde: Vwe presentie o Minerua/ is ons aln willecome/ eñ bedanckẽ v hertelijck dat yp v gheweerdicht hebt ons collegium te coen besoeckẽ/ tgene dat ghy vã dese fonteye gehoort hebt/ is warachtich. Daerna heb n sy Minerua totter voorseyder fonteyen geleyt/ de welcke haer seer verwonderde an dat Pegasus daer den oorspronck af geuen hadde. zeer geerne aensachse die omggende boschagien/ ende die dellinghen die ntom met alderleye lieflijcke bloemkens erciert waren/ heetende die Musas gheluch te wesen van datse tot haer studeringhe lcke plaetse vercregen hadden. O Minera antwoorde daer een onder haerlieden/ en aer uwe duecht niet wel eẽ meerder officie eerdich/ ghy mocht wel onse mede gesellin e wesen : sonder reden en ist niet dat ghy e constẽ eñ dese plaetse so grootelijck prijst antse wel prijsens weert sijn. Oock souden yp wel met onsen staet te vreden sijn/ waert at wy met vreden mochtẽ blijuẽ: maer wy en dagelijcx dat die sommige zo stout in al quaetheyt zijn/ als dat sy meyne dat hunlie en niet met allen ongeoorloft en is: eñ (als hy wel weet) die maechdekẽs sijn somtijts el om een cleyn saecke veruaert. My leyt och al inden sin/ hoe dat den wreeden Pyre-

De fonteyne Hippocrene oft in latijn fonnecaballinus geheeten.

neus ons tanderen tijden wel heeft begheert tot oneeren te brenghen/ en haddent die Goden niet versien.

De fabel van Pyreneus.

Tgeschiede op eenẽ tijt dat wi tsamẽ reysdẽ na dẽ tempel vander Goddinnẽ Themis eñ die wijle wy noch onderwegen waren/ so vielder eenẽ grootẽ slachregen wten hemel. Doen wy ontrent den huyse van Pyreneus quamẽ/heeft hy ons met bedriechlijke woorden ingeroepẽ/ seggende:coempt hier o God dinnẽ (want hy ons wel kende) onder mijn dack schuylen tot dat den reghen ouer sijn sal/het is doch dicwils wel gesiẽ/ dat de Goden in minder huys kens gegaen zijn. Door dese woordẽ / eñ oock door donweer beruert zijnde/zo hebben wy ons laten geseggẽ. Wy zijn ingegaen / eñ bleuen inde voorsale scuylende/eñ tschoõ weer verwachtende. Eñ als wy saghen dattet begonst op te houwen van regenen/so meyndẽ wy tsamen wt te gaen. maer desen verrader vlooch terstont ter dueren toe/eñ die ghesloten hebbende / meynde ons daer te vercrachtẽ/eñ sout sonder twijfel ghedaen hebben en hadden wy terstont niet gaen vliegen. Als hy sach dat wy vliegẽ conden/ghinc hy bouen int opperste des torens staen roepende met luyder stemmen / waerwaerts ghy lieden henen vliecht sal ick v na volgen: dit seggende/ spranck hy van bouen neder ter vensteren wt / ende viel hem seluen op die steenen te bersten.

De fabel vande negen pierides.

Na dat dese Goddinne haer redẽ voleyndt hadde/zo wert daer van bouẽ een stemme gehoort/als oft een groetenisse geweest hadde. Minerua sach terstont opwaerts eñ vraechde van

...ā waer dese stemme comē mochte/ want
... dochte dattet een menscelijcke stemme
...eest hadde. Doē heeft haer die goddinne
...ntwoort in deser manierē : Dese stemme
...oemt van genen mensche/ maer tzijn ne-
...exteren die daer bouen inde tacken des
...ms haer ongeluck vertellē. Dese zijn nu
...ncx geledē in der vogelen geslachte ge-
...ē/om der sakē wil die ick v hier sal gaen
...ellē. Haerlied vader hiet Pierus eñ was
...zeer rijck machtich man in Thessalien:
...: moeder was Euippe ghehetē eñ was vā
...nia geborē. Het is geschiet dat dese ne-
...gesusteren op haer groote schoonheyt te
...betrouwende/door alle d'lant vā Achaiē
...waerts gecomen zijn om met ons lieden
...hoonheyt te strijden. Eñ hier gecomen
...e hebben haren strijt in deser manieren
...nst : Ghy goddinnen van Thespien en
...: het simpel volc met uwe ydel suetigheyt
... meer bedriegē: maer ist dat ghy in scoon
...: oft suetichz der stemmē yet vermuecht/
...oomt vry met ons lieden strijden / wy en
...en v lieden een hayr niet wijcken / onsen
...p is van beyden syden doch euen sterck/
...at wy die victorie behoudē sult ghy uwe
...eynen Hippocrene eñ Aganippe meede
...iesen: eñ worden wy lieden verwonnē zo
...ē wijer alle ons lantscap mede verbuerē/
...et die Nymphen het vonnis wijsen/ wat
...segggē daer zijn wy mede te vreden. Daer
... hebbē die Nymphen haren eedt gedaen/
...ovende datse wysen souden nae gherech-
...eydt. ende zijn in de bancke ghaen sitten
...(welcke in steen ghemaect was) als rech-

ters toebehoort. Dese opgeblasen scoon hert
die den strijc aldereerst beroepẽ hadde/ hee
terstont sonder eenige ordinancie oft verkli
singe begonst te singen een Liedeken vande
strijt der Reusen tegen die Goden. Daerinn
sy den Reusen die eere gaf/ eñ misprees groo
telijck die crachte der Goden. Want in hae
Liedeken zanclise hoe dat Tiphon tegen di
Goden street / eñ dedese vlien tot in Egipte
aen den Nijl / eñ ghehoort hebbende dat all
die Goden in Egipten geuloden waren/ so w
hijse nae gereyst / waer af die Goden soo see
verbaest werden/ datse hun seluen alle veran
derden in sulcken figueren als ghy hier na
hooren sult. Jupiter (seyde sy) veranderde in
eenẽ ram/ eñ daerom wort hy noch alle dlan
van Lybien door in sulcke figuere aenghebe
den. Apollo transformeerde hem in een raue
Bacchus in een Gheyte/ Diana in een catte
Juno in een witte Koe/ Venus in eenẽ visch
eñ Mercurius in eenen Vogel gelijck eenen
Opeuaer. Daernae werden wy Muse ooc
tot singen geroepen / ick soude v oock vertel
len welck ons liedeken was/ maer ick ducht
dattet te lanck ende te moeyelijck om hooren
soude vallen. En vreest niet seyde Minerua
maer laet hier oock hoorẽ wat ghylieden in
singen bedrijuen const. Daernae ghinckse ne
der int groene gras sitten/ om oock der Mu
sen Liedekẽ te hooren. Doen baden wy Cal
liope/ seyde de goddinne/ datse voor ons allen
singen wilde/ want wijt haer wel betrouden.
Calliope nemende haer Harpe begonst te spe
len ende te singhen in deser manieren: Cere
heeft die eerste geweest die opt het landt ghe
ackert

Den strijt der reusen tegen die goden.

De veranderinghen der goden in diversche figueren

..iert heeft / Ceres heeft die eerste gheweest
.. ons t'gebruyc des corens geuondē heeft/
..is die eerste geweest die ter werelt eenigen
..ghel oft weth gegeuen heeft / alle goet ende
..luaert is ons vā haer gecomē/daeromme
..wel een reden dat ickse prijse ende verheffe
..e wel dat ickx niet te vollen ghedoen en
... Jupiter heeft oock dē opgeblasen Reuse
..iphon wel connen ghetemmen / want hy
..ft hem het Eylant Sicilia op d'lijf gelept/
.. dat hy hem niet meer pijnen en soude ten
..mel te climmē om die goden te beuechten.
..t is wel waer dat hy hem noch dickwils
..eynt op te rechten / maer wat wilt hy be-
..ijuen? op zijn rechte handt heeft hy t'ghe-
..rchte Pelorus: op die slincke / t'geberchte
..chinus/eñ op zijn beenen den berch Lily-
..us: op zijn hooft heeft hy den berch Ethna
..laden/onder den welcken hy noch leydt en
..rtelt/worpende van onder het zant wt in
..oote oueruloedicheyt/eñ van bouen spou-
..ende t'vier somtijes oock tot inde wolckē.
..ñ hoe wel dat hy dus geladen is/nochtans
..et hy dickwils zijn wterste beste om die ste-
..n eñ dorpen van die bergen te schudden/eñ
..eter die aerde dicwils af daueren/soo dat-
.. die menschen dicwils af veruaert zijn: eñ
..incipalijck Pluto den god vander hellē/die
..elcke grootelijck vreest dat haer die aerde
..enē mocht/eñ dat die claerheyt des daechs
..e sielkens soude moghen veruaren die daer
..ne gebonden ligghen. D'welck grootelijck
..eesende den voorscreuē Pluto ginck op eenē
..dt in zijnen Waghen sitten (de welcke van
..er swerte Paerden voort getrocken wort)

Deynende se Ciphon
onet be-gen ghe-laden.

Die ghe-schiede-nisse van pluto ende Proser-pina.

eñ dede hem aldus wter hellen vueren / om
van alle cantē neerstelijck te gaē ondersoec-
ken / oft haer die aerde nergens en begonst
te openen / eñ bevandt dattet allesins noch
wel ghestelt was. Die wijle hy dus ouer eñ
weđ reedt / zo wert hi vanđ goddinnē Venus
gesien / die welcke op harē berch sadt hebben-
de harē zone Cupido in haer armē. Dien sy
aengesprokē heeft in deser manieren: Mijn
alderliefste zone Cupido / mijn cracht / mijn
hope eñ alle mijnē troost / neempt doch eens
uwe schichten daer mede ghy alle die goden
te bouen gaet / eñ senter eenen na Pluto / die
tot sijnē deele het der de eñ alder ōderste rijck
behoudē heeft. ghi hebt doch met uwē brant
die opperste goden / ja Jupiter selue / midts-
gaders ooc Neptunū die het aertrijck eñ die
zee regeert / wel connen getemmē eñ verwin-
nen: waerom sullen nu die helsche godē meer
voordeels hebben dan dander? waerom en
doet ghy uwe neerstichept niet ws moeders /
eñ oock v rijck te verbreydē? tis nu doch om
het derdedeel des werelts al te doen: hoe wel
wy inden hemel om ons medelijdē wil oock
grootelijck veracht worden / eñ die crachten
mijnder liefdē wordē dagelijcx meer eñ meer
gekrenct. En siet ghy niet hoe dat wy tegen
Pallas noch teghen Diana gheen macht en
hebben? eñ ten sy dat wyer tegen zijn / Pro-
serpina sal oock maecht moetē blijuē / want
na dat ick gemercken can / sy isser geheelijck
op wte. Maer wilt ghy eenige eere behalen /
zo voechtse mijnē oom Plutoni tot een me-
de gesellinne toe. Na dat Venus dese woor-
den volepndt hadde / ontbandt Cupido sijn

pijlko

ylkoker/eñ duer den raet van zijnđ moeder
m hyer eenen wten hoop/den scherpsten/
onseker sten/eñ dẽ snelsten dier inne was.
gespannẽ hebbende sijnẽ boge/ heeft den
wedđ haectẽ pijl Plutoni int herte gestotẽ.
Niet verre vanđ stadt Ethna wasser een
on staende waterken/ rontsom met lief-
cke bloemkens eñ scoone boomẽ verciert/
er de hitte der sonnen af dreuen/ zo dattet
tijt euen coelkens was. By dit water was
roserpina met haere consoorten pluckende
oemkens eñ alderhande cruyt. Die wijle
met plucken aldus besich was/ zo is haer
luto toeghevlogen/ eñ terstont met eenen
eep heeft hyse met hem op zijnen waghen
hevuert. Proserpina hier af zeer verslagen
jnde/heeft haer moeder eñ haere gesellinnẽ
hulpe geroepen: Eñ zoo sy haer cleederen
erschuerde/ ontvielen haer die bloemkens
ie sy in haren kuers hadde: van dit verlies
as sy oock grootelijc bedroeft/ zo slecht eñ
mpel was sy/datse noch op haer bloemkẽs
achte. Pluto met zijn proye vliende gaf dẽ
eerden die verroeste toomen op den hals eñ
eeffse wel haestelijck voort door water/ sol-
her/stanck/eñ ander leelijcke hittige plaet-
en. In Sicilien wasser een fonteyne Are-
husa ghenaempt/by dese fonteyne woonde
en goddinne Cyana gheheeten/ die welcke
iẽde Plutonem met Proserpina voorby rij-
en/ ghy en sulter niet verder niede rijden/
eyde sy/ghy en sult oock die behoude Sone
an Ceres teghen haren danck niet wesen/
sulcke proye behoortmẽ te begeeren eñ niet
te roouen. Ist also datmen cleyne dingen by

Pro-
serpina
wort
vã
pluto
ontschaect

groote ghelijcken mach / Anapus heeft my t'anderen tijden oock wel lief gehat/eñ grootelijck ghebeden / nochtans en heeft hy my noch also tot gheenen wijue gecreghen so hy meynde. Dit segghende/meynde Cyane dit onbehoorlijck feyt met den armen te belettē/maer t'en was in haerder macht niet/wāt Pluto doende die aerde openē is haer haestelijcken ontreden. Cyane siende het wreet bedrijf van Pluto het nuisprijsen haerder Fonteynen / creecher soo groote onghenuecht in/ datse geheelijck in haer selfs tranē versmilte/ ende veranderde in water/vloeyende nv met den Watere der fonteynen daerse te vorē die goddinne af geweest hadde. Allenskens sachmen haer leden minderen/ harenmondt vergaen/haer nagelen morwen/haer handen eñ voeten/haer schoon geel hayr in d'water verdrijuen/daer na sachmen oock haer schouderen/rugghe/zijden eñ borste te niete gaen / eñ ten lesten door een claer Riuierken sachmen Water eñ bloet tsamē drijuen. Ceres vā alle dese dinghen niet met allen wetende / socht haer dochter wijt eñ breedt. Die morgensterre en hadse nergens ghesien/ noch die auontsterre en wister oock niet af te spreken. Dus nam Ceres een toortse eñ gincse aendē berch Ethna outsteecken/om voort alle den nacht ouer haer dochter te gaen soecken. Eñ na lange loopen ende remmelen creech sy ten lesten grooten dorst / ende siende int veldt een cleyn stroyen huyskē ghinck daer aen die deure cloppen/terstont quammer een oudt wijfken voort geloopen/die welcke siende de goddinne eñ verstaende datse te drincken begheerde/ haelde

Cyane is een fonteyne verandert.

[m]aelde haer ghersten moes datse t'sdaechs te
[v]ozen in eenen pot gesoden hadde. Die wijle
Ceres den pot aenden mont hadde so quam-
[m]er voor haer een verstout kint staen/d'welc
[m]et haer begonst te laché heetende die God-
[d]inne gierich te wesen. Waer af Ceres zeer
[v]erstoort zijnde/ begoot het kint met t'ghene
[d]atter noch ouer ghebleuen was. Terstont
[c]reech dit kint ghespickelde plecken ouer zijn
[l]ijf/daer die armen ghestaen hadden quamen
[n]u beenen staen/het creech eenen corten steert
[o]p dattet soo zeer niet quetsen en soude/ zom-
[m]a het creech geheelijck die gedaente vã een-
[d]er Echtissen/vlyende terstont van zijn moe-
[d]er/die welcke haer zeer verwonderde eñ en
[d]orst dit wonderlijck gedierte niet aenrueren
Wie vertellen soude die dolinghe die Ceres
[d]ede om haer dochter Proserpina te soecken/
[...]soude te lanck vallen int verhalen/maer die
[w]erelt eens ouerloopen hebbende is weder-
[o]m in Sicilien ghekeert / eñ soeckende in al-
[l]en hoecken / is ten lesten tot der Fonteynen
vander Goddinnen Cyana gecomé/de welc-
ke (hadse niet verandert gheweest) haer alle
die geschiedenisse vertelt soude hebben/maer
den mont eñ die tonge diet haer ghesept sou-
den hebben en warender niet/nochtans vant
Ceres hier litteekens ghenoech / want in de-
se fonteyne vantse noch haers dochters riem
liggende/dier ingevallen was die wijle datse
Pluto daer voorbi vuerde. Ceres wel beken-
nende dat haer dochter gerooft was / begost
haer hayr seer droeflijck wt trecken/ eñ voor
haer borste te slaen/ om datse noch niet ghe-
weten en conde waer datse veruaren was/
maer

Het kint in een Echiesse.

maer wetet altemael die aerde/ seggende dat sy niet weerdich en was eenige vruchten te dragen/ eñ principaelijck d'lant van Sicilien daer haer dese ongemuechte gheschiet was / terstont brack sy die ploegen eñ vermaledijde die aerde / zoo dattet zaet dat doen ter tijt in der aerden lach tot geenen profijte en quam. Die groote vruchtbaerheyt van dien lande creech midts desen een eynde/ want daer na verghinck het coren eer dattet tot rijpheydt comē conſt/ somtijts isser den somer te heet/ somtijts dē Winter te cout/ somtijts verder uent die windē/ somtijts verslindent die vogels al watter ghesaept is / oft het oncruyt ouerwast die terwe. Daer na heeft Arethusa haer hooft wtgestekē sprekende totter goddinnen in deser manieren: En wilt niet meer soeckē o goddinne/ eñ en wilt op die getrouwe aerde niet zo vergramt sijn/ wantet haer schult niet en is/ maer heeft haer tegen harē danck moeten openen om die proye te laten passeren. En wilt oock niet meynen dat ick om mijn lant bidde/ want mijn lant is Pisa eñ ben hier in dit lant als een wtlandige comen woonen/ om dat my dit lant bouen alle dander zo wel behaecht: in dit lant heb ick dan mijn woonstede vercosen/ ende voor dit lant ist dat ick bidde/ wilter doch/ o Ceres/ wat soetelijcker mede leuen. Die sake waer om ick mijn lant ghelaten hebbe om in dit lant te comen woonen / wil ick v gaen vertellen/ ick hope dat ghyer eenighe laesenisse ws droefheyts in vinden sult.

Onder die aerde vinde ick eenen openen wech die my vander seluer aerden verleent wort/

..nt/ door desen ben ick hier in dit lant ghe-
..men. eñ zo ick voorby die helsche riuiere
..ox quam geloopen/zo heb ick int voorby
..en Proserpinã uwe dochter ghesien/ daer
.. ickse droeflijck sitten/ maer sy en hadde
..ch gheen grouwelijck ghesicht/ nochtans
..s sy die coninginne vander hellen alreede
..coren/ een regente van dyer donckerder
..etsen/ende die huysvrouwe Plutonis des
..schen coninck. Ceres dese dingen verstaen
..bende/ bleef van rouwe daer staende als
..se doot gheweest hadde: eñ doen sy weder
..haer seluẽ gecomẽ was/vlooch sy haeste-
..k weder na dẽ hemel/eñ is met ongevlocht
..hatre voor Jupiter gegaen/ seggende in
..er manieren: Nature eñ liefde die ick tot
..en eñ tot mijnen bloede draghende ben/ o
..piter/heeft my hier tuwaerts ghesonden
.. dat icker voor bidden soude. Ist dat ghy
..ny geen gratie met allen meer en hebt/ en
..t immers v kint niet versmaden al ist dat
.. van my geborẽ is. Siet ick hebbe na lan-
..n arbeyt ende veel soeckens ten lesten onse
..chter Proserpina ghevonden (ist datment
..ondẽ mach heetẽ tgeene dat noch verlorẽ
.. oft datmen weet waer dat het gelegẽ is)
..t is noch eenichsins om verdraghen datse
..ooft is/ ist datmense immers weder ge-
..igen mach/ maer het en is geensins beta-
..lijck/o opperste Jupiter/dat v dochter ee-
.. roouer tot eenen wijue gegeuen worde.
..piter alle dese redenen wel gehoort heb-
..nde/heeft haer weder in deser manierẽ ge-
..twoort: Tis wel waer/ o Ceres/ dat Pro-
..pina onser beyder dochter is/ maer alsmẽ

die waer-

die waerheyt seggen soude/ten is gheen roo-
uerye oft onbehoorlijck feyt daer ghy my af
ghesproken hebt / maer een groote liefde die
Pluto tot Proserpinā onse dochter dragen-
de is. Ten sal ons oock tot geender schan-
den zijn/dat wy Plutonem tot eenen behou-
den sone hebbē/ ist dattet v belieft. Jck laet
noch alle ander rijcdommē staē die hy heeft/
duncket v een cleyn saecke te wesen datmen
Jupiter tot eenē broeder heeft? en acht ghy
niet met allen een heer eñ Coninck der hellen
te wesen? bouen desen zo weet ghy wel / dat
hem niemant dan ick allene te bouē en gaet.
Jst saecke nochtans dat ghy dit zoo seer ter
herten nemen wilt / eñ dat ghyse daer geen-
sins laten en wilt/ zoo salse weder keeren op
sulcker conditiē ist datse daer noch geender-
hande spijse ghesmaect en heeft/ want sulcke
zijn daer die preuilegiē/ dat so wie daer eens
aent eten coemt/ die moeter daer na eewelijc
blijuen woonen. Van dese woorden was Ce-
res seer verblijt/ eñ meynde wel datse terstōt
haer dochter weder crijghen soude/maer het
wasser laten al anders gestelt/want Proser-
pina vā sulcke preuilegien niet wetende had-
der alreede vā een granaet appel ontbeten /
die sy daer inden boomgaert gepluct hadde.
dat welcke niemant gesien en hadde dan al-
leenlijc Ascalaphus die soone van Acherō eñ
Orphne/ die welcke getuychde dat hyse had-
de sien eeten seuen graenkens oft kernkens
wt eenē granaet appel/ eñ belettede met zijn
clappen Proserpinā weder tot haer moeder
te keeren. Waer af die helsche Coninginne
seer bedroefst zijnde / heeft deesen clappaert
met den

[..]et den watere des helschen riuiers Phlege
[..]n begotē/ eñ terstont creech hy eenen berk /
[..]el pluymen/groote oogen/geelachtige vlo-
[..]len/een groot hooft/lange naghelen/ nau-
[..]lijcx cunnende zijn vloghelen vā traecheyt
[..]rrueren/ somma het wert een leelijcken
[..]ismaecten nacht-uyl/die den menschen ge-
[..]eynlijck yet quaets te beteeckenen plach.
[..]esen wert om zijnder clappernijen wil al-
[..]s verandert/mer diesgelijcx en geschiedet
[..]et met die dry Meerminnē de welcke doch-
[..]rs van Achelous waren. Want dese warē
[..]edegesellinnen van Proserpina/ eñ waren
[..]gelicx met haer vermeydēde eñ bloemkēs
[..]ickende. Eñ ten lestē siende dat haer gesel-
[..]ne wech ghevuert was/hebbense begonst
[..]e die Werelt ouer te soeckē/mer siende dat
[..]se niet en consten gevinden/ hebben vandē
[..]den begeert dat sond perijckel met vlue-
[..]len op de zee mochten wandelen. Dwelck
[..]er terstont geconsenteert wert/ want hare
[..]en werdē terstont met pluymen ouerdect/
[..]de op dat die soeticheyt haerder stemmen
[..]et teenemael vergaen en soude/ zoo is haer
[..]ch die menschelijcke stemme eñ het men-
[..]helijck aensicht ghebleuen.
Jupiter willende met zijnē broeder Pluto
[..] Ceres zijnder suster vrede houden / heeft
[..]t jaer in twee ghelijcke deelen gedeylt/ende
[..]dineerde dat Proserpina een half iaer met
[..]eres haer moed/eñ eē half iaer met Plutō
[..]ren man zijn soude. Daer na veranderde
[..]roserpina telcken haer gelaet na den tijt /
[..]ant by haren man Pluto woonende hadse
[..]n droeflijck wesen / eñ by haer moeder co-
mende

Ascalaphus in eenen nacht uyl verandert.

Die drij dochteren van Achelous in meerminnen verandert

mende creechſe terſtont een blijde ghelaet.
Gelijck oock die ſonne bedect zijnde met re-
genachtige doncker wolckē / crijcht wel ter-
ſtont een blijder aenſchijn na dat die wolckē
verdreuen zijn. Als nu Ceres haer dochter
weder ghecregen hadde/ begonſt ſy met Are-
thuſa te coutē eñ te vragen waeromme ſy wt
haer landt dus ghevloden was / eñ waerom
datſe nu een fonteyne gewordē was. Die wa
terē ſwegen eñ die Goddinne Arethuſa ſtack
terſtont haer hooft wt. eñ ghedroocht heb-
bende haer hooft met haere groene handen
heeft beghonſt die voorleden vryagie te ver-
tellen vā Alpheus: Jck hebbe tanderen tij-
den ſeyde ſy/ een Nymphe van Achaien ghe-
weeſt/ zoo datter inden heelen hoop niemant
zo dapper int loopē/ oft zo expert int netten
ſpreyen en was als ick. Eñ al was ick ſchoon
eñ ſterck bouen alle dander / al haddick alle
tghene daer haer dander om te verheffē ple-
gen/nochtans en hadde ick in my ſeluē geen
behaghen / maer achte altijt voor een groote
ſonde/eenen anderē te behagen. My gedenct
dat ick op eenē tijt zeer (vermoeyt van̄ iacht
comende wtē boſſche Stymphalus) wantet
doē heet weer was/eñ die vermoeythz hadde
die hitte vermeerdert) aen een ſtil waterken
quam dat claer was tot inden gront/ zo dat
men die ſteenkens dyer benedē int zant lagen
lichtelijck hadde mogē tellen. Ronts om deſe
riuiere warē veel ſchoone eñ lieflijcke wilghe
boomē dyer een beuallike lommere maectē.
Aen dit water comende ben icker ten eerſten
metten voeten in ghegaen / daer nae tot die
haeſſenen / eñ hier mede noch niet te vreden
zijnde/

ende/begonſte my tontcleeden/ eñ mijn cle-
deren op die willigen te hanghen/ eñ ben een
ſten dus al naect int water gegaen. Ende
ie wyle ick met het zwemmen ende laueren
ſich was/zo hoordick beneuen indẽ gront
es waters iet ruyſſcen/waer af ic veruaert
ende/ eñ niet wetende wattet zijn mochte /
in terſtont op dẽ naeſten cant des waters
gen ſitten. Doen begonſt Alpheus vanden
gront zijnder riuierẽ met heeſſcher ſtemmen
aroepen in deſer manierẽ/ſeggende: Waer
lopt ghy zo zeere o Arethuſa/ waer loopt
hy zo zeer? Eñ om dat ick mijn cleederen
o dander ſyde der riuierẽ gelaten hadde/ zo
moeſt ick al naect wech loopen zo ick was.
hoe ick zeerder voorliep/hoe hy mi dapper-
licker na volchde. Eñ om dat hy my naect
ſach/zo docht hem dat ick hem tſijnẽ gereet
ſin was/eñ dede my voor hem vlien gelijck
de duyfkens voor den hauick. Dus jaechde
hy my van daer tot onder die ſtadt Orcho-
menon/onder Pſophis/ Cillenes/ Menalus
Erimanthus/eñ Elis. Het is wel waer dat
hy my int loopẽ niet en conſte achterhalen /
maer ten leſten werde ick ghewaer dat ickt
niet lange en ſonde cunnen geharderen/ ende
dat hy des arbeyts noch niet moede en was.
Nochtans liep ick door veldẽ/ bergen/ root-
ſen/eñ door onbekende ſteden. Ick hadde die
ſonne van achter/zo dat ick zijn ſcaduwe al-
tijt voor my ſach/ oft ten minſten die vreeſe
dwet my duncken. Oock hoordick tgerucht
van zijne voeten ende zijn hygen int loopen/
waer af ick my grootelijck veruaerde. Dus
merckende ten leſten dat ic door vermoeyths

niet meer geloopen en conſte/ heb ick Diana aengeroepē in deſer manieren: Coempt my nv o Diana in deſen noot te hulpe/ oft ick moet nv ſchandelijck onteert worden: doet doch uwer dienſtmaecht eenich byſtant/dien ghy dickwils uwen boge eñ pijlkoker te bewaren gegeuen hebt. Die Goddinne Diana door mijn bede verweckt zijnde/heeft van bouen wter locht een Wolcke laten comen die my heel bedecte. Doen en wiſt Alpheus niet meer wat bedrijuē/tweemael ginck hy ronts om die Wolcke ſoeckende/ende niet wetende waer ick verſtouen was. Eñ tweemael heeft hy my by mijnē naem geroepen. Doen waſt met my alleleens geſtelt/gelijck metten ſchapen die den Wolf ontrent haer perck hoorē/ oft gelijck metten Haſe/ die onder die Haghe lept en luyſtert eñ t'ghebas vanden Honden hoort/gheſtelt is. Alpheus en woude nochtans vā daer niet gaen/want hy wel ſach dat mijn voetſtappen niet verder en lagen: maer bleef daer wel gade ſlaende die Wolcke ende die plaetſe. Waer af ick zeer beureeſt zijnde begonſt ouervloedelijck te ſweetē/ ſo dat my t'ſweet vandē hoofde eñ vandē geheelē lijue af droop/ende dat ick in veel corter tijdt dan wijer af ghesproken hebben/ ghaheelijck in een Riuiere veranderde.

Arethuſa in een fonteyne verandert die vrou Arethuſa

Dit wert Alpheus terſtont gewaer/ eñ liet zijn menſchelijcke figuere varen die hy te voren aengenomen hadde/hem weder veranderende in Water op dat hy hem met my mengen mochte. Doen dede Diana die aerde open/door die welcke ick gheuloden ben tot in Ortigia; eñ dit lantſchap heb ick my alder-eerſt

...rst wter aerden comen varen. Na dat Are-
...usa dese dingen vertelt hadde / so heeft Ce-
...es terstont haer twee vliegende Draken in
...n Waghen gaen spannen/ eñ isser mede na
...hené geulogé. Daer comende heeft haren
...agé Triptolemo gegeué/op dat hy ouer al
...nde gaen ackeren eñ saeyen. Triptolemus
...n dingen ghedaen hebbende in Europa eñ
...Asien/wilde van daer nae Scitien reysen.
...n Scitien woonde doen ter tijdt eenen Co-
...nck Lyncus genaemt:totté welcken Trip
...lemus gegaé is begeerende herberge voor
...en nacht. Die Coninck wilde weten hoe
...e jonghelinck geheeten was/van waer hy
...am/eñ wat hy in dit Lant quam soecken.
...ijnen naem antwoorde die jonghelinck is
...riptolemus/ Ick ben sonder schip oft seyl
...er de zee ghecomen / eñ sonder voeten ouer
...aerde/maer vliegende in de locht heb v lie-
...n het costelijck present van Ceres mede ge-
...cht/daer ick de aerde mede ben comé be-
...yen/om v lieder lantschap vruchtbaer te
...ecken. Die Coninck dachte dat hyjen ont-
...ghen soude/eñ soude hem dit costelijck ju-
...el nemé waert eenichsins in zijnder macht
...er na is hy hem des nachts in zijné slaep
...t eenen Messe toegheuaren: eñ midts dat
...hem meynde te doorsteecké/so heeften Ce-
...in een gespickelt scherpsichtich dier ver-
...ert dat noch heden s'daechs Lynx gehee-
...woort / int Duytsch een losse: eñ gheboot
...iptolemus dat hy hem weder met zijnen
...gen aent vlieghen maken soude.
...ier mede eynde Calliope haer liedeken/
...ie Nymphen eendrachtelijck seyden dat

 wy lie-

wy lieden den prijs behielden/ des niet tegen staende en wouden die Pierides gheensins toelaté/mer seyden euen wel datse ons noch verre te bouen gingen. Gemerct seyden wy dat ghy liedẽ noch niet te vreden en sijt/ ghy en moet noch verwonnen sijnde ons bespot ten/so sullen wijt v wel vergelden ende doen tgene dat ons de gramschap raden sal. Met alle dese woordẽ en deden sy niet dan lachen en spotten/terstont veranderde haer de stemme in een heessche schetteringe/ die pluymen wiessen haer terstont ten naghelen wt / hun monden werden in becken verandert / ende zijn aldus na die wildernisse gaen henẽ vlieghen/verandert zijnde in exteren/ ende tot noch toe is haer lieden het snateren ghebleuẽ/ ende souden noch gheerne wat seggen/consté zijt eenichsins by gebrenghen/ maer neense tis haerlieden wel verboden.

Hoe die Muse verwonnen. (margin)

Dit pierides in exteren verandert. (margin)

Dat seste boeck der veranderinghen oft transformatien Pub. Ouidij Nasonis..

Pallas ghehoort hebbende alle dese ge schiedenissen/ seyde dat die wrake t rechte gheschiet waer/ ende dacht n haer seluen dattet niet genoech en i dat wy yemant prijsen / ten sy dat wy ooc ghepresen worden. Ick en sal geensins lydi dachte sy/ dat onse authoriteyt dus verac sal wordẽ/ maer sal Arachne van Meonie haer opgeblasen vermetelheyt oock wel ve leeren

eeren/ die welcke op haer constich weuen zo
eer betroudt/ als dat sy my geensins en sou-
e willen wijcken.

Dese Arachne was vā cleynder afcoemst/
maer zeer vermaert om haer consten wil.
Haer vader hiet Idmon eñ was geborē vā
der stadt Colophon/ haer moeder was ouer-
edē/ eñ sy hadde eenē man die oock vā cleyn-
er afcoemst was. Sy hadde door alle die v-
maerde steden vā Lydien gewandelt om enē
naem eñ een fame te behalen/ eñ was woon-
achtich in eē cleyn stedekē geheten Hypepa.
Die Nymphen die doen ter tijt in die omlig-
gende wijngaerden eñ riuierē woonachtich
waren hadden diewils dese Arachne besocht
om haer constich werck te sien. Niet alleen
en was het ghemaect werck lustich om aen-
sien/ maer oock tgene dat sy noch onderhan-
den hadde.

De fabel van Arachne.

den hadde. Jnt weuen/ſpinnen ende napen/
hadſe ſoo groote gracie/datmen lichtelijck be
kennen mocht datſe van Pallas hadde ghe-
leert gheweeſt / d'welck ſy nochtans niet be-
kennẽ en woude/maer ſeyde datſe wel ſoude
tegen Pallas ſelue derren om d'beſte weuen.
D'welck vernemende Pallas/heeft haer zel-
ue in een oudt wijf verandert/eñ is aldus by
Arachne gecomen ſteunende op een ſtocxken/
eñ ſprekende aldus: Der ouder lieder raet en
is niet te miſprijſen/want ſy door lange expe-
rientie eñ vſantie gheleert zijn: daerom mijn
dochter en wilt mijnen raet niet verſmaden:
behaelt vry lof eñ eere onder die ſterffelijcke
menſchen/maer en wilt tegen die Goden oft
Goddinnen nimmermeer yet beſtaẽ/bidt die
Goddinne Pallas om genade/die ghy ſo dic-
wils met opgheblaſenheydt vertoornt hebt/
eñ ſy ſalt v gheerne vergeuen. Arachne aen-
ſiende Pallas met dweerſchen ooghen heeft
haer werck datſe onder handen hadde ver-
laten/hebbende die hant al gereet om te ſlaen.
Eñ met eenen arren moede heeft Pallas in
deſer manieren geantwoort: Ghy ſotte oude
quene begint ghy alreede te raſen? nv moech-
dy wel bekennẽ dat ghy veel te lange geleeft
hebt/gaet henen v Dochters bekijuen/want
met my en hebdy niet te doen. Jck ſal my
ſeluen wel connen beraden/dus gaet ghy he-
nen wandelen / want mijnen ſin en moechdy
niet veranderen. Waerom en coemt Pallas
zelue niet voort/ende betoone watſe bedrijuen
can? Want ghijt alſo begeert/ ſeyde Pallas/
ſo ſalſe ſeker comen. Terſtont verliet Pallas
haer oude ghedaente/eñ gaf te kennen wie ſy

was. Alle die Nymphen die daer tegenwoor-
ich waren deden die goddinne eere eñ reue-
entie/alleenlijck wtgenomẽ die onbeschaem
e Arachne / nochtans wertse root in haer
ensicht/ende daer na terstont weder bleeck/
elijck de locht des morghens metter sonnen
pganck root is/ende terstont daer na weder
leeck wort/ende keert in haren ouden staet.
rachnes ghinck altijdt voor in haer werck
ĩ conste te toonen/dwelck meer tot haerder
erderffenissen dan tot haerder eeren was.
allas sonder langer beyden begheerde met
aer oock wel te strijden. Dus zijn sy beyde
eder ghesesen hebbende elck bysonder haer
erck voorhandẽ. Elck nam haer scietspoel
ĩ maecte haer aent doorschieten / drijuende
en doorslach met der laepẽ wel vast aẽ mal-
nderen: sy warẽ beyde euen neerstich want
e hope der victorien benam haerlieden een
root deel des arbeyts. Daer sachmen seer
stelijck purpur int lijnwaet weuẽ/ooc qua-
ender alderhande coleuren in/ghelijct ghe-
eynlijck in den Regenboghe te doen plach.
n dese conste en wert het Goudt oock niet
espaert / want onder en tusschen werden
ock fijne Gout draeyen in geschoten. Elck
eef de in haer werck eenighe antijcsche fa-
ule oft Historie. Pallas weef de in haer lijn-
aet den twist dyer t'anderen tijden tusschen
er eñ Neptunus/aengaende der insettingẽ
t naem geuẽ der stat Martis geresen was.
aer hadde sy die twaelf goden gemaect/eñ
ck van hunlieden ghesesen eñ gehabitueert
n zijnẽ eysch eñ weerdicheyt. Midden inden
oop sadt Jupiter in zijn maiesteyt: ooc was-

 ser

ser Neptunus die met sijnē scepter die aerd
geslagē hebbende/ hadder een peert wt doe
springē/ bewijsende dat hy hier mede die sta
bescherimer wilde. Maer haer seluen hadd
sy gemaect hebbende eenen schilt inde hand
eñ een lancie/ eenen helm op haer hooft/ end
voor de borst eenē schilt daer thooft vā Me
dusa in geschildert stont/ eñ hadde/ soot sche
met haer lancie die aerde oock geslagē/ wae
wt datter een olijftacxken ghesprooten wa
geladen met vruchten/ waer af alle die gode
verwondert zijnde/ hebben tvonnis tot hai
voordeele ghewesen. Ende op dat Arachn
bekennen mocht wat loon datse om haerde
vermetelheyt verwachten moeste/ so heeft z
noch aen elcken hoeck des lijwaets een e
empel geweuen van sommige die oock ta
deren tijden tegen den goden gheopponee
hadden. Indē eerstē hoeck was Hemus d
coninck vā Thracien met zijn wijf Rhodop
die beyde in bergen verandert warē / om dat
haer die eere haddē doen attribuerē die Ju
piter eñ Junoni alleen toebehoorde. Inde
tweeden hoeck was Pigmea geconterfeyt
die welcke om datse hadde geseyt datse scoo
der was dan Juno/ verandert was in een
craen/ eñ oorlooghde na haer veranderin
altijt tegen haer selfs volck. Inden derd
hoeck stont gheweuen Antigone die docht
vā Laomedō/ die welcke om datse veel scoo
der zijn wilde dan Juno selue/ wert in een
oyeuaer getrānsformeert/ zoo dat haer do
haren vader Laomedon noch oock het rij
Ilion niet te bate en quam. Inden lesten
vierden hoeck was Cynara die coninck va
Assirie

Den schilt van pallas wort ge meynlijc Egis ge heeten.

Hemus ende Rhodo-pe in ber gen ver andert.

Pigmea in eenen craen.

Anti-gone in eenen oyeuaer.

Cynara in eenen steen.

Assirien/ die welcke zijn dochters omhelsen dese waren in gradē des tempels Junonis verandert/om datse schoonder wouden wesen dan Juno selue) noch scheen te schreyen/ hoe wel dat hy oock in eenen steen verandert was. Ronts om haer lijfwaet hadde Pallas eenen crans oft cyraet van olyuen gemaect daer sy mede vreede eñ eendrachtichz beteeckende/eñ volmaecte in deser manieren haer werck. Arachnes hadde ghemaeckt hoe dat Jupiter inde gedaente van eenen stier Europam wech vuerde/ desen stier eñ die riuiere waren zo wel na d'leuē gheconterfeyt dat het geensins om verbeterē en was / het scheē puerlijck wie die figuere aensach/dat Europa die aerde aensach/ roepende haer gesellinnen te hulpe/eñ datse haer voeten opwaerts trock/op datse vandē watere niet nat en souden worden. Oock weefde sy hoe dat Asterie vanden Arent tegen haer danck wech gevoert wert. Hoe dat Jupiter by Leda quam slapen in gedaente van eender swanen. Hoe dat Jupiter met Antiopa boeleerde in forme van eenen Satyr/ eñ wan aen haer twee kinderen. Hoe dat Jupiter Alcmenam bedrooch inde gedaente van Amphitrio haren man. Hoe Jupiter Dane vercrachte in forme van gulden regen/ eñ Eginam in een gedaente van viere. Hoe dat Jupiter Mnemosinem onteerde in gelijckenisse van eenē herder/eñ Deolim in gedaente van een serpent. Hoe dz Neptunus willende byde dochter vā Eolus slapen/hadde de figuere vā eenē jongen stier aengenomen. Hoe hy hem verandert hadde inde gedaente van riuiere Euippeus

Asteria vanden Arent wech gevuert Jupiter by Leda in een swane. Jupiter by Antiopa in een satyr.

peus. Hoe hy aen Iphimediam twee kind
ren wan/ Othus eñ Ephialtes. Hoe hy in
gelijckenisse van eenẽ ram by Bisalpis sliep
Eñ in de ghedaente van een peert met Cere
eñ Medusa boeleerde. Oock hoe dat hy m
Melantho sliep hebbende die figure vã eene
delphin. Alle dese dingen waren zoo wel o
hun maten eñ na d'leuen ghemaeckt/ dat h
seer ghenuechelijck om aensien was. Oo
stont daer Phebus gheconterfeyt met zij
boerachtighe cleederen / somtijts oock ind
gedaente van eenẽ hauick eñ van eenen leeu
Hoe dat hy in zijn herders cleederen Isse di
dochter van Macareus bedrooch. Hoe da
Bacchus by Erigone quam in de figuere v
een wijndruyue. Eñ hoe dat Saturnus de
Centaurus Chiron wan inde gedaente va
een peert. Beyde de lijsten hadse zoo const
lijck met vael eñ lieflijcke bloemkens vercier
dattet Pallas selue niet en soude cunnen ver
verbetert hebben. Waer af die goddinne zee
toornich zijnde / heeft het lijwaet terstont i
stucken geschuert. Ende heeft Arachne me
der schietspoelen seer begost te slaen. Arach
ne niet willende dese iniurie verdragen / heef
haer seluen aen die galge van haer getou ver
hangen. Pallas greepse terstont in haer ar
mẽ eñ hiefse opwaerts/op datse niet verwor
gen en soude/seggende: Ic wil wel hebbẽ (gh
onsalige) dat ghy hangt/maer wil dat ghy le
uende sult blijuẽ hangẽ eñ op dat ghi vã uwe
nacomelingẽ geẽ beter hope en crijcht dã van
v seluen/zo geue ick dien oock sulcke pene als
datse tselue sullen lijden dat ghy nu ter tijt
lijdende sijt. Dit seggende heeft syse met den

sappe

Jupiter by Alcmena in gelijckenis van Amphitrio Jupiter by Danae in tonen gulden regen/ ende by Egina gelijck vier.

ppe vā een veninich crupt besprengt/eñ ter
ont rees haer t'hayr wt/ de oorē eñ dē nuese
rginghen/t'hooft eñ t'gantsch lichaem ver-
inderden / ter sijden creechse cleyne dunne
enkens/eñ die reste van haer lichaem bleef
eenen dicachtigen buyck verandert/weten
elckē sy noch dagelijcx haer gareken spint/
de(in een spinnecop verandert zijnde)exer-
ert noch t'gene datse voor haer veranderin-
te doē placht. Van dese veranderinge wert
gantsch Lydien/Phrygien/eñ voorts ouer
zeer ghesproken. Arachne wert zeer be-
necht van haer mede gesellinne Niobe/diese
nderen tijden wel ghekent hadde/ eer datse
ehoudt was/ eñ die wijle zy noch in Meo-
en woonachtich was. Eñ al hadde Niobe
n dese punitie wel ghehoort nochtans en
ertse des niet te beter / noch tegen den Go-
n goedertierender. Mer om veel saken was
hooueerdich eñ opgheblasen: Ten eersten
n datse eenen so rijcken eñ machtigen man
dde/om datse beyde van so edelen eñ groo-
n geslachte waren/eñ meestendeel om datse
schoon geselschap van kinderen hadde.

Het geschiede op eenen tijt dat Manto die
chter vanden waersegghere Tiresias/ ver-
ult sijnde metten geest der prophecyen/had-
ner al gaen roepen: Ghi vroukens vā The-
n bereyt v haestelijck totter sacrificien van
r goddinnen Latona eñ haerder twee kin-
ren. Croont uwe hoofden met lauwerbla-
ren/want die Godinne heuet door mijnen
ont aldus gheboden. Dit ghebot wert ter-
ont volbracht/een yegelijc bereyde hem tot-
r sacrificien/ men ghincker terstont met

Arachne in een spinnecoppe verandert.

De fabel van Niobe met haer kinderen.

hoeikens eñ cranskens die Goddinne eeren alsoot Manto gheboden hadde. Eñ de wyle datmen hier mede besich was / soo is Niobe voortgecomen in seer costelijcke gulde cleederen/hebbende met haer eenẽ grooten sleyp van Maechden eñ Joffrouwen. Die welcke ouer al seer hoouerdelijcken siende/ heeft in deser manieren begonst te roepen ende te tieren: Wat gaet v lieden ouer ghy Vrouwen/ dat ghy den goden so groote eere bewijst die ghy dagelijx voor oogẽ siet/ eñ dat ghy deese Latona sulcke sacrificie aendoet/my en wort eere noch sacrificie aengedaen. Het is eenen yegelijcken nochtans kenlijck genoech dat ick Tantolũ voor eẽ vader hebbe / die onder al dander alleen weerdich is geweest der goden tafelen aen te rueren: mijn moeder was een vanden Pleiaden/ haer vader den groot machtigen Athlas/die op zijn schouderẽ den hemel draecht:van mijns vaders wegẽ heb ic Jupiter tot eenẽ groot vader/eñ vã mijns mans weghen heb ick den seluen tot eenen swagher/ eñ nochtans en isser noch niemant die my eenige sacrificie gedaen heeft. Tgeheele lantschap Phrygia is my onderdanich die mueren eñ inwoonders van Theben die mijnẽ man Amphion met zijn soet snaerspel by een dus v̈gadert heeft/ zijn al onder mijn eñ mijns mans subiectie. Ende ist dat ghy mijnẽ staet wel aensiet/ghy en sulter anders niet dan groote costelijcheyt eñ rijcdommen in vinden. Noch laet ick staen de schoonheyt mijns aensichts / die seuen sonen ende seuen dochters die ick ter werelt gebracht hebbe: segt my nu en heb ick niet een groote oorsa-

ke my te

p te verheffen? waerom ist dan dat ghy
Latona die maer van eenen ruese geco-
en is/meerder eere eñ reuerentie bewijst
my? uwe goddinne in is doch in hemel/
och eerde willecoome. En weet ghy lie-
niet dat haer die aerde (doē sijs van doen
e) een cleyn plaetsken weygerde/ daer
dde moghen baren? En is sy ten lesten
van die gantsche werlt verstooten ende
nnen zijnde/ in een cleyn onstabel eylan-
n Delos ghecomen/ daerse god wouts
kinderē gebaert heeft? Ick hebber nu
riiij. ghehadt/ moet ick dan niet wel on-
felijck salich geheeten worden/ eñ zalich
en? In rijcdominē eñ heerschappye ben
machtich/ dat my de fortuyne geensins
erē en mach. Het goet is my in so groo-
eruloedicheyt aenghecomen/ als dat ick
iet meer en vreese: Want al naeme my
fortuyne deen deel van mijnen kinderen
ude icker noch meer dā Latona behou-
. Dus laet alle dese ceremonien ende on-
oorlijke sacrificiē/ eñ worpt dese lauwer
ikens van uwe hoofden. Terstont wert
coninginnen ghebot volbracht/ sy lieten
sacrificie onuolmaect staē/ nochtans eer-
sy die goddinne Latona metten monde
netter herten so zy best mochtē. Latona
de de groote opgheblasenheyt vā Niobe/
mochtet niet langer verdraghen/ maer is
stelijck totten berch Cynthus ghegaen/
r zy haer twee kinderen Apollo eñ Dia
ghevonden heeft/ deese heeftse aengespro-
n in deser manieren:
iet hier lieue kinderē uwer beyder moeder
die u zo

die v so hoochlijc gebaert hebbe / en die naest Juno die hoochste/die weerdichste onder all die goddinnen / nochtans twijfelen die sommige noch/ oft ick een goddinne ben oft niet Men sal mijne sacrificien gantsch te niet doen ten zy dat ghijer toe helpt. Noch en is my dit quaet niet alleen pynlijck / want die dochter vandē ongodvruchtigē en boosen Tantalus heeft my grootelijck ghelastert/seggende dat haer kinderen van meerder weerdicheyt en authoriteyt zijn dā ghy lieden. Sy volcht haren vader int qualijck spreken seer / want sy my heet berooft te zijne van kinderen / Godt gheue dattet met haer aldus ghestelt mach wesen als sy my heet te wesen. Daer nae soude sy haer bede gedaē hebbē/ maer Apollo en Diana hebben daer op terstont geantwoort aldus: Het is genoech alderliefste moeder/ wy hebben uwe redenen seer wel verstaen / en dit seggende/zijnse terstont van daer na Theben geulogē. Buyter der stadt van Theben was een schoon breede pleyne / daer die zonen van Niobe haer peerden in groote pompe ende costelijcheyt te berijdē plegen. In dese pleyne was Ismenos den ousten zoone van Niobe/ desen de wijle hy zijn peert bereedt/ makende int rijden menigē keer/ wert met eenen sicht onuersins doorschoten/zoo dat hy van sijnen peerde ter aerden doot viel. Sijnen broeder Sipylus hoorde vander locht ooc eenē sicht comen/ en maecte hem terstont aent loopen/ willende den slach schouwen(Gelijckerwijs als dē stierman eenige doncker leelicke wolcke siet / terstont laet hy alle die zeylen strijcken/op dattet toecomende onweder hem niet

en hin-

n hindere.) Maer zijn loopē quam hem lut-
il te bate/want den sicht gheraecten achter
den necke/zo dattet voor ter strotē wtquā.
)ese is oock van zijnen peerde ter aerdē doot
vallen. Phedimus eñ Tantalus verlaten
bbende hun peerden / bereyden hun om te
orstelen : eñ die wijle zy int worstelen borst
gen borst stonden/zo werden zy beyde met
nen pijl doorschoten/ ende vallende deen op
nder ter aerden/ hebbense tsamē den geeest
geuen. Alphenor willende zijn broeders te
ilpe comen/ isser terstont by ghecomen om
n pijl wt te trecken / maer die wijle hy hier
ede besich stont/zo creech hy vandē seluen/
ant Apollo heeften van bouen met eenen
il het ingewant oock doorscoten. Eñ somen
n pijl meynde wt te trecken/ zo bleeffer een
oot stuck vander loosen aenhangen/ zo dat
terstont den gheest metten bloede gaf.
amasitō wert met eenē pijl in zijn haessene
schoten: dese wonde en soude hem noch die
ot niet gedaen hebbē/ maer als hy den pijl
eynde wt te treckē/ zo quammer hem noch
nen inde k ele geschoten tot die vederen toe/
aer af het bloet in so grote ouervloedichyet
lt spuytte/ datter den pijl weder mede moest
t comen. Ilioneus den lesten / siende dit
oot ongeluck/reyete zijn armen ten hemel/
alle ghy Goden/seyde hy(niet wetende dat
en in desen noot alle die Goden niet en be-
orde aen te roepen(wilt my doch sparen.
pollo wert duer dese woorden beroert/mer
pijl was alreede onderwegē/ nochtans en
t desen iongelinck geen harde doot / want
terstont met een cleyn wondeken sterft.

Alle dese dinghen werde Niobe vercondicht de welcke op die goden seer vergramt sijnde, verwonderde haer hoe datse tegē haer kinderē ende tegen haren man Amphion sulcke macht mochtē hebben/ want Amphion hadde hem seluen van ongenuechte met eenē messe oock doorstekē. Och hoe grote differentie wasser nu tusschen dese mistroostige Niobe / eñ die opgeblasen Niobe/ die te vorē het volck van die sacrificie Latone gedreuē hadde? Al cryjs-schende eñ tierende is sy by haer doode kinderen gecomē / cussende eñ omhelsende deen voor dander nae. Daer nae heeftse haer handen opgeheuen naden Hemel/ roepende in deser manierē. Versaedt v nv o wreede Latona versaedt v met mijn kermē/ suchten eñ weenen. laet vry v herte met mijnen druck ende ongheluck versaden. ghy mueght v nu wel gaen beroemē eñ grootelijck verheffen/ van dat ghy my vā mijn seuen sonē berooft hebt. Nochtās en hebt ghy noch niet teenenmael die victorie behaelt/ want bouē alle dit ongeluck zijn my noch meer kinderē by gebleuen/ dā ghy in tgeluckichste vā uwen leuē opt gehadt hebt/ so dat ick selue noch na alle quade fortuynen den prijs behoude. Nauwelijcx en hadde sy dese woordē voleyndt/ daer en wert eenē pijl gehoort die wter locht neder daelde zo datter eē yegelijck af veruaert was/ wtgenomē Niobe die in alle quaet verstout was. Die seuen gesusters waren daer gecomen in roucleederen om haer broeders te bescreyen vandē welken datter een was die treckende den pijl wt haer lichaem is op harē broeder doot geuallē. Dander willende haer moeder

troosten

hoosten creech oock vande zeluen/ende is op
her suster ooc doot geuallē. Dander vliende
vergeefs / is oock neder ter aerden geuelt/
mma die ses werden alle verslegen so dat-
maer een ouerbleuen en is. Dese heeft die
meder met haer cleederen bedeckt/ och La-
na seyde sy laet my dit leste eñ ionckste kint
ch behoudē/ voor dit alleen ist dat ick bid-
. Die wijle sy dese woorden sprack/so wert
leste meyskēn daerse voor badt oock ver-
gen. Doen viel Niobe ter aerdē schreyende
haer verslagen kinderen eñ man/ eñ is vā
oote droef heyt stijf gewordē. T'hayr bleef
beruerlijc hangē/het coleur des aenschijns
rghinck in haer so datmen aen haer gheen
uen meer en sach. Die tonge heylde aen ha-
n mont/die aderē en consten haer niet meer
rrueren/den hals bleef onbewegelijc staen/
tten armen en condese gheen gesten meer
drijuen/die voeten bleuen aen die aerde ge-
sticht/eñ ten lesten wertse geheelijck in een
rde rootse verandert. Nochtās bleefse (soot
een) al schreyende staen. Terstont stonter
n groote buye van windt / op diese in haer
nt voerde / eñ daer op t'hoochste van eenen
rch geset/schijntse noch dagelicx te screyen.
ie inwoonders van desen lande siende die
ake die Latona geexerceert hadde/werdē
re beureest/eñ deden die Goddīne groote
e eñ sacrificie aen. Eñ so men gemeynlijck
doen plach/ een yeghelijck vertelde andere
rgelijcke geschiedenissen eñ wraken die hy
zijnen tijt ghesien hadde. Onder hum allen
asser een die zijn redē by bracht in deser ma
eren: Die boeren van Lycien/seyde hy/en

Niobe in een Rootse veran- dert.

M hebben

hebben oock ongeloont met der Goddinnen Latona niet gespot. Daer af ic v die historie wil gaen vertellen / hoe wel datse plomp is/ mits dat die boeren oock plomp warẽ: Ick hebbe selue d'water gesien daer dese dinghen geschiet zijn/ die ick v lieden sal gaen vertellen. Mijn vader hadde my op eenen tijt wt ghesonden om zijn Ossen te gaen soecken die hem gestolen waren/om dat hy zo oudt was dat hijt selue niet en conde beloopen / eñ gaf my eenen leytsman die my in Lycien leyden soude (hem was gheseyt datse den dief derwaerts gestoudt hadde) want ick den wech niet en wiste. In Lycien gecomen zijnde / eñ ouer al soeckende/hebben wy daer midden in een staende water eenen altaer gesien met asschen geladẽ / eñ rontom met riet omwassen. Daer bleef mijnẽ medegeselle wat stille staende/eñ seyde heymelijc in hem seluen/ god zy in onse hulpe. Diesgelijcx seyde ick oock. Daer nae vraechde ick hem oft desen outaer daer stont ter eeren van eenige vanden Naiaden/ oft van Faunus/oft vã eenigen anderen god oft goddinne. Op desen outaer / seyde hy/en wort geenen wildẽ God oft goddinne geeert maer is den outaer van de goddinne Latona die tanderen tijden alle die werelt door van Juno geiaecht wert/ zoo datse nauwelijcx in het eylant Delos gebliuen en conſt/dat doen ter tijt noch dreef. Maer int voorseyde eylant Delos gevloden zijnde heeft in eenẽ dadelboom teghen den danck van Juno twee kinderẽ gebaert. Eñ men seyt datse van Juno wt dit eylant weder verdreuen wert / zoo datse met haere twee kinderen inden schoot

wech

werch loopen moest. Int loopen creechse zoo
grooten dorst / datse van hitte ende van dorst
niet en wist wat beginnen: haer kinderē had-
den haer borsten heel wtgesogen / zoo dat die
ock niet meer te drincken en hadden. Daer
achse in een dellinghe een staende waterken
ggen/ eñ by dit waterken waren sommighe
oeren dijer teenen eñ biesen vergaderdē. Na
it waterken is Latona gegaen om te drinc-
en. Maer die boeren wildent haer verbiedē/
en welcke sy geantwoort heeft in deser ma-
ieren: wat wilt ghy my d'water verbieden
at eenen peghelijcken ghemeyn is? en weet
hy niet dat die sonne/die locht/ende het wa-
er eenen pegelijcken van natueren ghemeyn
jn? Nochtans bid ick v dat ghijer my aflaet
ebruycken tot mijnē nootdruft. Ick en ben
ier niet ghecomen om my daer inne te was-
hen/maer om mijnen onlijdelijcken dorst te
erslaen. Eenē dronc waters sal my zoet bo-
ē alle dinck zijn/oock sal ic bekennē dat ghy
edē my d'leuē met desen water sult verlengt
ebben. Eñ ist dat ick v lieden niet en deere/
ebt immers eenich medelijdē met dese twee
nderen die zo bermhertelijck die armkens
t reycken om den grooten dorste diese lijdē.
Die en soude door dese vriendelijcke eñ soete
neeckinge niet beroert geweest hebben tot
nedelijden eñ compassie? Des nochtans niet
genstaende en wilden die boeren niet ghe-
engē datse drinckē soude / maer met wreede
woordē hebbense gedreycht te slaen ten waer
atse van daer ginck. Dit en was hunlieden
och niet genoech/ maer hebben met dē han-
en eñ voeten d'water heel beroert gemaect.

Waer af die Goddinne so seer verstoort wert
datse teenemael haren dorst vergat. Sy liet
haer bidden eñ smeecken / ende reyckte haer
handen ten Hemel seggende: Nv bid ick den
Goden dat ghy lieden ten eewighen tijden in
dit water moecht blijuẽ woonen. Der God-
dinnen bede wert verhoort/ die boeren ghin-
ghen terstont onder d'water duycken / ende
quamen daer na somtijts weder eens bouen/
swemmende somtijts bouẽ d'water/somtijts
rustende op den cant vandẽ Watere/eñ noch
ter tijt doen sy hun beste om te kijuen eñ on-
der d'water te queeken/al ist datse nochtans
heesch zijn. Al worden sy van veel te kijuen
swillende eñ opgeblasen/sy en laten nochtans
noch niet af haer breede becken dagelijcx op
te doen. T'hooft wies hun vast aen den rug-
ge/t'schijnt dat hunnẽ hals noch onuolmaect
staet/den rugge hebben sy groen / den buyck
die d'meestedeel des lichaems beslaet/is wit:
eñ met den cortsten ghesept/sy werden alle in
nieuwe vorssen verandert.

De boeren in vorssen getransformeert

Na dat desen nv zijn narratie voleynt hadde/
ghinck een ander oock wat beginnen te ver-
tellen vanden Satyr Marsias / den welcken
Apollo vilde/om dat hy tegẽ hem om d'beste
wilde spelen. Eñ die wijle hy geuilt wert riep
hi Apollo toe:waerom ist dat ghi mi d'mijne
ontrect/o Apollo/sekerlijck die pijpe en was
vã sulcker weerden niet als dat icker dit om
soude lijden. Des niet teghenstaende werdt
hem die huyt heel afgetogen / so dat zijn heel
lijf maer een wonde en was: doẽ sachmẽ van
alle canten die bloote zenuwen / die arterien
jagen/die claer pees keus eñ het ingewãt rue-
ren/

Vanden Satyr Marsias.

Marsias wort gevilt.

en/doen wert den armen Marsias vā eenen
elijcken zeer beclaecht/als vanden Nym-
n/Satyren/Herders/ia oock vā den hoo-
e Olympus: het bloet ontuiel hem ter aer
in so groote oueruloedicheydt dat het in
tter verandert zijnde een Riuiere maecte/
anoch ter tijt na zijnen name Marsias ge-
mt wort. Van alle dese gheschiedenissen
se weder ghecomen te vertellen van die
lagenen die daer op d'aerde laghen. Van
phion eñ vā sine kinderē wert daer groot
baer/maer die opgeblasen Niobe en wer-
niet zeer beclaecht/ dan alleenlijck vā ha-
broeder Pelops/die welcke na dat hy zijn
deren van zijn borst ghescheurt hadde eñ
zijn schouderen/toonde zijn yuoore slinc-
houdere/die nochtans so leuende eñ lijf-
wich stont als zijn rechte.

esen Pelops hadde tanderē tijdē vā Tan
als zijnē vader dē godē in eē bancket voor
ient geweest / om te experimenterē oft de
den ooc alle dingē wel wisten. Die goden
wetende waerom dattet gedaē hadde ge-
est/en wildender niet af proeuē/dan alleen
ces dier de slincke schouder af at. Die go-
vergaderdē alle die leden by malcanderē
eden Mercurius die siele wederom wter
en halen: dus wert Pelops weder totten
een gebracht. Maer doen die Goden sagen
ter die slincke schouder noch aen gebrack/
hebbē sy hem een yuoore schouder gemaect
dat hy alle zijn leden noch soude schijnen
hebben. Die borghers ende Edele van alle
omliggende steden/als Argos / Sparta/
icene/Calidō/Orchomenos/ Corinthien/

De fabel van Pe- lops met zijn yvo- re schou- ders.

Meſſene/Patra/Cleona/Pylos/Trezen/ eñ
ander ſteden / quamen om den miſtrooſtigen
Pelops te trooſten. Alleenlijck wtgenomen
die van Athenen/ die welcke van hare vyan-
den beleghen waren. Eñ ten leſten werdenſe
wederom verloſt vandē coninc vā Thracien
Thereus. Na dat de vyandē van Athenē ver
dreuen warē/zo creech Thereus des coninx
Pandions dochter tot eenen wijue: hoe wel
dattet tegen den wille van Juno eñ Hyme-
neus des Gods vander bruyloften was. De
helſche goddinnē Eumenides genaemt/ hiel
den die keerſen / niet der blijſchappen / maer
des drucx eñ verdriets. Deſe bereyden oock
het bedde daer de bruyt met haren nieuwen
man ſoude gaen ſlapen : bouen opten Hemel
vander coetſen ſadt alle den nacht ouer den
ongeluckigē nachtuyl. Nochtans dochtet den
ouders een groot gheluck te weſen datſe haer
dochter een ſomachtigen coninck van Thra-
cien gegeuen hadden: eñ dancten den Goden
van datſe tot een ſulck geluck ghecomen wa-
ren:gebenedijende die vre eñ den dach dat zy
Thereus den wreedē tyran opt geſien oft ge-
kent hadden. So luttel wiſten ſy van het on-
geluc datteter noch namaels wt rijſen ſoude.

De fabel van Progne ende Philomela.

Na dat Progne vijf Jaren met haren Man
ghewoont hadde/ heeft zy op eenen tijt met
hem begonſt te couten in deſer manieren.
Jſt dat mijn bede tot uwaerts yet vermach/
ſo laet my eens mijn ſuſter Philomela gaen
beſoecken/ oft laetſe hier eens by my comen/
ghy ſult mijnen vader belouen datſe terſtont
weder na huys keerē/ſal/ want het waer my
een groot ſolaes dat ickſe eens mocht aen-
ſchouwen.

chonwē. Terstont dede die coninck zijn sche-
pen bereyden / eñ is selue nae Athenen gaen
zeylen. Daer comende heeften den Coninck
Pandion willecomme geheeten/eñ heeft hem
blijdelijck eñ eerlijcken ontfangen. Daer be-
gonst Thereus te vertellen die sake waerom
hy gecomen was/ eñ waerom dat hy vā zijn
huys-vrouwe daer gesonden was: seggende/
waert dattet hem beliefde sijn dochter mede
te laten varē/men soudse hem terstont weder
thuys senden. Terstont quam die machtige
eñ schoone Philomela aenghetreden als oft
een goddinne gheweest hadde / zoo costelijck
was zy toegemaect eñ verciert. Op haer wt-
nemende schoonheyt wert Thereus seer ver-
lieft eñ tot oncuysche begeerten verwect / die
hem van natueren aengeboren waren (want
alle die van Thracien ghemeynlijck tot on-
cuyschheyt eñ begeerte des vleeschs geneycht
zijn) eñ dachte dat hy noch haer camenieren
ende haer voester soude bedriegen/dat hy die
knechten soude verdrijuen diese te bewaren
haddē/eñ dat hy t'geheele rijck noch in ruere
soude stellen / oft dat hyse schoffieren soude
eñ daer na met geweldiger hant ende metten
sweerde beschermē. Summa/hy wert so vie-
richlijck met haerder minnen beuangen/ dat
hy hem nauwelijcx onthouden en mochte.

Het lange beyden begonst hem zeer te ver-
drieten: dus heeft hy tot Philomela die selue
woorden ghesept die hy te vooren tot den co-
ninck gesproken hadde. Ende onder die selue
woorden dede hy oock mede zijn selfs boot-
schap. De liefde maeckte hem welsprekende.
Ende telcken als hyse met te veel biddens

importuneerde/ ſoo ſeyde hy dattet zijn huyſ-
vrouwe hem alſo beuolē hadde te doen: ſeg-
ghende oock dat zijt hem met ouervloedighe
tranen ghebeden hadde te ſegghen. Och hoe
grootelijck was deſen onſaligen Tereus ver
blint. Hy conſt in ſulcker vueghen ſmeecken
ende bidden datmē meynde dat hijt al wt een
goetherticheyt dede/ hoe wel dattet verre van
daer was. Philomela vlooch terſtont haren
vader om den hals/ eñ cuſſende heeft hem ge-
bedē dat hy haer conſenterē wilde haer ſuſter
eens te gaen beſoeckē/ d'welck haer noch na-
maels al te qualijck bequam. Tereus ſiende
het vriendelijc omhelſen vā Philomela/ wer-
ter noch meer op verſot/ eñ hadde ſelue de va
der wel willē weſen/ hy en ſouder eē hair niet
te reynder oft heyliger om gheweeſt hebben.
De coninck wert ten leſtē door haerder bey-
der bede verwonnen/ eñ liet hem gheſeggen.
Waer af Philomela haer ſeer verblijde/ ende
dancte grootelijck harē vader/ achtende voor
haer eñ haer ſuſter een groot geluck te zijne/
t'gene dat grootelijc tot haerder beyder ver-
derffeniſſe was. Den auondt quam aen/ een
yeghelijck ghinck te ruſte/ maer Tereus en
mocht van alle den nacht niet ſlapen/ want
hem quam t'elcken te voren die vtnemende
ſchoonheyt van Philomela/ die ſchoone con-
tenancien/ die ſchoone handen/ eñ t'ghene dat
hy noch niet gheſien en hadde. Des morgens
wel vroech is hy aen zijnen behouden vader
gaen oorlof nemen om weder na huys te zey-
len. Pandion die coninc heeft hem zijn doch-
ter Philomela met ſchreyendē eñ weenenden
oogen beuolen/ ſeggende aldus: Aenghesien
mijn

mijn lieue sone dattet eerlijck eñ behoorlijck
a/so sal ic mijn dochter Philomela mede la-
n varen. Maer ick bidde v op alle de liefde
e ghy tot mywaerts hebt/eñ op die liefde
r Godẽ/dat ghijse wilt bewarẽ eñ bescher-
ren als oft v eyghen dochter waer: dat ghy
y Philomela die eẽ solaes mijns outheypts
also haest alst mogelijck zijn sal (want my
et lange beyden pijnlijck ende verdrietelijck
allen sal) wilt weder senden. Ende ghy mijn
derliefste Philomela ist dat ghy eenige lief-
: tot uwen vader hebt (denct dattet genoech
dat ick v suster deruen moet) so wilt v ooc
nt het wederkeeren haesten. Dit segghende
eeft hijse al schreyende ghecust / eñ begeerde
een teecken der getrouheypt haerder beyder
anden. Daer na heeft hy van hunlieden or-
f genomẽ/eñ gebeden datse van zijnen t'we
en zijn dochter Prognes ende haer soonken
styts souden groeten. Midts dyen creech hy
groote droefheypt dat hy nauwelijcx adieu
gghen en mocht: zijnen sin gaf hem alreede
en quaet vermoeden in.

Na dat Philomela nv in t'schoõ geschildert
chip geclommen was / so hebben sy terstont
fgestekẽ/die riemen werden wt gelept/men
naecte hem terstont aen't varẽ. Tereus van
ijn prope seer blijde zijnde begonst van blij-
chap op te springẽ eñ te seggen: Nv heb ick
ie victorie behaelt/want t'gene daer ick om
ut was heb ick hier met my vercregẽ. Altijt
adde hy Philomela in d'ooge/ ende en const
auwelijcx zijn ongeordineerde begeerlicheypt
etemmen. In sulcker manierẽ sach hy Phi-
omelam aen als den Arent die een Haesken

geuangen heeft/nae dat hijt in zijnen hoogen nest gheuuert heeft soo en can hem zijn prope niet ontloopen: alleleens wast nv oock met Philomela gestelt. Na datse in haer lant gecomen waren/so heeft Tereus Philomelam in een huys ghelevdt dat rontsom met oude bosschagien omcingelt was. Daer gecomen zijnde heeft sy zeer begonst te vreesen / eñ begonst met oueruloedighe tranen te vraghen waer haer suster waer. Tereus niet willende daer nae hooren/ heeft terstont het huys toe ghesloten ende heeft haer zijn onbehoorlijcke begeerlijckheyt ontdect. Eñ hoe wel datse seer deerlijck haren vader/haer suster / eñ bouē al die Godē te hulpe riep/so en liet hy nochtans niet op die jonge Maecht te vercrachten/ die hy te voren als Vader eñ ghetrouwe vriendt hadde belooft te bewaren. Nae datse weder wat tot haer zeluen gecomē was / begonst sy heur hayr wt te treckē slaende voor haer borste/eñ met wtgereyctē armen heeftse begonst te roepen: O grouwelijck feyt / o wreede tyran/die door mijns vaders sorchuuldich beuelen/noch door mijn biddē eñ smeeckē/ noch door mijnen maechdom/noch oock door die eere diemen tottē Houwelijckē staet behoort te dragen niet en hebt beroert geweest / ghy hebt nv alle dingen in roere gestelt / van my hebdy v Hoere gemaect/eñ zijt mijnen vyant geworden. Waer af ghy wel een groote punitie behoort te verwachten. Segt ghy onsalige/waerom en beneemt ghy my terstont het leuen niet / op dat ghy geen oorsake meer en hebt soo leelijcken eñ onbehoorlijcken feyt te bedrijuen? Waert dat ghijt van te voren

gedaen

maen hadt eer dat ick onteert was/het had
wer beyden goet geweest. Jck en soude im-
mers tot dese schande niet gecomen zijn. Jst
dae nochtans dat de Goden dit gesien hebben/ist
datse noch eenige macht hebben/oft isser noch
yet geheels in my gebleuen/ghy en sulles onge-
straft niet gedaen hebben. Jst dat ic noch eens
onder t'volck comen mach/daer sal ic terstont
u rout bedrijf eenen yegelijcken openbaren. Ende
is dat ick in dit bosch immers besloten moet
bliuen/so sullen die rootsen ende wildernissen met
mijn clagen ende weenen veruult worden. Die
Elemelen moeten mijn gheclach aenhooren/
ende isser noch eenighen God in/die wil hem
mijns ontfermen. Tereus van dese woorden
seer vertoornicht zijnde/ende grootelijck vree-
sende dat zijt noch haer suster seggen mochte/
heeft terstont zijn mes wtgetrocken. Daer
nam hy Philomela by den hayre ende heeft
haer die handen achter den rugge gebonden.
Philomela siende dat hy t'sweert wt getroc-
ken hadde / hoepte wel dat hyse terstont ont-
halsen soude. Maer Tereus wt puerder quaet
heyt heeft haer met een tange de tonge wten
monde getrocken ende metten messe afghesne-
den/so datse nv niet meer te roeren en hadde
dan het cleyn lapken haerder Tongen datter
noch gebleuen was. Het stuck dat hy af ge-
sneden hadde werp hy ter aerden/ daer lacht
ende sperteldeende roerde gelijck gemeynlijck die
deelen vander Slangen te doen pleghen / die
welcke na datse van malcanderen verscepden
zijngen / noch niet af en laten te roeren / ende
het ander deel des lichaems te soecken daerse
aen gestaen hebben. Diesgelijcks oock dese
Tonge

tonge (nauwelijcx en can ickt gelooven) dede groote neerstichept om weder aen haer lichaem te gheraken. Daer nae is Tereus tot Progne zijnder Huysvrouwen ghegaen / die welcke terstont vraechde waer dat haer suster was. Tereus met gheueys de tranē heeft haer gheantwoort datse doot was. Terstont verscheurde de coninginne harē hooftdoeck ende haer costelijcke cleederen / sy cleede haer met rou cleederē om haer suster te beschreyen die nochtans noch niet overleden en was.

In groote droefheit eñ tribulatiē leefde Philomela een gantsch Jaer lanck / wat wilde sy anders gaen beginnen / die hoeders dier van Tereus wegen gestelt warē hieldense gevangen / en dese plaetse was rontom met bergen eñ harde rootsen omleyt / soo dattet haer niet mogelijc en hadde geweest wt deser plaetsen te comen. Sy en hadde nv geen tonghe meer om haer ongeluck te vertellen / maer dē noot dede haer practijcke soecken / sy dede soo vele datse eenē witten doec creech / daer in sy met der naelden eñ met diversche coleuren vā garen ghinck sommige teeckenen naeyen / daer men lichtelijck by bekennē mocht hoe dattet met haer ghestelt was. Alst al volmaect was so heeft een vanden maerten met wijsen ghebeden dat zijt die Coninginne Progne wilde dragen. Die maerte nerghens af wetende heuet ghedaen. Die Coninginne Progne wel neerstelijc gade slaende watter in geteeckent stont / verstont haest den droeven staet daer haer suster in was / nochtans (dat grootelijc te verwonderen is) hiel zijt in haer gedachte so secreet / datse daer een woordekē niet af en

sprack /

nack / noch oock een traenken daer om en ...et/want sy dachte dat den tijt haest comen ...ude dattet wreedelijck genoech ghewroken ...ude worde. Het geviel op eenen avondt dat ...en die sacrificie vā Bacchus gaen doē sou- ...e/de welcke men alle drie Jarē eens te doen ...ach/men hoorde alle die stat door die trom ...etten steken ter eeren vandē god Bacchus. Die Coninginne is ten lesten ooc wtgegaen ...egemaect eñ opgherust ghelijct tot sulcker ...aterien behoorlijck was/hebbende eē hoe- ...eken op haer hooft van wijngaert rancken/ ...en de slincke zijde die huyt van eenen Hart/ ...i op haer rechte schouder een Lancie/ oock ...et wijngaert ranckē verciert/diemē Thir- ...us te heeten plach. Dus is Progne met ha- ...e mede gesellinnē eñ met een grousaem ghe- ...et na die wildernisse al tierende eñ huylende ...eloopen/eñ comende aent huys daer sy wist ...at haer suster was/heeftse die dore met fort ...e open ghestootē/eñ heefter haer suster Phi- ...omela wtgetrockē: daer nae heeft zijse oock ...eghemaect ghelijck sy was om Baccho sa- ...rificie te doen/vercierende haer t'hooft met ...ael/ende ten lesten heeft zijse met haer inde ...tadt getrockē. Als Philomela vernam dat ...y by den huyse was vandē wreedē tyran Te- ...eus/soo begonst sy seer te vreesen eñ te grou- ...velen/so datse vā verbaestheyt bleeck wert. Progne met haer suster ghecomen zijnde in ...en secrete Camer heeft Philomela daer die ...laderē vanden hoofde ghenomē begeerende ...an haer omhelst te wesen. Philomela om ...ie groote beschaemtheyt wil en dorstse met ...oghen niet aenschouwen/maer siende neder

ter aer-

ter aerdẽ beteeckẽde met der hant datse met gewelt van Tereo vercracht geweest hadde. Progne en wist van groote gramschap niet wat beginnen/nauwelijckx en conde sy haer langer onthouden/ sy en moest haer Susters leet wreken. Sy sach dat Philomela begonst te schreyen eñ te weenen/ swijcht suster seyde sy/dit en is met iancken noch crijten niet te wrekẽ/maer mettẽ swaerde oft yet dat noch arger eñ schadelijcker sy dan t'sweert. Ick hebbe my nv te hants tot alle quaetheydt eñ wrake begheuen/ want ick heb inden sin zijn palleys aẽ te stekẽ eñ te verbrandẽ/op datter dyen boosen schelm oock mede een eynde neme/oft ick sal hem die tonge oft die oogen oft die leden die v tot oneere ghebracht hebben met eenen messe af snijden/oft ick sal hem soo tracteren dat ick hem noch hondert steken na zijn doot geuen sal. Ick heb wat quaets indẽ sin/maer ick en weet noch niet wat beginnen soo seer ben ick ghestoort. Die wijle Progne dese woorden sprack/so is Itys haer soonken by haer gecomen. Terstont als sy hẽ ghesien hadde/so nam sy aen hem een oorsake totter wraken/eñ aensiende hem met een fel gesicht/ och seyde sy hoe gelijck zijt ghy uwen vader/ eñ sonder yet meer te seggẽ nam sy een voornemen hem te vernielen. Het kindeken nochtans comende bi zijn moeder heeft haer groote feeste bewesen int groeten/omhelsen/ ende cussen alst gewoon was. Die moeder werter eenichsins door beroert/ende al wast dat die gramscap d'ouerhant behielt/nochtãs moesten haer die tranen noch ten oogẽ wtbrekẽ/ so datse gheuoelde dat die liefde t'herte noch

aet dede vermorwen/ende keerende haer ge-
t nv tot haren Sone / nv tot haer suster/
aerom ist / seyde sy/dat my d'een so groote
te aēdoet/eñ dat dander vā haer tonge be-
ft zijnde my niet en can aenspreken? waer
n en heet dese my niet suster/ gelijck my dit
t moeder noemt? Dus mach ick wel aen
cken hoe wreeden eñ fellen Tyran dat ick
r eenē man hebbe. Het waer ooc een groo-
nde soo wie hem eenighe liefde bewees.
sonder langer beyden heeft sy haren sone
m aen een zijde getrocken als oft een dul
e verwoet dier geweest hadde/hoe wel hy
r die armen toereyckte roepende moeder
eder/nochtans en lietse niet af sy en sloech
n metten sweerde voor die borste sonder
htans haer aensicht daer eens af te kee-
. Eñ hoe wel hy met een wonde genoech
de gehadt hebbē/nochtans viel hem Phi-
mela oock toe eñ stack hem voort die kele
Eñ eer hy wel doot was so hebben sy hem
: stucken van een getrocken. D'een deel
en sy/eñ d'ander stakense aen den spit/alle
Zale daer dit geschiet was/lach met den
de des Kints ouerdeckt. Daer na seyde
gne tot haren man datse een sacrificie be-
t hadde op die maniere van harē lande/eñ
ter maer eenē man by zijn en mochte/dus
e sy alle de knechten eñ Edelen vertreckē/
iende hē voor t'gene datse ghekooct had.
er sadt Tereus in zijn Maiesteyt/ eñ adt
zelfs vlees eñ bloedt in zijn lijf/soo luttel
ren hem die saken bekent. Ende al etende
ft hy tot zijnder huysurouwē geseyt dat sy
m zijnē sone inne roepē soude. Progne en
coste

roste haer grouwelic feyt niet langer verbor-
gen gehoudē/maer begeerde selue wel te ver-
claren hoe zijer mede geleeft had. T'gene dat
ghy begeert/seyde sy / hebdy alreede in v lijf
geten. Tereus rontom hem siende vraechde
waer hy was/eñ so hijen bi zijnē name riep/so
quā Philomela met harē ongeulochtē haire
voort geloopē hebbende t'hooft des kints ge-
ladē/d'welck sy den vader in zijn aensicht ge-
worpē heeft/eñ hadse connē gesprekē sy sou-
de hē villeynicheyts genoech ghesept hebben.

Tereus werp terstont die tafelen/ om roe-
pende alle die helsche goddinnē t'sijnder hul-
pe. Eñ hadde hy hem seluē connen geopenē/
hy soude terstont die deelen zijns kindts wt
geworpen hebben die hy geten hadde. Hy be-
gonst seer droeflijck te schreyen seggende dat
hy t'graf was van zijn eyghen kint. Daer na
is hy die twee gesusters met een sweert na ge
loopē. Progne eñ Philomela liepē so snellijck
voor/datse puerlijck schenē te vlieghen. Phi-
lomela verandert in eenē nachtegael/ vlooch
henen na d'bosch/eñ Progne in de ghedaente
vā een swaluwe/vlooch onder t'dack vā een
huys. Noch dragen sy beyde litteeckenē des
bloets in hare plupmē. Tereus seer droeuich
zijnde om dat hy sijn leet niet en hadde connē
wreken/wert in een hoppe getransformeert.

Philomela in eenen nachtegael ende Progne in een swaluwe verandert. Tereus in een hoppe.

Als Pandion die Coninck hoorde seggen
dattet soo met zijn twee Dochters gheuaren
was/creech hijer soo groote droefheyt in/dat
hijer af sterf. Daer nae regeerde Erichtheus
het landt in peys eñ eendrachticheydt. Dese
hadde vier zonen ende vier Dochters/vande
welcke de twee malcanderen in schoonheydt
zeer

[..]er gelijck waren. D'een hiet Procris/ende [h]adde voor eenẽ man Cephalus die sone van [E]olus. D'ander was Orithya genaemt/ eñ [w]as vã Boreas seer bemint/maer die vader [e]n wildese hem tot geenen Wijue geuen / om [da]t hy vandẽ geslachte was van Tereus den [c]oninck van Thracien. Langen tijt hadde [h]ijse geuolcht eñ met soete woorden begeert/ [m]aer als hy sach dattet hẽ al niet en batede/ [w]ert hi zeer vertoornt/seggende. Tot wat re[d]enen heb ick soo langhe patiencie ghehadt/ [w]aerõ en heb ic mijn snelle pijlẽ/ mijn cracht [e]n mijn gewelt niet te werck gestelt daer ick [d]e Wolckẽ wel mede verdrijuẽ can? daer ick [d]e zee mede turbere/die stercke boomen om[w]orpe/het sneeu doen veruriesen/ eñ den Ha[g]el opter aerden zende. Ick ben doch van [s]ulcker macht/dat als ick met mijn broeders [in] de locht strijde (want dat is ons campvelt) [da]t maeck ick daer sulcke gherucht/datter die [a]erde af dauert / eñ datter t'vier wt springt. [A]ls ick eens onder die aerde beghin te crup[pe]n/so maeck ick daer sulcke rumoer/ datter [d]e zielkens af veruaert zijn / die daer inder [h]ellen gebondẽ liggẽ. Aengesien dan dat ick [su]lcke macht hebbe/so behoor ic die wel te ge[br]uycken/eñ laten het bidden eñ smeecken aen [ee]n zijde staẽ. Na dese woordẽ heeft Boreas [ee]n groot gerucht int vliegẽ gemaect/eñ met [zij]n vlogelen heeft hy Orithia opghegrepen/ [en]de heeftse ghevuert tot int Landt Ceconia [ge]naemt / daer heeft hijse tot eenẽ Wijue ge[n]omẽ/eñ heeft aẽ haer twee kinderẽ gewon[ne]n/Zethes eñ Calais. Dese twee kinderen [w]arẽ hun moeder vã fatsoen gelijck/eñ cregẽ

pluymē als haer vader. Men seyt nochtans datse met die vederen niet geborē en werden/ maer datse hun na der hant aengewassen sijn. Eñ na dat dese twee tot hunnē jarē gecomen warē/so zijnse mettē volcke Minye genaemt ouer die onbekende zee met d'eerste schip dat oyt ter werelt was Aargos geheetē/wtgeuaren/om t'gulde Vlies te gaen conquesteren.

Dat seuenste boeck der veranderinghen oft transformatien Pub. Ouidij Nasonis..

Als nv dese twee ghebroeders Zethes ende Calais den ouden blinden ende catijuighen Phineus vanden roof vogelen Harppe genaemt/ verlost

erlost/hadde: eñ na veel ander auontueren
ie sy met hunnen vermaerdē leytsman Ja-
on ghehadt hadden/ so zijnse ten lesten gero-
nen by het lantschap Colchis op die Riuiere
Phasis geheeten. Daer zijnse totten coninck
egaen begeerende t'Gulde Vlies. Die Co-
inck van Colchis heeft hun lieden gheant-
woort/datmer so lichtelijc niet aen en quam/
naer dattet met seer grooten eñ grouwelijc-
en arbeyt te crijghen was.

Medea des Coninck dochter siende die wt-
emende schoonheyt vā Jason/werter groo-
lijck op verlieft/ende hadde gheerne teghen
e liefde geresisteert/maer t'en was in haer
nachte niet datse hadde mogen verwinnen.
Dus seyde sy tot haer zeluen: Ick sie nv wel
Medea/dat ghy te vergheefs die liefde we-
erstaet/ick en can niet geweten/seyde sy/wie
at vandē Goden my dese quellagie aensent/
ay verwondert wat het zijn mach/het moet
ie liefde zijn/oft yet dat der liefdē gelijck is/
want waerom dunct my dat dese dingen die
mijn vader hunlieden gheboden heeft/veel te
waer om doen zijn? hoe wel dattet ooc also
/hoe coemt my dat ick so seer vreese dat de-
n wtlandigen die ick mijn leuen noyt meer
esien en hebbe inden strijt blijue? hoe coemt
at ic so groote sorge voor hem draghe? ver-
rijft o onsalige dese groote liefde eñ raserije
t uwer herten ist v eenichsins mogelijc/ghy
ilter te beter af varen ist dat ghijt ghedoen
unt. Maer die cracht der liefden hielse in be-
wanck/die liefde ende die reden gauen haer
erschepden raet. Ick bekenne (sprackse tot
aer seluē) t'goet/eñ cant oock wel geprijsen/

De liefte vie van Jason ende Medea.

nochtans volch ick t'quaet na. Wat wildy o
Medea/die eens Coninckx dochter zijt/so zeer
v sinnen op eenen wtlandigen stellen? Waer-
om begeerdy so zeer t'houwelijck eens mans
die wt so verren en vremdē contreyē coemt?
In dit lant zijn noch vrome/frissche en hup-
sche ghesellen genoech / die oock v lief de wel
begeeren sullen. Het is inder godē macht wel
dat desen Jason weder leuende vanden strijt
keere/oock ist in haerder macht wel dat hyer
in blijue: nochtans bidde ick lieuer voor zijn
leuen en weluaert / en t'selue mocht ick oock
wel wenschē/al en waer ick op hem niet ver-
lieft/want wat heeft hy quaets ghedaen oft
verdiēt? al waert dat ic hē om sijn bloeyende
ieucht/deucht/noch edelheit niet en beminde/
al en hadde hy ter Werelt anders niet dā die
schoonheyt / wie sonden connen gehaten? se-
kerlijck ick niet. En ten sy dat ick hem nv te
hulpe come/die vreeslijcke stieren sullen hem
vernielē/oft het gewapent volck dat vā zijn
zaet opstaen sal / dat sal hem ouerloopen/oft
hy sal ten lesten vandē grouwelijcken draeck
verslonden wordē. Laet ic dit aldus toegaen/
so seg ick dat ick wel een versteent hert heb/
sal ic zijn verderffenisse met oogen aenschou-
wen? sal ick daerinne een oorsaeck gheuen
dat hy vernielt worde? sal ic den stieren/den
gewapenden/en den wreeden draeck al laten
ghedijen/als ick wel beter mach? sulcx moet
God verhoedē. Hoe wel dattet wenschē daer
niet ghenoech in en is / t'en sy dat icker oock
toe helpe. Hoe? sal ick dan mijn vaders rijck
ontrouwe doen om eenen vremdē te bescher-
men/die daer na sonder my gaen strijcken sal

ende

ken sal een ander tot eenē wijue nemē/ latende
mp dan hier inden noot? waert saecke dat hy
sulcx waer/hy waer seker weert dat ic hē liet
vergaen / maer my en dunct aen zijn ghelaet
niet dat hy anders dan getrou soude connen
ghewesen. Oock sal ict hem wel connen doen
weren eñ op zijnen eedt nemen / eer ick hem
enige hulpe oft bystant doen sal. Wat wil ic
dan vreesen? waerom en haeste ic my niet tot
sijnder hulpen? hy sals my doch ten eewigen
daghen danck weten ist dat ict doe/hy sal my
na die victorie trouwen eñ met hē in zijn lant
voeren/daer sal ic die behoudenisse eñ verlos-
singe des Griecken landt gheheeten worden.
Wel aen dan/ic sal hier mijnē vader/ mijnen
broeder/mijn suster eñ mijn vaderlant verla-
ten om met desen Jason in Grieckē te varē.
Want mijn vader wreet is/mijn lant onghe-
licht/mijn broeder is noch een ionck wicht/
mijn suster isser ooc wel toe consenterende/eñ
die lief de is in my grootelijck werckende.
Ick en sal hier oock niet vermaerde dinghen
achterlaten / maer sal groote ende excellente
dingen na volghen. Want ick zal in dat wijt
ghepresen Landt gaen woonen/eñ onder dat
room volck / daermen alle die Werelt door
so grootelijck af te spreken weet. Voor alle
goet des Werelts en soude ick desen niet la-
ten : want als hy my sal ghetrout hebben/ sal
ick den Goden aenghenaem wesen/eñ sal
totten Hemel toe salich wesen. Hoe? en weet
ghy niet Medea / datter in de zee veel bergen
liggen/eñ veel periculeuse plaetsen / daer die
schepē dicwils verslonden wordē? Die wijle
dat mijn hooft in mijns liefs schoot sal mo-

gen rusten/soo en zal ick ter Werelt niet met allen vreesen: oft heb ick eenighe vreese / die sal ick voor mijnē man hebbē meer dan voor my. Noemt ghy dat een Wettich houwelijc te wesen o onsalige/ wilt ghy uwe onbehoorlijcke feyten so eerlijcken naem gheuen? Aenmerct lieuer die leelichz des daets eer ghy begint/eñ schout het quaet die wijle ghy dē tijt noch hebt. Die wijle Medea aldus tot haer zeluē sprac/so zijn haer voor ogē gecomē die gerechtichz/die lief de tottē ouders eñ bescaēt heyt des feyts. Dese en werden van haer niet geacht/maer werdē terstont wech gedreuen. Daer na is sy na dē outaer vander goddinnē Hecate gegaen/die welcke met een beuallijke bosschagie bedect was/eñ onder wegen noch zijnde was de lief de in haer wat vercoelt/maer gesien hebbende haren vrijer die doen ter tijt daer was/so wert die lief de terstōt weder ontsteken/eñ creecher een coleurken af. Ghelijckerwijs een ghijsterken viers lichtelijck ontsteken wort alst vandē Winde gedreuē wort/ also wert oock die lief de lichtelijc in haer weder verwect. Seer geerne aensach sy den jongelinck/want hy doen veel fraeyer eñ hupser opgetopt was/dan sy hem te vorē opt gesien hadde/daerom wast haer eenichsins te vergeuen dat zijer so op verlieft was. Hoe sy meer op hem sach/hoe hy haer schoonder scheen te wesen/haer docht puerlijc datse een godlijck aensicht sach/eñ niet eens menschen gelaet/ zo datse haer oogen van zijn aenschijn geensins ghekeeren en conste.

Doen is Jason by haer gecomē/eñ nemende haer by der hant/ heeft al heymelijc hulpe eñ

bystant

[..]ystant van haer begheert / belouende haer / [..]aert dat hy tot zijnder intencien door haer [h]ulpe gheraken mochte / dat hijse tot eenen [w]yue nemē soude. Waerop sy hem antwoor[d]e in deser manierē: Jck weet nv Jason wat [h]y te doen staet. Worde ick nv bedrogē / ten [s]al nergens af zijn dan vande liefde. Jck wil [u] wel te hulpe comen / op zulcker conditien / [a]ls dat ghijt op uwen eedt nemen sult t'gene [d]at ghy my nv belooft hebt. Daer nae heeft [J]ason gesworen by der goddinnē Hecate die [d]aer tegenwoordich was / bydē god Phebus [e]ñ ooc by zijnder trouwen / dat hijt haer hou[d]en soude. Medea achtende zijn woordē van [w]eerdē te wesen / heeft hem terstont cruyden [g]aen pluckē / daerse haer toouerijen mede te [d]oen plach / eñ heeft hem geleert hoemen die [b]esigē moeste. Jason hier af zeer verblijt zijn[d]e is terstont weder tot zijnen huyse gekeert.

Des anders daechs is alle t'volck int velt [v]ergadert daer Jason zijnen strijt soude co[m]en beghinnen : daer sadt die Coninck int [m]iddel vā hunlieden in zijn maiesteyt. Daer [w]aren die wreede stieren die door den noos[g]aten vier en vlamme bliesen / in soo groote [f]ueruloedicheyt datse het gras daer af deden [o]ntsteken. Des al niet teghenstaende is Ja[s]on dese te ghemoete gegaen. Doen quamen [t]egen hem die sterē met hunnē yseren hoor[n]en / wreede gesichten / ende grouwelijcke ge[b]rullen / so datter die megesellen Jasonis zeer [o]f veruaert warē. Maer Jason en geuoelde [m]inder noch letsel / iae noch oock den aessem [d]er stieren niet / van sulcker crachten waren [d]ie cruyden die hy met hem gebracht hadde.

Al soetelijck troetelde ende streelde hijse / hy namse al sochtelijc by den cossem / ende spandese inden ploech / d'welck zy noch noyt ghe-proeft en hadden. Waer af alle die van Colchis zeer verwondert waren. Die ander die met Jason ghecomen waren riepen hunnen leydtsman toe / ende gauen hem eenen moet. Daer na nam hy wt een coperen hellemet de tanden vandē Draecke/dese ghinck hy sayen int Landt dat hy te voren gheackert hadde. Terstont quam t'saet tot rijpheyt/soo datter in corter vren ghewapende mannen wt ver-resen. Eñ (dat meer te verwonderen is) dese en waren so haest wter aerdē niet ghecropen sy en waren alreede aen't vechten ghestelt. Die mede ghesellen Jasonis siende dat dese gewapende met hun lanciē eñ messen so dap-perlijck na hunnē Heere staken/gauen sy den moet gantsch verloren. Ja Medea selue/die hem te voren versekert hadde/siende dat hijer soo vele op zijnen hals hadde / creech groote vreese dat die cruyden ende coniuratien diese hem gegeuen hadde/niet crachtich ghenoech zijn en soudē. Daerom quam sy hem noch te hulpe met ander besweeringhen diese al hey-melijck binnen t'smonts dede. Jason greep eenen grooten steen daer hy terstont mede in den hoop werp. Die Oorloge wert onder dese nieugheborenē so wreet eñ fel/datse mal-canderen binnen corten tijdt al versloeghen. Waer af alle de Griecken zeer verblijt zijnde quamen hunnen Heere omhelsen eñ cussen: t'selue hadde Medea oock wel willen doen / en hadde zijt om haers Vaders ende om der schaemtē wil niet gelaten. Nochtans dancte

Gewapende mannen wt die tanden des serpents.

sy haer

haer toouerijen/haer cruyde / eñ die Gode
[illegible]den cruydẽ sulcke cracht verleent haddẽ.
[illegible]u en wasser anders niet te doen/dan den
[illegible]kenden draeck int slape te tooueren. Dese
[illegible]de eenen kam op zijn hooft / drie tongen/
[illegible]haeckachtige tanden inden mont: ende be=
[illegible]erde daer den gulden Boom daer t'gulde
[illegible]s op hinck. Nae dat Jason desen draeck
[illegible]ten zape van eenderhande cruyt/ende oock
[illegible] die cracht van sommighe woorden int
[illegible]en gebracht hadde (d'welc noyt meer ge=
[illegible] en hadde geweest) zo creech hy den boom
[illegible]e t'gulde vlies tot sijnen wensche.

Dus is Jason met zijn gulde vlies eñ met
[illegible]dea / dier hem aen gheholpen hadde/van
[illegible]r getrockẽ /eñ is na zijn stadt Jolcos ge=
[illegible]ren. Een yegelijck was seer blijde als hy
[illegible] lansliedẽn sach wederkeeren hebbende
[illegible]costelijck juweel vercregen. Die ouders
[illegible]en dẽ Goden sacrificie van datse hun kin=
[illegible]en gesont saghen weder keeren/alleenlijck
[illegible]genomen den ouden Eson die vader van
[illegible] vromen Jason/ de welcke van oudtheyt
[illegible] meer en wiste wat beginnen. Ende om
[illegible] Jason wel wiste dat Medea met tooue=
[illegible] omginck/heeft hy haer voor zijnen vader
[illegible]eden in deser manieren: O mijn alderlief=
[illegible]huys-vrouwe Medea/ van wien ick mijn
[illegible]oudisse ende alle mijn weluaren ontfan=
[illegible]en hebbe / ick bekenne dat uwe goetheyt
[illegible]ne verdienstẽ verre te bouẽ gaet/ nochtãs
[illegible]dic v noch(ist dattet v toouerije vermach/
[illegible]er wat ist doch datse niet en vermach?)
[illegible]t ghy my een deel van mijnẽ iaren wilt af=
[illegible]men/eñ schicken die mijnẽ vader toe. Nae
dat hy

Beschrij-
uinge en
de veelsa-
ticheyt
dat den
draeck
ghefaso-
neert
was.

De fabel
vanden
ouden
Eson.

dat hy dese woorden met schreyenden oogen aldus ghesproken hadde / zoo werter Medea door beroert ẽ tot medelijden verweckt. Sy creech doen ter tijt meerder compassie met Eson haren behouden vader / dan sy opt te vooren met harẽ eygen vader gehadt hadde / al en gaf zijt terstont niet te kennen. Ende heeft Jason gheantwoort in deser manieren / Het gene dat ghi van my begeert hebt / o Jason / en is redelijc noch eerlijc. Sal ick yemãts leuen niet uwe Jaren corten oft lenghen? dat moet die goddinne Hecate keeren. Maer ick sal mijn beste doen v een beter te gheuen dan ghy van my begeert hebt: Want ick sal uwen vader (wilt my Hecate gunstich wesen) zijn leuen verlengẽ sonder uwe Jaren eenichsins te veranderen. Tot het gene dat sy op handen hadde moestmen noch drie dagen beydẽ eer die mane vol was. Ẽn metter volder manen is Medea des nachts alleen wtgegaen / met het hayr op die naecte schouderen ende bloots voets / driemael reyctese haer handen na den claer gesterdẽ hemel / driemael heeftse huer hayr in eẽ water nat gemaect / driemael dede sy haren mont na den hemel open / ende booghende haer knyen ter aerden heeft begonst te spreken aldus: O ghy nacht / die totten verborgen dinghen alder bequaemst sijt / o sterren die metter manen des daechs onder gaet / o drienamighe Goddinne Hecate dyen mijn saeken ghenoech bekent zijn / ẽ die den constenaers int toouerẽ te hulpe coempt / o milde aerde die den bes weerders ende constenaers die cruyden tot hunnen behoeue verleent / o winden / bergen / wateren / ẽ riuieren /

o ghy

hy velts eñ nachtgoden coempt my nv te
ue/door wyens bystant ick dickwils(alst
v belieft heeft) die vloeden ende riuieren in
er plaetsen hebbe doen keerē. Eñ noch da-
ricx met v lieder hulpe can ick die zee tur-
en/eñ weder doen cesseren hoe zeere datse
uert is/die wolckē doe ick v lieden eñ doe
neuel dalen / die winden can ick tot my
eepen eñ veriaegse weder alst my past.
r slangen mont ende die rootsen / can ick
: mijnder constē gebrekē. De stercke boo-
n eñ bosscen doe ic verrueren. Die bergen
ick dauerē/die eerde beuen / eñ die doode
rijsen. Die mane can ick bedwinghen/eñ
r cracht verminderen duer t'geclinck van
ne copere potten. Der manen wagen / ia
rora selue / zijn duer mijn toouerijen ende
arte constē seer veruaert. Ghy lieden hebt
die macht gegeuen/die vlammen der stie-
e verwinnen/eñ de onder het jock te bren-
en die te vooren noyt sulckx meer geproeft
hadden. Ghy hebt victorie gegeuen tegen
gewapende mannen die wter aerden ge-
ot en warē. Met v lieder hulpe hebbē dese
iecken t'gulde vlies(dē bewaerder tot sla-
n gebracht zijnde) vercregen / eñ met haer
r te lande gebracht. Nv ter tijt behoeuick
nich zap daer ick desen oudē man Eson vā
nder outheyt mach verlossen / eñ weder in
n juecht doe keerē/d'welck als ic hope ghy
niet weygheren en sult/want te vergeefs
ist niet dat die sterren dus blinckē: sonder
en en ist niet dat ick dese vliegende draken
et hunnen waghen aldus tot my sie neder
len. Eñ die wijle sy dese woordē sprack / za

is den waghen by haer neder ghedaelt/ daer ginck shier terstont in sitten/ende regeerde die draken al zoetelijck mette toomen. Terstont wertse inde locht opgheuoert tot ouer Thessalien ende Creten/ tot ouer die bergen Ossat Pelion/Othrys/Pindus eñ Olympus/in alle dese landen eñ bergē pulctese menigerhande cruyt eñ wortelē. Oock pluctese veel cruyden opten cant der rieuieren Apidanus/Amphrysius/Euippeus/ Peneus/ Sperchetus/ Bebes/Anthedon/eñ het cruyt dat een luttel tyts te voorē eenē man hadde doen veranderen de Glaucus geheeten was. Negen dagen eñ negen nachtē was sy wt om alle haer cruyden te vergaderen/die peerden werdē vanden ruec der cruyden alleen iuechdich/zoo groote crachten eñ virtuytē haddense. Eñ na negen dagen is Medea voer die poorte des palleys comen staen onder den blauwē hemel/schouwende tgeselscap haers mans. Daer heeft sy twee out arē vā russchen gemaect/ter rechter handt eenen ter eeren der goddinnē Hecates/ eñ aende slincke syde eenen ter eeren der goddinnen vander Jonchept. Dese twee outaren bedectese met verbenē oft ijseren hert/ eñ met veel ander wilde cruyden daer toe dienende.

Die toouerie Medea

Niet verre van daer groefse twee putten/ daer heeftse dē god vander hellen Plutoni een swart schaep geoffert. Daer na stortese indē eenē put eenē croes warm melcx/ eñ indē anderē eenen croes vol honichs/ biddende Plutoni dat hi zo haest de ziele vandē oudē Eson niet t'huys en wilde halen. Nae datse Plutonem verbeden hadde/ geboot sy datmen haer Eson brengen soude; desen heeft sy met haer

tooueryjen

...toouerijē zo vast doen slapen/ als oft hy doot ...eest hadde. Desen ghelept hebbende op ...groene crupden / dede haren man Jason ... alle die knechtē van daer gaen / op datse ...ceremonien niet sien en souden diese gaen ...blijuen woude. Daerna met ongevlochten ...e/ gelijck die gheene pleghen die Baccho ...fficie doen/ is sy rontom die bernende ou... ...m gegaen / die tortsen maecktese nadt int ...t dat inde puttē en lach/ daer na ontstack ...op die outaren. Den ouden Eson pur... ...de sy driemael mettē viere/ driemael met ...ter/ eñ driemael met solpher. Die wijle sy ...dese dinghen dede/ zoo hincker eenen sie... ...en ketel ouer met alderhande heete me... ...nen: In desen ketel werpse die crupden ...die inde valleye vā Emonien gepluct hadde ...men mettē sade eñ wortelen / eñ lietet zoo ...r een zieden. Daer nae dede sper noch toe ...nige steenen/ die sy wt Orientē met haer ...acht hadde / een deel vandē zande dat sy ...zee Oceanus geuonden hadde / oock een ...l rijms dat des nachts inder manescijn ...adert geweest hadde/ de vluegels metten ...sche van eenē onrepnē nachtuil / een deel ...eenē wolf / die hem somtijts in een men... ...te veranderē plach/ die schubbē eens wa... ...rpents dat in Lybien geuondē wort/ die ...van eenen langleuenden hert / thooft eñ ...beck van eender rauen die negen hondert ...ren leeft. Dese ende veel ander dingen die ...niet genoemt en worden te samen by een ...adert/ heeft sy met een olijfstarckē onder ...eeruert / Dit storcken hoe wel dat dorre ... eñ drooghe / begonst nochtans terstont

te groenen

te groenen / het creech bladeren eñ wert terſtont met vruchten geladen. Die droppelen die wten ſiedenden ketel ſprongen opter aerden/deden terſtont groene cruyden wter aerden ſpruyten. D'welck ſiende Medea/ginck terſtont den ouden Eſon die kele af ſteken/ op dattet oude bloet gheheelijck wt loopen ſoude. Daer nae vulde ſy zijn lichaem met de compoſitie die ſy gheſoden hadde/ Terſtont wert zijn grijs hayr eñ wittē baert in zwert hayr verandert. De magerheyt wert verdreuē met de bleecheyt eñ vernuetelheit des aenſichts/die rimpelen des voorhoofts werden veruult/eñ wert terſtont volliyuich. Van deſe haeſtige veranderinge wert Eſon zeer v̄wondert/hy ſach hem ſeluen inde ghedaente van eenē man van veertich Jaren/ nochtans gedencte hem vā veel langer. Summa/met een ionck juechdich weſen / creech hy oock eenen diergelijcken moet.

Den ouden Eſon crijcht een ionc ende juechdich weſen.

Bacchus hadde van bouen dit wonderlijcheyt al geſien/eñ hoepte wel dat Medea diergelijck oock wel den Nymphē die hem opgevoet hadden aendoen ſoude/d'welck hy lichtelijck vā haer vercreech/ wāt Medea op datſe haer kueren beter voortſtellen mochte ſonder datter yemant quaet vermoeden op hadde/zo geliet zy haer als oftſe gram op haren man Jaſon geweeſt hadde / eñ is aldus ten huyſe van Pelias dē vader der Nymphē gegaen. Midts dat Pelias zeer oudt was en conſt hy Medeam geen groote chiere aengedoen/maer die dochters hietenſe hertelijck willecom. Deſe heeft die ſchalcke Medea binnē corten tijt wel cunnen bedriegē. Want

De fabel vanden vnden Pelias.

onder

nder ander redenen vertelde sy haer hoe zy
n ouden Eson in een ionck juechdich Man
randert hadde/ eñ bleef op dit propoost. De
uechden cregen hope dattet noch alsoo niet
nnen vader geschieden soude/ eñ badender
edeam hertelijckē om / belouende haer te
nen watse begeerde Medea bleef een luttel
le staen / als oft syer op gefantaseert had.
r mede gafse dē nymphē eē goet vermoe-
Eñ terstōt na dat sijt belooft hadde te doē/
datmen haer noch meer betrouwē soude/
ftse tot haerliedē geseyt: brengt my dalder
ste scaep dat ghy liedē hebt/ eñ door mijn
eptē sal icker eē ionck lammekē afmaken.
rstont haeldemē haer een seer oudt schaep
t groote gewronghen hoornen int voor-
oft. D'welck Medea van stonden aen ge-
lt heeft en de inden ketel geworpen. Ter-
nt werdē die leden gemindert/ die hoornen
gingē eñ den ouderdom/ men hoordet ter-
nt midden inden ketel bleeten/ eñ al blee-
de ist wten ketel ghesprongen / soeckende
borste zijns moeder. Waer af de dochters
Pelias seer vwondert zijnde/ werdē noch
riger dan te voren int bidden eñ smeecken.
Vier dagen daer na heeft die valsche Me-
versch water inden ketel gegoten / ende
rper ander cruyden in die nergens toe nut
waren. Den coninck Pelias met alle zijn
sgesin toouerde zy in slape / ende dede die
chters met haer inde camer comen. Dese
gen al rontom haers vaders bedde/ ende
edea heeft tot haerliedē ghesept: wat hebt
y zo lange te beydē? waerom en doot ghy-
en uwen vader niet / op dattet oude bloet
mach

mach wt lekē eñ dat icker versch ionck bloet in giete/tis nu in v lieder macht gelegē uwen vader ionck eñ lancleuich te makē. Dus hebt ghy enige liefde tot hemwaerts zo doet hem dese vrientschap/geeft hem zoo menige wonde in zijn lijf dat het out verstoruen bloet wt loope. Die eerste willende de boosheyt schouwen dede die meeste booshept diemē bedencken mocht. Nochtans en mocht elck dē slach niet sien die sy selue gaf / maer keerden alle haer aensichten ter ander syden / ende sloegen zo al blindelingē. Pelias ten lesten verweckt sijnde hadde sijn gehouwen eñ gekerfde leden geerne ouer eynde gherecht/ ende hoe wel dat hy oueral gewont was/ hadde nochtās geerne noch eens opgestaen/hi sloech zijn gewonde armen op na zijn dochters roepende/ wat duuel gaet v liedē ouer o dochters / wie heeft v lieden desen raet gegeuen dat ghy uwen vadert dus vermoordē sout? Terstont ontvielen hunlieden die sweerdē eñ den moet/eñ midts dat hy noch wat seggen wilde/zo sloech hem Medea die strotte af/eñ doopten terstont int warm water dat daer ouerhinck. Maer en hadse haer terstont niet wten wege gemaect/ zy en soude ongeloont vā daer niet gescheyden hebbē/zi vlooch sonder langer beyden op haren wagen eñ wert vanden slangen geuuert tot ouer den berch Pelion / Othrin/ ouer het huys van Chiron/eñ die wooninghe vanden ouden Cerambus.

Desen Cerambus inden tijt der diluuien ontquamt noch duer hulpe der Nymphen/de welcke hem vluegels verleenden om ouer die zee te vliegen. Int vliegen liet hy Pitane die

stadt

[illegible] van Eolien aende ſlincke hant liggen/
[illegible]grooten langen draeck die in eenen ſteen
[illegible]ndert was / eñ het wout van Ida daer
[illegible]yoneus de ſone van Bacchus dẽ herders
[illegible]n iongẽ ſtier tanderẽ tijdẽ geſtolen hadde
[illegible]idts datten de herders na liepen/veran=
[illegible]e Thyoneus in eenen iager / eñ den ſtier
[illegible]nen haſe. D'welck ſiende de herders lie=
[illegible]em loopen voor ſulcx als hy was. Oock
[illegible]ch hi voorbi t'graf vandẽ vader Corpti/
[illegible]bp t'velt daer thondeken Mera ghebaſt
[illegible]e/eñ voorby de ſtadt Euripylus daer de
[illegible]s hoornen hadden om datſe benijden dat
[illegible]ules die beeſten geſtolen hadde / ouer die
[illegible]Rhodos/ Jalyſios / eñ Telchinas(om
[illegible]ie inwoonders deſer ſtat Telchina met
[illegible] geſicht alle dingẽ verargerden/zo heeft=
[illegible]upiter metten watere verdroncken) noch
[illegible]ch hy ouer die ſtadt Cartheia / daer die
[illegible]ter van Alcidamas in een duyue veran=
[illegible]e. Daer na vlooch Medea ouer d'water
[illegible]ies/eñ die plactſen Tempe geheeten/deſe
[illegible]tſen werdẽ door dẽ ſanck vã eender ſwa=
[illegible]gheeert/als ghy hier na hoorẽ ſult. Hyrie
[illegible]enẽ ſone/de welcke vã eenen anderen ge=
[illegible]en Phillius ſeer bemint wert / zoo dat de
[illegible]ſ. Phillius op dit kint ſeer verſot zijnde
[illegible]em al wat zijn hert begeerde. Het ghe=
[illegible]rde op eenen tijt dattet kint eenen ſtier
[illegible]hem begeerde / eñ om dat hijt hem wey=
[illegible]e wert het kint geſtoort/ende ſeyde / ghy
[illegible]noch mogẽ willen dat ghyt my niet ont=
[illegible]en hadt. Dit ſeggende liet hy hem ſeluen
[illegible] een hooge rootſe vallen. Alle die dit ſagen
[illegible]onden dat hy hem grootelijck ghequetſt
O. hadde

¶ Thyoneus in eenen iager ende den ſtier die hy geſtolen had in eenen haſe getranſformeert.

hadde / maer in een swane verandert zijnde/ bleef hy met die vleugels inde locht hangen. Die moeder niet wetende dat hy d'levẽ noch behouden hadde/ versmalt in haers selfs tranen/ eñ wert een staende water/ dat nae harẽ naem oock Hyrie genaemt wert. By dit water leet een stadt Pleuron geheeten. Nae dese stadt vloodt t'anderen tijden Opphias in eenen voghel verandert op datse van hare kinders niet en soude verschuert worden. Niet verre van daer wasser een stadt Calaurea genaemt/ daer woonde die Coninck Ceyx met zijnder huysvrouwẽ beyde in vogelen verandert. Op de rechte sijde lach dẽ berch Cyllene/ inden welcken Menephro ghelijck een beeste by zijn moeder slapẽ wilde: daer ontrent lach oock Cephison/ die welcke sijnẽ sone noch bescreyde. Die Apollo in een zeecalf verandert hadde: oock wasser Eumelus zijn dochter bescreyende / de welcke in eenen voghel verandert was. Ten lesten is sy gevlogen tot Corinthen/ daer seytmẽ datter liedẽ wt de campernoelien door het bespoeyen vanden regen gewassen zijn. Maer na dat Medea verstaen hadde datter een ander by Jason int herte stont eñ dat hyse te houwelijck soude nemen/ verbrande sy hem zijn huys / eñ in zijn tegenwoordicheyt verscheurde zy de twee kinderen die hy an haer gewonnen hadde/ eñ nammer in deser manierẽ eẽ wrede wraec ouer. Daer na is sy met haer twee draecken na Athenen gevloghen/ daer sach sy den rechtveerdighen Phyneus ende den ouden Periphas t'samen vliegen/ beyde in voghels getransformeert. Hier wert sy vanden Coninck Egeus ontfangen.

Dit sone van Hyrie in een swane verandert/ ende Hyrie in een water

Menschen wt campernoelien ghewassen.

ren. En ten was haer niet genoech van
ontfanghen te ſijne / maer gincker noch
n reden ende eere by ſlapen.
en leſten is gecomen Theſeus den onbe-
ē zone van Egeus / die door zijn vromic-
het lant Iſthmon vanden roouers ver-
adde. Tot wiens verderffeniſſe Medea
ompoſitie maecte met een fenijnige ſub-
ie Aconitū genaemt / d'welc zy wt Scy-
met haer gebracht hadde. Eñ men ſeyt
t gecomē eñ gewaſſen is wten ſpeecſele
Cerberus des helſchen honts / wāt daer
en wech door den welckē Hercules den
ſ. hont met een adamant keten ghebon-
acht / eñ die wijle hy hem aldus geuan-
hadde / wert Cerberus ſo verwoet dat
ncx den wege al ſchuymnende ginck / ende
nde door zijn drie kelen. T'ſchuym wert
ndt een ſchadelijck cruyt dat die aerde
uchtbaer gemaken conſt. Egeus door
alſchen raet van Medea gaf ſijnen ſo-
n dranck te drinckē als oft ſijnen vyant
eeſt hadde / Theſeus van dit opſet niet
llen wetende / nam den dranck vā zijns
rs hant / eñ terſtont wert Egeus aenden
l zijns ſweerts gewaer dattet ſijnen zo-
as / doen trock hy hem terſtont dē croes
r wt die hant. Medea dit ſiende maecte
terſtont met een doncker wolck dieſe
gemaeckt hadde aent vliegen.
e Coninck Egeus was van zijns zoons
ſte zeer verblijt / maer noch vreeſde hy
door het ongeluck dat hem bycans aen
nen was. Men gincker haeſtelijck ſa-
ie doen / die oſſen werden geſlegen. Die

van Athenen en haddē noyt meerderen feestdach gesien. Men schoncker den wijn/men maecter goede tiere in vruechde ende iolijt. Men sancker ouer al dē lof eñ prijs vā Theseus. Te weten/van dat hy Marathon vandē quadē stier verlost hadde. Van dat de van Crempon door hen nv sonder sorge leefden. D'lant vā Epidauria was door zijn vromicheyt vandē moordenaer Periphitus verlost. Hy hadde dē wreeden tyran Procrustes verslagē. Theseus/seyden zy/heeft het lant Eleusinam wt de hant Cereyonis verlost. Dē ongenadigē moordenaer Zinis heeft hy verslagen/ die zijn groote cracht qualijck gebruyckende trock twee pijnboomen te gader / daer bandt hy die lieden aen / aen elcken boom eenen arm/ende lietse aldus tusschen twee boomen van een verschuerē. Men mach nv sonder sorghe oft perijckel den wech reysen nae Alchatoe/aengesien dat door Theseus Sciron verwonnen is / wyens gebeente inde zee noch in aerde ontfangen en worden/mer nae een wijle tijts sijnse in herde rootsen verandert/ die de zee noch heden t'sdaechs haren naem geuen. Wat willen wy veel singhen o Theseu ? waert dat wy v wilden volprijsen/ het iaer souwer ons veel te cort toe vallen: tot uwer eeren ist dat wy nv dese feeste institueren. Om uwen t'wille ist datmē nv drinct/ clinct / eñ bedrijft genuechte so dat inde gheheele stadt een hoecrken niet en is men isser euen vrolijck. In alle dese blijschap en was Egeus noch niet gerust (dus ongestadich is die blijschap/ eñ brengt gemeynlijc met haer eenige droefnisse) want Minos die sone van

Jupiter

Iupiter eñ Europa bereyde hem totter wa-
enen tegen die van Athenen. Eñ hoe wel hy
nachtich van volcke eñ van lande was / die
ramschap nochtans eñ begeerte die hy had-
e om Androgeos zijns zoons doot te wre-
en maecten hem noch veel felder. Mer eer
y dese oorloghe teghen die van Athenen aen
am/so nam hy in zijn hulpe sommighe lan-
en daer hy hem mede behelpen wilde / ende
aer hy seker passagie door hebbē woude alst
an noode ware. Als het eylandt Anaphe /
stypaleia/Micone/ Cimolus/ Tyron/ Cy-
ron/Seriphon/Paron/ eñ Arnes/de tande-
en tijden van Sythonis vercocht eñ ghele-
ert hadde geweest. Dese verradersse werter
ock naemaels wel af gheloont / want voor
gout dat syer af ontfangen hadde wertse in
nen vogel verandert/de noch hedē s'daechs
gout zeer bemint/te weten/in een cauwe.
Maer die vā Giaros/Didyma/Tenos/An-
ros/ Oliraos / noch Peparetos / en wilden
em hulpe noch bystant doen. Minos van
inder syden nam te hulpe die van Enopien
ie namaels vā Egina genaemt werden nae
en naem haerder moeder. Een yegelijck be-
eyde hem ten dienste vandē voorseyden Mi-
os/om dat hy so vroom eñ stout in feytē vā
orloghen was. Eñ principalijck den ouden
Eacus de welcke vraechde waerom datmen
ese oorloge vueren soude. Waer op Minos
em gheantwoort heeft in deser manieren:
Dese oorloge o Eacus hebbe ick aengenomē
m die doot van mijnen sone Androgeos te
reken/daerom wilt my nu in dese sake (ge-
erckt datse rechtveerdich is) bystaen. Het

gene dat ghi van mi begeert antwoorde Eacus/en is eerlijck noch doenlijck. Want mijn lant noch onder de heerschappye van Egeus leet/alzo seer als eenich ander. Minos van deser antwoordē bedroeft zijnde is van daer gegaen/segghende/ dat hem het ontsegghen noch al te qualick becomen soude. Terstont daer nae zijn die schepen van des Coninckx Egeus weghen tot Creten in gecomen / die welcke hulpe begeerden voor Egeus. Die sonen van Eacus bekennende dat het vrienden waren / hebbense tot haers vaders palleys geleyt. Daer quam den tryumphanten leydtsman Cephalus met een olijftacxken aengetredē/ hebbende aen elcke zijde een van zijnē broeders. Eñ ingaende totten Coninck hebben hem eerweerdelick ghegruet geuende te kennen die saecke waerom dat zy gecomen waren. Egeus/ seyden zy/en begeert niet alleenlijck uwe hulpe/ maer van geheel Griecken lant. Na dat Cephalus zijn wtspraecke met een wtnemende welsprekenheyt voleynt hadde/ heeft hem Eacus in sulcker vueghen geantwoort : En heyscht gheen hulpe o Cephale/mer watter in mijn rijc is/t'sy in gelt/ mannē van wapenē oft andersins/muechdy sonder wederseggen met v vueren. En hebt geens dincx gebreck / want in mijn lant isser (God danck) alles goets ouervloedichept.
Dese tijdinghe/antwoorde Cephalus/ is my genuechlijck om hoorē/God geue dattet lange dueren moet. Als ick alder eerst in dese stadt gecomen ben / en const ick my seluē niet genoech verwonderē vā dat ic so vele schoone eñ hupsche ghesellen my te ghemoete sach

comen

mmen/onder de welcke datter sommige wa-
n die ick nu ghemisse. Van dese woordē be-
pnst Eacus seer te versuchten en̄ seyde: Nae
n droef beginsel isser wel een goede fortuy-
r gevolcht/als ick v in corte woordē verha-
n zal. Die gene daer ghy nae vraecht o Ce-
phale / sijn ouerlanghe tot mijnder grooter
hadē gestoruē. Het is geschiet dat Juno op
y grootelijc vergramt zijnde sandt in mijn
nt een sulcke pestilencie datmen daer geen
ate toe gheuinden en conste. Int beginsel
as die locht vol hittighe en̄ ongesonde cor-
ptien / vier maenden lanck bleef den wint
t suyden / soo dat die riuieren en̄ fonteynen
oor die quade locht gantsch geuicieert ende
corrumpeert werden. Ouer al en sachmen
et dan slangen cruppen die met haer fenijn
le dinghen verderfden. Die peste begonst
der eerst onder die honden/vogelen/ossen/
eyen/en̄ dyergelijcke dieren te regneren.
en ackerman sach sijn ossen haestelijc voor
em doot vallen/den herder zijn schapen. De
erden storuen al rasende daerse in hun stal-
n ghebonden waren. De Wilde swijnen
achten niet meer opt loopen bijten / noch
estruerē. Het quelen was eenen yegelijcken
emeyn/so wel inde wildernissē als in velden
wegen. Die aerde was ouer al met doode
chamen bedect/en̄ den stanc wasser so groot
/datter die gantsche locht af veruult was.
Ten lesten is de peste gecomen onder die ac-
erlieden/ende so inde steden. Die menschen
erden van binnen gantsch verbrant gelijc-
men aen hun aensichtē lichtelijck sien mocht:
un tongen werdē van scherpheit swillende

al snackende gingense nae den wint / hoe wel hun dyen schadelijck was. Die beden en constense gheensins verdragen / maer soeckende laessenisse haerder hitten gingen plat ter eerden liggen. De eerde en constse oock niet vercoelen/maer werdt selue verwermt vander grooter hitten de in hunlieden was. Daer en waren doen ter tijt gheen Medecijns te crijgen / want die peste hadse al om den hals gebracht. Hoe den eenen vrient den anderen sorchfuldichlijcker besorchde/hoe hy eer van der seluer siecten verslaghen was. Daer en was gheen hope van eenighe beternisse: niet eer en werdense verlost voor zy en warē vander doot ter neder geuelt. Een yegelijck adt eñ dranck al wat hem luste eñ geliefde geen gesach hebbende oftet schadelijck oft nut was/ ia watse genutten consten was hunlieden al scadelijck, Allesins sonder reden oft schaemte sachmen die lieden aende fonteynen/ riuieren eñ bornputten sitten / nochtans en condense haren onlesschelijckē dorst niet versadē voor zy en hadden den gheest ghegeuen. Aldus werden die wateren rontsomme met dooder lieden beleet. Niemant en mocht inde stadt blijuē/een yegelijc haettede zijns selfs huys/ als oft die peste alleenlijck by hem gheregneert hadde. In alle hoecken sachmē die pacienten machteloos loopen en rennen / deen creet/ dander tancte / dander lach ter eerden gestrect hebbende zijn ooghen eñ zijn handen ten hemel ghekeert ende geuende deerlijck sijnen gheest. Denct nu (seyde Eacus)in hoe grooten lijden ende verdriet mijn herte doen ter tijt gestelt was. Seer gheerne hadde ick mijn

mijn volck in deser allenden geselschap ghe-
huden/maer ten mocht my niet ghebeuren.
Daerwaerts ick my henen keerde en sach
ic anders niet dan doode lieden liggen. Het
lasser ouer al gestelt ghelijckerwijs in eenen
bomgaert de welcke met verrotte Appelen
uerdeckt is nae datter een groot tempeeste
un winde opgestaen is. Die tempels waren
alesins vol volcx/maer wat sacrificie oft ge-
bden men doen ter tijt dede/ten quam al tot
eenen profijte. Hoe deerlijck hoordemen die
rouwen voor haer mans biddē? die ouders
voor haer kinderen? eñ die kinderē voor hun
uders? voor die Outaren en sachmen niet
an doode lieden ligghen/ hebbende noch het
Dieroock inde handt om sacrificie te doen.
Die stieren eñ ander beestē en verbeyden niet
datmense totter sacrificiē bracht/ maer wer-
dē onuersiens vander pestē neder geuelt: het
welck my oock gheschiede de wijle ick voor
mijn landt eñ voor mijn huysgesin biddende
was. Die peeskens eñ t'gantsche ingewant
der dieren daer die Waersegghers die toeco-
mende dingē wt wistē/waren vander pesten
geheelijck gegeten eñ geuiceert. Voor de deu-
ren des tempels lacher eenen grooten hoop
dooder lichamen/iae oock (op dattet grou-
welijcker staen soude) voor die outaren des
tempels. Die sommige wt desperaetheyt ver
hingen hun seluen: dander willende die doot
verrasschen/staecken hun zeluen die kele af.
Die lichamē bleuen onbegrauen op der stra-
ten liggen/want den hoop was so groot dat
die poorten te enghe waren om die wt te dra
ghen. Men const niet houts ghenoech geuin-

den om die doode lichamē mede te verbran-
den : den eenen liep zijnen vrient verbranden
aen des anders vier. Doen ter tijdt en was-
ser gheen schreyinghe ouer die doode / maer
moesten die zielen der dooder sonder eenich
ghebedt oft beclaghinghe henen gaen dolen.
Van dese groote plaghe was mijn herte zeer
bedroeft/dus heb ick mijn ghebedt ten lesten
tot Jupiter wtghestort in deser manieren:
O opperste Jupiter/ist dattet also is alsmen
seyt/dat ghy by Egina tanderē tijdē geslapē
hebt/ist dat ghy my voor uwen zone rekent/
geeft my t'volc weder dat my nv af gestoruen
is/oft gehingt dat ick t'samen metten gehee-
len hoop begrauē worde. Terstont gaf Jupi
ter metten donder eñ blixem litteekens ghe-
noech dat hy mijn ghebedt verhoort hadde.
Doen sach ick neffens my een Eycke staen
die Jupiter toeghewijt was / met groote eñ
breede tacken : desen boom was wten zade
gewassen dat hier tander tijden wt Dodona
gebracht was. Op desen boom sach ick veel
mieren climmē/die welcke Eeckelen haelden
tot haerder prouanden. Eñ die wijle ick my
verwonderde om die groote menichte der
mieren/verleent my nv o vader / seydick also
veel Borgers als ick hier mieren sie / op dat
mijn stadt eñ mijn lant weder mach bewoont
worden. Terstont werdt die Eycke beuende/
die opperste tackē werdē beroert sonder van
eenigen Wint gedreuen te worden. Waer af
ick so zeer beureest eñ beanxt werde/ dat my
t'hair te berge stont. Jck viel neder cussende
die aerde eñ den boom / niet wetende watter
nae volgen soude/nochtans hadde icker goe-
de ho-

[hope] af. Den auondt quam aen/ ick ginck [te] rusten/ eñ in mijnē slaep docht my dat ick [den] voorscreuē boom met zijne tackē eñ mierē [recht] voor ooghen sach. My docht oock dat [de] mieren opter aerden ghesprept zijnde al[lens]kens grooter ende grooter werden. Die [ma]gerheyt eñ spichtichheyt verginck in dese/ ['t g]hetal der voeten werdt ghemindert / ende [mensk]ensk ens verresender menschē wt. Daer na [ve]rspranck ick wten slape / eñ op my zeluen [ve]rturbeert zijnde/ seyde ic datter inde goden [gee]n hulpe gelegen en was. Nochtans docht [my] dat ick binnen den Huyse een groot ru[moer] hoorde eñ ghetier van menschen. Ende [de]r wijle ick in dese twijfelinge lach/ is The[lamon] tot my gecomen / roepende/ hebt goe[de]n moet mijn Vader / want ick hope dat v [be]gheerte iae oock noch meer volbracht zal [wo]rdē/ coemt eens wt eñ verneemt wat ons [I]upiter hier verleent heeft. Midts dien dat [ic] op stont/ sach ick terstondt zulcken lieden [al]s ic te voren in mijnē droom gesien hadde. [D]ese stonden haestelijck op eñ deden my re[ue]rencie aen/ ick dancte den God Jupiter/ eñ [g]inck eenen yeghelijcken begauen na zijnen [m]et vanden goeden dier van dander achter[ge]latē waren/ eñ hiet dit volck Myrmidones [o]m datse vanden Mieren ghecomen waren. [D]ie self de manierē diese te voren haddē heb[b]ense noch behouden: want het zijn vroede/ [ar]beyderige/ neerstige/ eñ vast houdende lieden. [D]ese sullen met v ter oorlogen reysen/ t'eerst [d]attet goeden wint zijn sal.

Met dese eñ diergelijcke coutingē hebbense [e]en geheelen dach ouer gebracht. Den auont quam

De mieren in Menschen verandert.

Myrmidones.

quam aen/men ghincker te ruste/ende eer Ecacus genoech gesiapē hadde/zijn tot hem gecomen die sonen vā Pallas:maer want hy noch lach en sliep en mochter niemāt by hem in gelaten worden. Dus heeftse Phocus in een ander Zale doen comen daer Thelamon met zijnen broeder gereetschap maectē totter oorlogen. Cephalus hadde in zijn hant eenen schicht van vremden houte/waer af het spitse van fijnen goude was. Phocus seer verwondert zijnde van desen schicht/ick hebbe/seyde hy/menigen dach geiaecht/nochtans en can ick niet ghesegghen van wat hout dat desen schicht is: want waert saecke dattet esschen hout ware/soo sout geelachtich sien: waert cornoeli hout het soude knobbelachtich zijn. Dus en can icker niet met allen af geraden/ maer ick weet wel dat ick nopt schoonderen schicht en sach. Ghy soudt v noch meer verwonderen antwoorde daer een ander/waert dat ghy het ghebruyck af wist. Ten eersten suldy weten dat desen schicht bedrijft al watmē wilt/hy en is der fortuynē niet onderworpen/ende keert terstont weder totten ghenen dien wt ghewozpen heeft. Phocus van dese woordē veel meer dan vā te vorē verwondert zijnde/vraechde hem van waer desen schicht gecomē was/eñ hoe hy daer aē geraect was. Maer om dattet niet al te eerlijck en was voor Cephalus alle dinghen te vertellen/begonst hy seer swaerlijck te versuchten/ende met screyendē oogen te sprekē: Desen schicht o Phoce/heeft my (wie soudt gelooue?) menighen traen ghecost/ eñ noch zal ist dat ick lange te lijue blijue/want door desen ben ick ende

mijn Wijf beyde te samen bedorven: het ware my beter geweest en haddicx noyt ge- Mijn huys-vrou hiet Procris/ en was die suster vande wtnemende scoone joncvrouwe Orithia/ daer ghy (gheloof ick) dickwils af hebt hooren spreken. In schoonheyt warense beyde excellent/ nochtans hadt ghijse d'een en d'ander gesien/ ghy soudt mijn huysvrou voor haer vercoren hebben: haer vader Erechtheus gaf se my tot eenen Wijue/ wantse my die liefde wel eertijdts toe gheuoecht hadde. Men hielt my doen ter tijt geluckich te wesen/ ende ick meet noch by auontueren geweest hebben/ maer die Goden hebbent anders versien/ want nu dat wy twee maenden gehout hadden geweest/ so was ick op eenen tijt gaen jagen in de Wildernisse/ daer wert ic van die Goddin Aurora gesien/ die welcke geseten was op de eewich bloeyenden berch Hymetus. Ende terstonts dat ick haer so wel aenstont/ so namse my tegen mijnen danck/ maer om dat ic mijn liefde gheheelijck op Procris ghestelt hadde/ soo en maecte ick van haer niet veel werckx/ al hadse eenen schoonen rooden mont/ al gaf sy den auont en den morgen haer eerste en leste licht/ en al adtse dagelijcx aen der Goden tafel/ nochtans haddick meerderen treck tot mijn alderliefste Procris. D'welc siende de Goddinne werter zeer om gestoort en seyde: gaet wt henen strijcken met uwe Procris/ maer ic beloue v (heb ick in my eenige cracht oft macht) dat ghy noch wel wenschen sult dat ghijse noyt gesien en hadt. Daer nae ben ick van haer gescheyden/ en onderwegen zijnde begonst ick te dencken op t'gene dat my Aurora

rora

Fus. ende Procris.

rora ghesept hadde. Soudt oock mogelijck
zijn/ dacht ick in my zeluen / dat mijn huyſ-
vrouwe my eenighe ontrouwe aen doen ſou-
de ? ſy iſſer ſchoon ende jonck ghenoech toe /
wat weetmen oft ſy eenige quade becoringe
heeft gehadt die wijle ick uten huyſe geweeſt
hebbe ? Jck hebbe aen Aurora wel verſtaen
datter die Vrouwen gemeynlijck toe ghene-
ghen zijn. Nochtans en dunckt my aen haer
weſen niet / dat zijt eenichſins zoude dorren
beſtaen. Die liefde is van zulcker naturē dat
ſy ons gemeynlijck doet vreeſen. Jck ouer-
dachte in alle manierē hoe dat ick die waer-
heyt wetē zoude/eñ nam voor my dat ic haer
met groote giften eñ beloofften gaen verblin-
den zoude. Tot dit opſet gaf my Aurora een
groote hulpe/ want ſy veranderde mijn ghe-
daente dat ict zelue geuoelde/op dat ic t'huys
comende van niemant en ſoude bekent wor-
den. Ende aldus verandert zijnde ben ick na
huys gegaen/daer ick niet dan eerlijcheyt eñ
eerbaerheyt en vant. Procris hiet my wil-
lecome / ende dede my groote feeſt aen. Als
ick dit ſach wert icker zeer af verwondert/
ſo dat ick my zeluē (waerom en ſoudicx niet
ſeggen?) naulijcx langer onthoudē en mocht
ick en moeſtſe cuſſen eñ my zeluen te kennen
gheuen. Sy was zeer droeuich eñ nochtans
ſoo ſchoon van weſen ende gelaet/ dattet een
imagie was. Hoe wel dat ick haer groote
beloofte dede/ ſeyde ſy altijt ic behoore alleen
mijnē man toe/eñ waer dat hy ſy/hem alleen
behoort mijn eere. Wie en ſoude met zulcken
ſtantuaſticheyt noch niet te vreden weſen/ al
ſo verre als hy eenich verſtant oft reden ghe-

bruycte ?

[illegible]rckte? Ten was my noch niet genoech/ [illegible] temteerdese altijdt meer en meer / met [illegible]n eñ beloften/so datse ten lesten begonst [illegible]wijffelen. Doen riep ick/o onsalige sondt [illegible] laten bedriegen? dit seggende gaf ick [illegible]eluen te kennen. Sy bleef stille staende [illegible] wist vã beschaemtheyt niet wat seggẽ. [illegible]lesten is sy ter deuren wt geloopen/ende [illegible]tede vã dien tijt af (om datse my ũtdoornt [illegible]he) des mans geselschap/ zy maecte haer [illegible]m na die wildernisse/daer wertse een me[illegible]sellinne van Dyana. Als ick my nv al[illegible]want/bekende ick mijn schult / dagelijcx [illegible] ick eens om vergiffenisse segghende/en [illegible]t niet zoo mistroostich mijn alder liefste/ [illegible]t t'zelf de soude my eñ eenen anderen wel [illegible]hien waert datmen my zulcken ghiften [illegible]. Door dese eñ dierghelijcke woorden is [illegible]n lesten weder by mi gecomen/eñ hebben [illegible]ert langen tijt vredelijc met malcanderen [illegible]ft. Noch heeftse my/ wedẽ by my gekeert [illegible]e/twee giften gegeuen / die vry vã geen[illegible]leyn der weerdẽ en zijn/te weten een hon[illegible]en datse van Dyana voor een groot pre[illegible]senontfanghen hadde/ende desen schicht die [illegible]my hier siet hebben. Wilt ghy nv weten [illegible] crachten eñ virtuytẽ dit cleyn hondeken [illegible]? hoort t'gene dat icker v af vertellen zal [illegible] zulter v grootelyck in verwonderẽ: Het [illegible]ns geschiet dat die Naiaden haer onder[illegible]den wilden die toecomende dingẽ te seg[illegible]n/daer sy nochtans gheen verstant af en [illegible]den/eñ hadden die Waersegster Themis [illegible]erden geworpen. D'welck die goddinne [illegible] onghewroken en liet/ want sy sandt ter-
stont

Het cleyn hondeken Lelapa.

stont een Wilt gedierte int lant van Aonien/ dese beeste dede ouer al groote schade soo dat daer die boeren seer af bedroeft waren. Ende om hier toe te remedieren/zijn wy onder ons Jongers wtgetrocken om dese beeste te vangen/maer wat stricke oft netten dat wy spanden/ de snelle beeste ouersprongt al. Als wy dit sagen/ontbonde wy die honden/maer ten hulp al niet/wāt t'voorseyde dier was so snel datter die hondē niet aen en haddē/dit siende mijn mede gesellē/begeerdē dat ick mijn hondeken Lelapa oock soude laten loopen. Naulijcx en had ic't ontbonden t'en was soo verre wt onsen oogen geloopen dat wijs niet meer en saghen/eñ op dat ick te bat sien mocht hoe datter noch mede vergaen soude/clam ick op een hueuelken/van daer sach ickse beyde om t'seerste loopē. Maer want het Wilt dier int loopen so menighen keer maeckte/en wast in des honts macht niet dat hy hē soude achter uolcht hebben. D'welck ick siende bereyde mijnen schicht om mijn hondeken te hulpe te comen/eñ die wyle ick mijn ooghen eens ter ander zijdē keerde eñ weder na dese twee beesten sach/so sach ickse beyde in marmer steenen verandert / den eenen (soot scheen) liep voor/d'ander volchde al bassende na/so datse gheen van beyden d'ouerhandt en hadden.

Thondeken ende het wilt gedierte in steenen verandert.

Na dat hy aldus zijn redenen voleynt hadde/ begheerde Phocus noch te weten hoe dat hy eenich ongheluck met zijnen schicht ghehadt hadde als te voren geseyt hadde. Dus heeft hem Cephalus gheantwoort in deser manieren: Jck mach wel seggen/o Phoce/dat my die blijschap een beginsel des droefheyts geweest

heeft is/maer want wy geerne tot memorië
erhalen t'geluck dat wy t'anderen tijdë ge-
adt hebben / wil ick v eerst gaen vertellen
e ghenuechte eñ playsantie die ick met mijn
uys vrouwe sommighe iaren gehadt hebbe.
oen ter tijt waren wy in so goedë vrede eñ
ndrachticheydt/ dat Jupiter zelue noyt ge-
ckiger in zijnen houwelijckë staet geweest
heeft/ Ja al hadde Venus zelue wt dë he-
el ghecomen / sy en soude my van mijnder
ys vrouwen niet ontrocken hebben: dier-
ijcke lief de was Procris oock tot my dra
nde. Des morgens in den dagheraet was
ewent te gaen iagen sonder hondë/Paer-
n/netten/oft eenich ghesel schap/alleenlijck
ais ick te vreden met mijnen schicht. Ende
moeyt zijnde vander iacht plach ick ghe-
ynlijck eenige lommere te soecken om my
ercoelen / allesins socht ick Auram (dat
een soet vercoelende Windeken) om my te
ten ende te vermaken. My ghedenct dat
dickwils plach te roepen/coemt nv by my
enuechlijcke Aura/wilt my wat vercoelen
my ghemeynlijck te doen pleecht. Ende
er ander woorden had' ick by auonturen
meect eñ ghebeden in deser manieren/ghy
mijn solaes/mijn genuechte/eñ mijn wel-
ichheyt / om uwen wille ist dat ick die bos-
gien hantere, na v ist dat ic snacke. Dese
orden werden van eenen quidam gehoort
daer verborgen lach/dese hoorende dat ic
kë Auram noemde/meynde dattet eenige
mphe was die ic in dit bosch vrijde. Dus
p (die saken niet wel verstaende) terstont
mijnder huys vrouwen Procrin gegaen/

eñ heeft haer gesept dat ic een ander vryersse hadde. Eñ midts dat die lief de lichtelijck geloofst/ so is sy terstont in onmacht gheuallen/ als ick namaels verstaen hebbe/ ende riep al screyende datse wel onsalich ende ter quader vren gheboren was./ zeer beclagende die ontrouwe die haer noch niet gheschiet en was. Nochtans twijfeldese oftet ooc valsch mocht wesen t'gene dat haer van my ghesept was. Dus niet willende gelooüen voor sy en hadt zelue gesien/ vertoefdese tot dat ick noch eens t'smorgens ter iacht gegaen was. Eñ na langen arbeyt ben ick int gras nedergeseten/ eñ seyde (als ick gewoon was) coemt nv Aura brengt my eenige laeffenisse mijnder hitten. Dit gesept hebbende hoord' ick terstont een swaer versuchten/ ende seyde nochtans noch eens/ coemt o beminde Aura. Midts dyen hoord' ick een cleyn geruchtken op die dorre bladeren die ter aerden laghen/ eñ meynende dattet eenich dier ghe weest hadde/ hebbe terstont mijnen schicht wtgeschoten/ eñ geraecte mijn alderliefste Procris met den schicht tot in haer herte/ waer af sy versuchtende riep terstont/ och wee my. Nae dat ick verstaen hadde dattet Procris was/ ben ick terstont derwaerts henen ghelopen/ daer sach ickse alreede half doot ligghen/ ende met den bloede beloopen. Terstont track ick mijnen schicht wt der wonden/ nemende t'lichaem in mijn armẽ/ eñ gescheurt hebbende die cleederen van haren lijue/ hebbe die wonde verbonden om het bloet te stelpen/ eñ badt haer datse my steruende noch niet verlatẽ en wilde. Procris gheheel machteloos zijnde/ heeft my noch

[..]noch dese woorden gheantwoort: O al[..]eefste Cephale / ick bidde v door die lief[..]nde trouwe die ick nv totter doot toe t'u[..]arts dragende ben/door die Goden en ver[..]ten die ick by v hebben mach / dat ghy [..]am ons wettelijck bedde niet en laet be[..]aten. Doen werdt ick eerst gewaer datse [..]n naem Aura doolde / eñ gaft haer oock [..]nnen. Maer wat baette my het verma[..] want allensckens sachmẽ in haer het le[..]netten bloede minderen. Eñ soo langhe [..] eenich verstant hadde/ soo en keerde sy [..] gesichte van my niet. In desen staet lig[..]e heeftse ten lesten (die wijle ickse custe) [..]heeft ghegeuen. Dese geschiedenisse ver[..]Cephalus al screyende inder presentien [..]le die ander/dyer oor zeer om weenden. [..]wijle is Eacus met zijn twee sonen daer [..]omen eñ met zijn nieuwe crijchsliedẽ / de [..]eke hy Cephalo gepresenteert heeft.

Die doot van procris.

[D]at achtste boeck der veranderinghen oft transsformatien Pub. Ouidij Nasonis..

D'Sanderdaechs siende Cephalus dat den dach op gegaen was / ende dattet goeden Windt was/om weder nae huys te zeylen / zoo is hy [..]alle zijn knechten te schepe ghegaen / en[..]e in zijn Landt ghecomen veel eer dan hy [..]oept hadde. Die wijle verdestrueerde [..]os Megara/eñ hadde zijnen legher ghe-

slagen voor die stadt Alcathoe/ daer coninck af was Nisus. Dese hadde onder zijn grijs hair een purpuren hairken/ daer alle zijn en̄ zijns rijcx weluaert aen hinck. Ses maendē lanck bleef die stadt beleghen/ nochtans en constmen noch niet gheweten tot welcker zijden die victorie wijckē soude. In dese stadt was eenen thoren die met costelijcke metselrijen opgemaect was/ want die mueren gauen van hun seluen gelupt. Men seydt datter Apollo t'anderē tijdē zijn vergulde liere liet/ en̄ dattet t'gelupt inde mueren af gebleuē is. Op desen toren plach Scylla dicwils te climmen alst peys was/ en̄ met een steenken op de mueren slaende speelder op als op eenich instrument. En̄ nv inden tijt der oorlogē clam zijer dagelijcx op om de strijdē en̄ assauten te sien die de vyanden daghelijcx deden/ so datse by lanchept van tijden die namen wiste van alle die

Van Scylla ende vant purpuren hairken.

die Capiteyne der Cretensen. Eñ bouen
ende zy Minos die zone van Jupiter eñ
opa: die welcke bekennende dat sy liefde
em droech / vercierde zijn hooft met re-
choonē gepluymdē helm/ die hem wter
n wel beuiel. Oock hadde hy eenen zeer
men gulden schilt die hy seer wel vueren
. Het was seer triumphant hem metter
en te sien loopen / het welck die maecht
la oock zeer wel behaechde. Seer wel
hy den boghe hanteren/men soude ghe-
ebben dat hy Phebum hier in te bouen
t. Eñ als hy zijn helmet afghedaen had-
so triumphantelijck op zijn Paert sadt
mer Scylla zulcken genuechte in / datse
maulijer en consite onthouden. Och/sey-
/hoe gheluckich zijn die schichten eñ den
em die desen vromen Ridder aenroeren?
nochtet my ghebeuren dat ick eens met
nechtē mocht wt trecken. Jn dese twij-
ge zijnde is sy optē voorschreuen torē ge-
mē/eñ nam voor haer datse haer zeluen
vandē torē latē wt vallen/ om also on-
ē hoop der Cretensen te comen/oft datse
panden die metalen poorten soude ope-
oft yet anders doen / dat Minos van
begeerē soude. Die wijle sy in dese twij-
ge sadt / sal ick/ seyde sy / die oorloge nv
eyndē ten achterdeele vā mijnē vader?
hoe leedt ist my dat dyen ick beminne
s vaders vyant is. Maer en hadde die
ge geweest / ick en hadden noyt gekent.
waer goet dat hy my met hem te ghijsel
de/eñ dat die oorloge in zulcker manie-
en eynde name. Hy soude immers wel

eenen goedẽ pant hebbẽ/als hy my met hem hadde. O excellente eñ vrome ridder/hoe gelijc zijdy uwer moeder Europe in scoonheyt die welcke wel weert was van Jupiter bemint te worden. Hoe salich soude ick my zeluen achten/waert dat ick nv van desen toren in Minois Legher mocht vliegen? ick soude hem vragen wat hy met my wilde behouwẽ/ ten minstẽ dat hy mijns vaders rijck niet en begeerde. Maer wat wil ick hier soo langhe in twijfelen/ aengesien dattet in my wel ghelegen is dese oorloghe te eynden: het is beter dat die stadt sonder bloetstortinge in ghenomen worde dan anders. Eñ oock vuert Minos rechtueerdige oorloge / aengesien dattet om die doodt van zijnen zone Androgeos te wreken is: daer om hope ic dat hem die Goden victorie verleenẽ sullen. Ist dattet dã alsoo geschien moet/ist niet beter dat mijn liefde hem die poortẽ doe openen/ dan datse ten lesten noch met wreeder eñ geweldiger hant geopent wordẽ? Het is dan beter dattet/sonder bloetstortinge gheschiede dan datter soo menigen hals om treure. Oock soudick vreesen/o Minos/dat v yemandt met eender lancien doorloopẽ mocht/eer ghy tot uwẽ wensche soudt connen gecomen. Wel aen dan/ick wil nv tot deser Oorloghen een eynde gaen soecken: ick sal Minoi te gemoete gaen ende leueren hem mijn Landt tot een houwelijcke voorwaerde. Maer wat batet dat ick sulcx voorneme? die poorten worden doch van alle canten bewaert/ende mijn vader bewaert die sleutels by hem: desen ist alleene die ick vreese: hy ist alleene die my nv in dit voornemen belet.

heleet. Och dat ick nv geenen vader en hadde hoe wel waer icker aene? Maer wat batet dat ick te vergeefs alle dese dinghen verhale? t'en is niet ghenoech dat wy veel bidden oft smeecken/t'en sy dat wy ons zeluen oock behelpen. Een yegelijck is hem zeluen doch een God. Dat een ander so seer met de liefde gequelt waer als ick ben/ick geloove datse terstont verdrijvē soude al dat de liefde beletten mocht. Sal ic dā lijden dat een ander vromer soude zijn dan ick? geensins. Ick ben nv bereet (waert vā noode) door messen ende door vier te springhen: hoe wel ick in dese saecke noch sweert noch vier en behoeve/maer alleenlijck mijns vaders purperen hairkē/dat my in dese sake costelijck is boven alle Gout eñ gesteente: door dit hairken hoop ick salich te wesen eñ tot mijnder intentien te comen.

¶ Die wijle Scylla in dese twijfelinge sadt/is den avondt aen ghecomen diese in haer opset noch stouter maecte. Eñ na dat een yegelijck slapē gegaē was/is sy in haers vaders slaep camer ghecomen (o ongeluckich opset!) ende beroof de harē vader van dit costelijc iuweel eñ isser mede wtgegaen na den legher der vyanden (soo groot betrouwen hadse op t'hairken datse met haer bracht) ende comende ten lesten by den Coninck Minos heeft tot hem gesproken in deser manierē: Die liefde heeft my desen nacht een groot feyt doen bestaen eerweerdighe Coninck. Ick ben Scylla die dochter des coninckx Nisus/ick brenge v hier tot een present mijns vaders lant eñ rijcdom eñ en begeerder geen ander vergeldinge voor dan v liefde. Neemt daer o Minos tot een

teeckẽ der Liefden dit purpuren hairken/ eñ en achtet voor een hairken niet/ maer voor mijns vaders hooft eñ rijcdom: Dit seggende reycte sy hem het hairkẽ toe. Minos van dese wonderlike woordẽ verbaest zijnde heeft haer weder geantwoort: Ghy onsalige verraderssе dat v die Godẽ wt haer werelt moeten drijuen/ so dat ghy op der aerden noch in de zee en moecht ruste vindẽ. Ick en sal geensins gedoogen dat mijn Lant (daer Jupiter in opgeuoedt is) met so onbehoorlijckẽ stucken besmet worde. Eñ na dat Minos de stat in ghenomen hadde (geinstitueert hebbende sommige regels eñ wetten) is hy weder met alle zijn volck t'schepe ghegaen om wederom na zijn Lant te trecken. Als Scylla sach dat Minos vertrecken wilde sonder haer eenige vergheldinghe te doen / siende oock tot haer bidden tot gheenen profijte en quam/ wertse zeer gestoort: eñ wtstreckende haer handen heeft hem nae gheroepen/ segghende: Waer vliet ghy nv o Minos sonder de gene die een oorsake uwer victoren is? O wreede Tyran/ dien ick lieuer gehadt hebbe dan mijn Lant/ ia dan mijn eygen vader zelue: wiens victorie toe ghegaen is door mijn verdienste / oft oock (als ickt segghen moet) door mijn misdaet: die door mijn Liefde/ noch door mijn ghifte noyt en zijt beroert geweest. Alle mijn hope haddick op v ghestelt: ende nv ghy my verlaet/ waer sal ick henen vlieden? Keer ick in mijn Lant/ het leyt verwonnen. Eñ al en waer des niet / sal ick weder keeren inde tegenwoordicheyt mijns vaders / wiens leuen ende weluaert ick in uwen handen gheleuert

hebbe? Sal ick weder keeren tot mijn vor-
ger/die my nu so seer om dyer saken wil ha-
ten. Dese omliggende landē vreesen nu oock
van sulcke verraderije. Mijn landt heb ick
geheert om Creten te vermeerderen: worde
ick nu in Creten niet ontfangen/zoo dunckt
my datmen my ongelijck doet. Ick mach nv
wel seggen dat v Europa noyt ghebaert en
heeft/maer eenige vreemde Spyte. Jupiter
en moet oock uwen vader niet zijn / hy en
heeft v (zoomē valschelijck liecht) noyt aen
Europa gewonnē in die gedaente van eenen
stier/maer het moest selue eenē stier zijn daer
ghy af gecomen zijt. Neemt wrake ouer my
mijn vader Nisus/ want ickt wel verdient
hebbe. Maer laet my immers steruen duer
die handen vā eenigen dien ick misdaen heb.
Waerom ist o Minos/dat ghy (die duer mijn
misdaet verwonnen hebt) my zo grootelijck
versmeert? hebbe ick misdaen/tis teghen mijn
vader eñ zyn lant/ eñ niet tegen v. Ghy hebt
voort een sult wijf als ghy wel verdient hebt/
die tanderen tyden met eenen stier gheboe-
leert heeft/eñ creecher den Minocentaurum
daer als ghy wel weet. Hoe compt dat ghy an-
ders op mijn woorden niet en acht? oft en
is dijt om den windt niet ghedoen? ten is
gheen woonder dat Pasiphae meerder liefde
hadde totten stier dan tot v / want hy veel
vriendelijcker was dan ghy zijt. Och wee mi
siet sy/my dunckt dat ick vlieghe als ick v
schepen sie vertrecken. Ghy en vrodert niet
onsainge / want waerwaerts v schepen he-
nen zeylen/sal ick v na volgen. Nauwelijckx
hadse dese woorden gesproken / sy en wert

 in eenen

in eenen voghel verandert/ ende hinck aende zeylen vande schepen gelijck een clesse. Dit siende haer vader (die welcke in eenen arent verandert was) volchdese terstont nae / ende wildese metten becke van die zeylen trecken om te verscueren. D'welck vreesende Scylla verliet haer zeylen ende vlooch neffens d'water henen zo na alst haer mogelijck was.

Scylla in eenen steenvoghel ende Nysus in eenen arent getransformeert.

Nae dat Minos weder triumpherende in zijn lant gekeert was/heeft hy den God Jupiter sacrificie gedaen van hondert ossen.

Maer zijn geslacht was grootelijck onteert want Pasiphae hadde in zynder absentiē het twelijnich monster Minocē taurum gebaert Dit monster en wilde Minos niet langer in zijn huys gedoogē/maer nam voor hem/ dat hijt soude in een huys doen sluyten dat met veel wegē omcingelt soude zijn. Om d'welck huys te timmeren men haelde den grooten constenaer Dedalus: dese maecte inden omganck des huys zoo menigen keer / dat hyer selver nau wt geraken en const / zo bedriechelijck eñ doolachtich warē die wegen. Eñ nae dat men den ionghen Minocentaurum daer inne gesloten hadde/ driemael versaedt zijnde met menschē bloet / werdt ten eynde van negen Jaren wel getemt. Want Theseus willende daer in gaen / naem door den raet van Ariadne een clouweken garens ende volchde den draet int ingaen eñ wtgaen. Eñ nae dat Theseus nae zijn believe eñ sonder perijckel wt den voors. doolhof ghecomen was / vloot hy met Ariadne nae de plant Dia ghenaemt/ daer heeft hyse aen lant gebracht / eñ heeftse daer alleen verlaten. Waer af Ariadne bedroeft

Minocentaurus.

...eeft zijnde ende haer zeer beclagende/wert
...e lesten vā Bacchus omhelst eñ geholpen.
...n op dat haer croone onder die sterren tot
...n eewighe memorie staen soude / nam hyse
...n haer hooft ende werpse nae den hemel.
...e wijle dese croone op vlooch/ veranderdē
...s costelijcke steenen dier an warē in schoon
...er blinckende sterren / ende bleef daer ghe-
...ticht inde gedaente van een croone. Dese
...nnen noch dagelijckx tusschen de sterre die
...ndē Griecken Eugonasi / eñ die sterre die
...phiuchs vandē seluen genaemt wort.

Dedalus zijnder langer gheuanckenissen
...rdrietende(want hy in een eylant gheuan-
...n lach) wert duer liefde zijns vaderlandts
...euert/ende seyde: Al eest dat my die zee het-
...nen belet / noch en is my den hemel niet ge-
...ten/dien wil ick gaen soeckē : al is Minos
...rck eñ machtich / noch en heeft hy die locht
...zijn bedwanck niet. Dit geseyt hebbende
...erdacht hy een verborghen conste / eñ con-
...feytende die natuere vergaderde veel pluy-
...en by een:dese stelde hy in sulcker ordinan-
...n/beginnende van de cortste af eñ daer nae
...enskens een langer ende langer dattet met
...apkens op ginck / ghelijck een hueuelken
...t niet steyl op en gaet:daer na maecte hyse
...st aen een hout met een weynich was/ende
...ef hem een weynich inde locht op ghelijck
... volgels/om te sien hoe dattet hem in han-
...n gaen soude. Icarus zijn sone int vliegen
...enuechte nemende/eñ spelende als kinders
...egen/nam telckē de pluymē sijnder vluege-
...n inden mont/eñ doude oock somtijts eens
...ettē vingeren aent was / daer de vluegelen

mede

Die historie van Dedalus ende Icarus sijne sone.

mede geuest warẽ / niet vreesende dattet hem schaden mocht / zoo dat hy met zijn spelen eñ iocken sijnen vader int wonderlijck vliegen telcken belettede. Als sy nu alle haer dingen bereyt haddẽ / hief hem Dedalus vander eerden op / eñ hangende inde locht heeft hy sijnen sone aldus geinstrueert / seggende : Siet wel toe Icare / dat ghy int vliegen de middelmate houdt / want ist dat ghy te leege vliecht / die baren des waters sullen v beletten / ende ist dat ghy te hooge vliecht / die hitte der sonnen sal uwe vluegelen verbranden. Daerom en suldy te hooghe noch te leege vliegen / ghy en sult oock int vliegen het wagenmanneken niet volgen / noch Helicon / noch oock t'sweert van Orion / maer sult mi als uwen leytsman neerstelijck na volgen. Na dat hy hem aldus geinformeert hadde sprongen hem die tranen wt den oogen / eñ met beuende leden custe hy sijnen sone / d'welck hy daer na noyt meer en dede. Daer na heffende hem seluen op inde locht vlooch hy sijnen sone voor / grootelijck vreesende voor zijn qualijck varẽ. In sulcker manierẽ onderwees hy sijnẽ zone als die vogelen haer iongen ghemeynlijck te doen plegen / als die beginnen vlugge te wordẽ / hem dickwils vermanende dat hy hem na volgen soude. Dit vliegen siende eenen visscher die metter engel roeden by d'water lach / een herderken by zijn schaepkens / eñ eenen ackerman aen sijnen ploech / werdender grootelijc inne verwondert eñ dachten dattet niet mogelijck en ware yemant inde locht te vliegen ten moest eenen God wesen. Aende slincker hant lach hunlieden het eylant Samos / Delos /

ē Paros : eñ aen de rechte hant hadden
et eylant Lebynthos eñ Calydne verlatē.
s Icarus int vlieghen groote genuechte
nende eñ te seer betrouwende sijnen leyts-
n verliet/eñ willende besoecken wat daer
en te doen was / vlooch terstont hooger
en hemel. Eñ comende tot inde groote
e der sonnen wert hem het was zijnder
egelen ghesmolten / eñ niet wetende waer
was / riep hy sijnen vader aen/die welcke
n niette batenen quam / maer moest hy
zeke vā vluegelē inde zee vallen : de welc-
noch heden sdaechs nae sijnen naem de zee
Icarien geheeten wort. Dedalus de va-
/nu niet meer vader zijnde/sach dat sijnen
ne niet meer en volchde / waer hy seer be-
eft was/ eñ seyde:waer sijt ghy nu o Ica-
n wat lant sal ick v nu gaen soeckē ? mits
n sach hy die pluymen zijnder vlueghelen
water drijuē. Doen vermaledijde hy zijn
nste / ende begrauen hebbende het lichaem
naeste eylant/noemde het lant na dē nam
n zijnen zone Icaria. Die wijle hy besich
s met zijnē zone te begrauē/quammer op
eycke een snaterende patrijs mede gecken
welcke(soot aen haer vluegelen wel scheen)
er seer daerom verblijde. De ses vogels ge
ke en had men ter werelt noyt meer ghe-
/want niet lange te voren wasse eerst ver-
dert geweest. Het hadde te voorē een ionck
t geweest vā.xij.jarē/ Talus genaemt/eñ
s die sone vā Dedalus suster. Desē iongē
t zijnen verstande gecomen zijnde/ wert by
edalus besteedt om zijn const te leerē. Die
orseyde Talus op eenen tijt nemende zijn
patroon

Icarus valt inde see.

De fabel van Talus.

Die inventie vanden saghen.

patroon aenden graet van eenen viſſche / is
deerſte geweeſt die de ſage geuonden heeft.
daer nae inuenteerde hy oock den paſſer om
circkelen mede te beſchrijuen/ eñ om alle din-
gen op hun maten eñ compaſſen te maken.
Dit benijde Dedalus eñ werpen van bouen
neder wt den tempel Palladis. De goddinne
niet willende gedoogen dat hem yet miſqua-
me/heeft hem voor t'vallẽ beſchermt/eñ ver-
anderde hem in eenen voghel/zoo dat hy met
zijn vluegelen inde lucht bleef hangen. Die
ſcherpheit des verſtants die hy te vorẽ hadde
is hem nu inde voeten eñ vluegelen gebleuen/
eñ heeft noch den ſeluen toenaem behouden
die hy te vooren had. Noyt en ſachmen deſen
vogel hooch vliegen / noch ſijnen neſt maken
in hooge tackẽ der boomẽ/maer vliecht altijt
neffens der aerdẽ/ eñ maecter oock ſijnẽ neſt/
altijt gedachtich zijnde des vals die hy ſoude
gedaẽ hebbẽ/en haddẽ Pallas niet beſchut.
Dedalus vander vlucht eñ vand begraiingẽ
zijns zoons heel vermoeyt ſijnde/ quam hem
in Sicilien ruſtẽ by dẽ coninck Cocalus dien
wel blijdelijcken ende eerlijcken ontfinck.

Calus in een patrijſe verandert.

Die van Athenen werden ten leſten verloſt
door die vromicheyt van Theſeus/zoo datſe
den tribuyt niet meer en moeſten gheuen/die
hun Minos ingeſedt hadde/ waer af datſe de
Goden danckten eñ loofden. Alle Griecken-
lant ouer wiſtmẽ te ſprekẽ vande vromicheit
vanden voorſeydẽ Theſeus/die van Achaien
riepen grootelijck om zijn hulpe/ dieſ gelijckx
deden oock die van Calydon/hoe wel dat zij-
den vromen Meleagrum hadden. Die ſake
was om dat Diana in hun lant eẽ wilt verc-
ken

...hesonden hadde/ om haer leet te wrekē/
...t men ſept dat die van dien lande alle die
... een ſacrificie gedaen hadden van der eer-
...ruchten des lants. Der goddinnen Ce-
...addenſe van coren ſacrificie gedaen/ den
... Baccho vā wijne/ Palladi van olie/ etc.
...nlijck haddenſe die ſacrificie vā Diana
...ergelaten. Dit ſpeet der Goddinen ſeer
...de dattet hunlieden niet onghewroken
...en en ſoude. Al iſt ſeyde ſy dat ick vā hun
...n veracht worde/ men ſal nochtans van
...iet ſegghen dat ickt ongheloont late.
...aer na heeftſe een wilt vercken int landt
...dē/ dat grooter was dā enigen ſtier van
...us/ die oogen berndē hem int hooft alſo
...als een vier / den hals was hem dick eñ
...htich/ die borſtelē ſtondē hem op dē rug-
...ier eynde als oft priemen gheweeſt had-
...ie tandē haddet gelijck eenen Olifant/
...en monde eñ nueſgaten ſpoocht vier en
...me/ in zo grooter ouervloedicheyt dat-
...e boomen eñ die cruydē af verdordē/ het
...n corē dat int velt ſtont wert vā zijnder
...ngē in hoy verandert/ ouer al waer dat-
...uam verſlindet de terwe eñ ander vruch-
...er eerden/ te vergeefts waſt dat den ac-
...man yet verwachtende was van het ghe-
...at hy geſaept hadde / die wijngaerden eñ
...boomē werdē door dit grouwelijck dier
...het lant door vernielt / oock dedet groo-
...hade onder t'vee/ de herders hoe wel dat-
...n goede hondē geſorteert warē en moch-
... nochtās wt hun beeſten niet gheweren/
...ieden vloden wt die ſteden want zy daer
... vry en meynden te weſen / door Melea-
gros

Diana ſende t wilt swijn.

gros met Theſeus en hadden der raet toeg
ſocht. Oock quamender te hulpe den vromi
Caſtor die in feyten vā oorlogē zo vermae
was / Pollux zijnen broeder die een ſonde
linge gratie hadde om peerden te bedwing
den ſtouten Jaſon die d'eerſte gebruyck gh
nondē heeft der ſchepen / met veel ander ſto
te ridderen. Oock iſſer gecomen Teglea d
dochter van Lyceus / die welcke int iagen e
pert was / met die ſchoone Atalanta wien
cuers rontomme met frenien geboort was
t'hayr hinck haer noch al ongevlochten / ae
haren hals had zy eenen latoenen pijlcoke
hangende / eñ inde ſlincke hant hadſe den bo
ge gelaepen. Meleager groote ghemecht
nemende inde ſchoonheyt deſer maecht / be
geer deſe te hebben tegen den danck der Go
den. O ſeyde hy hoe geluckich ſal hy weſe
dien ghy tot eenē man ſult hebbē. De ſchaem
te eñ den tijdt ontrieden hem meer te ſeggen:
maer al en ſeyde hijs niet vele / hy en dachts
des niet te min. In dit lant waſſer een boſch
vol alderhande boomē diemen noch noyt ge-
ſnent en hadde noch gehouwē. In dit boſch
zijn alle de voorſeyde ridders ghecomen om
d'wilt vercken te iagen. Deen ſpreyde die net-
ten / dander ontkoppelde die honden / dander
ſpoorden t'vercken / grootelijck begeerende
haer proye te vinden. Int voorſeyde boſch
waſſer een dellinghe daer het water des re-
gens in te vergaderen plach / deſe dellinghe
was rontom met wilgen beſet / met riet / met
bieſen eñ diergelijcke cruydē. Hier wt quam
d'wilt vercken ghesprongen veel ſnelder dan
eenigen blixem wt den hemel / eñ maecte int

loopen

[l]open sulcken gewelt dattet die boomen om
[w]ege liep. Doen begonsten alle die iagers te
[r]oepen eñ hun met hun swijnsprieten te wee-
[r]en/die honden werden al het bosch door ver-
[s]tropt/die sommige oock van twilt vercken
[ge]schuert. Echionus waende met zijnẽ schicht
['t v]ercken te duerschieten / maer hy heuet ge-
[m]ist/want sijnẽ schicht bleef in een eycke ste-
[k]en/en hadde hyt met zo haestigen sinne niet
[g]edaen/hy hadde het dier moeten inden rug-
[g]e geraken. Ampycides willende oock zijn
[d]evoir doen/o Diana/seyde hy hebbe ick v
[oo]it enigen dienst ghedaen / weest my hier nv
[go]nstich. Die Goddinne eensis verhoorende
[z]ijn gebet/liet hem t'vercken rakẽ / nochtans
[s]onder eenich letsel oft quetsure/want zy had-
[d]e den schicht int vliegen het ijser benomen
[e]n dattet verckẽ maer metten houte geraeckt
[e]n wert/nochtans werdet vanden schuet zoo
[s]er ontsteken dattet door den mont eñ neus-
[g]atẽ vier spooch. Het vlooch den iagers veel
[s]elder toe dan eenigen pijl wt eenen boge.
[E]upalamon eñ Pelagon werden om leeghe
[g]euelt/eñ terstont van hun medegesellen we-
[d]er opgerecht. Enesimus gheen vreese heb-
[b]ende wert op den staenden voet van t'voor
[se]yde dier vernielt. Pylius souder oock ge-
[bl]euen hebben en hadde hy zo haest op eenen
[b]oom niet geclommen / vanden welcken hy
[s]ijnen vyant cloeckelijcken aensach. Het verc-
[k]en siende dattet aen hem niet en conste ghe-
[r]akẽ begonst van onder dẽ boom te knagen/
[m]aer na beettet den sone Orithie zijn een been
[a]f. Die twee gebroeders de doen ter tijt noch
[o]nder die hemelsche teekenen niet en waren/

te weten Castor eñ Pollux / waren beyde op schoon witte peerden geseten / hebbende elck een lancie inde hant/eñ souden t'vercken daer mede gequetst hebbẽ en haddet hem in eẽ hol niet gaen bergen daer ment met gheen peerden noch lancien gerakẽ en mocht. Telamon wt groote hitticheyt is t'verckẽ in dese doncker spelunckе na geloopen/ maer midts dyen dat hy den wech niet wel en sach / viel hy ouer die wortelen van eenen boom / die wijle Peleus desen oprechte / bereyde die maecht Atalanta haren pijl om te schietẽ / eñ geraecte t'vercken achter doore/ so dat die borstelen vanden bloede root werden. Van dit bedrijf was Meleager veel blijder dan sy selue was/ die welcke desen schuet alder eerste wert siende eñ sijnen gesellen toonde: met recht / seyde hy/sult ghy nu die eere behalen. Waer af alle dander beschaemt werdẽ / maer des niet te min gauen malcanderẽ eenẽ moet. Daer sachmen van alle canten die scichten vliegen sonder eenigen regel oft ordinantie.

Onder den hoop wasser eenẽ Anceus geheeten/die welcke eẽ bijl vuerde. Desen riep met luyder stemmen/ nu sult ghy alle sien hoe seer dat die mans de vrouwen in crachte te bouen gaen: want hoe wel dat Diana haer beste doet om dit vercken te beschudden/nochtans sal ickt noch met dese handen verschueren. Daer nae nam hy zijn bijl met twee handen/ eñ meynde t'verckẽ in tẽ vliegen: maer tvercken siende den slach comen / viel hem met en tandẽ toe na die periculooste plaetse des lichaems/te weten tusschen zijn gemacht. Hier mede viel hy ter aerden/ zijn ingewandt stortende

ende ende bespoepende die eerde met zijnen
loede. Pirithous liep t'vercke oock met zij-
en swijnspriet toe/den welcke Theseus aen
iep/seggende/vertoeft ee luttel o alderliefste
edegeselle/men mochter oock wel te gree-
ch toe valle ghy hebt gesien hoe dat Anceo
ijn verwaentheyt schadelijc is geweest. Na
at hy dit ghesept hadde / schoot hy tvercken
jn lancie toe/maer den schuet miste en bleef
n een epcke steken. Jason nemende sijne bo-
e en mepnende t'vercke te doorscieten/door-
hoot eene hont dper by was/ so dat den pijl
weers door s'honts lijf in de eerde bleefste-
en. Meleager stelde zijn hande ooc te werc-
e/hy nam terstont twee lancie / deen schoot
buyten zijn mepninge inde eerde / en met
en anderen geraeckte hy t'vercken midden
den rugge/soo datter het bloet oueruloede-
ick wt liep. Ende die wijle het vercken ter
rde lach en wentelde / gaf hy hem noch ee-
en steeck inde schouwer. Waer af alle dan-
er seer verblijdt waren/en quamen alle totte
ictorieusen Meleager om he de hant te ge-
en. Daer sagen zy dit wreede dier van verre
ewont ter eerden liggen / nochtans en dors-
n sijt niet wel genaecke maer schoten hem
c noch eene pijl na d'lijf. Daer na isser Me-
ager toe gevloge en sneedt t'vercken thooft
f en gaft zijn alderliefste Atalante tot een
resent/seggende: Neempt daer o Atalanta
en roof die ic door mijn vromicheyt behaelt
ebbe/op dat uwe eere ende die mijne by een
ebuecht worde. Dit seggende gaf hy haer
et een blyde gelaet die verckens huyt / die
et wreeslijcke borstelen besteken was / ende

t'hooft metten grouwelijcken tanden. Dit benijden alle dander / eñ maecktender onder hunlieden groote murmuratie af: eñ principalijck Plexippus eñ Toxeus die welcke wt reykende hun armen riepen met luyder stemmen/legt af ghy wijf/legt af dese prope / ende en wilt ons onse eere niet benemen / en wilt op v groote schoonheyt niet te seer betrouwen/op dat ghi nv van uwen vrijer niet verscheyden en wort. Eñ dit seggende / trocken zy haer die prope wten handē/daer nochtans niemant recht noch deel aen en hadde / dan Meleager alleen: De welcke vertoornt zijnde om het onghelijck datmen zijn vrijersse aen dede/gaet henen/seyde hy / ghy roouers eens anders eere/ende leert hoe groote differentie datter tusschen het dreygen eñ het doen is. Dit seggende doorstack hy Plexippum zijnē oom die te voren van slaghen noch steken en hadde veruaert gheweest: eñ Toxeo die noch in twijfel was oft hy die doot zijns broeders wreken woude / gaf hy oock vanden seluen sope te suppen.

Als Althea de moeder vā Meleager hoorde segghen dat haren sone t'wilt verrken verslleghen hadde / wert zyer grootelijck af verblijt/eñ dede den goden sacrificie. Mer als sy wederhoorde seggen dat Plexippus eñ Toxeus haer broeders beyde vā Meleager door steken waren / veranderde sy haer costelijcke cleederē in roucleederen/eñ veruulde de gantsche stat met schreyen eñ weenen: eñ begeerde daer correctie ouer gedaen te hebbē. Sy hadde hy haer een stocxkē dat int vier gelegen hadde doen zy van Meleagro gelegen was. Dit

stocxken

[illegible]rken was van sulcker naetueren dattet [illegible]leager conſt doenleuen oft ſteruen. Want [illegible]rie fatale goddinnē Parce genaemt/had-[illegible] gedetermineert dattet kint ſoo langhe le-[illegible] ſoude als dit ſtocxken in weſen blijuen [illegible]e. D'welck verſtaende die moeder hadde [illegible] tocxkē na t'vertreck der voorſeyder god-[illegible]nen wten viere getrocken / eñ met water [illegible]gheluſcht hebbende haddet menich iaer [illegible]orgē gehoudē. Maer nu wt gramſchap [illegible]t ſijt wten hoecke gehaelt eñ geboot dat-[illegible] vier ſtoken ſoude om t'voorſeyde ſtocx-[illegible] daer in te verbranden. Viermael hadde [illegible]nden wille daer inne te worpen/mer t'elc [illegible]rack ſy haer hant weder tot haerwaerts. [illegible] affectie die ſy tot Meleagrum hadde als [illegible]eder/eñ die liefde die zy tot haer broeders [illegible]de als ſuſter/ ſtreden tegen malcanderen. [illegible] dacht dattet groote ſonde ſoude weſen [illegible] kint het leuen te benemē/mer die gram-[illegible]p verwecteſe weder totter wraeckē haers [illegible]eders doot. Haer gelaet was gants ge-[illegible] als der geenre die twijfelachtighe ſaken [illegible]orhandē hebbē/ nochtans beruerdeſe haer [illegible]ſcientie dicwils tot medelijden. Liefde eñ [illegible]aecke maecktenſe twijfelachtich gelijc het [illegible]p dat dicwils van diuerſche winden her-[illegible]erts eñ derwaerts gedreuen wordt: ſom-[illegible]s wertſe tot gramſchap verwert/ſomtijts [illegible] liefde: Nochtās die ſuſterlijcke ouerwan [illegible] moederlicke liefde/ſo datſe meer begeerde [illegible]rs broeders doot te wreken dan met ha-[illegible] ſone medelijden te hebben. Nae dat dan [illegible] gramſchap in haer ſo groote cracht ver-[illegible]ghen hadde / dit vier /ſeyde ſy/ ſal nu mijn

vleesch eñ bloet verbranden. Eñ so zy met het fatael hout voor t'vier stont aenriepse de drie helsche Goddinnen Furie genaemt / eñ seyde aensiet nu ghy Furien mijn voornemen: hier sal ick mijn leet wreken al ist een grouwelijcke saecke / deen doot moet men doch met dander vergeldē / quaet om quaet / eñ moort om moort / op dat dit huysghesin eñ dit ghe-slachte droeflijcken eñ allendichlijckē eynde. Sal ick lijden dat die vader hem des beroemen sal / dat hy eenen so vromen sone sal hebben / eñ dat ick vā mijn broeders berooft sy sonder eenighe wraecke daer af te nemen? gheensins. Ick hebbe lieuer dat die vader metten sone beyde voor den duyuel varen. Dus o mijn broeders geesten / aenmerct nv den dienst eñ die costelijcke sacrifitie die ick nv sal gaen doen van het alder weerdichste iuweel dat ick ter werelt hebbe. Och waer worde ick nv toe gebrocht t'o broeders / ist dat icker aen misdoe / willet my vergeuen. Ick weet dat hy de doot wel verdient heeft / nochtans deeret my dat icker seluer wrake ouer doen moet. Ten is geen reden dat den schandelijcken moort die hy ghedaen heeft onghewroken blijue / eñ daer na het lant met eenen hoogen moet vā hem geregeert worde. Laet hem vergaen den ongeluckigen / soo en heeft sijnen vader noch het lant op hem gheen hope meer. Waer is nv die moederlijcke affectie veruaren / eñ die liefde die ick tot den ghenen behoorde te hebben die ick. ix. maenden gedragē hebbe. Och onsalich kint / waerom en heb ick v met het fatael storxken niet laten verbranden als ghy noch een ionck kint

waert?

waert? door mijn goedertierentheyt ist dat ghy
so lange geleeft hebt/ eñ door u selfs misdaet
suldy nu ter doot gebracht wordē. Dus ont-
fangt nu sulcke pene eñ correctie als ghy wel
verdient hebt/ eñ verlaet het leuen dat ick u
tweemaels verleent hebbe/ eens int baren eñ
ten tweeden als ick het stocxken daer u leuen
aen hinck wt den viere track. Ick begheere
nu wraecke van u te nemen/ eñ ick en can my
nochtans daer niet toe begheuen: want som-
tijts comt my die doot eñ den grouwelijckē
moort te voren die hy bedreuen heeft/ eñ som-
tijts wordick tot liefde beruert als een moe-
der toe behoort. Och wee my onsalighe crea-
tuere / want al weet ick wel dattet een vree-
selijcke wraecke sal wesen / nochtans moetet
gewroken zijn. Dus o broeders ontfangt nu
die wrake die ic om u lieder doot gaen doen
wil / eñ verbeydt den tijt dat ick u lieden sel-
ue sal comen besoeken. Dit seggende werp
sy het stocxken met beuende handen midden
int vier. Waer af het stocxken (soot scheen)
een swaer versuchten gaf/ eñ wert allenskens
vanden viere verteert. Meleager vā alle dese
dingē niet wetende gheuoelde dat zijn cracht
meer eñ meer minderde / nochtans dede hy
zijn beste om die pijne met sterckheyt des ghe-
moets te verwinnē. Mer om dat hy so groo-
te bangicheyt gevoelde / eñ niet en wist waer
af dattet hem quam / wert hy seer verwon-
dert/ eñ aenriep al weenende sijnē vader/ zijn
broeders eñ susters/ zijn alderliefste vriendin-
ne eñ onder dander zijn wreede moeder. Hoe't
vier meerder was hoe zijn pijne oock groo-
ter wert/ eñ ten lesten nam zijn leuen metten

viere een eynde. Waer af datter alle dit stadt
door groote droefheyt ghescheide / het volck
ionck eñ out cleyn eñ groot maecte van zijn-
der doot misbaer. Eneus bedreef oock groo-
ten rouwe om die doot zijns soons bespzey-
ende zijn grijs hayr met stof eñ asschen/ ende
grootelijc beclagende dat hy so lange gheleeft
hadde. Die moeder nemende wraecke ouer
haer selfs misdaet/ heeft haer seluẽ oock met
eenen messe doorstekẽ. Al hadde my god hon-
dert tongen verleent/ eñ al had ick alle de wel
sprekentheyt diemẽ ter werelt vindẽ mocht/
so en soude ick u niet connen beschrijuen den
grootẽ rouwe eñ droefheyt die de susters be-
dreuẽ. Sy sloegen voor haer borstẽ/ zy wron-
gen haer handen eñ maecten groot mis baer.
Alzo lange als zy het lichaem by haer haddẽ
wiesschen zijt met ouervloedigen tranen: eñ
na dattet tot asschen verbrant was/ dructen
zy die asschen aen haer borsten / daer nae be-
groeuen zy de asschen vanden lichame / ende
maecten der al weenende zijn op schrift.
Na dat Diana aldus haer leet gewrokẽ had/
veranderde sy die susters vã Meleager in hin
nen met bulten eñ met ghespickelde vederen.

Die susters van Meleager in calcoensche hinnen verandert.

Na die victorie van t'voorseyde wilt swijn/
is Theseus van daer getrockẽ om weder na
Athenen te reysen. Maer om dat die riuiere
Achelous zo bijster eñ zo ongeduerich was/
en mocht hy daer gheensins passeren. Daer
vant hy den voors. Achelous spacierende by
den cant van zijnder riuieren/ die welcke tot
hem ghesproken heeft: En wilt nu o Theseu
met desen tempeeste gheen reyse aennemen/
maer compt onder mijn dack schuylen totter
tijt

..t toe dat den Wint gelegen zal wesen/want
..se riuiere is by tijden so wreet eñ fel datter
..rkwils groote balcken/steenen/ ia oock ge-
..ele stallē vol schapē/ossen/koeyen/ eñ peer-
..n op comen gedreuen. Als dese riuiere met
..n Water des sneeus vermeerdert wort/dā
..ortse so groot datter menighen mensche in
..rdroncken blijft / daer om ist beter mijnen
..ient dat ghy nv wat rust/dan dat ghy met
..lckē onweder een quade reyse creecht. Aen-
..sien dat ghijt my voor t'beste raet/ o Ache-
..e/so sal ick op dit pas uwen raet eñ v huys
..ebruycken antwoorde Theseus. Daer na
.. hy met Achelous in zijn spelonncke gegaen/
.. welcke met gaetachtighen steen bewelft
..as / die balcken waren met mosschelschel-
..n van diuerschen coleure verchiert / het
..aueysel was van sachten mossche. Na dat
..t in dit huys eenen dach gerust haddē ginc-
..en die Tafelen decken/die Nymphen dien-
..n ter tafelen met bloote voeten. Daer sadt
..heseus in grooter eerweerdicheit/hebbende
..n zijn rechte hant den ouden Leier/ eñ aen
..jn slincke hant zijnē medegeselle Pirithous.
..en schoncker den Wijn in schoon vergul-
.. Coppē die met alderley gesteente verciert
..aren. Eñ na datse alle goede riere gemaect
..adden/heeft Theseus ter vensteren wt ghe-
..eken op de zee/eñ siende daer sommige Ey-
..ndē / heeft Acheloum geuraecht wat plact-
.. oft eylant dattet was/eñ hoe dattet gehee-
..n was. T'gene dat ghy daer siet antwoor-
..e Achelous/ en is niet alleenlijck een plact-
.. al schijnet vā verre aen een te houdē/ maer
..et zijn vijf Eylanden van malcanderen ghe-

Beschrij-
vinghe
des huys
van A-
chelous.

distingueert. Ende op dat ghy v niet en verwondert dat Diana t'anderen tijden yet ghe daen heeft om datse veracht was/soo wil ick v van dese Eylanden wat wonderlijcx gaen vertellen: Het hebben t'anderen tijden vijf Naiadē geweest/die welcke alle dander veltgoden sacrificie dedē/eñ hebbē my alleenlijck achter gelatē. Waer af ic zeer verstoort sijnde begonst van gramschappen te swillen so dat mijn wateren door groote impetueusheit die Landē van malcanderē deden splijten eñ die Wildernissen verstropen. Eñ dese Nymphen dede ick aen die aerde vestigē/eñ deder rontsom so veel Lants eñ sants aen drijuē dattet vijf Eylanden werden als ghy noch siet/dese worden noch heden s'daechs Echinades genaemt. Ende ghinder siet ghijer een dat wel verre van dander geuloten is/ eñ wordt van den Schiplieden Perimele ghenaemt. Dese Perimele is t'anderen tijdē mijn vryersse geweest/eñ hebbe haer haren maechdom genomē. Waeraf haer vader gestoort zijnde heeftse vā eender rootsen inde zee gestootē/ eñ souhdese aldus gedoot hebben en had icker gheen medelijdē mede gehadt. Maer ick onthielse eñ voerdese met mijnē waterē so datse gheen letsel en leet. Daer na heb ick Neptunum in deser manieren voor haer gebeden/o Neptune met uwen triumphantē scepter / in wiens heerschappye ick mijnen loop hebbe/coempt ons hier te hulpe eñ aenhoort mijn ghebedt: Wilt dese Perimele nv bystaen/die welcke ic tot oneeren gebracht hebbe/eñ die van haren vader Hippodamus wten lande verdreuē is/ hoe wel dat hyer medelijden mede behoorde te heb-

Die vijf Nayaden in vijf eylanden verandert.

[..]hebben/eñ behoorde ons die mis daet wel [..]geuen te hebben. Wilt haer doch eenighe [..]etse verleenen / oft ghehengt datse zeluer [..]plaetse worde/op dat ickse dagelijcx met [..]inen armen noch omhelsen mach. Na dat [..]dese woordē gesprokē hadde/verschudde [..]ptunes zijn hooft eñ alle zijn goluen des [..]aters/so datter die jonghe Maecht zeer af [..]uaert wert/hoe wel nochtans dat ic haer [..]hooft bouen d'water hiel. Mijn een handt [..]ide ick aen haer herte/dat welck van ver= [..]urtheyt zeer taechde/eñ terstont ghevoelde [..]c dat haer heel Lichaem hart werdt/ het [..]chaem wert met aerde bedeckt / daer nae [..]rdet een cleyn landeken d'welc allenskens [..]eerder ende meerder ghewordē is.

Perimele in een Eylandt verandert.

[..]a dat Achelous dese dingen vertelt hadde [..]rden alle d'ander daer grootelijck af ver= [..]ndert/wtgenomē Pirithous / die welcke [..]elijck hy een groot mispryser der Goden [..]Menschen was) al lachende seyde dattet [..]iselen waren/eñ dattet inder Godē macht [..]t en was yemants figuere te veranderen. [..]'ander berispten hem alle/ eñ principalijck [..]n ouden veruaren Lelex / de welcke seyde [..]t die cracht der Goden onmetelijck eñ son= [..]r eynde was/eñ dat die Goden alle dingen [..]den na haer believte. Ende op dat ghy daer [..]et aen en twijfelt/seyde hy / wil ick v gaen [..]rtellē van een Eycke eñ een Linde / die ick [..]ue int geberchte van Phrygien met mue= [..]n besloten gesien hebbe. Ick was daer op [..]nen tijdt ghegaen om mijns vaders rijck te [..]soecken. Daer sach ick niet verre van dese [..]wee voorseyde boomen een staende Water liggen/

liggen/dat t'anderẽ tijden een bewoont lan
gheweeſt hadde/al en iſt nv maer een Water
achtighe plaetſe daerinẽ nv anders niet dan
duyckers eñ dyer gelijcke vogelen en vindt
In deſe contreye ſeydtmen dat Jupiter ende
Mercurius eens quamen gewandelt om der
menſcẽ goedertierenheit eñ godvruchtichept
te onderſoecken. Sy ghingen vã d'een deure
totter ander/maer waer dat ſy quamen men
ſloot hun die deuren alleſins voor den neuſe.
Nochtans werden ſy ten leſten in een cleyn
leemen huyſken ontfangen dat met ſtroo ge-
dect was. In dit huyſken woondẽ twee ou-
de liedẽ Philemõ met zijn huyſvrouwe Bau-
cis. Deſe haddẽ menich Jaer tſamen geleeſt
in ſo goeden accoorde eñ eendrachtichept dat
hun die armoede dieſe gheleden hadden noyt
en hadde verdroten/al en waſſer knecht noch
maerte ten huyſe ſy en warender des niet ton
geruſter om. Sy warẽ beyde heer eñ knecht
malcanderẽ in oprechter liefdẽ onderdanich
Na dat Jupiter eñ Mercurius aẽ dit voorſ.
huyſken ghecomen waren/gingen ſy daer al
buckende inne om dat die deure ſo leege was.
Den ouden Philemon bracht hun elcken ee-
nen ſtoel om haer vermoeyde ledẽ wat te ru-
ſten. Eñ Baucis oock neerſtich in de weere
zijnde brachter een rouachtich haren cleedt
oppe/daer na ontdeckte Philemon t'vier dat
hy des auonts te voren toe gerekent hadde/
daer werp hy een luttel bladeren eñ drooghe
ſchorſſen op/daer toe haelde hy een handtvol
rijs/het welck in ſtucken gebroken hebbende
heefter den Goden vier af gheſtooct. Baucis
hinck terſtont een Ke:elken ouer daer ſy een
weynich

onich moes in werp om te ſieden/dat ha-
man inden hof gepluct hadde. Philemon
n terſtont een gaffelken ende langde daer
de een ſtuck gheroockt Verckens vleeſch/
adē ouden beroocté balck/eñ werpt inden
eſpot om te ſieden. Die wijle brachten ſy
tijdt met veel coutens ouer. Oock hinc-
in die keucken eenen houten Eemer aen
ē haeck. Deſen werdt haeſtelijc met war-
n water geuult om der Godē voeten daer
e te waſſchen. Midden int dit huyſken
ſſer een koetſken daer een rouwe bieſach-
he matte op lach. De ſponde eñ t'voeten-
de van dit koetſken waren van Wilghen
te gemaect. Daer op haelde Baucis een
dſie dieſe niet dan op hooghe daghen te
ken en plach/al was ſy grof eñ ongedaen
was lichtelyck goet genoech om op alſulc-
n beddeken te deckē. Daer zijn die Goden
e ruſtē gegaen/ die wijle dat Baucis met
ende handen (om der oudtheyt wille) de
el deckte: den eenen voet vander Tafelen
s wat corter dan den anderē/om d'welck
erbeterē ſy daer een ſchelpken onder ſta-
. Daer na hebben ſy die tafel met mente
diergelijcke cruydē af geueecht/ eñ broch-
 voor d'eerſte gerechte Olyuen/ eñ gecon-
e Cornoelien/ voor een ſalaet bereyden ſy
choreye eñ ander cleyn Wortelkens. Oock
chtmer platten keeſe ter tafelen ende ghe-
nden Eyeren. Alle deſe ſpijſen werden in
de ſchotelen gerecht/eñ de croeſens daerſe
 droncken warē oock vander zeluer mijnē
emaect/van binnen verlopt alſo gheel al
 was. Daer na brachtmen t'geſoden oock
ter tafe-

ter tafelen eñ den nieuwen Wijn. Nae desen werdt het fruyt oock aen gebracht/te weten noten/drooge vijgen/pruymen/appelē/ druyuen/eñ honichraten: alle dese dingen werden in een schoon wit teenen Korf ken ter tafelen gebracht/ende bouen al toondemen den Goden een blijde gelaet: al was die macht cleyne het herte was nochtans goet. Hoe sy droncken oft hoe sy schoncken / sy saghen dat de croesens van zelfs gheuuldt werden/ ende dat den Wijn niet en minderde.

Waer af Philemon eñ Baucis zeer verwondert zijnde/hieuen haer handē op na den Hemel/eñ baden den Goden vergiffenis vander cleynder cieren diese hun aengedaen hadden. Sy haddē ten huyse noch een gansкē/d'welc haerlieder huysvwachter geweest hadde/ dit zelue wilden sy den Goden gaen bereyden. Maer t'gansken ontuliedende haer handē is den Goden toegeulogē. De welcke riedē datmense niet en soude dooden / wy zijn Goden seyde Jupiter/en wilt v niet versaghen/uwe gebueren sullen alle om haerder misdaet eñ wreethept wille ghepunieert worden / maer ghylieden sult beyde behouden blijuen. Verlaet uwe wooninge eñ volcht ons na ten berghe waert daer wy v leydē zullen. Elck nam terstont zijn stocrken met hem eñ zijn dē goden al hijgende int climmē nae geuolcht. Als sy vā t'hoochste des geberchts ontrent eenen boochscheut weechs waren /keerden sy hun omme eñ sagen dat de gantsche stadt in eenē morasch versoncken lach/ eñ datter niet gheheels ghebleuen en was dan alleenlijck een cleyn huysken. Eñ die wijle sy het ongeluck

van haer

…er mede borgers beſcreyden/ ſagen ſy
…uyſ ken allenſ kens in eenē tempel ver-
…en. Die oude ſtijlen des huyſ kens wer-
…ſchoon ſteenē calumnē: het ſtroo daert
…gedect was/wert in louter Goudt ver-
…: die deuren ſaghen ſy met alderhande
… verciert / eñ het plaueytſel van ſchoo-
…marmorſteenē. Doen vielen Philemon eñ
…is op beyde hun aenſichtē / eñ aenbadē
…omme den Godē. Segt o rechtueerdi-
…ilemon eñ ghy Baucis die eenē ſulcken
…el weerdich zijt / ſeyde Jupiter / wat
…er begeerte is/ eñ en twijfelt niet het ſal
…ſchien. Daer na heeft Philemon met
…r huyſ vrouwen wat int ſecreet geſpro-
…eñ daer na geuende hun begeerte te ken-
…ebben begonſt te ſpreken aldus : Onſe
…rte is/o Goden/dat wy vã nv voortaen
…prieſters zijnde/v lieder ſacrificie mogē
…ren. Eñ om dat wy ſo menich Jaer in
…geleeft hebben / ſo begheeren wy beyde
…en dach eñ op een vre te mogē ſteruen/
…t den eenen van des anders doodt niet
…eften werde. Haer bede werdt verhoort
…: ſo lange als ſy leef den warenſe Prie-
…des voorſeyden tempels. Eñ na langhe
…n gheſchiedet op eenen tijdt datſe beyde
…de graden des tempels by malcanderen
…en/eñ vertelden onderlinge vã die voor-
… deſtructie/ terſtont ſach Baucis haren
… bladerē opt hooft waſſen/eñ Philemon
…dat zijn huyſurouwe ooc allenſ kēs met
…ne bladeren verciert wert/eñ ſoo langhe
…hun gebeuren mocht ſprakenſe malcan-
…n aen/ſegghende adieu mijn alderlieffſte.
D'welck

D'welck ghesepdt hebbende werden met een schorsse ouerdect. Philemon wert in een eycke verandert / eñ Baucis bleef in een Linde getransformeert. Ende op dat ghijt te bat gelooven moecht/daer was eenen man vã dien lande die mp dese boomẽ gewesen heeft/daer doen ter tijt veel roosen hoepkens aen hingẽ/ eñ ic zeluer hebber ooc roosen hoepkens aen gehangen / want die den Godẽ eere aen doet behoort oock met recht wel goede hope daer af te hebbẽ. Van dese geschiedenisse werdense alle verwondert diet aenhoorden. Sp moestent gelooven om dattet van eenen zulcken man gesept was / eñ principalijck Theseus/ die wel neerstelijck toegehoort hadde. Achelous lacher op zijnen ellenboghe en stuende/ de welcke noch een geschiedenisse ginck vertellen/seggende: Daer zijnder sommige gheweest o vrome Theseus / die maer eens verandert en zijn/ende zijn in sulcke gesteltenisse ghebleuen / oock zijnder sommighe die hun zeluen in menigherlep ghedaenten veranderen / ghelijck Proteus den zone van Oceanus die welcke in die zee domineert.

Philemon in een eycke Baucis in een Linde getransformeert.

Desen sietmen somtijts in de gedaente van eenẽ jongelinck/somtijts in eenen Leeuw/eñ somtijts in een wilt zwijn verandert. Als nu wort hp een grouwelijck serpent / als dan eenen vreesselijckẽ stier/somtijts oock in eenen steen getransformeert. Men siet hem dicwils in de forme van eenen boom / van vloepende wateren/ende dickwils oock in maniere van viere/ dat den watere nochtãs meest contrarieert. Diergelijcke cracht heeft oock Mestre die Dochter Erisichtone / wiens Vader een groot

Protheus in diversche formen ende ghedaenten.

groot miſpꝛijſer der Godẽ eñ hunlieder ſacri
ficie was. Hy hadde t'anderẽ tijden wel doꝛ-
nen beſtaen te houwẽ eñ vernielen den boom
die Ceres toe gewijt was. Int boſch vander
Goddinnẽ Ceres ſtont eenen ſeer hoogen eñ
ouden Eeckelboom/die welcke ſo groot ende
bꝛeet van tackẽ was dat hy alleen een boſch
maecte. Aen deſen boom waren veel huyuẽ/
hoepkens/ eñ tafereelkens ghehangen / daer
de miraculen in gheſchildert waren / die den
boom gedaẽ hadde. Die Dꝛyades plegender
oock dickwils te comen danſen / ende haren
feeſtdach te houdẽ. Deſe eycke was (ſoomen
ſeyt) vijfthien vademẽ hooge/ eñ ghinck alle
vander boomen in hoocheyt te bouen in ſulc-
ker pꝛopoꝛtien als die boomen hoogher zijn
van die cruyden. Eñ al wiſt Eriſichton wel
datter den boom van Ceres was/ nochtans
des niet tegenſtaende/ en liet hy niet af deſen
te houden eñ te keruen / ia dat meer is / ghe-
boot zijne knechtẽ dat ſy hẽ ſouden ter neder
vellen. Ende om dat hy ſach dat ſyer niet ter-
ſtont aen en vielen/nam hy den eenẽ die aexe
uter hant/eñ ſeyde : Niet alleen deſen boom
maer die Goddinne zelue (waert dat ſyer in
pꝛeſentien ware/en ſoudick niet ſparẽ / maer
ſoudeſe terſtont om leeghe hebben. Dit ſeg-
ghende/gaf hy den boom ſo menigẽ ſlach dat
hy hẽ al versuchtende dede vallẽ. Die bladerẽ/
tacken eñ Eeckelen werdender bleeck af/ eñ
daer hy den ſlach ggheuen hadde / ſachmen
dat'bloet ter ſchoꝛſen wt ſpꝛuyten in ſo grooter
ouerulo edicheyt/als oftmer eenẽ Os gekeelt
hadde. Waer af ſy alle verſchꝛict waren diet
aenſagen/eñ onder hunliedẽ waſſer eenen die

 welcke

welcke den tyran wilde vermanē/meynende hē die aexe wter hant te nemē/maer Erisichtonius met eenen grammē moede heeft hem metter zeluer aexen t'hooft af geslaghen/seggende/neempt daer sulcken loon als u deernisse v̄dient heeft. Daer na keerde hy weder tot het gene dat hy voor handē hadde. Terstont werter wt den boom een stemme ghehoort sprekende aldus. Ic ben een Nymphe van Ceres zeer bemint/eñ ben in dit hout gesonden om u te vercondighen dat ghy in corter stont een groote punitie zult lyden/ om die doot die ghy my aē doet. Erichsichtonius hier niet nae vraghende dede den Boom met coorden om leeghe trecken. Waer af alle die Driades zeer bedroeft zijnde/hebbē hun rouwcleederen aengedaen ende zijn aldus tot haer Goddinne Ceres gegaen begeerende wraeke ouer de misdaet van Erisichtonius. Ceres heeft hunlieden soetelijck metten hoofde dat rontsomme met Coren arenē behangen was toegeknict/ende versierde een maniere van pene daer sy desen onghenadighen mede tormenteren mocht/te wetē/met eenen verwoeden ende onversadigen honger. Maer ouermidts dat hongher/eñ oueruloedicheydt (die welcke Ceres is) gheensins by een staen en mogen/heeft Ceres een ander Goddinne Oreas genaemt derwaerts wtgesondē om den Honger te halen/seggende: In het cout lant van Scythien zijn droeue houen/die welcke onvruchtbaer zijn sonder eenige boomen oft cruyden. In dese houē zijn woonachtich die couthe ydt/den anxt/die vreese/eñ den onuersadelijcken honger. Desen Honger suldy halen/

..e/eñ hem gebieden dat hy t'herte eñ het in-
..want vã Erisichtonius come besitten. Eñ
..it hem segghen/dat hy hem met gheender-
..nde goet en late versaden/want ic wil dat
..e strengicheyt mijne ouervloedicheit ver-
..e bouẽ gae. Eñ op dat v den verren wech
.. en verdriete/ neempt met v mijnen Wa-
.. eñ mijne snelle vliegende Draeckẽ / die v
..ren sullen waer ghy wilt. Die Goddinne
..ueerde den Wagen daer sy mede in Scy-
..n ghecomen is opten couden berch Cau-
..s genaemt. Hier gecomen zijnde/heeftse
..raecken wt den Wagen gespannẽ / eñ na
.. soeckens heeftse ten lesten den Hongher
..ondẽ/die welcke in eẽ steenachtige plaet-
..nen croop treckende het gras (welcker
..el was) met nagelen eñ tanden wter aer-
.. Sijn hayr was grouwelijc om aensien/
..ogen stonden hem diep int hooft/die lip-
..eñ den mont waren zeer bleeck / die tan-
..van slijme loterende/ die huyt zeer hart/
.. welcke men alle die beenders ende het
..ewant sach liggen. Voor den buyck en
..e hy anders niet dan eenen ydelen sack
..gende / den grooten Hongher hadde die
..ckels eñ die schijuen van de knien doen
..t liggen. Na dat Oreades dit vreesche-
.. Monster van verre gesien hadde (want
..et naerder comen en dorst) heeft sy hem
..hebodt van Ceres gebootschapt. Ende
..wel dat sy hem maer van vers gesien en
..e (ende dat oock niet langhe) nochtans
..t haer datse alreede met grooten Hon-
.. beuaen was. Dus heeft sy van stonden
..die vliegende Draecken vã daer gekeert

eñ isser mede nae Emonien weder gevlogen. Den voorseyden Honger/hoe wel dat hy Cereri altijdt contrarie is/moest nochtans snellijck ten gebode der Goddinnen comen. Dus is hy gecomen ten huyse daert hem geboden was/ by den voors. Erisichtonius/de welcke wel vast lach en sliep (want het nacht was) eñ heeft hẽ met beyde den armẽ omhelst/blasende hem zeluen in zijn inghewant / eñ minderende die aderen door zijne crachten.

Erisichtonius met honger ghequelt.

Erisichtonius terstont verlatende zijn paleys daer alles goets ouervloedichept was/ werdt vanden Hongher in een doncker speloncke al slapende ghedreuen / eñ al slapende socht hy allesins om zijnẽ honger te versadẽ. Desen onsaligen knoude ende beet al wat hy mocht/maer anders en vant hy niet te knouwen dan die ydel locht. Ende na dat dẽ slaep verdreuen was/wert hy noch veel meer van den Honger gequelt. Terstont riep hy al rasende om eten/t'was om vleesch/visch/broot cruyden / oft wattet was het was hem alleens. Maer wat hy veel tierde / ghebeerde/ oft wat hy adt/ten mocht hem al niet helpẽ/ Hem docht datter inde Werelt niet costs genoech en was om zijnen honger te versaden. Ghelijc die aerde niet te vredẽ en is met haer eygen Waterẽ/sy en moet oock d'Water verslinden dat wt ander Landen coemt:ghelijck oock t'vier hoemẽ daer meer houts toe doet hoet heeter eñ crachtiger wordt/ diesgelijckx wast nv ooc met Erisichtonius gestelt/want hoe hy meer spijsen in zyn darmẽ stac/hoe hy tot meerderẽ honger verwect wert. So lange eñ soo vele adt hy dat alle zijn goet ouer ghe-

bracht

cht was/eñ nochtãs en was zijnẽ honger
ch niet gemindert. Hẽ en was ter Werelt
meer dan een dochter gebleuen/dese ver-
t hy vã armoedẽ om tetẽ te coopẽ. Maer
iet willende by eenẽ anderẽ gaen/ reyckte
armen wt / roepende om hulpe / eñ seg-
de : coemt my nv te hulpe ghy die mijnen
chdom genomen hebt/ daer mede meyn-
Neptunum/dese hadde harẽ maechdom
men/eñ verhoorde oock haer bede / ver-
rende haer aensicht in eens mans aen-
/eñ maecter eenen visscher af. Die wijle
et haerder angelroeden in de weere was
itse van haren Heere gesien diese ghecocht
de/die haer aenriep in deser manierẽ/seg
de : O ghy visscher die met uwen ase de
ens bedriegẽ cont/God geue dattet wa-
tillen moet eñ bequaem tot uwer nerin-
zijn /segt my doch en hebt ghy hier dit
sken niet ghesien dat hier terstont opten
r stont met ongheulochten hayre eñ met
erscheurt rocxkẽ aen? Doen wertse ge-
r dat Neptunes haer te baten quam / eñ
lijde haer van datse soo onkenlijck was
r nae heeft sy hem geantwoort in deser
ieren seggende : mijnen vrient en wilt v
belgen ick ben hier met mijn visschen so
ch dat ick na die liedẽ niet en sie die hier
by lijdẽ/eñ op dat ghy niet meer en soect
n heb van desen daghe (so moet my God
ẽ) anders noch mans noch vrouwẽ per-
meer gesien dan myseluen. D'welc den
ren ghelooueende / is terstont al beguy-
an daer ghegaen. Ende terstont keerde
tre tot haerder eerster formen. Als sy

De doch-
ter van
Erisich-
tonius
in eenen
visscher
veran-
dert ende
daer na
in diver-
sche for-
men en-
de ghe-
daenten.

nv vernam dat sy in soo menigerande figure veranderde/wertse van haren vader daer na noch dicwils vercocht/maer telcken veranderde sy haer zeluẽ in een ander gedaente. Als nv wertse een merie/nv vogel/nv os/nv in eenen hert verandert/eñ in deser manieren liep sy t'elcken vanden ghenen diese ghecocht hadden/zo datse t'elcken haren vader spijsde die niet geen spijse te spijsen en was. Ende na dat haer vader langen tijt in dese quellaedsie geweest hadde/wert ten lestẽ zijnẽ honger zo groot dat hy zijns selfs ledẽ begost te knagẽ.

Wat wil ic van ander lieden vertellẽ/seyde Achelous/ ick hebbe zelue de macht wel my zeluen in diuersche manieren te veranderen/want somtijts ben ick in zulcke gedaente als ghy lieden my nv siet/somtijdts oock verandere ick in een slange/eñ somwijlen in eenẽ stier. Maer/dat my den meesten noot is/ ick en hebbe in mijn voorhooft maer eenen Hoorn behouden. Dit segghende versuchte Achelous zeer swaerlijck.

Dat negenste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis..

Seer gheerne hadde Theseus ghewesten die sake waeromme dat Achelous zoo swaerlijck versuchte/ende waerom dat hy maer eenen Hoorn in zijn voorhooft behouden en hadde. Den welcken Achelous antwoorde/hebbende op zijn

[illegible]er een Hoepken van riet gemaeckt/ ende
h[illegible] onghetopt / ende seyde : T'ghene dat
[illegible]egeert/o Theseus / is zeer droeuich en-
[illegible]aer om doen want wie soude hem daer
[illegible]mmen begeuen dat hy soude connen ver-
[illegible]hoe dat hy t'anderen tijden tot zijnder
[illegible]er oneeren ende schanden verwonnen
[illegible]weest? Maer ghemerckt dat ghyt soo
[illegible]elijck van my begheert te weten/soo sal
[illegible]an d'beginsel totten eynde al gaen ver-
[illegible] Ten is my noch so groote schande niet
[illegible]onnen te zijne/alst eere ende glorie is te-
[illegible]eenen sulcken Man als Hercules is/
[illegible]reden te hebben. Ick gheloove dat ghy
[illegible]nils hebt hooren spreecken van die ouer
[illegible]ne Maecht Dianira / daer wel eertijts
[illegible]enighen frisschen Vryer nae ghesnackt
[illegible] Ick ben t'anderen tijden metten ande-

ren oock eens t'harē huyse gegaen/ biddende haren vader Eneus dat hyse my wilde tot eenen Wijue geuen. Daer vant ick den vromen Hercules/ die oock om t'self de badt/ seggende dat hy vanden hoogen Jupiter gecomen was/ eñ dat zijnen naem ende faem ouer al de Werelt verbreyt was. Waer op ick antwoorde dattet niet betamen en soude dat den sterffelijcken mensch meer voordeels hebben soude dan eenē God. Want hy doen ter tijdt noch geenen God en was. Eñ ic was alreede den God van deser riuieren daer ick noch ter tijt die Heerschappye ouer hebbe. Oock seyd' ick / en ist van gheenen noode/ o Eenus/ dat ghy eenen Wtlandigen tot uwen behouden Zone neemt/ aengesien dat ghyer wel eenen geuinden cont die van uwen lande ende van uwē volcke is. Die Coninclijcke Juno heeft my so lief datse my nopt in gheene saken afgonstich en was. Waer af wilt ghy v beroemen ende so grootelijck verheffen? ghy moet doch belijdē dat Jupiter uwen vader niet en is/ oft en wilt ghijt niet belijdē/ soo moet ghy dan kennen dat ghy in oncuysheyt geboren zijt / ende dat ghy maer eenen ontier wonnen bastaert en zijt. Die wijle ick dese Woorden sprack/ aensach hy my met stuere eñ d'weersche ooghen aen / nauwelijckx connende zijn gramschap getemmen. Daer na heeft hy tot my ghesprokensegghende: Jck en wil met scheeuen noch keken ommegaen/ ick ben wel te vreden dat ghijt metter tongen wint/ ende dat ickt metter geweldiger handt behoude. Met dese woorden is hy my terstont toegheuaren/ want t'gene dat ick hem geseyt hadde en const

hy niet geloochenen. Terstont werp
nen groenē mantel ter aerden/ eñ stel-
handē eñ armen te weere. Hy greep
en handtvol sants vander aerden eñ
my na mijn aensicht) grypende som-
mijn beenē / somtijts na mijn hooft/
de zijn wterste beste om my onder die
te hebbē:maer ick was hem so swaer
van leden/dat hy niet te meer aen my
de dan d'water aen eenen muelensteen
zijnder swaerheyt wil onberuerlijck
rondt blijft ligghen. Nae dat wy van
pijnen vermoeyt waren hebben wy
derē wat verlaten om onsen adem te
en/daer na zijn wy weder by malcan-
gecomen / voet tegen voet / eñ borst te-
st : daer stonden wy tegen malcande-
worsteldē gelijck twee stierē ghemeyn-
haer amoureus te doen plegen. Drie-
ede hy te vergeefts zijn beste om my
m te stootē/eñ ten vierden male sloech
armen om mijn lijf / eñ doude my soo
ick wil die waerheyt seggen) dat my
datter eenen berch aen mijnen hals
. Dit was my eenen sulcken last dat
et sweet vā alle canten wtbrack/soo dat
y van hem niet onslaen en conste. Eñ
oede dat ick was / nochtans en liet hy
eensins rusten / maer greep my metten
eñ werp my mettē nose in tsant. Als
ch dat hy stercker was dan ick/begonst
actijcke te soecken / eñ veranderde my
in een slange wentellende my seluen om
eenē. Als hy nv sach dat ick desen wech
nck / ende dat ick met mijn tweetackich

tongeſken begonſt te lecken/ſoo maeckte hy hem aent gecken ende mijn practijcke te beſpotten / ſeggende dat hy de ſlangen wel vernielt hadde vā dat hy noch inde Wiege lach/ dus moecht ghy wel een ander met uwe cueren gaen veruaren. En weet ghy niet/ o onſalige ſeyde hy / dat ick wel eertijdts teghen t'ſerpent Hydra gheſtreden hebbe/ dat welck hondert Hoofden hadde eñ t'elcken als icker een af geſlagen hadde wieſſender twee ander voor/die ſtercker eñ vreeſſelijcker waren dan datter af gehoudē was/ eñ nochtās wert het ten leſten van my verſlagen. Wat wilt ghy dan nv bedrijuen? Dit geſeyt hebbende nam hy my by der keelen met ſo grooter crachten dat my docht datmen my de Keele met een yſere tanghe toe neep. Doen dede ick mijn wterſte beſte om van zijn Handen ontſlegen te zijn. Nv en wiſt ick geenen raet meer dan my zeluen in eenen ſtier te veranderē: in deſe gedaente dede ick mijn deuoir hem te wederſtaen. Maer ten quam my tot geender baten want terſtont greep hy my by den beenen eñ werp my mettē Hoornē int ſant. Dit en was hem noch niet genoech/ den Hoorn die hy in zijn Hant hadde wranck hy met ſoo grooter crachten dat hy hē my vā t'voorhooft brack. Die Naiaden namen terſtont den Hoorn eñ vulden hē met appelē eñ alderhande welrieckende dingen. Dus wert mijnen hoorn geſacreert. Na dat Achelous deſe geſchiedeniſſe vertelt hadde/wert den Hoorn daer van eender Nymphen gebracht die welcke gecleedt was als een Cameniere vā Diana. In deſen Hoorn ſtaecken alderhande vruchten diemen ghedenc-

Cornucopie.

...ercken mocht / daerſe die tafel mede ver-
...en. T'ſanderdaechs ter ſonnen opganck
...heſeus van daer vertrockē eer die riuie-
... geſtilt eñ t'haren leechſten was. Ache-
...uycte weder met zijn hooft onder dwa
...eer bedroeft zijnde van dat hijer zijnen
... gelatē hadde/eñ noch veel droeuer om
... zijn alderliefſte Dianira hadde moe-
...tbeeren. Maer om datmen niet ſo lich-
... mercken en ſoude dat hy maer eenen
... en hadde / droech hy een Hoepken op
...hooft van riet ende diergelijcke cruyden
...erckt. Die groote ſchoonheydt vander
...eyder Dianira dede den veerman Neſ-
...c ſneuen : want na dat Hercules Ache-
... verwonnen hadde/is hy met Dianira
... n lant ghereyſt. Ende comende aen die
...ere Enenus/ beuandt dat die Riuiere ſo
... ghewordden was dattet hem geenſins
...lyck en was door te paſſeren. Dus iſſer
... voorſeyden Neſſus by gecomen/die wele
...ende dat Hercules voor Dianira beureeſt
... hoe wel dat hy ſonder yemandts hulpe
... hepaſſeert ſoude hebben) heeft tot hun
... geſeyt : Den gront deſer riuierē is my
...ch bekent/ooc betrouwe ick my zeluen
...el wel als dat ick v huyſurouwe ſonder
...oft quetſuere wel ouer dragen zal / ghy
...cht voort v beſte doen met ouer te ſwem-
... Doē gaf Hercules Neſſo zijn alderlief-
...ter/de welcke die wijle datſe ouer gedra-
...ert ſeer vreeſde voor die impetueuſheit
...s Vaters. Hercules ouergheworpen heb-
... zijnen Pijlcoker/ zijn leeuwen huyt/eñ
...eweer/ maecte hem aent na ſwemmen.

Die histo-
rie van
Nessus.

Ende

Eñ die wijle hy noch onderwegen was hoo-
de hy Dianiram roepen/eñ bekende wel ae-
haer ſtemme datmenſe hem ontſchaken wi-
de. Dus heeft hy Neſſum na geroepen/ſeg-
gende/waer vliet ghy henen met v gheſtole-
pꝛoye/en wilt doch mijn goet niet aenrueri-
  Eñ iſt dat ghy my gheen reuerentie en be-
geert te bewijſen / ten minſten denct op di-
wielen daer uwen vader mede inder Helle-
getoꝛmenteert woꝛdt / om dat hy in oncuyſ-
heyt beuonden is gheweeſt. En denckt ooc-
niet / al ſidt ghy te peerde / dat ghijs ſonde-
ſchade ontcomẽ ſult:want en can ic v int loo-
pen niet na geuolghen/ ſoo ſal ick v noch me-
wonden wel connen veruolghen. Dit ſeg-
ghende ſchoot hy hem eenen pijl inden rug-
ghe dat het ijſer vooꝛ ter boꝛſten wt quam,
eñ nae dat hy den venijnighen ſchicht wte-
wonden ghetrocken hadde / liep hem t'bloe-
van vooꝛ eñ achter ouervloedelijcken wt.
Neſſus houwenden dẽ pijl noch in zijn hant,
ten ſal/ſeyde hy/niet ongewꝛoken blijuen.

> Ixion die va-
> der van
> Neſſus
> wort om
> ſijnder
> oncuyſ-
> heyt wil
> inder
> hellen ge
> tormen-
> teert.

  Alle die werelt dooꝛ wiſtmen van die vꝛo-
michheyt Herculis/ eñ vã zijnder ſtiefmoeder
wꝛeetheyt eñ haet te ſpꝛekẽ. Na dat hi Echa-
liam ghewonnen hadde/bereyde hy hem tot
der ſacrificien van Jupiter. Die wijle ginck
Fama ouer al(de welcke ſomtijts loghenen
met der waerheyt can mengen/eñ van cleyne
dinghen groote dinghen maken)ende is tot
Dianira gecomẽ/ haer valſſchelijc wijs ma-
kende dat Hercules op Jole verlieft was/dat
welcke Dianira gheloouende lietet metten
eerſten met een ſchꝛeyen paſſeren / maer ten
leſtẽ tot meerder gramſchap verwect zijnde/
wat

ut wil ick/ſeyde zy/veel crijten oft iancken/
weet doch wel dat zijn hoere met mijnen
nen haer genuechte nemen ſal: maer aen-
en dat ick wel weete dat ſy by hem haeſt
nen ſal/zo iſt van noode dat icker eenigen
t toeſoecke / die wijle dattet noch tijt is/
vat zijn trouwe noch ongebroken is. Sal
dan mijn ongeluck beclaken / oft iſt beter
ickt verſwijghe? Sal ick weder nae mijn
dt keeren / oft ſal ick hier blijuen om deſe
ere te verdrijuẽ? Jck weet wel dat ick wat
aets indẽ ſin hebbe/maer watter af comẽ
is my noch onbekent. Tis beter dat ick
n het hemde ſende dat my Neſſus geſconc-
n heeft / daer zijn oncuyſche begeerte me-
vercoelt ſal worden. Nae deſe deliberatie
eft zy eenen knecht Lichas ghenaemt met
n hemde nae Hercules ſijnen heere geſon-
n. Lichas luttel wetende dat hy zijns ſelfs
rderffeniſſe droech / brachtet zijnen Heere/
e welcke vanden ſaken oock niet wetende/
cuet terſtont aengeſchoten / eñ die wijle hy
in ſacrifitie dede / begonſt het fenijn dat int
eet verdroocht was zijn operatie te doẽ / eñ
erbreyde hem ſeluen door alle die leden vane
en voorſeyden Hercules. Maer midts dien
at hy zo ſterck vã gemoede was/ verdroech
ijt ſo verduldelijc alſt hem mogelijck was.
Maer na dat de pijne zijn patientie verwon-
en hadde/heeft hy den outaer verlaten eñ is
l tierende eñ gebeerende nae die wilderniſſe
Dethe gegaen. Daer comende meyndt hy het
leet vã zijnen lijue te ſchueren/maer daer hy
t'cleet trock daer volchde t'vel mede/ zoo dat
ijn groote gebeenten tot veel ſtedẽ ontdeckt
werden/

Hercules wort daj tses mijnisch hemde ghetor- menteerk

werdẽ/eñ dat het bloet (d'welck door de hi-
te des fenijns gantsch verbrant was ter ae-
den so swart viel als een cole. Des tormen-
en was geen eynde/ het fenijn knaechde he-
zijn ingewãt so dat hem vã alle cantẽ t'swe-
wtbrack/ die yesen moesten van grooter hi-
ten breken / ende het march wt zijn gebeent
smilten. Doen hief hy zijn Handen op na de-
Hemel roepende met luyder stemmen/ wees-
nv versaedt/ o Diana/ weest nv versaedt me-
dit torment / eñ neemt nv het leuen vã uwe-
vyant (want ick doch uwen vyant ben) ende
verlost my wt alle dit verdriet. Die doot sal
my aengenaem wesen/ eñ begheere oock wel
mijn wreede stiefmoeder te laten wrekẽ. Ist
hier om dat ick Busire verslagen hebbe / die
welcke metten menschelijckẽ bloede die tem-
pels besmettede? Dat ic Anteum van zijnder
moeder der aerden op genomẽ hebbe/ eñ heb-
ben also doen steruen? Het is doch eenen ye-
gelijcken bekent dat my den Herder Iberus
met zijne drye Hoofden / noch oock Ceberus
den Helschen Hont / noyt en hebbẽ connẽ ge-
deeren. Daer na sprack hy tot zijn Handen/
en ist oock niet kenlijck genoech ghy Vrome
handẽ/ dat ghy die Hoornẽ des sterckẽ stiers
wel hebt connen ghedwingen? uwen lof is
in Elis bekent/ in Stymphalus/ eñ inde bos-
schagie van Parthenien/ door uwe crachten
heb ick den Gulden gordel behaelt/ midtsga-
ders oock die gulde appelen die vandẽ waec-
kenden draeck bewaert werden/ die Centau-
ren noch den wreeden stier die t'gantsche lant
van Arcadien vernielde/ en hebbẽ uwe crach-
ten noyt connen wederstaen. Ten heeft t'ser-
pent

Hydra oock niet veel gebaet/dattet met the Hoofden zijn crachte veruerschte. en heb ick den wreeden tyran die welc peerdē met Menschen vleesch voede/ en met zijne paerden niet ter doodt ghe t: en heb ick den grouwelijcken Leeuw Nemeen/ eñ het vreesselijck monster dat in Tyber lach met mijne crachten niet vonden? met desen arm heb ick den He hedraghen/als Athlas vermoept was. s Juno ten lesten van veel ghebiedens e geweest/ mijn cracht en heefter noch des nopt te swacker om gheweest.

r nv is my een plaghe aengecomen/ die e met pijlē noch crachte der Wapenen euen en mach worden. Want ick ghe dat my het hittich Fenijn alle mijn in nt verteert. Jck sie dat ick alle die We ā veel vremde Monstren verlost hebbe/ at Euristheus die nopt deucht en dede/ geluckich blijft/salmen dan noch geloo vatter noch eenighe Goden zijn? dit seg de: liep hy al rasende den Berch ouer.

wils sach mē hem swaerlijckē versuchtē/ v procuende zijn fenijnich cleedt te ver rē/ als nv groote stercke boomen wter en te trecken/eñ zeer deerlijck zijn oogen emel slaen. Die wijle hy in sulcken tor t was/sach hy Lycham(die hē tvoorscre leet ghebracht hadde) in een hoolkē gedo igghen. Desen heeft hy wt raserije aen oken in deser manieren : Sidt ghy nv en kijct ghy verrader Lychas/die mi dit delijck cleedt gebracht hebt : moest ghy een oorsaecke mijnder doot wesen? van

sulcke

ſulcke woorde wert Lychas geheel verbaeſ
eñ viel terſtont op zijn knyen biddende m
gevouwen handen om vergiffeniſſe/willent
oock zijn onſchult doen/maer ten quam het
al niet te baten. Want Hercules heeften ter
ſtont vander aerden opgenomen : eñ nae da
hy hem drie oft viermael omgeſlingert had
de werp hy hē met grooter crachten in de zee
eñ die wijle hy noch onderwegen was / ver
ſtijfde hy eñ veranderde in een rootſe / end
noch dagelijcx ſietmen in Mari Euboico een
rootſe hebbende een menſchelijcke figuere
die welcke die ſchippers (als oft eenich gevoe
len hadde) noch niet en willen aenrueren / en
heeten de ſelue rootſe noch ter tijt Lychas.

Lichas in een rootſe verandert.

Daer nae bereyde Hercules eenen groote
hoop houts by een/eñ gaf Philoctetes ſijnen
mede gheſelle ſijnen boog/pijlcoker en ſchich
ten te bewaren / want hem inviel dattet van
den Goden langen tijt te vooren geprophe-
teert hadde geweeſt / dat de ſtadt vā Troyen
niet en ſoude ingenomen worden / ten waer
datmen daer zijn ſchichten eñ ſijnen boghe
in gebruycte. Dit ghedaen zijnde/ginck hy
van ſelfs mettē hoofde op zijn kudſe int vier
liggen / met zoo blijden ghelate als oft hy ter
bruyloft gegaen hadde : daer nae werdt het
vier ontſteken/eñ t'lichaem vanden vromen
Hercules gantſch verbrant. Waer af die Go-
den bedroeft waren / want hy binnen zijnen
tijden een beſcermer ende verloſſer der eerden
geweeſt hadde. Maer Jupiter heeft den an-
deren Goden in deſer manierē aengeſproken
ſeggende: Die doot van deſen vromen Her-
cules/is my(o goden aengenaem: vā dat hy

zo veel

weel vrome feyten gedaen heeft/en van dat
so veel perijckelen outcomen is/weet ickx
ede grooten danck. Eñ op dat onse hope
t ydel en blijue / en wilt op het vier dat
lieden daer siet niet achten/want hy diet
erwonnen heeft /zal dese vlamme oock
telijck verwinnen. Hoe crachtich dattet
r sy / het en can anders niet verbranden
t'gene dat hy vã zijns moeders lichaem
omen heeft. Want het ghene dat hy van
heeft is heel Godlijck eñ onsterffelijck /
elc ick vander aerdẽ op nemen sal/eñ salt
r by ons liedẽ tot een eewige verblijdinge
stitueren. Nochtans weet ick wel datter
nãt in ons geselscap is/dier niet alte blijde
wesen en zal: maer des niet tegenstaende
ick haer betoonen dat ickt (iae oock te-
haren danck) alsoo gedaen wil hebben/
nt hijt wel verdient heeft. D'welck hem
dic Godẽ geaccordeert hebben/midtsga-
s ooc zijn huysurouwe Juno/die welcke
e wel datse hem een blijde gelact toonde)
r niet al te zeer om verblijt en was. Nae
het vier in Hercules benomen hadde die
ischelijcke ghedaente / eñ al dat hem van
s Moeders lichaem gecomen was/ en is
n anders niet gebleuen dan t'gene dat hy
Jupiter ontfangẽ hadde/daer hy zijnen
er oock in gheleeck. Ende gelijck een ser-
t na dattet zijn oude huyt verlaten heeft
t zijn nieuwe schubbẽ verciert wort/dies-
ijcx oock nae dat Hercules het sterffelijck
sen wt ghedaen hadde / werdt hy met een
dlijck wesen eñ onsterffelijcke natuere ge-
t/so dat hy nu veel schoonder/ grooter eñ

triumphanter scheen te wesen/ dan hy opt te voren geweest hadde. Daer nae sandt Jupiter zijnen Waghen neder/ eñ heeft Herculem zijnen zone met grooter eeren eñ triumphen in gehaelt/ hem constituerende inden Hemel onder die ander claer blinckende sterren.

Hercules wort inden hemel onder die sterren genuert.

Athlas werdt terstont wel ghewaer dat zijnen last vermeerdert was. Euristheus de sone van Sthenelus/ veruolchde daer na Hyllum den achter gelaten Zone van Hercules/ met alle zijn broeders.

Alcmena die moeder van Hercules en hadde nv niemandt dyen sy nv haer ongenuechte beclaghen mochte dan alleenlijck Jole/ die van Hercules haren zone beurucht was: dese begonst sy haer onghenuechte te vertellen in deser manieren/ segghende: God gheue dat ghy (alst tijt zal wesen) eenen lichten arbeyt mocht hebbẽ/ende dat v die Goddinne Lucina moet bystaen/ die welcke doen ickx van doen hadde my haer hulpe weygerde/d'welck nerghens om en gheschiede dan om die wreetheyt ende ongonste van Juno. Want doen ick van Hercules groot ghinck eñ den dach aenstont dat ick baren soude/geuoelde ick dattet kint soo groot was datmen lichtelijck kennen mocht dattet van Jupiter gewonnẽ was. Den arbeyt viel my so swaer dat icker my noch af verschrome t'elckẽ als icker op dencke. Seuen dagen eñ seuen nachten lanck was ick in desen arbeyt/ altijt roepende Lucinam tot mijnd hulpe. Ooc is syer gecomẽ/maer meer tot beswaernisse dã vermindernisse mijnder pijnẽ. Want als sy voor die deure gecomẽ is/eñ hoorde my schreyen/

Lucina die Goddinne der gheboorten die de vrucht der wereldt brengt.

[illegible] neder gheseten by dyen Outaer die daer [illegible] die deure staet/ hebbende de knyen wel [illegible] by malcanderen ghesloten/ende de vinge[illegible] van beyde haer handen in malcanderen [illegible]chlochten/ hier mede belette sy my het ba[illegible]. Jck in dit lijden zijnde gaf Jupiter die [illegible]ult als den ghenen die mijns gantsch ver[illegible]ten hadde / hoe wel dattet zijn schult niet [illegible]was. Lieuer had ick doen ter tijt die doot [illegible]ysen dan het leuen haddet my mogen ge[illegible]ren. Jck tierde/ick gebeyrde / en kermde/ [illegible]armhertelijc datter die steenen af zouden [illegible]ert gheweest hebben. Jn mijnen arbeyt [illegible]en sommige vrouwen van Theben geco[illegible] die my in mijn lijden troostē/ onder dese [illegible]ser eē dienstmaecht Galanthis genaemt [illegible] hadde geel hayr/ ende was seer neerstich [illegible]e weere / sy sach terstont wel dat Juno [illegible] gramschap thoonende was. Die wijle [illegible]t en in ghinck / sach sy Lucinam op den [illegible]taer sitten hucken met ghesloten beenen [illegible]handen alst voorseyt is. Eñ terstont viel [illegible] inden sin datse sonder eenighe oorsaecke [illegible]o niet en sadt. Mijn Vriendinne seyde sy [illegible] ghy zijt verblijt v/want Alcmena nv ver[illegible]nis van eenen jongen zone. Lucina mey[illegible]de dattet also was als Galanthis geseyt [illegible]de/spranck terstont oppe ende track haer [illegible]nden van een / terstont baerde ick sonder [illegible]n mijnen sone Hercules. Die Goddinne [illegible]rckende dat Galanthis met haer gespot [illegible]de/sleurdese metten hayre eñ veranderde [illegible] armen in twee beenen/ die cloecheyt die [illegible]e voren hadde eñ het coleur des rugs zijn [illegible] noch by ghebleuen ende sy werdt in een

Galan-thie in een We-selken veran-dert. Die fa-bel van Dryope.

Weselken verandert. Eñ om dat sy metten monde het baren van Alcmena gheuoordert hadde/wert haer voor een penitencie ghesedt datse door den mont baren soude/eñ noch dagelijcx verkeertse tot mijnen huyse. Dit seggende versuchte Alcmena zeer swaerlijc om die cloecke dienstmaecht diese verlorē hadde.

Iole willende haer behoude moeder vertroosten / wat soudt ghyer af segghen/ seyde sy / oft ick v die crancke auontuere mijnder suster Dryope ghinck vertellen: hoe wel datter my lastich ende droeflijck genoech vallen soude om verhalē. Dese was haers moeders eenighe dochter (want mijn Vader heeft my aen een ander Wijf gewonnen) ende was de scoonste onder alle de maechdekens vā Echalien. Sy was Andremon tot eenē Wijue gegeuen na datse van Apollo onteert hadde geweest/nochtans liet hy hē duncken dat hy eenen goeden vogel geuangen hadde.

In een bosch niet verre van hier leydt eenen schoonen beuallijcken poel / die rontsom met Myrten boomen besedt was. Tot desen poel is Dryope gecomen/luttel wetende wat haer gheschien soude / maer wasser gecomen om die Goddinne welrieckende hoeykens te maecken. In haren schoot hadse haer ionck kindeken dat noch de borste sooch. Daer sach sy eenē boō Lothos genaemt met zijn bloeysel gheladen/vanden welcken sy een tacxken track om haer kindekē te paeyen. Daer sach ick (want ick daer ooc tegenwoordich was) dat den boom/daer sy het tacxken af getrocken hadde / begonst zeer oueruloedelijck te bloeyen. Ende men seyt dat desen boom tan-

tijden een fraey ionck maechdeken ge-
is/ die welcke om datse van Bacchus
lcht was/ eñ dat zijt te quaet soude ge-
hebben/werdt terstont in eenen sulcken
verandert. Eñ om dat mijn suster van
booms veranderinge noyt gehoort en
/wert syer grootelijck in veruaert als
oedt sach. Die Nymphen rieden haer
wech loopen soude/maer ten was haer
ogelijck/ want haer voeten waren al-
n de aerde gewortelt/ soo datse nv an-
iet verroeren en mocht dan alleenlijck
perste deel haers lichaems/allenskens
haer de schorsse van benedē opwaerts.
ende/meynde sy van ongenuechte haer
t te trecken / maer sy vandt terstont
Handen vol bladeren / oock was haer
bouen met bladeren gheladen. Het
ken Amphisus (wanttet also na zijnen
vader genaemt was)geuoelde dat haer
n styf gewordē waren/ eñ dat het melc
eer en volchde/waer af ic groote deer-
reech/en hadde wel ghewilt dat my de
chorsse oock bedect hadde / maer want
so niet sijn en mocht/ cust ick omhelsde
n boom so ick best mocht. Die wijle is
arē man Andremon gecomē/die welc-
er al sachte na zijn Huys vrouwe / maer
s en const ic hem niet bewijsen dan den
eyden boom Lotos. Doē omhelsde hy
te den boom met ouervloedigē tranen/
s en mocht hy vā sijn Wijf niet sien dan
lijck het aensicht/d'welc noch onbedect
gebleuen. Eñ so lange als sy eenichsins
ekē conste/ dede sy haer clachte in deser

Dryope in eenen boom ge-transformeert.

manieren/segghende : Ist datmen my noch eenich gelooue in deser pijnen zijnde behoort te gheuen/ ick swere by den Goden eñ al dat Godlijck is/dat ic onuerdient eñ sonder sake dese pijne lijden moet/eñ ist dat ick lieghe/soo bid ick den Goden dat mijn bladerẽ terstont verdorrẽ moeten/eñ datmẽ my met een bijle af houde/om int vier te worpen/maer neemt dit kindeken wech van die tackẽ zijnder moeder eñ geuet eenige voester op te voeden/latet doch somtijdẽ onder desen boom noch comen suygen eñ spelen. Eñ alst so groot is dat het spreken can/dattet als dan zijn moeder groete/ende droeffelijck segge/In desen boom leyt mijn moeder verborghen. Dattet nochtans hem wel wachte van alle poelen oft staende wateren/oock van tacken te plucken oft bladerẽ der boomen/altijt een achterdenckẽ hebbende datter eenige nymphe oft goddinne in wesen mochte. Adieu mijn alderliefste Man. Adieu mijn Vader/eñ alderliefste suster. Ist datter ter Werelt noch eenige lief de is / wilt doch desen boom van alle houwen eñ kervẽ/ oock van bijtingen der wilder dierẽ beschermen. Eñ gemerct dat ic my tot v lieden niet geboogen en can/wilt v herwaerts oprechtẽ eñ heft mijn kindekẽ op dattet my noch eens cusse eer ick met de schorsse gantsch ouerdect worde : treckt v handen van mijnen ooghen want die schorsse heeftse ouerdeckt / eerder v lieder dienst opt toe gecomen is. Hier mede moest sy haer spraecke eynden/ eñ die tacken die wt den warmen lichame gesprotẽ waren bleuender noch langẽ tijt warm af. Die wijle Iole dese geschiedenisse vertelde/en const het

[illegible]ena sonder screpē niet aenhoorē. Noch-
[illegible]datter voorhanden was dede die droef-
he[illegible]erdrijuen. Want midts dat sy met dese
[illegible]en noch besich waren/soo isser Iolaus
[illegible]omen / die welcke van een out man een
[illegible] kint gemaeckt was / ende dat door het
[illegible]en van Hebe/die dochter van Juno/ eñ
[illegible]rouwe Hercules/die welcke na dat sy hē
[illegible] ione gemaect hadde/swoer dattet daer
[illegible]māt ter werelt meer geschien en soude.
[illegible]r Hecate die goddinne der gerechtichept
[illegible]haer den eedt ontnomen/want daer be-
[illegible]/sepde sy/een groote Oorloge tegen die
[illegible]Theben op te rijsen. Capaneus en zal vā
[illegible]ant dan van Jupiter verslagen mogen
[illegible]en. Die twee gebroeders Eteocles ende
[illegible]nices zullen noch malcanderē verslaen.
[illegible]hiarus dē waersegger sal vander aerdē
[illegible]de verslondē worden. Sijnen sone Alc-
[illegible]/willende des Vaders doot wreken/sal
[illegible] zijn epgen Moeder dooden/eñ daer na e
[illegible] rasende zijn huys eñ lantschap begeuē.
[illegible] raserije zal hem duerē tot dat zijn huys-
[illegible]owe van hem heyschen sal den guldē hal s-
[illegible]/daer veel quaets in versien is. Eñ noch
[illegible]ie voorsepde Alcmeon van die kinderen
[illegible]gei doorsteken wordē/waer af zijn huys-
[illegible]we Callirhoe so grootē droefhept makē
[illegible]atse Jupiter biddē sal dat haer kinderen
[illegible]ont volwassen mans mogen worden om
[illegible]s Vaders doot te wreken/ d'welck oock
[illegible] gheschien zal. Die wijle Themis dese
[illegible]ē voorsepde/vielder groote murmuratie
[illegible]r de godē/waeromme dat veel ander lie-
[illegible]tot zulcken gelucke oock niet en souden

mogen comen/datse soudē mogen veriongē.
Terstont begost Aurora haer clachte te doe-
ne/waeromme dat harē man Tithonus die
door zijn outheyt in eenen Crekel verandert
was/sulckē geluc noit en hadde mogē hebbē.
Ceres beclaechde ooc dat haren man Jasion
tot grooter outheydt ghecomen was. Vul-
canus begeerde dat zijnen sone Erichtonius
langer leuen mocht hebben. Venus ooc wel
wetende watter geschien soude/badt dat het
leuē haers liefs Anchise verlengt mocht wor-
den. Jupiter alle dese clachten aenhoorende
en wist niet wien hy meest gunstich behoorde
te wesen. Onder die Goden ende Goddinnen
wasser groote dissentie tot dat Jupiter zijnē
mont opende eñ seyde: O ghy hemelsche bor-
gers die onsen lof eñ eere zijt/ wat gaet v lie-
dē nv ouer? wilt ghy liedē alle voorsichticheit
eñ Godlijcke crachten te bouē gaen? Jolaus
is weder tot zijnen voorleden Jarē gekeert.
Die twee sonen van Callirhoe moeten oock
sonder eenich kijuē oft vechtē tot harē Jarē
keeren. Eñ op dat ghy lieden beter te vreden
zijt/die godlijcke iusticie eñ voorsichticheydt
moet v lieden eñ my regerē. Waert sake dat
die eenichsins te brekē ware/Eacus en soude
met soo groote outheydt niet beswaert zijn.
Rhadamantus soude eeuwelijc in zijn ieuch-
dich wesen blijuē / diesgelijcx oock zijnē broe-
der Minoe / die welcke om zijnder outheydt
wille van eenen yegelijcken veracht wort/eñ
en can nv zijn sakē niet regeren so wel als hy
te voren plach. Met sulcken woordē die Ju-
piter ghesproken hadde werden alle dander
Godē beruert/so datter nv niemant en was
(die dese

(d[illegible]ſe dry gebroeders Rhadamantus/Ea-
[illegible]i Minos ſo ontſach/die nochtãs in ha-
re[illegible]ngen tijt ſo vroom eñ vermaert haddē
[illegible]eſt) die een Woordeken meer dorſt kic-
[illegible] Sy ſagen dat Minos van outhedē zeer
ge[illegible]nct was/die nochtans binnen zijnen tij-
[illegible]en opgheblaſen Miletum den ſone van
[illegible]nus wt zijnen lande verdreuen hadde/eñ
[illegible]en doen vlieden tot in Aſien/daer hy een
[illegible]ichte eñ dede die Miletum na ſinē naem
[illegible]n. Eñ doen hy na Aſien reyſde is hem
[illegible]ea die dochter vanden rontloopenden
[illegible]nder na geſeylt / aen de welcke hy twee
[illegible]ren wan Biblis ende Caunus. Biblis
[illegible] den iongen maechdekens (als ghi hoo-
[illegible]ilt) een exempel achter ghelaten/ datſe
[illegible]n behooren te minnen dan dat eerlijck
[illegible]eoorlooft is. Want als ſy tot haren Ia-
[illegible]ecomen was/beminde ſy haren broeder
[illegible]nus niet als ſuſter noch alſt behoorlijck
[illegible]/maer dachte dattet geen ſonde en was
[illegible]n broeder te cuſſen/ dickwils t'omhelſen
[illegible] troetelen. Langen tijt wertſe aldus on-
[illegible]'deckſel van oprechter lief den bedrogen
[illegible]ſkens wies in haer die liefde/t'elckē als
[illegible]ren broeder wilde beſoecken/ ſtreelde eñ
[illegible]erdeſe haer fraeykens op / niet willende
[illegible]s ghelijck in ſchoonheyt vinden. Noch-
[illegible] en gaf ſy terſtont haer meyninghe niet
[illegible]nnen/maer droech den brant der liefden
[illegible]telijck in haer herte verborgen. Van dat
[illegible]ef de in haer begonſt/ en noemdē ſy hem
[illegible]t broeder/maer Heere: oock hadſe lieuer
[illegible]lis van hem geheeten te worden dan ſu-
[illegible]/nochtans en dorſte ſy haer oncuyſche be-

die hiſto-
rie van
Biblis.

begheerte noch niet ontdecken. Inden slaep
docht haer altyt datse haren broeder by haer
hadde/ende dickwils met hem conuerseerde,
waer af sy telcken/ iae oock al slapende / be-
schaemt werdt. Ende nae datse wacker
werdt / begontse aldus tot haer zeluen te
spreken: Wee my onsalighe wat willen de-
se droomen bedieden die ick te nacht ghesien
hebbe? ende die ick wel waer soude wen-
schen? hy is mijnen ooghen (hoe wel dattet
oneerlijck is) zeer aenghenaem. Waert dat-
tet mijnen Broeder niet en waer / soo soude
ick hem moghen beminnen / oock waer hy
mijns wel weerdich. Daeromme mach ick
wel seggen dat my nu het maeschap schade-
lijck is. Eñ om dat ic wakende hem mijn be-
geerte niet en soude dorren ontdecken/ so lust
my noch soo te droomen als ick te nacht ge-
gedroomt hebbe. O Venus/o Cupido/welc-
ke genuechte/ hoe groote solaes eñ blijschap
heb ick desen nacht gehadt? hoe genuechlijck
ist my noch als icker op dencke? hoe wel dat
dese ghenuechte niet lange en duerde / want
doen ick wacker wert vant ick my zeluen be-
droghen. Och mocht ick onder eens anders
naem hem toegeuoecht worden/ so soudẽ wy
o Caune onder malcanderẽ alle dingen ghe-
meyn hebbẽ/wtgenomẽ het maeschap/inden
welckẽ ick v hooger soude wenschen dan my
zeluen. Och ick onsalige/dat ick die zelue ou-
ders hebbẽ moet die ghi hebt/eñ dat ghy an-
ders niet dan mijnen broeder en cont ghesijn.
Maer wat willen dan die droomẽ bedieden?
souden die ooc van eeniger cracht zijn? o die
Goden zijn hier in veel gheluckiger dan wy/
die welc-

le welcke oock alst haer belieft haer susters
t wijuē nemē. Eñ heeft Saturnus zijn eygē
ster Opis niet getrout? eñ heeft Oceanus
n suster Tethis nz te wijue genomē? ia ooc
e opperstē god Jupiter zijn eygē suster Ju-
o? Maer wat wil ic dit verhalē/ die Goden
ebbē doch hare regels eñ wettē na hun belie
en: wat wil ic dan die menschē daer by ge-
ickē? Wel aen dan/dese ongemanierde liefde
moet ic wter hertē drijuē/oft ic moet op mijn
edde doot geuondē wordē/eñ dat hi my dan
a mijn doot eens cusse. Eñ nochtans en can
sonder hem niet gedueren. Seg ickt hem/ic
eet wel dattet hem onbehoorlijck duncken
l/nochtans en heeft hē Macareus der son-
en niet ontsien / die welcke aen zijn eyghen
ster eenē sone gewonnen heeft. Maer waer
f come ick desen te kennen? hoe valt my nv
it exempel inden sin? waer toe word ick so
eerlijck gebracht? vliet van my o oncuysche
efde: ten betaemt niet dat ick mijnen broe-
er anders beminnen soude dan als suster.
Waert nochtans also dat hy my eerst lief ge-
adt hadde/ick soude zijn liefde wel verdra-
en hebben: waer om en zal ick dan nv met
erren spreken / aengesien dat ick zijns alsoo
vel weerdich ben als hy mijns is. Die liefde
alder my toe dwingen/ende zal my stout int
preken makē/al ist dat my die schaemte den
mont toe houden wilt. Maer noch valt my
vaer wat beters indē sin / dat is dat ick hem
erst met brieuen mijnen sin sal te kennen ge-
uen. Dit ghesept hebbende/ghinckse op haer
lincke zijde liggen/seggende: Caunus mach
sien wat hem te doen staet / immers sal ick
hem nv

Hem nv mijnen sin gaen ouer schrijuen. Och waer toe word ick ghedreuen? wat gaet my nv ouer? met welcke liefde word ick beuangen? Daer nae heeftse met beuende Handen harē brief begonst te dichten / hebbende inde rechte Handt haren priem/ ende in de slincke Hant haer bewaste scrijftafel. Als nv begost sy wat te schrijuen/nv te twijfelen/ ende haer scrijf tafel te verachten. Somtijts schreef sy een woort / somtijts deedser een wt: somma wat se screef ten viel al na haren sin niet. Die schaemte eñ die stouthept waren t'samen by een gemengt. Eens hadse Suster gescreuen/ het en stont haer niet aen/sy dedet weder wt. Haren brief oordineerde sy ten lesten in deser manieren: Sy die vā niemant ter werelt hulpe en verwacht dan alleenlijc van v / heeft v nv als vriendinne desen brief gesondē. Maer sy schaemde haer haren naem te seggē. Wilt ghy nv wetē welck mijn begeerte is? ick soude wel willen wenschen/ dat ick v mijnen sin verclaren mocht/eñ dat v mijnen naem verswegen bleue. Ick woude dat ghy vā Biblis niet en wist te spreken/voor ick en ware versekert dat mijn bede soude volbracht wordē. Ghy hadt t'anderen tijden o alderliefste/wel mogen bekennē aen die bleechept eñ magerhept mijns aensichts/datter wat swaers op mijn herte lach. Oock hadt ghy t'selfde wel mogen bekennen aen mijn dicwils omhelsen eñ cussen/d'welck (waert dat ghijt wel gade geslagen hadt) niet en geschiede ghelijct wel te geschieden behoort. Ende dit heb ick al gedaen (so moetē my de Goden helpen die hier in mijn ghetuygen zijn) om een beters wille/

ende op

op dat icker eenige laeffeniſſe mijnder pij-
n in vinden ſoude. Langen tijt heb ick te-
n die cracht der liefdē geſtreden/eñ hebber
er om geleden dant eenige Vꝛouwe ſoude
ijnen mogelijck te zijn om lijden. Ende nv
 leſten moet ick bekennen/ dat ick vander
dē verwonnē ben. Waeromme ſo iſt/dat
 v hulpe begheeren moet. Ghy zijt die my
pen mach oft ooc verderuē. Aenmerct nv
lck ghy lieffſt van beyden doen ſult. Denct
tet uwen vyant niet en is die v nv ſoo her-
ijcken bidt/ maer dattet vā v maechſchap
ieñ begheert v noch een lidt naerder te we-
/iſt dattet v belieft. Die Ouders hebben
er Regels eñ Wetten/ laet die ſoꝛgen wat-
 geooꝛloft oft ongeoꝛloft is. Venus is ons
nſen affairen wat milder. Wy zijn noch
ck / wy en weten niet watter geboden oft
boden is/wy laten ons duncken dat ons
e dingen geoꝛloft zijn/wy mogen die exem-
len der Goden wel nauolgen/ onſen vader
e wꝛeet dat hy ſy. Die ſchaemte noch oock
 vꝛeeſe en moghen ons niet deeren: laetſe
s al inden hoeck werpen: wy ſullen onder
ecksel vā geſuſter eñ gebꝛoeder onſe cuer-
ns wel bedꝛijuē. Wy derren doch/ia oock
oꝛ die lieden malcanderē wel cuſſen eñ om-
lſen. Wat reſter dan noch meer te doen?
oꝛwaer ick moetet v nv te kennen geuen/
ant my den wterſtē noot daer toe dwingt.
n wilt niet ghedooghen / datmen nae mijn
odt ſegghe / dat ghyer een ooꝛſake af ghe-
eeſt ſult hebben. Met alle deſe redenē wert
er tafel ſoo zeer veruult/datter noch eenen
ghel in den cant der tafelen ſtaen moſt.

Daer

Daer nae zeghelde se haer gescrift met hae signet/ende maecktet nat met haren tranen want op haer tonge geen vochticheydt meer en was:ende heeft eenen van haren knechte tot haer gheroepen / hem segghende aldus Mijn getrouwe ende wel beminde Dienaer wilt desen Brief dragen tot mijnen/seyde sy eñ een lange wijle daer nae/seyde sy Broeder. Midts dien datse hem den Brief toereycken wilde is haer wt der hant geuallen/ waer af sy heel geturbeert wert / nochtans en hiel zy niet op den brief te zenden. Als den Dienaer sach dattet tijt was / heeft hy zijn bootschap gaen volbrengen. Terstont nae dat Caunus den brief hadde begonst te lesen/ wert hy soo zeer verbaest dat hy nauwelijcx zijn Handen vanden dienaer en const gehouden. Hy werp den Brief ter aerden wt groote gramschap/ ende seyde totten brengher des briefs. Vliet van hier ghy onbeschaemden Bode met uwe onbehoorlijcke bootschappe: waert dat ick my der schandē eñ der sonden niet en ontsage ghy en quaemt nemmermeer leuende wt mijnen Handen. Met deser antwoorden is den Knecht al verbaest van daer weder na Huys gegaen/eñ heeft zijnder vrouwē vertelt wat hy geuonden hadde. Biblis werdt van deser antwoorden heel bleeck/eñ viel terstont van haer zeluen. Nae datse tot haer zeluen wat gecomen was/zo wertse geheelijck in gramschappen ontsteken/ zo datse nauwelijcx dese woordē gesprekén en mocht: Dat ick aldus veracht worde/en is sonder warachtige oorsaecke niet / want waerom heb ick soo stout geweest dat ick hem zulcken onbehoorlijcke

dinghen

[..]gen te voren gheleydt hebbe? en behoorde [..]niet zelue zijnen sin eerst te experimente[..]n/ eer ick desen onbeschaemden Brief ghe[..]dẽ hadde? hy soude my dan misschien van [..]s gheuolcht hebben. En behoord ick niet [..]st te ondersoecken hoe dattet weder ghe[..]t was eer ick my aent varen maecte? nv [..]orde ick tegen mijnen danck in perijkel ge[..]uen/ eñ ten is my niet moghelijck dat ick [..]ijn zeylen weder te rugghe keere. En be[..]horde ic niet wel gade te slaen/ dat my God [..]y quaets voorseyde/ als ick den brief te dra[..]gen gaf dat hy my vyter Handt viel? en be[..]horde ic doen mijn oncuysheyt oft den dach [..]aer lieuer dẽ dach) te veranderen? die Go[..]n gauent my genoech te kennen/ dattet zoo [..]men soude/ en hadde ick zoo zeer niet versot [..]eweest. Hadde ick zeluer mijn bootschap ge[..]ten / hy hadde mijn tranen ende mijn droef [..]elaet gesien. Ick zoude veel meer gespro[..]n hebbẽ dan ick met brieuẽ ontbieden cost. [..]adde icker by geweest ick zouden gecust eñ [..]mhelst hebben: eñ hadde hy my dan ontseyt [..] hadde ick mogen met bleeckẽ gelate voor [..]n voeten neder sincken/ eñ omhelsende zijn [..]enen soude ick om gratie gebeden hebben. [..]lle dese dingẽ tsamẽ (en hadder d'een alleen [..]et genoech toe gedaẽ) soude ic hem te voren [..]eleyt hebben/ hy soude immers eenich mede [..]iden met my gehadt hebben. Tis oock wel [..]nogelijck dattet des knechts schult is. Hy en [..]eeft misschien geenen bequamẽ tijt daer toe [..]esocht/ oft hy heeft hẽ gaen molesterẽ als hy [..]net eenige dingẽ becommert was / dit mach [..]y oock wel grootelijcken teghen gheweest hebben.

hebben. Hoe waert anders mogelijck? hy en is doch van gheen Tigerdier oft Leeuwinne geboren/ oock en voert hy yser noch stael in zijn herte. T'sal noch wel zijn/ ick sal hē lichtelijck verwinnen / ick wil hē zeluer toegaen eñ niet ophouden soo lange als ick leuen zal/ eens en is egheens / eñ voor de tweede mael sal ick veruolghen t'ghene datter begost is. Ick weet wel dat hy altoos niet obstinaet blijuē en sal. Het sal schijnē (midts dat ic eens gerust sal hebben) dattet niet alleenlijck die liefde en is / maer die onbehoorlijcke eñ oncuyssche begeerlijcheyt die my dus deerlijckē quelt. Want ick en can nv niet geseggen dat ick yet eerlijcx begost hebbe. Ick hebbe oneerlijcheyt bedreuen in scrijuen eñ begeeren/ ick laet noch dander staen. Mach ic dan seggen dat ick ontsculdich ben? mijn sinnen worden deerlijck herwaerts eñ derwaerts ghedreuē/ want hoe wel dat icx my schame/ nochtans moet ick mijnē sin openen. Dus ginck Biblis haer redelijcheyt te bouen/ ende door haer oncuyssche woordē maectese datse dicwils van Caunus verstooten wert. Eñ doen hy sach dattet met haer geen eynde en nam/ is hy wt den lande geulodē. Eñ in Caria gecomen zijnde / heeft daer een stadt ghesticht. die hy nae zijnen naem Caunus dede heeten. Doen wert Biblis heel ontstelt / sy schoorde haer cleederen/ sy wranck haer handen gheuende openbaerlijcken te kennen haer ongeordineerde begeerlijcheyt: terstont is sy haer lant verlatende Caunum na geuolcht. Aldus is sy rasende eñ huylende na Cariam eñ Lyciam geulodē. Sy liep/ sy rende alle die bergen ende ste-

orteden vā dien lande ouer/ eñ ten lesten ge-
comen zijnde by dē berch Chimera/ is vā ver
moeytheyt neder geuallē. Die Nymphē van
Lelegien haddense geerne opgeholpē / sy rie-
pen haer datse haer lief de wat wilde mode-
reren/ maer t'was al te vergeefs. Sy lach ter
aerdē gelijc eē beeste/ grabbelende met beyde
haer handē int gras/ eñ bespoeyende die aerde
met oueruloedige tranen. Men seydt dat die
voorscreuē Nymphē onder haer een ader ley-
den die tot geenē dagē en mocht wt droogen.
Ende gelijckerwijs datmen het ys inde hitte
der Sonnen siet smilten / aldus sachmen nv
oock dese Biblis in haer zelfs tranen ver-
smilten/ ende in een fonteyne veranderen/ die
voor alle die contreyē Biblis genaemt wort
na haren name.

Biblis in een fonteyn verandert.

Dese fame eñ nieumare soude die hondert
steden van Creten veruult hebben/ en hadder
niet een meerder wonder opgestaen vā eenen
Ligdus genaemt. Die welcke geboren was
in een stadt Gnosos geheetē. Dese was rijck
eñ machtich eñ van goedē leuē/ hy hadde een
wijf vrouwe die welcke beuucht was/ ende
siende datse geheel op haer daghen ghinck/
heeft tot haer gesproken in deser manieren/
Twee dingen soud ick vandē Goden wel be-
geeren / D'eerste is dat ghy eenen lichten
arbeyt hebben mocht/ eñ tweede dat ghy ee-
nen zone mocht baren / want die meyskens
zijn gemeynlijck van minder crachten/ oock
zijn se costelijcker om op te brengen/ daerom
indien dat ghy by auontuerē een meysken baert
(teghen mijn herte ist dat ickt ghebiede) zoo
suldijt terstont dooden. Dit segghende wer-

Die historie van Telethusa.

dense beyde ouervloedelijck Weenende. Seer geerne hadse hem dese fantasye wten Hoofde gedreuen / maer hy bleef altijt euen obstinaet op zijn begheerte. Ende so den tijdt des barens aenstont/is haer die Goddinne Inachis op eenen nacht tot dese voorseyde vrouwe gheopenbaert / hebbende met haer een groote schare van jonge Maechdekens. Sy hadde soot scheen Hoornē in haer voorhooft gelijck manen/dese blincten van fijnē goude. Op haer hooft hadse een schoon coninckliicke Croone. Oock hadse in haer gheselschap Mercurium ende Bibastin/ mitsgaders den gespickeldē Os/eñ Herpocratem/die welcke den vinger voor den mont hebbende silencie beteeckende. Men sacher oock trommelen/ eñ Osiridem diemen so dicwils gesocht had/ eñ het serpent dat altijt scheen te slapen. Nae dat Isis dese Vrouwe ontwect hadde / heeft haer in deser manieren aenghesproken : O Telethusa alderliefste vriendinne en wilt nz vreesen/breect vrylijck ws Mans gebodt/ ist dattet vā noode is/eñ wat ghy gebaert zult hebben/willet op brenghen sulcx alst zijn zal/ en vreest niet/ick ben die Goddinne der hulpen/eñ hebbe v gebedt verhoort/om dat ghy v mijns niet en soudt beclaghen. Dit geseyt hebbende/is sy met haer geselschap van daer gegaen. Telethusa hier af verblijdt zijnde/is van haren bedde opgestaen/eñ heffende haer Handen op nae den Hemel/ badt dattet haer geschien mochte alsse ghesien hadde. Als die negen maenden om waren is sy gelegen van een ionge dochter. Dese dede sy opuoedē makende eenē yegelijcken wijs dattet eenen zone

was ;

[..]s : het was oock goet om doen/wantter [..]mandt af en wist / dan sy ende de voester. [..]e Vader hier af verblijt zijnde/dede t'kint [..]dē grootvader Iphis heetē. Desen naem [..]ndt de Moeder oock wel aen / want hy de [..]ouwen eñ de mans gemeyn was/ so datse [..]mant den naem en dorst heelen. Dus bleef [..] langen tijt verborgen/eñ het kindt weder [..]ijt voor een meysken oft voor een knecht-[..] aensaecht t'was altijt euen schoon. Als [..]nt t'zijnen dertien Iaren gecomen was/ [..]det de vader Ianthen een rijcke schoone [..]e wel begaefde Dochter van Teleste tot [..]en man gheuen. Dese twee voorseyde wa[..] malcanderen in schoonheyt gelijck/ ende [..]oden malcanderen seer lief. Maer haerder [..]der gedachten waren diuersch. Men be-[..]ster van Houwen en trouwen te spreken/ [..]en meynde datse eenen hupsen man hebbē [..]de/d'ander beminde t'ghene dat hy noch-[..]as niet ghepaeyen en conste / dus beminde [..]en Meysken dander zeer. Tot wat eynde [..]de Iphis/zal die liefde doch met my noch [..]men ? wat sal wt dese liefde noch moghen [..] lesten gerijsen ? Die Goden haddent wel [..]ders versien haddense ghewilt : sy hadden [..] wel een natuerlijcker liefde mogē verlee-[..]n/wāt d'een merie en loopt na dander niet/ [..]ch d'een koe na dander. Den ram verkeert [..]etten schapē/eñ den Hart met die Hinden / [..]er onder geenderhande dieren en sietmen [..]en Wijfkens met Wijfkens conuerseren. [..]k wilde te hants wel dat ick niet en ware: [..]ant hoe wel dat Pasiphae eenen stier be-[..]inde / nochtans was die liefde al tusschen

Manneken ende Wijf ken/eñ sy is ten lester
oock tot haerder begeerten gecomen : mae
dese begeerte eñ lief de tusschen ons beyder
is veel onbehoorlijcker dan die was/alsmer
die waerheyt seggẽ zoude. Al quame Deda
lus zelue met zijn consten herwaerts ouer g
vlogen/wat zoude hy connen bedrijuẽ? zoud
hy yemant van ons beyden ooc in eenẽ mar
connen veranderen? waeromme en beraedt
ghy v niet wat beter o Jphis? waerõ en ver-
drijf dy dese verdwaesde ende sotte lief de w
uwer herten niet? waerom en denct ghy niet
wat ghy zijt/eñ bemint t'gene dat behoorlij
is? Het is al om die vriendelijckheyt gedaen,
en om d'omhelsen datmen trout/eñ dit moet
ghy al deruen / om dies wille dattet met ons
beyden alleleens ghestelt is. Sy en weyghert
haer zeluen niet/die Vader wiltse v oock wel
geuen / maer wat isser af? ghy en zultse niet
connen gepaeyen. Die Goden/eñ oock onser
beyder ouders willen wel gedoogen dat onse
lief de volbracht worde/maer het archste dat
ter af is / die natuere en wilts niet toe laten,
die welcke bouen al is / eñ mijnder begeerten
heel contrarie. Siet hier nv den dach gheco-
men/ inden welcken Janthe my gegeuen zal
worden tot eenen Wijue/maer sy en can mijn
niet ghewordden/want wy zullen beyde totter
kinnen in d'water liggende vã grooten dorst
steruen. Wat heeft nv hier Juno oft Hime-
neus te doene/ aengesien datter niemandt en
is die den dans leyde? Met zulcke woorden
eynde Jphis haer clachte. Eñ Janthe oock
wel soo zeer in lief den onsteken zijnde / badt
Himeneus dat hy doch haer eerste boeleringe
wilde

wilde gonstich wesen. T'ghene daer sy om
[illegible]dt en stont Jphis geensins aen/sy vertoef-
[illegible] also lange alst haer mogelijc was/met ge-
[illegible]ynsder droefheyt seyde sy datse des nachts
[illegible]el droomen ende Visioenen gesien hadde.
[illegible]aer ten lesten en conste sy haer niet langer
[illegible]weygeren/den dach was nakende datmen
[illegible] bruyloft houden zoude/dus is Telethusa
[illegible]et haer dochter totten outaer vander God
[illegible]nnen Jsis gegaen/eñ getrocken hebbende
[illegible]er eñ haers dochters Huyue vanden hoof-
[illegible]/hebbē den outaer met ongeulochtē hayre
[illegible]nhelst/biddende in deser manierē: O God-
[illegible]nne Jsis/die door alle d'lant van Egipten
[illegible] Alexandrien gheeert wort/wilt ons doch
[illegible] in desen druck eenighen troost ende hulpe
[illegible]rleenen/wiens religuien ick hier dickwils
[illegible]esien eñ gekent hebbe. Ghedenckt hoe dat
[illegible]y voor my gecomen zijt met v schoon ghe-
[illegible]schap eñ trommelē/vā dat dese mijn doch-
[illegible] sonder eenich perijckel te lijue ghebleuen
[illegible]/mach ick v wel danck weten: wilt doch
[illegible]ser beyder nv ontfermen. Dit seggende be-
[illegible]nstse deerlijck te screyen. Met dien bleeckt
[illegible]el dat haer gebet verhoort was/want den
[illegible]taer eñ die poortē des tempels begosten te
[illegible]uerē. Terstont openbaerde haer een mane
[illegible]et een groot gelupt der trommelen. Eñ hoe
[illegible]el dat die Moeder noch niet teenemael ghe-
[illegible]st en was/nochtās isse blijde met haer doch
[illegible]r van daer gegaen. Terstont wert het we-
[illegible]n vā Jphis eñ die crachte des lichaems ver
[illegible]ndert/het gesicht wert stercker/ende t'hayr
[illegible]ter/somma sy wert gantsch in een ionck
[illegible]esellken verandert. Waerom datse ter-

Jphis in eenen man verandert.

 staut

stont die Goddinne Isis gingẽ offeren/haer louende eñ danckende van haerder gracien. T'sanderdaechs wert die bruyloft gehoudẽ/ Venus/Juno/eñ Hymeneus quamender ter feesten. Eñ dus wert den nieuwen iongen ghe- selle een huysvrouwe ghegheuen.

Dat thienste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis..

VAN dese voorseyde Bruylofte is Hymeneus geulogẽ na Thracien/ want hyer van Orpheus ter bruy- loften ghenoot was / maer hy en brachter niet veel geluck mede/wãt sijn tortse was soo

[illegible]so vol druck eñ nat van tranẽ / dat hijse [illegible]ms ontsteken en mocht. Na dese bruy[illegible]ghescheidet op eenen tijdt dat die Huys[illegible]ve vã Orpheus met die Naiaden ginck [illegible]delẽ/eñ wert vã een slange in haer hiele [illegible]en/so dat sijer af sterf. Van wiens doot [illegible]eus so grootẽ rou bedreef/dat hijse niet [illegible]lijck opter aerden en wilde bescrepen/ [illegible] nam voor hem dat hijse ooc inder Hel[illegible]en soecken soude. Daer gecomen zijnde [illegible]hy onder dander Proserpinam eñ den [illegible]der hellen Plutonem ghesien/dese heeft [illegible]et een liedekẽ gegroet in deser manierẽ/ [illegible]nde: O ghy helsche Godẽ eñ Goddinnẽ [illegible]ens rijcke wy alle comen moeten na dit [illegible]/ick verseker v voor de gerechte Waer[illegible]wel dat ick herwaerts niet gecomen en [illegible]m uwe affairẽ te comẽ bespien/oft v lie[illegible]eurweerder Cerberus met sijne dry hoof[illegible] beuechten/maer die oorsaecke mijnder [illegible]stẽ is mijn huysvrouwe/die welcke on[illegible] geleden door den fenijnighen beet eens [illegible]nt ouer leden is. Het is wel waer dat [illegible]ijn beste gedaen hebbe/ tegen die liefde [illegible]ijden/maer die liefde heeft my verwon[illegible] Ick en ben noch niet versekert dat sy [illegible]is/nochtans laet ick my seluen duncken [illegible]ckse hier vinden soude / want ick hebbe [illegible]hooren seggen hoe dat oock die schoone [illegible]erpina hier inne getrocken geweest is/ [illegible] o Pluto/door liefden toegeuoecht. Ist [illegible]et dan also is/ ghehengt dat mijn Huys[illegible]we weder tottẽ leuẽ keere/om de welcke [illegible]door soo menigen scherpen eñ donckeren [illegible]ch ghecomen ben. Laetse doch noch tot

Die historie van Orpheus. Orpheus gaet in die helle zijn Huysvrouwe soecken.

meerderē ouderdom comen/eñ coemt haeltſe
als dan weder t'huys/wat macht v lettē dat
ghyſe noch een luttel tijdts derft ? ghy weet
doch wel dattet v altemael toebehoort wat-
ter leeft / eñ dat deſe onſe leſte plaetſe nae die
doot weſen moet. Het is in uwer macht wel
dat ghyſe my noch eē wijle tijts laet gebruy-
ken/oft en mach my die gratie niet gheſchie-
den/zoo hebbe ick inden ſin dat icker nae deſe
reyſe niet meer in comen en zal / en hebt ghy
dan niet lieuer ons naemaels beyde tſamē te
hebben ? Dit ſeggende ſpeelde hy ſo ſoetelyck
op zijn herpe datter alle die zielkens af ſcrey-
ende werden. Tantalus liet zijn Water ſtaen
daer hy gewent was na te bucken/ Het Wiel
van Ixios liet het draeyen ſtaen/ Titius liet
af zijn Gieren te voeden / die Joncvrouwen
Belides ghenaemt/vergaten haer Water te
putten/ Siſyphus ginck bouen op zijnē ſteen
ſitten / ende men ſeyt dat die Helſche Furien
noyt meer en ſcreydē dan te dyer tijt. Pluto
met Proſerpina zijn Huyſ vrouwe en mochten
ten hun van tranen niet onthouden. Sy de-
den Euridice die Huyſurouwe van Orpheus
wt roepen/die welcke ſadt onder die zielkens
dier van nieus inne gecomen warē/eñ ginck
noch al manck om den beet des ſerpents die
ſy inde hiel hadde. Sy wert Orphes terſtont
weder ouer gheleuert / op zulcker conditien
nochtās als dat hy niet omſiē en zoude voor
hy en waer wter Hellen/oft anders zoude zy
hem weder ghenomen worden. Terſtont is
hy door eenen zeer ſcherpen ende donckeren
Wech na dē wtganck gegaen/maer eer hyer
wt gerakē conſte/ vreeſende datſe achter blij-
uen zoude

en zoude/ende oock wt grooter liefden/ſach
y eens om oft ſy hem volchde/ ende terſtont
eerdeſe weder te rugge/ſeggende bedruckte-
ick/adieu. Orpheus meynende nae haer te
rijpē en vant anders niet dan de ydel locht.
an deſe tweede doot zijnder Huyſvrouwen
n werdt hy niet min verſlaghen/dan hy die
erberum dē helſchē hont met zijn dry hoof
en wter Hellen gebonden ſach brenghen/eñ
eranderder om in eenen ſteen: oft dan Ole-
us die zijns Wijfs Lethea miſdaet op hem
emen willende/ tſamen met haer verandert
ert in eenen ſteen. Eñ deſe twee ſteenen ſiet-
en noch in Phrigia ſtaen. Hy badt eñ ſmeec
den Poortier datmen hem weder in laten
ilde / maer t'was al om niet/ die dore was
ſloten eñ moeſt geſloten blijuen. Waerom
t hy ſeuen dagen eñ ſeuen nachtē voor die
oorte bleef ſitten ſonder eten oft drincken
t eenigerhande voetſel van tranē eñ droef-
ept des herten. Dickwils hiet hy die Hel-
he Goden wreet eñ tyrannich te weſen / eñ
ten leſten by dē berch Hemus wt gecomē.
ry iaren lanck was hy zonder eenige con-
erſatie met Vrouwē te hebben beſcreyende
e tweede ouerlijdinge zijnder huyſurouwē/
dat/om dat hyer zoo qualijcken mede ge-
aren/ende oock dat hy belooft hadde alſo te
ijuen. Nochtans warender veel dien wel
egheert hadden/maer t'wert haer allen ont
yt. Eñ men ſeyt dat hy den eerſten geweeſt
die in d'lant vā Thracië die leelijcke grou-
elijcke eñ afgrijſſelijcke maniere van Wel-
ſtichept geuonden heeft.
Daer was een houelken in wiens opperſte

was een schoone groene breede pleyne met groen gras ouerdeckt/ daer en was geenderhande Lommere/ maer na datter Orpheus ghesetẽ was / dede hyer terstont Lommere ghenoech comen / want met zijn soet spelen dede hyer alderhande boomẽ vergaderẽ/ als Eycken/popelier boomẽ/Lindẽ/lauwerboomen/Esschen/Abeelbomen / Wilgeboomen/ Palmboomẽ/Wijgaerdẽ/Olmboomẽ/Pijn boomẽ (die Cybele zeer beminde / wanter Atys in verandert was) eñ cypressebomẽ/inde welcke te vorẽ eẽ kint verandert was Cyparissus genaemt/eñ vandẽ god Apollo zeer bemint. Dese voorscreuẽ Cyparissus hadde eenẽ grootẽ hert die dẽ nymphẽ toegewijt was die welcke schoon breede vergulde Hoornen droech/om den Hals haddet eenen zeer costelijckẽ bepeerelde halsbant/eñ op t'voorhooft hadt een cleyn Welrieckende hertekẽ aen een draepken hanghende/ende aen elcke oore een peerlken. Oock was desen Hart zo tam ende wel geleert/ dat hy onder de lieden verkeerde eñ liet hẽ troetelen eñ aentasten soomẽ wilde. Cyparissus wert op desen Hart so seer versot dat hy hẽ dagelijcx met goet eten en drincken voeyerde. Int veldt comende hinck hy hem hoepkens vã scoone cruydekens eñ alderhande bloemkens om die Hoornẽ/somtijts ginck hyer bouen op sitten/ eñ ghincker mede spacierẽ daert hẽ geluste eñ gelief de. Het gesciede op eenẽ tijt int heetste vanden somer/dat den voors. hart was gaẽ leggẽ int gras onder eenẽ boom om hẽ te vercoelẽ. Cyparissus hẽ ge sien hebbende eñ niet wetende dat zijnẽ Hart was/heeft hẽ met eenẽ seer scerpen pijl doorschoten:

Van Cyparissus

ntē:eñ so hyer by quam sach hy zijnē Hart
er mettē pijl int lijf liggē steruē. Doē wert
hy soo seer verstoort dat hy wel mede hadde
wilē steruē/maer Phebus riet hē dat hi niet
onmatelijc en soude bedroeft zijn/nochtās
en mocht zijn versuchten niet achterlaten/eñ
bat dē Godē zijnē rouwe altijt duerē moch
te. Ten lestē werden zijn leden door ouervloe-
dige tranen heel groen/eñ zijn blont hayrken
wordt terstont grouwelijck om aensien/ende
ghinck hem recht ouer eynde staen/so dat hy
alsckēs in eenē Cypressiboom veranderde.
Welck aenmerckende versuchte hy eñ seyde
o ghy boom ghy sult bescreyt worden ende
in die ander bescreyen/oock suldy ander lie-
den tot een teecken des droefheyts wesen.
Alle sulcke boomē (als ick voorseyt heb) de-
de Orpheus daer vergaderē met het soet ge-
clanck zijnder Harpē: daer sadt hy int middē
van alle die boomen ende vogelen proeuende
ende accorderende zijn snaren. Ende nae dat hy
merckte dattet al accoort was/ ghinck hy een
Liedeken beginnen in deser manieren:

Cypar[is]sus in een Cypressiboom verandert.

Iou heeft my die gratie eñ facundie/o moeder
Calliope / dat ick een Liedeken mach begin-
nen vandē hoogen Jupiter/ want alle dingē
zijnder mogentheyt onderworpen zijn/eñ ick
hebbe ooc dicwils t'anderē tijden zijnen lof ge-
songen. Wel eertijts heb ick der reusen strijdt
met grouer snaren gespeelt/eñ hoe datse van
den donder alle verslagen werden: maer nu
proeue ick een soeter maniere van spel / om
te singen vande ionge kinders die vā de Go-
den bemint hebben geweest/eñ van sommige
ionghe Meyskens/die om haerder onghere-
gelder

gelder Lief den gepunieert geweest hebben.

Die fabel van Ganimedes.

Jupiter wert op eenen tijt verliest op een schoon ionck kint van Troyen Ganimedes genaemt/eñ wilde hem veranderen in eenige andere figuere dan hy was/ om desen iongelinck te comẽ halen/noch en woude hy geens gediertẽ figure aennemẽ dã eens arents/met ten welcken hy gemeynlijck zijnen blixem te senden plach. Als hy dan in zulcke gedaente verandert was/is hi terstont neder comẽ geulogẽ/eñ heeft dẽ voorscreuẽ Ganimedes vã der aerden op genomẽ eñ in zijnen Hemel geuoert/daer maecte hy hẽ tegen den danck vã Juno schencker zijnder tafelen.

Jupiter in eenen Arent Ganimedes wort schencker van Jupiter gemaect.

Ooc zoude mijnẽ vader Apollo Hyacinthũ indẽ Hemel wel geuoert hebbẽ/en haddet die Wreede doot zo haestelijck niet beledt: maer om dattet hem niet ghebeuren en mocht/zoo heeft hy hẽ in eẽ bloeme verandert / die noch den zeluen naem voert/eñ vernieut alle Jarẽ in haren tijt. Inden tijdẽ als Delphis sonder regeerder was / v̈keerde Apollo ontrent die riuiere Europa eñ die stadt Sparta die welcke noch sonder muerẽ was. Doen en vraechde hy na iagẽ noch Herpẽ/mer zijns gantsch vergeten hebbende en dacht nergens op dan op den voorf. Hyacinthus/daer hy zo zeer op verliest was. Het geschiede op eenen tijdt ontrent den middach/datse hun beyde bereyden om te spelen metten schijuen/ende int velt gecomen zijnde hebben hun cleederẽ wtgetogen eñ hun lichamẽ met olye van olijuẽ gesmeert om te gaen beginnen. Apollo nam die schijue ende werpse al draeyende zoo hooge in de locht / datse langen tijt bleef eer datse weder

[illegible]rden quam. Hiacinthus vā zijnder toe-
[illegible]nde fortuynen luttel wetende/ende door
[illegible]e begheerte die hy totten spele hadde /
[illegible]kte hem wacker inde weere om de schij-
[illegible]ederom te ketsene / maer hy creech on-
[illegible]nde den slach in zijn aensicht / waer af
[illegible]lo terstont zoo zeer verslagen werdt/als
[illegible]lue die dē slach hadde. Hy rechte hē we-
[illegible]n vander aerdē op/droogende zijn won
[illegible] willende hem t'leuen met cruyden doen
[illegible]udē/maer t'was al te vergeefs/want de
[illegible]de ongeneselijc was. Waeraf dat Apol-
[illegible]r grooten rouwe bedreef / ende seyde al
[illegible]ende: Nv sie ick wel o Hyacinthe / dat
[illegible]door my van dit ionck ieuchdich leuen
[illegible]ost moet worden/ eñ dat dese Handt een
[illegible]ke moet wesen van uwer haestiger doot
[illegible]wel dat dit ongeluck met spelen eñ door
[illegible]e aengecomen is eñ niet door nijt. Als
[illegible]ud' ick wel wenschen met v te steruen /
[illegible]htet my ghebeuren. Maer wantet alsoo
[illegible]zijn en mach/zoo suldy my altijt tot een
[illegible]denckenisse inden mont zijn: ws zal ick int
[illegible]pen eñ singen gedachtich wesen: eñ ghy
[illegible]in een bloeme veranderē/ die met letterē
[illegible]c droefnissen een ghetuych gheuen zult.
[illegible]k sal den tijt noch comē dat Aiax in dier-
[illegible]cke bloeme verandert zal wordē/ die een
[illegible] machtich mā wesen zal. Die wijle Apol
[illegible]le dese dinghen voorseyde/siet/het bloedt
[illegible]ter aerden wt geloopen was/wert in een
[illegible]rtsbloeme ghetransformeert.
[illegible]en was Apollo niet genoech die welcke
[illegible]orsake was vā deser eerlijker transmuta-
[illegible]e/maer daer en bouē screef hijer zijn droef-
heydt

Hyacin-
the
in een
mertsbloeme
veran-
dert.

heyt in de bladerē/met dese twee letteren e e.

Het en was den borgers van Sparten niet leet dat Hyacinthus van hunder Stat was/ want noch dagelijcx hebben sy hem in grooter eeren/ eñ houdē noch alle Jaren t'zijnder eeren eenen feestdach / dien sy noch Hyacinthia heeten. Met soo grooter eeren en werden die Propetides niet verandert in steenē/ noch die Ceraste met haere Hoornen in stieren/als ghy noch hooren zult.

Voor die poorte van dese Cerasten/stont eenen Outaer ter eeren van Jupiter/daermen veel quaets ende grouwelijcke sonden op bedreef. Want men doode daer daghelijcx soo veel Menschen/ datmen geseyt soude hebben datmer alle dage eenen Os gheslagen hadde. Van dit afgrijselijck quaet werdt Venus soo zeer vergramt/datse voor haer nam het lant vā Cypren te laten. Maer wat wil ick/seyde sy wederom/mijn aengename steden eñ mijn lant verlatē?het landt noch die steden en hebben niet misdaen: het is beter dat ick die lieden die t'quaet bedreuen hebben/met eenighe plage/als met bannē/sterfte/ oft diergelijcke punitie corrigere. Maer wat can ick beter versieren / dan dat ickse in eenighe ander figuere doe veranderē? Die wijle sy noch twijfelde in wat figuere dat zijse vanderē wilde/ sloech sy haer ghesicht op die Hoornen diese int voorhooft hadden: eñ dachte dattet best waer/datse haerliedē die Hoornē liet behoudē/dus veranderde syse alle gader in stieren.

Die Ceraste in stieren.

Hier en bouen dorste die oncuysschen Propetides / daer wy te voren af gheroert hebben/ wel segghen / dat Venus gheen Goddinne en was.

Propetides in steenen

as. Waeraf dat Venus op dese ver-
nt zijnde/ dedese alle gader in Steenen
nderen.

malion siende dese voorscreuē aldus ge-
formeert/ die altijt in alle oncuysheit eñ
t geleeft hadden/ nam voor hem dat hy
nicheydt eñ sonder eenighe conuersatie
rouwen te hebben leuen soude/ d'welck
c dede. Door zijn groote conste maecte
n Yuoorē vrouwe/ so constich eñ wel na
ten/ dattet puerlijck een leuende Vrouwe
n te wesen/ iae oock soo schoon dat hijer
op Vliefde/ eñ en hadde dese scoone wel
aecte vrouwe voor hem gheen schaemte
dt/ sy zoude haer sonder twijfel verroert
en/ so perfect hadde hijse ghemaect. Die
e die hijer in ghebesicht hadde/ was soo
t dat hijer hem zeluen af verwonderde.
wils ghinck hijer met de hant aen tasten
rock Yuoor was oft leuende/ want hy en
t hem niet laten dunckē dattet een yuoo-
eelt zijn soude. Dickwils custe hijt/ ende
nde dattet hem weder custe/ hy sprackt
hy omhelsdet eñ doudet/ maer hy vreesde
jaer het douwē Wee doē mocht. Als nv
lde hijt/ als nv vleyde hijer mede/ eñ hinc
alderley costelijck eñ schoon cieraet aen/
eerlen/ bloemkens/ hoeykens/ tuylkens
ergelijcke. Die Vingheren vercierde hy
schoone Ringhen/ den Hals met eenen
onen costelijcken Halsbant/ eñ elck lidt
zijn behoorlijck cieraet. Wat hijer aen
k/ het beuiel altemael wel/ hoe wel datse
er alle dese dingen scoon ghenoech was.
lesten nam hijse by hem in zijn bedde/ eñ
leyde

leyde haer een oorcussen onder t'hooft / als oftse eenich geuuelen gehadt hadde / eñ hietse zijn alderliefste huysurouwe te wesen.

Het ghesc hiede daer nae datmen die Goddinne Venus sacrificie gedaẽ hadde. Pigmalion staende oock voor den outaer om zijn sacrificie te doen / Ist saecke / seyde hy / dat die Goden eñ Godinnen alle dingen vermogen zoomen seydt / soo bid ick hun datse my een vrouwe verleenẽ also scoon als mijn yuooren beelt / want datse van zijn beelt een Vrouwe gemaect hadden / en dorste hy niet begeeren. Venus dyer tegenwoordich was / aenhoorde zijn gebet / wantse wel wiste wat zijn meyninge was / ende op datse hem goede hope geuen zoude / dede sy, zijn tortse drymael vlammen / datter die ghijsteren in die Locht af vlogen. Dus is Pigmalion weder tot zijn beelt ghekeert dat in zijn bedde lach / eñ heuet gecust. Terstont docht hem dattet vochtich werde ende warm: daer nae taste hijt aen met die Hant op haer borste / ende gheuoelde dat het Yuoor morw wert / gelijckerwijs het was in de hitte der sonnẽ: somma sy wert hem heel bequaem ghemaeckt tot zijnen ghebruycke. Die wijle hy aldus in twijfelinge stont / eñ in vreese van bedroghen te zijne / taste hijt noch eens met zijnt Handt / eñ geuoelde dattet een leuende Lichaem gheworden was / want hy gheuoelde die aderen des Lichaems iaghen. Doen danckte hy die Goddinne die hem dese schoon gracie ghedaen hadde / daer nae heeft hy zijn leuende beeldt noch eens gecust / ende dedet van schaemten een bloos ken crijghen. Die ionge maecht hief haer hooft op eñ sach

Het yuoo ren beelt in een vrouwe

haer

aet[illegible]f voor haer staen. Pignalion namse
[illegible] te houwelijcke eñ wan aen haer eenē
[illegible]en hy Paphum dedenoemē / waer af
[illegible]lant noch den naem voert. Daer nae
[illegible] hy noch eenē zone Cinyras genaemt/
[illegible]cke rijck/Weeldich/ eñ oock geluckich
[illegible]geweest hebben/ hadde hy zonder kint
[illegible] blijuen.

[illegible] zal hier wat grouwelijcx gaē vertellē/
[illegible]et wel toe ghy dochters eñ ouders dat
[illegible]er niet nae en hoort/ ende ist dat ghijt
[illegible]s hooren wilt en wilter geen geloove
[illegible]gen/ende en acht niet dattet geschiet
[illegible]ck ickt vertellen zal / oft wilt ghijt ge-
[illegible]/ denct op die strenge ende wreede pu-
[illegible] daer na geuolcht is. Eñ ist dat de na-
[illegible]ulcx toelaet/so verblijde ick my vā dat
[illegible]dt so verre van dien lande gelegen is
[illegible]t grouwelijck feyt bedreuen is. Want
[illegible]l dat dat lant alle manierē vā cruyden
[illegible]erijen voortbrengt/nochtās moetmen
[illegible]e waerheyt seggē dattet om deser sakē
[illegible]geluckich is. Wāt Myrrha door wien
[illegible]nde geschiede / wert meer vander Hel-
[illegible]an vander eerlijcker liefdē Cupidinis
[illegible]uen. Die liefde diese tot haren Vader
[illegible]en was gheen liefde/maer een leelijcke
[illegible]chap/als ghy noch hooren zult.

[illegible]r haddē veel machtige eñ rijcke heeren
[illegible]t / diese wel te Houwelijcke begheert
[illegible]/maer tot geenen van desen en creechse
[illegible] liefde dan alleenlijck tot harē Vader/
[illegible]ns wilde sy dese ongheregelde Liefde
[illegible]staen/eñ seyde in haer zeluen: waer toe
[illegible]k nu te hants ghenegen? wat wil ick

V. gaen

gaen beginnē? O Godē/o Goddinnē der ee-
lijcheyt wilt dese onmanierlijke liefde vā m
nemen ende dit groot quaet keeren/ist datte
quaet is. Maer nv en weet ick noch niet of
sonde is oft niet/ want wy sien dagelijcx we
dat die onredelijcke dierē sonder eenige sond
met malcanderē conuerseren/ die Koeyē me
den stieren/eñ die Merien met den Hengster
daerse af gecomen zijn : dese moeten dan we
geluckich zijn die alle dingen onbegrijpelijck
doen mogen. Maer die menschē moeten met
quade eñ beuse achtige rechten gequelt zijn/
eñ t'gene dat die natuere toelaet / wordt ons
door dese verbodē. En is dat ooc niet spijtich?
men seyt datter zommige liedē zijn/onder de
welcke de dochter wel by dē vader slaept/ eñ
dē zone bi zijn moeder/aldus wort onder hun
lieden die vrientschap onderhoudē : moet ick
dan niet wel beclagen dat ick in dien Lande
niet geborē en ben/maer in dit lant eñ onge-
luckich aldus gequelt moet wordē? Vliet vā
my ghy oncuysche begeertē / hy is weert dat
ic hē beminne/mer als vader eñ anders niet:
eñ en waert mijnē vader niet/so mocht icker
eens byslapen : maer om dattet mijnē vader
is/en macht mijnē man niet wesen/dus scha
delyc is my nv dat maeschap. Waerō dat mi
voor d'beste dunct/dat ic wat wten lande rey
se/op dat als ic hem niet meer sien en zal/ tot
zulcke oncuysheit niet verwect en worde/maer
als ick zulcx doen wil / so doet my die groote
liefde noch blijuē/op dat ic hem dagelijcx aen
schouwē/sprekē eñ cussen mach/als my im-
mers anders niet gebeurē en mach/wat segt
ghi onsalige? sout ghi vā uwē vader noch yet
meer

er begeerē? ſout ghy v moeder ontrouwe
en eñ ws vaders concubyne zijn? wilt ghy
ed eñ ſuſter vā uwē kinde zijn? en ſult ghy
ſtrenghe punitie der Furien niet ontſien?
e wijle ghy noch niet oneerlijckx gheleden
hebt/en wilt oock niet oneerlycx dencken/
wilt den reghel der natueren niet ouertre-
. Al iſt dat ghijt al ſchoon wilt / ten mach
ch niet ghebeuren / want hy inde Rechten
l geleert is / eñ en ſoudeſe oock niet gheer-
te buyten gaen. Och dat hy metter zeluer
den niet ontſteken en is? Maer Cynizas
er Vader hier af al niet wetende/eñ ſiende
tſe ſo veel Vꝛijers hadde dieſe na gingē/en
ſt niet wat hy haer wilde raden/hy leydeſe
er allegader namelijck te voꝛē eñ vꝛaechde
er wien van deſen ſy begheerde. Sy en gaf
n gheen antwooꝛde/maer wt grooter lief-
n ſach ſy hē aen eñ wert ſcreyende. Cyni-
s meynende dattet wt maechdelijke ſcaem-
quam/ begoſtſe te trooſten eñ haer tranen
te veeghen/eñ omhelſende te cuſſen / eñ te
agen hoe danigen Man ſy begeerde. Myꝛ-
a van dit cuſſen eñ omhelſen wel te vꝛeden
nde/antwooꝛde/eenen zulckē man als ghy
t vader. Maer die vader noch niet verſtaen
wat ſy hier mede meynde/riedt haer datſe
ijt eerbaer eñ eerlijck blijuen ſoude. Als ſy
n die eerlijcheydt hooꝛde ſpꝛeken/ſloech ſy
er oogen ter aerden/ bekennende haer zel-
n hier in ſchuldich. Het geſchiede op eenen
t ontrent der middernacht dat een yegelijc
ruſten was/ende Myꝛrha dooꝛ die onma-
erlijcke Liefde gedꝛeuen zijnde / begonſt te
ncken wat ſy gaen beginnē wilde. Als nu

desspereerde zy / als nv nam sy voor haer dat zy eens proeuen zoude oft soude mogen toegaen. Herwaerts eñ derwaerts werden haer sinnen zeer deerlijck gedreuen. Gelijckerwijs eenen boom die beneden bycans af gehouden is / niet en weet tot welcker zijden hy vallen wil / aldus en wist Myrrha nv ooc met waer toe dat sy haer begheuen wilde. Der liefden en sach sy gheen ander eynde dan alleenlijck de doot. Daer om dachtse datse haer zeluen verhangen zoude / eñ haren riem aendẽ balck gebonden hebbende / maectender eenen strick aen / seggende adieu mijn alderliefste Cinyra / ghi sult hier namaels die oorsake mijnd doot noch weten. Dit seggende dede sy den strick om haren bleecken hals om haer zeluẽ te verdoen / maer haer Voester die niet verre van daer en was / hoorde tgerucht vā hare woorden / eñ is terstont op gestaen om te comẽ besien watter gaende was. Eñ midts datse die deure open dede / sach sy daer de gereetschap die Myrrha om haer te verdoẽ gedaen had / waer af datse zeer verslagẽ zijnde begost zeer luyde te roepen / sy scheurde haer cleederen / sy wranc haer handẽ / eñ screyde oueruloedelijc / terstont trock sy Myrrha den strick vanden hals / sy custese eñ omhelsdese / vragende waer om datse zulcx begonst hadde. Myrrha heel verbaest zijnde / en wist niet wat antwoordẽ / maer onbewegelijck haer gesichte ter aerden slaende / beclaechde dat sy haer feyt niet en hadde mogen volbrengen. Die oude Voester ontdecte haer slappe ydel borsten Myrrham biddende door die liefde diese tot dese hadde / datse haer haer secreet ontdeckẽ wilde. Myrrha niet

na niet willende hier nae hooren/ſtietſe van
er. Die Voeſter euen groote begeerte heb-
nde/en hiel niet op van bidden noch ſmeec-
n/maer ſeyde tot Myrrham/ſegt my doch
ijn lieue dochter wat v ledt/ende laeter my
oor ſorghen/ ick ſal v wel helpen / want hoe
l dat ick oudt ben/mijnē dienſt en iſſer deſ
t te onweerder omme. Iſt dat ghy met
ᵒde oft eenighe dyergelijcke raſerije ghe-
elt zijt/ ick zal daer wel cruyden eñ tooue-
en toe weten/heeft v yemandt ſchande oft
chter aen gedaen/ick ſal v v leet helpē wre-
n:eñ zijn die Godē op v vergramt/wy ſul-
ſe door eenige ſacrificie paeyen. Wat can
noch meer geletten? v Huys eñ rijck zijn in
eden voorſpoede/uwen vader eñ v moeder
n noch beyde weluarende/wat wilt ghy dā
eeſen? Myrrha hoorende van haren vader
ekē/verſuchte zeer ſwaerlijck / eñ noch en
ocht die Voeſter daer wt gheen onmanier-
cke liefde gemercken/maer werdt terſtont
el gewaer datſe metter Liefden beuangen
as/ende altijt blijuende op haer propooſt /
m Myrrham op haren ſchoot in haer ar-
en/eñ heeft haer geſeyt : Ick heb wel ver-
en / mijn alderliefſte/dat ghy op yemandt
rlieft zijt / maer en wilt niet vreeſen / mijn
erſtichheyt ſal v hier in te bate comē/ſonder
s Vaders oft moeders wete. Dit hoorende
Myrrha is ghelijck als raſende van haren
hoot geſprongē / ſeggende/ en wilt my niet
ſchamen/ maer gaet van hier ende laet my
et vreden/en wilt niet meer vragen wat ick
dē ſin hebbe/wantet niet goets en is/waer
miſt dat ghyer dan ſo zeer na vraecht? Het

out Wijf hier af verscrickt zijnde / leyde haer beuende Handen te gader / en̄ is Myrrha te voeten gheuallen / biddende haer ende smeeckende / datse haer verclaren wilde / oft anders soudese haer seluē terstont verdoen. Terstont hief Myrrha haer hooft op en̄ met ouervloedigen tranen wildese haer liefde bekennen / maer die schaemte en wildet niet gedoogen. Sy decte haer aensicht met hare cleederē / en̄ seyde: och hoe geluckich en̄ salich moet mijn moeder wesen / die eenen zulcken Man heeft als mijn Vader is. Dit seggende versuchtese swaerlijck en̄ gaf haerder voester lichtelijck te kennen / wat sy daer mede meynde. Die Oude vrouwe / haer meyninghe wel verstaen hebbende / werter soo zeer af beroert datter haer t'grijs hayr af ouer eynde stont. sy sochte in alle manieren raet / om haer dese fantazije wten hoofde te drijuē. Myrrha wist wel dat haer voester gelijc hadde / nochtans vercoes zy lieuer te steruē dan haer oncuyssche en onmanierlijcke liefde niet te volbrenghen. Aenghesien seyde die voester dattet immers zijn moet / so sult ghy te leuen blijuen / ick sal v tot uwer begeerten helpen / op dat ghy by uwen (wantse niet vader segghen en dorst) slapen moecht / dit selue heeft sy haer byden Goden belooft. Het geschieden op eenen tijt dat die vrouwen van dien lande der Goddinnen Ceres sacrificie deden: neghen daghen lanck en̄ negen nachten schouden sy haers mans gheselschap. Onder dese was oock die coninginne en̄ huysvrouwe van Cinyras om mede sacrificie te doen. En̄ als die oude voester vernam dat hy alleen sliep / en̄ dat hy op eenen auont

wel by

[...]y dranck was/ quam hem seggē datter
[...]aey ionc maechdekē was/zijnder doch-
[...]lijck / die zijn liefde wel begeerde. Die
[...]ck beual datmense hem brengen soude.
[...] is die oude quene blijdelijc vā daer ge-
[...]den/ eñ comende by Myrrha heeft haer
[...]t/weest vrolijck het is al onse. Waer af
[...]nge maecht beruert zijnde/ en wist niet
[...]blijde oft droeuich wesen soude/ zoo on-
[...]dich waren doen haer sinnen. Ontrent
[...]idderнacht is sy tot harē vader gegaen
[...]aer grouwelijcke eñ oncuysche begeer-
[...]olbrengen. Terstont ginck die mane
[...]/eñ die ander sterrē/op dat zy dit grou-
[...]ck feyt niet aenschouwen en souden: die
[...]wert met een doncker wolcke bedeckt/
[...] af datse driemael achterwaert trat om
[...] na huys te keerē. Driemael hoordemē
[...]ngeluckigē nachtwl roepen / nochtans
[...]se niet af / maer is altijt voort ghegaen
[...] de donckerheit des nachts gaf haerder
[...]mten een groote hulpe. Byder slincker
[...]hadse haer voester/diese by haren vader
[...]. Eñ daer ten huyse gecomen zijnde be-
[...] van grooter vreesen te beuen / om die
[...]heit des misdaets. Hoe sy naerder haers
[...]rs bedde was/ hoese meerderē grouwel
[...]e:als doen hadse wel gewilt datter nie-
[...]t af geweten en hadde / ende datser met
[...] af hadde mogen wesen. Die oude coy-
[...]se siende dat Myrrha traechelijck aen-
[...]/heeftse byder hant ghenomen eñ aen
[...]s vaders bedde ghelept / segghende tot
[...] siet hier Cinyra v alderliefste. Cinyra
[...] zijn eyghen dochter by hem in zijn ar-

men/eñ siende datse beureest was heeft haer geseyt/hebt goeden moet mijn Dochter (niet dat hy wist dattet zijn Dochter was / maer want hy veel ouder was dan sy) ende en wilt niet vreesen. Terstont is sy neder by hem geuallen/heetende hem oock Vader/op dat die sonde sonder naem niet geschieden en zoude. Somma hy wan noch dien nacht aen haer een kindt. T'sanderdaechs en was die liefde noch niet vercoelt maer vermeerdert. Sy is weder by hẽ gecomẽ als t'snachts te voren. Cinyras willende wetẽ wiese was die by hẽ geslapen hadde dede licht inde Camer brengen/eñ terstont werdt hy gewaer dattet zijn dochter was. Doen greep hy zijn sweert dat ter by hem hinc/eñ meyndender zijn dochter mede te doorsteken. Myrrha maeckte haer terstont aent loopen / eñ wert door die donckerheyt des nachts gesalueert. Dus heeft sy vliedende door velden eñ beemden het Lant vã Arabien eñ Panchaien gelaten / eñ is ten eynden van neghen maenden in lant Sabea gecomen. Doen werdt sy met haer vrucht so zeer beladẽ/datse niet en wist wat beginnen/ende tot sulcker cranckheyt gecomẽ zijnde dat tusschen haer eñ die doodt niet en was/heeft sy den Goden aengeroepẽ in deser manierẽ: Ist dattet also is o Goden/zoomen seyt/ dat ghy der geenre gebet verhoort die haer misdaet bekennẽ/ick kenne dat ick v grootelijck vertoornt hebbe: eñ oock moet ic belijden dat ick wel een groote punitie verdient hebbe/ maer op dat ick die leuende noch die doode met mijnder misdaet niet en onteere/wilt mi van deser beyder geselschap scheyden eñ bannen. En

en. En veranderende mijn figuere/wilt my
en leuen eñ die doot ontnemẽ. Tot haerder
eden openbaerde hem eenen vandẽ Goden/
i op datse niet te vergeefs bidden en soude
erden haer beenen aen die aerde geuesticht
i creghen Wortelen. Haer ghebeente werdt
hout verandert/d'bloet in vochticheyt/die
rmen in groote lange tacken / die Vingers
cleyne tacxkens/ eñ die huyt in een harde
horsse. Die vruchte haers lichaems werdt
eerder eñ meerd/ die scorsse wies haer ouer
geheel lichaem / ende terstont doock sy van
lfs onder die schorsse so datse heel ouerdeckt
ert:nochtans sachmense screyen ende wee-
en (hoe wel datse veranderde/ alsoo sy zelue
anden Goden begeert hadde) so dat die tra-
en aenden Boom bleuen hanghen/ die noch
r tijt in grooter weerden gehoudẽ worden
nde noch ten eeuwigen dagen sullen. Maer
et kint en mocht in zijns moeders lichaem
iet wel groeyen / het socht altijdt eenighen
iddel om wt te gerakẽ. Die moeder hadde
ie sprake verlaten / sy en conste nv Lucinam
ie Goddinne tot haerder hulpen niet geroe-
en / nochtans gauen die tacken des booms
en merckelijc teekẽ des droefheyts: wantse
uer al met oueruloedighe tranen gheladen
aren. Lucina stont by den boom/eñ begost
ommige Woorden te spreken/so dat hijer af
egonst te splijten / eñ een leuende vrucht wt
e geuen. Die Naiaden namẽ terstont t'kint
p/sy leydent int gras neder ende bestrekent
net die tranen zijnder Moeder / op dattet in
lle schoonheden volmaect zijn soude. So ef-
enkens ende wel gemaect vā leden was dit

Myrrha in eenen Boom verandert.

Adonis wort wten boom geboren.

voorf.kint/als oft een gheschildert beelt ghe-
weest hadde: waert dat hy eenen pijlkoker
eñ eenen boghe ghehadt hadde / men souden
puerlijck voor Cupido aengesien hebben.
Terstont wies dit kint dat Adonis genaemt
was/in alle schoonheyt op/ eñ hoe dattet ou-
der wert hoe dattet schoonder eñ plaisanter
wert. Adonis nv tot zijnen Jaren gecomen
zijnde/was hy soo schoon datter Venus heel
op verliefde / waer wt dattet gheschiede dat
Adonis noch wraecke nam van die onghere-
gelde liefde daer Venus zijn moeder wel eer-
tijts mede geplaecht hadde/ als ghi noch ho-
ren sult. Het is geschiet op eenen tijt dat Cu-
pido willende zijn moeder cussen heeftse inde
borst met eenen pijl der liefden gequetst. Die
goddinne ghevoelende die wonde dreef haren
sone vã haer/de wonde was dieper dã sy wel
gemeynt hadde / ende hoe zijer min op achte
hoe die wonde schadelijcker was. Terstont
wertse op die schoonheyt des voorseydẽ jon-
ghelincx verlieft / soo datse nv op haer steden
noch landẽ niet meer en peysde/ia noch oock
op den hemel/wãt sy Adonis veel lieuer had-
de dan den hemel. Eñ op datse beter in zijn
geselschap wesen soude / is sy van bouen ne-
der ghedaelt om met hem te comen conuer-
seren int vermeyden/ loopen eñ jaghen. Sy
was op de maniere van Diana op geschorst
eñ bereet om te iaghen. Sy riet Adonis nae
hasen/conijnen/herten/ eñ dierghelijcke cley-
ne gedierten iagen / eñ van wilde zwijnen eñ
ander periculuese ghedierten wachten / seg-
gende/dat zy veel crachtiger eñ felder waren
van dat hyse soude moghen verwinnen. O
iongelinck

..gelinck ſeyde ſy ſiet dat ghy v teghen deſe
..ren niet te ſtout en kent/ die van natueren
..uapent zijn/wāt hoe wel dat uwe ſchoon-
..pt my verwonnē heeft / ſy en ſal deſer die-
.. gewelt ſo lichtelijck niet verwinnen. Die
..lde zwijnen hebben veel te grouwelijcke
..eckachtighe tanden/ die Leewen zijn oock
..aet om crijgē om haerder gramſcap wille:
..ck zijn deſe dieren grootelijck van my ge-
..edt: eñ wilt ghy die reden weten waerom/
.. ſalſe v gaen vertellen : maer mits dat ick
..ꝛ deſen onghewoonlijcken arbeyt ſoo ſeer
..moet ben/ende dat wy nv een plaetſe on-
..: deſen boom ghevonden hebben bequaem
.. onſer ruſten / zo luſt my met v wat neder
..itten. Dit ſeggende/ is ſy neder geſeten eñ
..ft hem by haer ghetrocken: daer na leyde
..haer hooft in ſijnen ſchoot/ eñ na veel om-
..ſen eñ cuſſen heeft hem aengheſpꝛoken in
..er manieren: Jck gheloove dat ghy wel
..bt hooꝛen ſegghen hoe dat Atalanta veel
..ghe geſellen int loopen verwonnen heeft/
..ck en ſijnt gheen logenen/ want ſy int loo-
.. ende ſchoonheyt een ſonderlinghe gratie
..dde. Op eenē tijt vꝛaechdeſe Apollo/ wien
..vooꝛ eenē man nemen ſoude. Apollo heeft
..er gheantwooꝛt/dat ſy gheenen man van
..en en hadde/ ſegghende: Vliet o Atalanta
..e mans gheſelſchap zoo ſeer als ghy cont/
..chtans en ſult ghyſe niet altijt cumen ge-
..ouwen/want den tijt ſal noch comen dat
..ijer v ſeluen mede te coꝛt doen ſult. Van
..er antwoꝛdē wert Atalanta ſeer bedꝛoeft:
.. op datſe die mans beter ſchouwē mocht/
..ck ſy in boſſchagien ende wilderniſſen le-
uen/

Die Hiſtorie van Atalanta.

uen/veriagende die vryers vā haer met sulker conditien/als datse dyen voor eenē Man nemen soude die haer int loopen verwinnen soude/eñ dyen sy verwinnen soude/ die zoude terstont ghedoodt worden. Hoe wel dat dese conditie Wreet was / nochtans om haerder schoonheydt wil zijnder veel geweest diet geauontuert hebben : eñ verwonnē zijnde/hebben oock ghedoot gheweest na wtwijsen der conditien. Die wijle datmen aldus om den prijs liep/ wasser eenen iongheliinck Hippomenes geheetē/die t'spel al aensach/die welcke grootelijck begrijpende hun verdwaesde liefde/hoe mach oock yemant/seyde hy / zijn leuen so leet hebbē/als dat hijt hier so lichtelijck coemt auontueren? Maer na dat hy die scoone jonge maecht eens bloot gesien hadde (dese was so scoon eñ wit onder de cleederen o Adoni / als yemant van onser beyden ghezijn can) leyde hy zijn handen te samen / seggende tot zijn mede ghesellen : Dat ick v lieden aldus t'onrecht geblameert hebbe/ o gesellen / dat is my te vergeuen/want ick haer wtnemende scoonheyt noch niet te recht gesien en hadde daer ghy lieden alle om loopt. Nae dat hijse aldus gheprezen hadde / creech hijer noch meerder gratie in/eñ bereyde hem totten loop gelijck d'ander ghedaen hadden/ nochtans en dorst hy hem zeluen noch niet wel betrouwē/maer seyde in hem zeluen:hoe coempt my nv dese fantasije aen/ dat ick my het loopen wil gaen vermeten / d'welck ick nochtans noyt geproeft en heb ? Non fortse nochtās/God helpt gemeynlijck die stoutste/ ick salt alsoo wel als een ander auontueren.

Dit seg-

seggende / sach hy Atalanta met eenen
eren wt loopen / soo rasch eñ snellijck als
n pijl wt eenen boge / nochtans en wert
: niet af versaecht / want hy sloech meer
e op haer schoonheydt dan op haer loo-
midts dat haer het loopen so wel beuiel:
at int loopen hadse t'hair op die scouderẽ
agende. Men sach het lijf so scoon eñ Wit
ijft een geschildert beelt gheweest hadde.
pomenes sach datse na de victorie met eẽ
wer hoepkẽ gecroont wert / eñ dat die ver
nnen gepunieert werden gelijck voorseyt
nochtans des noch niet vreesende is voor
: comen staen / eñ siende in haer aensicht /
t tot haer gheseyt aldus: Wat wilt ghy
v cracht beproeuen o Atalanta / in dese
an so cleynẽ valeure zijn? Wilt eens met
loopen / want ten sal v niet spijten van ee-
sulcken Edelen eñ hoochgheborenen ge-
verwonnẽ te zijne als ick ben. Eñ ist dat
den prijs behaelt / soo zuldijs v oock met
t wel mogen beroemen / ende sulter oock
n eewigen naem by behalen / Want mij-
Vader is Macareus den Edelen eñ ver-
rden / mijnen groot vader is Neptunus /
God vander zee / eñ ist dat mijn geslacht
grooter Weerdẽ is / denct dat die deucht
omicheyt ooc niet te verachtẽ en is. So
ese Woordẽ sprac / sach hẽ Atalanta met
minnelijc ghesicht aen / niet wetende wat
iesen / zelue te winnen / oft hem die victo-
e laten. Wie vandẽ Godẽ / seyde sy / mach
n so leet hebbẽ / als dat hy hem hier sendt
zijn leuen in perijckel te comẽ stellen? ick
t wel dat icx niet weerdich en ben. Ic en
hebbe

hebbe noch noyt op yemants schoonhz verlieft geweest maer my dunckt dat ick lichtelijck op desen wat soude verlieft wordē / niet om zijnder schoonheyt wil en ist dat icken zo seer beclage/ maer om dattet noch maer een kint en is/ eñ dat hy van zo grooter afcoemst is:oock dat hy my zoo lief heeft dat hy zijn leuen om mijnen t'wille hier coempt presenteren inde handē des doots. Gaet van hier o edel Jongelinck / die wijle ghy noch den tijt hebt/ want mijns versoecken veel te bitteren naesmaeck heeft. Ghy sult wel een betr houwelijc mogē doen/ want daer en sal niemant wesen sy en sal ws wel begeerē. Maer waerom ist dat ick zo zeer voor hem bevreest ben/ aengesien dat hi hem seluē niet sparē en wilt/ eñ dat hier nochtans zo vele om dē hals heeft sien brengē? Als hijt dat immers doen wilt/ zo sal hier metten anderen om trueren / niet lieuer en sal ick zijn leuē hebbē / dan hy selue. Het en sal nochtās mijn schult niet zijn o iongelinck/ want ic wilde wel dat ghy v so stout niet en kende/ eñ dat ghy d'loopē achter liet. Maer want ghijt immers niet laten en wilt/ soude ick wel wenschen dat ghy snelder int loopen waert dan ick och (seyde sy al suchtende) hoe plaisant eñ juechdich is v wesen! hoe wel woude ick dat ghy my noyt ghesien en hadt/ want ghi des leuens wel weert zijt. Oock en soude ick ter werelt gheenen anderen te houwelijcke verkiesen dan v / waert dat my die goden wat gunstiger waren. Aldus wert Atalanta al onwetende met der lief den beuaen/ ende die wijle sy aldus met hem stont en coutede/ verwecte se die ander gheselen

alle gader tot het loopen. Doen riep my
ppomenes aen / biddende dat ic hem doch
torie verleenen wilde/ende terstont werde
tot deernissen beruert / eñ naem voor my
n te helpen nae zijn begeeren.
Cypreé leyt een ackervelt/dien d'inwoon-
s van desen lande het velt van Damasco
ren / dit velt hebben my t'anderen tijden
lieden vanden lande toeghewijt. Eñ om
n eere eñ mijn weerdicheyt te vermeerde-
haddē zijer eenē gulden boom in geplant/
oock gulde appelen droech. Vandē voors.
m plucte ick drie appelen/ die ic niemant
werelt en liet sien dan alleen Hippomeni/
welcken icker mede begaefde / hem oock
nde t'gebruyck van desen.
t loopens tijt was/stackmē de trompet-
ñ terstont is Hippomenes met Atalanta
chreuē wtgeloopē. Ghy sout geseyt heb-
atse wel droochs voets ouer d'water sou
geloopē hebben/so soetelijck (eñ snellijck
tans)liepense henen. Die ander ghesel-
ie t'spel aensagen/gauen allegader Hip-
ene goede moet / roepende / wel aen wel
Hippomenes / neempt eenen moet/ hebt
omelijck/want uwe is die victorie. Van
roep wert Atalanta zo zeer verblijt/ als
pomenes selue. Want hoe wel datse wel
ils het voorloopē soude gehadt hebben/
tans liet zijt hem al behouden/ zo groo-
nuechte naim zy in zijn schoon aenschijn.
lesten wert Hippomenes door het lan-
loopen (want die mate verre stont) zoo
vermoeyt dat hy zijns geenen raet meer
ich. Doen werp hy eenen vande drie ap-
pelen

pelen van hē/die hem Venus gegeuē hadde. Atalanta siende desen rijckē eñ scoonē appel rollē/bucte neder om op te rapen eñ die wijle liep Hippomenes altijt voor/waer af datter groote blijscap bedreuē wert vandē genē dier tegenwoordich warē/maer wat batet;? Atalanta hadde terstont haer schade verhaelt/sy was binnē corten tijt weder aent voorloopē. daer na werp hy zinē tweedē appel/die si ooc op raepte eñ dede als vore. Doen Hippomenes sach dat hy maer eenē appel meer en hadde/begonst hy te seggē/nv staet my o goddinne Venus/in desen lestē noot by/ghy die my dese gifte gegeuē hebt: dit seggende/werp hy zijnē derdē eñ lesten appel wel verre int veldt in/op dat syer wat langher ouer zijn soude. Atalanta twijfelde oft sy hē ooc op rapē wilde/maer ic sant haer dē wil in eñ liefde totten appel/eñ na dat sy hē opgeraept hadde maecte ic die appelē noch veel swaerd op dat syer te traechlijcker om loopen soude/ somma/op dat mijn Woordē eñ beloofteniſſen niet ydel vallē en soudē/dede ic hē victorie hebbē/eñ dede se hē tot eenen Wijue nemē: En behoorde hijs my dan niet wel grootē danc te weten? Maer neen hy/so beleeft en heeft hy noyt geweest als dat hy my een arme offerande soude geoffert hebbē. Waeraf dat ic terstont seer vertoornt werde/eñ op datter die nacomelingen geen quaet exempel aen nemē en souden/verleende ic hun beydē alsulcke correctie als ghy corts hoorē sult. Echion een medegeselle vā Cadmus hadde tanderē tijdē eenē tempel gemaect ter eeren der Godinnē Cibeles/der Godē moeder/eñ desen tempel was rontom met bos-

Bosschen ende boomen omcingelt: hier
de de voorseyde Echion in een spelonche
ijcksche beelden van sommige Goden ge-
cht. Eñ Hippomenes hier voorby lijdēde
Atalanta zijn huysfrouwe/heeftse inden
pel ghetrocken om wat te rusten / soot
n/ende in dese spelonche gecomen zijnde
ick af gesprokē hebbe/heeft hi die plaet-
tten wercke der oncuysheʒ ontreynicht.
Goden eñ Goddinnē keerdē hun oogen
nder zijdē/eñ die Goddinne Cybele van
ter gramschappen en wist niet met wat
tie datse dese twee misdadige corrigeren
e / want terstont vander aerden te doen
inden/ docht haer een veel te lichte wra-
esen: daerom cleede zijse beyde met een
achtige huyt/die Vingers deden sy haer
nuwen/ die armen in beenen/ eñ het aen-
in eenen grouwelijcken muyl verande-
Van achter aen sleypten sy groote lan-
erten/ daer sy d'aerde mede keerden / eñ
haer spraecke en haddense niet dan een
welijck briesschen behouden. Daerse te
n in saechte beddē gelegē haddē/moesten
beyde in die Wildernisse blijuen slapē/
se anders niet en deden (in leeuwen ver-
rt zijnde) dan met dander leeuwē loopē
iesschen: eñ werdē aldus ten lesten oock
Wagen vander Goddinnen Cybele ge-
anen. Dese eñ diergelijcke grouwelijcke
rten suldy altijdt int iaghen schouwen/
t voor een man oft twee en soudense niet
loopē/siet wel toe mijn alderliefste dat
niet te stout en kent/op dat v uwe stou-
ypt niet en bedriege. Nae dat Venus den

Hippomenes in eenen leeuw / ende Atalanta zijn huysvrouwe in een leeuwinne verandert.

jongelinck Adonis aldus geaduerteert had-
de/ is sy weder op haren waghen gaen sitten
die met swanen voort getrocken wert/ ende
aldus nae den hemel gevlogen. Adonis lut-
tel denckende op tgene dat hem Venus ghe-
seyt hadde/ quam op eenen tijt aent iaghen-
eñ so die honden een wildt zwijn wt zijn hol
geiaecht hadden/ is hy terstont t'swijn met-
ten zwijnspriet toeghevloghen ende heuet
gesteken. Nae dattet zwijn met zijn tanden
t'wijnspriet wtgetrocken hadde/ ist Adonim
toegheuaren/ eñ grijpende hem bydeeche-
nissen/ heeften ouer doot int zant geworpen.
Venus die met haren wagen niet verre van
daer en was/ hoordenen suchten/ ende is ter-
stont weder derwaerts ghekeert/ eñ siende
datte dus deerlijck met hem gestelt was/ be-
gonst sy haer cleederen te schuerẽ / haer han-
den te wringhen/ eñ groot misbaer te maken
roepende/ ten sal o ghy felle doot/ al na uwen
wensche niet gaen/ wãt noch sal hy een teec-
ken des droefheyts behouden. Alle jaren sal-
men noch een gedenckenissezijnder doot heb-
ben/ eñ zijn bloet sal in een bloeme verandert
worden. Ist dat Proserpina/ somen seyt/ een
vrouwe wel in hofmunte heeft cunnẽ vande-
rẽ en sal ick dã ooc niet wat mogen bedrijuẽ?
Dit ghesept hebbende / heeftse het bloet met
een seer costelijcke substãtie besprẽgt/ waer af
dattet terstont swillende wert gelijc een bob-
bel/ eñ in mijn dã eẽ ure tijts wert het in een
bloeme verandert den bloede gelijck/ die wy
noch hedẽ s'daechs kueckẽ schelle heetẽ. Dese
bloeme om haerd onuastichz wil/ wort lichte-
lijck ter aerden gheuelt alst wat seer waeyt.

Adonis in een Bloeme veran- dert.

Het elfste

De elfste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis..

DIE wijle Orpheus die Boomen/ vogelen / ende ander gedierten met zijnen sueten sanck verblijde / wert hy ghesien van eenen hoop rasende [illegible] Cycones ghenaemt die welcke die sa[illegible] van Bacchus deden met vellen / bla[illegible] eñ diergelijcke dingen behangẽ zijnde [illegible] mẽ in sulckẽ sacrificien te doen plach. [illegible] daer isser een opghestaen die welcke [illegible] orken inde wint worpende / seyde / en [illegible] niet ghy mede ghesellinnen dat desen [illegible] rus ons eñ alle onse saken misprijsende [illegible] segghende / is sy hem met haere groen

 toortse

tooꝛtse in gevaren. Maer om dat den stoc met bladeren verciert was en werter Or pheus niet af gequetst. Dander nam eene steen tot haren geweere / eñ zo sy hē Orphe toe werp/wert den steen dooꝛ die soeticheyt zijns speels verwomē/so dat hy vooꝛ de vo ten van Orpheus neder viel/als willende om genade bidden. Alle dander vꝛouwen sonde ophoudē deden haer beste om Orpheum va der Werelt te helpē. Alle haer geweer zoud Orpheus met sijn melodye lichtelijc verwon nen hebben/ maer daer was zulckē gerucht van trompetten/fluyten / eñ trommelen/da zijn Harpe gheen ghehooꝛ en hadde/ daer om moesten die steenen met zijnen bloede besme worden. Terstont grepē die Wyfs na de vo gelen eñ ander dieren dyer Orpheus met zij spel vergadert hadde : daer na zijnse oock to Orpheus al rasende gecomē gelijck gemeyn lijck de vogelen dē Huyben toe te vliegen ple gen/eñ hadden haer alleleens gelijck de hon den die des moꝛgens eenē Hart onder hand hebben. Sy werpen haer groene Lancien te aerden/wantse tot desen gebꝛuycke niet ghe maect en waren. D'een nam steenen/dande greep na clotten/d'ander na stocken/ eñ dier gelijcke geweerē. Oock op dat t'spel van all canten vol raserije steken soude/ so warende ackerlieden int veldt/die welcke dese raserij aensiende/hebben hun Ossen/ploegen/eñ an der gereck int velt gelaten. Die welcke des vooꝛseyde Wijfs terstont op namē eñ zijnde Orpheus mede te keere ghegaen. Hoe we dat den armen Orpheus zijn handē wtreyct biddende te vergeefs om genade / hy en wer

noch

...chtans niet verhoort/maer op den staendē
...t onder alle dese wijfs deerlijckē vmoort.
...er bleef die soete stemme (o wreet bedrijf)
...te voren die Voghelen/Boomen/steenen/
...Rootsen beroert hadde: die welcke oock
...gader schreyden en̄ maeckten groot mis-
...er om die doot van harē speelman/die boo
...n schuddende haer bladeren van groote
...ef heyt weenden met zo overuloedige tra-
... datter die Riuieren af vermeerdert wer-
.... Die Naiaden ende Dryaden deden haer
...ueleederen aen om haren Orpheus te be-
...repen/die so dicwils met zijne snaren haer
...er lof gecelebreert hadde. Sijn leden so sy
...n malcanderen ghetrocken waren laghen
...waerts en̄ derwarts gespreyt. Sijn hooft
...zijn Harpe werdē inde riviere Hebre ghe-
...repen. Die Harpe hoordemē noch wat spe-
...n/en̄ die tonghe noch wat droeflijcx singen.
...n dat die voorseyde Wijfs haren wil aldus
...t Orpheus volbracht haddē/zijnse vā daer
...der na huys gegaen. Ende de wijle dattet
...oft vā Orpheus opt water dreef/ isser een
...nghe ghecomen diet meynde te schenden.
...aer Phebus niet willende sulcx laten toe
...en/heuet serpent van daer ghedreuen en̄ in
...nen wijdtgapenden steen verandert. Die
...le van desen Orpheus is neder ter hellen
...daelt/ daer sach hy noch al die selue sitten
...e hier wel eertijts ghesien hadde. En̄ co-
...ende ten lesten daer die goede sielkens sa-
...n/ heeft hy daer Euridicen zijn alderliefste
...uysvrouwe geuonden/ die welcke hy vrien-
...lijckē in sijnen arm nam/ en̄ gincker mede
...uer en̄ weder wandelen. Bacchus verstaen

De doot van Orpheus.

t'Serpent in eenen steen verandert.

Die wijfs in boomen.

hebbende dat Orpheus so deerlijck van dese vrouwen vermoort was/en heuet ongewroken niet gelaten/ want alle dier ontrent ghe weest hadden veranderde hy in boomen: Eñ 30 zy meynden hun voeten vander eerden te trecken/ gheuoeldense datse gheuangen waren eñ met wortelen inde eerde gheuesticht. Als zy meynden na haer vingers eñ handen te sien/sagense datse in ronde stocken verandert waren. Als zy voor haer borsten meynden te slaen / gheuoeldense datse teghen een hout sloeghen / ende saghen haer armen in langhe tacken ghetransformeert.

Dit en was Bacho noch niet genoech/maer hy heeft dit lantschap verlaten/soeckende by Timolus eñ Pactolus een beter geselschap/ aldaer hy eerlijck. eñ in grooter weerdẽ ontfangen wert/terstont deden hem die Satyrẽ eñ ander van dien lande sacrifitie.

De historie van Midas.

In dese contreyen hadden die ackerlieden eenen man geuangen/Silenus genaemt / eñ brachten hem tot harẽ coninck Midas. Eñ midts dat Midas die sacrificien Bacchi vã Orpheus wel geleert hadde/ oock midt dien dat hy bekende dat Silenus ooc een liefhebber Bacchi was/en wilde hem niet misdoen maer heeften wel eerlijck ontfanghen hem toonende liefde eñ vrientschap. Eñ nae thien dagẽ heeft hy hẽ Baccho weder geschonckẽ. Doen gaf hẽ Bacchus t'sijnder vergeldinge een bede/sulcx als hi begeerẽ soude. Terstont viel Midas aent begeerẽ/seggende / wilt my dan geuen o Bacche/ dat al t'gene dat ic met der hant geraken sal/ in fijn louter gout verandere. Bacchus accordeerdet hem terstont/ maer

r hy hadde wel ghewilt dat Midas om
beter gebeden hadde. Midas wel blijde
ende is van daer ghegaen: eñ zo hy naer
s ghinck pruefde hi oftet oock waer val-
oude dat hem Bacchus belooft hadde.
stont greep hy een eycken tacxken eñ het
t een gulden tacxken: vander eerdē greep
enen steen/terstont hadde hy eenē clomp
s inde hant. Daer na plucte hy een hant
ozens/eñ sach dat hy gulde arenen inde
: hadde: eñ van eenen boom eenen appel
uct hebbende wert dē appel in zijn hant
in gout verandert/ zo dat ghi geseyt sou-
hebbē datten hem een vande Hesperides
honckē hadde. Stack hy zijn hant aende
der duerē/ de stijlen werdē gout. Stack
ijn hant int water / het werden al gulde
pelen / zo dat hy doen ter tijt lichtelijck
nae hadde mogen bedriegē / als Jupiter
ertijts gedaen hadde/ Van alle dese din-
was den gheck zo zeer verblijdt/dat hy
en wist van blijschappē wat bedrijuen.
ede die tafelen deckē/ men brachter hem
hande costelijcke spijsē / maer wat baet
em/terstōt als hi t'broot aenruerde wast
ruck gouts gewordē / eñ wat spijsen dat
ntaste het wert al gout/ zoo datter hem
gen af schemelden. Den wijn die hy te
en meynde en woude niet volgen/want
iet dan gout en was/ende viel hem met
n stuckē inde kele. Waer af hy terstont
edroeft wert / eñ hadde wel wilen quijt
n t'ghene daer hy te vooren om geroepē
e. Niet en wasser daer hi hem mede ver-
mochte/ maer meynde van honger eñ

doꝛst te steruen/dus deerlijck was hy met dit gout ghequelt. Daer nae hief hy sijn handen op na den Hemel biddende om vergiffenis/ eñ seggende: Jck bekenne o Bacche / dat ick grootelijck misdaẽ hebbe/wilt mi doch mijn misdaet vergeuen/eñ verlost mi van dese miserie. Bacchꝰ creech er deernisse mede eñ vergaft hem. Eñ op dat hy vandẽ goude ontslegen mocht wesen / gheboot hy hem in een riuiere te ghaen wasschen die hy hem bewees/ seggende: als ghy tot deser riuieren coempt/ sult ghy daer metten heelen lijue in duycken/ om v geheel lijf eñ oock v hooft te wasschen. Midas dede also hẽ Bacchus beuolẽ hadde. Eñ tottẽ water gecomẽ zijnde wert het water terstont vã zijnder coemst in gout verandert/eñ alle de cracht die hy hadde verginck hem eñ bleef int water / eñ noch ter tijt siet men dat dese riuiere vol gouts leyt.
Vã dier tijt af en begeerde Midas noit meer gout te besitten / maer met luttel te vꝛeden zijnde ghinck hy op zijn hoeue met zijn ackerlieden woonẽ/altijt in eeren eñ reuerentie hebbende Pan der herderẽ god: nochtãs bleuen hem die selue (te weten schadelijcke)sinnen die hy ter voꝛen gehadt hadde altijt by.
Jn Cilicia leyt een geberchte Tmolus geheeten / dat seer scherp eñ steyl op loopt / aen deen sijde van desen berch lach een hooftstat Sardis ghenaemt / eñ ter ander sijden wast met het cleyn stedekẽ Hipepa getermineert. Jn desen berch hadde tanderẽ tijdẽ Pan met zijn pijpken vooꝛ die Nymphen ghespeelt/eñ hadde hem vermetẽ beter te spelen dã Apollo selue. Dus wert het spel beroepen vooꝛ dẽ

o van dien berge ooc Tmolus geheeten/
die welcke terstont neder is gesetē hebbende
aenulijck het hooft met eycken bladeren eñ
eetlen behangen / op dat hy hunlieden spel
t hoorē mocht. Eñ terstont als hy Pan
ch seyde hy: wel aen ghy en sult gheens
ters gebreck hebben / ick wil uwe saken
e aenhooren. Daer nae heeft Pan zijn
tē gaen beginnē/ dat welck Midas seer
enaem was/die daer oock teghenwoor-
stont. Daer na beghonst Phebus oock
edeken inde presentie vandē voorseyden
Tmolus. Hy wasser gecomen wel rijckelijck
emaect / hebbende eenen schoonen pur-
n mantel die hem totter eerdē toe hinck
en was met alderley costelijcke ghesteente
vercert / inde slincke hant hielt hy zijn veel-
eñ inde rechte het boochsken / eñ ghine-
er melodieuselijck mede spelen. Zijn
spen stont den rechter zoo wel aen / dat hy
Pan zijn rieten pijpken dede neder leggē / eñ
gaf Apollo die victorie. Van deser sententien
ense alle wel te vreden dier tegenwoor-
di waerē wtgenomē Midas die altijt meer
affectie tot Pan droech. Waerom dat
het Apollo zijn ooren niet onverandert en
mer dedese hem lengē eñ met hayr becleer-
als oft esels ooren geweest haddē / oock
gaf hy hem dat hijse ruerē moch/ d'welck hy
oren noyt gehadt en hadde. Midas om
schaemten wil/ willende zijn lange ooren
rken / ghinck met eenen diepen hoet opt
hooft. Maer op eenen tijt moest den Barbier
zijn lange oorē sien als hi hem quam scheerē/
endt dat hy hem belooft hadde t'selue se-

Mi- das crijght ezels- oorēn.

creet te houden/ d'welck hy qualijck gedoen
cost / en wist hy niet hoe hyt best toe leggen
mocht: hy ghinck in een velt / daer groef hy
eenē put inde eerde/ eñ al heymelijck ghinck
hier in roepen dat Midas lange ooren had
de. Daer na heeft hy den put met eerde end
groesen wel vast toeghestopt / nochtans en
mocht zijn clapperny e niet verborgen blijuē
want den somer aengecomen zijnde wiessen
riet wt die voorseyde eerde / ende soo die riet
met den winde omgeworpen wert/ zoo wert
daer zijn clapperny e geopenbaert/ wāt wter
eerden wert een stemme ghehoort / seggende
Midas heeft lange ooren. Nu sullen wy we-
derkeeren te spreken van Apollo/ die welcke
na dat hi den onuerstandigen Midas aldus
gepuniert hadde/ is hi na Phrygia geulogē/
daer sach hy Laomedon die nieuwe stadt vā
Troyen beginnen. Eñ om dat hy wel sach
dat Laomedon een grouwelijck werck voor
handē hadde/ eñ dat hyt sonder groote hulpe
niet volbrenghen en mocht / heeft hy Neptu-
num met hem genomen/ eñ comende in men-
schelijcker figueren/ hebben hem die mueren
helpen op metsen/ om eē seker somme gouts
die hun van Laomedon belooft wert. Als
nu het werck al voldaen was/ begeerden zy
hunnē loō/ maer Laomedon loochende hun
de belofte: waer af Neptunus vergramt zijnde
het en sal seyde hy niet ongheloont blijuen.

Terstont dede hy een groote vloet opstaen
die de stadt vā Troyen met die omliggende
landen gansch ouerliep eñ verdestrueerde.

Dit en was Neptuno noch niet genoech/
maer begeerde tot zijnder wraeckē Hesione
die

die dochter van Laomedon / oft anders en
soude die inundacie niet gecesseert hebben.
Als nv Hesione aen de rootse gebonden stont
om van Neptuno verslondē te wordē / quam
daer den vromē Hercules diese door sijn va-
liancie verloste / op sulcker condicien / als dat
hem Laomedon t'wee schoone witte peerden
geuen soude. Maer siende dat Laomedon
met hem spottede / ende dat hy aen zijn peer-
den niet geraken en cost / quam hy die stadt
met groote menichte van volcke beleggen:
ende nae dat hyse in genomen hadde / gaf hy
zijnen medegeselle Telamon die voorseyde
Hesione tot eenen wijue / want Peleus den
broeder van Telamon hadde een Goddinne
te wijue / d'welc noyt meer sterfelijcken men-
sche gebuert en is.
Op eenē tijt hadde Protheus die Goddinne
Thetis gepredicéert / als datse eenē zone ba-
ren soude die meerder ende machtiger wesen
soude dan zijnen vader. Ende op datter nie-
mant bouē Jupiter comē en soude / en wilde
hy by de voors. Thetis noyt slapen / hoe wel
dat hyse vter maten lief hadde: maer deder
Peleus by gaen slapen / ende wees hem die
plaetse daerse gemeynlijck als zy vermoeyt
was te rusten plach.
In Emonia bydē oeuer der zee is een plaet-
se gelegen / de welcke (ten waer datse wat ton-
diep is) wel beqnaem wesen soude tot eender
hauenē. In dese plaetse en sietmen riet noch
ander cruydē wassen / anders dā een maniere
van boomen Myrthen genaemt / die welcke
tweeverwige vruchten dragen. Midden in
dese plaetse was een hol dat zo cunstich was
datmen

datmen niet en soude cunnē geseggen hebben weder dattet vā naturē alzo was oft dattet door eenige cunste gemaect was. In dit hol plach Thetis gemeynlijck op eenē Delphin ghereten te comen rusten / ende daer heeft se Peleus / als sy wel vast lach en sliep / comen omhelsen: maer siende datse haer weerē wilde / hielt hyse wel vast in zijn armen gesloten. Dit siende Thetis behalp haer terstont met haere cunsten / eñ veranderde als nu in eenen voghel / nu in eenen grooten dicken boom: ende des niet teghenstaende / hielt hyse altijt wel vast bydē halse geladen. Maer ten lesten wert sy in een Tyger dier verandert / waer af Peleus seer veruaert zijnde / lietse terstont varen. Daer nae dede hy den zeegoden sacrificie / met wijn / wieroock / eñ ander dinghen daer toe dienende. Ten lesten isser Protheus wt ghecomen / die welcke siende dat Peleus bevreest was / heeft hem ghesept in deser manierē: En vreest niet / ghy sult noch tot uwen wensche comen / maer ghy moet eenen strick makē / eñ als si sal liggen slapen so suldy haer al heymelijck den strick om den hals doen / ende en acht niet dat sy haer in zoo menigerhande figuere transformeert / mer wattet sy / siet dat ghijt wel vast met uwen stricke bewaert: eñ ghy sult noch sien datse wederom in haer eerste figuere comē sal. Nae dat Protheus dese woorden gesproken hadde / heeft hy terstont weder onder d'water henen ghedoken: Eñ als den avont weder aengecomen was / zo is Thetis tot haerder gewoonlicker plaetsen ghecomen om te rusten. Peleus en hadse niet so haest metten stricke gevangen sy en

Thetis is diuersche formen.

rn veranderde haer seluen terstont in een
.der gedaente:maer ghevuelende datse wel
..t was/reycte sy haer armen wt/eñ keerde
..der tot haerder eersten formen/ seggende:
.at ghy my dus verwonnen hebt o Peleus
..s sonder eenighen Godlijcken raet niet
.eweest. Daer nae greepse Peleus in zijn
.men / ende wan an haer den vromen ende
.llanten Achilles.
.t hadde metten voorſ. Peleus al goet ghe-
.est/en hadde hy Phocus niet verslaghen/
.er om deser saké wil moest hi in Thessa-
.n vlien/daer wert hy vandẽ coninck Ceyx
.lijcken ontfangen/die in goeden peyse eñ
.drachticheit sijn lant regeerde. Desẽ Ceyx
.s de sone Luciferi/dat is der morgenster
.eñ was zo schoon eñ claer vã aensicht/dat
.in desẽ sijnẽ vader seer wel geleeck. Maer
.. die groote droefheyt de hy hadde om het
.geluck dat sijnen broeder Dedalion aen-
.omen was/verginc hem dese schoonheyt/
.at hy hem seluen nu niet met allen meer
.jck en was. Als nu Peleus in dit voorſ.
.t gecomen was / is hy met luttel volcx in
.stadt Trachis ghecomen bydẽ voorſ. Co-
.ck Ceyx/achter gelatẽ hebbende buyten
. stat het vee dat hi mede gebracht hadde/
.thoonende het olijftacxken dat hy in zijn
.nt hielt/seyde wie hy was van wat lande
.van wat ouders/alleenlijc verswijghende
.n misdaet eñ versierende een ander oorsa-
.zijnder vlucht / eñ badt datmen hem inde
.dt/oft oock buyten de stadt eenige plaetse
.rleenen wilde daer hy met zijn volck een
.tel tijts schuylen mocht. Ceyx heeft hun-
lieden

lieden minnelijck gheantwoort / dat niet alleenlijck het velt / maer die gantsche stadt tot zijnen besten was / eñ dat zijn lant open stont voor alle vriendẽ vã waer datse warẽ. Oock zijt ghy weerdich / seyde Ceyx / ontfanghen te worden / want zo ghy segt zo sidy vanden gode Jupiters geslachte / daerõ en wilt v hooft met bidden oft smeecken niet breken / wãt al wat ghy begeert t'sal v geschien. Al wat ghy met oogen aensien moecht / stelle ick gantsch in uwen ghebode / eñ my is hertelijcken leet dattet niet beter en is. Dit seggende liepen hem die tranen ouer die ooghen. Peleus eñ zijn gesellen vraechden den coninck waerom dat hy sos waerlijck versuchte. Den welcken gheantwoort wert aldus: Ghy meynt by auontuerẽ o Peleu / dat dẽ hauick die nv pluymen heeft / altijt pluymẽ gehadt heeft / maer ten is also niet / want t'heeft t'anderen tijden eenen man gheweest / die binnen zijnen leuen zeer vroom geweest heeft in feyten van orlogen / eñ was Dedalion geheeten / vanden geslachte van Lucifert die dẽ dach aen brengt / eñ den dach een eynde gheeft. Altijt hebbe ick stil eñ sedich gheweest / beminnende vrede eñ eendrachticheyt / maer desen mijnen broeder behaechden altijt oorlogẽ eñ discordie. Door zijn vromicheyt eñ groote vaillantie wan hy veel lantschappen eñ conincrijcken / eñ by name / die stadt van Thysbe / daer groote ouervloedicheyt vã duyuẽ is. Hy creech een dochter Chione genaemt / die om haerder schoonheyt wil van veel jonghe ghesellen begeert wert. Ende als sy tot haren veertien Jaren ghecomen was / wertse van Mercurius eñ

Phe-

ebus t'samen op eenen tijt ghesien (deen
m vā zijnē berch Cyllene / dander vā sijn
t Delphos) eñ stont so wel in hun gratie
sy der gantsch op verliefdē. Phebus stel-
t wt tot indē toecomendē nacht / eñ hoop
als dan tot zijnen wensche wel te comen.
rcurius en wilde zo lange niet vertoeuē /
r anruerende dese ionge maecht met zijn
ekē dedese int slape vallen / eñ bedreeffer
n wil mede. Als den auont aengecomē
/ is Phebus oock by gecomē in gedaen-
n een oudt wijf / eñ slieper oock by. Eñ
egen maendē baerde zy van Mercurius
sone Autolycus / die tot alle schalcheyt /
erije / eñ luegenē genegē was. Oock const
a zijns vaďs aert wel lichtelijc het recht
n / eñ het wit swert makē. Eñ van Phe-
oock eenen zone Philemon genaemt / die
nusijckspel eñ melodye seer beminde.
er wat baette haer datse van twee godē
angē had / eñ vanden seluē bemint wert?
die glorie oock wel yemant geletten oft
de aendoen? ja sy voorwaer / als ghi noch
ē sult. Sy glorieerde zo seer op haer wt-
ende schoonheyt / eñ ander gauē der na-
en / datse wel segghen dorste / dat Dyana
bi haer niet te gelijckē en was. Waer af
ddinne vertoornt sijnde / nam voor haer
ijt wreken soude: sy spande terstont ha-
oge / eñ doorschoot die tonge die zoo lee-
ē geblasphemeert hadde / zo datter Chi-
er aerden af doot viel. Hoe groote pij-
i torment meyndy dat dit voor mi was?
at lijden eñ verdriet moest de vader we-
an zijns dochter doot? die welcke als

hyse

hyse sach verbranden soude hem mede laten verbernen hebben/en haddemē hem niet ghehouden. Van mistroostichept maecte hi hem aent loopen als oft hy dul gheweest hadde/ eñ is opten berch Pernaso gheloopen om hem van bouen neder te worpen eñ hem seluen te verdoene. Maer Apollo creecher deernisse mede/eñ eer hy ter aerdē viel maecte hi hē in eenen hauick/ zo dat hy met sijne vlueghelen inde lucht bleef hanghen. Hy verleende hem een crommen beck/haeckachtighe clauwen/ eñ een grouwelijcke eñ groote macht / want noch dagelijcx en laet hy niet af alle dander voghelen te veruolghen/eñ in druck eñ lijden zijnde doet hier noch dagelijcx dander vogelen om trueren / daer hy aen geraken mach.

Dedalion in eenen hauick.

Die wijle Ceyx dese geschiedenisse vertelde/ is daer eenē al hijgende comen geloopē Phoceus ghcheeten / dien Peleus int velt by zijn beesten gelatē hadde / eñ riep/ o Peleu Peleu ick brenge v hier al te droeue tijdinghe aen. Peleus niet wetenden watter ghaende was/ vraechde hem wat hem gebrack. Als ick heden ontrent den middach by uwe beesten gecomē ben/seyde Phoceus/ die welcke hier eñ daer verstropt laghen / zoo sach ick by de zee eenen tempel staen/slecht eñ recht opghetimmert/sonder eenich ciraet vā gout/marmersteen/oft diergelijcke substancie: eñ my wert gesept van eenen visscher die bydē oeuer zijn netten droochde / dat het den tempel eender Nymphen was. Niet verre vā desen tempel was een marasch dat rontsom met wilghe boomē omlept was:hier wt isser eenen wolf al tierende eñ brullende gecomen / hebbende den

dernuyl al bebloet / ende is alle die beesten
toeevlogen met grooten honger eñ meerder
rasrije/verslindende al wat hem inden wech
stont. Oock isser een groot deel van onsen
volcke ghebleuen/ dier meynden te hulpe te
comen. Alle het omligghende lant leyt met
den bloede al bedect. Dus sonder langer bey-
den let ons t'samen in spannẽ om tgene dat-
er noch gebleuẽ is te gaen salueren. Van de-
se worden en was Peleus niet seer beruert
maer dacht meer op die goddinne Psamas/
wiens sone hy gedoot hadde/ ende dacht wel
dat het daerom was dat hẽ dese punitie aen-
gecomẽ was. Die coninc Ceyx dede zijn volc
vermaenen/ eñ bereyde hem om oock mede wt
trecken/ maer Alcyone zijn huysvrou heb-
bende t'hayr noch al ongevlochten / vlooch
hem terstont om dẽ hals / eñ badt hẽ dat hy
thuys blijuen wilde / eñ haer leuen met het
sijn saluerẽ. Hier door beroert zijnde / heeft
Peleus haer geantwoort: en vreest niet o co-
ninginne/aengesien ghijt begeert zo sal men
thuys blijuẽ/ my en lust nu tegẽ dit grouwe-
lijc monster niet te gaen strijdẽ/ maer sal den
Goden om een beter bidden. Niet verre vã
daer wasser eenẽ hoogẽ toren/ daer die schip-
luyden na te seylen plegen/ op desen is Peleus
met zijn volck gecommen / eñ heeft daer die
deerlijcke destructie gesien/ de desẽ wolf dede.
Waerom hy terstont zijn handẽ ter zeewaert
opgerecte/ biddende die Goddinne Psamate
om genade. Maer de goddinne en hadde om
zijnent wille niet veel gedaen/ en hadde The-
tis gedaen/ die selue voor harẽ man biddende
genade vercreech. Nochtans en const den

Een wolf in eenen steen veranderd.

wolf zijn verwoethept niet achter ghelaten/ maer verslindet al/deen voor dander nae/ eñ ten lesten verschuert hebbende eenen jongen stier wert hy in eenen hardē steen verandert/ nochtans behielt hi altijt die figuere eñ t'coluer dat hy te vorē gehadt hadde/maer mensach aen dē steen wel dat hi niet meer te vreesen en was. Nochtans en mocht den armen lantlooper Peleus noch in dit lant niet blijuen woonen/maer moest van daer na Emonien reysen / aldaer hy verghiffenis zijn der misdaet creech.
Ceyx daer na altijt denckende op zijns broeders ongeluc/nam voor hem dat hi het Oraculum Apollinis soude te rade ghaen / maer om datmen niet lichtelijck passerē en mocht om der oorlogen wil die den coninck Phorbas vuerde tegen die vā Delphos/so vraechde hy Alcyone zijnder huysvrouwē raet/hoe datmen dese reyse best toelegghen mocht.
Als Alcyone hoorde dat hy wech reysen wilde/begonst sy te schreyen ende te weenen/soo datse van droefheyt heel bleeck wert. Och Ceyx / seyde sy / wie jaecht v nv dese raserye aen? waer is nv die sorghe veruaren die ghy om mijnent wil te hebben pleecht : suldy wel te vreden wesen als ghy wt mijnen ooghen sijn sult? Die grouwelijcke baren ende tempeesten der zee doen my alte zeer vreesen.
Ten is niet langhe gheleden dat ick alte menich ghebroken schip op d'water hebbe sien drijuen : oock heb ick alte menich graf ghemaect gesien daer noit d'lichaem in en quam daert voor gemaect was. En denct ghy niet dat die tempeestē des wints als sy eens opstaen/

nen / niet alleenlijck die zee maer oock die wolcken eñ die gantsche lucht turberen? Jck segge v voorwaer / waert dat ghyse alzo wel kende als ick doe (want ickse dickwils van mijns vaders huys gesien hebbe (ghy sout er meer in bevreest zijn. Maer ist dat v dese reyse geensins t'ontspreken en is / so laet my immers met v reysen / so mach ic met v int suer ende suet deelachtich wesen / ende en sal anders niet vreesen dã voor t'gene dat ick voor mijn oogen sien sal. Van dese woordẽ creech Ceyx grote deernisse / nochtans en wilde hy die reyse niet achterlaten / noch oock zijn huysvrouwe met hem nemen : maer trooste se zoo hi best mocht / ende beloofde haer door zijns vaders claer schynende licht / dat hy binnen twee maenden ten alderlaucxstẽ weder keeren soude : met dese woorden heeft hyse eenichsins gepaeyt / eñ dede terstont zijn schepen bereyden om te gaen varen. Waer af Alcyone wederom verschroomde / eñ is harẽ man om den hals ghevlogen / seggende hem druckteliicken adieu. Aldus is Ceyx wech getrocken / ende Alcyone bleef opten oever staen / hebbende altijt d'oogen op haren man so langhe alst haer gebueren mocht : ende doen sy hem niet meer gesien en const / ansach sy den mast vandẽ schepe / maer alst haer alte mael so verre ontvarẽ was dat zijt niet meer gesien en const / so is sy weder thuys gekeert ende is op haer bedde gaen liggen / schreyende seer bedructelijck vã nieus aen / om het wech reysen van haren man.

Alst voorseyde schip inde zee gecomẽ was hebben zy die riemen inne gelept / eñ t'seyl op

gestreken. Maer nauwelijcx en warẽ zy wel inde zee ghecomen daer en stont terstont by nachte eenen grooten storm van winden op/ men gincker haestelijck die zeylen strijcken. Deen was besich met die riemen inne te leggen/dander met die zeylen te vouwẽ/dander het schip vã binnẽ te versien/op datter d'water niet in comen en soude/dander het water wt te scheppen:ende den wint hoe lancx hoe meer/wert felder ende felder. Die zee wert gantsche geturbeert/zoo dat die piloot selue niet en wist(so hy seyde) hoe dattet noch vergaen soude. Hy sach so grooten storm eñ turbacie inde zee/dat hy zijn cunste heel te buyten was. Die schiplieden begonsten te roepẽ eñ te kermen/die goluen sprongen so hoogh inde lucht alst oft bergen geweest hadden.

Het water wert gantsch met den zant des gronts geturbeert/somtijts veel swerter dã d'water der helscher riuieren/somtijts oock wit vandẽ schuyme. By tijdẽ scheent dattet schip van eenen berch neder daelde tot inder hellen by tijdẽ scheent weder vander hellen inden hemel te vlieghen. Summa het creech van alle canten menigen aenstoot/die baren sloegender tegen met soo grooten geluyt als ofter eenẽ toren omgeuallẽ hadde/het wert ten lesten geschuert/so datter d'water ouervloedelijck in quam/eñ dat haer een meerder pijne was/daer viel terstont eenen so grootẽ slachreghen dat ghy ghesept sout hebben dat den heelen hemel geuallen hadde. Van bouen eñ van beneden werdet schip met water geuult/die sterren en gauen gheen schijnsel/die schiplieden en cregen gheen licht dan datter

van

...ē blixem quam/die barē cregen d'ouer-
h... / t'schip wert terstont met water ghe-
...die schippers waren neerstich aent wt-
sc...pē/maer ten mochter al niet toe helpen
...t t'wasser alreede te verre gecomen: also
...ge bare als zy ouer hun sagen comē/al-
so...enige doot dochtet haer te wesen. Deen
...de/dander schreyde/ dander beclaechde
...em die natuerlijcke doot niet gebueren
en...ocht/dander reycte zijn armē wt na den
hem...l/biddende om eenige gratie/dander be-
...hde sijn broeders/susters/eñ ander vrien
...ns/dander zijn rijck/eñ goet dat hy ach-
ter...elaten hadde. Ceyx en dacht nerghens
...n zijn huysvrouwe eñ vriendinne Alcyo-
ne...e hy in so groote droefheit gelatē hadde/
...haer wast alleenlijc dat hy sprac/hi had-
de...en tertijt wel t'huys willē wesen. Hy en
...noch en sach niet waer hy was so donc-
ker...ñ ongetijdigen weer wast. Die masten
en...et roer werden al vā een verschuert / het
sc...p sanck ten grondewaert met so grooten
ge...cht int neder vallen als oft iemant eenē
gr...ten berch inde zee geworpen hadde / die
...mnige soncken mettē schepe neder/dander
b...en bouen soo zy best mochten / houdende
ha...: wel vast aen berders eñ ander gereck
...er noch bouen bleef. Die Coninck Ceyx
...e vooren eenen coninclijcken schepter ge-
h...delt hadde/en hadde nv anders niet dan
e...stuck vandē schepe behoudē daer hi hem
...vast aen hielt / ende bleeffer mede bouen
...mmen. Dicwils beclaechde hy sijnen va-
...eñ alle zijn vriendē/eñ bouen al zijn huys-
...uwe Alcyone/biddende den godē dat zijn

lichaem bi haer mocht comen zwemmen en van haren handen begrauen worden. Alzo langhe als hy noch eenighe spraecke hadde bleeft hem Alcyone altijt inden mont: maer ten lesten isser eenen soo grooten slachregher wten hemel gheuallen/ dat hijs niet langher tegen gehoudē en conſt hy en moeſt verdrincken. Lucifer bethoonde dien nacht wel dat hi om sijns soons wil in groot verdriet was/ want hy ter werelt geen schijnsel en gaf/ ende om dat hy den hemel niet verlatē en mocht/ bedeckte hy zijn aenschijn met een doncker wolcke. Alcyone luttel van dese saecken wetende / bracht den tijt ouer soo sy beſt mocht/ met cleederen te naeyen voor haer ende voor haren man/tegen dat hy weder comē soude: haer verlangde seer nae die twee maendē/na die welcke hy haer belooft hadde weder te comē/wel hopende dat hy oock comē soude. Voor haers mans weluaert/die welcke verdroncken was/ waſt dat sy alle die goden eñ goddinnen sacrificie dede/ eñ principalijc die Goddinne Junoni/ die welcke sy altijt badt dat haren man een ghelückige reyse/ende een geluckiger wedercoemſt hebbē mocht/oock dat hy ter werelt geen vrouwē persoon meer lief en soude hebben dan haer. Van alle tgene daer sy om gebeden hadde/en mocht haer anders niet dan dit leſte gheschieden. Juno en wilde niet gedoogen datse langer te vergeefs biddē soude/maer wilde haer die rechte waerheyt van desen ontbieden : dus heeft sy haren getrouwen bode Jris tot haer geroepen seggende : Gaet ghy mijnen getrouwe vrient totter ſtilder salen der droomen/ ende

ē segt den God der droomen dat hy terstont
tot Alcyone vlieghe om haer te vertellen hoe
hattet met haren man gevaren is. Terstont
als sy dit geseyt hadde/ dede Iris sijnen ghe-
schockierden mantel aen/ eñ makende inden
hemel eenen boghe/ is hy totten palleyse des
Gods der droomen ghecomen.

Byden Cymerien is die spelunckie des voer
seyden gods gelegen/ in een hol dat wel verre
onder die aerde gaet. In dit hol en sachmen
noyt sonne schijnen/ noyt en hoordemen hier
hanen gecraey/ gebas van hondē/ noch gan-
sen gequeeck / die nochtans beter die waeke
houden dan die honden. Noyt en wert hier
enich geruchtt gehoort van winde/ boomen/
menschē/ noch van geenderhande creatuere/
maer twas eē plaetse alles rusts eñ stilheits:
nochtans sachmen daer wter rootsen een ri-
vierken comen geloopen Lethes/ dat is ver-
getelheyt genaemt / die welcke met een cleyn
geruchtken den mensche tot slapen seer ver-
wecte/ voor dē inganck deser plaetsē en wies-
sen anders geen cruydē dan huelsaet/ eñ an-
der manieren van cruyden die den slaep aen
brengen. Eñ op dat die herren niemant wec-
ken en souden/ so en warender herrē/ poortē/
dueren/ noch duerwaerders. Midden in dese
spelunckie wasser een schoon swerte bedstede/
oock met een swert decsel overdect: daer lach
den God des slaeps eñ der droomen vry van
alle sorgen/ op een goet saecht pluymē bedde
wel vast en sliep: rontsom hem laghen ontal-
lijcke droomē eñ fantasyen. Als Iris in dese
plaetse ghecomen was / verdreef hy metten
handen die droomen soo hy best mocht/ oock

De Woo-
ninghe
des gods
der droo-
men.

blinckte zijn cleet so claer datter den slaep wat
af verdreuē wert. Nochtans conſt den voorſ.
god alte qualijck zijn oogen opgedoen/ want
telcken viel hy weder int slaepe : maer ten
lesten door het dicwils knickebollē verdreef
hy hem vā hem seluen/ eñ ten lestē stuenende
op sijnē ellēboge/ vraechde hi Iris (wāt hy hē
terstont wel kende) waerom dat hy gecomen
was. Totten welckē Iris geantwoort heeft
in deser manierē: O ghy slaep/ die den goden
eñ den menschen alle sorge eñ verdriet bene-
men cunt / die nae veel arbeyts den mensche
een bequame ruste verleent / wilt uwe droo-
men gebiedē datse sonder langer beyden inde
gedaente vandē coninck Ceyx tot sijn huys-
vrouwe Alcyone vliegē/ eñ haer vercondigen
hoe dat haren man verdronckē is / wanttet
Iunoni also belieft. Nae dat Iris zijn boot-
schap volbracht hadde/ is hy terstont weder
nae huys ghereyst / want hy die crachte van
t'slapen niet langher gelijden en mocht : ende
maecte int weder vliegē oock sulcke boghen
als hy int comen ghedaen hadde. Terstont
riep den slaep vā alle zijn sonen die hy hadde
eenen genaemt Morpheus / die welcke hem
alleenlijck in eens menschē gedaente veran-
deren conſt: onder den heelen hoop en wasser
geenē huyscher noch bequamer om eē boot-
schap te doen dan desen Morpheus/ eñ prin-
cipalijck na dat hem zijn vader gecleet ende
gheinstrueert hadde hoe dat hijt toe legghen
soude. Den tweeden zoon des voorſ. Gods/
veranderde hem seluen in eenē beer/ leeu/ vo-
ghel/ serpent/ eñ diergelijcke ghedierten: ende
wort vanden godē den veranderigen/ vandē
menschen

Die so-
nen des
slaeps/
oft des
gods
van de
droomen
ende vi-
sioenen.

menschen dē veruaerlijckē/ oft bietebaw ge-
heeten. Den derden verandert hem seluen in
steenen/rootsen/balcken/waterē/ eñ dierghe-
lijcke dingen die geen leuen en hebben / eñ is
Phantasos/oft Imaginatie geheeten. Dese
drie voorgenoemde gebroeders comen alleen
bic den princen eñ groote cadetten te vooren/
maer alle dander loopē ouer al ondꝰ t'gemeyn
volck. Na dat dē god der droomē desen synē
oudtsten sone Morpheus gesondē hadde om
te volbrengen t'gene dat Iris van Iunonis
wegen geboden hadde/ so is hy mettē hoofde
weder neder int slape gheuallen. Morpheus
is terstont vā daer door die duysternissen ge-
vloghē/eñ comende inde stat daer die coning-
inne Alcyone lach en sliep / ende nam aen die
figuere vanden coninck Ceyx haers mans:
eñ is heel bleeckelijc/dootverwich/geschuert
eñ ongedaen voor des coninginnē bedde ge-
comen/eñ hadde(soot scheen) den baert ende
schapr heel nat vandē water der zee/hy leyde
zijn hooft al screyende opt bedde ende sprack
totter coninginnen in deser manieren: En
kent ghy o Alcyone uwē man Ceyx nu niet?
heeft die doot mijn aensicht so seer verandert
dat ghi my gantsch niet meer en kent? slaet
u oogen eens op/ ende ghy sult inde stede van
uwen man ws mans scaduwe alleenlijc sien.
Nu moechdy bekennen Alcyone dat my v
gebeden niet te bate gecomen en zijn. Want
een ongeluckigen eñ vochtigen zuydē wint
heeft my met alle mijn lieden in Mari Egeo
doen verdrincken / en hebt gheen hope meer
dat ghy uwen Man Ceyx meer leuende sien
sult. Ten zijn gheen buefelen oft valsche bo-

Y v. den

den die v nu te vooren comen / maer ick selue in persoone come v hier mijn ongeluck vertellen. Staet op / schreyt/ doet uwe rouclee-deren aen/ ende en laet mijn ziele onbeweent inder hellen niet dalen. Dit seggende/ gheliet hem Morpheus als oft hy geschreyt eñ gheweent hadde / oock const hy metten handen die gesten eñ contenancien vanden Coninck Ceyx seer wel conterfeyten. Doen begonst Alcyone seer deerlijc te schreyen ende te weenen/ ende willende metten armen nae haren man grijpē/ en vant anders niet dan die ydel lucht : waerom datse seer luyden begonst te roepē/ waer gaedy mijn alderliefste? vertoeft wat ick sal met v gaen. Mettyen wert sy ontwaeckt/ eñ sach rontsom haer(want die knechten haddē tot desen geruchte het licht inde camer gebracht) om te sien oft sy haren man oock sien soude/ die sy meynde gehoort te hebben: maer beuindende dat hier niet en en stont/ sloech sy voor haer borste/ verschuerende haer cleederen / eñ treckende thayr wt haren hoofde. Haer voester vraechde haer wat dinck dat haer ouer ghinck. Och/ antwoorde sy/ laet mi met vreden/ het is doch nu met my ghedaen/ ick moet met mijnen man steruen/ die zo deerlijckē inde zee verdronckē leyt. Hy was hier noch terstont voor mijn ooghen/ niet schoon blinckende als hy te voren was/ maer heel dootverwich eñ ongedaē noch nat wesende vanden water der zee. Eñ zo ic hem meynde te houden/ en vant ick niet met allen dan een ydel lucht. Siet daer in die selfde plaetse heeft hy ghestaen/ ende sy keeck oft sy gheen voetstappen meer sien en soude.

Daer

[illegible]aer nae met droeuen moede seyde sy: O [illegible] Ceyx/ ick haddet v vā te voren wel ge- [illegible]dat ghy gheen goede reyse doen en sout/ [illegible]t den windt en stont my niet met allen [illegible] Maer als ghy immers reysen woudt/ [illegible]rom en naempt ghy my met v niet? zoo [illegible]e ick tsamen met v mogen leuen eñ ster- [illegible]o/ d'welck my nu niet ghebueren en mach. [illegible]nt in uwer absentien lijde ick t'selue dat [illegible]nde zee geleden hebt. Sonder my moet [illegible]nu op d'water drijuē/ eñ vā mi verschey- [illegible]blijuen/ onsalich moet ick wesen ist dat ic [illegible]ye langher begeere te leuen. Ick wil v [illegible]egesellinne wesen. Eñ al en mogen onser [illegible]er lichamen niet t'samen in een graf lig- [illegible]nochtans so wil ick dat onser beyder op [illegible] by een geteekent worde. Van grooter [illegible]schept wert haer die sprake gantsch be- [illegible]en / so datse anders niet gedoen en const [illegible]crepen eñ swaerlijc versuchtē. Des mor- [illegible] is sy ten huyse wt gegaen eñ quā opten [illegible]r vander zee inde selue plaetse staē/ daerse [illegible] adieu geseyt hadde/ ende seyde: In dese [illegible] plaetse wast dat hi my so minlijc custe/ [illegible]ggende sach sy ter zeewaert in / eñ sach [illegible]er op d'water wat comen gevloten als [illegible]en lichaem gheweest hadde. Eñ soot al- [illegible]tens naerder eñ naerder quam / sach sy [illegible]attet eenen verdroncken man was/ dus [illegible]nst sy te roepen: wie ghy sijt/ oft wie dat [illegible] huysvrouwe is/ comt hier wat naerder [illegible]edreuen. Eñ mits dat sijen wel beschee- [illegible]ck aensach/ bekende sy dattet harē man [illegible]. Waerom dat sy seer droeflijck begonst te [illegible]epen / wringende haer handen eñ schue-

rende

rende haer cleedere. Comt ghy nv aldus by my aenghedreuen / o mijn alderliefste Ceyx! Daer by stont een blochuys daer die schepen mede bewrpt waren/hier is sy terstont op geclommen (d'welck te verwonderẽ hadde gheweest en hadse niet in eenen voghel verandert gheweest) eñ vlooch van daer nae het doode lichaem/versuchtende / eñ maekende metten becke menige clachte int vlieghen. Als zy op d'lichaem quam/ custe zijt metten becke/ende wildet mettẽ vloghelen omhelsen. Men sach dat hy zijn hooft noch wat op lichte / maer men const niet geweten oft hijt vã selfs dede oft door die golvẽ des waters. Mer het was al van selfs als ghy hooren sult/want de goden wt deernissen veranderdẽ den eenẽ in een vogel also wel als den anderẽ/ deen wert het manneken / eñ dander bleef het wijfken/ soo datse daer nae noch altijt jonghen cregen in haren tijt/d'welck inden winter is/ ende dan sittet wijfken sevẽ dagen lanck in harẽ hanghenden nest / binnen die welcke daghen die zee seer stil ende gracelijck ghestelt is / want Eolus zijn ghestacht noch seer beminnende verleent hun eenẽ bequamen eñ stillen tijt.

Ceyx ende Alcyone beyde in zee vogels verandert.

Byden oever vander zee stont doen ter tijt een oudt man die welcke dese liefde seer prijsde/ eñ wees daer op eenen duycker die oock op de zee was/seggende: Dien vogel die ghy ginder siet met zijn langhe beenen int water duycken / is van conincklijcken stamme gecomen. Wilt ghy nu zijn afcoemst weten: zijn geslacht is Ganimedes de vã Jupiter opgenomen wert/Ilus/Assaracus/dẽ ouden Laomedon/ eñ den lesten coninck van Troyen Priamus:

[illegible]amus: het was die broeder van Hector/ [illegible]adde hy tot sijnen jaren mogen comen/ [illegible]oude zijnen broeder noch verre te bouen [illegible]gaen hebben. Al was desen van Coninc- [illegible]ké geslachte gecomen/nochtans en maec- [illegible]p van pompen noch costelijcke timmera- [illegible] geen groote sake / maer leefde onder ee- [illegible] berch Jda geheeten/ eñ quam seer selden [illegible]ijns vaders hof. Ten lesten wert hy ver- [illegible] op een Nymphe Hesperie geheeten van- [illegible] stadt Cebrinia geboren/hy sachse op eenẽ [illegible]aenden watercant haer geheel hayr droo- [illegible]n/ eñ creecher so grooter becoringhe inne [illegible] hyse volchde. Maer die maecht niet wil- [illegible]de na hem hoorẽ / vloot vã hem veel snel- [illegible]ker dan eenigen hase voor die honden / eñ [illegible] loopen geuielt datse op een slange tradt/ [illegible] welcke om haer te weeren greep Hespe- [illegible] metten beenen/ eñ lieter haer tanden met [illegible] venijne in steken / so datter die Nymphe [illegible]nden loop moest blijuen. Waer af dat den [illegible]ngelinck Esacus seer bedroeft wert / ende [illegible]heldese/seggende: Och mijn alderliefste/ [illegible]r voor en had ick my niet gehuedt / my is [illegible] hertelijcken leet dat ick v opt ghevolcht [illegible]bbe/want daer mede hebbe ick v eñ mijn [illegible]en veel te cort gedaen. Jck mach wel seg- [illegible]en dat ick een oorsake ws doots ben / eñ [illegible]can niet ghepeysen waer mede dattet te [illegible]enen is. Dit geseyt hebbende clam hy op [illegible]n hooge clippe/ eñ werper hem seluen van [illegible]uẽ neder/meynende int water te springen. [illegible]e goddinne Tethys creecher deernis me. [illegible]/eñ om dat hy hem int vallen niet quetsen [illegible] soude/veranderde sy hem in eenẽ duycker.

Als hy

Esacus in eenen duycker getransformeert

Als hy sach dat hem het steruẽ noch niet g
bueren en mocht/doock hy metten hoofde e
schouderen onder d'water / meynende he
seluen aldus te verdrincken / maer die plu
men hielden hem altijt bouen / d'welck hen
niet te wel aen en stont / maer proefde altij
duyckende met den hoofde nederwaerts na
den gront/oft hy seluen niet en soude cunne
verdrincken. Van liefden wert hy heel ma
ger/ hy creecher eenen langen hals eñ lang
beenen af. Van dier tijt af bleef hy altijt by
dwater/eñ men heet hem noch eenẽ duycker,
om dat hy so geerne int water duyckt.

Dat twelffste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis..

Die

DIe coninck Priamus (daer wy in den voorgaenden boeck af begonst hebben te spreecken) niet wetende dat zynen zone Esacus noch leefde, edreeffer groote droefheyt om / eñ hoe wel atter geen lichaem te begrauē en was/noch ins dede hy een graf makē met een eerlijck pscrift. Hector met zijn ander broeders bereyden hunnen broeder eñ hulpen Priamo aren vader den wtuaert houdē. Alleenlijck ebracker Paris / die welcke wten lande geeyst was / eñ bracht ten lesten met hem die orloge met zijn huysvrouwe Helena die hy ntschaect hadde/int lant. Eñ terstont volch en hem die Grieckē nae met meer dan duyent schepen: die welcke wel haestelijck haer et souden ghewroken hebben/en haddet die inden eñ stormē niet belet / diese tot in Betien voor die stadt Aulis gedreuen hebben. Daer wilden zy (gelijckt in haer lant die maiere was) den gode Jupiter sacrificie doen. Eñ doē t'vier ontstekē was/sagense eē groot erpent op eenen boom climmen die daer by en outaer was/opten welcken eenē nest vohelen met acht jongen was / eñ die moeder ier al rontsom vlooch om haer jongē te beschudden. Alle dese acht vogelkens met haer noeder werdē t'samen van t'voors. Serpent erslonden/waer af datse alle gader seer veraest waren diet aensagen. Maer den waeregger Calchas gaf hunlieden eenen goeden noet/ende seyde: Ghy Heeren van Griecken ebt goeden moet/ ghy sult der noch die eere ñ die victorie behalen/die stadt van Troyen al verwonnen wordē/ maer niet sonder lan-

Hay paris die Helena ontschaecte.

gen eñ swaren arbeyt / want die negen voge len dier verslonden zijn / beteeckenen negher Jaren / binnen de welcke wy niet op doen en sullen: maer ten tiendẽ Jare sullen wy tonser vermete comẽ. Terstont veranderde t'voorß Serpent dat om dien tacken des booms ghe wronghen was in eenen steen / maer behielt altijt zijn eerste fatsoen. Noch bleef de zee altijt euen ongeduerich / eñ en liet die Grieckẽ niet wech reysen. Eñ sommige hebbẽ willen seggen / dat Neptunus die stadt van Troyen gunstich was / eñ en wilde se niet laten hinderen / om dat hyse hadde helpen op timmeren. Maer Calchas die wel beter wist / gaf hunlieden te kennẽ / dat de goddinne Diana vertoornt was / eñ datmense anders niet payen en mocht / dan metten bloede des Coninckx Agamemnon. Terstont hebben die Griecken om der gemeynder weluaert wil dẽ Coninc met bidden en smeeken verwonnẽ / zijn dochter Iphigenia wert gepresenteert om sacrificie te doene / eñ mits datse voor den outaer stont int middẽ vande dienaers des tempels / creech er Diana medelijdẽ mede / eñ verblint hebbende hunder alder oogen met een wolcke / heeft Iphigeniam in eẽ hinde verandert. Als nv die goddinne Diana te vreden gestelt was / wert het onweder der zee ghestilt: die Griecken cregen goeden wint / zoo datse binnen corten tijt voor Troyen quamen daer zy haren legher voor sloeghen.

Iphigenia in een hinde verandert.

Midden inde locht tusschen hemel eñ aerde is een plaetse / van de welcke men lichtelijck sien mach al watter ter werelt gedaen wort / hoe verre dat die lantschappẽ oock van mal-

inderen verscheyden liggen: Hier ist dat die
ame haer woonstede verkosen heeft. Men
eimter vā alle cantē in/ sonder eenige poor-
oft doren te vinden / want den wech staet
nen yegelijcken open/ so wel by nachte als
dage. Dit geheel huys is al vā clinckendē
etale gemaect/ het geeft van selfs gelupt/
vercondicht al watter ouer al ghesept oft
daen wort/ binnē in en isser nimmermeer
lte/ maer men hoortter altijt eenich cleyn
ruchtken rueren. Daer sidt die Fame met
le haer geselschap/ deē vertelter yet waers/
nder eenige logenē/ dander vertelter t'gene
t hy gehoort oft ghesien heeft/ eñ hangter
mtijts oock wat vandē sijnen by. Daer sidt
icht geloone/ D'wase dolinge/ Ydel bliscap/
epruydē/ eñ diergelijcke personagien sonder
etal. Inden hemel noch opter eerden en
ach der niet geschien/ Fama en sieget al vā
nen aen: Dese hadde dē Troyanē alreeds
ergedragen/ hoe dat die Griecken met een
roote macht aenquamen om haer stadt tot
handē te brengen. Die Troyanen maecten
n terstont gereet/ sy rusten hun volck op/
datse vā als souden versien zijn tegen die
anden. Die Griecken quamen aen/ eñ die
n Troyen weerden hun wel cloeckelijck/
aer principaellijck den vromen Hector/ die
elcke Protesilaum terstont met zijn lancie
orstack eñ werpē doot ter aerden. Binnen
rten tijt wert den oeuer metten bloede der
erslagenen heel bedeckt / want Cygnus die
ne vā Neptunus had daer eenē grotē hoop
r doot gebracht. Vander Griecken wegen
asser Achilles/ die welcke op sijnen wagen

De woon stede van Fama

Lichtge loof met haer gesinnetje

wel fraep opgerust was/ eñ bedreef met zijn lancie groote vailancie/hi socht allesins Hector oft Cygnus / om zijn cracht tegen hunlieden te beproeuen/ eñ ten lesten siende Cygnus van verre/ stack hy zijn peerdẽ met sporen eñ is met sijnen wagen derwaerts gereden/ doende zijn lancie dauerẽ / eñ roepende: Ghy jonghelinck wie dat ghy zijt / ghy sult wel grootelijck moghen glorieren / dat ghy van eenen soo vromen cappiteyn sult verslagen worden. Dit seggende is hy hem met grooter crachten ingeloopen/maer hoe wel dat dẽ slach niet en miste/ nochtans en werter Cygnus niet af gequetst / want het ijser weder keerde als oft op stael geraect hadde. Eñ mits dat Cygnus wel sach dat hem Achilles daerom verwonderde/ seyde hy hem/ waerom ist o Achilles/ de vã eender goddinnen(soomen seyt) geboren zijt/dat ghy v soo seer verwondert van dat ick niet gewont en ben? Ick en drage harnas noch pancier aen om mijn lijf te beschermen / maer alleenlijck om het welvuegens wil/want dẽ god Mars sulcx oock wel gebruyct ; nochtans en soude ick niet vreesen al stont ick ongewapent onder hondert messen. En acht ghi niet met allẽ geboren te sijne van dẽ god Neptunus die de heele zee ia oock de zee-goden eñ Goddinnen onder zijn subiectie heeft? dit segghende/nam hy eenen schicht eñ santen Achilles met zoo grooter crachten op zijnen schilt dat hy het ijser met die negen eerste lederen doorstack/ eñ op die thiende huyt bleef den schicht steken. Daer nae sant Achilles Cygno den tweedẽ eñ den derden schicht nae d'lijf/maer

hy

o en mocht hem geensins quetsen noch let-
n/al wast nochtās dat hem Cygnus stoon
noech stont. Vā alle dese verloren schooten
ert Achilles zeer bedroeft / eñ sach nae zijn
ichten ofter oock ijser aen was : waer is
de hi nu mijn macht veruarē/met de welc-
ick so menich vroem stuck bedreuē hebbe?
heb ick tanderen tijden de stadt Lyrnesus
oock Tenedon met het omliggende landt
et geweldiger hant niet verwonnē? en heb
die riuiere Caicus mettē bloede der versla-
men niet root gemaeckt ? en heb ick The-
bhum den vromen campuechter niet twee-
aels gewont?die selfde macht die ick doen
rtijt hadde en is my noch niet ontnomen.
it seggende/schoot hy Meneten eenē schicht
n d'lyf/so dat hi hē zijn harnasch doorscoot
dedē ter eerdē doot vallen. Daer na track
chilles dē schicht selue wter wonden/ eñ sey-
/de selfde hant die haer hier so vromelijck
hadt heeft/ en sal nu hoop ic niet bedrogen
ordē. Met dese woordē schoot hi hem Cyg-
o toe/eñ geraectē inde slincke schouder met
grooten gewelde als oft men eenen Muer
ngeworpē hadde. Ende mits datten schicht
ch bebloeyt was vandē bloede vandē voor
yden Meneten/meynde hy Cygnum groo-
lijck gequetst te hebben / Waer af hy hem
er verblijde eñ is blijdelijck van sijnen wa-
n gesprongē/mettē sweerde inde hant om
et Cygno te comen slaen. Hy doorhiel hem
nen Helm/ eñ wert gewaer dat zijn sweert
eer op het bloot lijf van Cygno bescadicht
ert/dant opt te vooren op eenigh Harnasch
weest hadde. Ende ten lesten siende dat hy

met en vorderde/hielt hy af van houwen e[n] keruen/ende behalp hem metten appel zijn sweerts: hier gaf hy Cygno inden slaep va[n] den hoofde so menigē slach mede dat hy hem gantsch beswijmelt ter eerdē werp/eñ sonde ophoudē nam hi eenen grootē steen die daer int velt lach/ende ginck er sijnen vyant med[e] te keere. Als hy nu sach dat hy hem ter eerd[e] gecreghen hadde/sette hy hem de knie op di[e] keele/eñ deden aldus versmachten:daer na[e] meynde hy d'lichaem te gaen plonderē/ me[n] hy beuant dattet harnasch binnen al ydel was/ want Neptunus hadde sijnen sone al-reede in een swane verandert.

Cygnus in een swane verandert.

Met dese oorloghe wert den crijgh eenen langen tijt ghecesseert/ maer vā beyde zijden hieltmen altijt goede neerstighe waecke. Achilles om der voors. victoriē wil/ wilde de goddinne Pallas metten bloede van eender coe sacrificie doen. Sijn sacrificie wert den goden aengenaem. T'ghene dat totter sacri-ficien behoorde wert daer verbrant / eñ met die reste ginck Achilles met zijn edelinghen goede ciere maken. Men droncker den wijn/ men bedreeuser ghemuechte/zy brachten den nacht ouer niet met trompettē oft diergelicke spelen/maer met couten eñ clappen vanden strijt de Achilles met zijn werderpartye Cygnus gehadt hadde. Wāt waer af soude Achilles anders gesprokē hebbē/dan van sijnē feyten/ oft waer mede mochten hem die ander beter te genueghe ghedoen/die welcke haren heere int spreken behagen wouden. Een ye-gelijck hadde genoech te spreken eñ genoech-te verwonderen van dat Cygnus zo herden

hupt

...t hadde / als datmen hem met gheenen
...e gequetsen en mocht. Onder hunlieden
...ser eenen Nestor geheeten / de welcke tot
...anderen gesproken heeft/ eñ seyde: Ick
... wel mijn Heeren/dat ghy lieden om de-
...ercken wil seer verwondert zijt / d'welck
...onder reden niet en is/ want binnē uwē
...n en isser ter Werelt gheenen meer ghe-
...t/ die teghen het ijser heeft moghen we-
...aen / maer ick hebbe van mijnen leuen
...meerder wonder gesien / want ic hebber
...n ghekent Cenis ghenaemt: die welcke
... gheensins en mocht gequetst worden.
...e woonde langen tijt indē berch Othrys
...aemt / eñ dat meer te verwonderen is/
...wel dat hy nv een Man was/nochtans
... hy wijf geborē. Dit clinckten hunliedē
...onderlijck ende nieuwelijck / datse hem
...ader baden dat hy hun daer af wat ver-
...n wilde/eñ bouen al Achilles / die welc-
...em badt in deser manieren: Aenghesien
...stor onser alder eere ende glorie/ ghy die
... lange experientien ons allen in wijshe-
...e bouen gaet / wilt ons doch vertellen
...desen Cenis was/waerom hy hem seluē
...s veranderde/ hoe dat ghy aen zijn ken-
...geraecte/van wien hy ten lestē verwon-
...wert/ eñ oft hy oock verwonnen wert.
...n antwoorde hem dē ouden Nestor: Hoe
...dat my die outheyt veel dinghen wtten
...de ghedreuen heeft / nochtans ghedenct
...noch van vele dingen die ick binnē mijnē
...n gesien hebbe/ eñ dese sake principalijck
...e ick seer wel onthouden/wantse my opt
...aengestaen heeft. Eñ ist datmen den ou-

den liedẽ om hare ouderdom wille eenich ge looue geeft/so behoortmẽ my dan wel te ge loouen die. CC. Jaren gepasseert ben end ben in mijn derde hondert gecomen.

Desen Cenis was van grooter afcomsten eñ was die schoonste gerekent onder alle di maechdẽ van Thessalien. Sy creech binnen haren jongen tijt menigen vrijer/diese te ver geefs nae volchde (v Vader Peleus soudese oock gevrijt hebben / maer hy was alreede aen Tethis v moeder gehout) maer dese Ce nis versmadende alle mans geselschap/ginck altijt alleen spacieren op dẽ oeuer vander zee aldaer zi(zoomen seyt) vandẽ god Neptunus vercracht wert/eñ creech vandẽ seluen Nep= tunus tot een vergeldinge al wat sy wenschẽ wilde. Jck en begeer anders niet seyde Cenis dan dat ick van nu voortaen geen Wijff meer en zy/op dat my sulc lachter niet meer en ge= schiede. Nauwelijcx en had zy dese woorden gesprokẽ/die sprake en vergroofde haer / als oft eens mans sprake geweest hadde (gelijct oock was)hier en bouen gaf hem Neptunus noch een bede/ als dat hy met geenderhande sweert noch ander instrumẽt en soude mogẽ gequetst worden. Cenis hier af seer verblijdt zijnde is van daer gegaen/ leuende in sulcker gedaente als hẽ Neptunus verandert hadde

Cenis in eenen man verandert.

Het geschiede op eenen tijt dat Pirithous Hippodamen tot eenen wijue nam/eñ hadde t'zynder bruyloft die Centauren genoot / eñ alle die heeren vã Thessalien/metten welckẽ ic ooc ter bruyloft quam. Men ginck daer het bruyloft liedeken singen / men deder sa= crificie/daer was die bruyt int midden van

[...]lle dander vrouwē zo fraey toegemaect/dat
[...]y alle gader seyden dat zy wel eenē sulcken
[...]an als Pirithous weerdich was/maer wi
[...]achten luttel op t'geene datter nae volgen
[...]ude. Als die gasten int drincken verweckt
[...]aren/ wasser eenen onder den Centauren
[...]uritus genaempt/ die welcke op die bruyt
[...]el verliefde/eñ midts dat hy dronckē was
[...]ert die raserye in hem vermenichfuldicht/
[...]e tafelen werden omgeworpen. Euritus
[...]loch terstont Hippodament toe/eñ wildese
[...]er in haerder alder tegenwoordicheyt ver-
[...]achtē. Alle dander dedē hun beste om Hip-
[...]damē te beschermē/onder de vrouwē wer
[...]t sulckē geruchte gehoort / als oftmen een
[...]idt verlommē hadde. Wi vlogē terstont al-
[...]gadē ouer eynde/eñ Theseus willende Eu-
[...]um berispē/heeft tot hem geseyt:wat rase-
[...]e gaet v nu ouer Eurite/ dat ghy binnen
[...]ijnē leuē Pirithous eñ zijn huysvrouwe de
[...]oneere aendoet:dit seggende / ontweldich-
[...]e hy Eurito zijn proye sonder dat hyer een
[...]oordekē tegen dorst kickē/want hi en had-
[...]ooc geen redē waer mede hy hem bescher-
[...]en mocht:maer is Theseus metten hande
[...]egevlogen / eñ sloechen metter vuyst voor
[...]in borst. Theseus sach neffens hem eenen
[...]ooten ouden beker met gedreuen wercke
[...]en/desen nam hy met beyde de handen/ eñ
[...]erpen Eurpto na zijn hooft/.zo dat hi hem
[...]t bloet eñ die herssenen metten wijne dede
[...]rspouwen/ eñ al spertelende ter aerdē val-
[...]n:waer af alle dandē Centaurē seer beruert
[...]erden/eñ riepen terstont alarme alarme.
[...]lle die croesens eñ wijnpottē sachmen ter-

Den strijt van die Centauren.

stont alle die sale door vliegen/ het ghene dat
te voren totter spijsen diende / was nu al tot-
ten strijde bequaem. Daer was die sone van
Ophion/die hem niet en ontsach het licht te
berooven / maer greep eenen grooten voet
daer het licht op stont / ende met grooten ghe-
welde gaf hijer eenen centaurus Celadon ge-
heeten/so grooten slach mede/ dat hy hem het
herssenbecken in brack. Die oogen vielen hem
uyten hoofde/ ende d'aensicht wert hem gantsch
gescent. Pelates greep den voet van eender tafe
len/ende gaffer Celadon voort zijn reste mede.
Grynens sach opten outaer die neffens hem
stont met een wreet ghesichte/ ende seyde tot
zijnen gesellen/waerom en behelpen wy ons
hier mede niet? Dit seggende / greep hy den
outaer mettem viere / ende werpen midden inden
hoop vanden Centauren / zoo dat hijer twe
te weten Broteas ende Orion mede versloech.
Desen Orion was die sone van Mycale/die
welcke (soomen seyt) die mane dickwils met
hare toouerijen tegen haren danck heeft doen
keeren ende wenden. Dit en sal ongheworoken
niet blijuen seyde Exadius/ mach ick eenich
geweer vinden: Dit seggende/greep hy eenen
hertshooren die daer aen eenen staeck gebon-
den was/ende stacker Grynneo beyde zijn oogen
mede wt den hoofde/ deen bleef aenden hoorn
hanghende/ ende dander viel hem al bloedende
inden baert. Daer nae greep Rhetus eenen
bernenden clippel wten viere / ende gaffer Cha-
raxus zo grooten slach mede inden slaep van
den hoofde / dat hy hem zijn blont hayr dede
verbranden/ ende het bloet datter wt zijn hooft
liep haerdemen kissen / ghelijck ofmen een
gloeyende

gloyende ijser int water gesteken hadde.
Terstont greep Chararus (hoe wel hi zo zeer
gewont was) eenen steenen dorpel die ter
aeren lach op zijn schouderen : desen dorpel
was swaer genoech (als ick heb hooren ver-
tellen) om eenen waghen met vier peerden
mede te laden: eñ mits dat hy zo swaer was
so en mucht hy hem van hē niet geworpen/maer
quettede eenen sijnen medeghesellle Cometes
ghenaemt/aent vechten / die neffens hē stont.
Rhetus hier af verblijt sijnde/in sulcker ma-
nieren/seyde hy/soude ick wel wenschen dat
mijn medegesellē machtich waren. Dit seg-
gende greep hy noch eenen brandt eñ gaffer
Charaxo so menigen clop mede indē hoofde
dat hi hē voort ter aerdē dede doot vallē. Na
dat hy desen aldus verslagen hadde/ is hijer
noch drie ander/ te wetē/ Euagrum/Coritū/
ende Dryantem toe geuloghen/ eñ heeft den
jonksten Coritum genaemt ter aerden doot
geworpē. Waer af dat zijn medegeselle Eua-
grus seer bedroeft zijnde / wat hebt ghy nu
gewonnen / seyde hy nu ghy dit jonck kint
doot hebt: Rhetus en lieten niet lang keeken
maer schoot hem terstont eenen gloyenden
brant tot inde kele / zoo dat hy hem alle din-
ghen want dede verbrandē. Vā desen is hi voort
tot den derdē gegaen/ maer tquammer al an-
ders mede dant met die twee voorgaende ge-
daen hadde: want Dryas nam eenen grootē
vuurstaeck / ende gāffer Rheto eenen sulcken
slach mede inden necke / dat hy hem gewont
terstont van daer dede vliedē. Met hem vlo-
den oock Arneus/Lycidas/Medon/die inde
rechte schouder gewont was/Pisenor/Tau-

 mas/

mas/Mermeros die te vozen alle dander in
loopē ōwonnē hadde/ hoe wel dat hy nu om
zijnd wondē wil niet seer en liep. Mitsgaders
ooc Pholus/Melaneus/Abas dē swijniager
eñ den waersegger Astylos die welc zijn me
degesellē den strijt te ōgeefs ontradē hadde
eñ hadde Nesso vā te vozen gesept dat hi niet
en dozste vzeesen/ wāt hy noch in desen strijt
niet bliuē en soude/mer soude noch namaels
mettē venijnigen schichte vā Hercules doorschotē
wozdē. Eurynomus/Lycidas/Areos
noch Imbzeus en mochtē de doot nz ontvlieden/mer
werdē altsamen vā Dzyas ōslagē.
Ceneas meyndet oock tontvliedē / maer ten
quam hem niet te baten/ want hy creech een
alsulckē flabbe in sijn aensicht dat hē alle die
aderē doozhouwē warē. Ooc lacher en sliep
Aphyppnas/hebbende in zijn hant eenē croes
also hy te voozen gedzoncken hadde/eñ lach
daer in eens beeren huyt en sliep / den welcken
siende Phozbas/is haestelijc tot hem gecomē/roepende
/ ick sal v terstont wel elders
gaen doen dzinckē: dit seggende/heeft hi hem
doozsteken. Dus sterf den armē Aphyppnas
sonder eenige pijne oft lijden te gevoelen/eñ
alle die sale wert met zijnen bloede besprenckelt.
Ick heb selue met mijnen oogen gesien
datter eenē was Petreus genaemt/die welcke
groote macht dede om eē eycke vter eerden
te treckē / eñ die wijle dat hier aen stont
en waggelde wert hi metter lancien van Pirithous
daer an geuesticht. Ouer de cracht
vanden voozs. Pirithous werden verslegen
Lycius eñ Chzomis/ maer van dese twee en
creech hi zo groote eere niet/als hy te voozen
wel

vã Dictys eñ Helops behaelt had. Wãt
lops gaf hi eenen sulcken steeck int hooft
niet vand eender ooren ter anderẽ wt quã/
eñ Dictys willende voor hem vlien/clam op
een hoogen berch/ ende vielder van bouen
neer met zo groote cracht/dat hy int vallen
eenen grooten boom brack. Dwelck siende
Phareus/ meyndet te wreken/ eñ greep een
stuck vã eender rootsẽ om daer mede te wer-
pen/mer Theseus belettet slaende met eenen
eykẽ clippel inden hoop/ eñ geraecter Pha-
reus mede op sijnẽ arm dat hy hem de pype
brack/eñ lieten also liggen/ makende van hẽ
Castel werck dat hi hem niet doot smijtẽ en
wilde. Daer nae spranck hy Bianor op den
rugge/eñ hem grijpende byden hayre/ sloech
hem het kinnebackẽ met stockẽ ontstucken.
Metten seluẽ clippel versloech hi Nedymun/
Lycispen/Hippason/Riphea eñ Thereus de
dat int bosch eenen Beer ginck vangen/ eñ
brachten zo leuende thuys. Niet langer en
conde Demoleon Theseus aldus latẽ domi-
nerẽ/maer greep eenen pijnboom meynende
dat hi hem wel wter eerden trecken soude/eñ
want hy daer niet machtich genoech toe en
was/brack hi der een stuck af/eñ werpt sijnẽ
viant nae den cop. Theseus siende thout vã
verre/ tradt wten wege door den raet van
Pallas/zo hy meynde/ Nochtans en viel dit
stuck houts niet te vergeefs / want het viel
Crantor het hooft mettẽ halse vã die schou-
deren. Desen Crantor hadde binnen sijnen
leẽ wapendrager des Coninckx vã Griecken
Amyntor geweest/eñ hadde vandẽ seluẽ tot
Peleum te ghijsel gesondẽ geweest/ hier om
wast

wast dattẽ Peleus noch kende eñ wilde zij
leet gaen wreken : hy nam een lancie int
hant eñ isser Demolion mede toegevlogen
zo dattet ysser inde ribben bleef steken/ want
Demolion meynende de lancie wt te trecken
eñ creecher anders niet wt dan tbloot hout
eñ noch wout qualijck wt comen/ die longe
was oock mettẽ seluẽ steeck gequetst / so dat
die groote pijne hẽ tot meerder gramscappe
verwecte/ want hoe wel dat hi wel cranc was
nochtans stelde hy hem tegens sijnen vyant
ter weere/ eñ tradt hem met zijn peerts voe-
ten op sijnen helm eñ op zijn schouderẽ. Pe-
leus keerde hem weder tottẽ Centaurus eñ
met eenen slach sloech hy tsamen eenen man
eñ een peert doot. Te voren hadde hy Phele-
greõ/ Hilen/ Hiphinoum/ Danin/ eñ Dorilas
verslegen/ die welcke altijt gecleet ginck met
eẽ wolfs huyt/ hebbende in zijn hant twe os-
sen hoornen/ daer hy te vooren menigen man
mede verslagẽ had. Tot desen seyde ick) mits
dat ic wel gemoet was) nu suldy sien oft ons
geweer niet beter en is dan v hoornen / dit
seggende schoot ick hem eenẽ schicht toe: ende
mits dat hi hem niet ontvliedẽ en const/ door
hy de rechte sijde zijns voorhoofts/ eñ mits
dat hy zijn hant noch aent voorhooft hadde/
wert de hant tsamẽ mettẽ voorhoofde door
schotẽ. Eñ die wijle datten Peleus daer sach
liggẽ spertelẽ met zijn groote wonde (wãt hy
niet verre vã daer en stont) heeft hy hem met
een mes van onder den buyck opgeschorpt/
eñ deden alle zijn ingewant storten / terstont
leyde hijer den voet op eñ verschoerdenẽ met
den handẽ al van een/ daer nae hieuw hi hem
oock

an die beenen vanden eerse. Hier en quam
maro zijn wtnemende schoonheyt niet te
aē die welcke hadde t'hayr eñ den baert dē
goude ghelijck / eenen schoonen rooden blo-
en in mont: die handen / schouderen / eñ an-
leden / hadden een zo sonderlinge gratie/
dat niet te verbeteren en was: eñ het on-
derste deel (d'welck een peert was) was nae
syn stāt wel zo schoon als dopperste / waert
dat t een hooft eñ eenē hals gehadt hadde /
zo schoonen opsitten haddet / eñ zo hupschen
rugge: het was ouer al so swert als een peck
uytgenomē den steert eñ die beenen die welc-
ke wit waren. Hy hadde van menich meys-
ken begeert geweest / mer niemant en quāmer
dan Hylonome die schoonste maecht on-
der alle de Centauren. Dese const hem alleen
door haer vleyen en smeecken verwinnen/ sy
kamde haer hayr op zo zy best mocht/ sy be-
steeck haer met alderley bloemkens / twee-
mael t'sdaechs wies sy haer in een fonteyne
die daer int bosch stont / ende en droech oock
anders gheen vellen dan van sommighe wt-
gelesen dieren. Tot dese eñ tot gheen ander
want dat Cyllarus liefde droech / hy gincker
mede in die wildernissen spacieren / eñ cropen
oock somtijts wel alst te passe quam beyde
in een hol. Die wijle datse op eenē tijt beyde
in een spelunckeghegaen waren / isser eenen
gecomen wiens naem onbekent was / die
welcke Cillarus met eenē pijl in t'hert schoot
ende hoe wel dat die wonde seer cleyn was/
nochtans dedese hem die doot aen. Hylono-
me nam hem terstont in haer armen / sy ley-
de harē mont op zijnē mont eñ meynde hem
aldus

aldus die siele te doen behouden/maer t'wa
al te vergeefs hy moester om trueren. Al
sy vernam dat haer lief ouerledē was/maer
te sy groot mißbaer:sy nam den seluen scich
daer hy mede gewont geweest hadde/ eñ la
tende haer seluen daer oock in vallen/ heef
daer den gheest gegeuen/ hebbende haer lie
noch in haer armen.

Oock sach ic daer voor mijn oogen dē cen
taurus Pheocomes die welcke eenen boom
werp die zo swaer was als datter vier osser
genoech aen te treckē souden gehadt hebben/
eñ geraectender mede den sone vā Phonole-
nus zo dat hy hem de hersenen door de nues-
gaten eñ oogen wten hoofde dede druppen.
Eñ die wijle hy desen plonderen wilde/ nam
ick t'sweert vanden verslaghenen(als uwen
vader wel kenlijck is) eñ schorptender hem
den buyck mede open. Oock heb ic met mij-
nen sweerde Chthonius eñ Thelebas versle-
gen/den eenen van desen vuerde een gaffele/
eñ den anderen eenē schicht/ waer mede dat
hy my die selfde wonde gaf/ daer ghy noch
dit litteecken af siet. In dien tijt was ick zoo
vroom eñ cloeck datmen my met recht wel
hadde mogē na Troyen senden om met Hec-
tor eens te campen/en hadde ic hem niet cun-
nen verwinnē ten minsten soude ick hē wat
moeyten aengedaē hebbē/ maer doen tertijt
en was hy noch niet geborē/ oft immers het
moest doen noch een jonck kint wesen. Nu
is hy tot sijnen Jaren ghecomen/ eñ ick ben
door die Jaren heel onnut ghewordeu.

Wat wil ick v vertellen van Periphas die
Pyretum versloech? oft van veel andere als

Nyphir die den Centaurus Oiclus met ee-
nehoorn verſloech? My ſtaet noch wel vo-
rent Macareus met zijnē hantboom Erig-
num zo wel voor de borſteſloech dat hi hē
ter eerdē werp:hoe dat Cymelus Neſſo
een zwijnſpriet inde eechenisse ſchoot. Oock
iſer eenē waerſegger Mopſus genaemt/
welcke met ſijnen ſchichte eenē Centau-
Odites geheeten/geſchoten heeft / zo dat
hem die tonge aende kinne dede veſtigen
hy niet meer geſprekē en conde. Ceneus
loecher vijue/te weten Stiphelum/Bro-
n/Antimachū/ Helymū/ eñ Pyrammō/
zijn bijle. Hoe wel dat ick niet en weet
r datſe gewont werdē/nochtans heb ick
t'getal eñ die namē wel onthoudē. Ooc
mmer voort geloopen den grooten La-
s die welcke gewapent was met de wa-
n van Alesus vā Theſſalien dien hi ver-
n hadde. Deſen was van redelijckē ou-
om/want ſijn hayr begonſt alreede grijs
orden / hoe wel dat hy noch in zijn volle
ht was/ hy was ouer al om zijn groote
nichept wel ſeer gepreſen. Hy keerde ende
telde hem van alle cantē om/verſlaende
at hem te voren quam. Hy ſach Ceneum
hem ſtaen/die te vooren een vrouwe ge-
t hadde als voorſept is / deſe ſprack hy
aldus : O Cenis ſal ick v noch geſparen
pt een vrouwen perſoon geweeſt hebt?
enct ghy niet wie ghy zijt / eñ wat v wel
hiet is : ghy ſoudt uwen ſpinrock inde
t nemē/eñ v daer mede becommerē/ niet
campē noch vechten/want dat de mans
ehoort. Mits dat hi dus ſtont en clapte/
vlooch

bloogh hem Ceneus met zijn lancie toe/end
geraeckteneu recht daer zijn menschelijck
figuere metten peerde vergaderde. Latreu
en wist van quaethept niet wat beginnen/ e
sloech Ceneus mettē sweerde na dlijf / ma
ten dede hem niet te meer profijts dan oft h
op eenen steen geslagen hadde. Daer na is h
hem wat naerder gecomē/ eñ mepnden hen
te doorsteken/ maer hp en conster het sweer
inde hupt niet gecrijgen. Waer af dat La
treus seer verwondert zijnde/ghi en sult noch
tans/sepde hi/nimmermeer leuende wt mijn
handen gerakē/want al is mijn sweert wa
botachtich/ nochtans salt noch scherp ghe
noech zijn om eenē man te kelen/so ick mep-
ne. Dit seggende gaf hp hem eenen slach in
den hals / maer het clincte alleleens als oft
hp op een rootse geslegen hadde / eñ die lem-
mere vlocher in twee stucken af. Nae dat Ce-
neus desen genoech hadde laten houwen eñ
keruen/wel aen/sepde hp / tis tijt dat ic mijn
geweer op v oock eens beproeue : dit seggen-
de sloech hp hem zijn sweert totter hechten
toe inde ribben/ ende stack zijn hant door die
wonde mede tot aen het ingewant/makende
hier mede die wonde noch grooter. Alle die
ander Centaurē vielen terstont desen om dē
hals/ maer die schichtē noch pijlen en haddē
aen hem geen batten/ zo dat hp gantsch heel
eñ ongequetst bleef onder alle zijn vyanden.
Eñ mits dat hem alle dander om deser sakē
wil verwonderdē/quammer eenē voort geloo-
pen Monpchus genaemt / de welck begonst
te roepen: En is dit niet voor ons een groote
schande dat wi alle gader van eenē man ver-
wonnen

[...]nnen worden/al ist oock eene man? want
[...]ghene dat hy gheweest heeft / hebben wy
[...]k gheweest/wat batet ons dat wy twee lij-
[...] hebben eñ twee machten/als wy die niet
[...]weten te gebruycken? Ick en laet my sel-
[...] niet voorstaen dat wi van Juno geboren
[...]/oft onse afcoemst hebben van Ixion die
[...] hoomoet hoopte Juno tot sijnen wille
[...]ebben/als wy ons hier van eenen zo ver-
[...]telden manneké laté verwinnen. Laet hé
[...]s met balcken/steenen/bergé eñ diergelijc-
[...]dingen laden/ zo mogé wy hem aldus doé
[...]smachten. Dit seggende heeft hy eenen
[...]ck gegreepen eñ werpen Ceneus na d'lijf/
[...]ende den anderen een exempel oock alsoo
[...]doen. Terstont deden dander diesgelijckx/
[...]atter op die twee berghen Othrys noch
[...]lion geen boomen en bleven. Daer lach
[...] armen Ceneus onder alle die boomé en
[...]smachte/somtijts dede hy zijn beste om de
[...]omen wat op te lichten eñ wat luchts te
[...]ppé/maer t'was al te vergeefs/hi moester
[...]ven. Maer van zijn doot en weet men niet
[...]preken/die sommige willen seggen dat hy
[...]der dese voors. boomé sterf/ dander dat hy
[...]eenen Arent getransfomeert wert / want
[...] waersegger Mopsus seyde dat hy eenen
[...]ent uten houte hadde sien vliegen/ die ick
[...]yt te voren meer gesien en hebbe. Ende zo
[...] Mopsus sach wtvliegen / wert hy ghe-
[...]aer dat hy rontom sijn Casteel vlooch cla-
[...]nde eñ beschrepende sijn ongeluck. Maer
[...] dat hem Mopsus seyde: Weest ghegroet
[...]Ceneus/die nu in deser ghedaenten veran-
[...]rt sijt/ende die wel eertijts groote eere on-

Cenis in eenen Arent veranderd.

der die Centauren behaelt hebt. Van desen Mopsus autoriteits wegen is ons gebleuen dat wy noch gelooven dat Ceneus in eenen Arent verandert is. Vā datter zo veel op eenen man geweest haddē/werden wy alle gader seer gestoort/ eñ niet eer en lieten wy af voor wy en hadden daer een partije verslagē eñ een partije doen wech loopen die welcke wy niet versl aen en consten mits dat den avont aenquam. Nae dat Nestor sijn redenen geeynt hadde/mits dat hy vā Hercules niet vermaent en had/dier nochtans de principael ste feyten bedreef/en wilde Telolemus sijnen sone zoo groote vromicheyt niet vers wegen laten/eñ seydē: My verwondert Nestor / dat ghy die vromicheyt van eenen sulcken man als Hercules mijn vader was achterlaet/die my nochtans dicwils geseyt heeft dat hy die Centauren wel eertijts gedwongen heeft.
Nestor begonst te versuchtē eñ seide: waerom ist dat ghi nu dese droefheit wilt gaen verhalen/eñ mijn outheit daer mede beswarē/daer ghi nochtans wel weet dat hi my zo seer gelastert eñ geiniurieert heeft. This wel waer dat hy binnen sijnen leuen veel vrome feyten bedreuen heeft daer de heel werelt meer af te sprekē weet dan my wel lief is. Maer wie soude van sijne vyandē eenige duecht cunnē geseggen/van Hector/van Deiphobus/ ende van Polydamas laet ick eenē anderē seggē. Hercules heeft binnē sijnen leuen veel quaets gedaen/ want hy die onnoosel steden Messene/Elis/ende Pylus heel gedestrueert heeft/ hy heeft my mijn eygen huys aengestekē eñ mijn goet verbrant/ eñ dat meer te bescreyen

is/wy

wi hebbē eens onser twelf gebroeders ge-
west/vande welcke datter niemant meer en
ist dan ick alleen/ zoo nae heeft hyse al om
n hals gebracht. Vã alle dander en ben ick
zeer niet v̄wondert als vã Periclemenus
welcke vandē God Neptunus vercregen
o dat hy hem seluen in veelderleye figuren
randeren mocht. Het geschiede op eenē tyt
or desen voors. Periclemenus tegē Hercules
htende hem seluē in veelderhande gedaen
n getransformeert hadde / eñ ten lesten om
ē vyant tontvliedē/ hadde hi hem in eenē
rent verandert/ eñ hadde Hercules metten
uwē seer groot leet gedaen/ dat hy geenen
t meer en sach dan sijnen boge tespannen
den arent na d'lijf te schieten. So lange
oot hy/dat hy hē ten lesten neffens sijnen
iegel geraecte / zoo datter den pijl in bleef
ken. Van dese wonde werden hem de ade-
n eñ alle sijn cracht int vliegen benomen/
is metten pijl neder geuallen/ zo dat hem
n pijl int vallen dwers door die keel stack/
quam aldus sijns leuens tē eynde. Nu aen
erct eens oft ic hem niet seer en behoore te
ten eñ misprijsen:nochtãs des niet te min
begeer ick mijnder broederen doot niet te
eken/mer begeer altijt met v vrede ende
ientschap te houden.

Nae dat Nestor zijn redenē volheynt hadde/
bben zy eens omme gedronckē / eñ zijnder
ede gaen slapen. Mer Neptunus was seer
am om de doot vã Cygnus sijnen sone die
eede in eenen vogel verandert was/eñ die
n Achilles soo deerlijck ter doot hadde ge-
acht geweest. Waerom dat hy sijnen neue

Periclemenus in veelderhande figuren.

Hercules doorscict den arent int vliegen.

Apollo anriep/eñ seyde: o Apollo alderliefste onder alle myn maechschap/ die my de stadt vã Troyen hebt helpen op metsen/ waer om ist dat ghy zo zeer versucht om die gene dier dagelijcx verslagẽ worden? Wat maect ghy zoo groote saecke van Hector dier gebleuen is/aengesien nochtans datter noch leuende blijft dien quadẽ eñ boosen Achilles/ die ons werck gantsch tot schanden brengt ende verdestrueert? Ick wil sonder lange beydẽ daer wraecke af nemen: maer want het my niet georloft en is inden leger te comen/ zoo bidde ick v dat ghi hem met eenen bedectẽ pijl wilt duerschieten oft helpen duerschieten. Apollo willende sijnen oom te vreden stellen/ bedecte hem met eẽ doncker wolcke/eñ is alsoo onder dẽ hoop der Troiaen gecomen/ daer sach hy Paris zijn neerstichept doen om die vyanden met zijnen boge eñ pijlen te vernielen/eñ isser by gecoomen geuende hem te kennen wie hy was/eñ seggende: Wat genuechte neempt ghy dat ghi dus alle uwe pijlen onder dit gemeyn volcxken verquist? wilt ghy wel doen eñ eere behalen/zoo schiet eens nae Achilles die alle uwe broeders doot heeft/zo muecht ghi hunder alder doot wreken. Dit seggende heeft hy hem gewesen/ende rechte sijnen pijl derwaerts henen/zoo datter Achilles opten staenden voet af doot bleef/d'welck Priamo een seer blijde tijdinge was. Dus wert den vromen Achilles die zo menich vroom stuck binnen zijnen leuen bedreuen hadde/van eenen wijfschen eñ onstercken Jongelinck ter doot gebracht/ick geloove (haddet nae zijnen wille mogen gaen) dat hy lieuer ghehadt hadde

De doot van Achilles

te steruen door die hant van eenighe Amazones.

mede was der Griecken moet seer ge... n / mits dat hun hope eñ hun eere om ...lach. Vulcanus dien te vorẽ gewapent ...e/heeft hem oock nae zijn doot selue tot ...r gebrant. Aldus en isser vã dien groo... vreesselijcken man anders niet achter ...uen / dan alzoo veel asschen als om een ...cruyckxken half te vullen. Maer noch ...hy wat achtergelaten/ dat die gheheele ...t veruult (te wetẽ / zijn fame) die welcke ...recht zijn mate mach genaemt worden/ ...t en sal tot geenẽ dagen mogẽ vergaen. ...op dat ghy lichtelijck bekennen mocht ...synen schilt toegehoort hadde/ zo gere...r groote twisten eñ geschillen om / wie ...n hebbẽ soude. Niemant en dorsten aen ...n / dan Aiax eñ Vlisses dier om gingen ...ten. Agamemnon niet willende eenigen ...nck behalen/geboot dat alle die princen ...Grieckẽ souden neder sitten om het oor... ...ñ die sententie te geuen / wie die voorsz. ...enen van hun beyden hebben soude.

...dertienste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis..

DIE Princen der Griecken zijn neder ghesetten om die saecken t'aenhooren/ ende alle t'ghemeyn volck rontsom haer: terstont is Aiax opghestaen / die welcke met eenen grammen moede

Het proces van Aiax en de Vlysses aengaende

De wapenen Achilles.

Die wtſpraecke Aiacis.

moede den oeuer aenſach eñ die ſchepen die daer lagen/reyckende zijn handē derwaerts wt/eñ ſeggende: Och Jupitter/ can Vliſſes int aenſien van deſe ſchepen bouen my noch eenich recht pretenderē? en heeft hi hē antloopē niet geſtelt als hier tanderen tijdē Hectorē t'vier in ſach ſtekē/ d'welck ic der geweldiger hant af gekeert heb? ſullē nv de bedriechlicke eñ bedecte woordē bouen die crachtē eñ vromichedē d'ouerhant hebbē? alzo ongereet is mi de welſprekenthz eñ ydelheit der woordē/ als hē ſtercte eñ vromicheyt/ Alzo geluckich is Vliſſes int ſpreken / als ic machtich met vechtē eñ ſtrijdē ben. Ten is vā geenē noode mijn heeren/dat ick v nu mijn vrome feyten die ic wel dickwils bedreuen hebbe verhale/ want ick wel wete datſe v lieden wel bekent zijn / ende dat ghijſe meeſt geſien hebt: Laet

Vliſſes

lisses nv vertellen wat hy snachts al hey-
elijck bedrijuende is/alser niemant en is de
n bedrijf gesien can. Jck bekenne dattet
n groote sake is die ick nv begeere/eñ hoe
el dattet my Vlisses ondergaen wilt/hi en
haelter geen groote eere aen/eñ nochtans
eft hy eens deels die victorie behaelt/die
elcke nae dat hy van my verwonne sal ge-
eest hebbẽ/sal hi hem des noch gaen beroe-
en dat hy tegen my gestreden sal hebben.
ñ ist dat yemant vã mijn duecht oft sterch-
nichsins twijfelt/zoo sal my mijn edelheyt
ogen commenderẽ de van Telamon geco-
en ben/die welcke wel eertijts dese stercke
dt van Troyen metten vromen Hercules
enomen heeft/ende ben daer met schepen
comen geuaren. Mijnen grootvader was
acus/die welcke inde helle eenẽ yegelicken
eft nae zijn verdienste/onder die welcke
tter grootelijck getormenteert wort Si-
phus die vader van desen Vlisses met sijnẽ
en te rollen: Eacus is die zone vã Jupiter
Jupiter oock wel bekent. Dus is tẽ con
deren dat Aiax den derden zone vã Jupi-
r is. Maer op dat ghy niet en meynt mijn
ren/dat ick dese genealogie tot mijnẽ ver-
oonen neme/zo was Achilles doch mijns
ms zone/eñ ick en begeer anders niet dan
t my van neefschaps wegen toebehoort.
at heeft hem die zoone van Sisyphus (die
elcke den vader in dieuerijen en schalchedẽ
ijck is) met ander lieden goet te moeyen?
ullen my die wapenen geweygert wordẽ/
alder eerst met mijnen vrijen wille ende
bedwongen tot deser oorlogen ghecomen

ben ? ende sullense dien gegeuen worden die hem alderlest daer toe heeft willen begeuen eñ gelict hem (om dese oorloge te schouwen) als oft hi wt sinnich geweest hadde ? en weet ghy niet mijn heeren/dat Palamedes zijn bedecte boeuerije ontdecte/ende heeften tegen sijnẽ danck ter oorlogen gedrenen/dat welck hem namaels seer qualijck becomen is ? hy en wilde doen ter tijt geen wapenen aennemen/dunct v lieden nv dat hy dese excelente wapenẽ nu verdient heeft/ eñ dat ic die alder eerst ten strijde gecomẽ ben/vã mijns neefs goet onterft behoor te wordẽ ? och tot mijnen wensche dat dese raserije die hy doen ter tijt voortstelde warachtich geweest hadde/oft datment ten minsten gelooft hadde/ zoo en waer desen vinder alder rabauwerijen ende boeuerijen nopt voor dese stadt gecomen/zoo en waer Philoctetes zoo deerlick int eylant Lemnos t'onser alder grooter schanden niet achter gelaten/die welcke (zoomen seyt) in die spelunckẽ van dier bosschagien met zijn swaer versuchten die steenen doet moueren/ wenschende Vlissi tgene dat hi wel verdient heeft: eñ twifelt niet/sijnder noch eenighe godẽ oft gerechticheyt/t'sal hẽ geschien. Hy had ons beloofc dat hy ons geselschap soude houwẽ tot dat dese stadt van Troyen gedestrueert soude worden/die welcke wy door geenen middel en mogen in nemen dan door die schichtẽ vã Hercules/die welcke hy daer int jagen gebruyckt lijdende dagelijcx grooten honger eñ armoede. En waer hy nopt in ons geselschap geweest/Palamedes en waer noch niet gestoruẽ/ oft immers niet zo schãdelijcken

..ē geſtozuen/den welcken deſen Vliſſes
..eñ valſchelick pzobeerde metten goude
..o in deerde doen grauen hadde/een ver-
..der Griecken te ſijne. Aldus helpt nu
..outs Vliſſes die Griecken ſtrijden/la-
..den eenen achter eñ bzengende den an-
.. ſchandelijck eñ verradelijck ter doot/
..ker manierē behoozt mē hem t'ontſie-
.. Die welcke hoe wel dat hy Neſtoz ſelue
..ppen wel te bouen gaet / nochtans en
.. niet geloochenen / hy en heeft aen den
..roote oneere eñ ſchande behaelt: want
..eſtoz op eenē tijt int velt vā ſijnen peer-
..wozpē was mits dat hy out eñ traech
..open was/riep hy Vliſſem aen/de welc
..ijt op zijn verraderije wt ſijnde / lieten
..enden noot ſtaen. Hy weet wel wat ick
..wil. Het en is oock Tytides niet onbe-
..de welcke hem doentertijt meynde we-
.. roepen/eñ hem van zijn verraetſchap
..iſpen: maer des niet te min en liet hy
.. verraderije te volbzengen/ d'welck die
.. metten oogen der gerechticheit ange-
..ebbē. Siet den ..., Neſtoz had groo-
.. hulp gebreck/e. hy dien indē noot ge-
..heeft/ behoozt nu oock verlatē te woz-
..āt hy ſijns ſelfs ſententie mede bzengt.
..oozdenē om hulpe roepen/eñ comende
..n als hijs vā doen hadde (wāt anders
.. hy grootelick in perijckel ſijns leuens
..eſt hebbē) hebbe hem met mijnē ſchildt
..t / eñ hem d'leuen geſalueert: nochtans
..k hem dat niet tot verwijte en ſegghe/
..oock om mijn eere daer in te ſoecken.
.. my nv Vliſſes alle deſe dinghen looche

 nen/

nen / laet ons t'samen tot dier plaetsen gaen daer dit geschiet is/laetter eenen hoop vyanden comen alst doen dede / eñ laet ons daer eens sien wat Vlisses bedrijuen sal. Nae dat ick den armen Nestor secours gedaen hadde de welcke hem om zijnder wondē wil nauwelijcx meer verrueren en const / steldent desen verrader de noch gantsch eñ ongewont was op een loopen. Doen quam Hector angeloopen met zijn geselschap / vā wien niet alleenlijck ghy Vlisses maer oock de sterckste van den heelen hoop verueert waren / zoo vreeselijck was hi int aensien. Desen heb ick nochtans (hoe wel dat hy hem alreede die victorie toescreef) met grooter crachter ter eerdē geworpē. Eñ nae dat hy weder opgestaen was socht hijer enē de zo stout soude geweest hebbē als dat hy tegē hem hadde derren wt houwen / den welcken ick alleen door uwer alder raet wederstaen hebbe/eñ oock zijn mi uwe gebeden te hulpe gecomē. Vraecht ghy nv hoe dat ic der dede mede geuaren hebbe? ic en ben immers noyt van Hector verwonnen geweest. Ghy lieden hebt alle gader gesien hoe dat die Troyanen metten sweerde ende viere wtgecomen zijn om onse scepen te vernielen. Maer bleef Vlysses doen met zijn facundie? ick alleen hebbe meer dan duysent schepē beschermt/ daer al onse hope des wederkeerens aen leyt / en sal ick voor zoo veel schepen dese wapenen niet vercrijgē? alsmen al die waerheyt seggen soude / dese wapenen begeeren mijns eñ mijnder eeren meer dan ic haerder begeere: ick en gheue om die wapenen zo veel niet als ghy lieden wel meynt.

Laet

[..]t hem zijn feyten eens comparerẽ die hy [..]n den ongewapenden Dolon / tegen He[..]s/eñ int stelen des Palladiums bedreuẽ [..]t met de ghene die Aiax teghen den Co[..]k Rhesus gehadt heeft. Vlysses en heeft [..]t yet t'sdaechs bedreuen/noch ooc sonder [..]elschap van Diomedes / eñ hebben alle [..]eleyne ende ongeachte feyten zoo excel[..]e wapenen v̄dient/zo moeter Diomedes [..]beste deel af hebben. Maer segt doch lie[..] wat soude Vlysses met dese wapenẽ doẽ [..]altijt ongewapent gaet / om al heyme[..]k des nachts zijns vyanden te bedriegen? [..]claer blinckentheyt des helms die welcke [..] gout beslegen is/soude hem snachts zijn [..]uertje beletten. Oock en soude hy t'groot [..]wicht der lancien niet cunnen gedragen / [..]waerheyt des schilts daer de werelt inne [..]reuẽ staet / en soude zijn slincke hant niet [..] gelijcken / die nergens toe dan tot roo[..] ende stelen gewent en is. Daer om ghy [..]aes/wat wilt ghi zo zeer wenschẽ om tge [..]at ghy niet en soudt cunnen gevueren? [..]l waert al schoon dat ghijt door die on[..]sheyt der Grieckẽ vercregẽ hadt/ ghy en [..]ter doch niet lange Heere af zijn. Men [..]det v snachts als ghy om v kuerkens te [..]ijuen gaet / lichtelijcken af hendich ma[..]. Oock en hebdy geens schilts gebreck/ [..]nt den uwẽ die selden inden strijt geweest [..]ft/noch gantsch ende geheel is: maer den [..]nen is van die schichten eñ pijlen zo zeer [..]orhackelt/dat hy wel eenen nieuwen ver[..]nt heeft. Eñ alst al geseyt is/ wat behoeuẽ [..]r zo veel woordẽ: laet dese wapenẽ inden

hoop der vyanden dragen/eñ wie datser wt
haelt dat hẽ die victorie toe gescreuẽ worde

Hier mede eynde Aiax zijn wtspraecke/ e
t'gemeyn volck begonst onderlinge te mur
mureren/tot dat Vlisses opstaende ende zijn
gesichte wat ter eerdẽ slaende / wederom op
die princen eñ rechters sach. Daer na begost
hy oock zijn oratie met een sonderlinge fa-
cundie in deser manieren.

De oratie van Vlysses

Waert saecke(ghy heeren die hier present
zijt) dattet al naer v lieder eñ mijnen wensche
gaen mocht / daer en soude nu te'handts om
dese wapenen zo grooten twist niet gerijsen/
want zy souden van Achilles haren meester
eñ hy van ons lieden gebruyct wordẽ. Maer
wanttet de natuere anders geordineert heeft
(dit seggende veechde hy zijn oogen als oft
hy gecreten hadde) wie behoort zijn wapenẽ
beter te hebben dan hy / door wiens raet eñ
daet Achilles in desen leger gecoomen is? en
wilt desen niet te veel toe geuen/al schijnt hy
slecht te wesen / noch en wilt oock niet ge-
doogen dat die facundie eñ scherpsinnicheyt
(ist datter eenige in my steect) my scadelijck
zy/die welcke v liedẽ altijt profijtelijck is ge-
weest/eñ die zo dickwils v lieden ende haers
meesters woort geuuert heeft. En wilt in
dese saecke met geen affectie toegaen / maer
nae recht eñ redelijckheit oordeelen. Het goet
dat wy van natueren oft van onsen eygen
arbeyt vercregen hebbẽ/ en behoorẽ wy niet
te verworpẽ noch te Vswijgẽ/ hoe wel noch-
tans dat ick mijn geslacht noch mijn vrome
feyten nauwelijckx voor d'mijne en rekene.
Maer mits dat Aiax by brengt dat hy van

Jupiters

piters geſlachte is/ zo wil ick ſeggen dat
Jupiter alzo na is als hem/wāt Laertes
mijn vader/eñ Acriſius mijnē grootva-
de welcke de zone was vā Jupiter. In
geſlachte en iſſer ooc noyt ballinc noch
wicht geweeſt. Vā mijns moeders we-
compt my noch een ander edelheyt / te
en vā Mercurius/dus hebbe ic vā beydē
n een Godlijcke genealogie. Maer des
te min / al is mijn moeder van grooter
npſte/eñ mijn vader vā zo goeden leuen
dat hy noyt oorſaecke tot zijns broeders
en gaf/ om alle deſe ſaecken wille en be-
rick deſe wapenē niet / maer begeere dat
die ſakē wt die verdienſtē vergadere. Al
it Telamon eñ Peleus broeders onder
anderē geweeſt hebben/dat en coemt hē
eenen verſcoonē/maer men behoort hier
die duecht ende die eere aen te mercken:
lſt immers na d'maeſſchap gaen ſoude/
rus is de vader vā Achilles/eñ Pyrrhus
zone:wat ſprekē heefter Aiax dan aen?
er deſe twee af ſpreken die die ſake aen-
. Hier en bouē was Teucer Achilles al-
ae als Aiax is/nochtans en begeert hyſe
. Eñ al begeerde hyſe/ ſoude hyſe daerom
en? Ghemerct dan datmen in deſe ſake
uecht eñ die verdienſten moet conſidere-
' men ſal beuinden dat ick veel meer be-
en hebbe dan men wel ſoude cunnen ge-
en / nochtans wil ickſe al veruolgende
deels gaen verhalen:
ls wy onſen leger herwaerts brochten/
hys wel wetende wat van haren ſone A-
les toecomende was/ dede hem vrouwen
cleederen

cleederē aen treckē/ inde welcke hy menigen mensche bedrooch: maer ick ten lesten door mijn scalcheyt/sant hem beyde van vrouwen eñ mans gereck/eñ gewaer wordende dat hi die vrouwen cleederen gelaten hadde om die lancie te kiesen/o godlijck saet seyde ic/ waer omme vreest ghi v met dese wapenē te behelpen/eñ de stat van Troyen te helpen vernielen?dit seggende sloech ick daer de hant ane eñ dwongen ten strijde te gane. Dus concludeer ick dat zijn valiancien eñ vromicheden door mijn toedoen gecomen zijn. Ick heb Telephon die hem so vromelijcken met zijn lancie behelpen const / wel ennen ghedwingen/eñ daer na oock genesen. Dat Theben/ Leibos/Tenedos/Chyrse/Cylla/ende ander steden eñ landen vā Apollo verwonnen zijn/ is al door mijn vromicheyt gecomē/ mitsgaders ooc de stat Lyrnesus. Door mijn schalcheyt ist dat Hector verslegen leyt / die een hope der Troianen was/ want ick heb den genen hier gebracht dien verslegen heeft / met die selfde wapenen die ic hem gegeuen hebbe binnen sijnen leuen/ende die ick na zijn doot weder begeere. V lieden is genoech bekent hoe dat als wy die reyse aengenomē hadden om herwarts ouer te comen/ onse schepen in Aulis bleuen steken / daer wy langen tijt stille lagen sonder eenighen wint goeden noch quaden te hebben/hoe dat daer wert vanden waersegger Calchas geseyt / dat Diana gesoent moest wesen metten bloede van Iphigenia de dochter des coninck Agamemnon/ om dat hy der goddinnen hinde onuerhuets gedoot hadde. Waer af Agamemnō seer verstoort

ſijnde/eñ ſprekende vande godē eñ god
en grootē laſter/en wilde hem geenſins
geſeggen / voor ick en bewees hem met
argumenten dat tgemeyn goet voor
gen eñ particulier goet geſocht moeſt
ē/waermede ick hem te vredē ſtelde eñ
wel dat hi ſeer quaet om omſetten was/
tans dede ick hem ſulcke liefde tot zijn
hebben/ als dat hy zijn dochter niet en
yde. Daer na wert ick(zo ghy liedē wel
tot zijn huyſvrouwe geſonden die met
redenen en mocht verwonnen wordē/
moeſt met groote ſchalckheyt wtghe-
en worden. Want hadder Aiax gegaen/
n hadden ons leuen geenen wint gehadt
a Troyen te varen. Noch weet ghy lie-
wel/mijn heeren/dat ick te Troyen bin-
eſonden wert/ eñ clam opt palleys dat
tertijt vol volcx ſtont /nochtans en liet
et af wel cloekelijck mijn wtſprake te
daer ick om gecomen was. Daer was
nlegger tegen Paris / eñ begeerde we-
hebben Helenam onſe coninginne die
tſchaect hadde. Met mijn oratie mo-
ick Priamum eñ Antenor zijn gheſelle.
r Paris met zijn broeders eñ alle ſijn ge
ap en couſten nau velijckx hun handen
ſlaen gehouden (dwelck ghy Menelae
l weet als ick) ſo dat ick daer in perijc-
ijns leuens ſtont. Het waere te lanck
epelijck om verhalē alle die feyten/ ra-
ñ beneficien die ick geduerende den tijt
oorloghen bedreuen hebbe. Na dat die
anē hun eens wel ſterckelijck geweert
en/hielden ſy geheelijck op van vechten

als oft

als oft zy van gheen oorloghen geweten e
hadde/eñ nochtans hebbē wi daer tien jare
voorgelegen/wat wilt ghy Aiax nu beginn
die in feyten der oorlogen zoo wel gestich
zijt?vraecht ghy waert toe dat ic hier diene
ick verschalcke die vyanden/ ick maecke da
wy beschanst worden/ ick trooste die vriendi
eñ geue hunlieden eenen moet / dien dese lan-
ge oorloge anders lichtelijck soude verdrietē/
ic onderwijse in wat manierē dat onsen leger
gespijst mach worden/hoe dat wy gewapent
eñ opgerust moeten zijn / ende alst past geeft
worde ic herwaetrs eñ derwaerts gesonden.
Het is gebuert/als ghy lieden alle wel weet/
dat Jupiter Agamennō door bueselachtige
droomē wilde wijs makē dat hy Troyē ver-
latende weder te lande keeren soude:d'welck
oock soude gedaen geweest hebben. Waer
bleef Aiax doen ter tyt? waerom en ontrade
hy den Griecken het wech reysen niet / waer
om en maecte hy hem niet terstont aentvech-
ten/geuende alle dander een exempel eñ oor-
sake des wederkeerēs? Het was doch in sijn-
der macht wel gelegē. Ja dat meer is/ic heb-
be selue gesien eñ ic schaems mi vā zijnē t'we-
gen/dat ick hem so bloodelijc sach den rugge
biedē/eñ zijn schip bereydē om wech te reysē.
Terstont dede ick mijn deuoir die knechten
weder te roepen/eñ seyde: Gesellen wat gaet
v liedē nv ouer dat ghi Troyen wilt verlatē
die doch soo veel als verwonnen is? Nu ghy
liedē so veel jarē voor dese stadt gelegē hebt/
wat sout ghy anders dan groote oneere eñ
groote schande thuys brengen? Met dese eñ
diergelijcke woordē die my die affectie doen
ter tijt

..ijt leerde/wederriep ickse alle gader/ soo
..oock Agamemnõ seluezijn knechtẽ dede
..erkeeren. Aiax en dorste doen ter tijt niet
..kickẽ/noch oock Thersites die te voren
..coningẽ wel hadde derrẽ iniurierẽ/d'welc
..hem oock ongeloont niet en liet passeren.
..or mijnen raet eñ vermaenen hebbe ic de
..chten doen wederkeeren die welcke den
..t alreede verloren gauen. Alle t'gene dat
..x van dien tijt af bedreuẽ heeft mach ick
..wel toeschrijuen dien hebbe doen weder-
..ren/want anders waer hy weder na zijn
.. gereyst sonder eenige eere te behalen.
..t my doch Aiax wie isser vanden Griec-
..die v seer prijst oft bemindt/ghelijck den
..arẽ eñ geachten Diomedes my doet? Ist
..kleyn saecke van eenen sulcken man ghe-
..en eñ geeert te wordẽ als Diomedes is/
..n ick betrouwe/ eñ die my als ghetrouwe
..egeselle betrout? eñ metten welcken hoe
.. dat ic daer toe gedwongen noch gecoren
..vas) ick so menich stout feyt bestaen heb-
..Het is eenen yegelijcken kenlijck/ dat ick
..enẽ nacht als ick wt was om te gaen be-
..en/Delon in mijnen weghe vant die oock
.. te bespien quam / desen doode ick / maer
.. voor hy en hadde my alle der Troyanen
..eten vercondicht/zo dat ick doen wel met
..ẽ hadde mogẽ wederkeerẽ/nochtans hier
..t mede te vreden zijnde / ben ick van daer
.. die tenten des coninckx Rhesus gegaen/
..er ic hem met alle zijn volck gedoot heb.
..aer nae ben ick in grooter eeren eñ trium
..en als victorieus weder na mijn volck ge-
..mẽ. Delon hadde voor zijn bespien de wit-

te peerden van Achilles begheert / sullen my dan sijn wapenē geweygert wordē om Aiar gegheuen te worden? Wat wil ick nu verhalen hoe dat ick den coninc van Lycien Sarpedon met sijne knechten heb helpen vslaen? gelijck Ceranon/ Alastor/ Chromis/ Alcander/ Halins/ Noemia/ Pritanis/ Pheridamas eñ sommige andere/ die ick noch ongenoemt late/ eñ die welckē vā mijn hant byde muerē der stadt verslegē werden. Oock ontfing ick in die selfde plaetse een wonde die sorchelick ende periculoos ghenoech was.

Ende op dat ghy niet en meynt dat ick een buesel vercoper bē/ siet daer zijnse: die dit seggende track hy sijnen mantel voor wat op/ eñ toonde zijn gewonde borst/ dit is seyde hy dat zo dickwils om v lieden wil in perijckel geweest is/ eñ noch ist al tot v lieder besten. Maer Aiar binnen al dien tijt dat wy voor dese stadt geleghen hebben / en heeft noyt een druppel bloets voor zijn knechten ghestort/ maer heeft tot noch ter tijt zijn lijf heel ende ongequetst gehouden . Wat wilt hy veel seggen/ dat hy onse schepen vanden viere tegen die van Troyen ia tegen Jupiter selue(zoot schijnt) beschermt heeft ? Jck bekenne dat hier wat toe ghedaen heeft (want ten hoort my niet toe dat ick iemants duecht blamere) maer immers behoorde hy v liedē daer oock eenighe mede eere af te laten hebben / want ghy lieden(oft god wilt) hebt ter ooc wat toe ghedaen. Patroclus wasser oock een groot beschermer af/ die welcke ghecleet was met die cleederen van Achilles. Noch seyt hy dat hy alleen teghen Hector wtgehouwen heeft/

maer

aer hy heeft des Coninckx Agamemnonis/
s leytsmans Menelaus/ eñ mijns gantsch
rgetẽ/ want hy daer zijnder negen toe was
niet alleen. Maer alsmen't al seggen wilde
at eere can hy wt desen strijt behalen/ aen
sien dat Hector onghewont wt onser alder
anden ontvloot. Och in hoe grooten droef-
ypt is mijn herte ghestelt / als ick den dach
erdencke indẽ welckẽ ons genomen wert
e eere eñ beschermer der Grieckẽ Achilles/
n welcken ick (siet) met dese selue schoude-
n ter eerden gedraghen hebbe / mitsgaders
ck zijn wapenen die ick noch wel begheer
draghen/ oock hebbe ic daer crachtẽ genoech
e/ oock soude icker die goddinne Tethis seer
rootelijck af danckẽ/ vã die schoone historiẽ
i hemelsche teeckenen die sy daer inne heeft
oen drijuen/ daer nae heeft sijse haren zone
chilles die doen ter tijt van vechten noch
ampen niet veel en wist/ noch en kende oock
iet het werck datter op gedreuen stont: als
ie zee/ het eertrijck/ den Hemel/ veel Goden
ñ goddinnen/ sommighe steden/ eñ het blinc-
ende sweert van Orion. Alle welcke dingen
liax nu begheerende is sonder daer eenich
erstant af te hebben. Aengaende van dat hy
egghen wilt dat ick die slagen schouwe/ oft
at ick spade ten stryde come/ dit segghende
n denckt hy niet dat hy Achilles oock daer
mede lastert. Ist dat ick my opt te suecken
gemaeckt hebbe/ t'selfde is Achilles oock ge-
schiet: heb ick gedifffereert/ het is om mijnder
huysvrouwen wille geweest: eñ dat Achilles
getoef heeft / is door zijns moeders toedoen
gheweest. Nochtans ben ick hier ten stryde

gecomẽ eer Achilles. Immers moet hy lijdẽ dat ick Achillem ter oorlogẽ gehaelt hebbe/ maer Aiax en heeft noyt Vlyssem gehaelt.

Ende op dat ghy v lieden niet en verwondert van zijn qualijck spreken ende lasteren/ als hy seyt dat ick Palamedem geaccuseert ende verraden hebbe / want hier mede wort ghy lieden alle gader mede gelastert. Ist sake dattet my een leelijcke sonde is Palamedem geaccuseert te hebben: ist v lieden oock niet een groote oneere den seluen tonrecht veroordeelt te hebben? maer des niet te min mijn heerẽ/ Palamedes en heeft noyt zijn misdaet cunnen excuserẽ/noch ghy lieden en hebt daer geen sonde an behaelt. Wãt men heeft het gout selue beuonden (als eenen yegelijcken wel kenlijck is) dat hy ontfangen hadde om zijn verraderije te volbrengẽ. Dat Philoctetes int eylant Lennos achtergelaten is/ en is my tot gheender oneeren te rekenen/daer moecht ghy lieden v onschult in doen/ wãt het is met uwer alder consent geschiet/ hoe wel dat ick niet en loochene dat ic daer toe geraden hebbe datmen hem daer soude late om te rusten/ende die strengichheyt der oorlogen te schouwen: dus is hier gebleuen/eñ is te hants noch leuende man: waerom dat hier inne niet misdaen en is. Eñ wãt die godlijcke spruecken wtgeuen dat wy die stadt van Troyen nimmermeer en mogen in nemen sonder den voors. Philoctetes eñ sijne schichten/en willter my niet henen senden/ maer mijn wederpartije Aiax / want hy die saken veel beter toeleggen can dan icke. Hy sal hem by auontueren met zijn geleerde wel

Aenmerckt de beueestinghe der verraderije

spreken-

ɔrekentheyt doen genesen/ eñ sal hẽ met ee-
ɩige listen oft soetelijcke woorden herwaerts
rengen. Maer t'soude eer geit regenen eer
at hy met zijnen raet(alsser Vlysses niet en
aer) v lieden eenighe hulpe oft bystant in
ede. Eñ al ist dat Philoctetes op dẽ coninck
i op my zo vergramt is/als dat hy my wel
etten soute eten soude / nochtans sal ic tot
em gaen / ende sal mijn beste doen om hem
ede te brenghen. Eñ wilt my die fortuyne
ede/ick sal alzo wel zijn pijlen vercrijgẽ als
k wel eertijts Helenus den waersegger ge-
egen hebbe / die welcke my die secreten der
oden eñ die destructie vã Troyen te vooren
yde/alzoo lichtelijck meyne ick hem te ver-
innen/als ick het Palladium middẽ wten
oop der vyandẽ gehaelt hebbe/sõder d'welc
Troyen niet en mocht verwonnen worden.
Dat wilt hem Aiax dan noch bi my gelickẽ?
aer blijft hi nv met zijn hoomoedige woor
en eñ stuyten? Waerom en dorst hy niet by
achte gaen om zijn beiach ende auontuere
lzo wel als Vlysses? die niet en vreesde mid-
en door die messen eñ sweerdẽ te gaen / niet
lleenlijck tot op die vesten / maer oock op
ie hooge toornen eñ casteelen/van waer ick
it costelijck Juweel mede gebracht hebbe.
Ende en hadde ickt niet gedaen/alle die vro-
michept die Aiax voortgestellen can / hadde
l te vergeefs geweest. Binnen dien nacht
nach ick wel seggen dat ick Troyen in mijn
ewelt nam/ aengesien dat ickse verwinlijck
naeckte. Ghy en derft Diomedem niet zoo
tuerlijck ende quadelijck aensien/ noch oock
inne tsmonts murmureren/ want hi heeft

daer oock een groote deel toe ghedaen.
Ghy en hebt oock alleen niet geweest als ghy die schepen hebt helpen bescherme͂/want onsen heelen hoop was met v: maer ick en hebber maer eenen mede gehadt als ick t'palladium haelde. Waert dattet nu niet ghenoech en blijcte/dat die geleertheyt en̄ welsprekentheyt voor crachten der wapenen gaen moet/ Diomedes soude dese wapenen alsoo wel (en̄ met beter recht) begeeren als Aiax doet.
Diesgelijcx oock Aiax die soone van Ileus/ Eurypilus/ Thoas/ Idomeneus/ en̄ sijnen lantsma͂ Meriones/ dier alle zoo groot recht aen hebben als Aiax selue/ want sy hem in crachten gelijck oft meerder zijn/ nochtans hebben sy dicwils mijns raets gebreck. Ghy hebt gelooflick sterchheyt in handen genoech/ maer anders en steecter geen wijsheyt noch voorsienicheyt in v. Ick can die toecomende dingen ouerleggen/ en̄ voorsien tot wat eynde datse comen moghen. Ghy cunt vechten en̄ strijden/maer ick met mijnen medegeselle Atrydes moeten die oorlogen modereren/ en̄ hunnen tijt gheuen/ daer ghy anders niet in gedoen en cont dan voor eenen man vechten: dus vermuecht ghy alleenlijck yet in crachten en̄ sterckheyt der handen/ en̄ ick in goeden en̄ rijpen raet te geuen. Waer wt volcht/ dat ick v alsoo verre te boue͂ gae/ als den stierman alle dander die aentroeyen sitten en arbeyden/ oft als den capiteyn zijn knechten te bouen gaet/ nochtans en ist noch niet geseyt dat mijn crachten niet meer en dooge͂. Daer om ghy heeren doet den ghenen eenighe vergeldinge/ die so menich Iaer en̄ zo neerstelijc

tot

tot wen dienste gestaen heeft/door alle zijn
verdiensté. Ghi liedé weet doch wel dat uwé
arbeyt ten eynde gecomen is/na dat ick dese
stad verwinlijck gemaect hebbe met het ver-
winnen des Palladiums dat daer toe belet-
tende was. Ick bidde v Princen eñ Vorsten
door de hope der victorié/door dit beelt Pal-
ladis dat ick onlancx geledé die vyandé ont-
nomen hebbe/ door alle t'ghene datter noch
wijselijcx/schalcklijcx oft stoutelijcx te doen
mocht comen totter destructien vã Troyen/
dat ghy mijns wilt gedachtich wesen/eñ my
die wapené geven:oft wilt ghijse my niet ge-
ven geeftse immers dese die ick hier hebbe/
dit seggende toonde hy hun het beelt vã Mi-
nerva daer de destructie van Troyen in ver-
borgen was. Door dese oratie oft wtsprakê wer
den die Griecken beruert. Doen bleeckt van
hoe groote crachte dat die facundie eñ ghe-
leerde welsprekentheyt was / die welcke ter-
stont die wapenen vercreech. Maer Aiax die
als alleen tegé Hector hadde derren wthou-
den eñ de alleen t'vier der vyandé vande sche-
pen gheweert hadde/moester op sien. Maer
alsmen dat hy zoo seer ghestoort wert dat hy
zijn gramschap geenssins gedwingé en cõst/
maer van dese heele verwonnen zijnde/greep
terstont zijn sweert metter hant / segghende:
Dit is immers mijn / hier en heeft Vlysses
geen recht aen / zo wil ict dan ghebruycken
als mijn eygé/ eñ gelijct wel eertijts dicwils
der vyandé bloet gestort heeft/diesgelijcx salt
nu oock zijns meesters bloet wel mogé doen
storten/zo en sal hem niemant derven beroe-
men van dat hy den vromen Aiax verwon-

Vlysses vercrijghet die wapenen.

Bb iiij. nen

nen sal hebben. Dit seggende stack hy d'mes
totten hechte toe in zijn lijf/ ende en mochtet
daer na noyt weder wt treckē. Terstont liep
d'bloet in zo groote ouervloedicheyt ter aer=
den wt/ datter alle die gheheele plaetse ront=
omme medebedect was. Waer af datter ter=
stont een schoon purper meertsbloemkē wt
sproot/ waer in dat Jacintus oock te vooren
verandert geweest hadde/ in wiens bladeren
stonden die twee eerste letteren van hunder
beyder namen / waer af deen den naem be=
teeckent eñ dander die droeflijcke clachte.

De doot van Ajax.

Tbloet van Ajax in een meertse bloeme verandert.

Daer na wert Vlysses int eylant Lemnos
gesonden om Philocteten met die schichten
Herculis te halen. Die welcke ten lesten co=
mende met Vlysses voor Troyen / nam der
Griecken arbeyt een eynde / die stadt wert
ingenomē/ die coninck Priamus gedoot / eñ
zijn huysvrouwe Hecuba wert daer na in ee=
nen hont verandert. Het casteel Ilion dat by
de zee Hellespontus lach / wert aen gesteken/
ende de wijle dattet noch int vier stont/ dede
Cassandra den gode Jupiter sacrificie mettē
lichaem des coninex Priami. De wijle datse
noch met haer cerimoniē besich stont/ quamē
haer die ongenadige Griecken toegevlogē/
die welcke na datse den tempel oock aenghe=
steken hadden/ troekenser wte: diesgelijcx de=
den zy ooc alle de ander vrouwē vā Troyen.
Astyanax die op den torren stont vā daer hy
dicwils zijn vader hadde siē vechtē/ wert vā
Vlysses van bouē neder gestootē. De Griec=
ken siende datse goedē wint haddē / zijn we=
derom t'schepe gegaen / eñ die vrouwen van
Troyen diese met hun vuerdē maectē groot
misbaert/

[illegible]her / eñ cussende die eerde seyden / Adieu [illegible]ë/adieu edel lant/wi worde met cracht [illegible]pelt wech gevuert. Ende ten leesten is [illegible]Hecuba(die,welcke seer deerlijc om sien [illegible]eñ die van t'midden haerder verslagen- [illegible]nderë op genomë hadde geweest)mettë [illegible]en t'schepe gegaen. Sy nam met haer [illegible]sehen van haren sone Hector eñ starse in [illegible]boesem/zo datse in zijn graf anders niet [illegible]jn hayr eñ hare tranen gelaten en heeft. [illegible]gen ouer de plaetse daer Troyen te lig- [illegible]plach/lach een lantschap Phrygia ge- [illegible]it/daer Priamus sijnë sone Polydorus [illegible]dë hadde/ byden coninck van dien lan- [illegible]olymnestor geheeten om by desen opge- [illegible]t te worden/ sonder eenige vreese oft pe- [illegible]l te hebbë vande orloge die voor Troyë [illegible]. Dwelc wijsselijc vä hem gedaen soude [illegible]eest hebben/en hadde den voorseydë Co- [illegible] Polymnestor niet zoo geltgierich ghe- [illegible]t. Maer nae dat desen ongenadigen Co- [illegible] hoorde segghen dat Troyen gedestru- [illegible]was/greep hy een sweert eñ doorstacker [illegible]dorummede die hy indë cost hadde/om [illegible]y wel sach dat hy daer nimmermeer af [illegible]ude betaelt worde Eñ recht oft de sonde [illegible]en lichame wech te iaghen geweest had- [illegible]erp hijt van bouen neder inde zee. Aen [illegible]oorseyde lant zijn die Griecken aenghe- [illegible]en om nae een beter eñ stilder weder te- [illegible]n:terstont openbaerde hunlieden Achil- [illegible]vter eerden / in een grooter eñ vreesselijc- [illegible]gedaente dan hy doen was als hy tegen [illegible]mnemnon street / eñ seyde: Vertrect ghy [illegible]en aldus o Griecken / sonder mijns eens

gedachtich te sijne: sijn mijn vrome feyten eñ valiancië so haest by v lieden vergetē? en wilt sulcx niet toe laten: maer doet my sacrificie vanden bloede van Polyxena. Die knechten willende die begeerte Achillis volbrenghen grepen terstont die maecht van haer moeder daer sy by was. Dus wert die ionge maecht Polyxena in eenen stercken ghemoede blijvende/ totten graue vā Achilles ghelept/ dat welck int geberchte Sigeus lach. Daer comende sach sy wel watmē met haer gaen bedrijuen wilde/ want sy sach der Neoptolemum staen/ hebbende tsweert inde hant om sacrificie te doen/ die welcke seer groote deernisse met haer creech/ om dat hy sach datse so schoon was. Maer sy gaf hem eenē moet ende seyde: En vreest niet/ stort vry het edel bloet dat ghi voor handē hebt sonder langer beyden/ oft slaet my metten sweerde thooft af/ oft doorsteect my t'herte met eenē schicht/ soot v belieft: mits desen so ontdecte sy haer borste eñ haer keele/ segghende/ ick en begeere in niemants dienst oft bedwanck te syne/ nochtans en meyn ick niet datter eenigen god met mijnen bloede beholpen is. Ick soude wel patientelijck de doot verdraghen waert datter mijn moeder in te vreden const ghesijn/ die welcke mijn herte beswaert/ hoe wel nochtās datse haer behoorde vā mijnder doot meer te verblijden (die welcke my een eynde alles droefheits sal wesen) dan vā haer leuen. Maer op dat ick reyn ende onbeulecht steruē mach/ so bidde ic v liedē alle gader dat ghy wat van hier vertrect/ eñ heb ick eenige bede op v liedē/ wilt uwe handē van mi houden op

dat ick aldus den genen te aenghena-
voor wien ghi mi nv gaet sacrafícerẽ.
soude ick van v lieden wel begeerẽ dat
mijn doode lichaẽ na mijnder doot mijn
oeder gaeft/ op dat sijt niet in een gou-
t siluerẽ graf(d'welck zy t'anderẽ tijdẽ
daen soude hebben) maer m tranen eñ
sijept begraue. Dit seggende/dede syse
eyen dier ontrent waren / hoe wel dat
e nochtãs niet traen en liet. Pyrrhus
nst hem selue vã tranen niet onthouden
met groote droefheit heeft hy haer met
iere de lendenen ghebroken/ ende dedese
ter eerden vallen. Al vallende sloot zy
nder haer cleederen toe / op datse haer
nelheyt bedecken soude. Terstont nae-
ie ander vrouwẽ vã Troyen haer doo-
haem/beschreyende haer/harẽ vader/eñ
aer broeders de indẽ strijt vã Troyen
uẽ waren. Oock wertter groote droef-
bedrijuen vã Hecuba/ die te vorẽ een co-
nne / een regente van Asien / eñ moeder
eel vrome mannen geweest hadde/hoe
atse nu van Vlysses zoo cleyn gheacht
als dat hyse met hem niet en soude ge-
n hebben en hadse Hectors moeder niet
est. Sy custe eñ omhelsde haer dochter
iet minder affectie noch droefheyt dan
vooren haren verslagenẽ man eñ zoonen
t hadde/sy track haer hayr eñ wranck
handẽ/ seggende: Och dochter die welc-
: vterste ende leste droefheyt zijt uwer
er/hoe sie ic v nu dus misinaect eñ deer-
n gehandelt: ick hadde wel gehoept dat
mners een dochter soude ongewont be-
houden

houden hebben / mits dat ghemeynlijcke
vrouwe vanden sweerde vry is / maer nv
ick wel dattet al anders ghecomen is/ wa
ghy oock metten sweerde vergaen zijt. T
heeft Achilles al gedaen/ die welcke een oo
sake geweest is van die doot uwer broeder
eñ ooc der destructien onser stad vā Troye
Als ick hoorde dat den voorseyden Achille
van Paris door het toedoen vā Apollo doo
schoten was/och seyde ick/dat is goet/nv e
salmen voor Achilles geen sorghe meer de
ren hebben: mer het isser och lacen al ander
mede gegaen/want nu sie ick dat sijn assche
wten graue ouer my ende mijnen kindere
wraecke neemt. Ist dan tot sijnen verdoen
dat ick so veel kinderen gebaert hebbe? wa
die stat van Troyen opgesticht om van hen
gedestrueert te worden? Als alle dingen to
druck eñ een onsalich eynde gecomen zijn/ s
is Hecuba noch alleen in alle verdriet eñ lyd
ouer gebleuē/ die te vorē so rijck eñ weeldich
geweest is/die nv so ongenadelijcken geuan-
ghen ghelept wort/ende die in Griecken van
Vlysses metten vinger gewesen sal worden/
daer salmen seggē/ siet dat was de huysvrou
vanden conninc Priamus. Ick hadde wel ge-
hoopt o mijn wtuercorē dochter/dat ghi mij
nen troost eñ mijn eenige toevlucht sout ge-
weest hebben/maer nv hebt ghy v bloet moe
ten storten om eenen vanden vyandēte soe-
nen: dus heb ick een dochter ghebaert om zo
deerlijckē onder de vyanden verdaen te wor-
den. Och outheyt/ waerom laet ghy my zoo
lange in dese allende blijuen: waerom laten
my die goden so langhe te leuen blijuen: om

dage-

een veruersschinge alles droefheits
wie soude gemeynt hebben dat Pria-
e een sulcken heere was/noch tot dese
fortuyne gecomen soude hebbē/noch-
g ick dat hy geluckich is/mits dat hy
en is eer hy dese groote droef heit aen
en heeft. Maer hoe salmen v een we
ouden/o coninclijcke dochter/salmen
s vaders eñ voorvaders graf begra-
neent ducht ick/ so grooten geluck en
niet gebueren/ v en sal anders gheen
worde dan mijn schreyen/weenen/eñ
een plaetsken inder vyandē lant. Al
ter werelt hadde is nv al verlorē/dus
er ick ooc niet langer te leuen. Alleen-
l ick nv mijn hope op mijn alder jonc-
kē Polydorus/die dē coninc vā desen
s gegeuen om op te voedē. Maer wat
e ick hier so lange/ waerom en gae ic
r dochter lichaem niet afwasschen/eñ
en totter begrauingē. Dit seggende is
n oeuer vander zee gegaē/eñ nam met
mmige vroukens van Troyen de met
uangen waren. Aent water gecomen
geeft my daer een cruyxken seyde sy
vrouwen die met haer gecomē waren
ick wat waters scheppē mach. Mits
cheppē wilde sach sy haers zoons doo-
aem aen comen gedreuē/inden welckē
och de wonde sach die hem den coninc
hadde. Die ander vrouwen begonstē
ode te roepē/ Hecuba de moeder wert-
nne verslagen datse een woort niet ge-
en const niet meer dan oft eenē steen
st en hadde/sy aensach als nv de eerde/

als nv

als nu de locht/eñ meestendeel haren geworden eñ doodē zone. Die gramschap maecte stout/eñ rustese op/eñ als oftse noch Coninginne gheweest hadde/ meyndese haers zoons doot noch te gaen wreken: alzoo seer was si ontstelt als een Leeuwinne die haer jonghe verloren heeft /eñ die de onseker voetslappen soect vanden genen diese wech gedragen hebbē. Dus die Conninginne Hecuba meer denckende op haren hoomoet dan op haer oude daghen/is terstont na t'casteel des coninck Polymnestor geloopē/ die haren sone so deerlijckē vermoort hadde/eñ begeerde met hem wat te spreken /want sy seyde datse noch eenen heymelijckē schat hadde diese haren zone geuen woude. Die coninck meynde dattet al waer was/eñ oock door begeerte die hy totten ghelde hadde/heeft hem laten gesegghen. Hy leydese in een secrete camer eñ heeft haer daer met eenē blijden gelate geseyt/ wat ghy uwen zone wilt geuen dat geeft hem hier eñ het sal hē sonder twijfel gewordē / dat sweer ick u byden goden. Hecuba niet willende desen valscen eedt langer hooren/wert in gramschappen ontsteken / sy riep haer mede gesellinnen te hulpe : eñ mits datse die gramschap stout eñ sterck maecte /is sy den coninck met den handen toegevlogen eñ crabden hem die oogen uten hoofde. Daer na stacse haer vingers inde oochgaten eñ heeften daer op den staenden voet vernielt. Die lieden van dien lande hoorende dat hummē coninck vā eender vrouwen zoo schandelijcken vermoort was/ wilden Hecubam met steenen ende schichten groeten/maer sy anders niet wtgeuende dan

een

ijcke heesche stemme / greep de stee-
utten tanden/ ende willende hunlieden
et quaets seggen en coust anders niet
assen / eñ daer nae altijt op haer on-
denckende/ liep sy noch menighen tijt
lant vã Thracien / bassende so wel op
en vã haren lande als op de vyanden.
de crancke auontuere Hecube/werdẽ
Goden eñ Goddinnen zeer bedroeft/
Juno selue/de nochtans der Tropanẽ
was : zy seyden alle dat Hecuba noyt
punitie verdient en hadde.

Hecuba in eenen hont verandert.

ijck die goddinne Aurora en maeckte
ser transformatie niet veel wercx/ hoe
tse die van Tropen zeer gunstich ghe-
hadde: want zy was meer becommert
e doot van haren zone Mennon/den
Achilles doorstekẽ had / die wijle die
ẽ noch voor Tropen lagẽ. Vã wiens
urora zoo bleeck ende ongedaen was/
aer onder die doncker wolcken berch-
de en gaf niet meer die claerheyt die sy
ens indẽ dageraet te geuen plach. Als
datmen zijn lichaem ginc verbrandẽ/
cht sy sulcken ongheuechte niet lan-
sien : maer met onghevlochten hayre
k sy was/is sy tot Jupiter op geclom
ñ viel hem te voete/ smeekende eñ bid-
in deser manieren : Opperste Jupiter
el dat ick onder die goddinnen dalder-
e ben/eñ datmen vã my zo luttel werck
t/nochtans moet een yegelijck beken-
at ick een goddinne ben. Jc en ben hier
e eynde niet gecomẽ datmẽ tot mijnder
eenighe sacrificie doen soude/nochtans
als

als ghy die saecke te recht ouerlegghen sout zoo sout/ ghy beuinden / hoe wel dat ick een vrouwe ben/dat ick v eñ den menschen eenen grootē dienst doe / als ick dē nacht met mijn claerheyt terminere / ghy sout beuinden dat ick wel eenen goeden loon verdient hadde maer hier toe en is Aurora niet ghecoomen datse haer vergeldinge halen soude/maer beroofst zijnde vā Mennō harē zone die welcke willende zijns grootvaders saecke bescermen / vandē sterckē Achilles(wāttet v o goden altoos belieft heeft / is verslagē gheweest. Nu bidde ick v o mogende Jupiter/ dat ghy my hier eenighen troost in wilt geuen / ende wilt mijnen zone doch eenighe eere aendoen.

Tot deser begeerten accordeerde hem Jupiter / die gijsteren vanden viere eñ vanden dooden lichaeme datter int vier lach clommen opwaerts nae den Hemel zo dichte als oft eenen neuel gheweest hadde. Sy werden alle te gader geknobbelt/ sy creghen een ghedaente/ ende oock vlogelen / wt die lichtheyt des viers cregen zy een leuende ziele. Allenskens cregen zy een ghedaente van vogelen/daer nae werdent oprechte vogelen/ende cregen daer nae noch veel gaykens die oock wten asschen vandē seluen lichame gegenereert werden. Driemaels quamē zy rontsom het graf vliegen/ driemaels gauen zy een gelupt tot inde locht toe / eñ ten lesten werden zy vā malcanderē gescheydē/ om herwaerts eñ derwaerts te vliegen/makende nochtans int vliegen een groot geruchte van vechten: eñ nae dat zy malcanderen metten vlogelen eñ clauwen wel gegroet haddē/vielender die

De asschen van Memnon in vogelen verandert.

...nnige doot after eerden op tgraf vanden
...nen daerse den naem af vueren. Eñ alle
...er vergaderen zy noch eens ende vechten
...erlinghe zo vreesselijcken/ datse malcan-
...en doot bijten.
...lle die ander goden dan werden om het
...geluck van Hecuba zeer bedroeft / eñ Au-
...a om de doot haers soons/ om wien wijse
...h dagelijcx groote tranen sien screyen.
Nae dat die stadt vã Troyen zoo deerlijck
...estrueert was / die Goden en wilden niet
...t die hope vã desen aldus teenemael ver-
...en soude/ Want Eneas vã alle die goeden
...rijckdõmen die hy hadde/ nam alleenlijck
...n Goden / sijnen vader op zijnen hals/zijn
...nken Ascanius byder hant/ eñ isser mede
...chepe ghecomen om wten lande te vlien/
... is tot die stadt Antandrus gecomẽ/maer
...t lant van Thracien d'welck vandẽ bloede
...olydori noch besmet was/ en wilde hy niet
...iecken: eñ ten lesten met goeden winde is
... inde stadt Delos gecomẽ. Vã desen lande
...as Coninck eenẽ geheetẽ Anius / die oock
...i priester Apollinis was. Van desen wert
...neas wel eerlijckẽ onthaelt : die Coninck
...de hem inden tempel/in sijn huys/eñ duer
...e ghebeele stadt. Hy wees hem die beelden
...ndẽ god Apollo eñ Diana / die de goddin-
... Latona met grooter onrust in dit eylant
...baert hadde. Eñ na datse voor dese beeldẽ
...n facrificie gedaẽ hadden/ stortende wijn/
...ieroock/eñ het ingewant vã eenen osse int
...ier/gelijck die gewoonte was / zo zijnse nae
...sconincx paleys gegaen / daer zy int drinc-
...en eñ clincken groote tiere maeckten.

Eñ nae den eten heeft Eneas begonst te vraghen in deser manieren: Segt my doch Anius/die den gode Apollo zo menige sacrificie gedaen hebt/en hebbe ic tanderen tijden als ic alder eerst in deser stadt quã niet gesien dat ghi vier dochters eñ eenen sone hadt/ oft ben ick verdoelt? Anius zeer bedroeft zijnde verschudde t'hooft dat mét grijs hayr behangẽ was/eñ seyde: Ghy en zijt voorwaer niet verdoelt mijnen vrient/ ghy hebbet t'anderẽ tijden al ghesien/zo ghy segt / maer nv laes (zoo diuersch is die fortuyne) siet ghy my bycans van alle mijnen kinderen berooft. Want wat mach my nv helpen dat Andros mijnẽ sone noch leuende is in d'lant Andros nae sijnen name genaemt/eñ dat hy daer het lant regeert/als hy bi mi niet leuen en mach. Apollo heeft desen met die ghifte des waerseggens begaeft:ende Bacchus hadde mijne dochters een gaue gegeuen als dat so wat sy aentasten souden/terstont veranderen soude in corẽ/wijn/eñ olie/so datse d'lant rijc maecten daerse in woondẽ. D'welck gehoort hebbende Agamemnon die de destrueerder van Troyen/op dat wy lieden totter destructien eenige hulpe geuẽ soudẽ/met crachte der wapenen heeft hyse uit desen lande comẽ halen/ op dat sy met hare hemelsche gauen den leger der Grieckẽ spijsen soudẽ. Sy maeckten haer terstont aent vlien so zy best mochtẽ:de twee in Eubea/eñ dander twe int eylant Andros by haren broeder. Agamemnon heeftse terstont gheuolcht / eñ dreychde mijnne zone Andros met groote orloghen te molesteren/ waert dat hyse niet terstont weder en gaue.

Die

...e groote vreese verdreef terstont die lief-
...ie den broeder tegen die susters behoorde
...eebben/so dat hyse weder moest geuē / dat
...t zynder bluehept te vergeuē was. In de-
...ke waert ghy eñ Hector groot gebreck/
...de stadt tegē die vyandē tien Jarē tegen
...oudē hebt. Men bereydē der stercke ban-
... om mijne gheuangen dochters mede ge-
...den wech te vueren/maer sy hieuen haer
...mē op nā dē hemel seggende: Bacche staet
... bi. Bacchus en ontseyde haer zijn hulpe
...t(ist datmē een wonderlijck verliesen/hul-
...jeetē mach) wāt in wat manierē dat hyse
...wer huysvrouwē vogelē (dat is in witte
...uē) veranderde/en constick doen niet ge-
...tē/ maer ic hebt nader hant wel geweten.
Met sulcke eñ diergelijcke auontueren te
...tellen/brachten zy den auont ouer/eñ zijn
...er na te ruste ghegaen. T'sanderdaechs
...morgens zijn zy vroech op gestaen/ eñ nae
...god Phebus gegaē/die welcke Eneas ge-
...ot dat hi terstont na zijn oude moeder rey-
... soude. Dus wilde die coninc Anius Ene-
...n begiften eer hy wech reysde. Sijnē vader
...chise gaf hy eenē coninclickē schepter/As-
...nio eenē mantel eñ eenē pijlkoker/eñ Ene-
... gaf hi eenē seer rijckelijcken eñ cunstigen
...p/de hem t'anderen tijden gesonden hadde
...weest vanden coninck Therses/eñ was vā
...nen grooten constenaer ghemaect met veel
...storien rontom gewrocht. Hy had daer die
...dt van Theben op geconterfeyt met haer
...ien poorten / waer aen datmense kennen
...ocht. Door dese stadt hadde hy veel grauen
...de monumenten ghemaect/oock veele vie-

De doch-
ters
van A-
nius in
witte
duyuē
veran-
dert.

ren om die welcke sommige vroukens ende Nymphen stonden en weenden. Die Nymphen schenender haer fonteynen te soecken. Die boomen warender al bloot eñ ongecleet van bladeren. Die geytkens gingender inde dorre weyden. Midden inde stadt hadde hy die dochters van Echion gemaect/ die welcke beyde steruen wilden om die liefde die sy tot haren lande haddẽ/eñ werdẽ daer na wel eerlijck gebrant eñ begrauen. Die wijle dat mense brande/ op datse niet teenemael vergaen en soudẽ zoo werdender wt die ghensteren des viers twee jongers gheschapen Stephani/dat zijn croonen/genaemt: die welcke terstont haerder moeder daerse af ghecomen waren wtuaert holpẽ houdẽ. Alle dese dingẽ waren inde voors. cop gedreuẽ/eñ int opperste wast met een hupsch antijcrkẽ gemaeckt. Eneas en wildet oock ongeloont niet laten/ maer gaf hem wel also rijckelijcke eñ costelijcke gauen als hy vã hem ontfangẽ hadde: te weten/een wieroock vat/een schale eñ een costelijcke eñ rijckelijcke gulde croone met alderley costelijcke ghesteente verciert. Eñ gedachtich zijnde datse van Teucer gecomẽ waren/zijnse nae Creten gereyst/maer mits dat sy daer die lucht zo qualijc condẽ verdragen/zijnse vã daer na Italien gereyst. Maer onder wegen cregense sulcken storm vã wint eñ onweder datse tot aende Strophades gedreuen werden/daerse grootelijck van Ellus eenen vande Harppen veruaert werden. Sy voerẽ voorbi Dulichien/Itacam/Samum/ eñ ander landen daer den schalcken Vlysses ouer gedommeert hadde. Oock sagen zy die stadt

dt Ambꝛacia daer die goden tanderen tij-
n om ghedingt hadden/eñ den rechter dier
eē rootse verandert was. Sy ledē voorby
e stadt Dodone/daer die spꝛekende duyuen
weest hadde/eñ voorby Chaonien daer die
nen des coninck Molossus in vogelen ver-
dert zijnde wten viere vloden/ tot int lant
heacien daer die Appelen in groote ouer-
oedichept wiessē. Van daer na Buthꝛotos
er Helenus de sone van Priamus woonde
hadder een stadt na die ghelijckenisse van
ropen gemaect: Van daer weder na Sica-
am dat met drie bergen aende zee lept/wāt
t suydē heuet dē berch Pachinus/int westē
n berch Lilybeus/eñ int noordē den berch
eloꝛus. Daer na zijnse gecomē voor de stat
anclea daer haddē zy Scyllam aende rech-
hant/eñ den ongeduerigen Charibdis aen
e slincke hant die so menich schip verslondē
eeft/eñ die den buyck al volswerte honden
eeft. Hoe wel datter die poeten niet veel af
escreuen en hebben / nochtans weetmē wel
attet t'anderen tijden een jonge maecht ge-
eest heeft/die vā menigē vrijer wel begeert
s geweest/maer sy en wilder noyt na hoorē/
elcken quam sy totten zeegoddinnē eñ ver-
elde hoe dat sy met die vrijers gegect hadde.
Den welckē Galathea op eenē tijt kemmen
e huer hayr al suchtende geantwoort heeft:
e vrijers loopē v na Scylla/ eñ ghi weder-
entse sonder eenige punitie oft correctie te lij-
ē/maer ic die van dē god Nereus ontfangē
ñ vander goddinnen Doris geboren ben/eñ
ie zo menige schoon suster hebbe / en hebbe
Polyphemū sonder mijn groote schade niet

De sprekende duyuen

Charybdis ende Scylla

ontſept. Dit ſeggende vielen haer die tranen
uyer doogen zo datſe nauwelijcx meer ghe-
ſpꝛeken en conſte. Scylla dꝛoochde haer die
oogen eñ trooſteſe ſeggende/ weeſt te vꝛeden
mijn geſellinne / en vꝛeeſt niet v ongenuechte
te vertellen/eñ pꝛincipaellijck by die gene die
v ghetrouwe vꝛiendinne is. Galathea heeft
voort haer redenen veruolcht eñ ſeyde:
Daer was op eenẽ tijt eenẽ jongelinck Acis
geheeten/die zone vã Faunus eñ Simethis
daer die ouders groote genuechte in namen/
eñ ick noch meerder:want hy ſchoon/jonck/
eñ wel gedaen was/oudt zijnde ſeſtien Jarẽ:
den baert begoſt hem ſoot ſcheen alreede te
waſſen. Jck was op hem wel zo ſeer verlieft/
als dẽ rueſe met eẽ ooge Cyclops op mi was
Och hoe crachtich is dẽ bꝛant der goddinnẽ
Venus / die my van dien dede beminnen die
eenen yegelijcken zo wꝛeet ende grouwelijck
was/als dat hem niemant en ſach ten was
t'zijnder grooter ſchadẽ / die oock eenẽ groo-
ten miſpꝛijſer eñ verachter der goden was.
Nochtans metter liefdẽ beuangẽ zijnde / liet
hy zijn beeſten te hueden: eñ om my meer te
behaghen kemde hy zijn hayꝛ met een rijue/
hy coꝛte ſijnen baert met een zeyſſen/ eñ ſpie-
ghelde hem dan inde zee oft hy fraey was.
Doen liet hy eenen yegelijcken wel met vꝛe-
den:die ſchepen mochten doen ſonder eenige
ſoꝛge oft perijckel wel vooꝛby lijden. Totten
vooꝛſ. Polyphemũ is op eenen tijt eenẽ waer
ſegger Telemus die ſone vã Eurimus geco-
men/die in zijn cunſte ſeer gheſchict was / eñ
ſeyde hem: Die een ooghe die ghy in v vooꝛ-
hooft dꝛaecht Polypheme/ſal v noch vanden
ſchalcken

halcken Vlysses genomen worde. Waer af
olyphemus begonst te lachen eñ te seggen/
y sulter aen liegen ghy dwase waersegger
unt een ander heeftse alreede ghenomen.
er nae is hy van daer in zijn hol geghaen.
nde zee wasser eenen berch die bouen spits
rquam/op desē berch is Polyphemus gaē
ten/achtergelaten hebbende zijn schapen/
een hadde anders by hē niet dā sijnen stock
er hy mede plach te wandelen/ die grooter
as dan eenigen mastboom vanden schepe/
een ruyspijpe daer meer dā hondert flupt
ns aen waren. Terstont als hy hier mede
gonst te spelen / gaft zulckē ghelupt dattet
er al die bergen eñ zee gehoort wert. Ick
aecte my haestelijck weder in mijn hol / eñ
inck metten hoofde in mijns liefs schoot
gen/daer hoorde ic dat Polyphemus met
n pijpken dit liedeken speelde: O Gala-
ea mijn alderliefste/die in withept dē sneeu
bouen gaet / vrechdiger dā eenighe bloeme
s veldts/ langer dan eenighen Elsenboom
erder dā een cristallijn / weeldiger eñ der-
der dan een jonck Geytken/ effender dan
n peerle/ aengenamer dā die sommere des
nerdaechs/schoonder van coluere dā eeni-
n appel/beuallijck bouē alle boomē/ blinc-
nder dan een ijs/ sueter dan honich / sach-
r dan een pluyme / eñ (waert dat ghy niet
zeer en liep) schoonder dan eenige Lelie:
aer mits dit loopen zijt ghy woester dan
nen stier/herder dan eenen steen / bedriech-
cker dan die zee/ swacker dan een rijs/ob-
inater eñ steger dan dese rootse daer ick op
tte/snelder dā dese vloet/ hooueerdiger dan

een pauwe/heeter dã t'vier/scherper dan die doornen/ grouwelijcker dã een beerinne met hare jongen/ d'oouer dan die zee/quader dan een ghetreden serpent/veel snelder int loopen dan eenen hert ja oock dan den wint/dat my leet/genoech is mocht ickt gebeteren. Maer waert dat ghy my so wel kende als ghy niet en doet / ghy en soudt my soo seer niet vlien/ maer soudt my meer begheeren te houden. Ick hebbe een groot gheberchte dat my toebehoort/in d'welck ic mijn woonstede maecke/in een cauerne daer my die sonne t'somerdaechs niet en steeckt / noch tswinterdaechs die couwe en quelt. Ick hebbe eenen boomgaert daer die boomen altijt met appelen geladẽ staen/eñ die wijngaerdẽ met rijpe druyuen vã alle soorten/ die welcke ick voor v beware. In mijnen hof suldy altijt rijpe eertbesien vinden eñ cornoelien. Ghy sulter oock alderley pruymẽ/castaniẽ/appelen/ eñ voort alle ander manieren vã vruchten vindẽ. Alle mijn vee dat welck t'geheel gheberchte van desen lande bedeckt sal ick in uwe macht stellen/ eñ op dat ghy niet en meynt dattet buesselen zijn/so moechdy selue mijn beestẽ comẽ besien: ghy sulter een deel sien die nv alreede vol jongen zijn / ende oock sommige die haer jonghen geworpen hebben. In alle saysoene des Jaers heb ic het melck in ouervloedichz som om te drincken/eñ som om keesen te makẽ. Oock en suldy gheen wilt gedierte / noch cleyn gebeente ghebreck hebben / noch oock eenigherhande beeste daer ghy v playsier in soudt moghen nemen/als hinden/herten/hasen/eñ diergelijcke. Ick heb dese daghen tot

uwe belieften eenen neſt berooft met twee
ionge torteldupſkens/ daer mede ghy uwen
tijt wilt mogen corten. Oock heb ic inde wil-
dernisse twee ionghe beeren gheuonden/och
ſo ic ick doen ickſe vant/dit is goet om mijn
ionckvrouwe mede te ſpelē. Steect v hooft vry
eens wt ſoo machmen v eens ſien/coemt wte
uwen helm / ende en wilt mijn goet niet
verachten/noch mijn ſchoonheyt : Jck weet
wel wie ick ben / en hoe ſchoon dat ick ben/
want ic hebbe my ſeluen nu terſtont int wa-
ter geſpiegelt/eñ ic beuinde dat mijn ſchoon-
heyt niet ontſprijſen en is. Siet hoe groot
dat ic ben/ Jupiter in ſijnen hemel en is niet
grooter noch vromer vā lijue dan ick en ben.
Ghy ſegt dat uwen Jupiter eenen grooten
bosch hayrs op ſijn hooft heeft dat hem altijt
voor die ſcheele ooge hangt : en acht dan niet
dat my deſe ſcoone dichte borſtelen miſtaen/
want tis leelijck eenen boom ſonder bladerē
te ſien/oft eenen hengſt ſonder manen. Die
vogelen worden met pluymē bedect/ die ſca-
pen met wolle / eñ de menſchen met baert eñ
borſtelen. Jck en hebbe ſegdy maer een ooge
maer die is ſo groot als een rondelle. Die ſonne
die al ouerſiet / en heefter oock mer eene/eñ
ſy ſiet nochtans wel mede te vreden. Mijnen
vader is een heere van d'water daer ghy in
vaert/en wilt ghy dien tot gheenen behouden
vader hebben? Aenhoort mijn bede/laet v ge-
ſeghen/aengeſien dat ick my ſeluen ghehee-
lick in uwen handen ouergeue. Jck en paſſe
noch noch op Jupiter noch op ſijnen donder
en hayr niet / maer vreeſe den God Nereus
meer/want hy oock meerder macht heeft.

Waert dat ghy alle man schoude/so en soudt my niet spijten dat ghy my schoude : maer waerom ist dat ghi Polyphemum so seer ver acht om den jonghelinck Acim te volghen? Laet hem nv vry alzo grooten welbehagen in zijn eygen eñ in uwe schoonheyt hebben als hy wilt/maer ick belouen v eñ hem / can ick hem eens gecrijgen / hy sal gewaer worden dat ick machtiger ben dan hy is. Ic sal hem t'herte wten buyck treckẽ / eñ zijn leden van malcanderen verschuert hebbende salse ouer al die eerde ende ouer uwe zee stropen/ want icker op gehert ben/ eñ in uwer liefden ontstekẽ. My dunct dat ic t'vier des bernendẽ berchs Ethna in hebbe/ nochtãs en wort ghy niet beruert. Na dat hy alle dese dingen te vergeefs aldus gesongẽ hadde/sach ic hem weder opstaen/eñ al rasende door wildernissen eñ bosschagiẽ loopẽ. Eñ eer wijt gewaer werden so hadde hi ons beyden oock gesien/ och seydẽ wy hi heeft ons gesien. Dats waer seyde hi/ick sal v nv haest van malcanderen gescheyden hebben. Dit riep hi met so luyder stemmẽ datter den berch Ethna af dauerde. Ick doock terstont onder d'water / eñ mijn lief Acis maecte hem aent loopen / roepende my eñ sijne ouders te hulpe/eñ biddende datse hem in haer rijck wilden ontfangen. Polyphemus greep een stuck van eender rootsen ende werpt Acis na d'lijf/hoe wel dat hi hem maer metten eenen cant en geraeckte /nochtans moester Acis af doot blijuen. Wat woude ic doẽ alleen onder mijn water gaen beginnen : ick verleende Acim dat hy in een riuiere veranderde/want allenskens sachmẽ

zijn

het wt loopen / zijn lichaem versmil-
in water versmiltē dat door die sple-
rootsen inde zee quam geloopen: wt
kick terstont een jongelinck zijn hooft
hebbende riete hoornen op zijn hooft /
ulcke en hadde hy so groot niet geweest
werte hooft niet gehat / men soude ge-
bbē dattet Acis geweest hadde. Aldus
mijn lief I water handert / eñ in eē riuie-
noch na sijnē name Acis genaemt wort
dat Galathea haer redenen voleyndt
/ zijn die Nereiden gescheyden elck nae
woonstede. Scylla de int middē vander
en dorste blijuen / ginck al naect opt
itten / eñ somtijts als sy vermoept was
se haer eens weder int water wasschē.
lesten quam Galucus aengeswommē
luttel tijts te vooren in eenen zee-god
dert was / om Scyllam te siene / mey-
haer met suete woorden te behaghen /
t'was al om niet / wāt sy liep hem altijt
tot datse op t'hoochste van eenen berch
/ die bydē oeuer vander zee stont. Daer
ese haer omme om te siene wie hy was
na liep / oft oock eenen God / oft een zee-
ster wesen mocht: vā zijn coluer eñ lanck
(dat tot op zijn schouderen quam) was
er verwondert Als sy gewaer wert dat
nder visch eñ bouen mensch was / ick en
noch zeemonster / noch beeste seyde hy /
ont op eenen anderen berch daer t'segen
) mer eenen zeegod / ia oock so groot als
theus selue / als Triton / oft Palemon.
htās heb ick wel eertijts oock sterffelijc
weest / maer ben eens van bouen neder

een

Acis in een riuier veranderd.

een gheberchte inde zee gheuallen. Op eene
tijt nae dat ick ghevischt hadde / bracht ic
mijn visschẽ opt drooge/waer af dat de som
mige weder int water sprongẽ / eñ sommig
bleuen int lanck gras spertelen / daer noc
noyt beeste in ghewept en hadde / noch daer
men noyt ghehoyt en hadde. Nae dat dande
deel vandẽ visschen van tgras oock gepioef
hadden/sprongen zy oock int water ghelijc
die voorgaende. Waer af ic my seer verwon
derde eñ ondersochte die redẽ waerom datte
by quam/oftet by den toedoene van eenigen
gode was/oft by de crachte des cruyts. Om
d'welc te wetẽ / ic daer een hantvol af pluct
eñ begonst daer af te eten. Nauwelijcx en had
ic daer dẽ smaeck af/ick en geuoelde terstont
dat my het inghewant begonst op en neder
te huppelẽ. Ick gevoelde terstont een ander
natuere/ so dat ick my niet langen op deerde
en mocht onthouden/ maer spronck vanden
berghe af na d'water. Die zee-goden cregen
deernisse met my/zy baden Oceano eñ The-
tidi dat ick in eenẽ zeegod mocht verandert
worden. Daer nae seyden zy negenderhande
coniuratiẽ daer mede wert ick ghepurgeert.
Sy deden mi onder d'water duyckẽ/terstont
liepen die goluẽ ouer my/ mijn natuere wert
allenskens verandert/eñ ooc mijn inwendich
wesen/so dat ick van my seluen niet meer en
wiste. Doen quam my eerst desen groenen
baert/eñ dit lanck hayr aen / dat nu dus tot
op mijn schouderẽ comt. Mijn beenen wer-
den in eenen visch verandert / met schelpen
ouerdect. Maer wat baetet my nu dese ghe-
daente / oft oock het godlijck wesen / ist dat
ghy nae

hy nae my niet hooré en wilt? Scylla lieten mi praten zo hi wilde/ eñ ginck henen strijc... Waer af dat Glaucus zeer toornich ...rt/ eñ is van daer na het wonderlijck pal... ...s vander toouererssen Circe gegaen.

...t viertienste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

NAE dat Glaucus dē berch Ethna (die welcke op der Ruesen lijff lach dier onder versmoort laghen / ende die oock noyt gheackert noch be...yt en hadden gheweest) voorby was/ oock ...oorby die zee die aen Ausonien eñ aen Si...tien leyt daer menich schip ghesoncken is/ ...t hy voort duer die zee van Thyrrenen tot aenden

De woeninghen der toovenersten Circe.

aenden berch die met cruyden geladen wa
eñ aen die wooninge van Circe ghecomen
de vol alderley beestē eñ wonderlicke mons
ren was. Ende nae dat hyse gegroet hadd
eñ vā haer weder gegroet was/ heeft hy zij
redenen in deser manieren begonst: O god
dinne Circe weest mijns ghenadich/eñ gh
merct dattet wel in uwer macht is/ wilt d
ser mijnder liefden(ist dat ickx weerdich ben
eenichsins bystandich zijn. Myis ghenoec
bekent datter geen meerder cracht en is da
in cruyden/want ick duer dese aldus veran
dert ben.Eñ op dat ghy mijn saecken weten
moecht waerom dat ick hier ghecomen ben
zo sal icxse v gaen vertellen: Opten cant van
Italien t'seghen ouer die stadt Messene/ heb
ick dese dagen Scylla sien staen/ dien welck
(hoe wel dat icx my schame te vertellen) mijn
smeeken eñ bidden gantsch versmaet heeft/ ei
en heefter noyt willen nae hooren. Ist datter
nv inde cruyden oft in uwe coniuratien ee
nige cracht ghelegen is(alst seker is)zoo wil
hier eenigen raet toe soecken. Ick en begeer
niet dat ghy my mijn liefde gheneest / noch
doet eynden/maer dat die voorf. Scylla inde
selven liefde oock mede deelachtich sy. Maer
Circe die selue seer totter liefden gheneych
was/eñ van Venus gequelt om die misdaet
ende clappernije van haren vader/heeft hem
aldus geantwoort: Tis beter dat ghi die ge-
willighe liefde eñ die goede gunst nae volcht
die ick tot v dragende ben. Ghy zijt doch wel
weert datmen v nae loope ende beminne: ist
dat ghi my v liefde wilt toeseggen/ ick sal v
(ghelooues my)selue bidden en smeecken.

Hebt

dat vry in uwe schoonheit een wel behagẽ/
want ick/ die de dochter der claerder sonnen
is/ eñ die alzo veel met mijne woorden ver-
mach als die cruydẽ met hare crachtẽ/ geue v
mijseluen teenenmael ouer. Laetse vry varen
die v misprijst/ volcht die v met goeder hertẽ
mint/ eñ wreect twee quadẽ met een plage.
Die hemel soude eer vallẽ antwoorde Glau-
cus/ dan ick haers alzoo langhe als sy leeft
soude cunnen vergetẽ. Circe vã dese woorden
seer verstoort zijnde/ en const hem nochtans
om der liefden wil gheen hinder noch letsel
doen ghedoen: maer dacht dat zijt verhalen
soude op die ghene die voor haer int herten
lant. Terstont ghinck sy cruyden plucken
dienende tot haer coniuratien eñ tooueryen.
Sy schoot eenen swerten mantel aen/ sy is
uit haer camer gegaen de vol vã alderhande
beesten eñ monsterẽ was/ eñ is nae die stadt
Region gecomẽ/ daer wandelde sy droochs
voets ouer die zee als oft op d'eerde geweest
hadde/ ende is aen dat heet water ten lesten
gecomẽ dat vande hitte der sonnẽ heet was.
Daer was inde zee een diepte die welcke
eenen boochwijsen cant hadde/ hier quam
daer dickwils Scylla vertreckẽ als de sonne
op haren heetsten was. Dese plaetse heeft Cir-
ce inde absentie van Scylla comen ontrey-
nighen met veelderhande fenijnen eñ ander
grupssche substancien/ mettẽ sape van som-
mige cruydẽ eñ negenderhande beswerringen
en tooueryen. Daer nae is Scylla gecomen
als sy gewoone was/ eñ viel tot harẽ middel
int voors. water. Terstont wert sy ghewaer
datse rontsom met bassende eñ verwoede hon-
den

den omgort stont/ eñ ten eersten zoo niet wetende dat syse aen haer lijf hadde/ begonst sy te vlien van anxte deser honden / maer waer sy liep sy vuerdese met haer/ eñ als si meynde nae haer beenen eñ voeten te siene / en sach sy anders niet dā verwoedde honden eñ ander grouwelicke beestē. Als dit Glaucus vnam begonst hi seer te schreyen eñ te weenen/ ende schoude van dien tijt af altijt het gheselschap vander toouererssē Circe. Scylla is op haer plaetse gebleuen / eñ alst harē tijt was/ heeft sy Circe ten spijte Vlysses van sijne knechten ten eersten berooft: ende soude daer nae die schepen van Eneas ooc verslonden hebben/ en hadse niet in een steenrootse verandert geweest / die welcke die schippers noch heden t'sdaechs vlien. Als dan die scepen vā Troyē dese twee quade passagiē voorby warē/ quamen zy tot by het lant vā Italien/ maer eer zy daer consten ghecomen / creghen zy eenen contrariē wint diese tot in Libien toe dreef: daer werden zy vande Coninginne Dido in grooter eeren ontfanghen: die welcke daer nae als zy vernam dat Eneas wech gereyst was/ liet haer seluē van eennen grootē hoop houts in een mes vallen dat Eneas achter gelaten hadde/ onder t'decksel van sacrificie te willen doen / eñ bedrogen zijnde bedrooch zyer oock menigen. Eneas is van daer nae den berch Eryx gevaren/ daer heeft hy zijns vaders wtvaert ghehouden. Daer nae heeft hy die schepen die den voorbode van Juno Iris bycans verbrant hadde/ verlost: eñ het lantscap Hyppote mitsgaders oock die solferachtige landen verlatē hebbende. Nae dat

Dido.

hy

nten lesten oock voorby die Meerminnen
varen was/hoe wel dat het schip gheenen
ierman en hadde/nochtans ist noch tot aen
y eylandt Inarine/eñ aen d'lant Prochite
comen. Eñ comende ten lesten aen t'landt
ethecusa/heeft daer in t'lant neder geslagẽ.
I t'voors. lant Pethecusa hadde Jupiter
ntijts op die lieden vandẽ lande vergramt
weest/eñ hadde haer figure wat vandert/
ochtans wast goet te siene dattet eens men-
en geweest hadden. Die leden werdẽ hun
minndert/zy cregẽ alle camus nuesen/oude
rimpelde voorhoofdẽ/ die huyt met grau
ijs hayr ouerdect/hy benam haer die spra-
/zoo datse niet meer en mochten lachteren
n met een leelijcke verroeste stemme.
a dat Eneas dese gelaten hadde/is hy van
er tot voorby Napels comẽ geuaren/voor
t het graf van Misenus/dat welck een seer
oeckachtich lant was ter slincker sijdẽ ge-
ẽ. Ten lesten is hy tot Cume inde spelunc-
vander ouder Sibyllen gecomen/eñ heeft
er gebeden dat hy tot zijns vaders siele in
helle met haer eens gaen mocht. Sibylla
eef een lange wijle peysende / daer na heeft
Eneas geantwoort in deser manierẽ:t'ge-
dat ghy begeert en is van gheen cleynder
nportancien o vrome Eneas/ die uwe vro-
ichheyt metten sweerde/eñ uwe liefde tottẽ
oden eñ ouders de ghy wten viere eñ wten
lamme haelde/wel bethoont hebt. En wilt
ochtans niet vreesen wãt het sal v geschien.
ck sal v door die velden Campi Elisei ghe-
aemt/ eñ door die wterste deelen der werlt
yden/daer ghi uwẽ vader sien sult/daer sul-

Sibylle

hy sonder sorge gaen/want der duecht en can geenẽ wech te swaer noch te scherp gevallen.

Dit ghesept hebbende leyde sy hem inden boomgaert der helscher goddinnẽ Proserpina daer wees sy hem eenen gulden boom eñ beval hem daer eẽ roedekẽ af te pluckẽ. Eneas dedet/ eñ wert daer na wat voort ghelept daer sach hi sijnen vader/zijn voorvaders/eñ alle zijn geslacht sittẽ/daer leerde hi die rechten eñ preuilegien van dier plaetsen/mitsgaders oock wat auontueren hi binnẽ zijnen leuen noch hebben soude. Van daer is hi ten lesten al coutende met zijne mede gesellinne weder gecomen door eenen seer donckerẽ eñ onhebbelijckẽ wech. Eñ desen ten eynde gecomen zijnde heeft hy tot Sibylla gesprokẽ seggende: Weder ghy voor ooghen oft wten ooghen zijt Sibylla / ick sal v altijt voor een goddinne houden/ eñ belijdẽ dat ghy my het leuen behoudẽ sult hebbẽ/ aengesien dat ghy my door zo menige donckere/ leelijcke / ende grouwelijcke plaetsen eñ weghen gebracht hebt. Ghy hebt wel verdient eñ zijt des oock wel weerdich dat ic v sacrificie doe alzo haest als ick ter werelt weder gecomen sal wesen. Sibylla heeft desen aengesien eñ swaerlijck versuchtende gesept: Ick en ben geen Goddinne/noch oock der sacrificien weerdich/op dat ghy niet en doolt. Ick soude een eewich duerende leuen gehadt hebben / had ick den gode Phebus mijnẽ maechdom willen latẽ: die welcke proeuende in alle manierẽ om my te verleydẽ/beloofde my te geuen wat ick vã hem begeeren soude. Ick greep een hantvol sants vander eerden op eñ badt hem dat ick

...menich Jaer leuen mocht als ic daer san-
...ens in mijn hant hadde/maer ick vergat
...m te hangen/sonder out te worde:dwelck
...ny gheconsenteert soude hebben had ick
...n wil/willen volbrengen. Maer om dat
...niet en heb willen doen / so heb ick altoos
...ehout moeten blijuen / eñ nv is het beste
...mijns leuens gheleden / want ick nv tot
...ken ouderdom gecomé ben als ghy siet/
...: noch sal ic menigen ouden dach moeten
...leuen/hoe wel dat ick seuen hondert Ja-
...eleeft hebbe/eñ moeter noch drie hondert
...n om totten ghetale van t'voorseyde san-
...en te comen. Ick sal ten lesten noch door
...ote outheyt soo seer ghemindert worden
...dat ick niet en sal schijnen te wesen. Phe-
... en sal my selue messchien dan niet kennẽ
...en sal niet willen ghelooven dat hy sulcx
...lief gehadt heeft/zo seer sal ick verandert
...en. Nochtans salmen my altijt by mijn
...mme moghen bekennen/ want die Goden
...en my dese laten behoudẽ. Die wijle Si-
...a aldus met Eneas al coutende quã/zijn
...eder ter werelt inde stat Cuuue gecomẽ.
Na dat Eneas zijn gewoonlijck sacrificie
...en hadde/ is hy nae die stadt gereyst die
...aels Caieta/nae zijns voesters naem is
...aemt geweest. In dese selue stadt is oock
...careus aengecoomen/die metten verua-
...en Vlysses menich lijden eñ verdriet ge-
...t hadde. Hy sach daer int gheselschap van
...eas Achimenides / den welcken hy ouer
...ge doot gerekent hadde / want hy hẽ inde
...by den berch Ethna ghelaten hadde. Eñ
...t hem aenghesproken in deser manieren/

 seggende/

seggende/Wie ist vanden goden/o mijn ghesellen Achimenides/ die v het leuen gesalueert heeft? hoe zijt ghy herwaerts in dit schip der Troyanen gecomen? eñ waer wilt ghy lieđe henẽ seylen? Achimenides(die sijn row happachtich cleet achtergelaten hadde) heeft hem geantwoort/ segghende : God gheue dat ick weder inde handen des wreeden Polyphemi vallen moet / ist dat ick niet lieuer en hebbe by Eneam te sijne/dã in t'schip van Ulysses. Jck drage tot hem alzo groote liefde als oft mijnen eygenen vader waer/eñ wat ick ghedoen can/ick en sal nochtans die groote liefde eñ vrientschap nimmermeer te volle cunnen gedoen/die hy my bewesen heeft. Want door hem ist dat ick gae/stae/spreke/ende die claerheyt des daechs aenschouwe .Van dat ick onder die handẽ vanden voorseyden Polyphemus niet ghebleuen en ben / oft in sijne vloeden begrauẽ en worde/al storue ick oock van stonden aen/mach ick hem wel louen eñ dancken. Want wat hert oft zijn const ick doen gehebben/ als ick v lieden sach t'schepe gaen ende als ick daer moest blijuen. Jck hadde v lieden seer gheerne eens toegheroepen / maer ick vreesde te seer dat my Polyphemus hoorẽ soude. Ten schilde oock niet vele dat v lieden schip met het luyde roepen niet tonder en quam / want ick sach datter Polyphemus met groote steenen nae werp/ doen vreesde ick seere dattet v lieden schip inden gront soude brenghen / want my docht noch altijt dat ic daer in was/ so seere had ic mijns selfs vergeten. Na dat ghy lieden Polyphemum ontvlodẽ waert/ is hy al rasende

den

..berch Ethna ouer ende ouer gheloopen/ ..ende groote dicke boomen niet ghewelt ..r aerden. Hy liep altierende die rootsen ..:/eñ t'gesicht zijnder ooghe verlozen heb..de/repcte hy zijn bebloede armen nae die ..ervloeckende eñ vmaledijende de Griec..eñ sepde:Och had ick nu Vlyssem oft ee..n van zijnen knechten onderhandẽ / hoe ..e ick hem die leden van een trecken? hoe ..e ic daer mijn maeltijt mede houdẽ? hoe ..e ick hem dat bloet gaen wtsuppen? Als ..dese redenen hoorde/wert ick so seer ver..rt dat ick mijn leuẽ wel om een mijte sou..gegeuen hebben. Eñ principalijck als ick ..wreede tronie aensach / metten bloede vã ..wtgesteken ooge ouerloopen/ zijn grou..ijcke handẽ/het groot gat daer zijn ooge ..estaen hadde/ zijnen bebloeden baert / eñ ..vreesselijck wesen. Nochtãs soude ic daer ..ewillichlijcker om gestoruen hebben om ..ick hem aldus getracteert sach. Jck sach ..mijnen oogen dat hy bouen op die lich..en van mijne verslagene ghesellen ginck ..ẽ/eñ begonster tvleesch af te eten ghelijck ..eeuw nae dat hi een prope geuangẽ heeft. ..en dacht ick dat hi terstont met my oock ..leuen soude: ick sadt ginder in een cleyn ..lkẽ en doorck/nauwelijcx en dorst ick een ..ordekẽ kicken/altijt vreesde ic verslonden ..worden/nochtans had ic wel willen doot ..sen:ick versloech mijnen honger met eec..en/gras/ ende cruyden so ick best mocht/ ..er ging ick alleen den berch ouer eñ ouer ..ende in grooter aermoedẽ/ eñ anders niet ..rwachtende dan de doot. Ten lesten heb ic

van verre dit ſchip ſien comen daer ick mede
herwaerts gecomen ben. Terſtont wenckte
ick deſe goede Heeren metten armen tot my
waerts/biddende/om gratie. Si werdē door
mijne geſtē beruert/eñ hoe wel datſe Tropa-
nen waren/namē nochtās eenē Grieck man
inne. Nu ick v alle mijn auontueren vertelt
hebbe/wilt my nu mijn lieue gheſelle inſghe-
lijckx vertellen / wat v uwen leytſman/ende
allen den genē geſchiet is die met v int ſchip
waren. Macareus heeft hem gheantwoort
dat Eolus de zone van Hippote inde zee reg-
neerde / daer hy zijn winden in eenen leeren
ſack beſloten hielt / die welcke Vlyſſes voor
een groot preſent nam. Dus als die winden
beſloten waren/ die ons eenich onweder aen
brengen mochten/zeylden wy negen daghen
lanck ſonder eenigen tempeeſt te hebben/ſoo
dat wy het lant alreede ſaghen daer wy be-
geerden te weſen. Maer daer waren ſom-
mighe van onſe knechten die welcke mey-
nende datter inden ſack eenen grooten ſchat
verborghen lach / door groote begeerte des
gelts hebbenſe den ſack ontbonden. Doen
wert t'ſchip wel alzo verre achterwarts ge-
dreuen alſt voorwarts gegaen was / ia oock
tot daer wy den tyran Polyphemus gelatē
hadden. Daer na zijn wy ten leſten aengeco-
men inde hauene van een ſtadt/ die Coninck
Lamus gheſticht hadde/eñ daer doen tertijt
eenen Coninck regneerde Antiphates ghe-
naemt. Tot deſen wert ick mijnder derder
geſonden/mer wi werdender ſo wel onthaelt
dat wy moeſten vlien om ons lijf te ſaluerē/
nochtans bleeffer den derden doot/de welcke

..n't volck van dien lande verslagen werk.
..rstont vergaderde die coninck een groote
..nichte van volcke om ons te veruolghen.
.. werpen met steenen / balcken / eñ ander
..ouwelijcke dingen / daer zij menigen men-
..e mede dooden / eñ oock sommige schepen
..en gront deden sincken. Het schip noch-
..s daer ick in was / met onsen leytsman
..sses ontquamt noch: wy vloden haeste-
..k na een ander lant dat ghy ghinder verre
..ligge / maer niet sonder eenẽ grootẽ hoop
..ter te laten / dat welck ons seer deerde.
..t seggende wees hi hunliedẽ het lant Cir-
..m / ende seyde: Dit lant soude ick v allen
..en te schouwen / principaellijck v mijnen
..ent Eneas (nae dat die orloghe ghecesseert
..n behoortmen niemant doch meer vyant
..eetẽ) om dit grouwelijcke vrouwe Circe
..daer regneert. Als wy aen t'voornoemde
..dt ghecoomen waren / mits dat wy twee
..ote perijckelen onderwegen gehadt had-
../ en wasser niemandt diet dorste bestaen
..ter voorseyder Circe te gaen. Dus wert
.. lot geworpen / eñ wy werden sommighe
.. wien het lot gevallen was / als ic / den ge-
..uwẽ Polytes / Eurilochus / Elpenor / met
..ch achtien ander / tot Circe gesondẽ / inden
..me van alle dander. Als wy voor haer
..orte quamen so quamender meer dan du-
..t woluen / Leeuwen / beeren / eñ ander ghe-
..rte gheloopen / die ons alte grooten vaer
..deden / wantse grouwelijck om aensien
..ren / nochtans en wildense ons geen van
..ẽ erch noch quaet / mer doende ons groote
..ste aen metten steerte / leyden ons totter

plaetsen daer die dienstmaerten en camenteren Circe ghesefen waren / die ons voort tot haerder vrouwen inleyden / doorsaen en wegen die al met marmorsteenē geplauept waren. Daer sagen wy Circe in eenen seer rijckelijcken stoel sitten / met haren costelijcken mantel en gulde cleederen. Sy hadde in haer geselschap veel Nereides ende Nymphen die niet met spinnē noch naeyen besich en warē / maer met alderhande cruydekens / en bloemkens te lesen / diese dan in verscheyden corfkens te rade leyden / elck opt sijne. Daer nae volbracht Circe met die cruyden t'ghene dat haer Nymphen begonst hadden. Sy kende die cracht vanden cruyden / en wist daer compositien mede te maken so zy wilde. Nae dat zy onslieden ghesien hadde / en nae datse onse salutatie ghehoort en weder gegeuen hadde / thoonde zy ons een blijde ghelaet / gheuende haer ghewillich tot onser begeertē. Terstont dede zy ons eenen dranck bereyden vā dorre gerste / honich / wijn / keese / en ander heymelijcke en bedriegelijcke commixtien die sijer mede toe dede / die den dranck soet maecten. Daer nae heeft zijt ons toegherepct / en mits dat wy dorstich waren droncken wi terstont den voorseyden dranck wte. Doen raecte sy ons met een roedekē aen ons hooft. Terstōt werde ick (ick schaems my / nochtans moet ict seggen) met herde borstelē ouerdect / voor mijn sprake en had ick maer een leelijc heesch grummen behouden / ick viel terstont metten muese in d'eerde en werde gewaer dat mijnen mont in eenen langen muyl verandert was. Den hals dicte / die armen werden in beenen getransfor-

Dit gheselleu van Vlysses zijn verckens veranderte

[..]ansformeert/eñ met alle mijne ghesellen
[..]ock vanden seluen sope gesopen hadden
[..]de ick daer in een hol geslotē. Alleen bleef
[..]wijsen Eurilochus in zijn eerste gedaen-
[..]e welcke nopt en wilde drincken. Waert
[..]hy mede ghedroncken hadde/wy waren
[..] allegader Verckenen gheblenen/ want
[..]: en soude niemandt van ons allen ghe-
[..]st hebben diet Vlysses soude cunnen heb-
[..]gaen segghen / die ons naemaels noch
[..]oste/so ghy noch hooren sult.
[..]esen voors. Vlysses vercreech vandē god
[..]yreden Mercurio een wit bloemken dat
[..]oden Moly heeten / eñ heeft een langhe
[..]rte wortel:met dese bloemen eñ met som-
[..]e woorden eñ leeringen die hy van Mer-
[..]io ontfangen hadde/ is hy ten huyse van
[..]ce vry eñ onuersaecht gegaen. De tovuer-
[..]sse meynde met hem te leuen gelijck met
[..]nderē/sy boodt hem te drinckē/eñ meyn-
[..]em oock voor t'hooft te slane/maer hi en
[..]der niet na hooren / hy track al suetelijck
[..] zweert wt / eñ heeefter Circe mede ghe-
[..]ycht te doorstekē ten waer dat sy hem sijn
[..]llen weder gaue. Circe gaf hem de hant
[..]eloofde hem datse hē te houw elijcke sou-
[..]hegeuen worden/ eñ dat hy zijn ghesellen
[..]er crijghen soude. Doen begootmen ons
[..]t een beter compositie die ons onbekent
[..]s/men sloech ons met een ander roedeken
[..]nnen ons van te voren gheslagen hadde/
[..]men seyder al ander woordē eñ touerijen
[..]n die voorgaende. Hoe Circe meer sprac eñ
[..]uerde/hoe wy meer eñ meer vander aer-
[..] opgerecht werden/allenskens resen ons

Die ghesellen van Vlysses in haer eerste ghedaente.

die borstelen wt/de gespeleten voeten verghingen/ons quamen weder schouderen aen / eñ armẽ daer wy te voren de beenẽ gehadt hadden. Dit siende Vlysses begonst te screyen eñ wy mede/wy custen eñ omhelsden hem/hem bedanckende vander grooter vrientschappẽ die hy ons bewesen hadde. In dit lant bleuẽ wy noch een gantsch Jaer lanck liggen/binnen den welckẽ middelen tijde wy veel wonders hoorden eñ sagen. Daer was een vande vier dienstmaechdẽ Circe/ de welcke my(die wijle dat haer vrouwe met Vlysses alleẽ sat en coutede) een wit marmoren beelt wijsde dat inden tempel stont/ hebbende op t'hooft eenen specht daer veel Hoepkens eñ Cranskens aen hingen. Doen begeerde ic vã haer te wetẽ wie dattet waer /waerom dattet desẽ vogel op t'hooft hadde/eñ waerom dattet inden tempel aldus gheeert was. Nu hoort dan toe Macareu seyde sy/eñ leert wt mijne woorden die crachten eñ virtuyten mijnder vrouwen kennen. In Ausonien oft Italien is t'anderen tijden eenẽ coninck geweest Picus genaemt/de sone vandẽ god Saturnus/ die welcke groote liefde hadde tot schoone peerden/ die ten oorloghe ende ten strijde bequaem waren. Desen Picus was zo schoon eñ welghemaect van leden als dit beelt dat ghy hier siet/oock hadde hi den moet der fortuynen gelijck/ oft oock noch grooter : nauwelijcx en was hy tot sijnen twintich Jaren gecomen als hy getransformeert wert. Tot zijn wtgenomen schoonheyt verwecte hy die Driades eñ Naiades die ontrent die rieuirẽ Tibris/Numic?/Aniẽ/Almo/Nar/eñ Pharfarus

[illegible] woonachtich waren/ mitsgaders oor [illegible] nymphen die met jagen haer geneerden [illegible]bosschẽ vander goddinnẽ Diana. Maer [illegible] ander wtghesteken heeft hy zijn liefde [illegible]lyck op een gestelt die dochter was vã [illegible] mettẽ twee voorhoofdẽ eñ van Veni[illegible] ander huysvrouwẽ/ dese was seer schoon eñ [illegible]elgemaect van leden. Als sy t'harẽ Jarẽ [illegible]men was wert si Picus tot eenen wijue [illegible]uen inde velden Campi Laurentum ge[illegible]. So schoon en was sy vã lichame niet/ [illegible] was noch veel schoonder eñ excellenter [illegible]nge/ waerõ datse Canens gehectẽ wert. [illegible]plach met harẽ soeten sanck die beesten/ [illegible]men/ eñ steenen te beruеren / jae oock die [illegible]ende riuieren te doen stille staen.

[illegible]enẽ tijt als sy tot singen geseten was/ zo [illegible] Picus inde voorſ. velden wtgecomẽ om [illegible]gen / gesetẽ op een schoon hupsch peert/ [illegible]ende in zijn slincke hant twee scichtẽ/ eñ [illegible] zijn schouderẽ eenẽ scoonẽ costelijckẽ mã[illegible]an goude laken. Hem is terstont naghe[illegible]ht Circe die dochter der sonnẽ/ die welc[illegible]t haer velden gecomẽ was om cruyden [illegible]en plucken. Terstont als sy Picum aen[illegible] wert sy so zeer vã sijn groote schoonheit [illegible]vondert/ dat haer die cruydẽ ont vielẽ de [illegible]plucт hadde: sy wert geheelijck in zijnder [illegible]en onstekẽ. Eñ ten lesten tot haer seluen [illegible]: ghecomen zijnde / gaf sy hem te kennen [illegible]t haer begeerte was. D'welck sy vã vers[illegible]n moeste/ want door die keerẽ die t'peert [illegible]e / eñ oock om den grooten hoop knech[illegible]die rontom hem waren/ eu cost sy by hem [illegible] geraken. Vliet zoo ghy wilt seyde sy/ al

waert

waert oock dat v dē wint wech vuerde zo en
suldijs mi niet ontcomen/ist dat mijne cruy=
den oft mijn toouerije eenighe cracht meer
hebbē. Daer na toouerde sy hē voor zijn oo=
gen als oft een wilt vercken geweest hadde/
eñ dedet int bosch loopen in sulcken plaetse
daer gheen peert ghecomen en const. Picus
vlooch terstont vandē peerde/eñ door eē ydel
hope oft fantasije gedreuen zijnde/is hi tverc
ken na geloopē. Circe begonst haer gewoon=
lijcke gebedē tot sommige onbekende godē te
doene/daer mede zy wel eertijts die mane eñ
de sonne met een doncker wolcke bedect had.
Doen tertijt begonster oock eenen grooten
neuel op te stane/ zo dat des Conincx garde
niet en wist waer zy harē heere verlorē had.
Als nu Circe dē coninck alleen hadde/siende
dattet wel te passe comē soude datse hē haer
begeerte bet verclaren mocht/ heeft hem in
deser manierē aengesprokē: Duer die schoon
bruyn oogen die de mijne beuangē eñ gehee=
lijck in haer gewelt genomen hebben/duer v
wtnemende schoonheyt eñ excellente gratie
die welcke so veel vermach als datse eē god=
dinne zo ootmoedelijc doet bidden/ wilt mijn
der liefden nv bijstandich wesen/neempt den
god Phebus diet al ouersiet tot eenē behou=
den vader/eñ en wilt Circe zijn dochter niet
versmaden. Picus dit hoorende heeftse ter=
stont verlaten/ seggende: Schoon herte wie
ghy zijt ick en ben den ghenen niet dien ghy
soect / daer staet al een ander int herte / ick
bidde den goden datse my langhe by blijuen
mach/eñ alzoo langhe als ick leuen sal en sal
ic haer geen ontrouwe doen. Als Circe sach
dat sy

[...]sy met smeecken noch biddē niet en vor[...]
[...]de/ten sal/seyde sy / niet ongewroken blij[...]
[...]/ick sal maken dat ghy niet lichtelijc tot
[...]er huysvrouwen en sult geraken/ ghi sult
[...]tont gewaer wordē wat een vrouwe ver[...]
[...]ch die tot haerder liefden niet ghecomen
[...]an/ghy sult sien wat Circe bedrijuen can
[...]e vergramt is. Daer nae keerdese haer
[...]emaels naer het oosten/ tweemaels naer
[...]esten/ zy sloech den iongheIinck driemaels
[...]t haer roedekē/ sprekende t'elckē een too[...]
[...] vreeſken. Picus begonst te loopen ende
[...]oelde dat hy veel dapperder op de beenen
[...]s dan hy opt te voorē geweest had/ waer
[...]t hem zeer verwonderde. Hy sach dat hy
[...]gelen gecregen hadde / eñ dat hy ghehee[...]
[...]k in eenen spacht verandert was. Doen
[...]ick hy van quaetheyt in die Boomen / eñ
[...]ken der boomen met zijnen beck picken.
[...]en gulden mantel die hy aen hadde is hem
[...]ch eenichsins by ghebleuen / als noch aen
[...]nen hals wel blijckt/ daer hy noch gulden
[...]erē draecht : anders en heeft Picus niet
[...]houwen dan die voorſ. pluymen/eñ sijnen
[...]sten naem. Sijn knechten liepen die wijle
[...]e d'bosch ouer/soeckende eñ roepende nae
[...]nnen meester dē welckē zy niet en vonden/
[...]aer hebben Circe die toonererſſe ontmoet
[...]y hadde alreede die doncker wolcke gere[...]
[...]luert/ende die claerheyt laten doorbreken)
[...]de zy teghen haer ouer dat sy haren Heere
[...]rdaē hadde. Sy bereydē haer terstont om
[...]irce met haren schichten te doorschieten/
[...]aer sy begonst haer schadelijck venijn wt
[...] storten/sy riep die Goden der nacht eñ der
hellen

Picus in eenen spacht verandert.

hellen aen/ mitſgaders oock haer Goddinn[e] Hecate: Terſtont ſproter wter eerden(da[t] wonderlijck eñ grouwelijc om aenſien was een dichte boſſchagie. Die aerde begonſt t[e] daueren die boomẽ dier ontrent waren bleeck te wordẽ. Men ſach daer bloet regenẽ/ſteenẽ roepen/hondẽ baſſen/eñ veelder hande geeſtẽ wandelẽ. De knechtẽ dit ſiende werden daer ſeer af verſchrickt / eñ Circe geraecktese terſtont met haer wonderlijck roedeken/ ſo dat ſijſe terſtont in beeſten dede veranderen/den eenen in een vercken / den anderen in eenen beer/eñ diergelijcke / niemant en bleefer van hun allen die zijn eerſte figuere behielt.

Die knechten van Circe in wilde dieren verandert.

Als den dach ten auonde was ghecomen/ eñ Caneus ſach dat haren heerẽ eñ man niet t'huys en quam / ſant ſy haer knechten met toortſen nae t'boſch toe. Ten was haer niet genoech datſe thuys ſchreyde ende weende/ maer is oock al huylende ende tierende nae t'velt geloopẽ. Ses dagen lanck eñ ſes nachten liep ſi deen lant op eñ dander neder/alom eñ omme daerſe die fortuyne dreef.

Ten leſten duer het langhe loopen vermoeyt zijnde / is ſy ghecomen aenden Tyber / ende ginck haer daer int water wat veruerſſchen. Daer begonſt ſy haer ongenuechte droeffelijck met een liedekẽ te beſchreyen/ in ſulcker manierẽ als die ſwane die int wterſte haers leuens is. Duer groote droefheyt begonſt ſy allenſkens te ſmilten/ſoo dattet niet dan een ydel locht en wert. Nochtans is haren naem noch inde ſelue plaetſe ghebleuen / want die oude boeren hebbenſe Canens geheeten / nae den naem vander voorſ. Nymphen.

Deſe

Dese eñ diergelijcke dinghen gehoort ende ghnen hebbende binnen het gantsche Jaer daer op in dit lant waren / bereyden wy ons weder van daer te trecken. Want Circe seyde ons dat het schoon weder wordẽ soude hoewel dat wijt anders beuonden. Wy hebben onder weghen sulck onweder eñ sulcken tempeest gehadt / dat wy blijde waren doen wy en dese haue geraken consten.

Als Macareus zijn redenẽ voleynt hadde / lecte Eneas zyns voesters opschrift / die hi daer gegrauen hadde / in deser manieren.

Hier leyt Caieta die vã haer voesterkint van den viere van Troyen verlost is / om in sulck vierte verbrandẽ alst behoorlijc was. Daer nae stack het schip van Eneas af / verlatende die plant vander goddinnen Circe / die ouer eenẽ leelijcken naem hadde: eñ is ten eyndeomen daer den Tyber inde zee loopt.

Daer is Eneas ten huyse vanden Coninck Latinus gecomẽ / nochtãs niet sonder groote orloge tegen het volck Rutuli genaemt te weren: Want Turnus woude die dochter vanden Coninc Latinus / die Eneas alreede te eenen wijue ghegeuen was met ghewelt comen halen / om datse hem tanderen tijden beloft hadde gheweest. Van beyden sijden wert die oorloghe felder en felder / elck nam knechtẽ aen met groote hoopẽ / om hem van zijnder sijden sterck te maken. Ten was niet te vergeefs dat Eneas hulpe begeerde vanden coninck Euander / want hy hem Pallanten sijnen zone sant met een groote menichte van volcke: maer Venulus wert te vergeefs van Turnus tot Diomedes gesonden

die

die welcke verre wtē lande woonende was. Desen voorseyden hadde ghetrout die dochter vanden coninck Daunus/ eñ hadde daer int d'lant een groote stadt gesticht. Nae dat Venulus zijn bootschap aenden voors. Diomedes gedaen hadde van des coninck Turnus wegen/begonst hem Diomedes te excuseren/segghende / dat hy noch zijn lieden niet bequaem totter oorlogen en hadde/ want in dat lant niet veel strijtbaer mannen te vinden en warē. Eñ op dat ghy niet en meynt seyde hy dattet ghelogen sy / hoe wel dattet verhalē eens ongelucs de droefheit doet vernieuwen/wil ick v gaen vertellen wat my geschiet is: Nae dat die stadt van Troyen verdestrueert eñ verbrant was/zo heeft Aiax in den tempel vander goddinnē Pallas een jonge maecht vercracht/ eñ om zijnder misdaet wil werden wy alle gader t'samē geplaecht. Die stormen eñ windē vielen ons contrarie/ den nacht eñ den regē vielen ons op dē hals. Eñ op dat ic v met mijne lange redenen niet te moyelijck en sy/ wil ick v int corte ghaen vertellen wat ons lieden gebuert is. Het was doen aldus met ons lieden gestelt als datter Priamus selue(de onsē vyant was)om soude geweent hebben hadde hijt gesien. Nochtās heeft my Pallas met haer goetheit van alle perijckel des doots eñ goluē des waters verlost/maer noch en mocht mi niet gebeurē dat ic weder tot mijnē lande hadde mogē keerē. Want Venus altijt voor oogē eñ in gedachte hebbende tgene dat ick tanderen tijden tegen haer misdaē hadde/nam in harē sin my deerlijcken te plagē. Ter eerden eñ ter zee creech

ick

so menigen aenstoot/dat ickt voor geluc-
ke lieden achtede die in die zee ghebleuen
zijn/oock hadde ick dickwils wel gewenscht
dat ic daer mede gebleuen hadde. Die knech-
ten die noch te lijue ghebleuen waren / van
zo menigen aenstoot eñ ongheluck heel ver-
moeyt zijnde/haddē meer lust om rusten dan
verder te reysen. Wtghenomen alleenlijck
Agmon met sijne consorten / die seer hittich
eñ spijtich op de goddinne Venus warē. De-
se wilde dander berispen eñ seyde: Nae dat
wy so veel eñ so veelderley gheleden hebben/
wat cander noch meer ter werelt ghesijn dat
onse patientie eñ lijdsaemheit te bouē mach
gaen? wat can ons nu doch Venus meer ge-
deren? alsmen yet argers verwachtende is/
dan maectmen hem aent bidden eñ smeeckē:
maer als een dinck t'sijnen archsten gecomē
is/dan en vreestmen niet met allen meer.
Laet Venus vry alle dese woordē aenhoorē/
laet haer alle die knechtē van Diomedes ha-
ten / als sy oock doet / wy en sullen op haer
gramschap een hayr niet achten / al heeft sy
ons zo menich leet eñ verdriet aengghedaen.
Met dese eñ diergelijcke woorden verwertē
hy de gramschap der goddinnē meer eñ meer.
Niet vele en wasser indē hoop dien dese woor-
den aenstondē/maer den meesten hoop wilde
hem om sulcke woorden straffen. Ende mits
dien dat hy ons weder antwoorden wilde/
wert hem de sprake gantsch gemindert/ zijn
hayr wert hē in pluymē verandert/die pluy-
men wiessen hem ouer den hals/borst/ rugge
eñ voorts ouer alle zijn lichaem. Zijn armen
werden met wat lanckachtige vederen ouer-

dert/ſy werdē hem onder die vederen gemin-dert eñ in vluegelen verandert: aende voeten creech hy lanckachtighe t'eenen die d'meeste-deel van ſijne voeten beſloegen / zijnen mont wert hem in eenen herden beck verandert.

Van alle deſe dingen werdē Lycus/ Idas/ Rehtenor/ Nycteus eñ Abas ſeer v̄wondert/ die welcke altijt zijn mede geſellen gheweeſt haddē/ eñ de wijle ſy hun zo zeer v̄wonderdē werden ſy oock in diergelijcke gedaentē verandert/ eñ vlogē harē medeſelle Agmon nae. Wilt ghy wetē wattet voor vogelen warē? ten waren geen ſwanē/ maer waren dē ſwanen van pluymē eñ van fatſoene wel gelijck.

Dus verloos ic daer een groot deel vā mijnen volcke/ eñ met die gene die my noch ouer bleuen (die in zeer cleynen ghetale zijn) ben ick in dit cleyn landekē blijuen woonē. Met ſulcke woorden excuſeerde hē Diomedes by Venulus den legaet des Conincx Turnus. Met deſe antwoorde is Venulus vā daer gereyſt om weder na zijn lant te trecken / eñ is door die ſtat Putroli eñ Meſſapien gecomen daermē nv veel putten ſiet/ veel doncker boſſchagien/ eñ eewelijck druppende boomē. In deſe boſſchagien plegen t'anderē tijdē Nymphen te woonē/ hoe wel datter nv tertijt niemant en woont dan den tweelijueghen Pan die half bock eñ half menſch is. Ter tijden alſſer die Nymphen woondē quammer eenē herder Apulus geheeten / dieſe verbaerde eñ verioechſe van t'voorſchreuen boſch. Als die Nymphen haer wel bedachtē/ en maecten zy vanden herder gheen groote ſake/ maer ginghen al aen een houden/ eñ begonſtente ſin-

gen

..e eñ te danſen/hem ten ſpijte. Aptilus wil-
..de haer manieren begecken ghinck oock
..n neder ſpꝛingen/ eñ begonſt ſe met vuyle
..rachtige woordē te beriſpen. Niet eer en
..hy zijn keeckē achter/ vooꝛ hy en wert in
eē boom verandert / aen wiens ſap men
..h bekennē mach vā wat conditien hy ge-
..eſt heeft. Want die wilde olijuen anders
..: vā eenē ſtraffen eñ onlieflijckē ſmaeck en
..en dē genen gelijck vā wiens boom datſe
..omen zijn. Als die vooꝛſ. legaten weder
..die Rutuli gecomen waren/hoe wel datſe
..n hulpe vandē Coninck Diomedes mede
..ꝛachten/ nochtans en lieten zy des niet te
..n hun oꝛlogen te vervolgen/hoe wel datſe
..tel machts eñ luttel volcx haddē/d'welck
..n noch eē ongeluckich oꝛloghen ten leſten
..rt. Van beydē zijdē geſchieden daer groo-
..bloetſtoꝛtinghe. Ten leſten dede Turnus
.. compoſitie maken van peck/ter/was/eñ
..der ſubſtantien/die int water mochtē ber-
..n / ende dede hier mede t'vier inde ſchepen
.. Eneas ſteken. De vlamme vlooch terſtōt
..waerts na de zeylen/ zo dat die ſchepē heel
..een vier ſtonden. Die Goddinne Cibele
..nde dat de ſchepen inden noot waren die
..derē tijden in haren berch Jda gemaeckt
..weeſt haddē / blies ſy haer trōpet eñ vulde
.. gancſche lucht met haren ghelupde/ ſy is
..eſtelijck met harē wagen eñ met haer lee-
..en nedergedaelt by de vooꝛſeyde ſchepē eñ
..de. Het is al te vergeefs Turne dat ghy
..ijn ſchepen aldus verbꝛandē wilt/ want ic
..lſe verloſſen/eñ en ſal gheenſſins lijden dat
..ghyſe ſo metten viere verbꝛanden ſult. Mits

dat die goddinne dese woordē sprack begon-
stet seer te donderen / te haghelen / te regenen
eñ te waeyen. Die zeelen eñ cabels werden
in stucken gebroken / die schepen onder d'wa-
ter ghedreuen / die hertheyt des houts ver-
ginck / eñ veranderde in een lichaem. Aen het
roer sachmen een fatsoen van een hooft co-
men / die riemen werdē terstont in beenen eñ
swemmende voeten / de canten onder aenden
buyck der schepen in rugbeenen / die coorden
in hayr / eñ de d'weersche zeylhoutē in armen
getransformeert / altijt bleuen zy haer swert
heyt behoudende / eñ in Naiaden verandert
bleuē zy int water spelende daerse te vorē af
veruaert geweest haddē. Haer eerste schepsel
hadde inden berch Ida gheweest / eñ nu was
haer leuen eñ ghenuechte inde zee gheleghen /
sōder datse op haer eerste gheboorte meer dach
ten oft peysden. Maer altijt voor oogen heb-
bende die groote perijckelē diese inde zee ge-
hadt haddē / vā dien tijt af en sagen zy voort
meer niet een schip meer in last van verdrinc-
ken zy en hieldender altijt die hant onder /
wtgenomē alleenlijck die schepen der Griec-
ken / want zy die groote iniurien eñ molesta-
tien die zy vanden Griecken dicwils geleden
hadden / noyt en mochten vergeten. Hierom
wast datse die schepen der Grieckē met blij-
den gelate saghen ten gronde gaen eñ t'schip
van Alcinous in een steenrootse veranderen.
Mē hoepter dat Turnus om dit groot won
der wil soude ophouden van strijden / maer
hy bleef des niet te min euen obstinaet: elck
maecte vā zijnder zijden eenē moet / het was
ten lesten meer gedaen om de eere eñ die vic-
torie

De sche-
pen van
Eneas
in Nym-
phen.

[..]nie te behalen dã om het rijck/oft oock om [..]scoone coninck dochter Lauinia te hebbẽ. [..]Nae veel strijdens heeft Eneas noch ten [..]ten duer die hulpe zijnder moeder Venus [..]uerhant ghecregen: die Coninck Turnus [..]effer inden strijt. Eñ die wijle dat Tur[..]us noch leefde/ wert die stadt Ardea ver[..]struueert eñ vande Troianen aengesteken. [..]ie wijle dat dese stat noch stont en bernde/ [..]och daer eenẽ reyger wt/ die duer sijn ge[..]ot/ magerheyt eñ bleeckheyt ghenoech te [..]nnen gaf/dat die stadt ingenomẽ was.

[..]Die fame ende die duecht vanden vromen [..]neas was zo groot eñ wijt verbreyt/ datse [..]le die Goden/ia oock Juno selue tot d'eer[..]isse deden bekeeren. Nae dat hy wel ghe[..]ospereert hadde/ eñ dat Julus sijnen zone [..]oot ghenoech was om d'lant te regeren/ [..]nde Venus dattet tijt was dat hy vander [..]rden ten hemel opgenomen soude worden/ [..]eeft zy Jupiter harẽ vader gaen omhelsen/ [..]iddende voor harẽ zone Eneas/eñ seggende: [..] mijn alderliefste vader die my noyt hert[..]it en hebt bewesẽ/wilt my nv ooc eñ mijn[..] sone goedertierẽ wesen/die vã mijnẽ bloe[..] gecomen is/eñ die v tot eenen grootvader [..]eeft. Wilt hem doch eenich plaetsken onder [..]e goden verleenen/want hy heeft nv lange [..]enoech in miserien eñ cattijuicheyt geleeft/ [..]et is oock ghenoech dat hy eens het helsche [..]ijck besocht heeft sonder dat hijer nv weder [..]eere. Tot dese begeerte vielen alle die Go[..]en gewillich/ eñ Juno selue heefter metten [..]oofde toegeknict. Daer nae seyde Jupiter: [..]oorwaer Eneas is wel weert dat hem ge-

schie nae die begeerte zijnder moeder. Dus ghy mijn dochter hebt vercregē daer ghi om gebedē hebt. Van deser antwoordē was Venus seer verblijt eñ danckter grootelijck haren vader af Daer nae is sy in haren wagen gaen sitten die met duyskens voortgetrockē wert/eñ is neder gedaelt in Italien byde riuiere Numicius/die welcken sy geboot harē sone te wasschen eñ te reynigen van alle tgene datter sterffelijckx in hem mocht wesen/ eñ aldus tot inde zee vueren. Numicius den gehoorndē dede terstont t'ghene dat hem die goddinne gebodē hadde / hy reynichde Eneā zo wel dat an hem niet en gebrack dan doen sterffelyckheyt. Venus is haestelijck totten lichame gecomē/hem bestrijckende dē mont met alderhande hemelsche substancien ende cruyden / ende heefter zoo ten lesten eenen god af gemaect/den welcken die Romeynen *Deum indigetem*, dat is/eenen god die van menschē gecomen is ghenaemt hebben/ ende hebben naderhant t'zijnder eeren veel tempels ende outaren ghesticht.

Nae die doot van Eneas heeft zijnen zoon Julus diemen oock Ascanius hiet / het rijck gheregeert / daer nae succedeerde Syluius/ nae Syluius is Latinus totten rijcke gecomen/daer na Epitus die sone van Latinus. daer nae Capis/nae desen Capetus/daer na Tiberinus die in de riuiere Albula vͣdronckē bleef/eñ gaf de riuiere oock harē naem. Van desen zijn gecomen Remulus ende den wreeden Acrota. Remulus was den outsten van dese twee/eñ wert daer na vandē donder verslegē/om dat hi den god Jupiter int don-

deren

ren navolgen wilde. Acrota die wat beter
rempert was dan sijnen broeder/heeft het
ck nae zijn doot Auentino achterghelaten/
o welcke int leste begrauē wert indē berch
omē noch na sijnē naem *Mons Auentinus*
rt. Daer nae wert Palatinus Coninck/in
iens tijdē dat Pomona leefde een de scoon-
onder alle de Hamadriades de opt in Ita
n geuonden werden. Dese had seer groote
nuechte int houenieren/ int boomen plan-
n/oeffenen / eñ diergheliicke hanteringhe /
aer af dat sy oock den naem vuerde. Sy en
as met iagē noch visschē noyt becommert/
en genuechte en namse in pijlen/schichten/
ch diergelicke instrumentē / dā alleenlijck
eē snijmes/ daerse die boomē mede mocht
open. Alle den dach was sy onledich met
nge boomkens te enten/met haer houen te
gieten/eñ met dusdanige oeffeningen. Sy
dde so veel met haer houen te doene/datse
et veel op liefden noch vrpagten en dachte:
chtās altijt vreesende voor eenigen onghe-
ichten hoop/ sloot sy altijt die duere haers
ofs vā binnē de wijle dat si daer inne was
datter niemant inne en sonde geraken.
aer wat listen eñ practijckē en sochten die
atyrē niet/die altijt tot huppelē eñ springē
reet warē? wat en bedreef dē ghehoorndē
an/dē iongē Sylenus oft Priapus niet(de
et zijn zeyssen ende groote manlijchept die
ieuē wtē houē weerde) om dese maecht tot
unnē wil te brengē? Maer noch wasser eenē
iese alle in liefdē te bouē ginck Vertumnus
eheetē/hoe wel dat hi daer eē hayr niet te ge
ckiger om en was. Dese quā dicwils inde

gedaente vā eenē picker het coren af picken. met eē zeyssene was hy eenē mayer/met eenē prickel was hi eē ossen driuer/met eē sweert geleeck hy zeer wel eenen crijchsman /eñ met een anghelroede eenen visscher. Summa hy cōst hem in alle manierē eñ gedaentē veranderen/hy const hem tot alle dinghen beghenen/om totter liefdē vander voors. Pomona te comen. Ten lesten verbant hy zijn hooft met een huyue/ eñ quam aldus stuenende op een stocrken/inde ghelijckenisse van een out wijfken inden hof daer hy Pomona wiste. Als hy indē hof quam/prees hi die appelē eñ ander vruchten seer de hi daer sach/ eñ seyde: Onder alle die Nymphē van desen lande en weet ic daer geen scoondere/gratieusere/noch gheleerdere in zapen planten en houen dan ghy Pomona/die eenen sonderlingē spieghel der maechden zijt. Nae dese woorden heeft hyse ghecust eñ omhelst / op sulcker maniere als oude wijfkens te doen pleghen / ende is neffens haer int groene gaen sitten. Daer saghen zy lieden boomē met appelen geladē/ onder de welcke datter eenē Olmboom stont in wiens tacken eenen wijngaert wies met druyuen geladen/ desen heeft hy oock gepresen/eñ seyde: Siet welcke een bequame coniunctie/waert dat desen Olmboom met den wijngaert niet verciert en waer/soo en sout mer anders niet dan de bladerē af cunnē geplucken/eñ waert dat den wijngaert op den Olmboom gheen ruste en hadde/zo soude hy plat ter eerden liggē zonder eenich profijt te doen. Met dese ghelijckenisse en wort ghy nochtans niet beruert / want eenen yegelijcken

..n verachtende en wilt ghy van geen versa-
..nge hoorẽ sprekẽ. Waert dat ghy v noch-
..ts wilde laten ghesegghen / ghy sout veel
..er vrijers hebben dan Helena opt gehadt
..ft/noch Hyppodamia/ noch ooc Penelope
..huysvrouwe van Vlysses. Maer nv ghy v
..lus weygert/ zo crijcht ghi daer meer dan
..ysent die ghi tot uwer liefdẽ verwect / als
..den/halfgoden/veltgoden/ &c. Maer wilt
..y een goet houwelijck doen/ ende wilt ghy
..n raet volgẽ vander ouder vrouwen de nv
..or v staet / ende die v weluaert lieuer sien
..de dan eenige vã uwẽ vrijers/ zo en suldy
..o zeer niet weygerẽ/maer sult Vertumnũ
..uen alle dander voor uwen alder liefsten
..ent verkiesen/ ende verlaet v vry op mijn
..oort / hy heeft v oock zeer lief / want ick
..nne zijn herte alzo wel als d'mijne. Hy en
..oock gheen landt looper maer is hier in
.. lant woonachtich. Oock en is hy niet
..onghestadich als den meestendeel vanden
..ijers zijn/die welcke terstont minnẽ t'gene
..t zy eens ghesien hebben. Ghy zijt d'eerste
..eweest daer hy opt op verliefde / eñ en sal
..en andert hebben zo lange als hy leuen sal.
..hy behoort ooc te aenmerckẽ dat hi scoon
..nck van Jaren wel gemaect van leden/ eñ
..et alle die gauen begaeft is die dẽ mensche
..n natueren aen comen mogen. Oock can
.. hem in alle gedaentẽ veranderẽ eñ trans-
..gureren:wat ghy ter weerelt begheert(hoe
..oot dattet oock sy(t'sal v ghebueren. Hy
.. met die selfde oeffeninge besich daer ghy
.. mede geneert. Want hebt ghy die appelen
.. ander vruchten zo lief/ die eerste vruchten

 moeten

moeten hem geoffert worden. Hy en begeert uwe appelen cruyden noch houen niet/ hy is met uwe gratie eñ met uwe liefde wel te vrede/ wilt doch zijnder genadich zijn/ eñ glooft dat hy t'selfde begeert eñ spreeckt dat ick v nv segge/ siet dat ghy inden haet van Venus oft Rhamnusis die goddinne der wrakẽ niet en valt/ ick hebber binnen mijnen leuen alte menigen schoonen spieghel af gesien / eñ wil v wat gaen vertrecken daer ick v wel lichtelijcken mede meyn te vermorwen.

Int lant Cypros wasser eens eenen geheeten Iphis/ vã cleynen stamme eñ leegen geslachte/ die welcke op eenen tijt verliefde op een jonckfrouwe Anaxarete ghenaemt. Hy ginckse langen tijt nae/ ende siende ten lesten datse met geen redenen om te setten en was/ is hy biddende ende smeekende by de voester vander voorseyder Anaxarete gecomen ghevende haer te kennẽ welc zijn begeerte was eñ heeft haer ghebeden datse hem zijn woort doen wilde. Dicwils sant hi zijnder vrijersse minnebrieuen ouer/ die hy met sijnen tranen gewassen hebbende / dicwils aen haer duere quam pleckẽ. Des nachts quam hi daer somtijts teghen die duere lenen / seer beclagende datter enich slot oft grendel voor was. Maer Anaxarete euen obstinaet blijuende en dede anders niet dã met hem gecken eñ met spijtige woorden aen te spreken/ segghende hem dicwils dat hy niet op doen en soude. Iphis en wildet niet langher lijden/ noch desen aerbeyt te vergeefs doen / maer heeft haer ten lesten voor haer duere staende/ ghesept: Ghy hebt my verwonnen Anaxarete/ ghy moecht

nv wel

[..]wel trpumpherẽ eñ v grootelijck verme[..]
[..]mã dat ghi Jphin sult ter doot ghebracht
[..]ben. Singt nv vrp / bedrijft genuechte dẽ
[..]: Pean ter eeren / eñ aenghesien dat ghp
[..]victorie vercreghen hebt / so muecht ghp
[..]aneckighe v wel verblijden / want ick de
[..]: in dancke aen neme. Sekerlijcks ghp
[..]cht v des wel beroemẽ / datter om uwen
[..]eenen sulckẽ frisschen geselle van liefden
[..]storuen is. Nochtans en sal uwe liefde in
[..]niet gemindert worden voor die doot en
[..]ns schepden / eñ als dan sal ick metten le[..]
[..]mijn alderliefste moeten deruen. Jck en
[..] van mijnder doot gheen boden senden
[..]: sal selue mettẽ lijue in uwe tegenwoor[..]
[..]ept de bootschap doẽ / op dat ghp int aen
[..] des dooden lichaems uwe wreede oogen
[..]hsins moecht versadẽ. Jst nochtans also
[..]oden alsmen sept / dat ghp lieden alle din[..]
[..]n ouersiet / soo wilt mijns gedachtich zijn
([..]n can om der grooter droefhept wil niet
[..]er ghesproken) ende wilt toe laten datmen
[..]ons bepdẽ langen tijt nader doot weet te[..]
[..]eken. Dat ons leuen cort geweest is / wilt
[..]t met een eewige memorie recompenserẽ.
[..]it gesept hebbẽde sloech hi sijn oogẽ eñ sijn
[..]nen op na dẽ hemel / eñ vast gemaect heb[..]
[..]de eenẽ strick bouẽ aen den opperstẽ dor[..]
[..] vander duerẽ / ic weet wel sepde hi / o onge[..]
[..]dige / dat v dese maniere vã stricken beter
[..]n die minnestrickẽ aenstaet: daer nae heeft
[..] hem seluen aen verhangen / hem keerende
[..]chtãs mettẽ ansichte tẽ hupse waert inne.
[..]its dat hi aendẽ voorsepdẽ strick hinck en
[..]appe[..]rdẽ / wert het geclop vã sijnen voeten
gehoort /

gehoort/eñ soomen die duere open dede sach-
men watter gaens was. De knechtẽ begon-
sten te tieren/zy meynden hem op te lichten
maer t'was al om niet. Na dat zijen afgeno-
men hadden/mits dat hy gheenen vader en-
hadde/droegen sy en op dẽ schoot van sijnder
moeder/de welcke terstont omhelsde eñ custe
het doode lichaem van haren zone/screyende
met ouervloedigen tranen. Men droech het
lichaem nae die plaetse daer ment verbernen
soude/die moeder volchde van achter na met
eẽ groote schare vã vrouwẽ dier oock groot
geschrey eñ groot misbaer om maecten. Het
is geschiet zoo zy bi ghevalle het lijck voorby
t'huys droeghen daer die groot iammer ge-
schiet was / eñ tgerucht vã de gene die mede
ghinghen is Anxarete ter ooren ghecomen/
die alreede vande goddinne der wraken Ne-
mesis gheheeten/gedreuen wert. Nochtans
wert sy eenichsins tot deernisse heruert/ende
seyde: Laet ons doch oock dit deerlijck lich-
aem eens aensien. Men droecher het lichaem
ten huyse in/nauwelijcx en wast daer op een
bedde neder geleyt/haer ogẽ t'eerst dat sijen
aensach en begonsten te verstijuen/ het bloet
te verschieten / eñ mits datse achterwaerts
meynde te treden / soo moest zy blijuen staen
aende eerde gheuesticht / Sy meynde haer
hooft ter ander sijden te keeren sy en constet
oock niet gedoen/ haer herte dat te vooren in
hartheyt den steene ghelijck geweest hadde/
wert nv oock in eenen ghereckelijcken steen
verandert. Eñ op dat ghi niet en meynt dat-
tet buesselen zijn / int selue eylant Salamis
sietmen noch heden t'sdaechs eenen steen vã
sulcken

Anaxarete in eenen steen ge transformeert.

...ken fatsoene eñ gelijckenisse als sp was/ ...k worter alomme eñ omme die goddinne ...nus geeert/die ouer sulcke wreede eñ straf ...efde wel can punitie genemen. Daerom ...op v aen diergelijcke exempelen spiegelen ...n weest niet meer so spijtich / maer laet v ...ggen vanden voorseyde Vertumnus die ...zeer bemint/ aldus salt geschieden dat v ... reghen / wint / noch onweder aen uwe ...chten geen letsel doen en sal. Na dat hem ...rtumnus in so menige figuere te vergeefs ...ander hadde/is hi tē lesten in de gedaente ...n eenen jonghen geselle gekeert. Die wijf... instrumentē werp hi van hem/eñ quam ...or haer staen in sulcker vuegen als de son... die door haer groote claerheydt alle die ...heyt eñ donckerheyt der wolcken door... ...ect. Hy bereyde hem om haer met gewelt ... te vallen/maer daer en was egeens ghe...lts gebrec/want sp nam in des gods Ver...tumnus schoonheyt zo grooten welbehagen ... sp hem terstont gewillich viel.

Daer na regneerde Amulius den onrecht...erdigen die tegen recht eñ reden sijnē broe... Numitor wten rijcke verdreef. Daer na...erden die mueren van Roomen begonst op ...cken tijt alsinē die feeste hielt vander god...nnen Palis. Daer na vuerden die Sabini ...rloge tegen Tatius. Daer wert Tarpeia ... dat den wech des casteels gheopent was ... doot gebracht/als hi wel verdient hadde. De Sabini quamē in desen strijdt al heyme...lick den Romeynen toe geloopen/ als zy wi...en dat alle de stad van Romē in slape was. Sy quamen aen die poorten die welcke Ro-

mulus

mulus allegader ghesloten hadde/maer Tarpeia die inde stadt was heeft hunlieden een vanden poorten gheopent/ende ginck daer so suetelijc mede te wercke dat niemant die heeren der poorten en hoorde craken dā Venus alleen / die welcke die voors. poorte terstont soude hebbē gaen sluyten. Maer ten is inder goddinnen macht niet dat sy der goden ordinantien eenichsins breken mogen. Niet verre van daer by den tempel van Janus lieper een schoone claer coele Fonteyne / Romulus badt die Nymphē van deser fonteynē datse hem behulpich souden wesen. Die Nymphē en wilden hem haer hulpe niet ontsegghen/ nochtans en was den tempel vā Janus niet onreysbaer/ noch het water en had daer den wech met benomen. Die Sabini werpen int voorseyde water solpher/ peck/ eñ dier gelijcke substantiē daer zy het water mede meynden wt te droogen. Het water dat te vooren wter matē cout was/wert nv door dese commixtie dier in geworpē was alzo heet als een vier. Die posten begonsten van hitte te roocken/zo datter die Sabini niet toe geraecken en consten. Die wijle werden die Romeynen gewapent/eñ zijn die Sabini met harē leytsman Romulus van selfs te gemoete gegaen.

Terstont wert het Roomsch eertrijck met ten lichamen der verslagē Sabinē bedeckt.

Met desen slach wert peys gemaeckt tusschen die Romeynen eñ Sabini/want haer en stont niet aen tottē lesten man te strijen.

Op sulcker conditien nochtans wert desen peys toegeslegen/als dat Tatius tsamē met Romulus regneren soude. Na die doot van

Tatius

tius werdē die Sabini eñ die Romeynen
oedē vrede eñ eendrachtichept versaemt:
n heeft Romulus sommighe regels ende
tē bescreuē/waer nae datse haer regeren
eguleré souden. Na alle dese dingen dede
rs sijnen helm vandē hoofde/ eñ is voor
god Jupiter gegaen / tot hem sprekende
eser manieren: Den tijt is nv aengheco-
n mijn alderliefste vader / aenghesien dat
tadt van Roomen in haren fluer is/ende
alle het regiment der stadt in eenen Ca-
pyn gelegen is / dat ghy my eñ mijnen ne-
ies wel weerdich is uwe beloofte hout/
is/dat ghi hem vander eerden op neemt
ijē eenige stede indē hemel verleent/Want
ghedenckt dat ghi my t'anderen tijden in
sentie alder godē belooft hebt / dat ghi hē
vaerts nemen sout:wilt doch nv / o alder
verste/uwe beloosten volvueren. Jupiter
almogendē heeft hē zijn begeerte gecon-
teert/ hy bedeckte die locht met een donc-
wolcke/eñ sant eenē grootē donder slach
er daer hy die gantsche werelt mede ver-
rickte. Met dese teeckenen wert Mars
l gewaer dat zijn bede verhoort was. Hy
ck op zijn lancie stuenen / daer nae clam
wel stoutelijck op sijnen waghen / wiens
sele van bloede besmet was/ende is aldus
er de locht vlieghende ten lesten op den
rch Palatium gecomen. Daer stont Ro-
ulus int middē van sijne knechtē/hunliedē
rende ende instruerende zijn reghels ende
etten:desen heeft hy terstont op ghenomen
nae den hemel ghevuert. Daer creech hy
glorieus wesen eñ veel eerlijcker plaetse

dan

dan oft hy noch in sijnē maiesteyt hadde blij-
uen sitten.

Hersilia niet wetende dat haren Man ten
hemel geuuert was/ bedroeffer groote droef-
heyt om/meynende dat hy ergens verslegen
lach. Juno sant terstont harē bode Iris om
die coninginne te comen vertroosten in deser
manieren: O coninginne Hersilia die de eere
eñ glorie der Romeynen sijt/ eñ die wel eenen
sulckē man weerdich geweest hebt/ weest nv
getroost: eñ wil ghy uwē man sien so volcht
my nae/na het bosch eñ naden berch Quiri-
nus geheeten/ daer dē Roomschen tempel in
gesticht staet. Iris volbracht hier mede zijn
bootschap. Hersilia wert desen woorden on-
derdaen/eñ vā beschaemtheit en dorst sy nau
welijcx haer ooghen opslaen/ maer seyde: O
goddinne(anders en can ick v gheenen naem
gegeuen/midts dat ick v niet en kenne/ noch
taus sie ick v voor een Goddinne aen) leydt
my och leyt my doch seyde sy/ daer ick mij-
nen man noch eens aensien mach/ ick sal my
seluen laten dunckē dat ick inden hemel ghe-
vuert worde. Terstont is Hersilia met Iris
opghesetē eñ zijn ouer die berghen gherepst
daer te voren afgesprokē is. Dus wert Her-
silia oock ten hemel gevoert/ eñ gaf int wech
reysen ter werelt noch een schijnsel. Alsse Ro-
mulus sach comen/heeft hijse blijdelijckē ont
fanghen. Daer wert haer den naem eñ het
wesen gantsch verandert/want sy wert
doen Ora ghenaemt/ende/ is altijt
neffens haren man Romu-
lus gheeert.

Hersilia in een goddinne

Dat

[D]at vijftienste boeck der veranderingen oft transformatien Publij Ouidij Nasonis.

DAER nae sochtmen ouer al eenen Prince die een sulcken officie mocht bedienen/ende nae eenen zo vromen Coninck als Romulus gheweest [h]adde/ int Roomsche rijck succederē mocht. [D]ē wijt beroemdē bode Fama/gaf terstont [t]e kennen dat het Numa Pompilius behoor[d]e te wesen.

[D]ese niet alleenlijck te vreden zijnde met die [w]etten van dien lande te weten/ begaf hem [o]ock totter cunstē der natuerlijcker dingen. Eñ om tot deser cunsten te bat te gheraken [h]eeft hy zijn lant ghelaten/ eñ is na die stadt

Croton gegaen / die welcke op de frontieren van Italien leet / eñ vraechde wie daer dese stadt aldus gesticht hadde. Den welckē eenē ouden veruarenen man aldus gheantwoort heeft: Men sept/dat Hercules t'anderē tyden wt Hispanien quam met een grootemenichte van Ossen/ eñ is ghecomen ten huyse van Croton om wat te rusten. Als hy van daer trecken soude / heeft hy tot zijnen weert ghesept: Daer dit huys nv staet sal noch metter tijt een vermaerde stat ghefondeert worden. Dese prophecye wert noch ten lesten veruult als ghy hooren sult. Want het is gheschiet datter eenen voortgecomen is Mycilus ghenaemt/die sone vā Alemone:desen was binnen sijnē leuē om zijnder grooter duecht wil den goden aengenaem. Op eenē nacht quam desen Mycilo een visioen te voren/want hem docht dat hy Herculem voor hem sach staen de welcke hem aensprack eñ seyde: Gaet van hier/verlaet v vaderlant/treckt in een vremt lant : eñ ten sy dat ghijt doet soo salder v yet quaets om geschien. Daer na wert Mycilus ontwaeckt/eñ denckende op zijnen droom en const hem tot het volbrengen niet begeuen. Die goden/seyde hi/gebieden van hier te reysen/d'welck onser wet contrarie is/want het is eē Crimineel sake/so wie zijn lant verlaet om in een ander te gaen woonē. Des nachts daer nae volgende/quam hem t'selfde visioen te vooren / eñ wert met noch strengher punitien gedreycht / ten waer dat hijt voluuerde. T'smorgens als hy opgestaē was bereyde hi hem om wech te reysen:terstont wert daer eē gerucht al de stat door/dat hy een wetbreker

as/eñ daerom behoorde te sterué. Sijn sa-
wert voor de rechters gebracht/eñ sonder
tuygen wert teghen hem het feyt ghepro-
eert. Waer af dat hy seer bedroeft zynde/
yn armen wtrecte na den Hemel/ eñ seyde/o
ercules die door groote eñ sware arbeyden
n hemel gecomen zijt / wilt my nu bystaen
want om uwent wille ist dat ick dit feyt be-
ghen hebbe. Het was doen voor een maniere
atmé de geuangene met keykens hun von-
is te wijsen plach. Wät alsmen hun swerte
eykens gaf dan warense verwesen / eñ met
witte keykens werdense verlost eñ vry ge-
iten. Hem werden terstont die swerte key-
ens in een cruycke toegeschickt / eñ terstont
s hi de keykens wt meynde te schuddé wa-
nse in witte keykens verandert. Dus wert
Micylus door die goedertierenheit van Her-
ules verlost. Na dat hy hem daer af gedanct
ghelooft hadde/ heeft hy zijn dinghen be-
ept / eñ is met goeden winde nae Griecken
nt gevaren/vä daer na Tarentum de van-
en Griecké gesticht was/daer na nae Ciba
m/Neeton/Thurim/eñ Temesen/ende ten
sten is hy gecomé aen die riuiere Esereus.
iet verre van hier was een berchsken daer
en voorseyden Croton begrauen lach. Hier
eeft hy door tgebot van Hercules een stadt
hesticht die hy Croton hiet / nae den naem
anden ghenen die daer begraué lach. Sulcx
eytmen dat het eerste beghintsel van deser
tadt is gheweest.

Hier is ooc t'anderé tijden eenen man van
Samos geweest Pythagoras genaempt/de
welcke om die wreede tyrannye die hy in sijn

swerte keykens in witte keykens verandert.

 landt

lant sach exerceren/verlieter al dat hy hadde eñ maecte hem seluë met zijnen vrijen willen ballinck. Desen hoe wel dat hi zijn godẽ achterghelaten hadde / mits dat hy nu gheen goden met menschelijcke ooghen aensien in mocht/zo aenbadt hy die godẽ die hy metten inwendigen ooghen des verstants bekende. Nae dat hy alle dinghen wel neerstelijcken oversien hadde/gaf hy den sterffelijckẽ mensche menige schoone eñ salighe leere/ als van den eeersten beghinne eñ eerste schepsel des werelts/ die causen ende redenen der naturelijcke dingen/wat god was/wat die sneeu eñ waer wt dat den donder ghegenereert wert/ oftet oock waer was zoomen seyde dat Jupiter den donder neder sant/waer wt dat die eertbeuingen comen mochten / hoe de sterren hunnen loop volbrachten / eñ voort alle andere verborghen eñ heymelijcke dinghen leerde hun den voorseyden Pythagoras.

Hy was d'eerste die opt mispreês datmẽ beesten doode/ eñ ter tafelen bracht om teten. Dit heeft hy hun met schoone woorden ende leeringẽ bewesen quaet te zijne (hoe wel dat zy lieden luttel op zijn woorden achten) ende seyde : En wilt niet o Menschen deser beesten lichamen zo zeer schenden eñ verschuerẽ zonder eenige redẽ oft verstant te gebruyckẽ Ghy hebt doch tot uwẽ verdoene het coren/ appelen/peerẽ/druyuẽ/ eñ alderhande goede cruyden / die ghy gesieden eñ gherooken cunt.

Dit leeringhe van Pythagoras

Oock en hebt ghy gheens melcx/ honichs/ noch veel ander dincx gebreck / die u vander eerden ouervloedelijc sonder eenige bloetstortinge ghegeuen worden. Maer met vleesch

zijn

ijn natuere t'onderhouwē/is beesten voere:
nochtās en doent alle beesten niet/ wāt peer-
den/ossen/coyen/ noch diergelijcke gedierten
ulcx gheen en gebruycken / anders niet dan
Leeuwen/Beeren/tijgerdieren/Woluen/ende
dier ghelijcke ghedierten / die niet dan met
bloet te vreden en zijn. Maer onder v lieden
die verstant behoordē te ghebruyckē/hoe lee-
lijcken eñ grouwelijcken staet het / dattet een
vleesch in dander verslonden wort / ende dat
een lichaem metten anderen moet ghemest
worden/ ia oock datmen eens gediertē leuen
geneempt om eens anders gedierten leuen te
onderhouden? segt my docht/duncket v liedē
behoorlijck te syne/gemerckt dat die natuere
alle dingen in zo groote ouervloedicheyt toe
ent / dat ghy v niet dan met vleesch en bloet
en cunt versaden / ghelijck ghemeynlijck die
onmenschelijcke Ciclopes te doen pleghen?
En moecht ghy uwen hongerigen buyck niet
te vreden stellen dan met die doot ende bloet-
stortinge eens anders gediertte? Inde eerste/
dat is/die ghulde werelt oft eeuwe/waren zy
wel te vreden met appelen/peeren/ cruyden/
eñ diergelijcke vruchtē die haer vander eerdē
gegeuen werden / eñ en vraechden niet eens
nae vleesch. In dien tijdē leefdē sonder sorge
die voghelen inde locht/die beesten inde wil-
dernisse eñ die visschen inde zee. Doen en wist
men van voghelen / jaghen/ noch visschen te
spreken/ maer ouer al wasser goeden vreden
eñ eendrachticheyt. Ten lesten begonstmen
nae sommige dieren te jagen die de menschen
schadelijck waren/d'welck ick noch toe laten
soude datmēse doode/maer immers behoor-

bemen hier mede te vreden te wesen/ eñ laten het vleesch liggen sonder daer af ons voetsel te nemen. Ten lesten van dese wreede dieren ist zo verre gecommē datmen die verckenen heeft ghedoot/ om datse t'coren af snoeyden/ die geytkens datse de wijngaerden schendē/ dese twee ghedierten werden eenichsins om haerder misdaet wil gedoot / maer wat hebben die schaepkens eñ lammerkens ᵒdient/ vanden welcken wy het melck hebben tot op-voedinge des lichaems/ de wolle tot cleederen te maken / ende die den mensche meer profijts leuende dan doot aenbrengen? Wat hebben die ossen misdaen die zoo simpel ende onnoosel zijn / eñ die tot slauen eñ arbeyden geboren zijn? En soudt ghijt niet voor een groote dwaesheyt eñ raserye achten / zo wie zijnen ackermā die hem zo menich Jaer zijn lant gheackert soude hebbē/ eñ zijn vruchten gewoonen/ met een bijle voor t'hooft smeet? ten is v liedē noch niet genoech dat ghy dese onbehoorlijcke dingen dagelijcx doet / maer daer en bouen gaet ghy liedē noch den godē de schult toeschrijuen/ eñ segt dat die met een onbevlect lammeken ghepaeyt worden/ alst met een hoeyken oft gulden Crauskens verciert gheoffert wort. Daer brengt ghy die arm beeste voor den outaer / die welcke nergens af wetende aenhoort uwer alder gebet/ daer na wordet met een mes de keel af gestekē/ ghy treet hem terstont dinghewant wte/ eñ gelooft dat ghy daer wt der goden secreet sult kennē. Van waer doch is dē mensche zo grooten honger ouer ghecomen / als dat hy met sulckē spijse moet versaet wordē? d'welc

n wel soude begheeren o ghy sterffelijcke
mensche/dattet eens achter blijuen mocht.
Dus hoort nae mijn leeringhe/als ghy die
nen eens off/ oft ander ghedierten eet ghe-
oft voorwaer dat ghy dan uwer vrienden
de naesten vleesch eet. Ghemerct dat my
od zijn gratie verleent/zo en wil ick de selue
ack niet misbruycken:maer sal die secreten
t: my vā god vercondicht zijn te kennen ge-
n/ ia oock sulcke dingen als noch noyt in
mensche verstant gheresen en is / ende daer
nen noyt meer af en heeft te spreken ghewe-
n. My lust nu wel in hemelsche dinghen te
eculeren/eñ dese eertsche dingen verlatende
menste wat goets eñ godlijcx te instrueerē/
n welcken ick dickwils sonder reden ende
vreese des doots sie leuen. O ghy sterffe-
cke mensch / wat wilt ghy u zoo zeere met
e vreese des doots oft met de vreese der hel-
n becommeren? waerom zijt ghy zoo zeer
eanrt voor sommighe pijnen eñ tormenten
ie nergens dan wt die ydelheyt des werelts
hecomen en zijn? weder ghy lieden metten
rande vergaet/weder mettē watere/ weder
uer siecten oft ander accidentē/zijt des ver-
ekert dat u gheen pijne nae volghen en sal.
Die zielen zijn docht onsterffelijck/ ende ver-
huysen altijts van deen lichaem in dander.
My ghedenket wel dat ick ten tijden dat die
Grieken voor Troyen lagen / Euphorbus
was die sone van Pantonus: my ghedenct
oock wel dat ick doen ter tijt eenen schildt
uerde/dien ick naederhant selue indē tem-
pel van Juno ghesien ende ghekent hebbe.
Alle dinghen worden verandert / maer niet

Die sielen der huysen van deen lichaem in dander.

en vergater / die zielen gaen eñ coomen van deen plaetse in dander / vanden menschen in beesten/eñ wederom vande beesten inde men schen sonder eenichsins beschadicht oft ghe-krenct te worden. Ghelijckmen in het was lichtelijc alderhande figueren printen mach/ hoe wel dat altijts t'selfde was blijft / noch-tans en blijft de selfde figuere niet: diesghe-lijcx oock de ziele blijft altijts de ziele / maer wandelt van deen lichaem in dander.

Daerom mijn vriendẽ en wilt uwen buyck ende wellust zo onderdanich niet wesen / als dat ghy die ziele voor haren tijt wt eenich lichaem drijft / dat ghy oock het een vleesch met het ander niet op en voet.

Eñ want ick nv in groote eñ sware mate-rien geraect ben / so sal ickse oock vervolgen. Ter werelt en isser niet ghestadichs: al wat-ter is/is wanckelbaer eñ ongestadich/ja ooc den tijt selue en blijft eenen ooghenblick tijts niet stille staende/maer is altijt vloeyende ge-lijck deen bare op dander coemt. T'gene dat leden is/en wort voor niet met allen geacht: eñ telckẽ comter t'gene datter noyt en is ge-weest. Alle ooghcblicken ghescheter een ver-nieuwinge. Alle dage siedy dattet eens nacht eñ eens dach wort. Dẽ hemel verandert zijn coluer oock dagelijx. Als nv comt den dage-raert / als dan de sonne / ten eersten sien wijse int opstaen root schijnen/diesgelijcx oock int ondergaen. Als si int hoochste comt/schijntse wat claerder/eñ dat om datse dan hooger eñ onbesmetter van ons eertrijck is. Oock sien wy dat die mane in eenen doene niet en blijft want altijt meerder oft mindert sy nae den

sich vanden tijt. Hoe/ en sien wy niet dat
't Jaer in vier deelen ghedeelt is / ghelijck
ock ons leuen/want onse jonge tueght ende
oer kintsheyt is den Lenten gelijck/inden
blecken die cruyden t'haren teedersten ende
mulsten zijn. In desen tijt sien wy alle din-
gen bloeyen / en wter eerden spruyten / hoe
el dat die bladerē noch in haer volle macht
et en zijn. Daer na comt den somer aen/de
e dinghen cracht en viguer gheeft: als den
mensche in sijnen fluer is / dan is hy oock in
n volle macht geen hittige ouderdom noch
geenen bequameren tijt en can hy gehebbē
nnē allen sijnen leuen. Dan comt dē Herft
n/die ons die vruchtē tot rijpheyt brengt.
n dat den mensche tot sijnen verstande ge-
menen is/is hi wat getemperder en wijser in
de. Ten lesten comt den coutheuendē win
/ die gheen hayr meer en heeft behouden/
n somtijts eē luttel grijs hayrs. Oock sien
y dat onse lichamen nimmermeer in eenen
ene en blijuen/ wāt t'gene dat wy geweest
bbē/oft dat wy nv zijn/en sullen wy mor-
n niet wesen. Den tijt is eens geweest dat
y mer een luttel saets en waren/ vā dwelc-
rē hoepte dat daer eens eenē mensche af co-
en soude: een luttel tijts hebben wy in on-
moeder lichaem gelegen: daer nae en heeft
voorsichtighe natuere niet willen gedoo-
n dat wy daer souden verborghen blijuen
aer heeft ons die hant toe gherepct en alzo
werelt geholpen. Ter werelt ghecomen
nde/hebbē wy een wijle tijts sonder macht
t verstant gelegen/ daer nae op vier voeten
gonst te cruppen / ghelijck een onredelijck

dier/dan ten lesten al touterende eñ beuende hebben wy begonst met enige hulpe op twee beenen te leeren gaen. Ten lesten zijn wy soo allenskens tot onsen Jaren gecomen: daerna totter afgaender outheit/inden welcken ons leuen begint te crencken eñ te declineren.

Die stercke/Milon de nu tot sijnen wterste ouderdom gecomẽ was/ouerdenckende hoe het t'anderen tijden zo menigen stier met een bloote vuyst ter eerden gevelt hadde/eñ siende dat zijn cracht nu zo zeer ghesmolten was en wist anders niet te doen dan te screpen eñ te weenen. Diesgelijcx oock Helena op eenen tijt siende die groote rimpelen diese in haer voorhooft hadde/och seyde sy waer is nu die groote schoonheyt vervaren / om die welcke ick tweemaels ontschaeckt gheweest hebbe. Voorwaer dẽ tijt is een verslinder alder dinghen / die welck met zijn medegesellinne die outheyt alle dinghen verdestrueert / eñ door die doot al mettẽ tanden vernielt. Oock sien wy dat die vier Elementen veranderen/ als ick v lieden leeren sal.

Die werelt heeft vier beginselen als vier saden/vandẽ welcken dat de twee swaer zijn eñ dander twee van lichter substantien. Die aerde eñ het water om haerder swaerhz wil zijn beneden ghebleuen: Dander twee Elementen/te wetẽ het Vier eñ de Locht / mits datse van gheen swaerheyt ghedwongen en zijn / hebben die opperste plaetse behouden. Hoe wel dat dese voorseyde Elementen verre van malcanderen ghelegen zijn/nochtans so worden alle dinghen wt dese gemaeckt/ende wederomme in dese geresolueert. Die Eerde

in

in Water/het Water in Locht/eñ de Locht ten lesten/alsser die zwaerheyt afgetrocken is/wort in Vier ghetransmuteert. Diesghelijcx oock comende vanden oppersten totten ondersté/het Vier alst eenige swaerheyt aenneemt so wordet in Locht verandert/eñ die Locht wederom in Water. Somma/daer en is ter werelt niet dat in eenen stant blijft/maer de natuere die altijt een dinck vernieut maect altijt vã deen het ander/so datter (gelooues my) ter werelt niet met allen en vergaet/maer wort alleenlijc verandert. Tgene dat wy heeten geboren te worden/is anders dan dat wy steruẽ heeten: hoe wel dat de corruptie oft verganckelijchept eens dinckx/de generatie eñ vernieuwinge eens anders is: als deen in dander/eñ dat ander weder in eẽ ander verandert. So worden nochtans alle dingẽ inde voorseyde vier Elementen geresolueert/wt die welcke alle dingen voort gegenereert wordẽ. Ick en geloove dan niet dat eē dinck lange in eenen doene blijft. In dese manierẽ ist dat de gulde Eeuwe ten lesten tot eenen ijseren ouderdom gecomẽ is/eñ dat de Fortuyne van eender plaetsen so dicwils verandert is geweest. Ick heb selue met mijnen oogen gesien dat t'ghene dat nu eertrijck is/t'anderen tijden water geweest heeft/alst noch wel blijct bijde mosschelschelpẽ diemen inde eerde vint. Diesgelijcx oock die eerde in water verandert. Men heeft t'anderen tijdẽ eenen hoogen berch gevondẽ daer veel schoon velden gheweest hebben/daer en siet men nu anders niet dan een zee door die diluuie. Die natuere heeft oock sommige fonteynen

wt

De zee in eertrijck ende het eertrijck in zee.

wt doen springen daermen te vooren noyt af gehoort en hadde/ eñ noch dagelijcx doet met enige eertbevinge/ eñ dan ist datter ooc somtijts eenige nieuwe riviere wt sprupt/oft ooc enige riviere haren loop verliest. In sulcker manieren is de riviere Lycus in deerde ghedoken eñ comt wel verre van daer weder wt gesproten. Diesgelijcx oock die riviere Erasinus / eñ meer ander rivieren eñ fonteynen. In sulcker vuegen sietmẽ nu de riviere Capcus eenen anderen loop hebben danse wel eertijts gehat heeft. Ja het geschiet oock wel dat sommige rivierẽ eñ fonteynẽ wtdroogen

Het is wel eertijts gesien geweest/ dat die vloet Anigus soet eñ goet om drincken ghe-weest is/hoe wel datter nu niemant af smaecken en wilt. Eñ dat om dat die Centauren (soomen schrijft)haer lichamen daer inne gewasschen hebben/ na datse vande venijnighe schichtẽ Herculis gewont warẽ / waer mede het water gantsch bedorven wert.

In Cycanien sietmẽ somtijts die riviere Amasenus vloeyen/eñ bi tijdẽ oock wtdroogẽ. En ist eenen yegelijcken niet genoech bekent dat die vloet Hyppanis sout geworden is/die te vorẽ zo soet eñ goet om drinckẽ was: men heeft oock gesien dat die landẽ Antissa/Pharos eñ Tyros in Phenicien rontom met,water bevrijt geweest hebbẽ/vande welcke datter nu nochtans gheen van alle meer eylant en is. Leucadia heeft tanderẽ tijden het lantschap Epiro aen ghelegen/eñ nv leget rontom met water omcingelt. Het lant Messana heeft t'anderen tijden aen Italien gehouden tot datter die zee midden door gebroken is/ eñ

[illegible]ft dese voorf. twee landen van malcan-
[illegible]ghedeylt. Ist dat ghy die twee steden
[illegible]en Buris soect/ ghy en sultse nerghens
[illegible]n dan inden gront vande zee verdronc-
[illegible]aer sietmet noch somtijts eenich littee-
[illegible]och af wt kijcken. In Pittheia was
[illegible]eyne vol boomen gheplant/ daer noch
[illegible]noch houel hier voortijts in gheweest
[illegible]ft/ eñ nu isser eenen hooghen berch in
[illegible]uen. D'welck alte grouwelijck by ge-
[illegible]m is/ als ick v wil gaen vertellen.
[illegible]e winden warē eens in d'eerde gesloten
[illegible]consten nerghers een spleetken gheuin-
[illegible]n wt te vlieghen/ waer af die eerde be-
[illegible] te swillen/ ghelijck alsmen een blase op
[illegible]/ eñ is die swillinghe daer noch blijuen
[illegible]tot op den dach van hedē inde ghedaen
[illegible]n eenen berch. Aengesien dat wy nu in
[illegible]worden gecomen zijn/ eñ dat my veel se-
[illegible]en eñ verholentheden bekent zijn/ waer-
[illegible]n sal ick niet openbaren t'gene dat icker
[illegible]woele? Wy sien dat sommige fonteynen
[illegible]emder naturē zijn/ als die fonteyne vā
[illegible]iter/ die welcke s'daechs cout eñ s'nachts
[illegible]n is. Men seyt dat die riuiere Athama-
[illegible]ā sulcker naturē is/ als datse een stuck
[illegible]s doet ontsteken datter inne geworpen
[illegible]: als die Mane t'haren cleynsten is. In
[illegible]acien is eē vloet/ vā wiens water so wie
[illegible]nct/ de wort terstont in eenē steen ver-
[illegible]ert/ oock doettet alle dingē in harde stee-
[illegible]eranderen dier in geworpē wordē. Die
[illegible]ren Cratis eñ Sibaris doen den genen
[illegible]hayr hebben die daer inne gaen baepen.
[illegible]dat meer is/ daer zijn sommige wateren
die

Sommighe wonderlijcke naturen der wateren.

die niet alleen die lichamen en veranderen maer oock den gheest eñ inwendige gedachten der menschen. Wie en heeft van die vloet Salmacis/oft vã ander vloeden die in Ethiopien zijn noyt hooren spreken/ die den mensche tot raserije oft grooten vaeck brenghen. So wie sijnen dorst aen die riuiere Clitorius versl aen wilde/terstont schoude hi alderhande wijn/eñ dat om dat het water deser riuieren een sonderlinge couthept oft natuere in heeft die den wijn contrarie is / oft ghelijck die inwoonders van dien lande segghen/als Melampus met sijne cruyden die dochters des coninck Pretus wt den handen der Furien verlost hadde/heeft hijse aent voorf. water gelept om aldaer gerepnicht te worden/ eñ van dien tijt af is die riuiere dese voorf. macht aen ghebleuen. Noch isser een ander rieuiere die gantsch van een contrarie nature is/want alsmer wat af gedroncken heeft zoo stamelt men daer af als oftmẽ wijn gedroncken hadde. In Arcadien is een water d'welc die ouders Pheneum ghenoemt hebben/ het welcke by diueersche tijden diuecersche natueren heeft/als sdaechs ist goet om drinckẽ eñ des nachts schadelijck. In sulcker manieren heeft elck water ende elcke vloet haer besondere crachten eñ proprieteyten. Men heeft den tijt ghesien dattet eylant Ortygia rontom int water geleghen heeft / hoe wel dattet nu in eenen droogen pleyn leet. Oock en sal den berch Etna ten eeuwigen dagẽ niet bernen ghelijck hy altoos niet ghedaen en heeft. Want den voorf. berch moet eenich leuen in hebben daer mede dat hy het vier tot diueer-

sche

[..]re plaetsen wt worpt. Ist datter nu enige [..]tbeuinge ghesch iet zoo sal t'vier op een an[..]er plaetse wt ghaen. Oft ist soomen sept/ [..]atter windē inden berch Etna beslotē zijn/ [..] welcke daer duer die groote beruerte het [..]r genereren/zoo en cant oock niet eeuwich [..]erende gesijn / want als de winden ÿgaen [..]uen/zo sal t'vier oock moeten vergaen. Ist [..]ck dattet vier met peck/ solffer/ eñ ter on[..]nthouden wort / zoo salt moeten een eynde [..]men int vergaen zijnder substantien.

[..]Men sept dat in Thracien/inde stadt Pa[..]ler menschen woonen die welcke als zy ne[..]gin maels in een water geweest hebben dat [..]aer by leet/in vogelen veranderen: het welc [..]tselue nauwelijcx en gelooue. Oock sept [..]en datter in Scythien vrouwen woonē die [..]elcke bestrijckende haer lichamen met een [..]aniere van venijne/oock inde selfde figuere [..]eranderen. Ist sacke nochtans datmen der [..]experientien eñ geprobeerder dinghen eenich [..]geloone gheeft/ en sien wy niet dat wt som[..]mige verrotte lichamen duer hitte sommige [..]wormen eñ ander ghedierten ghegenereert [..]worden? Graeft een Calf oft eenen stier in [..]aerde/het is dicwils by experientie ghesien [..]daervan dien lichame by hem comē/die daer [..]naer velt hanterē gelijck die gene daer zy af [..]gecomen zijn. Wt doode peerdē/sietmen hor[..]selen comen: snijt ghy die beenen van eenen [..]kreeft/eñ ist dat ghy die reste van zijnen lich[..]aem begraeft soo salder eenen schorpioen wt [..]comen / die welcke met sijnen steert de men[..]schen dreygende is. De vijfwouters worden [..]van wormen geproduceert/d'welck dicwils

van

Mens-
schen in
vogelen

vanden boeren bevonden is gheweeſt. Het maraſch brengt ſomtijts wel groen vorſſcen voort/ten eerſten ſonder voeten/ daer nae op dat die voorſ. vorſſchen eenige inſtrumenten ſouden hebben om te ſwemmē / ſo wort hun beenen verleent/eñ op datſe te bat ſpringhen mogen/hebben zy dachterſte beenen langher dan de voorſte. De Beerinne en brengt ter ſtont gheen gefatſoneerde vrucht voort/ mer een leelijck ongeſchickt eñ onbelompen ſtuck vleeſchs / d'welc zy met lange te leckē allenſkens formeert. En ſien wy die Beyen ſonder voeten eñ ſonder vluegelen niet voort comē/ eñ nochtās crijgen ſijſe metter tijt wel. Pauwen/Arenen/Duyuen/eñ alle ander geſlachten van voghelen worden wt eyeren ghegenereert. Wt het rugbeen van eenen dooden menſche wort dickwils wel een ſlanghe ghegenereert. Alle deſe voorſeyde beeſten hebben haer afcomſte vā eenich ander ghedierte alſt voorſeyt is / maer daer is eenen voghel by dē Aſſiriers Phenix genoemt/die wt hem ſeluen/ eñ niet vā eenich ander geproduceert en wort. Deſe en leeft niet by corē oft cruyden/ mer by wieroock eñ ander welriekende ſubſtantien: Als deſen vogel vijfhondert Jarē out is/ſo vergadert hy hem op eenē palmboom eenen neſt met ſijnen beck / daer nae brengt hier veelderhande welriekende dinghen op / ende laet hem daer aldus en ſijnen rueck vande hitte der ſonnen verbrandē. Wt wiens aſſchē dat daer terſtdnt eenen anderē comt/ die oock tot ſulckē Jaren leeft als den voorgaenden. Als hy dan tot ſijne macht gecomen is/draecht hy den neſt daer zijn vader

op

y ebrant is geweest/eñ presenteerden inden tempel der sonnen. Ist sake nochtans dat in dese dingen eenige nieuwichept gheleghen is sullen wy ons met recht wel moghen verwonderen van t'serpent Hyena/d'welck hem als nv in d'manneken verandert/ eñ als dan in d'wijfken. Oock ist te verwonderen van den Chameleon/ die nergens dan by de locht en leeft/hem so dickwils ende in so menigerhande figuere vandert. Het gedierte Lincx gheheeten/dat is een luchs/ vandert zijn vrine in costelijck gesteente / terstont als inde locht komt. Het corael dat te vooren een teeder water cruydeken is geweest/ wort terstont hert alst die locht gevoelt. Somma/ten waer my gheensins mogelijck dat ick alle die veranderingen eñ transformatien soude moghen beschrijuen: wy sien daghelijcx dat in deser manieren alle dingen verandert worden. Deen neemt sulck eñ sulck faetsoen aen. Die stadt van Troyen heeft in haren tijt so rijck ende machtich geweest/als datse tegẽ hare vyanden thien Jaer lanck gheresisteert heeft / eñ nv en vintmen anders niet dan noch sommige oude cauaengien eñ grauen. Sparta/ Mycene/ Cecrops/ Theben/ Athenen / hebben t'anderẽ tijden groote vermaerde steden geweest/maer wat isser nv meer achter ghebleuen/ dan den naem? men seyt oock nv dat die Troyanen een stadt stichten bpden berch Apenninus/eñ by den Tyber/ die zy Roomẽ heeten. So langhe alsmer aen werct soo isser met het vermeerderẽ een veranderinge aen/ eñ het sal noch nae wtwijsen der prophetien een groote vermaerde stadt worden / ende sal

haer hoornen bouen alle dander op steken. My gedenckt dat ick gehoort hebbe/hoe dat Helenus die sone Pryami tot Eneam sprack als die stadt van Troyen inghenomen wert: O godlick saet Eneas hebt goedē moet/wāt ist dat mijn redenen opt van eenigher weerden gheweest hebben/zoo en sal die stadt van Troyen (mits dat ghy noch tēn leuen sult blijuen) niet t'eenen mael vgaen. Duer vier/ sweert/eñ vlamme/sult ghijt noch ontloopen eñ sult met v uwe godekens vuerē/ eñ sult in een vreemt lant comen daer v een velt sal geschoncken wordē om een stadt op te stichten ia oock een sulcke alsser opt gheweest heeft oft immermeer comen sal. Duer die vromichept van veel cloecke mannen sal dese stadt tot eeren gebracht wordē / maer principalijc door eenen Julius Cesar genaemt/diese soo verre brenghen sal als datmense sal mogen de opperste heeten bouen alle dander. Also langhe alsser die dien regeerder zijn zal/so sal de stad geluckich sijn/eñ ten lesten sal den voorseyden Julius met grooter eeren ten hemel gevuert worden. Dese prophetie van Helenus heb ick selue vanden ouden man Eneas hooren vertellen/eñ ic verblijde my dat die stat vā Roomen noch tot sulcker eeren comen sal. Maer als ick mi seluen wel bedencke / so sie ick dat ick wel verre wt mijnen eerstē propooste geraect ben. Dē hemel eñ al wat daer onder is verandert vā deen gedaente in dander. Wy lieden oock die van lichamelijcker eñ geestelijcker substantien gemaect zijn / mogen alzo wel in onredelijcke dieren veranderen als in redelijcke: wat willen wy dā die beesten doo-

den

en/eñ eten/daer bi auontueren ons vaders/
roeders/susters/oft eenigē van onser vrien-
en siele in woonen mach. En wilt dan so ge-
eet niet wesen die Ossen/Coeyen/stieren/oft
ier-gelijcke dieren te dooden/eñ op uwe ta-
elen te doen brengen. Hoe ist moegelick dat
enen mensch een Lammeken/gheytken/vo-
elken/oft dier-gelijck beesten dat hy opge-
oet heeft can ghedooden ende gheeeten?
Hoe can hem eenen mensch tot sulcken wreet
eyt begeuē/oft wat loon is hier af verwacht
ende? laet die totten ploeghe op leuen alsoo
ngē alst hun ghebueren mach/die schapen
ot onser cleedingē/ de Geyten om het melck
aer af te hebben/steeckt die sackē eñ netten
eder op/daer ghy die voghelen mede te be-
riegen pleecht/ eñ laetse voortane vlieghen:
erten/ hinden/ eñ diergelijcke onnosel bee-
en suldy niet vreden laten/ die Visschen en
ltdy met engelroeden noch ander bedriech-
jcke lagen niet bedrieghen. Ist datter eeni-
e schadelijcke dieren zijn/die moechdy doo-
en/maer niet eten.

Nae dat Pytagoras zijn redenen voleynt
adde/is hy weder nae zijn lant ghekeert/eñ
ie Romeynē namen terstont Numam Pom
ilium gewillichlijc tot eenen regeerder/ die
elcke een Nymphe ghetrout hadde Egerea
enaemt/eñ hadde altijt in zijn geselschap de-
Camenas/eñ Musas/ dat warē die goddin-
en der gheleertheyt. Hy onderwees die Ro-
eynen in alle geschictheyt/godvruchtheyt
ñ geleertheyt. Hoe wel datter volck te voren
reet was ende ongenadich/nochtans const
yse tot goedertierenheyt eñ liefde der cun-

sten gebrengen. Nae zijn doot wert hy van eenẽ peghelijcke seer bescrept/zijn huysvrou verliet die stat/eñ ginck inde wildernisse Aricine woonen. Oock bescrepende die doot van haren man / och dickwils quamen haer die Nymphen des boschs vertroosten. Dicwils is tot haer gecomẽ Hyppolitus diese meynde te vtroosten/eñ seyde / laet varen dese groote droefheyt / denckt dat ghy niet alleen en zijt/ maer datter noch meer zijn dyen wel sulcke oft oock noch grooter ongheluck aenghecomen is. Waert dat ghy eñ ick met eenighe exempelen beweecht mochten worden / het soude ons beyden wel ghelijcken. Hebt ghy t'anderen tijdẽ niet hooren vtellen van Hyppolitus/die door zijns moeders wreetheit vã sijnen vader gedoot wert/so weet ick wel dat ghi daer v grootelic in verwondert hebt. Het is seer quaet om geloouen/maer en twijfelt daer niet ane/ic ben die selfde man die vã zijn stiefmoeder valschelijcken geaccuseert wert als oft hyse hadde willen verkrachten. Waer om mijnen vader vertoornt zijnde/ my wten lande dreef/eñ dede my op den hals bannen. Ick maeckte my henen na Trezen te reysen/ eñ so ick bi Corinthien quam/sach ick die zee met eenen grooten berch opstaen / eñ wt die baren meynde ick eenen grooten stier te sien totter borsten wtkijcken / door den nuese eñ den muyl spooch hi water/in so grootẽ ouervloedicheit dattet eyselijck om aensien was/ alle mijn medegesellen hadden hun leuen wel om een mijte ghegeuen/ maer ick en wertter noyt een hayr af verscrickt/ick hadde so veel met mijn ballincschap te doen dat ick op die

beeste

leste niet veel en dacht. Mijn peerden die
mijnen wagen gespannen waren werden
an t'grouwelijck monster zo seer verschrickt
atse bouen op een rootse liepen eñ wierpen
p metten waghen van bouen neder. Ick
reynde my aende toomen wel vast te hou-
n/maer ten dede my gheen bate / ick wert
ten wagen geworpē/eñ gevoelde dat mijn
ēn deen voor en dander na met die raders
ghedse van een ghetogen werden. Daer
dt ghy mogen mijn beenen hooren craken
na veel lijdens die vermoeyde ziele wten
haem sien vlieghen. Alle mijn lichaem en
as maer een wonde/ die ledē waren so ont-
elt datmen niet geseggen en const wattet
as. En cont ghy nv dan niet als ghy mijn
den gehoort hebt o Nymphe/ in v lijdē ver-
ldich gesijn: daer na hebbe ic noch moeten
t doncker helsche rijck visiteren / inde hel-
he riuieren hebbe ic gewasschen eñ herwas-
hen geweest. Eñ en hadde my Esculapius
et zijne crachtige cruyden niet te hulpe ge-
men/ick en soude nimmermeer weder ten
uen gecomen hebben. Na dat ick dan door
e hulpe Esculapij eñ Peonis tegē den danc
an Pluto weder wter hellen gcomen was/
p dat ick niemandt tot nijdicheyt en soude
erweckē/heeft my de goddinne Diana met
n wolcke omvangen / eñ op dat ick sonder
orge van eenen yegelijcken mocht aensien
orden verleende sy my een ionck eñ iuech-
ich gelaet/eñ veranderde mijn aenschijn zo
eer dat ick heel onbekent ghemaeckt wert.
Langen tijt twijfelde sy oft sy my in Creten
ft in Delos woude stellen / maer dese twee

steden achter gelatē heeftse my in dit lant gebracht. Si geboot mi dat ic nz meer op mijn peerdē oft op hun namen dencken en soude/ noch ooc op mijnē voorledē naem/maer wilde dat ic inde stede van Hyppolitus Virbius soude heetē. Vā dien tijt af heb ic altijt in dit bosch gewoōt dienende de goddinne Diana.

Met het ongeluck van Hyppolitus te hooren vertellen en was Egeria niet seer beholpen/sy sanck neder ter eerdē screyende ouervloedelijck. De goddinne Diana werter mede tot deernisse beruert / ende heeftse in een fonteyne verandert. Van dit groot wonder werden alle die ander Nymphen zeer vwondert/ende Hyppolitus ooc die daer by stont/ hy werter wel zo zeer af verwondert/als den ackerman van Tyrhenen/ die welcke eenen clomp eerden in een mensch sach veranderen sonder datter yemant yet toe dede. Nae dat deser eerde in een kint verandert was/begon stet veel vreemdē toecomende dinghen wt te bollen. D'inwoonders van dien lande hebbē t'kint Tagen geheeten / die welcke het volck van Hetruscen toecomende dingen heeft begonst te leeren. Oock wert hi daer wel so seer af verwondert / als Romulus die zijn lancie in d'eerde sach bloeyen / de welcke daer ghevestich bleef / niet metten ysere / maer met breede wtgebreyde wortelē/ so dat si daer alle om verwondert waren dier rontsom stondē.

Oft oock alzo verwondert als Cippus die zijn hoornen int water sach: eñ niet willende ghelooven dattet waer was / taster met die handt nae / ende doen gheloofde hy eerst zijn ooghen. Hy quam eerst vander oorlogē daer

hy sijnen

Hyppolitus woert Virbius geheeten

Egeria in een fonteyne verandert

Eenen clomp eerden in eenen mensch verandert.

y sijnen vyant verwonnen hadde/ ende hief
ijn ooghen eñ zijn ooren opwaerts nae den.
emel/eñ seyde: O goden / wat wilt ghy met
it groot wonder te kennen geuẽ? Ist dattet
et goets beteekent/ latet den Romeynen tot
rofijte comen: ende beteekent yet quaets
n bidde ick v dat ickt alleen mach soenen eñ
ntgelden. Nae dese woorden ginck Cippus
en Goden sacrificie doen / eñ track dinghe-
vant wt die beeste / om tesien wat God in
ucken wonder versien hadde. Tot deser sa-
en haeldemen eenen waersegger van Tyr-
henen/de welcke daer groot wondt wt sach
ulcx nochtans als datse noch niet bekent en
waren voor dat hy metten lichte die hoorñẽ
Cippi ghesien hadde: daer nae heeft hy hem
hesept: weest ghegruet eerweerdichste Co-
ninck Cippe / alle dit volck van desen lande
al v eñ uwe hoornen altijt onderdanich we-
en: dus sonder langher beyden oft vertreck
gaet nae die stadt / want het den goden alzo
beliest/ghy sult daer eerlijck ontfangen wor-
den/ eñ als Coninck in grooter reuerentien
ghecroont worden. Cippus keerde zijn aen-
richt ter ander sijden vander stadt/ eñ seyde/
och sulcx moeten de Goden keeren/het waer
beter dat ick mijn leuen lanck een wtlandich
ende ballinck bleef / dan dat my die Romey-
nen tot eenen Coninck hadden. Nae dese
woordẽ heeft hy alle t'volck ende die heeren
van Roomẽ by een geroepen/ eñ zijn hoornẽ
wat verbondẽ hebbende heeft die goden aen
geroepẽ eñ daer nae tottẽ volcke gesproken:
Mijn heeren van Roomẽ hier isser eenen/ die
welcke tẽ si dat ghi hem verdrijft/v lieder co-

ninck wesen sal/nae de woordẽ des waersegs-
gers. Wie hi sy sal ick u liedẽ wel met eenich
teekẽ te kennẽ geuẽ/maer niet by sijnẽ naem.
In zijn voorhooft draecht hy twee hoornen/
desẽ seluẽ ist die na des waerseggers woordẽ
u liedẽ een wet eñ maniere van leuẽ bescrijuẽ
sal/ist dat ghy liedẽ hem in u stadt ontfangt.
Hadde hy ghewilt hy hadde sonder eenighe
cracht oft gewelt wel inde stadt ghecomen/
maer ick heb daer tegen geweest hoe dat hy
nochtās mijnẽ bestẽ vrient is:maer ghi bor-
gers eñ inwoonders van Roomen verdrijft
hẽ/oft is hijs weert/bint hẽ eñ doet hẽ steruẽ
Van dese woordẽ wert daer terstont een ghe-
rucht onder die Romeynen ghehoort / maer
men conster een woort niet verstaen wat zy
seyden/wtgenomen eenen alleenlijck die wel
luyde riep/ wie is hy die daer hoornen heeft.

Een yegelijck tastender nae zijn voorhooft
om die hoornen te vinden. Daer nae begonst
Cippus weder te spreken / eñ seyde / siet hier
den genen die ghy soeckt/dit segghende/ ont-
decte hy zijn hoornen/hoe wel datter t'volck
niet na sien en woude/maer begosten swaer-
lijck te versuchten / keerende hun aensichten
(wie sout gheloouen?) ter ander syden van
dẽ hoofde de der croonen wel weerdich was.
Sy en wilde niet ghedooghen dat hy langer
ongheeert soude blijuen / maer hebben hem
daer met grooter reuerentien eñ eeren ghe-
croont/seggende: Aengesien Cippe dat ghy
inde stadt niet comẽ en wilt/zoo wort u hier
alzoo veel velts ghegeuen als ghy met twee
ossen inden ploech gespannen op eenen dach
sult mogẽ omgaen. Eñ nae die gelijckenisse

zijnder

[..]nder hoornen hebbẽ zy op de poorte twee [..]oornen van fijnen goude doen maecken/ [..]er noch langen tijt daer nae t'zijnder eeren [..]de memorien gebleuen hebben.

[..]ilt my o Muse/ duer uwe godlijcke inspi[..]tie te kennen geuen (want voor uwen oo[..]en en isser niet verborghens) hoe eñ duer [..]at causen dat Esculapius te Roomen duer [..]pidaurus ghebracht wert.

[..]le tlantschap door wasser op eenen tijt een [..]oote pestilentie. Eñ mits dat die lieden in [..]uyden noch medicijnen gheen bate en von[..]/hebbẽ zy die godẽ om hulpe aengeroepẽ. [..]y zijn tottẽ tempel Phebi gegaen die mid[..]in inde werrelt was/ hem biddende dat hy [..]in mistroostigen eenighen troost eñ secours [..]rleenen wilde / op dat haer groote droef[..]ept eens een eynde nemen mocht. Die lau[..]ier hoepkens dier inden tempel hinghen/ [..]n pijlkoker die Phebus hadde/ia oock den [..]untschen tempel begonst te daueren / ende [..]hebus te spreken in deser manierẽ: T'gene [..]at ghy begeert o Romeynẽ / behoorde ghy [..]el wat naerder te comen begeeren. T'gene [..]aer ghy om bidt/en heeft mijns gheen ghe[..]reck maer mijns soons: dus gaet te goeder [..]ren ende roept my mijnen zone. Na dat die [..]oomsche borgers verstaen hadden t'gebot [..]an Apollo/begonsten onderlinge te vragen [..]aer eñ in wat stadt dat Esculapius zijnen [..]empel hadde. Sy sonden terstont nae Epi[..]aurien om daer den voors. Esculapium te [..]iddẽ / dat hy tot haerder pestilentien enige [..]emedie wilde geuen. Als sy ouer quamẽ / en [..]asser niemãt de tot Esculapius gaẽ wilde/

deen woude dlot worpē/dē anderē en wouts niet consenteren. Met dit gekijf waren zy zo langē onledich/dat dē dach ten auont quam. Doē scheent dat Esculapius recht ouereynde voor d'bedde vandē leytsman der Romeynen in sulcker manieren eñ gedaenten als hi in sijnen tempel stont / hebbende inde slincke hant eenen Boeren stock/ eñ die rechte hant aen sijnen baert. Daer scheent dat hi den Capiteyn in deser manierē aensprack: En vreest niet ick sal mijn beelt hier verlatē eñ by v lieden comen. Aensict wel van wat faetsoen dat dese slange is die om mijn stocrken gewronghen leet/ op dat ghijt kennen moecht/ want in sulcker ghelijckenissen sal ick my transformerē/ dan dat ick wat grooter zijn sal gelijct betamelijck is. Terstont met desen visioene is Esculapius wech geuaren. Dē Capiteyn wert wacker. Des morgens vroech zijnse al lē gader totten tempel Esculapij gecomē/ hē biddende dat hy met eenich litteeckē te kennen geuen wilde waer dat hy sitten woude. Nauwelicx en haddē si haer bede volent/ Esculapius en vertoonde hem daer inde gelijckenisse van een slange met eē vergulde cammekē op zijn hooft/ eñ met zijnder toecoemst roerde hy die dueren/ die outarē/ eñ die marmorsteenē des tempels. Hi stack zijn borst wt eñ sach t'geselschap met bernendē oogē aen. Alle t'volck wert hier af seer verscrict/ maer den priester die reyn eñ onbevleckt was / en dochtet niet nieus te wesen / want hy dē god kende. Het is Esculapius/ seyde hy/ tis Esculapius / belijdt hem metter hertē eñ mettē monde/ ter goeder uren moet ghy vā ons ge

sien

en worden/ comt nu die ghene te hulpe dier
so ootmoedelijc om bidden. Sy deden alle
en gode eere ane/eñ seydẽ den priester nae.
Esculapius leckebaerdende metter tonghen
af hunlieden te kennẽ datse verhoort warẽ.
Daer na is hy die gradẽ des tempels af ge-
omen/ groetende die schepen daer hy mede
oechreysen soude/de eerde daer hi ouer cruy-
en soude wert met gras eñ schoone bloem-
ens ouerdect:daer quam den God ouer eñ
inck nae dẽ oeuer daer hy hem int schip der
omeynẽ ginck schicken. Het was terstont
oet te sien datter eenen God in was/want
et schip wert neder gedrongen als oft ghe-
aden geweest hadde. Die Romeynen waren
eer blijde/ eñ nae datse t'zijnder eeren op den
euer eenen stier gedoot hadden / synse tsche-
e gegaen/eñ maecten haer aent varẽ:sy cre-
en goedẽ wint. Den god Esculapius ginck
ouen opt schip ligghen / eñ sach al varende
et water aen. Binnen ses daghen daer nae
ijnse in Italien gecomen byden tempel van
er goddinnen Juno. Sy seyldẽ voorby Ca-
abrien/Amphissien/die hooge rootsen Cele-
nien/der stadt Rhegium / Ciculen/Etalien/
Temesen/Leucosien/ Pestum/ Caprea/het
geberchte der goddinnẽ Minerue/Surrhen/
Heraclea / Napels / eñ van daer voorby den
tempel Sibylle/voorbi de stadt Linternum/
ouer de riuiere Vulturnus Minturne/ Phor
mien/Trachina / voorby het geberchte Cir-
cea/Antion. Daer gecomen zijnde(mits dat
het stuer weder was) heeft hem Esculapius
heel ontvlochten/eñ liet hem seluen op d'lant
vallen/daer hy terstont na den tempel vã sy-
nen

nen vader gegaen is. Na dat hi hem gepaeyt hadde/ is hy weder t'schepe gecomē/ eñ heeft metten Romeynen so lange geseylt tot datse voor de stadt van Roomen quamē. Terstont quam hem alle tvolck te ghemoete/ heetende hem hertelijc willecome. Al omme eñ omme daer hy voorby lijden soude/ werter sacrificie gedaen. Als sy te Roomē binnē quamē/ wert Esculapius op eenē mastboom verheuē/ daer hi rontom hem alle t'volc aensach/ soekende oock een plaetse waer hy sitten mocht. Binnen Roomen wasser een eylant dat vā beyde den sijden aendē Tyber lach. Op dit eylant werp hē Esculapius vā bouen neder dē mast af/ eñ nam daer zijn rechte figuere / d'welck voor die Romeynē een salige incomste was.

Tgetal der goden was alreede gemeerdert met den vromen Julius Cesar/ die so wel in vrede als in oorlogē grote eere eñ tryumphe behaelt hadde/ eñ was indē hemel onder die sterrē eñ hemelsche teekenen ghevuert. Hy en hadde noyt schoonď feyt bedreuē dan dat hy eenē vercorenē sone achtergelatē hadde/ dat hy t'anderē tijdē in Engelant ouer dē Nyl/ eñ in sōmige ander landē gereyst daer hy victorie behaelt heeft. Wat groote duecht hebben die godē der werelt bewesē/ als zi desē tot sulcker officien gebracht hebbē. Voorwaer geseyt/ waert sake dat hy geen sterffelijc mensch geweest en hadde/ hi soude onder de goden gerekent geweest hebbē. Dwelc ooc aenmercken dede de goddinne Venus/ eñ siende de verraderije dier tegen hem ophanden was/ wertter heel bleeck af / ende ginck terstont tot alle dander goden/ seggende: Siet doch / hoe grootelijck

datmen

[.]anen mij vuolcht/daer ick ter werelt geen
[..]omelingẽ meer en hadde dã desẽ Julius.
[.]lzo geslotẽ dat ick altijt dus deerlijck sal
[.]etẽ gequelt worden Het is v allẽ kenlijck
[.]mij Diomedes t'anderẽ tijden met sijnen
[.]t ghequetst heeft. Mijn stat vã Troyẽ is
[.]strueert geweest/mijnẽ sone Eneas heeft
[.]eten ter hellen dalen/teghen den Coninck
[.]urnus stryden/ia oock teghen Juno selue/
[.]rstict seggen:eñ nochtans en latense noch
[.]t af/want als ghy siet / sy hebben alle hun
[.]erdẽ op mi eñ op mijn bloet bereit. Maer
[.]idde v dat hun opset mach gekeert wor-
[.]op dat de sacrificien der goddinnẽ Vesta
[.]t teenenmale en vgaen. Alle dese woorden
[.]c Venus vandẽ eenẽ god tottẽ anderẽ pra
[.]ende/maer t'was al te vgeefs/wãt tẽ was
[.]eensins inder goden macht datse der drie
[.]ddinnen decreten hadden moghen breken:
[.]uende nochtãs te kennẽ dat de heel werelt
[.]n zijnder doot soude bedroeft worden/ ge-
[.]iedender groote teekenen inde locht / als
[.] donder/blixem/ verdonckerthept der son-
[.]n/ bernende sterren / bloet droppelen / be-
[.]oede Manen/ leelijck wlen ghelupt / ende
[.]ergheliicke grouwelijcke dreyghementen.
[.]een sacrificie en constmẽ den goden te ge-
[.]uege gedoen/inde peeskens sachmen datter
[.]oote beruerte op staen soude/ in het inghe-
[.]ant der gheofferder dieren vantmen een
[.]fghehouden hooft/op de merct eñ inde tem-
[.]els/onder de goden/ eñ onder die menschen
[.]n hoordemen anders niet dan ghehupl der
[.]onden. Men sept dat die gheesten allen sins
[.]nder die lieden domineerden:nochtans wat

teekenen

teekenē dat die goden sōnden / zy en mochten dese conspiratie eñ valsche verraderije de daer op handē was noyt beletten. Die verraders bereydē hun messen / eñ inde gantsche stat en vondense geen plaetse die haer totter verraderijen bequaem docht wesen dā het paleys. Doen begost eerst Venus met beyde dē handē voor haer borste te slaen / si dede haer beste dē hemel met eē doncker wolcke te bedeckē / daer sy tanderē tijdē Paris mede bescherm de als hē Menelaus meynde te doorstekē / eñ daerse wel eertijts Eneam mede verloste wtē handē van Diomedes. Jupiter siende dat Venus daer so groote droefheyt om bedreef / heeft tot haer gesprokē aldus: Wilt ghi mijn alder liefste dochter die doot eñ die godlijcke voorsichticheyt brekē? waert dat ghi selue tē huyse quaemt vande drie Fatale gesusters / daer sout ghy de copere tafelē sien / daer donder / blixem / noch geenderhande onweder an geletten en can. Daer sout ghy vinden in een tafel gegraueert alle t'gene datter van Julio is geconstitueert geweest / ic hebt gelesen ende oock wel onthouden. Ende op dat ghijs niet onwetende en blijft / soo wil ickt v gaen vertreecken. Desen daer Venus so zeer om soliciteert / is ten eynde zijns leuens gecomen: eñ den tijt naect dat hy onder die goden eñ inde tempels gheeert worde: eñ Octauius / die na hem regneren sal / eñ zijn doot wreedelijcken wreken sal. Die beleghen stadt Mutine sal noch door hem om genade bidden. Pharsalien sal zijns gewaer worden. Het volck van Philippus sal noch van zijn vromichheyt weten te spreken. Het heel ghеslacht van Pompeius /

pas/ eñ alle zijnẽ naem sal door hem wtge-
ropt worden. Cleopatra de huysvrouwe vã
Anthonius willende Egypten lant meerder
re bewijsen dan Roomen/ sal neder ghesla-
gen worden. Wat wil ick v vertellen mijn
lieve dochter van veel manieren van volcke?
wat daer ter werelt is / t'sal al onder sijn
subiectie comen. Als hy de gantsche werelt in
goeden peyse eñ eendrachticheyt ghebracht
sal hebbẽ / so sal hi zijn ondersatẽ in alle ghe-
rechtheyt eñ gerechticheyt onderwijsẽ. Den
toecoemende menschen sal hi veel schoon regels
eñ wettẽ achterlatẽ/ eñ sal zijn subiectẽ eẽ ex-
empel d' duecht achterlatẽ/ eñ selue in duech-
den voorwandelen. Hi sal vã zijnd' huysvrou-
we een kint winnẽ/ dat in alle duecht eñ eer-
berheit op groepen sal / eñ sal ooc tot vollen
jaren comen/ eer dattet onder die hemelsche
teekenen sal gevuecht worden. Maer als de-
sen Julius verslagẽ sal wesen/ so neemt hem
in eñ ordineert hem eenige plaetse/ op dat hy
altijt hier bouẽ altijt zijn Capitolium aenscou-
wẽ mach. Nauwelijx en hadde Jupiter dese
woorden voleynt / Venus en is terstont nae
'tCapitolium gevlogẽ / eñ nemende die siele
vã harẽ Juli9 / heeftse indẽ hemel by dander
gesteerte gheordineert / niet willende datse in
lucht oft in eenich and' substantie v'gaen sou-
de. Int dragẽ docht haer datse een claerheyt
mede vuerde/ sy dede harẽ schoot op eñ liet de
siele wt vliegẽ na dẽ hemel. Van waer hy die
vrome feytẽ vã sijnẽ v'coren sone siende/ heeft
hem grootelijckẽ daer inne verblijt / eñ moet
bekennẽ dat hy vã hem in vromichedẽ verre
verwonnẽ wort/ hoe wel datment niet geer-
ne seg-

ne seggen en sonde/ mits dattet zijnen vader was. Maer zijn valiancie doet lichtelijck die waerheyt bekenné. Wãt de sone dẽ vader te bouẽ gaet gelijc Agamemnõ Atreus/ gelijck Theseꝰ Egea/gelijc Achilles Pelea/eñ mach ment zo seggen/gelijc Jupiter Saturnus te bouẽ gaet/gelijc Jupiter in die hemelen zijn dominatie heeft/alzo is Augustꝰ eẽ vadẽ eñ regeerdẽ der gantscher werelt. Dus ghy goden megesellen vã Eneas/wien t'sweert eñ t'vier onderdanich geweest zijn/ghi stichter eñ fondeerder der stat vã Roomen/die de goddinne Vesta in eerẽ gehadt hebt/ghi Jupiter de bouẽ alle dander ꝟheuẽ sidt/eñ voort alle ander godẽ de een Poeet aenroepẽ mach/wilt dien dach noch tot menige jarẽ laten ꝟtoeuẽ/indẽ welckẽ Augustus dese werelt ꝟlatende dẽ hemel toe gevuecht worde:eñ tẽ lestẽ daer gecomẽ zijnde/moet hi onser aldẽ gedachtich wesẽ.

¶ **Nu heb ic mijn werck volendt/** d'welc noch door de gramscap des gods Jupiter/noch door eenich vier/sweert/noch andꝰ iniurie des tijts/en sal mogẽ ꝟgaen. Als dien dach sal gecomẽ zijn/die alleenlijc an dit lichaem macht heeft/na dat hi mijn leuen gecort sal hebbẽ/zo salder noch het beste(dat is eenẽ onsterffelicken naem)moeten achter blijuen/dwelc ic noch onsterffelijc tẽ hemel vuerẽ sal Wãt alzo verre als hẽ T'roomsche rijc strect so sal ic vã eenen yegelickẽ ten eewigen dagen gelesen wordẽ/eñ ist dat die Poeten van eenigen geloove oft weerden zijn zo / sal mijnen naem ten eeuwigen dagen moet blijuen.

Een Register by a.b.c. gereet om te vinden alle de Historien vandesen Boecke.

Hh. As van

Dirce

Jupiter

Nais

Polidorus

t'Schip

FINIS.

Gunstighe Leser, hier suldy vinden misschien
Enige Fauten in Woorden en Letteren versien
Dats merckelijck verongeluct, buyten ons weten
Want wy hadden Argus met hondert oghen bevolen,
Scherp toe te sien int drucken sonder yet te dolen
Dan Mercurius heeft hem int eerste t'hooft of ghesmeten,
Ende daerom isser al wat int corrigerē vergeten.

¶ Ghedruckt tot Aemstelredam/ by my Harmen Janszoon/ Muller Figuersnijder/ wonende indē vergulden Passer.
1588.